

جگره او سوله

درېم ټوک

لیف نیکولایوویچ تولستوی
ژباړن:
دوکتور لطیف بهاند

مسکو
۲۰۱۲

Ketabton.com

۱۳۲۷

بسم الله الرحمن الرحيم

کتاب پېژندنه:

د کتاب نوم:	جگړه او سوله
ليکوال:	ليف نیکولا یوویچ تولستوی
ژباړن:	دوکتور لطيف بهاند
ټوک:	درېیم
طرحه او ډیزاین:	سپین سهار
خپړندوی او مالي لگښت:	د میدان وردگو ولایت والي
محمد حلیم فدایي	
چاپ شمېر:	۱۰۰۰ ټوکه
چاپ کال:	۱۳۹۱ ل/۲۰۱۲ ز
د خپرونو لړۍ:	(۳۹)

لومړۍ برخه

۱

د ۱۸۱۱ کال په وروستيو وختونو کې د لوديزې اروپا د پوځي قوتونو سفري بری او ځای پر ځای کېدل پيل شول او په ۱۸۱۲ کال کې د دغو پوځونو شمېر (له هغو لوژستيکي وگړو سره چې د دوی د خوړو، کالو او لېږدولو دنده يې لرله) له څو ميليونو تنو نه واوښته. دغه پوځ له لوديزه ختيځ ته روان او د روسيې پولو ته يې مخه کړه. او دې ته په ورته توگه په همدې ۱۸۱۱ کال کې د پولو له بلې خوا د روسيې پوځونو ځان د پولو په اوږدو کې ځای پر ځای کاوه. د جون په ۱۲ مه د لوديزې اروپا په خوښه د روسيې پولې ماتې او جگړه پيل شوه. يعنې هغه څه پېښ شول چې د بشري تعقل او ټول انساني طبيعت ضد دی، په ميليونو وگړو د يو بل په ضد دومره بې اندازې شرارت وکړ. دومره دوکي، دومره خيانت، بربريت، دومره بې د يو بل پر شتمنيو تالان گډ کړ، په بې ساري توگه يې يو بل ته جعلي اسناد او کوټه روپۍ جوړې کړې، داسې چورونه يې وکړل، دومره اورونه يې واچول او دومره وژنې يې وکړې، هسې خيانتونه او جناياتونه وشول چې تر هغه څه نه واوښتل چې د يوې پېړۍ په اوږدو کې د نړۍ پر خلکو تېر شوي وو، خو هغو وگړو چې دغه جنايتونه يې کول، ځانونه يې جاني نه گڼل.

دغه غير معموله پېښې ولې رامنځ ته شوې؟ د هغو علتونه څه وو؟ مورخين په ساده باور وايي چې د دغو پېښو علتونه د الدنبورگ پر شهزاده ستم، پر سيمي، له لاسبرو قوانينونه سرغړونه، د ناپليون واک

جگړه او سوله

پالنه، د الکساندر ټينگار، د ديپلوماتانو تېروتنې او نورو...
په دې توگه، که ميتېرنيخ او روميانخوف يا تاليران د کومې
مېلمستيا يا کتنې په اوږدو کې د زړه له کومې د پلټون لپاره د يوليک
ليکلو تکل کړی وای او په غوره توگه هڅه شوې وای او يا هم ناپليون
الکساندر ته ليکلی وای:

- زما ورور ټولواکه! زه چمتو يم د الدنبرگ سېمې بېرته د هغه
خښتن ته ورو سپارم، که دا شوي وای، جگړه به پېښه شوې نه وای.
دا څرگنده ده چې د هغو هممهالو ته هر څه همدا ډول برېښېدلي
وو، دا ښکاره خبره ده چې د ناپليون لپاره د جگړې علت (لکه هغه شان
بې چې د سنت هلن په وچه کې ويلي و) د انگرېزانو دوکې وې، دا هم
ښکاره ده چې د انگرېزانو د پارلمان غړو به د جگړې علت د ناپليون
واک پالنه گڼلې وي، د الدنبرگ شهزاده ته د جگړې علت په ډاگه دده
پر وړاندې شوی زور زياتی برېښېده، سوداگرو ته به د جگړې علت د
اروپا پر وچې هغه لاسبری قانون برېښېده، چې اروپا يې
رنگوله، کېدای شي زرو سرتېرو او جنرالانو ته به د جگړې تر ټولو
غوره علت دا برېښېدلای و چې په دې چاره کې د دوی هنر ته اړتيا
ليدله کېږي، د هغه پېر (زمانې) لژتيميانو (د شاهي واک هغه پلويان
چې د بورېن کورنۍ ته د واک د بېرته ستنېدو غوښتونکي وو) د
پخواني نظم او قوانينو بيا راژوندي کول، د جگړې علت ښکاره شوی
وی، د هغه وخت ديپلوماتانو ته کېدای شي ددې ټولو پېښو د رامنځ
ته کېدو علت له ناپليونه د روسيې او اتریش، د ۱۸۰۹ کال د تېرون راز،
په پوره توگه پټ نه وی ساتل شوی او د ۱۷۸ شمېره يادښت په ترتيب
کې له پوره څېړکتيا نه کار نه وی اخېستل شوی. دا څرگنده ده چې
دغه او نور بې شمېره بېلابېل علتونه، چې شمېر يې د هغه وخت د

جگړه او سوله

خلکو د اندونو د شمېرې په اندازه دي، هغه علتونه چې د هغه وخت او زمانې د وگړو لپاره د جگړې د پيل علت بلل شوی وی، خو زموږ لپاره، د هغې زمانې د خلکو د پاتې شوونکو لپاره، چې د هغې سترې پېښې د پېښېدو جرړې په غوره او څېرکتيا څېړو، د هغې ساده خو وحشتناکه معني تل ته ورکېزو، د هغه د پيل لپاره پاس يادشوي دلايل پوره نه دي. هغه زموږ لپاره د پوهېدو وړ نه دي چې په ميليونونو، عيسويان دې له دې امله يوبل ووژني او وزوروي، چې يا ناپليون پرواک مين دی يا الکساندر په هر څه ټينگار کوي، يا انگرېزان څېرک او دوکه ماري يا هم د الدنبرگ شهزاده خوابدی شوی دی. دا د پوهېدو وړ نه دي چې ددغه حالت او په ډاگه د وژنو او زورزياتي تر منځ څه اړيکي شته دي؟ ولې ددې په پايله کې چې د الدنبرگ شهزاده خوابدی شوی دی، د اروپا له هغه پلوه په ميليونو وگړي راشي د سمولينسک (روسي ښار) او مسکو د ولاياتو خلک ووژني او هر څه يې تالان کړي. موږ، اوسنيو څېړونکو لپاره چې تاريخ ليکونکي، نه، يو او د څېړنې سودا مونه بې لارې کوي، د سليم عقل له برکته مو سالم عقل، له تتوالي راوتلی، نو زموږ لپاره د جگړې علتونه په بي توگه بې شمېره دي. هر څومره چې په خپله علتونو کې ژورېږو، له داسې نورو نويو علتونو سره مخامېږو، چې د هغو هر يو يا يو شمېر، په ځانگړي ډول مورته رښتيني يا د پېښې د پرم پوراندې په يوه کچه ناسم برېښي او د خپلې کمې اغېزې له امله يې (د نورو هممهاله علتونو له اغېزه پرته) د دغې سترې ډرامې په رامنځ ته کولو کې ونډه لرلې نه ده. زموږ د اند له مخې د لهستان د ويسلا نومي سيند له غاړونه د ناپليون له خوا د خپلو پوځونو د شاته کولو او د الدنبرگ خانانو ته د هغو د جايدادونو له بېرته سپارلو نه د غاړه غړولو علتونه.

جگړه او سوله

.. د جگړې په پیل کې په هماغه اندازه ونډه لري، لکه یو فرانسوي پوځي مشر، چې له خپلې دندې سرغړولای وای. په فرانسوي پوځ کې که یوه مشر له سرتېری نیولي، تر دلگۍ مشره، بیا تر پایه له خپلې دندې سرغړولی وای، بیا به په هغه پوځ کې چا د هغه واک ته غاړه نه اېښوده او په دې توګه به د هغه پوځ ورځ په ورځ کم شوی وای.

که ناپلیون د ویسلا له سینده، شا تګ ته د روسانو وړاندیز منلی وای او خپلو پوځونو ته یې د پرمختګ قومانده ورکړې نه وای، جگړه به پېښه شوې نه وای... که د الدنورګ خان نه وای، که الکساندر هره چاره ځانته سپکاوی نه ګڼلی، که په روسیه کې استبداد واکمن نه وای، که په فرانسه کې انقلاب نه وای شوی... او نور ډېر. که نه وای... جگړه به پېښه شوې نه وای. که د دغو علتونو هر یو په خپل ځای نه وای، دا پېښه به رامنځ ته شوې نه وای... په ملیاردو علتونو او دلایل سره یو ځای شول، چې دغه پېښه، پېښه شي، خو په دې علتونو کې د دغې پېښې د رامنځ ته کېدو لپاره یوه هم غوره والی نه لاره، ځکه دغه پېښې ځکه باید پېښې شوای وای چې باید پېښې شوې وای.

په میلیونو وګړي باید له خپلو انساني احساساتو او خپل عقل نه انکار کړی وای، له لودیزه، ختیځ ته تللي وای، ځان ته ورته، وګړي یې وژلي وای. هماغه شان چې څو پېړۍ مخکې د وګړو سترې پرګنې له ختیځه، د لودیز لور ته تللي وې او خپل ځان ته ورته وګړي یې وژلي وو. د ناپلیون او الکساندر کره، چې ګواکې د هغو پرېکړو د جگړې بهیر ټاکه، دومره بې اغېزې وې لکه د هغو سرتېرو کره چې د هغو له خونې پرته، د پچې (جلب) پر دود او زور پوځ ته لېږل شوي وو او له دې پرته بله لاره یې لرلای نه شوه. دې چارې بله چاره نه لرله، ځکه ددې لپاره چې د ناپلیون او الکساندر پرېکړې (یعنې د هغو کسانو اراده چې جگړه د

جگړه او سوله

هغو پریکړو پورې اړه لرله) عملي شي، دې کار ډېرو نورو هغو بې شمېره پریکړو پورې چې د هغو له اغېزه پرته دغه پریکړې ناشونې وې، اړه پیدا کوله. ددې لپاره اړتیا لیدله کېدله چې په میلیونونو تنه، هغه وگړي چې رېښتیني واک یې درلود لکه هغه سرتېري چې ډزې یې کولې یا خواړه... کالي وسلې، توپونه او نور مهمات یې رسول، باید د دروغجنو واک لرونکو واک ته غاړه اېښې وای..

په تاریخ کې تقدیر ته ځان سپارل د غیر منطقي پدیدو (یعنې هغه پدیدې چې عقل سره اړخ نه لگوي) د آرامۍ لپاره حتمي کار دی. څومره چې هڅه کوو د تاریخ دغه شان پدیدې د عقل په تله وتلو، په هماغه اندازه هغه زموږ لپاره غیر منطقي او ناپېژندلې پاتې کېږي. هر انسان د ځان لپاره ژوند کوي، د خپلو ځانگړو موخو لپاره خپلې خپلواکۍ نه گټه اخلي او په ډاگه دا احساسوي چې اوس کوم کار کولای شي وکړي او کوم کار نه شي کولای، خو همدا چې دا کار یې وکړ هغه کار په یوې ټاکلې شېبه کې سرته رسېږي، هغه بیا د تاریخ یوه برخه او نه راگرځېدونکې ده، نور یې نو د عملي کېدو امکان نه شته بلکې د تاریخ په یوه پخوانۍ پېښې بدلېږي.

د هر انسان ژوند د دوی برخې لري:

یوه یې د ژوند خپله ځانگړې برخه ده، چې څومره له نورو سره له اړیکو نه لرې وی، هومره آزاده وي او بله هغه، له نورو سره په اړیکو او ټولنیز ژوند کې ده، چې په هغه کې دده ژوند، د هغو کړو تراغېز لاندې دی، چې پرده زغمل کېږي. انسان په آگاهانه بڼه د ځان لپاره ژوند کوي، خو په ناآگاهانه توگه بې له هغه چې پوه شي، د انساني ټولنې د اهدافو د سرته رسولو لپاره یوه وسیله گرځي. انساني کړه بېرته راستنېدونکې نه دي. د هغه کړه د نورو میلیونو وگړو له کړو سره

جگړه او سوله

پېښېږي او نور نو تاريخي ارزښت پيدا كوي. انسان چې په ټولنيز ژوند كې خومره لوړ دريځ او له زياتو وگړو سره اړيكي ولري، په هماغه اندازه يې د واک اندازه زياته او په هماغه كچه يې د كړو اغېز او موخه څرگندېږي. يوروسي متل دى چې وايي:

د ټولو اوک زړه د خداى په لاس كې دى.

ټولو اوک د تاريخ مريى دى.

په بله وينا، تاريخ ياد وگړو ناآگاهانه، ډله ايزگله ايز ژوند، د ټولو اکانو د ژوند هره شېبه د خپلو موخو د لاس ته راوړلو لپاره لکه يوه وسيله داسې په کاروى.

که څه هم ناپليون هغه وخت، په ۱۸۱۲ کال کې تر بل هر وخته داسې انگېرله چې (لکه هغه شان چې الکساندر په خپل وروستني ليک کې هغه ته ليکلي و) د خپلو خلکو وژل يا نه وژل دده په واک او اراده کې دي، خو تر بل هر وخته د هغو ناليکل شويو قوانينو په منلو محکوم (ده خپله تصور کاوه خپلواک دى) او دې ته اړ و چې د بشريت او د هغه د تاريخ لپاره هغه څه تر سره کړي چې بايد تر سره شي...

کله چې يوه منډه پخېږي، هغه رالوېږي، د هغې د رالوېدو علت څه دى؟ له دې کبله چې د ځمکې جاذبه يې راکشکاري؟ يا له دې کبله چې د هغه ډکى وچ شوى او ماتېږي؟ له دې امله چې منډه درنه شوې، له دې کبله چې باد يې راغورځوي، يا له دې کبله چې تر هغې لاندې ولاړ ماشوم غواړي هغه وخوري؟

له دغو دلايلو نه يو هم د منډې د رالوېدلو علت نه دى. دغه ټول، يوازې د هغو شرايطو مجموعه ده چې د هغو تراغېز لاندې طبيعي ژوند خپل بهير وهي. هغه باغوان چې هيله مند دى، منډه هغې د ډکي د حجرو د خوسا کېدو يا نورو دغه ته ورته دلايلو له امله

جگړه او سوله

راولو پدلي ده، په هماغه کچه برحق دی، لکه هغه ماشوم چې تر هغې
لاندي ولاړ دی او دعا يې کړې چې مننه دې راولو بږي، چې دی يې
وخوري ..

په تاريخي پېښو کې تش په نوم سترې څېرې، يوازې هغه کسان دي
چې ځانونه يې د دغو پېښو اتلان گڼلي او دوی هغه اتلان دي چې له بل
هر چا نه کم دغې پېښې پورې اړه لري.
د هغو هر کړه، چې د دوی په تصور په خپلواکه بڼه تر سره شوي، د
تاريخ په بهير کې خپلواک نه دي بلکې د تاريخ د ټولنيز بهير اړوند او
له ازله يې د هغه تکل شوی و.

۲

ناپليون د مې دمياشتې په ۲۹ مه نېټه له دريزدين نه، چې دوي او نسی يې د درباريانو، خانانو، شهزادگانو، ټولو اکانو او آنيسو امپراطور په منځ کې هلته تېرې کړې، و خوځېد.

دغه ټولواک، تر دريزدين نه د مخه، هغه شهزادگان، پادشاهان او امپراطور چې ځان يې د ستاينې او پالنې وړ ښودلي وو، ونازول، هغه پادشاهان او شهزادگان چې دا وړتيا يې نه وه گټلې، وغندل، داتربش ملکې ته يې مرغلرې او الماس (چې په زور يې پادشاهانونه اخېستي وو) ډالۍ کړل، د فرانس د امپراطور له لور ماری لوييزې، نه يې غېږ تاو کړه، (د هغه د تاريخ ليکونکي په وينا) همدغه ماری لوييز، د هغه بېلتانه سخته خواشيني کړې وه، ځکه که څه هم بناپارت بله ښځه لرله، خو په پاریس کې پاتې وه او ماری لوييز ځان د هغه مېرمن گڼله او داسې يې ښودله چې د هغه د جدايۍ زغم نه لري.

که څه هم ديپلوماتان لا د سولې ټينگېدو ته کلکه هيله لرله او په خورا مېړانه يې دغه ارمان ته کار کاوه. ددې سره سره ناپليون لا په خپله الکساندر ته ليکونه ليکل او هغه يې، زما ورور ټولوک باله، د زړه له کومې يې هغه ته ډاډ ورکاوه چې د جگړې تکل نه لري او د تل

جگړه او سوله

لپاره به هغه ورته گران او د درناوی وړ وي، خو بیا هم له خپل پوځ سره یو ځای شو او په هر ځای کې به یې له لودیزه، ختیځ ته د پوځونو د چټکې خوځېدا سپارښتنې ورکولې. هغه په خپله صحرايي گاډۍ کې چې شپږو آسونو ځغلوله سپور و. غلام بچگانو، یاورانو او یوې سترې ډلې چوپرانو بدرگه کاوه او د هغې لارې نه چې د پوزین، تورن او دینیڅک نه کورنیگزبیرگ ته رسېدله، مخکې روان و. له دغو ښارونو نه، په هر یوه کې په زرگونو وگړو په زغم او خوښۍ هغه ته هرکلی وایه. پوځ له لودیزه د ختیځ پلوروان و او هغو شپږو آسونو چې دده گاډۍ زغلوله، مزل په مزل بدلیدل، دی یې هغه ځای ته رساوه چې تکل یې شوی و. د جون په لسمه دی له خپل پوځ سره یو ځای شو او شپه یې په یوه کور کې چې د یوه پولندي گراف له خوا ورته برابر شوی و او د ویلوویسکې په جايد او نو کې پروت و، تېره کړه. بله ورځ ناپلیون تر خپل پوځه هم مخکې شو، پولندي پوځي درېشې یې واغوسته او په گاډۍ کې سپور د نۍ یه مان د سیند غاړو ته د سیمې د کتنې لپاره ووت.

د سیند پر هغې بلې غاړې په پرتې سترې دښته کې، چې د مسکو سپېڅلی ښار یې په منځ کې ولاړ و، قزاقي سرتېری ولیدل، دغه ښار چې د لرغونو ساکانو ځمکو ته ورته و، د پراخه هېواد پلازمینې ته پاتې کېده، چې ده ته یې آسکندر مقدوني ور په یاد کړ او د ټولو د تصور برخلاف یې، د ستراتیژیکو او دیپلوماتیکو خیالاتو برخلاف د پرمختگ فرمان ورکړ او بله ورځ یې پوځیانو له نۍ یه مان نه اوبتل پیل کړل.

د جون په دولسمه سهار د وخته، له هغې کېږدۍ نه چې د نۍ یه مان د سیند پر څوړنده اوسر ښکته غاړې ورته درول شوې وه راووت او په

جگړه او سوله

دوربين يا لرليدکې يې د خپلو هغو سرتېرو ننداره پيل کړه چې د ويکوويسکي له ځنگل نه لکه مست سيند راوتل او د نۍ يه مان، پر سيند چې پر دريو جوړو شويو بېړنيو پلو، آيلو او بنستل. پوځيان چې سيمه ته د خپل ټولواک له راتگه خبر و، په ځيرو سترگو يې هغه لټاوه او چې هغه يې د غونډۍ پر سرد خپلې کېږدۍ په مخکې، د هغه له ملگرو نه په توپير لرونکو جامو او ځانگړې خولۍ کې وليد، خپلې خولۍ به يې پورته اچولې او چيغې به يې وهلې:

- تل دي وي ټولواک !

په يوې يوستوی بڼه، لکه بې پايه سيند له هغه ستر ځنگله چې تر هغه وخته پورې يې لکه پټه خزانه داسې پټ ساتلی و، راوتلي او په درې ځانگو کې د پلو له سره آيلو تېریدل.

د ټولو سرتېرو له زلمو نه تر پخو او له پخو نه نيولې تر زړه پورې له هرې خوانه اوریدل کېده:

- دا وار سفربري پيل شوه ! روانېږو !

کله چې يې خپله د چارې تکل کړې دی، هر څه کېږي... زه به سرتري نه څار کړم... خپله دی دی، بڼه ورته وگورئ، خپله دی دی ! ژوندی دې وي ټولواک !... هغه دي هغه آسيایي دښتې... مگر بده خاوره ده، د خدای په امان المانه ! د مسکو تر ټولو ښکلې ماڼۍ به درته وساتم، د خدای په امان، بريالی اوسئ ! تا ټولواک وليد؟ هورا ! که زه د هند والي شم، تا به د کشمير وزير کړم، هغه دی، وگوره ټولواک هغه دی ! تا ته وایم وينې يې؟ ما هغه دوه واره داسې وليد، لکه تا ته چې گورم. دا د ټيټ ونو مشر (فرانسويانو په خپل منځ کې ناپليون په دې نامه يادواوه) ما يو وار کله چې هغه، يوه بوډا ته مډال ورکاوه وليد... هورا، هورا ! ژوندی دې وي ټولواک !

جگړه او سوله

په ټولو بشرو کې يو گډه نښه او هغه هم د جگړې د پيل له امله چې له پخوا ورته سترگې په لاره و، راڅرگنده او له هغه چاسره لېوالتيا او له هغه نه د سرڅاريدنې شوق او جذبې په هر چا کې ليدل کېده، چې خړې جامې په ځان د غونډۍ پر سر ولاړو.

د جون په ديارلسمه يې ناپليون ته يو اصيل وړوکی عربي آس راوست، هغه پرې سپور شو او د مستو کڼوونکو چغو او په شراوشور کې، (چې ښکاریده دی دا ټول ځکه زغمي چې نه يې شو کولای د خپلو پوځيانو مينه او ناز، ونه مني) يرغه د نى يه مان، د يوه پله پلو ته لاړ. دغو چغو هر پلو هغه بدرگه کاوه او دده پام يې د جگړيزو تکلونو نه چې له پوځ سره تر يو ځای کېدو نه وروسته، ده د هغه پريکړه کوله، بل پلوه اړاوه. هغه سپور پر يوه پله، چې په موقتي ډول پر جالو دريدلى او پرله پسې خوځېده او رېږدیده، د سيند بل پلو واوښت، په چټکۍ او ناڅاپه کين پلو ته وگرځېد او په يرغه توگه د سوي کاو نو پلو ته لاړ او د هغه ښکاري سواره گارډ پوځيانو پسې چې له خوښۍ او جذبې نه الوتل، مخکې روان او ده ته يې په خپله گڼه گڼه کي د تللو لاره پرانسته، وړاندې لاړ. همدا چې د ويلنا پراخ سيند ته ورسېد، د پولندي اولان نومي غونډ تر څنگ چې د سيند پر غاړه مېشت شوی و، ودرید.

پولنديانو هم د فرانسويانو په شان په ولولو خوشالي کوله، د هورا نارې يې وهلې، ژوندی دې وي، چغې يې وهلې، يو بل يې کېښکودل او خپلې کرښې يې د دې لپاره ماتولې چې هغه وويني.

ناپليون د سيند تر نندارې وروسته، له آسه را کوز شو او د يوې ونې پر گنډې چې د ساحل پر غاړه پرته وه کېناست. هغه پرته له هغه چې څه شونډو پرانزي، اشاره يې وکړه او ده ته يې لرليد (دوربين) سره ورکړ.

جگړه او سوله

او ده، دغه دور بين، د هغه چوپړ پر شا چې په مستې لېوالتيا ده ته ورنېرېدې شوی و، کېښود او د ويلنا د سيند د بل ساحل په څارنه بوخت شو. تر هغه وروسته يې د نقشي په کتنه چې پر گندي غوړول شوې وه، پيل وکړ او بيا يې چې له هغه نه سر پورته کړ، کوم څه يې وويل او دوو تنو ياورانو په ځغاسته د پولندي اولانانو (پوځيان) خواته ورمنډه کړه.

له دغو دوو تنو نه، اولانو ته د هغه لومړی کس په رسېدو سره، له ټولو کربونو نه يو غږ پورته شو چې وې ويل: څه يې وويل؟ څه يې وويل؟ سپارښتنه شوې ده چې گودر پيدا او بل ساحل ته ورواړوو، د پولند د اولانانو مشريو زړه رابنکوونکی بوډا و، چې له گېڼۍ نه په قار شو، وبنگېد او وې ويل:

- آيا اجازه شته، سړی خپله له گودره پرته، له سيند نه واړوي؟

له ورايه څرگنديده چې خورا پرېشانه ده، کېدای شي دده غوښتنه ونه منل شي، لکه يو ماشوم چې په زار زار يو هڅه کوي، پر آس سپور شو، ده هم غوښتنه کوله چې ده ته اجازه ورکړل شي د ټولو اک په مخکې پر څپو وروانگي، يا ورته وويل:

- تصور کوئ چې د ټولو اک به دده، دغه زړورتيا خوښه شي؟

همدا چې ياور دا خبره وکړه، زور بریتور افسر چې څېره يې له شوقه غوړيدلې او سترگې يې له نيکمرغۍ نه ځلېدلې، خپله توره پورته ووهله او پر خپلو سړيو يې غږ وکړ چې ده پسې ودانگي، خپل آس يې په خپله پونده، پر ډډه وواهه او د رود پلو يې چو کړل. کله چې د رود غاړې ته ورسېد، او بوته وروکوز شو، داوبو د تل هغې برخې ته، ورغی چې ژورې او مستې څپې يې وې. په سلگونو اولانان هغه پسې ورغلل. او به سړې، ژورې او چټکې وې. اولانان يو بل ته لاس تر غاړې شول، د

جگړه او سوله

او بو چټکو خپو تر هغو لاندې، آسونه وړل، ځینې آسونه او یو شمېر خلک ډوب شول او پاتې هغو هڅه کوله چې په چټکۍ ځان بل ساحل ته ورسوي. که څه هم گودر ته نیم ورسه لاره پاتې وه، خو بیا یې هم په دې ویاړل چې د هغه چا پر وړاندې چې په ساحل کې پرکنده ناست دی او آن دوی گوري هم نه، دوی له خپو سره غېږې لگوي، وړاندې درومي او یا هم ډوبېږي، کله چې یا وړاندې یې ته راستون شو او په یو شېبه کې یې زړه نازړه وخت پیدا کړ، چې د ناپليون پام هغو پولنديانو ته ور واړوي، چې دده د قدمونو په وړاندې دده په ویاړ سربندني کوي. دغه خړجامې، کمکی سپری پاڅېد او جنرال یې بیرته، خپلې خواته وروغوښت، د رود پر غاړه یې له هغه سره قدم وهل پیل کړل، هغه ته یې سپارښتنې ورکړې او کله ناکله به یې دده پام، په نارضا غلچک هغه اولانانو ته چې له خپو سره یې غېږې لگولې، وراړاوه او طبیعت به یې ورخته کړ.

د هغه لپاره دا نوې خبره نه وه، چې په هر گوت کې له افریقا نه نیولې د مسکو تر جلگو او شیلو پورې، دده دیدن، په یو ډول پر خلکو داسې اغېز کوي چې عقل یې له سره والوزي او داسې یې سرسامه کوي، چې ځان ترې هېروي.

هغه سپارښتنه وکړه چې دده آس راوړي او دی خپلې قوماندانۍ ته لاړ شي.

که څه هم د ډوب شویو مرستې ته، جالی ولېږل شوې، خو تر څلویښت پورې اولانان ډوب شول. د هغو زیات شمېر بېرته د ساحل دې غاړې ته راستانه شول، خو یو څو تنو د ډگروال په مشرۍ، له دېرو ستونزو او هلو ځلو وروسته ځانونه د ساحل هغې غاړې ته ورسول، مگر همدا چې له اوبو نه ووتل، له لمدو کالیو سره چې اوبه

جگړه او سوله

ترې څڅېدلې او هغه پلو ته يې چې څو شپې مخکې ناپليون په کې ولاړ و، خو اوس هغه هلته نه ليدل کېده، هورا او شر او شور پيل کړ، بيا هم دوی هغې خواته کتل او ځان يې په هغې شپه کې نيکمرغه گانه.

هغه ما بنام ناپليون د هغو دوو فرمانونو ترمنځ، چې يو د روسي جعلي پيسو د چټکو رسولو په اړه چې په روسيې کې دې بيا خورې شي او بل د هغه ساکسوني سرتېری په اړه چې له هغه سره د فرانسوي پوځونو د ځايونو په اړه ليک پيدا شوی و، يو بل فرمان هم لاسليک کړی و او هغه پولندي ډگروال ته چې بې له هر ډول اړتياوو يې ځان د سيند څپو ته سپارلی و، د لږيو د ونو د نښان (هغه نښان چې دی په کې انځور شوی و) د بښلو فرمان و.

هر هغه څوک چې وژني عقل ترې اخلي.

۳

اوس نو يوه مياشت کېده چې روسي ټولواک، په ويلنا کې ژوند کاوه او په دې موده کې يې، کتنې او تطبيقات کول. د جگړې لپاره چمتوالی چې ټول ورته سترگې په لاره او ټولواک په هغه کې د گډون لپاره، له پترزبورگه پولند ته راغلی و، هېڅ پته نه لگېده. د جگړې ټوليزه کړنلاره نه يوازې جوړه شوې نه وه، بلکې د وړاندې شويو کړنلارو نه يوه هم غوره شوې نه وه، که څه هم ټولواک له يوې مياشتې راهيسې دلته و، خو تر ټولو نه د غوره کړنلارې غوره کول خورا گرانه وه. د روسيې درې پوځونو، هر يوه خپل قوماندان لاره، خود ټولود لارښوونې ستر قوماندان لاکاکل شوی نه و او خپله ټولواک هم دغه مشري او دنده نه اخېسته. هر څومره چې په ويلنا کې د ټولواک د پاتې کېدو وخت زياتېده په هماغه اندازه د هغې جگړې لپاره چې انتظار کېده چمتوالی کېده. له ټولواکه د ټولو چاپېر شويو، ټولې هڅې ددې لپاره وې چې پر هغه وخت ښه تېر شي او په دغو خونښو کې وکولای شي دغه رارسېدونکې جگړه هېره کړي.

وروسته له هغه چې د پولند د چارواکو او درباريانو له خوا او هم د ټولواک په خپل هستوگنځي کې د سندرو، موسيقي او نڅاوو ډېر

جگړه او سوله

بندارونه جوړ شول. د جون په میاشت کې د پولند یو جنرال یاور ته دا خیال پیدا شو چې د ټولواک د پولندي ځانگړو یارانو له خوا د هغه په ویاړ د نڅا یوه ځانگړې مېلمستیا جوړه کړي. ټولو د دغه خیال خورا تورد هر کلی وکړ. ټولواک هم خپله خوښه څرگنده کړه. جنرال یاور د پیسو راټولولو لپاره یو نوم لیک جوړ کړ. دوی له هغه چانه چې تر ټولو زیات د ټولواک پر زړه ښه لگېده هیله وکړه، چې کوربه شي. گراف بینیکسین ته یې چې د ویلنا د ولایت یو ستر ځمکوال وړاندیز وکړ چې دغه جشن دی، دده په کلیواله مانۍ کې جوړ شي. د جون دیارلسمه نېټه د دغې مېلمستیا لپاره چې نڅا، سندرې، اور لوبې او د سیند په جالو کې گرځېدل په کې کېدونکي و، وټاکله شوه. دغه ټول څه، باید د دغه گراف په زکرات نومي کلیوالي کور کې تر سره شوي وای.

هماغه ورځ چې ناپليون د نۍ په مان له سینده، د اوبستو فرمان ورکړ، دده پوځ د روسي قزاقانو پوځ پر شاو تمباوه، هغه یې د روسیې له پولو وړاوه. الکساندر همدغه شپه د گراف بینیکسین په کلیواله مانۍ کې تېروله او ددې بندار په خوښیو او مستیو کې یې هر څه هېر کړي و.

له خوښیو او شر او شوره ډک جشن و، په جشن کې مخورو گډو نکوونکو، ویل چې ډېر داسې کم په یاد لري، چې په یوه بندار کې دې دومره ښکلې راټولې شوې وي. گرافینه بېزاو خوفا، د نورو روسي میرمنو په ډله کې چې له پترزبورگه، ټولواک پسې، دلته ویلنا ته راغلې وې، په دې بندار کې گډون درلود. هغې په خپلې درنې، روسي نومي ښکلا د پولندي ښکلاوو بازار مات کړی و. په دې بندار کې د ټولواک هغې ته پام شو او له هغې سره یې په نڅېدا، هغه ویاړمنه کړه. باریس دروېتخکوی چې خپله ښځه په مسکو کې پرېښې وه لکه ده چې

جگړه او سوله

خپله ویل د یو وزری (مجرد) په توگه په دې بندار کې گډون درلود، که څه هم هغه د جنرال یا ورنه و، خو د دې بندار په خرڅ کې یې ښه ونډه پرې کړې وه. هغه اوس خورا بډای، د واک لوړپوړو ته رسېدلی او نور د چا ځانگړي ملاتړ پسې نه گرځېد. هغه د خپلو همزولو په منځ کې تر ټولو غوره دريځ خپل کړی او له ټولو سره یې سیالي کوله.

د شپې دولس بجې وې، خو نڅا دوام درلود. ایلین چې هېڅوک یې له ځان سره د نڅا وړ نه گڼل، خپله یې باریس ته وړاندیز وکړ، چې له هغې سره د مازورکا نڅا وکړي. هغوی د نڅا لپاره درېیمه جوړه وه، چې د نڅا د پیل په هیله څنگ په څنگ ناست و. باریس په خورا زغم، له زریخون کمیس، د پراخې زرې او بدل شوی غاړې نه د هغه د راوتلو برېښو ځلېدونکو او وړو ننداره کوله. له هغې سره یې د پخوانیو گډو اندیولانو او آشنایانو په اړه خبرې کولې، خو سره له دې هم یې له هغه چې دی خپله پوه شي، یاد بل چا ورته پام شي، یوه شېبه یې هم د ټولواک له څارنې نه چې همالته و سترگې نه لرې کولې. ټولواک نه نڅېده، هغه د وره مخې ته ولاړ و، کله به یې یو او کله به یې بل دراوه او په داسې ښکلو او خوږو خبرو به چې یوازې ده کولای شوې، هغه نازل.

د هغه، د مازورکا د نڅا په پیل کې دې ته پام شو، چې یاو جنرال بالاشوف د ټولواک یو له نږدې محرمو کسانو نه، هغه ته ورغی او د شاهانه دود او دربار له ادبه لرې، هغه ته ډېر نږدې ودرید، ټولواک، له یوې پولنډې ښځې سره د زړه خواله کوله او په پوښتنیزه غلچک یې هغه ته (ټولواک) وکتل. هغه له ورايه په دې پوه شو چې د بالاشوف له نزاکت دا لرې کړه، هر ورو کوم مهم دلیل لري. له درناوی سره مل په یوې خوځېدله پولنډې مېرمنې رالري شو او بالاشوف ته یې مخ

جگړه او سوله

ورواړاوه، همدا چې بلاشوف هغه سره خبرې پیل کړې، د ټولواک پر بشري د حیرت نښې راخوړې شوې، بلاشوف یې له متې راوښو او له هغه سره مل د تالار پای ته لاړل یې له هغه چې دده پام شي مېلمان له دواړو خوا نه د درې ساژانو (یو ساژان = $2/12$) په اندازه هغو ته لاره پرانسته، باریس ولیدل چې بلاشوف ته د ټولواک د ورنېرې کېدو په وخت کې د آراکچییوف په څېره کې څنگه د گڼې نښې راڅرگندې شوې. آراکچییوف چې ترسترگو لاندې ټولواک څاره، خپله سره پزه سغوله، هغه د مېلمنو له منځه د باندې راووت، داسې برېښېده چې ټولواک دی هم ځانته وروغواري. باریس په دې پوه شوی و، چې آراکچییوف، بلاشوف سره رخه کوي، ځکه هغه خبر چې خورا ډېر مهم دی، له ده پرته د بل چا له لارې، ټولواک ته رسېدلی و.

خو ټولواک او بلاشوف، آراکچییوف ته له پاملرنې پرته، د وتلو د دروازي له لارې څراغان شوي باغ ته ورووتل. آراکچییوف چې خپله توره، لږ پورته خوځوله له غضبه په ډکو غلچکو، دې خواته، هغې خوا ته کتل او همدا سې تر شلو قدمو پورې هغې پسې ورغی.

باریس چې لا د مازورکا نڅا ته دوام ورکاوه، خو یوه شپبه یې دا خیال له خیاله نه لرې کېده چې بلاشوف به ټولواک ته څه ډول خبر راوړي وي او دی باید څنگه تر ټولو نه د مخه له هغه خبر شي.

باریس په داسې یوه شپبه کې چې بله مېرمن یې د نڅا لپاره خوښوله، د ایلین په غوږ کې وویل چې، گرافینه پوتو څکایا چې گواکې، بالکن ته وتلې وه، ځانته خوښه کړې، دالان ته په رسېدو سره، د دروازي خوا ته لاړ او د باغ پلو و خوځېد، خو وې لیدل چې ټولواک او بلاشوف برنډې ته راوختل، دی یوه شپبه ودرید. ټولواک او بلاشوف د دروازي پلو خوځېدل. باریس داسې گامونو تند کړل چې گواکې په

جگړه او سوله

خپل وخت په دې نه دی بريالی شوی، له هغه ځايه تېر شي، هغه په دروازې ډډه ولگوله او په درناوي يې سرښکته وچاوه.

ټولواک دهغه چا غوندې چې گواکې ښه سپک شوی دی، په گڼی-دا خبرې کولي:

- د جگړې له اعلانې پرته، د روسيې له پولو راتېر شوي! تر هغه پورې چې يو وسله وال دښمن د روسيې په خاوره کې پاتې وي، زه روغه ونه منم.

باريس ته داسې وېرېښېده چې ټولواک د دغو خبرو له ويلو خوند اخلي. هغه د خپلو خبرو او خيالاتو له څرگندولو نه خورا راضي خو له دې چې باريس اوريدلي، خورا ناراضي بېرېښېده.

هغه تندې تريو او زياته کړه:

- هېڅڅوک بايد، له هېڅ شي نه خبر نه شي.

باريس په دې پوه شوی و، چې ددې خبرې موخه دی، دی. ځکه يې سترگې پټې کړې او په کراره يې سرښکته خوا ته وښور. ټولواک بېرته تالار ته ننوت او نيم ساعت نور هم د نڅا په بندار کې پاتې شو.

باريس لومړنی څوک و چې د نې يه مان، له سينده د فرانسوي پوځ له را اوبنتو خبر شوی و او ددې خبرتيا له برکته و چې څو تنه مخورو چارواکو ته وښيي چې دی له ځېنو داسې خبرو نه خبر دی، چې نور يې تصور هم نه شي کولای...

د نې يه مان، له سينده د فرانسويانو درا اوبنتلو خبره په ځانگړې توگه هم د پام وړ و چې د يوې مياشتې انتظاره وروسته، هغه هم د نڅا د بندار په وخت کې رارسېدلی و.

الکساندر، د خبر د اوريدو په لومړيو شېبو کې د حيرت او ده ته په سپکاوي شوي حالت کې داسې کلمات پيدا کړي وو، چې وروسته ډېر

جگړه او سوله

د پام وړ شوي او دده هم خورا خوبسېدل. دغه کلمات په ده ډېره بڼه لگېدل.

ټولواک چې کله د شپې په دوو بجو د نخاله بنداره کورته ستون شو، يو څوک يې خپل منشي شيتکوف پسې ولېږل او سپارښتنه يې وکړه چې د وسله وال پوځ ټولو قطعاتو ته وليکي او فيلډ مارشال شهزاده سالتیکوف ته فرمان ورکړي. هغه دا غوښتنه هم وکړه چې هرومرو به دده دا خبرې هم په کې ليکي:

- تر هغه پورې چې د فرانسې يو وسله وال سرتېری د روسيې په خاوره کې پاتې وي، دی به روغه ونه مني.

بله ورځ د ناپليون په نامه داسې ليک وليکل شو:

زما ورور ټولواک! پرون خبر راوړسېد چې زما له خوا، ټولواک ته د ورکړل شوي ژبې، د وفادارۍ سره سره، بيا هم د هغه پوځونه د روسيې له پلورا او نښتي دي. همدا شېبه له پترزبورگه ما ته خبر راوړسېد، چې گراف لوريستن د همدې تېري له کبله څرگنده کړې ده چې تاسو اعليحضرت له هغې شېبې نه چې گراف کوراکين بېرته د خپل اگريمان غوښتنه کړې ده، له ما سره ځان ليکل شويو تړونونو ته اړ نه وينئ. هغه دلايل چې د هغه له مخې شهزاده باسانو له خپلو چارو نه د ډډه کولو لپاره وړاندې کړي دي، هېڅکله به زما لپاره د منلو وړ نه وي. زه به دا ونه منم چې زما د سفیر دغه کړه د روسيې پر خاورې د يرغل لپاره پلمه شي. البته لکه هغه شان چې هغه خپله هم څرگنده کړې ده، هغه هېڅکله د دغه شان کړو د سر ته رسولو اجازه نه لرله او ما له دې پېښې نه د خبريدو سره سم، له هغه نه خپله ناخوښي څرگنده او هغه ته مې سپارښتنه وکړه چې په خپله دنده کې پاتې شي. که ټولواک ددې تکل نه لري چې ددغې رازيويې تېروتنې له کبله دې، د فرانسويانو او

جگړه او سوله

روسانو ويني تويې شي او چمتو دي چې خپل پوځونه، دروسيبي له خاورې په شا کړي، زه چمتو يم چې په شويو چارو سترگې پټې کړم. په دغه ډول زموږ ترمنځ د يوې روغې امکان شته دي او کنه زه به اړوزم چې پر د هغه يرغل مخنوی وکړم چې بې له دليله پر موږ کېدونکی دی. تاسو اعليحضرت لادا وخت لرئ چې بشريت د نوې جگړې له بدمرغيو وژغورئ.

الکساندر

۴

ټولو اک الکساندر، د جون په دیارلسمه د شپې په دوو بجو
بالاشوف ځانته وروباله، هغه لیک یې ورته ولوست چې د ناپلیون په
نامه یې لیکلی و. هغه ته یې سپارښتنه وکړه چې لیک به وړي او خپله
به یې د فرانسې ټولو اک ته سپاري.

ټولو اک د بالاشوف د لېرلو په وخت کې خپله دا خبره یو ځل بیا
تکراره کړه چې ویلي یې و، دی به تر هغه وخته پورې روغه ونه مني،
چې د دښمن یو وسله وال سرتېری د روسیې په خاورې کې پاتې وي.
هغه بیا ټینګار وکړ چې دده دغه خبره به هرو مرو ناپلیون ته ووايي.
ټولو اک دا خبرې ځکه په لیک کې نه وې لیکلې، چې هغه د خپلې
ځانګړتیا له مخې دا احساسوله، په هغه وخت کې چې د روغې لپاره
وروستی هلې ځلې کېږي، ددغه شان تورو لیکل په لیک کې، غوره نه
دي، خو بالاشوف ته یې سپارښتنه وکړه چې هغه به هرو مرو ناپلیون ته
وايي.

بالاشوف د جون په څلورلسمه شپه له یوه ټرمچي او له دوو تنو
قزاقانو سره په سپېده داغ کې ځان د ریکانتي په کلي کې د نۍ په مان د
رود پرغاړه د فرانسوي پرتو پوځونو لومړیو کړښو ته ورساوه. هغه د
فرانسوي سپرو پیره دارانو له خوا دریش کړل شول.

جگړه او سوله

د فرانسوي پوځ سواره بریدګي چې ګلابي ډوله درېشي يې په ځان او لوړه وړینه خولې يې پر سر وه، پر هغه يې بیا د دریدو غبرو کړ، خو بلاشوف پرته له هغه چې غبر ته پام وکړي، وړاندې تګ ته دوام ورکړ. بریدګي په قهر شو، هغه ته يې ورمنډه کړې او خپل ټټري يې د هغه د آس اوربوز ته وربرابر کړ، توره يې راووبسته او په ښکښلو، ښکښلو يې پر روسي جنرال ورچغه کړې:

-کون يې که څنګه چې درېش نه اورئ. بلاشوف ځان وروپېژاند او بریدګي یو سرتېری د خبر لپاره خپل افسر ته وروولېږه.

فرانسوي بریدګي پرته له هغه چې روسانو ته پام وکړي، خپلو ملګرو سره يې د غونډ په اړه خبرې پیل کړې.

بلاشوف، چې تل يې په لوړو او پرتمینو دریځونو کې کار کړی و، په تېره بیا چې درې ساعته مخکې يې له ټولواک سره خبرې اترې لرلې، په ټولیز ډول ددې چارو له درناوي کولو سره روږدی کړی و، له دې امله هک پک شو چې په خپله خاوره کې له داسې تربګنۍ سره مخامخ او سپکاوی ورته کېږي.

لمر تازه د وریځو له شانه د راوتو هڅه کوله هوا هم د شبنم له برکته تانده تانده وه. له کلي نه په راوتلې لارې صحرا پلو ته یورمه روانه وه.

مرغۍ په ترانو ترانو، داسې لکه چې پر ډنډونو جابونه راخوره وي، همداسې هوا پلو الوتلې.

بلاشوف چې خپلې شاوخوا ته کتل، له کلي نه د افسر راتګ ته سترګې په لاره و. روسي فزاق ترمچیان او د فرانسوي پوځي سواره سرتېري ټول خاموش پاتې او کله ناکله به يې یو بل ته سره وکتل.

د سواره پوځ فرانسوي ډګروال چې دوو تنو بدرګه کاوه او داسې برېښېده چې ګواکې هماغه شېبه له برستنې راپاڅېدلې دی، پر یو څر

جگره او سوله

رنګي بڼکلي ماره آس سپور له کلي راووت، د افسرانو سر تېرو او د هغو د آسونو له کش او پش نه څرګند بده چې ټول خورا غوره او ځانستاینه کې دي.

دالاد جگرې د پیل هغه لومړې شپې او ورځې وې، چې قطعات لاد روغې د وختونو په شان منظم، په پریت ډوله جامو کې د پوځي ځانښودنې په بڼه، کره وړه بې له لېوالتیا ډک او آن کله ناکله له تربګنۍ نه ډک وو.

فرانسوي ډګروال په سختۍ د خپل اړېمي مخه نیوله، خو بې اډه نه و او داسې برېښېده چې د بالاشوف پر لور د ریغ بې سر خلاصېده. هغه بې د خپلو سر تېرو له څنګه د لومړۍ کرښې شاته بدرګه کړ او ورته وې ویل چې له ټولو اکه سره دده د لیدو هیله به څکه ژر پوره کړي چې دده په تصور، د ټولو اک قومانداني همدلته نېرېدې چېرې پرته ده.

... نور نو لمر راختلی و او پر شنو شنیلو ځلېده. همدا چې پر غونډۍ له پرته کې کافي نه و او بنستل، وې لیدل چې یو ډله د غونډۍ له لمنې نه د دوی پلو مخ پورته راروانه ده. د دغې ډلې تر مخې یو جګ ونی سړی چې پر تور آس سپور او خورجین بې تر لمر لاندې ځلېدله روان و. د هغه تورې کړۍ، خښې د هغه له خټه پر اوږو راخوړې وې. په بڼکو ګاڼل شوې خولۍ یې پر سر او سرې جامې یې اغوستې وې. خپلې اوږدې پښې یې د فرانسوي پوځیانو په دود، وړاندې را اچولې وې، دغه سپور چې په ترانټ د بالاشوف پلو راغی، د خولۍ خوځېدونکې بڼکې، ګاڼې او وسلې یې د جون د میاشتې تر رانه لمر لاندې ځلېدل.

بالاشوف د دغه سواره نه چې په بشره کې یې د بري ځانښودنه او غرور څرګند او پر تېتر، مړوند او په غاړه کې یې، توره، کتار او نور

جگړه او سوله

واړه او غټ شيان راڅړوند وو، نور نو دوه آسه زيات واټن نه درلود چې والتر، هماغه ډگروال چې دی يې بدرگه کاوه، په غوږ کې ورته وويل:

- د ناپل شاه !

په رښتيا هم دغه سپور مورا، و چې اوس يې د ناپل د شاه نوم گټلی و. که څه هم دا څرگنده وه چې ولې او په کوم دليل هغه د ناپل شاه په نامه نومول شوی و، خو دی خپله هم په دې باور و چې په رښتيا د ناپل شاه دی او له همدې امله اوس تر هغه وخته، چې دغه نوم يې نه درلود، شاه ډوله او پرتمينه ډوله بڼه يې غوره کړې وه، هغه په رښتيا دومره پر خپلې واکمنۍ باور درلود، چې کله يې پروڼ له ناپل نه د خوځېدو په درشل کې د هغه بناړ په کوڅو کې له خپلې بڼې سره چکر واهه، خو تنو ايتالويانو د هغه په ليدو چغه کړي وو:

- ژوندی دې وي شاه !

هغه له خواشيني نه په ډکې موسکا خپلې مېرمنې ته کتلي او ويلي

يې و:

- ددغو بدمرغونه، يو هم نه پوهېږي چې سبا ته له هغوی نه جلا

کېږم.

که څه هم هغه پوره ډاډمن و چې د ناپل شاه دی او له دې کبله له هغوی نه جلا کېږي، پر خپلو خلکو يې زړه خوږيده، خو په دې وروستيو وختونو کې چې ده ته پوځ ته د ستنېدو سپارښتنه شوې وه، په تېره بيا په دانترنگ کې له ناپليون سره ترکتني وروسته، د هغه په خول وياړمن او بڼي يې (د بڼې وروړ) (مورا په ۱۸۰۰ کال کې د ناپليون له خور سره واده کړی و) ده ته ويلي و چې:

- ته په خپله خوښه او توان شاه شوی نه يې، دا زه وم چې له تانه مې

شاه جوړ کړ، چې زما په شان واکمني وکړی !

جگره او سوله

هغه په ډېرې خوښۍ د خپلې خوښې کار پیل کړ او لکه ښه مور، خو نه خورب او نه تنبل آس، چې ځان گاډۍ پورې تړلی احساس کړي، غاړه وغړوي او په نخاراشي. هغه به قیمتي جامې واغوستې، په ډول ډول گانو به یې ځان وگانه، په خوښۍ به یې پولند ته پرتلونکي واټ، پرته له هغه چې پوه شي چېرې ته او د څه لپاره روان دی، لکه آس په منډو شو.

د روسي جنرال په لیدو یې خپل سر چې کړۍ کړۍ خنې یې له څټه پر اوږو راخوړې وې، په شاهي پرتم لوړ کړ او په پوښتنیز غلچک یې فرانسوي ډگروال ته وکتل. فرانسوي ډگروال په خورا درناوي د هغه شاهانه پرتم ته په پام، په ویار د بالاشوف (چې نوم یې سم یادولی نه شو) د استازیتوب د غوره والي په اړه حضرت مورا ته یادونه وکړه. مورا، د خپلو غوڅو پریکړو له برکته، پر هغو ستونزو چې ډگروال د هغه آواری نه شو کولای، بریالی شو او وې ویل:

- ها! دو بالماشو!

او په یوې خوځېدا یې چې د شاهانه انداز ښې په کې ښکاره وې، وې ویل:

- ښاغلیه جنرال، له تاسو سره له پېژندگلوی، نه خوشاله یم. خو همدا چې شاه په ځیره ژبه او لوړ آواز خبرې پیل کړې، شاهانه پرتم یې یو په یو تری تم شو او بې له هغه چې خپله یې پام شي، په ساده او زړه خوږه ژبه وغږیده، په خورا خواخوږۍ یې د بالاشوف د آس پر غاړه لاس ورواچاوه او وې ویل:

- ښه جنرال! داسې برېښي چې د جگرې زیری خورېږي!
د هغه ژبه او خبرې هغه چاته پاتې کېدې چې گواکې افسوس کوي
نه شي کولای د دغه حالت په اړه قضاوت وکړي.

جگره او سوله

بالاشوف وويل:

- بناغليه اعلیحضرتا ! لکه هغه شان چې گورئ زما والاحضرت، د روسانو ټولو اک د جگرې غوښتونکی نه دی ..

که څه هم مورا، کله چې بناغلي بالاشوف ته غوږ غوږ و، په څېره کې يې د حماقت نښې له ورايه څرگندې وې، خو بيا هم شاه و او لکه هغه شان چې د شاهي دريځ، غوښتنه کوي، د ناپليون د يوه غوره مل په توگه بايد د الکساندر له استازي سره د سياسي خبرو په اړه خبرې کړې وای. له آسه راکوز شو او د بالاشوف مټه يې راو نيوله، له خپلو ساتونکو نه چې په درناوي ده ته سترگه په لاره وو، څو گامه لرې شو، دا خوا، هغه خوا په گرځېدا شو، هغه په ډېره غوره کې خبرې کولې. هغه يادونه وکړه چې ټولو اک ناپليون د الکساندر له هغه گوانښه چې فرانسوي پوځونه، بايد له روسيې نه ووزي خوا بدي شوی دی. په تېره بيا له دې کبله چې له دغه گوانښه اوس ټول هېوادونه خبر شوي او د فرانسوي دريځ ته ډېر سپکاوی شوی دی. بالاشوف وويل، چې په دې غوښتنه کې هېڅ ډول سپکاوی نه شته، ځکه چې .. او مورا يې خبره پرېکړه او د زړه له کومې، خو په يوې احمقانه موسکا يې وويل:

- نو تاسو ددې پېښې علت ټولو اک الکساندر نه بولئ؟

بالاشوف وويل:

هغه په رښتيا فکر کوي، چې جگره ناپليون پيل کړې ده.

مورا بيا د هغه خبره پرېکړه او وې ويل:

- ډېر ښه جنرال! زه د زړه له کومې هيله لرم چې ټولو اکان سره جوړ شي، او دغه جگره چې زما له ارادې پرته پيل شوې ده، ژر تر ژره پای ته ورسېږي.

د هغه د غږېدا ژبه هغو چوپړانو ته پاتې کېده چې د بادارانو د

جگړه او سوله

سيالی او د بنمنی سره سره بیا هم غواړي سره دوستان و اوسي. هغه خبره په بله و اړوله او د مشر و الاحضرت شهزاده څارو و بیچ د روغتیا پوښتنه یې وکړه او له هغه سره یې په ناپل کې د خپلو خوښیو او گډو عیاشیو د تېرولو یادونه را تازه کړل. ... بیا ناڅاپه، گواکې هغه ته بیا د خپل پاچاهتوب دریغ وریاد شوی وي، وویل:

- ښه جنرال ه نور به مونه ځنډوم، ستاسو د بریالیتوب هیله کوم !

هغه چې د سره بالا پوښ د لمنې چورمې او د لوړې خولې ښکې یې تر لمر لاندې ځلېدلې، د خپلو هغو چوپړانو خواته ور روان شو، چې ده ته په خورا درناوي سترگه په لاره ولاړ وو.

بالاشوف وړاندې لاړ او په دې هیله لکه هغه شان چې مورات یې تکل کړی و، چې ژر تر ژره یې له ناپلیون سره کتنه وشي، خو له ناپلیون سره د کتنې هیله ځندنې شوه او د دې کتنې پر ځای، په بل کلي کې د پلي پوځونو د مارشال داوو، د مخکښو سرتېرو هغه د لومړي کړنې د پېری په نامه تر ډېرو پورې ودراره، د پلي پوځ قوماندان یا ور راوبلل شو او هغه یې په کلي کې مارشال داوو، پورې بدرگه کړ.

۵

مارشال داوو، د ټولواک ناپليون لپاره هغه دريځ لاره، لکه چې آراکچييوف د الکساندر لپاره. د ناپليون آراکچييوف د الکساندر تر هغه نه زړور، خو په څارنه او ساتنه کې د هغه په کچه بې رحمه و او خپل ټولواک ته سربښندنه او تر هغه څاريدنه يې هغه ته، له نورو سره په همدې بې رحمۍ کې څرگندوله.

په دولتي جوړښت کې د دغه شان سړيو شته والی ته په هماغه اندازه اړتيا ليدله کېږي، لکه لېوه ته، په طبيعت کې. دغه کسان تل و او هر څومره چې د هغو شتوالی، د ولس مشر په شا او خوا کې بې ځايه و برېښي، بيا هم هغوی شته او هلته پاتې کېږي. د دغه شان سخت زړو، بې رحمو او بې روزنې اراکچييو د شته والی او اړتيا علت چې د بریتورو پوځيانو (په روسيه کې يو ډله لوړو نوي بریتورو پوځيان و چې د ټولواک په گارډ کې د بنسکلا لپاره روزل کېدل) بریت يې په گوتو شکول، درباري ځانگړتياوو نه بې برخې و، د ناتوانو اعصابو له امله يې د غم زغم نه لاره، خو بيا يې هم دغه شان بې پايه واک لاره او کولای شول، د الکساندر غوندې زړور، مهربانه او نرم طبيعت ټولواک تر څنگ پاتې شي، هيڅ څوک نه شي ويلي چې هغه څنگه دلته پاتېږي.

جگړه او سوله

بالاشوف له مارشال داوو سره، په يوه كليوالي سراي كې، چې پريو لوى قوطي ناست و، په ليكنې لگيا و او حسابونه يې كول، مخامخ شو؛ ياوريې ترڅنگه ولاړو. دا كار شونى و چې د مارشال داوو، لپاره تر ډېرو نه خورا ښه ځاى پيدا شي، خودى د هغو كسانو له ډلې نه و چې په لوى لاس يې غوښتل دغه شان ناسم ځاى او ناسم حالت كې، ځان ناسمه و بريښوي. دغه د زورولو لېوال، دې هم دې حالت له كبله تل گڼي. اخپستي او بوخت دي، د هغوى د بشري نښې وايي:

- څنگه كولاى شو، د ژوند د نيكم رغيو په اړه فكر وكړو؟ نه وينئ، چې زه په يوې ناولې كوته كې پريوه ناولي قوطي ناست يم او لگيا يم كار كوم؟ د هغو د ژوند تر ټوله غوره خوند په دې كې دى چې كله نيكم رغه خلك وويني هغوى ته سم دلاسه د خپل بدمرغه او زورونكي ژوند تصوير انځور كړي. كله چې يې بالاشوف داوو ته بدرگه كړ، هغه د همدغه شان يو خوند انځور د بالاشوف مخې ته كېښود. كله چې روسي جنرال دده كوتې ته رارسېدو، هغه لاه خپل كار كې ډوب شو، د خپلو عينكو له شاييې د بالاشوف، د سهار له مستو ورمو او د مورات له مركې نه تاند او تازه شوي مخ ته وكتل، ونه دريد او آن ونه بنوريد، لايې تندى تريو او د ملنډو زهر لړلې موسكا يې پر شونډو راخوره شوه.

خو كله چې يې د خپلو دې كړو غبرگون د بالاشوف په بشره كې وليد، داوو سر راپورته كړ او په سره ژبه يې وپوښتل:

- څه غواړئ؟

بالاشوف تصور وكړ، چې له ده سره د داوو داسې كړه، كېداى شي له دې كبله وي چې هغه نه پوهېږي، چې دى د ټولو الكساندر ياوړ دى او آن د هغه په استازيتوب له ناپليون سره د خبرو لپاره راغلى دى،

جگړه او سوله

نو ځکه يې ژر تر ژره خپل ځان او د خپل راتگ په اړه ورته وويل، خو داو، دده د خبرو تر اوريدو وروسته لاپسې تندي تريو او خبرې ترخې کړې او وې ويل:

- چېرې دى، ستا ليک چېرې دى؟ هغه راكړئ چې ټولواک ته يې ورولبړو.

بالاشوف وويل: ماته سپارښتنه شوى دى چې پيام په خپله ټولواک ته ورکړم.

داو و ځواب ورکړ:

- ستاسې د ټولواک سپارښتنې به ستاسې په پوخ کې ترسره کېږي، دلته به هغه څه کوي چې تاسو ته يې سپارښتنه کېږي.

او ددې لپاره چې ونښي بالاشوف، اوس څومره دده د بې واکه واک تر اغېز لاندې دى، خپل ياور ته سپارښتنه ورکړه چې نوکريوال پسې ورشي. بالاشوف هغه ليک چې د ټولواک پيام په کې ليکل شوى و، راوويست او د هغه تر مخې يې پر ميز کېښود. (د هغه ميز له هغې ماتې دروازې نه جوړ شوى و چې چپ راسونه يې څرېدل او پر دوو قوطيو ولاړ و) داو ليک راواخېست او د هغه سرليک يې ولوست. بالاشوف وويل:

- تاسو په خپلو کړو کې پوره خپلواک ياستئ چې ماته درناوى کوي يا يې نه کوي، خو يوازې غواړم يادونه وکړم چې زه د ټولواک د حضور د جنرال ياوړى وياړ لرم.

داو، هغه ته په چوپه خوله ځير ځير وکتل او د بالاشوف په څېره کې د لرې گڼې او هيجان، د پيدا شويو نښو نه خوند اخېست. هغه وويل:

- تاسو ته به هغه درناوى وشئ، چې تاسو يې وړتيا لرئ، ليک يې

جگړه او سوله

په جیب کې کېښود او لار ووت.

یوه دقیقه وروسته د مارشال یاور، ښاغلی دوکامتری راغی او بلاشوف یې هغه ځای ته چې ورته ځانگړی شوی و، بدرگه کړ. بلاشوف په هغه ورځ له مارشال داو و سره په هماغه سرای کې د هماغه ماتې دروازي پر جوړ شوی میز سهارنۍ وخورله. داو و، بله ورځ سهار د وخته لار، بلاشوف وروغوښت او په گواښمنه ژبه یې ورته وویل:

- دی، له ده نه هیله کوي چې همدلته پاتې شي، له ښاغلي دیکاستري نه پرته به، له بل هېڅ چا سره خبرې نه کوي... بلاشوف تر څلور ورځې زغم، خواشینۍ او پر خپلې ناتوانۍ له پوهېدو وروسته... د مارشال له بار او کوچ او فرانسوي سرتېرو سره چې هغه ټولې سیمې یې لاندې کړې وې، تر څو مزله وروسته د ویلنا د هماغه تنگولارو له لارې نه، چې اوس د فرانسویانو لاس ته ورغلي وي، بېرته له هغه ځایه راووت چې، دی څلور ورځې د مخه له هغې لارې نه ورغلی و.

بله ورځ د ناپلیون ځانگړی یاور، ښاغلی دیتورن، بلاشوف ته راغی او هغه ته یې د ټولواک هغه هیله چې غواړي دی حضور ته ومني، وویل.

تر دې څلور ورځې د مخه، د پراېراژنسکي د غونډ سرتېري د دغه ودانۍ شا او خوا څارنه کوله، خو نن د فرانسوي ځانگړي پوځ سرتېري چې د شنو بخنو دریشو ټیرونه یې پرانستي وو، هلته ولاړ وو. د هغوی لورې پوستیني خولۍ چې ښکې په کې تمبل شوې وې، پر سر وې. د سواره پوځ یوې ډلې، د ټولواک ځانگړي چوپړان او ساتونکي،

جگړه او سوله

ياورانو، اولانان او جنرالان چې ځلېدونکې او غوړې جامې يې اغوستې وې، د ټولو اک د آس او د هغه، له يوه غلام سره چې روستان نومېده دده شاوخوا ته ولاړ او د هغه وتلو ته سترگه په لار وو. ناپليون بلاشفوف د ويلنا د ښارگوټۍ په هغه ودانۍ کې ومانه چې الکساندر دی له هغه نه، ده ته رالېږلی و.

۶

که څه هم بلاشوف د دربار له پرتم او رسمياتو سره ښه آشنا او عادت و، خو د ټولواک ناپليون د دربار پرتم او قيمتي ښکلا دی حيران کړ.

گراف تيورين، هغه د انتظار يوې لويې کوټې ته چې ډېر جنرالان، ياوران او پولندي بډايي مخور هلته ناپليون ته سترگه په لاره وو، بدرگه کړ. بلاشوف له دغو کسانو نه زياتره هغه د روسيې د ټولواک په دربار کې ليدلي وو. ديوروک، وويل چې ناپليون به چکر ته، تر تگه مخکې روسي جنرال ومني.

تر څو دقيقو انتظاره وروسته، د انتظار لويې کوټې ته يو نوکريوال ياور، راننوت، بلاشوف ته يې د درناوي په توگه سر خم کړ او هغه ته يې بلنه ورکړه.

بلاشوف، د انتظار يوې وړې کوټې ته چې دربار ته يې دروازه ور خلاصېده ورننوت. د دربار هماغې کوټې ته چې روسي ټولواک دی، دې استازيتوب ته لېږلی و.

بلاشوف، يو دوې دقيقې انتظار پاتې شو، د دروازې له شانې د ټينگو قدمونو غږ واوريدل شو، په چټکۍ دروازه را خلاصه شوه، هغه

جگړه او سوله

ياور چې دروازه پرانسته په وياړمن ډول په انتظار ودرید، شا او خوا چوپتيا لاس برې شوه او د دربار له کوټې نه د لاتينگو او درنو گامونو غږ واوریدل شو. داناپليون و. هغه همدا شېبه د سورلي لپاره د خپلو ځانگړو کاليو له اغوستو نه وزگار شوی و. هغه شنې جامې (دریشی) او تر هغه لاندې سپين واسکت چې دده گرده گېده پوښلې وه، اغوستي وو. سپين تنگ پطلون ډوله پرتوگ چې خورب ورونه يې تر کرتی لاندې په هغو کې تنگ برېښېدل، داسې ښکاریده چې لنډې څنې يې همدا اوس رېمنځ شوي وي، خو کوده ويښته يې ښکته د هغه د پراخ تندې په منځي برخه کې راشپوه شوي وو. د هغه سپين او پرسېدلی څټ د دریشی د تور بخونې غاړې له چپي ځوانه راوتلی و، له هغه نه د ښې کلونيا بوی راته. د هغې له خوربې او لا ځوانې بشري نه چې د ټولواکي پرتم ترې برېښېده، د ښکلا ښې څرگندې وې.

هغه راووت، چټک روان و، په هر گام کې يې سر شاخواته خوځاوه او ټول ځان يې خوځېده. د هغه په ټوله لنډه خو له څه خوربه ونه، پراخوا و خوربو اوږو، دده له ارادې پرته راوتلي ټټر او گيډه کې، يو ډول ځانگړې ځانښودنه چې د څلويښت کلونو وگړو ځانگړتيا ده، څرگنده وه. له دې ټولو خبرو سره سره داسې برېښېده چې د هغه طبيعت نن خورا جوړ دی. هغه د درناوی په نښه د بالاشوف خمېدو ته سر وښوراوه، د هغه خواته ورغی او د هغو کسانو په شان چې د خپل وخت د هر دقيقې ډېر درناوی کوي، ځان په دې نه عذابوي چې غږيدا ته مخکې له مخکې ځان جوړ کړي او په دې ډاډه وي چې هر وخت، چې هر څه ووايي، ويلى يې شي. سمدلاسه په غږيدا راغی:

- سلام جنرال! ما هغه ليک وليد چې د ټولواک الکساندر نه مو

راوړی و، ډېر خوشاله يم چې تاسو وينم.

جگړه او سوله

په خپلو غټو غټو سترگو يې په ځير د بلاشوف مخ ته وکتل او په هماغه شېبه کې د هغه نه آيلو وړاندې، يو ټکی ته په کتو شو.

داسې برېښېده چې د بلاشوف شخصيت ته هېڅ پاملرنه نه لري، دا څرگنده وه چې د هغه لپاره يوازینی څه، چې ارزښت لري، هغه څه دي چې دده په زړه کې تېرېږي، ټول دده په ارادې پورې اړه لري، هغه وويل: - زه، نه د جگړې غوښتونکی وم او نه يم، خو زه يې دې ته اړ کړم. زه همدا اوس (پر همدا اوس يې ټينگار وکړ) چمتو يم، هرې هغې خبرې ته چې په دې اړه کېږي غوږ شم. هغه په لنډه او په ډاگه د روسي له دولته د خپلې خوا بډۍ د علتونو په ويلو پيل وکړ.

بلاشوف د فرانسې د ټولواک له ډاډمنې، آرامې او مينه ناکې ژبې نه په دې پوه شو چې هغه د سولې او روغې هيله لري او چمتو دی چې خبرو ته کيني. کله چې ټولواک ناپليون خپلې خبرې پای ته ورسولې، په پوښتنيز بڼه يې بلاشوف ته سترگې ورواړولې او هغه څه يې چې له پخوا په زړه کې ساتلي و، وويل:

- اعلحضرتا! معظم ټولواکه زما! ...

خو د ناپليون ځير ځير کتو چې مخامخ يې دده سترگو ته کتل، دی لږ وار خطا کړ. ناپليون د بلاشوف دريشي او توره وڅارله او په يوې پټې موسکا يې غوښتل چې هغه ته ووايي چې څومره گڼنۍ اخېستې يې، لږ آرامه شه! بلاشوف بېرته زړه آرامه او خپلو خبرو ته يې دوام ورکړ او وې ويل:

- ټولواک الکساندر د کوراکين له خوا د پاسپورت غوښتنه د جگړې د پيل لپاره پوره دليل نه بولي. د پاسپورت غوښتنه کوراکين په خپله او له ټولواک سره بې له کومې مشورې کړې ده. الکساندر، نه د جگړې تکل لري او نه له انگرېزانو سره کوم ځانگړي اړيکي.

جگړه او سوله

ناپليون د هغه خبرې پرې كړې:

- لا تر اوسه يې نه لري... گواکې ډاربري د خپلو احساساتو تر اغېز لاندې راشي، تندې يې تريو کړې، سريې په نرمۍ وبنسوراوه او بالاشوف ته يې څرگنده کړه چې کولای شي خبرو ته دوام ورکړي. بالاشوف وروسته له هغه چې هغه ټولې ويل شوي سپارښتنې هغه ته وويلې، زياته يې کړه:

- الکساندر د روغې هيله لري. هغه به هغه وخت روغې ته کيني چې، دده دا شرط...

په دې وخت کې د ټولو اک الکساندر هغه خبرې وريادې شوې، چې په ليک کې يې ليکلې نه وې، خو په هغو يې ټينگار کړي و، چې هرومرو به هغه فرمان کې راوړئ چې د سالتیکوف په نامه ليکل شوې وې او بالاشوف ته امر شوی و چې هغه به ناپليون ته وايي. بالاشوف هغه خبرې وريادې کړې:

- تر هغه پورې چې يو وسله وال دښمن د روس په خاوره کې پاتې وي... خو کوم ناڅرگند احساس، د هغه مخه ونيوله. که څه هم هغه د هغو خبرو د څرگندولو هيله لرله، خو نه يې شو کولای هغه ووايي. بالاشوف په چرت کې لار، په شک کې شو، خو وې ويل:

- په دې شرط چې فرانسوي پوځونه بېرته د نوي يامان له سيند نه واورې.

ناپليون ددې وروستيو خبرو د ويلو په وخت کې د بالاشوف گڼې او پريښانې ته پام شو. د هغه مخ ورږديد او د کيني پښې ورون يې په منظمه بڼه په خوځېدا شو. پرته له هغه چې له خپل ځايه وبنسوري، تر پخوا په لوړ آواز او تندې ژبې يې خبرې پيل کړې. بالاشوف د وروستيو خبرو په وخت کې څو وارې سترگې ښکته و اچولې او بې له ارادې د

جگړه او سوله

ناپليون د کينې پنبې د ورانه خوځېدا ته چې دده د خبرو د لوړيدو سره چټکېده، ځير شو.

ناپليون خبرې پيل کړې:

زه تر الکساندره زيات د روغې جوړې هيله مند يم، خو آيا دا زه نه يم، چې له اتلسو مياشتو راهيسې هڅه کوم، دغه روغه وشي؟ زه اتلس مياشتې کېږي چې څرگند ونو ته سترگې په لاره يم. په دې وخت کې يې وروځې برنډې شوې، خپل وړوکى سپين خورب لاس يې په چټکۍ و خوځاوه او وي پوښتل:

- او اوس د روغې د خبرو د پيل لپاره له ما نه څه غواړئ؟

بلاشوف وويل:

- ټولو اکه، د نبي يه مان له سينده ستاسو يو ځونه بېرته اوښتل.

ناپليون تکرار کړه:

- د نبي يه مان له سينده؟

- هغه چې مخامخ د بلاشوف سترگو ته ځيرو، تکراره يې کړه:

- ښه، اوس تاسو غواړئ چې د نبي يه مان له سينده بېرته راوړو،

يو ازې د نبي يه مان له سينده اوښتل؟

بلاشوف د تايد او درناوي په ښه سر خم کړ.

څلور مياشتې پخوا له ده غوښتل شوي و، چې د يوميرانې سيمه پرېږدي او اوس يو ازې د نبي يه مان له سينده اوښتل دي. ناپليون په چټکۍ راتاو او په کوټه کې په گرځېدو شو.

- تاسو وايي چې د روغې د جرگې د پيل لپاره د نبي يه مان له سينده

واړو، خو دوې مياشتې مخکې پورې په همدې ډول له مان نه د

اودپرادفيسلو له سيندو نونه د بېرته اوښتلو غوښتنه کېده. په دې

شرط تاسو له ما سره خبرو ته چمتو ياستئ.

جگړه او سوله

هغه په چوپه خوله د کوټې له یوه کنجه بل کنج ته راغی او بلاشوف ته مخامخ ودریده. داسې برېښېده چې بشره یې په تېره بدله شوې وي او د کینې پښې ورون یې ترپخوانه لا په چټکۍ ورپېده. ناپلیون چې د خپل کین ورون د غرو په رپېدو او خوځېدا خبر، و، وې ویل:

- زما د کینې پښې خوځېدا د ستر جشن زیری دی.

ناپلیون داسې چې ده یې هم انتظار نه درلود، چغه کړل. د اودرد سیمې پرېښودل او د ویسلا له سینده او بنستل، هغه وړاندیز دی، چې تاسې کولای شئ، هغه د عثمانی امپراتوری شهزاده بادنسکي ته وکړئ، نه ماته! که ما ته پترزبورگ او مسکو هم راوېښئ زه به دغه شرط ونه منم، تاسو وایې چې جگړه ما پیل کړه؟ خو لومړي چا پوځ ته پناه وروړه؟ دا ټولواک الکساندر و، نه زه؟ تاسو ما ته هغه وخت د مرکې وړاندیز کوئ، چې ما په میلیونونو خرڅ کړی دی او تاسو له انگریزانو سره یوځای شوي یاستئ. هغه هم هغه وخت چې ستاسو حال ډېر خراب او گډوډ دی. تاسو چې ما ته د روغې او مرکې وړاندیز کوئ نو بیا له انگریزانو سره ولې یوځای کېږئ؟ انگریز تاسو ته څه درکړي دي؟

ناپلیون تند تند غږېده، داسې برېښېده چې د هغه تکل دا نه و چې د سولې او روغې ستاینې وکړي، بلکې د هغه یوازینی هیله دا وه، چې خپل حقانیت، خپل زور او الکساندر تېروتنې او ناحق توب څرگند کړي.

د خبرو په پیل کې د هغه موخه دا وه چې څرگنده کړي، د پوځي لاس بري سره سره دی روغې ته چمتو دی، خو کله چې یې خبرې پیل کړې، څومره چې د هغه خبرې زیاتېدې، په هماغه کچه یې نه شو کولای د

جگړه او سوله

خپلې ژبې مخه ونیسي. داسې برېښېده چې اوس نو د ټولو خبرو موخه دا وه چې د ځان ستاینه او د الکساندر سپکاوی وکړي. هغه څه چې د خبرو په پیل کې یې غوښتل، خو بیا یې هم خپلې خبرې اداره کولای شوي، هغه وپوښتل:

- اوریدلي مې دي چې له ترکانو سره موروغه کړې ده؟
بالاشوف د (هو) په نښه سروښور او وه ویل:

- د روغې تړون لاسلیک شوی دی...

خو ناپليون هغه ته د غرېدا وخت ورنه کړ، داسې ښکارېده، دی خپله غواړي و غرېږي او غرېدا ته یې دوام ورکړ، هغه هم په داسې تندی، نا اړونده ژبې او عصبيت چې ځېنې نازولي کسان غرېږي.

- پوهېږم چې تاسو له ترکانو سره پرته له هغه چې مولداویا او والاشي تر لاسه کړي روغه کړې ده، حال دا چې دغه دوه ولایتونو ما، باید ستاسو ټولو اک ته وربښلی وای، لکه هغه شان چې فنلند مې وروباښه، هغه دوام ورکړ:

- هوکې! ما له ټولو اک الکساندر سره ژبه کړې وه او په خپله ژبه ولاړم، ملداویا او والاشي مې هغه ته ورکول، خو اوس به هغه له دغو دوو ښکلو ولایتونو نه بې برخې وي، هغه کولای شول دغه دوه ولایتونه خپلې امپراتورۍ پورې وتړي او د خپلې واکمنۍ لمنه د بوتني له سمندرګي نه د دانیوب تر غاړو پراخه کړي...

هغه د خپلې ژبې ژوندوالی لاثوند او ه، هغه چې په کوټه کې گرځېده راگرځېده، هماغه خبرې یې چې په تیلزیت کې خپله الکساندر ته کړې وې، ټولې اوس بیا بالاشوف ته تکرارولې، هغه وویل:

- سترې کاترینې به هم له دې نه زیات څه نه وای گتلي، هغه به له ما سره د دوستۍ له برکته دا ټول تر لاسه کړي وای.

جگړه او سوله

هغه خو ځله تکرار کړه:

څه واکمني به وه، څه واکمني! هوکې څه واکمني!
ودرید او خپله د سرزرو تنباکمروره یې له جیبه راووېست او په
ژوره توگه یې هغه بوی کړه.

د الکساندر واکمني به څه پرتیمینه شوې وای!
هغه په خواشینۍ سره بالاشوف ته وکتل او همدا چې بالاشوف بیا
د څه ویلو تکل وکړ، په چټکۍ یې د هغه خبرې پرې کړې او وې ویل:
هغه به څه غوښتل او لټول، چې زما په دوستۍ کې به یې موندای نه
شول؟

ناپلیون، د شک او گمان په نښه خپلې اوږې کېښکودې او وې
ویل:

-خو، نه، نه، هغه زما تر ټولو نه ستر دښمنان پر ځان راټول کړل،
هغه هم څه کسان؟ هغه هم لکه شتاینوف، ارمفیلدوف، فینيخینګېرد،
بینیګسینوف. شتاینوف له خپل وطنه د خیانت په تور شړل شوی دی،
آرمفیلدوف یو هوسباز دوکه مار دی، فینيخینګېرد د یو فرانسوي
کډوال او بینيګسینوف یو څه تر نورو ښه پوځي (خو بیا هم ناپوهه
سړی دی) په ۱۸۰۷ کال کې د هغه هېڅ له لاسه ونه شول او الکساندر ته
باید تر څه یادونه وریاد کړې.. هغه دوام ورکړ.. یوازې باګراتیون د
مېړانې او جگړې سړی دی، که څه هم هغه ځیرک نه دی، خو د ښې
تجربې خاوند دی، هغه ښه سنجش لري او د غوڅ تکل سړی دی.. یوه
اونۍ کېږي چې جگړه پیل شوې ده، خو تاسو آن ددې توان نه لرئ چې د
ویلنا ساتنه وکړئ. په آسانۍ مو وکولای شو، چې پوځ مو په دوو برخو
جلا کړئ، د پولند نه مو وباسو او د پوځ غړو مو هم پورته نه شو.
بالاشوف په خوراسختۍ، هغه څه یاد ته وسپارل چې ده ته ویل

جگړه او سوله

کېدل او تر هغه نه يې لا په سختۍ کولای شو نور نو دغو خبرو ته غوږ ونيسي، هغه وويل:

- اعلیٰ حضرت! زما پوځيان د جگړه له مستی نه ..
ناپليون د هغه خبره پرېکړه:

- زه په هر څه پوهېږم! زه په هر څه خبر يم، زه ستاسو له پوځي ټوليو نه په هماغه شان پوره خبر يم لکه له خپلو نه. ستاسو د پوځ شمېر دوه سوه زرو ته نه رسېږي، خو زما د هغه درې برابر سرتېري دي. تاسو ته قسم خورم او په ډاگه وایم .. او هغه هېرکړي و چې د هغه قسم خوړل هېڅ اعتبار نه لري، قسم خورم چې د ويسلا د سيمې په شا او خوا کې پنځه سوه دیرش زره پوځيان لرم. ترکان هېڅکله ستاسې مرستين کېدای نه شي، هغه مو هېڅ په درد نه خوري. هغوی دا خبره له تاسو سره د روغې د تړون په لاسليکولو په ډاگه کړه، خو سويديان! د هغو قسمت خدای داسې پيدا کړی دی، چې لېوني ټولو اکان ولري، د هغو ټول پاچايان لېونيان وو. برنات يې پاچا کړ، خو هغه همدا چې پر تخت کېناست لېونی شو. يوازې لېوني سويديان کولای شي، له روسانو سره ملگرتوب وکړي. ناپليون له زهره ډکه و موسېد او بيا يې تنبا کمروړه پزه ته ونيوله او بوی يې کړه.

بالاشوف د ناپليون هرې خبرې ته ځواب لاره، غوښتل يې او کولای شول،

چې څه ورته ووايي خو هر وار يې ناپليون خبرې پرې کولې. بالاشوف، د ناپليون ددې دعوا په وړاندې چې سويديان لېوني دي، غوښتل ووايي چې سويديان د روسيې په ملگرتيا هغسې و چې پاتې کېږي، چې د هغه ايل کولو خوراگران دی، خو ناپليون په خواشینی سره ددې لپاره چغه کړل، چې د هغه آواز خاموشه کړي، ناپليون د

جگړه او سوله

عصبانيت هغه حالت درلود چې په هغه کې سړی ددې لپاره باید وغږېږي، وغږېږي او وغږېږي او تر هغه وغږېږي چې ځان لپاره دا ثابته کړی چې دی برحقه دی. بلاشوف ته گرانه تمامېده، هغه روسي ټولواک استازی و، له دې کبله دا ریده چې دی به په چوپتیا خپل دریغ ته تاوان ورسوي. هغه سخته دا وړتیا احساسوله چې ځواب ووايي، خو دیو انسان په توگه یې له دې کبله چې سیال یې بې دلیلې داسې له حاله وتلی دی، ځان په لوی لاس له ناندريو نه ژغوره. هغه په دې پوهېده، هغه څه چې اوس ناپليون هغه وایي، هېڅ اهمیت نه لري او په دې یې هم باور درلود، چې لکه ناپليون لږ څه په حال شي له خپلو دغو خبرو نه به خپله شرمېږي. بلاشوف ودرید، سترگې یې ښکته واچولې، د ناپليون د څوربې پښې خو ځېدو ته یې کتل، خو هڅه یې کوله خپل غلچک له هغه سره مخامخ نه کړي. ناپليون ویل:

-ښه نو، نو ستاسو ملگري چې هر څوک دي، وي دې، هغه څه معنا لري؟ پولنډیان له ما سره دي، شمېر یې اتیا زرو ته رسېږي، داسې جنگېږي لکه زمريان او کېدای شي شمېر یې دوسو زرو ته هم ورسېږي.

هغه چې دا وویل، کېدای شي دی خپله، خپلې دې خبرې ته حیران شوی وي، داسې برېښېده چې هغه رښتیا نه دي ویلي، کله چې یې بلاشوف تر دې خبرې نه وروسته چوپه خوله او آرام ولید، واک یې له لاسه ورکړ، په چټکۍ او نابیره شاته راوگرځېد، مخامخ بلاشوف ته ودرید او تر مخې یې ودرید، خپل سپین لاسونه یې په خورا چټکۍ او قهر خوځول او چغې یې وهلې:

- پوهېږئ! که پروس زما په وړاندې ولمسوي او هغوی راو پاروي، د هغو نقشه به د اروپا له نقشي نه پاکه کړم!

جگړه او سوله

ددې خبرې د ويلو په وخت کې يې رنگ تک سپين الوتې و، پر خبرې يې د قهر کړنې راخوړې وې او خپل بنکلی لاس يې پر بل لاس ټکاوه:

- تاسو هم د دونيا او دني پير له سيندو نه آپلو شاه ته تمبه کوم، بيا مې تر مخې پوله جوړوم، هغه پوله چې اروپا د هغه د جوړولو ځيرکتيا نه درلوده او جنايت يې وکړ چې هغه پوله ورانه کړي. له تاسو سره بايد دغه شان معامله وشي. دا هغه گټه وه چې زما له لرې کېدو نه مو تر لاسه کړې وه، ده دا خبرې کولې، خو واره په کوټه کې تا وراتاو شو، خپل دسرو زرو تمباکمرورپه يې په جيب کې کېښوده، بيا يې هغه راووبسته، خو واريې پزې ته ورنېرېدې کړه او بيا بلاشوف ته مخامخ ودرید. هغه چوپ شو، په ملنډو د بلاشوف سترگو ته ځير شو او په کراره آوازي يې وويل:

- او تصور يې وکړئ چې ټولواک مو کولای شول څه بنکلي واکمني ولري!

بلاشوف چې ځواب ورکولو ته سخته اړتيا ليدله، وويل چې روسي ټولواک حالاتو ته داسې په خواشيني نه گوري. ناپليون چوپ پاتې شو او همداسې په ملنډو بلاشوف ته ځير و. داسې برېښېده چې اصلا د بلاشوف خبرې نه اوري. بلاشوف وويل چې په روسيه کې ټول د جگړې د بري هيله لري.

ناپليون په درناوي سروښوراوه، گواکې غواړي ووايي:

- پوهېرم! تاسو دنده لرئ او سپارښتنه درته شوې ده چې داسې ووايئ، ولي خپله په دې پوهېږئ په هغه څه باور نه لرئ چې خپله يې وايئ، تاسو زما پر خبرو باور لرئ.

د بلاشوف تر خبرو وروسته ناپليون بيا خپله تمباکمرورپه

جگړه او سوله

راووبسته، هغه يې بوی کره او په کومه نښه يې دوه واړه، پښه پر
ځمکه وډبوله. د ځمکې د ډبولو سره دروازه راپرانستل شوه او يوياور
په ډرناوي د هغه خولۍ او دستکش هغه ته راوړل او يو بل ياور
هغه ته د هغه دستمال وروړاندې کړ. ناپليون پرته له هغه چې هغو ته
وگوري خولۍ يې واخېسته او بلاشوف ته يې وويل:

- زما له خوا ټولواک الکساندر ته ډاډ ورکړئ، چې د پخوا په شان
هغه ته وفاداره يم... هغه ښه پېژنم او د هغه ښېگڼو ته درناوی لرم. نور
نو تاسو نه ځنډوم، تاسو به د ټولواک په نامه زما ليک ترلاسه کړئ او
ناپليون په چټکۍ د دروازې پلولاړ. ټول هغو کسانو چې په تالار کې
و، وړاندې وځغاستل او په چټکۍ پر زينو ورشپوه شول.

۷

تر ټولو هغو خبرو وروسته چې ناپليون هغه ته ويلې وې، د دغه غضبناکه حالت، وروسته له هغو ترڅو خبرو او سړو نه چې ده ته شوې وې:

- جنرال! نور نو تاسو نه ځنډوم، د ټولواک په نامه به زما ليک تاسو ته درکړي.

نور نو بلاشوف پوه او په دې ډاډه شو چې ناپليون نه يوازې د هغه د ديدن لپواله نه دی، بلکې هڅه کوي چې د دښمن دغه خوابدې استازی په تېره بيا دده د غضب او قهر شاهد، ونه ويني، خو په تعجب او حيرت يې د ټولواک له خوا د ديورک له لاسه هغه بلنليک ترلاسه کړ چې هماغه ورځ له ټولواک سره ډوډۍ ته وربلل شوي و.

هغې غرمۍ ته، بس ير، کولن کور او بيرتبه هم وربلل شوي وو. ناپليون په ورين تندي او خوشالۍ د بلاشوف هرکلی وکړ. د هغه په کړو وړو کې نه يوازې د هغه د سهارني غضب نه ډکو خبرو څه شرم او پرېتيا نه ليدل کېده، بلکې هڅه يې کوله چې له بلاشوف سره خواخوږي وبنسبي. هغه له پخوا نه په دې ډاډمن شوی و چې دی له تيرونو خالي او هر هغه څه چې کوي د ستاينې وړ دی، ځکه د هغه لپاره ټول هغه څه چې

جگړه او سوله

ده کول، نه له دې کبله ښه و چې د ښو او بدو له معیارو سره سم، بلکې له دې کبله چې ده سرته رسول.

ټولو اک ناپليون له دې کبله په بې ساري توگه خوشاله و چې د ويلنا په ښار کې دده د گړځېدو په وخت کې خلکو ډله ډله په مينه دده تود هرکلی او بيا بدرگه کړي و. د ټولو هغو کوڅو نه چې دی تېريده کړکی. يې په قايلينو گانېل شوي وې، بيرقونه په کې رپيدل، دده ځانگړې نښې په کې راڅروندې وې او پولندي ښځو دستمال په لاس ده ته لاسونه ښورولي وو.

د غرنۍ په وخت کې هغه بالاشوف تر خپل څنگه کېناوه، له هغه سره يې نه يوازې په ناز او خواخوږۍ خبرې کولې، بلکې هغه يې گواکې د خپلو هغو درباريانو له ډلې گانه چې دده کړنلارې يې احساسولې او بايد دده له بريو نه خوشاله و اوسي. د خبرو اترو په لړ کې هغه د مسکو په اړه هم وغږيد او له بالاشوف نه يې د روسيې د پلازمېنې په هکله پوښتنې وکړې، خو نه د يوه ځيرک او پلټونکي سيلاني په توگه چې د کوم ښار د کتنو تکمل لري بلکې داسې چې بالاشوف لکه د يوروس په شان بايد په دې ووياري چې دده له هېواد سره داسې لېوالتيا ښودل کېږي. ناپليون وپوښتل:

- په ماسکو کې څومره خلک اوسئ؟ څه شمېره کورونه لرئ؟ آیا دا رښتيا دي چې مسکو سپېڅلی ښار گڼل کېږي؟ په مسکو کې څومره کليساوې شته دي؟

د هغه ځواب په وړاندې چې په مسکو کې له دوو سوو زياتې کليساوې دي، هغه وويل:

- ولې دومره بې شمېره کليساوې؟
بالاشوف ځواب ورکړ:

جگړه او سوله

- روسان خورا دیندار خلک دي.

ناپليون چې د خپلو خبرو د تصدیق په هیله پرله پسې، کولین کور ته ورکتل وویل:

- البته د کلیساوې او صومعو زیاتوالی تل د خلکو د بېرته پاتې والي نښه ده.

بالاشوف په درناوی ځانته اجازه ورکړې وه، د فرانسوي ټولواک دا خبره ونه مني او وې ویل:

- هر هېواد خپل ځانگړی دود دستور لري.

ناپليون وویل: خود اروپا په یوه هېواد کې ده ته ورته څه نه وینو.
بالاشوف وویل:

اعلیحضرتا! زه ستاسو له حضوره بښنه غواړم، خو له روسیې نه پرته، په هسپانیا کې هم دې ته ورته صومعې او کلیساوې شته دي.

بالاشوف چې دغه ځواب یې په هسپانیا کې یې د فرانسویانو وروستی ماتې ته اشاره وه، کله چې یې بیا د الکساندر په دربار کې د هغه کیسه کوله د خورا ستاینو وړ وگڼل شو، خود ناپليون په غرمنۍ کې اوس له هغه سره لېوالتیا ونه ښودل شوه او هسې په بې پروایۍ تېر شو. د ښاغلي مارشالانو له بې پروایۍ او نه پوهېدنې نه داسې برېښېده چې هغوی هغې نازکې کنایې ته چې د بالاشوف په وینا کې راغلې وه، پام شوی نه دی او یا پرې پوه شوی نه دي. په بشره کې یې دا له ورايه څرگنده وه چې وایي:

- که په رښتیا دغه شان یو اشاره وه، مور پرې پوه شوي نه یو، یا بالکل هسې د نه اوریدو خیال و.

د بالاشوف دا ځواب هسې نا اوریدلی پاتې او ناپليون آن هغه ته پاملرنه هم ونه کړه او په سادگۍ یې له هغه په دې اړه وپوښتل چې

جگړه او سوله

مسکو ته رسېدونکې لارې له کومو ښارونو نه تېرېږي. بالاشوف چې د غرمنۍ په ټوله موده کې په ځير غوړ و ځواب يې ورکړ:

- هماغه شان چې متل دی او وايي، ټولې لارې پر روم ورڅېږي، همدا سې هم ټولې لارې مسکو ته رسېږي. يعنې ډېرې لارې او د هغو له ډلې نه هغه لاره چې له پالتاوا نه تېرېږي او دا هماغه لاره ده چې دولسم شارل ټاکلې وه.

بالاشوف له خپل دې ځواب نه خوند واخېست او ناڅاپه لږ په قهر هم شو، خو د خپل ځواب وروستې کلمه يې لانه وه ويلې چې کولن کور، د پترزبورگ نه مسکو ته د تلونکې لارې د خرابۍ په اړه خبرې پيل کړې او خپلې هغه خاطرې يې راياډې کړې چې په پترزبورگ کې پرې تېرې شوې وې.

تر غرمنۍ وروسته د قهوي د څکلو لپاره د ناپليون کوټې ته راغلل. څلور ورځې مخکې دا کوټه د ټولواک الکساندر د ناستې کوټه وه. ناپليون کېناست او هممهاله يې د خپلې قهوي پرچينايي بيالې چې پاريس ته نېرډې په سور نومي ښارگوټي کې د چينايانو له خوا جوړه شوې وه، لاس واوه، بالاشوف ته يې په خپل څنگ کې د ناستې بلنه ورکړه.

په انسان کې د ډوډۍ تر خوړلو وروسته يو معلوم روحي حالت پيدا کېږي چې د بل هر عقلي دليل نه اغېزمن او قوي دی چې بې له ارادې نه هغه دې ته اړ باسي چې له ځانه پوره راضي او خوشاله واوسي او نور ټول هم خپل دوستان وگڼي.

ناپليون هم له همدې کبله په دغه حالت کې و. هغه ته داسې برېښېده، چې دی له ده نه چاپير شويو خلکو ته تر لېونتوبه پورې گران دی. هغه دا باور هم لاره چې تر غرمنۍ وروسته، بالاشوف هم دده

جگړه او سوله

ملگری او لېوالو دی. ناپلیون چې خوږه، نرمه او ځیرکه اوله ملنډو سره مل موسکایې پر شونډو خوره وه، بالاشوف ته مخ ورواړاوه او وې ویل:

د هغو ویناله مخې چې ماته یې ویلي دي، دا هغه کوټه ده، چې ټولواک الکساندر په کې او سپده، عجیبه ده، همداسې نه ده جنرال هغه دا خبره په داسې یوه ژبه وکړه چې باور یې لاره هغه د بالاشوف خوښه شي، ځکه هغې دا معنا لرله چې دا پر الکساندر د ناپلیون د بري دلیل دی.

بالاشوف نه شو کولای د هغه ځواب ووايي او په پټه خوله یې سر وښوراوه. ناپلیون چې هماغه له ډاډ او ملنډو مل موسکایې پر شونډو خوره وه، زیاته کړه:

- هوکې، څلور ورځې دمخه، دلته په هم دې کوټه کې، وینځینګېرد او شتاین الکساندر سره غږیدل، خو په یوه څه زه نه پوهېږم. هغه دا چې څنگه الکساندر زما ستر دښمنان پر ځان راټول کړي دي. په دې خبره... زما سر نه خلاصېږي. هغه بیا بالاشوف ته مخ ورواړاوه او وې پوښتل:

- خو هغه دا فکر نه دی کړی، چې زه هم همداسې کولای شم؟ او همدې خبرې، ده ته د سهار هماغه له قهره ډک حالت، چې په خیالو کې یې لا ژوندی و، ورپه یاد کړي.

ناپلیون پاڅېد، له خپلې مخې یې خپله د قهوې پیاله لرې کړه، او وې ویل:

- پرېږده چې هغه پوه شي، چې زه هم همداسې کولای شم، زه به د هغه ټول خپل خپلوان له جرمني نه وباسم، د ورتمبرګ، د بادینسکي او ویمارسکیان، هوکې دهغه خپلوان، ټول خپلوان به وباسم، پرېږده چې

جگړه او سوله

بيا ټولو ته په روسيې کې ځای ورکړي.
بالاشوف سرښکته و اچاوه، داسې برېښېده چې غواړې کون شي او
يو ازې هغه له دې کبله غوږ ونيسي چې نه شي کولای هغه څه ته غوږ نه
شي چې ده ته يې وايي.
ناپليون دغه حالت احساسولای نه شو، هغه له بالاشوف سره نه د
دښمن د يو سفير او استازی په توگه، بلکې د داسې يو چا په توگه چې
چور دده نه ځان څاروي او د خپل پخواني بادار په سپکاوي او بربادۍ
خوشاله شي.

- ټولواک الکساندر ولې د پوځ مشري واخېسته؟ دا ولې؟ جگړه
زما مسلک دی او د هغه مسلک پاچاهي کول دي، نه د پوځ
قوماندانې. ولې هغه داسې يو دروند پيټی جگ کړی دی؟ ناپليون بيا
تنباکمروړه راواخېسته، خو ځله پټه خوله په کوټه کې وگرځېد او
ناخپه بالاشوف ته وروړاندې شو او نرمه موسکايې پرشونډو خوره
شوه، په چټکۍ سادگۍ او په دې ډاډ، چې بالاشوف ته نه گواښ،
بلکې غوره کار کوي، خپل لاس يې د هغه څلوښت کلن روسي جنرال
مخ ته ورپورته کړ، هغه يې له غوږ نه راوښو او په داسې حال کې چې
موسکايې يو ازې پرشونډو کې پاتې وه، په کراره يې د هغه نيولی
غوږ کېښکود. په فرانسوی دربار کې د ټولواک په ناز کولاسونو د غوږ
کېښکودل د ناپليون له خورا وړيامنو مهربانيو نه گڼل کېدل.

ناپليون وويل: ښه، دا څنگه او ولې پټه خوله ياستی او څه نه وايی،
تاسو خود الکساندر د دربار يو مخور او د هغه پالونکی ياستی. د
هغه ژبه داسې وه، چې د هغه په مخکې له ناپليونه پرته د بل چا
پالولنه، له چاسره لېوالتيا او يا ستايل خورا د ملنډو وړ برېښېدل.
هغه بالاشوف ته د درناوی په نښه سر لږ ښکته کړ او وي ويل:

جگړه او سوله

- د جنرال لپاره آسونه چمتو شوی دی؟ زما د آسونو نه یې ورته ورکړئ، هغه لري روان دی.
د بلاشوف په لاس راوړل شوی لیک، د ناپلیون له خوا الکساندر ته وروستی لیک و. په هغه کې هغه ټولې ویناوې راغلي وې چې ویل شوي وې. او جگړه پیل شوه.

۸

سرداراندرې په مسکو کې له پېیر سره ترکتنې وروسته، لکه هغه شان چې ده خپلو خپلوانو ته ویل د ځینو چارو د سرته رسولو لپاره پترزبورگ ته وخوځېد، خو په اصل کې هغه غوښتل چې له شهزاده اناتول کوراگین سره چې ده یې لیدل د ځان لپاره ډېر وړ بلل، وگوري. سرداراندرې، چې کله پترزبورگ ته ورسېد، کوراگین د هغه له راتگ نه مخکې له ښاره وتلی و. پېیر خپل اوښي (کوراگین) ته خبر ورکړی و چې سرداراندرې دده په لټه پسې را روان دی. اناتول کوراگین د دفاع وزیر له خوا مقرر او په ملداویا کې سرحدی قطعې ته تللی و. سرداراندرې په پترزبورگ کې خپل پخوانی قوماندان کوتوزوف، چې تل یې له ده سره خواخوږي لرله، ولید. کوتوزوف چې د ملداویا د پوځ قوماندان ټاکل شوی و، له ده هیله وکړه چې له هغه سره هلته لاړ شي. سرداراندرې چې دغه ټاکنه ترلاسه کړه، د کوتوزوف سترې قوماندانۍ ته ولېږدید او ترکیه ته لاړ.

سرداراندرې، ځانته دا ښه نه گڼله چې کوراگین ته لیک ولیکي او هغه ته د دویل بلنه ورکړي. هغه تصور کاوه که د وروستی پېښې له امله هغه دویل ته وغواړي، دا به گرافینې رستوفې ته سپکاوی وي، نو ځکه مخامخ له کوراگین سره د لیدو په لټه و، چې د هغه په لږ کې د دویل لپاره نوې شخړه او پلمه پیدا کړي. سرداراندرې په ترکیه کې هم

جگړه او سوله

ونه شو کولای، د روسیې په مېشتو پوځونو کې کوراکین پیدا کړي، ځکه چې ترکیبې ته د اندرې تر راتگه وروسته هغه بېرته روسیې ته ستون شوی و. سردار اندرې په نوي هېواد او د ژوند په نویو شرایطو کې ژوند ښه زغمه. د کوژدنې، تربې و فابې نه وروسته چې څومره ده پر دغې بې و فابې سترگې پټولې، په هماغه اندازه د دغه درد زغم ورته گرانېده. .. څومره به چې د هغه پخواني یادو ته تبدیل، هومره به دده له اوسني ژوند سره مینه زیاتېده. داسې تصویبې کاوه چې دغه بې پایه او لرې آسماني گنبد چې پخوا به یې پر سر ولاړ و، ناڅاپه په یوه ټیټ او ټاکلي چت بدل شوی و، چې هغه تر هغه لاندې ځان کېښکودلی احساساوه.

هغه د کوتوزوف په قوماندانۍ کې د جنرال په بست کې په خورا مینې او لېوالتیا کار کاوه. کار ته دده پاملرنې او لېوالتیا کوتوزوف هم حیران اوه. کوراکین یې په ملداو یا کې هم پیدا نه کړي، ځکه هغه ملداو یا ته د سردار په رسېدو سره هغه بېرته روسیې ته تللی و. سردار دا هم ښه نه گڼله چې هغه پسې روسیې ته ستون شي. .. هغه دا هیله لرله، چې یو ورځ نه یو ورځ به هغه و ویني او دویل ته یې وروبولي. دده تلو سه د داسې یوه چا لورې ته ورته وه چې له لورې مرگ ته نېرې وي، ډوډۍ و ویني او په لېوالتیا ځان پرې وانه چوي. دهغه په زړه کې لاد غچ اخیستو او کرکې وینه اېښېده. ...

په ۱۸۱۲ کال کې چې له ناپلیون سره د جگړې خبر بخارست ته ورسېد (کوتوزوف له دوو میاشتو راهیسې هلته مېشت او شپه او ورځ یې له خپلې معشوقې سره تېرول) سردار اندرې، له هغه هیله وکړه چې دی لودیز جبهې ته وگماري. کوتوزوف چې د بالکان په سیمه کې له خپلو کړو نه ستومانه شوی و، ډېر ژر یې سردار اندرې ته چې د هغه پر

جگړه او سوله

هڅو او هاند بڼه خبرو، اجازه ورکړه چې هتله وگمارل شي. سرداراندرې، مخکې تر هغه چې د می په میاشت کې ددریسا، په سیمه کې په لودیز پوځ کې مېشت شي، په خپله لاره کې، یو وار لیسېه گورې ته چې د سمولینسک د لارې په درې ورستې کې پرته وه، ورغی. هغه دژوند په تېرو درې کلونو کې ددې پرو بدلونونو شاهد و او له لودیزه ختیځ ته په سفر کې یې خورا زیات څیزونه لیدلي او بې ساري احساسات یې په زړه کې رالمسېدلي وو، خو لیسېه گورې ته په رارسېدو کې یې پام شو، چې دلته په هماغه اندازه هر څه، تر خورا وړو شیانو پورې په خپل ځای او بې بدلونه پاتې دي. د هغو په ژوند کې هېڅ بدلون نه و راغلی. هغه دې حالت سخت حیران کړی و. کله چې هغه خپل جايدادو ته پر داسې واټ چې دواړو خوا ته یې ونې ولاړې وې، وروان شو د تیرو نه جوړې دروازې نه ورتېر شو، داسې یې احساس کړه چې یو کوډ کرل شوي او خوب وړې بنارته ورننوتلی دی. په کور کې هماغه درناوی، هماغه پاکې او سپېڅلوالی، هماغه چوپتیا، هماغه میز او څوکی، هماغه دیوالونه، هماغه آوزونه، هماغه بوی، هماغه ویرونکې او خواشینې څېرې، خو لږې زړې شوې، ټول ټول هماغه وو. د شهزادگۍ ماریا، ټوله هماغه شان ویرونکې نانبکلې، زړه پېغله، په ډار او ابدي ریاضت او په خپلو اندېښنو کې ډوبه وه او د خپل ژوند خورا ښکلي کلونه یې بې گټې او بې لذته تېرول. بوري یې، هماغه د پخوا په شان مسته، چټه او زړه وړونکې وه. هغې چې د ژوند له هرې شېبې خوند اخیست. زړه یې له غوړونکو هیلو ډک و او نازونه یې کول. هغه په دې ډاډه شوې وه چې د اندرې تر سترگو تر پخوا بڼه برېښي. دوو سال، هغه روزونکی چې ده له سویس نه د خپل زوی د روزنې لپاره له ځان سره راوستی و، له روسي چوپړانو سره یې گډه وډه روسي ویله،

جگړه او سوله

هغه روزونکی، هماغه شان، په هر څه پوه، اندیښمن او مهربانه پاتې و. بوډا سردار هم چې هماغه و، هماغه پاتې و، خو په دې توپیر چې بشره یې له دې کبله بدله شوې وه چې د هغه دلویدلو غاښونو ځایونه د خولې له کنجه بنسکاریدل، طبیعت یې د پخوا په شان و، خو یوازې یې کرکه او بدگمانۍ د هغه څه په وړاندې چې په نړۍ کې تېرېدل، زیات شوي وو. د دغو ټولو په مینځ کې یوازې نیکولای جان غوړپیده او پریږیده، مخ یې سور، څنې یې تورې او گونځې گونځې او د هغه پاسنۍ شونډه د موسېدا او خدا په وخت کې بې له هغه چې دی خپله پوه شي، کټ مټ لکه د هغې د خدای بښلې مور، کمکۍ شهزادګۍ د بنسکلې خولې د پاسنۍ شونډې په شان پورته کېده. یوازې دی و چې د دغه کوډو کرل شوي او خوب وړي بناړ له قانونه یې سرغړونه کوله که څه هم د هر چا او هر څه بڼه هماغه د پخوا په شان و، خو د دغو خلکو معنوي کره وړه له هغه وخته چې سرداران درې هغوی نه ولیدلي، خورا بدل شوي و. د کورنۍ غړي په دوو ډلو ویشل شوي وو، چې په خپل منځ کې یې پردیتوب او دښمني کوله، خو دده تر مخې به یې د خپل ورځني ژوند بهیر دده لپاره بدلاوه. مشر بوډا سردار، بوري ین او معمار په یوه ډله کې وو او شهزادګۍ ماریا، دو سال، نیکولای جان، ټولې مینځې او چوپړان په بله ډله کې وو.

په ټوله هغه موده کې چې هغه په لیسې غوړې کې و، د کورنۍ ټولو غړو یو ځای ډوډۍ خوړله، خو د هغو ناآرامی په هر څه کې څرګند و. سرداران درې هم داسې انگېرله چې په خپل کور کې مېلمه دی او دده تر مخې ټول دده له کبله د ژوند بهیر بدلوي. نو ځکه یې خپل شتوالی د ټولو پر اوږو پیتۍ ګاڼه. سرداران درې لالومرې ورځ په غرمۍ کې دغه حالت بې له ارادې احساس کړ، خو چوپ پاتې شو او بوډا سردار د هغه

جگره او سوله

پر دغې غیر طبعیې چوپتیا پوه شو. هغه هم په خواشینۍ او کاره اوربوز چوپ پاتې و او تر غرمۍ سمدلاسه وروسته پاڅېد او خپلې کوټې ته لاړ. سرداراندرې چې کله مازدیگر قضا له خپلې کوټې نه، د هغه دیدن ته ورغی او له هغه سره د خبرو د پیل په پلمه د جگرې په اړه وغږید، د ځوان گراف کامنسکي د پېښې کیسې یې هغه ته وویل، بوډا سردار د هغې خبرې پرې کړې او ناڅاپه یې د شهزادګۍ ماریا په اړه خبرې پیل کړې، هغه یې د هغې د موهوم پالنې، له بوري یین (دده په وینا دده یوازینۍ رښتینې پالونکې او خواخوږې) سره د دښمنۍ له کبله سخته غندله.

بوډا سردار ویل:

- که هغه ناروغه دی، یوازې د شهزادګۍ ماریا له لاسه دی، هغه په لوی لاس دا زوروي او خپه کوي یې، هغه په خپلو بې ځایه نازولو او احمقانه ویناو کمکی نیکولای هم خرابه وي. بوډا سردار په دې ښه پوهېده چې خپله لور زوروي، د هغه ژوند کړکیچنه وي، خو په دې هم پوهېده چې نه شي کولای هغه ونه زوروي، ځکه هغه خپله لور د زوریدو وړ ګڼله. بوډا سردار په زړه کې ویل:

- دا سرداراندرې چې دا ټول په خپلو سترگو ویني، ولې د خپلې خور په هکله له ما سره نه غږېږئ؟ څه فکر کوئ؟ هغه څه وایي چې زه ظالم او زور احمق یم، چې له کوم دلیل پرته، خپله لور له ځانه لرې کوم او دا فرانسوي نجلی ځانته رانېږدې کوم؟ هغه نه پوهېږي، نو ځکه هغې ته باید په ډاگه شي، ورته وویل شي، باید، چې هغه واورې، هغه لږ فکر وکړي او په دې یې پیل وکړي چې ولې نه شي کولای، د خپلې لور موهوم اخلاق وزغمي.

سرداراندرې پرته له هغه چې پلار ته وگوري (دا لومړی ځل و چې

جگړه او سوله

سرداراندرې خپل پلار په ډاگه غنده) وويل:

- که تاسو له ما غواړئ چې په دې اړه وغږېږم، ما نه غوښتل چې په دې هکله څه ووايم، خو اوس چې تاسو له ما پوښتنې، غواړم په ډاگه ددې ټولو په اړه وغږېږم او ووايم:

- که تاسو او د ماشې (شهزادگۍ ماریا) ترمنځ کومه خوابدي يا گمان شته، زه په هېڅ ډول هغه گناهکاره نه گنم. زه په دې پوهېږم چې تاسو هغې ته څومره گران او تاسو ته څنګه درناوی لري. که تاسو له ما پوښتنې...

(له قهره په ډکه ژبه، په دې وروستيو وختو کې هغه تل په قهریده) سرداراندرې له قهره په ډکه ژبه دوام ورکړ:

- کولای شم يوازې يو څه ووايم، که ستاسو ترمنځ کومه خوابدي شته، د هغه دليل دغه سپکه او ناسیاله بنځه ده، دغه بوري يې، چې بايد له پيله زما د خور خورلنده نه وای.

بوډا سردار لومړی په ناخوځېدونکو سترگو زوی ته کتل او د يوې لاسي موسکا له امله يې خوله وازه شوه، داسې وازه چې له ورايه يې د لويډلو غاښونو ځای رابنکاره شو، هغه ځايونه، چې سرداراندرې يې لا ليدو سره عادت شوی نه و.

- کومه خورلنده گرانه؟ اخ؟ فکر کوم زيات وغږيدلې، پوه شوی؟

سرداراندرې په سپين سترگۍ او له ملنډو په دکې موسکا وويل:

- پلارجانه، ما نه غوښتل قضاوت وکړم، خو تاسو په خپله دې کار

ته وهڅولم او ما هم درته وويل او تل به يې درته ووايم، چې شهزادگۍ ماریا گناهکاره نه ده... او گناهکاره دغه فرانسوي بنځه ده.

بوډا سردار په کرار او هغه شان چې سرداراندرې ته وېرېښېده په

شرم ډوله آواز وويل:

جگړه او سوله

-هو، قضاوت دې وکړ، قضاوت !

-خو هغه، ناڅاپه ودانگل او چغه يې کړل:

- څه ورکېږه ! وڅه ورکېږه ! چې ارواح دې هم دلته ونه وينم.

سرداراندرې غوښتل چې هماغه شېبه لاړ شي، خو شهزادگۍ مارييا له هغه هيله وکړه چې يوه ورځ نور هم پاتې شي. سرداراندرې په هغه ورځ له پلار سره چې له خپلې کوټې نه راوت ونه ليدل، ځکه هغه له پېغلې بوري ين او تيغون نه پرته بل څوک ځانته نه ورپرېښودل، خو څو ځله يې وپوښتل آيا زوی يې تللی او کنه؟ بله ورځ سرداراندرې د خپل زوی ديدن ته ورغی. دغه رک روغ او د مور له خوا گونځ څپي ماشوم دده په ځنگنو کېناست، سرداراندرې هغه ته د شين ږيري مشر، نقل راپيل کړ، خو هغه يې لا پای ته نه ورسولی چې په چرت کې لاړ، هغه په دې وخت کې نه د ماشوم په اړه چې په ځنگنو يې ناست و، بلکې د ځان په اړه يې فکر کاوه. هغه له ځانه پوښتنې کولې، خو په حيراني پوهېده چې د پلار له عصبي کولو پېښمانه نه دی. هغه په دې هم پېښمانه نه و چې د لومړي ځل لپاره له پلار سره تر ناندري وروسته او خپه له کوره ځي، خو تر ټولو نه په زړه پورې لا دا وه چې هغه خپل زوی چې په ځنگانه يې کينولی و، نازوه يې، مگر هغه پخوانۍ مينه او خواخوږي يې نه شو پيدا کوله.

زوی يې ويل: ښه، نو نقل راته کوه...

سرداراندرې د هغه ځواب ونه وايه، هغه يې له ځنگنو نه پاڅاوه او

له کوټې نه ووت.

سرداراندرې همدا چې له خپلو ورځنيو چارو نه وزگار شو، هغه ته

پخواني يادونه ورياد شول، په تېره بيا چې هغه ته د خپل پخواني ژوند

بهير، هغه بهير چې دی په کې نيکمرغه و، ورياد شو، د ژوند غمونو په

جگره او سوله

هماغه خپل پخواني قوت له هغه چاپېر شول، نو ده له همدې يادونو نه
د تېنستېدو په هيله غوښتل چې ژر تر ژره کوم يو کار پيل کړي.

خور يې ترې وپوښتل:

اندرې! تا، نو په غوڅه پريکړه کړې ده، چې څي؟

سرداراندرې وويل:

- د خداي شکر دى، چې تلای شم، خو افسوس کوم چې ته نه شي
تلای.

شهزادگى- ماري وويل:

-ته ولې داسې وايي؟ نه، ته ولې داسې وايي، هغه هم په هغه
شېبه کې چې ته دې وحشتناکې جگرې ته روان يې او هغه هم داسې
عمر خوړلى دى.

-پيغلې بوري يې وويل چې هغه دې څو ځله پوښتنه کړې ده.

هغه وويل:

او خدايه! اوه زما خدايه!

او بيا يې په قهر چې شهزادگى- ماري يې حيرانه کړه وويل:

-کله چې فکر کوئ، څوک، څنگه او کوم سپک خلک کولای

شي، د خلکو د بدمرغۍ سبب شي.

او شهزادگى- ماري په دې پوه شوه چې د سپکو خلکو نه د هغې د
ورور د يادونې موخه، نه يوازې پېغله بوري يې و چې دا يې (شهزادگى-
ماریا) بدمرغه کړې وه، بلکې هغه سړى هم و چې دده نيکمرغۍ يې هم
وژلې وه. ماريا په ناز وروور ته لاس وروړ، او له سترگو يې ځلېدونکې
اوبنکې را تويدلې، هغه ته په کتوکتو کې وويل:

- اندرې، زه له تانه يوه هيله لرم، زارۍ درته کوم، زه په تانبه
پوهېږم (شهزادگى- ماريا سترگې ښکته واچولې) فکر مه کوه چې

جگړه او سوله

خلک د غم راوړونکي دي، خلک یوازې د خدای د خوښې سرته رسوونکي دي.

هغې د سرداراندرې له سره لږ پورته خای ته په داسې ډاډمن او عادي غلچک خیره شوه، لکه چې څوک کوم آشنا تصویر ته گوري، - غم د هغه د ارادې زېږنده ده، نه د خلکو د کړو پایله. خلک د هغه د خوښې د سرته رسولو وسیله دی، هغه ملامت نه دی. که تا ته برېښي چې څوک د تا په وړاندې ملامت دي، هغه هېر کړه او وې بڼه. مور د چا د جزا ورکولو حق نه لرو، وښه او بیا د بښنې په نیکمرغۍ پوه شه. سرداراندرې وویل:

- ماریا! که زه ښځه وای، ما به دا کار کړای وای، دا د ښځو خواخوږي او زړه سوی دی. خو نارینه نه باید څوک وښي او نه یې کولای شي.

که څه هم هغه تردې شېبې پورې د کوراکین په اړه فکر نه کاوه، خو ناڅاپه د هغه په گوگل کې کرکجنه کرکه راو لمسېده او په زړه کې یې وویل:

- که شهزادگی ماریا غواړي ما په دې قانع کړي، چې هغه وښم، ما باید له وخته هغه ته ښودلي وای، چې یو من خو پتیری کېږي. هغه د شهزادگی ماریا ځواب ونه وایي او د هغه شېبې له کرکې او قهر نه یې خوند اخیست چې دی به له کوراکین سره مخامخ کېږي، هغه کوراکین چې دی پوهېده چې په پوځ کې دی.

شهزادگی ماریا خپل ورورته زاری کولې چې یوه ورځ نور هم پاتې شي، هغې ورته ویل که پلار سره له پخلاینې پرته لاړ شي، پلار به زر مات او بدمرغه شي، خو سرداراندرې ځواب ورکړ:

- شاید ډېر ژر به، بېرته له پوځه راستون شي، هر ورو به پلارته

جگړه او سوله

ليک وليکي او اوس چې خومره دلته زيات پاتې کېږي، په هماغه اندازه به دغه خوابدي لارياتيري.

هغه له خپلې خور نه د مخه نېي په شېبه کې دا خبرې واورېدې:

- د خدای په امان اندرې! خودا په ياد لره چې بدمرغی له خدایه راځي او هېڅکله په دې کې خلک گناهکاره او ملامت نه دي.
سرداراندرې چې د لیسې گورې نه پروتلي و اوب روان و، له ځان سره سره وويل:

- افسوس! پر هغې افسوس!

بوډا ښه پوهېږي چې ملامت نه دی، خو نه شي کولای ځان بدل کړي، زما زوی هم رالوېږي، هغه له ژوند نه خوند اخلي، هغه به په دې ژوند کې د ټولو په شان يا غولېږي يا به دی نور غولوي. زه پوخ ته روان يم، ولې؟ زه خپله هم نه پوهېږم او هيله لرم هغه سړی، چې خوار او سپک يې گنم پيدا کړم، هغه ته وخت ورکړم چې ما ووژني، په ما ملنډې ووهي او وځاندي. د ژوند شرايط پخوا هم همدغه شان و، خو په دې توپير چې پخوا هر څه په خپل منځ کې سره غوټه کېدل او اوس سره شلېږي. اوس ټولې او له هر ډول اړيکو نه پرته پېښې، په پرله پسې توگه د سرداراندرې تصور ته ورتللي.

۹

سرداراندرې د جون د مياشتې په پای کې د سترې قوماندانۍ قرارگاه ته ورسېد. هغه لومړنۍ قطعه چې ټولواک او دهغه ملگرو دهغه څارنه کوله، د دريسا د رود پر غاړه په يوه ټينگه کلا کې ځای پر ځای شوې وه. دويمه قطعه چې ويل کېده، اړيکي يې د فرانسوي پياوړي پوځ له خوا له لومړې هغې سره پرې کرل شوي و، د شات تگ په لړ کې يې هڅه کوله، بيا له هغه سره يوځای شي. په روسي پوځ کې ټول له ټولو جگړيزو کړو نه ناراضه و، خو بيا هم چا داسې تصور نه شو کولای چې د دښمن له خوا د روسيې د ولاياتو د لاندې کولو گواښ شته دی او آن د چا په خيال کې هم دا نه گرځېده چې جگړې دې د پولند لوديزو ولاياتو ته ورخوره شي.

سرداراندرې چې د بارکلي د وتولي، په قوماندانۍ کې ټاکل شوی و، هغه يې د دريسا د سيند پر غاړه وموند. له دې کبله چې د مېشته پوځ په شاوخوا کې هېڅ کلی او لويه آبادي نه وه، يوزيات شمېر جنرالان او درباريان چې له ټولواک سره جبهې ته راغلي وو، په يوه سيمه کې چې لس ورسته له دې ځايه لرې و، د کلی په خوراښو کورونو يا د رود پر هغه غاړه مېشت شوي وو. په هغه کور چې بارکلي د وتولي، په کې مېشت شوی و، د ټولواک د استوگنځي نه يې څلور ورسته واټن

جگړه او سوله

لاره. هغه د بالکونسکي ډېر سوږ هرکلی وکړ او په خپله جرمنۍ لهجه يې هغه ته وويل چې دی به دده د ټاکنې په اړه له ټولو اک سره وغږېږي، چې ده ته ټاکلې دنده وټاکل شي او ده نه يې هيله وکړه چې تردغې ټاکنې پورې دده په قوماندانۍ کې پاتې شي. اناتول کوراگين چې سرداراندرې د هغه د پيدا کولو هيله لرله، په پوځ کې نه و او پترزبورگ ته تللی و. بالکونسکي ددغه خبر له اوریدو نه خوشاله شو. د لويې جگړې په اړه فکر کولو د هغه ټول خيالونه بوخت کړي وو او په دې خوشاله و چې په دې توگه به يو څه موده له کوراگين نه چې دده ټول خيالونه يې ترې اخېستي و، لرې کېږي. په لومړيو څلورو ورځو کې چې هغه ته هېڅ چېرې اړتيا نه ليدله کېده، بالکونسکي په ټوله قشله کې وگرځېده، د خپلې پوهې له برکته او له خلکو سره د غږيدا له لارې يې هڅه کوله د حالتو پوره او بشپړ معلومات ترلاسه کړي، خود سرداراندرې لپاره دا خبره چې دا قشله بنه ده او که بده، هماغه شان ناآواره پاتې شوه. د خپلو جگړيزو تجربو نه په دې پوه شوی و چې کله د جگړې خورا ډېرې بڼې نقشې چې په خورا ځير جوړې شوې وي، په درد نه خوري. (ده ته دا تجربه د اوسترليخ په جگړه کې شوې وه). د هغه لپاره ټول دې پورې اړه درلود چې څنگه د دښمن د ناڅاپې برید مخه ونیول شي يعنې هر څه دی پورې اړه لرله چې د جگړه لارښودنه څنگه او د چاله خوا کېږي...

هغه وخت چې ټولو اک لاپه ويلنا کې و، وسله وال پوځ په درې برخو ويشل شوي، وو:

د لومړي پوځ، مشري بارکلي دو تولي کوله، باگراتيون د دويم پوځ قوماندان و او د درېيم پوځ لارښوونه تورماسوف، ته سپارل شوې وه. خپله ټولو اک له لومړي پوځ سره و، خو نه د قوماندان په توگه. په هغه

جگړه او سوله

فرمان کې چې په دې اړه ټولواک لیکلی و، راغلی و چې پوځي چارې به دده تر څارنې نه تر قوماندې لاندې سره کېږي. دی به ددغه پوځ قوماندان وي، هلته لیکل شوي و، چې دی به له لومړي پوځ سره وي. دغه راز ټولواک داسې قوماندانې چې دده وړتیا ولري هم نه درلوده، بلکې هغه قوماندانې خپل ګارد و. ددې د ځانګړي پوځ قوماندانې جنرال شهزاده والکونسکي کوله چې د ټولو یاورانو قوماندان هم و، دغه پوځ، له جنرالانو، پوځي یاورانو، ځانګړو یاورانو، د دیپلماسۍ د چارو له مشاورانو او بې شمېره بهرنیانو نه جوړ و. دغه راز د دفاع پخوانی وزیر اراکچییوف، درستیزوال ګراف بینیکسین، والا حضرت شهزاده څیساروویچ، کانستانتینوویچ پاولوویچ، د دفتر مشر ګراف روماینخوف، د پروس پخوانی وزیر شتاین، سویډني جنرال آرمفیلد، د جګړې د غوره کړنلارې خاوند پفول، مشاور جنرال پاولوچي، فولخیګین او نور ډېر مخور ددې ډلې غړي وو. که څه هم دغو کسانو هېڅ ډول رسمي دنده نه لرله، خو د خپل ټولنیز دریځ او نامه له کبله د خورا ډېر اغېز خاوندان وو. او د پوځ زیاتره قوماندانان او کله ناکله خو ستر قوماندان په دې نه پوهېده، چې د سارې په توګه بینیکسین یا والا حضرت، یا اراکچییوف، یا شهزاده والکونسکي د کوم دریځ او واک له مخې، له دوی پوښتنې یا سپارښتنې کوي، هغوی په دې نه پوهېدل چې د هغوی سپارښتنې د دوی خپلې ځانګړي دي او یا د دوی دغه سپارښتنه د ټولواک ده، چې دوی یې هغو ته اوروې... خو دا د خبرې ظاهري بڼه وه او د درباریانو له نظره (هر چېرې چې ټولواک وي هلته ټول درباریان کېږي) هر څه په ډاګه او څرګنده و. ټولواک اعلیٰ قوماندانې نه منله، خو په اصل کې ټولو پوځونو د هغه فرمانونو ته کتل، مل کسانو یې له هغه سره مرسته

جگره او سوله

کوله، آراکچییوف د نظم خارونکی او دهغه ځانگړی ساتونکی و. بینیکسین د ویلن د ولایت د والي د دربار کوربه و، داسې برېښېده چې د ټولواک او دهغه د ملگرو د هرکلی دنده یې لرله، خو هغه په حقیقت کې ځیرک سردار، پر کار پوه او یو خورا گټور مشاور و او ټولواک هغه تل د دې لپاره چمتو ساتلی و چې د اړتیا په وخت کې یې د بارکلي د وتولي پر ځای وگماري. ستر شهزاده ځکه هلته و چې دهغه په خپله گټه وه. پخوانی وزیر شتاین ځکه هلته و، چې ښه مشاور و او ټولواک د هغه ځانگړو ځانگړتیاو ته درناوی درلود. آرمفیلد له ناپلیون سره د سختې کرکې او په ځان ډاډمن جنرال چې تل یې پر الکساندر اغېز لاره. پاولوچي، هلته ځکه و چې زپور و او په ډاگه یې هر څه ویل. یاور جنرال ځکه هلته و، چې چېرې ټولواک و، هغه تل او هرومرو هلته و او تر ټولو لا غوره پښور ځکه هلته و، چې هغه د ناپلیون په وړاندې د جگرې خریطه او کړنلاره جوړه کړې او پر ټولواک یې دا منلې وه چې دده وړاندیز تر ټولو گټور منطقي او غوره دی، نو ځکه دی د جگرې لارښوونه کوي. ولخوگین له پښور سره و. هغه دهغه خیالونه او اندېښنې په خورا غوره او سپینه توگه او آن تر پښور نه هم ښه څرگندول. مگر پښور یوازې په کوټو کې دا مهارت درلود او هم یې د نورو په سپکاوی کې خبرې کولای شوې.

دغه کسان، له روسانو تر پردیو پورې چې یاد شول (په تېره بیا پردی او بهرنیان چې دوی ته یې په ناآشنا چاپیریال کې په خورا زپورتیا هر ورځ نوي خیالونه او افکار وړاندې کول) بې شمېره نور کسان هم په پوځ کې و چې تر دوی نه یې کمه غورتیا لرله، خود جبهو مشري یې کوله.

سرداراندرې د ټولو دغو اندېښنو او عقیدو نه چې په دغو لویو

جگړه او سوله

ناکراره او غوره ډلو کې یو له بل سره راټول او په سیالی کې و، جلا جلا بهیرونه او ډلې پېژندلې.

لومړې ډله، د پښور او د هغه د ملگرو ډله وه چې د جگړې د پوهې ډله وه. هغوی په دې باور درلود چې جگړه ځانته قانون لري او دا پوهه خپل نه بدلیدونکي اصول او هغه د پوهې او څرگندونې او دې ته ور نور قوانین دي. پښور او ډله یې د غوره قوانینو پر بنسټ، خپلې خاورې ته وړاندې د ننه، د شاتګ غوښتنه کوله او د خپلې جگړیزې پوهنې له مخې یې، له خپلو نظریو نه او بنسټل د وحشت، بربریت او جهالت نښې گڼلې. شهزاده ولشوګین او وینخینګیورد او نور چې په خټه آلماني وو، له دغې ډلې نه ملاتړ کاوه.

دویمه ډله، د لومړنۍ هغې په وړاندې سیاله ډله وه، لکه تل چې همداسې وي، د یو تند لارې په وړاندې د بل اړخ تندلاري را پیدا کېږي. د دغې ډلې پلویانو ویل چې د پخوا نه د کومې جوړې شوې خریطې او کړنلارې نه پرته، باید له هماغه ویلنا نه پر پولند یو تالانګر یرغل وشي. دوی نه یوازې زړورتیا ستایله، بلکې ناسیونالسته هم وو، نو ځکه دوی په خبر و اترو کې پېیلی (طرفدار) غږیدل. دا ډله روسان وو. باګراتیون او یرمولوف چې تازه یې پېژندګلوي پیدا کوله او ځېنې نور د همدې ډلې غړي وو. په هغو شپو ورځو کې د یوې ټوکې آوازه خپره شوې وه چې ویل یې، یرمولوف هسې له ټولو اک نه هیله کړې ده چې هغه ته ویار وروښيي او هغه د الماني په نامه وپېژني. د دغې ډلې پلویانو د سوروف یادونې کولې او ویل یې چې په جگړه کې وخت او تفکر باید هېر نه شي، نقشې ونه گنډو، باید په مېرانه سربښندنه وشي، د دښمن لښکر مات شي، د روسیې خاورې ته یې د راتنولو مخه ونیول شي او د پوځ مورال خرابه نه شي.

جگړه او سوله

درېيمه ډله چې ټولو اک له بلې هرې يوې نه پر هغه زيات باور درلود، هغه درباريان وو. دوی د دوو لومړنيو ډلو د نېردي والي غوښتنه يې کوله. ددې ډلې زياتره غړي غيرپوځي کسان و، اراکچيوو هم له همدې ډلې نه و. دوی هغه کسانو ته ورته و چې ډېرې عادي خبرې يې کولې، هغه شان خبرې، چې عادي خلک يې کوي، هغه خلک چې عقیده نه لري، خو هيله لري داسې وښيي چې لري يې. هغوی ويل چې بې شکه جگړه هغه هم له دغه شان نابغه لکه بناپارت (هغو بيا هم هغه د بناپارت په نامه ياداوه) سره، د جگړې په پوهنې کې له ژور تفکر، غوره پوهې او ځيرکتيا نه پرته، ناشونې ده. او په دې برخه کې پښور خپله يو نابغه دی. نو له دې سره سره نه شو کولای ونه وایو چې تيوريتيکان زياتره وخت يو اړخيزه فکر کوي. د همدې دليل له مخې بايد په پتو سترگو هغو ته کارونه ونه سپارل شي. د هغو مخالفانو ته هم پاملرنه وشي، يعنې د پښور مخالفانو او نورو هغو کسانو ته چې د جگړې لپاره د عملي چارو پياوړتيا په تېره بيا تجربه لري، غور ونيول شي. سمه او غوره لاره بايد د هغو په منځ کې ولټول شي..

د څلورمې ډلې تر ټولو غوره استازی وليعهد والا حضرت څارويو ويچ و چې يوه شېبه يې هم نه شو کولای د اوسترليخ د جگړې ماته هېره کړي.. هغه په دې جگړه کې د دښمن پر لښکر داسې وردانگلي و چې ته به وايې پرېته ته روان دی، هغه غوښتل چې په يوه شېخون دښمن تالان کړي، خو ناڅاپه د جبهې له لومړۍ کرښې راوتلی او په خورا سختۍ يې ځان له هغې بدمرغۍ او د تنبېدلو کسانو له منځه ژوندی راوېستلی و. ددې ډلې غړي په خپلو کړو او عقايدو کې صداقت او رښتينتوب او هم نيمگړتياوې لرلې. هغوی له ناپليون نه ډاريدل. ناپليون يې قوي او ځان يې کمزوری گانېه. دوی دغه خبره په ډاگه منله. هغوی

جگړه او سوله

ويل:

- دا جگړه له ویر، غم، رسوايي او تباهي نه پرته مور ته بل څه نه راکوي. ويلنا مو د بنمن ته ورپرېښوده، ويتيبسک مو هم پرېښود. دريسار به هم هغو ته ورکړو. يوازينی ښه کار چې مور او س کولی شو، هغه د روغې د منلو لاره ده. هغه هم ژر تر ژره او مخکې له هغه چې مور له پترزبورگ پسې وانخلي. دغه نظر د پوخ په لور پورې چارواکو کې خورا ډېر پلويان لرل. په پترزبورگ کې يې هم پلويان کم نه و آن روميانخوف د دفتر مشر، که څه هم د سياسي عقايدو له مخې د سولې او روغې غوښتونکی و، خو بيا يې هم د دوی پلوي کوله.

پنځمه ډله د بارکلي دوتولي پلويان وو، هغه او د هغه نظر ته، نه د يو مخور بلکې د دفاع وزير په توگه په درنه سترگه کتل کېدل. خلکو به ويل:

- هر څنگه چې وي (هغوی به خپلې خبرې داسې پيل کولې) هغه ښه او د ژبې سړی دی. او تر هغه ښه غوره څوک نه لرو. هغه ته رښتيني واک ورکړل شوی دی، ځکه جگړه تر رښتيني توب او يوې مشرۍ نه پرته نه گټل کېږي. هغه به وېښې چې څه واک او مهارت لري لکه هغه شان چې يې په فنلند کې وښودل. هغوی په دې باور درلود، که زما پوخ پياوړی او منظم دی او دا توان يې لرلی چې له مرگ ژوبلې پرته تر دريسا پورې شاته لاړ شي، دا ټول، د بارکلي دوتولي له برکته دی. که اوس بينيگسين د هغه پر ځای قوماندانی ته وگمارل شي له ماتې او تباهي نه پرته به بل څه زموږ په برخه نه شي، ځکه بينيگسين خپله ناتوانی لا په ۱۸۰۷ کال کې ښودلې ده.

شپږمه ډله د بينيگسين پلويان وو او دا عقیده يې لرله چې د پنځمې ډلې د نظر برخلاف به يې ويل چې تر بينيگسين نه پياوړی او

جگړه او سوله

تجربه لرونکی بل څوک نه شته. هغه هره چاره هر اړخیزه څېړي. تر هغه بل غوره څوک به څوک پیدا نه کړي. د هغوی د دلایلو له مخې تر دريسا پورې د پوځ شاته راتگ تر ټولو ستره بې ننگي او دشرم وړ ماتې ده چې د پرله پسې تېروتنې پایله وه. هغه به ویل:

- څومره چې دغه تېروتنې زیاتېږي، هومره گټه لري، ځکه له دې لارې لږ تر لږه ژر پوهېږی چې داسې نور نو هر څه ناشوني دي. د دوی د پوځ د مشرۍ لپاره کوم یو سړی لکه بارکلي په کار نه دی، بلکې داسې یو سړی په کار دی لکه بینینګسین، چې لا په ۱۸۰۷ کال کې خپله پیاوړتیا ونبودله او خپله ناپلیون هغه برحقه وگانه د پوځ مشري باید هغه چاته ورکړل شي، چې ټول یې په خورا لېوالتیا واک ته غاړه کېږدي او دغه شان سړی یوازې بینینګسین دی.

اوومه ډله هغه کسان و چې تل هر چېرې په تېره بیا د ځوان ټولواک او شهزادگانو په شاوخوا راټول وو. او د ټولواک الکساندر په شاوخوا کې خو داسې پریمانه وو چې مه کوه پوښتنه. هغه جنرالان او یاوران چې نه ټولواک بلکې په خپله له الکساندر سره، د هغه له صداقت او خواخوږۍ سره یې لېونی مینه لرله. لکه رستوف چې ۱۸۰۵ کال کې هغه ته د زړه له کومې درناوی کاوه، زړه یې پرې بایللی و، بلکې ټولې انساني بښېگنې یې د هغه ځانگړې کولې. دغو کسانو که څه هم د ټولواک هغه کمینې چې د پوځ د سترې قوماندانۍ له منلو نه یې ډډه کوله، ستایله، خو په کمینۍ کې یې د هغه زیاتوالی نه مانه. هغوی یوه هیله لرله او پر هغې ټینگار هم کاوه او هغه دا چې د دوی د زړه خوښې ټولواک پر ځان بې باوري پرېږدي او په ډاگه ووايي چې دی د وسله وال پوځ ستر قوماندان دی. باید چې ستره قوماندانې جوړه او هر چېرې او له هر چانه چې تجربه او وړتیا لري، مشورې واخلي، خپله د پوځ

جگړه او سوله

مشري واخلي، چې د نورو د لېوالتيا او لمسون سبب شي. اتمه ډله خو د شمېر له مخې تر ټولو نه گڼ شمېره ډله وه، چې په سلو کې ۹۹ يې جوړوله. دوی هغه وگړي و چې نه د جگړې لېواله و او نه يې له روغې سره جوړه وه، نه د يرغل پلويان و او نه د دفاع غوښتونکي. نه يې د دريسا په سيمه کې د پاتې کېدو وړانديز کاوه، نه د بل کوم ځای. نه يې بارکلي د پوځ د مشري وړ گانه او نه ټولواک، نه پښور او نه بينيگسين، خو هغوی يوازې د يو څه ډېر هيله مند او هغه خوراد اهميت وړ و، هغه د ځان لپاره ډېره گټه، خوند او لذت و. د ټولواک په اداره کې د فساد، شوکو او دوکو داسې له تصور نه لوړې چارې تر سره کېدای چې په بل وخت او ځای کې يې چا تصور هم نه شو کولای. يو چا نه غوښتل خپل گټور منصب له لاسه ورکړي، نن به د پښور تر څنگ ولاړ و او سبا به يې بيا د هغه د سيالانو خوا نيولې وه، بله سبا به يې بيا ويل چې په دې اړه کوم ځانگړی نظر نه لري، هغه هم له دې کبله چې کوم مسووليت وروانه وړي او د ټولواک مينه هم تر لاسه کړي. بل به د دې لپاره چې گټه تر لاسه کړي بيا داسې چغې وهلې، چې ځانته د ټولواک پام ورواوري. هغه څه به يې ويل چې ټولواک پرون هغه ته اشاره کړې وه. ټټر به يې ډباوه چې د ملت لپاره هرې سر بنندنې ته چمتو دی. درېيم به په شورا کې د سيالانو د ناسولۍ نه په گټې اخېستو سره، د خپل خدمت ستاينه کوله او انعام به يې غوښته. هغه هم په داسې وخت کې چې پوهېده که همدا اوس کوم امتياز و غواړي، هرومرو يې ورکوي. څلورم به بيا هڅه کوله چې له ټولواک سره مخامخ شي او ځان له کارونو ستومانه وښيي. پنځم به بيا د دې لپاره چې خپل ارمان تر لاسه کړي، په حق او ناحق هڅه کوله له ټولواک سره په غرمۍ کې په ټينگار سره د نويو پيدا شويو نظريو حق او ناحق ثابت کړي او د دې کار لپاره

جگړه او سوله

ددې فکر ډېر قوي دلايل او لږ څه قوي دلايل راوړل.
ددې ډلې غړي ټول د پيسو، زرو، منصبونو په لاس ته راوړلو اخته وو او د ټولو اک لطف او مرحمت ته يې سترگې گنډلې وې. دوی لکه د دربار خيرات خواړه، دهغه د خیر وړمې ته کتل او چې پام به يې شو چې د رحمت پله بله خوا او بڼتې، دغو خيرات خورو به ټولو په هماغه شېبه کې بل پلو مخ واپاره، داسې او بڼتل چې د ټولو اک لپاره به داسې بدلون گران و. په هغو گډوډو پوځي حالاتو، ناخرگندو او کرکيچنو پېښو کې، چې له هر څه نه گواښ ورپېښ و، د دوکو او ځانغوښتنو په اړودو کې او د ټولو اک پر شاوخوا د راټولو شويو کسانو د گټو، خيالاتو او احساساتو په ټکر کې چې هر چا يو خيال او جلا ژبه لرله، دغې ډلې له خپلو ځانگړو گټو نه پرته د بل څه په اړه فکر نه کاوه. هغوی، دغې بې شمېرې ډلې هر چيرې او به خړولې او د هرې چارې لارې يې بې لارې کولې. هر کله به چې هره نوې خبره راپاڅېده، پرته له هغه چې دوی پخواني شخړې آوارې کړې وای، دوی به لکه د مياشويو مچيو په شان په خوړو، داسې شروشور جوړ کړ چې په خپل دغه شروشور کې به يې د رښتینو کسانو د زيار او د کار آوزونه تياچور چپ کړل.

کله چې سرداران درې پوځ ته ورسېد، ددغو ډلو تر څنګ يوه بله ډله هم راپيدا شوه، نهمه ډله، هغې هم خپل غږ راپورته کړ. په دغه ډله کې زاړه، هوښيار په دولتي چارو کې د تجربې لرونکي او ماهران و. دوی پرته له هغه چې د نورو ډلو سياليو او ناندريو ته پام وکړي، د هغو ستونزو او ځنډونو د آوارۍ لپاره هر هغه څه ښه څېړل چې په ستره قوماندانۍ کې تېرېدل.

ددې ډلې پلويانو په دې باور لاره چې په پوځ کې د ټولو اک او د هغه

جگړه او سوله

د سلاکارانو حضور، د اړ دور او بې نظمۍ سبب دی. دده حضور په پوځ کې هغه نالیکل شوې مشورې او خبرې دود کړي، چې په دربار کې د هغو اجازه شته، خو په پوځي چارو کې هغه پوځ ته خورا تاوان رسوي. ټولواک باید پاچاهي وکړي، نه د پوځ لارښوونه. ددې شخړې نه د ژغورنې یوازنی لاره داده چې ټولواک د پوځ نه ارگ ته لاړ شي. د هغه شته والی پوځ ځکه شنډ کړی دی چې یوازې د هغه د ساتنې او پالنې لپاره پنځوس زره سرتېري په کار لگيا دي.

د پوځ خورا ناپوه قوماندان که په خپلو چارو او کو آزاد وي، تر هغه قوماندان نه چې د واک او ټولواک تر څارنې لاندې وي، ښه دی.

هغه وخت چې سرداراندرې بې له کومې گمارل شوې دندې، په دريسار کې وخت تېراوه، د ټولواک یو مشر وزیر شیتکوف او د دغې ډلې یو مشر، ټولواک ته یو لیک ولیکه. دغه لیک بالاشوف او آراکچییوف هم لاسلیک کړی و. هغه په دې لیک کې د هغه اجازې له مخې چې ټولواک ورته ورکړې وه، د چارو د ټولنیز بهیر په اړه خپل اند څرگند کړی و او په دې پلمه چې د ملت، د هېواد پالنې او په خلکو کې د جگړې د پارونې لپاره، دده حضور ته په پلازمېنې کې اړتیا لیدله کېږي، هغه ته په ډېر درناوي وړاندیز شوی و چې پوځ پرېږدي او پلازمېنې ته لاړ شي.

له هېواد نه د دفاع او د ملي گټو د ستانې لپاره د خلکو او ملت هڅونه او لمسونه چاره ټولواک ته وسپارل شوه او همدغه هڅونه وه (خو ځله خو په مسکو کې دغه شان هڅونې او لمسونې د ټولواک په حضور کې تر سره شوې وې) چې د روسیې د بري اصلي علت شو. ټولواک هم د بېرته ستنېدو لپاره دغه وړاندیز ښه پلمه وبلله.

۱۰

ټولو اک ته لالیک سپارل شوی نه و چې بارکلي د غرمۍ په وخت کې، بالکونسکي ته خبر ورکړ چې ټولو اک غواړي، دی، ددې لپاره وويښي چې د ترکیبې د حالاتو جاج ترې واخلي، نو له دې کبله دی باید د ماښام په شپږو بجو د بینيگسین قوماندانۍ ته ورشي. په همدې ورځ د ناپلیون د نوي خوځېدا خبر چې کېدای شو، د پوځ لپاره خورا گواښمن وي، دربار ته رسېدلای و، خو وروسته څرگنده شوه چې دا خبر ناسم دی.

د هماغې ورځې پر سهار ډگروال میشلو له ټولو اک سره د دريسا په ښارگوټي کې، د سنگرونو او په هغه کې د استحکاماتو د کتلو لپاره تللی و. دغه ډگروال هڅه کړې وه چې دغه استحکامات چې د پفول د وړاندیزونو له مخې جوړ شوي او تاکتيکي شهکارونه گڼل کېدل او د هغو د جوړونکي د ویناله مخې یې کولای شول د ناپلیون پوځ تالا والا کړي، یوه هسې خبره گڼله او ویل یې چې دا به په خپله د روسیې د پوځ د ماتې سبب شي.

سرداراندرې د جنرال بینيگسین قوماندانۍ ته چې د سیند پر غاړه په یوه چندان نه لوی کور کې چې پخوا یې کوم خان پورې اړه لرله، ورغی. نه بینيگسین او نه هم ټولو اک هلته نه و. د ټولو اک یاور

جگره او سوله

چورنیشوف د هغه هرکلی وکړ او ورته وې ویل چې ټولواک، جنرال بینینگسین او مارکی دوپاولو، چې په گلده د دویم ځل لپاره د دريسا د مورچلونو د کتلو لپاره ځکه لارل چې ددغو مورچلونو گټورتوب ورځ په ورځ شکمن کېږي.

چورنیشوف، چې یو فرانسوي رومان یې په لاس کې و، د لومړني کوټي د کړکۍ څنگ ته ناست و. داسې برېښېده چې دا کوټه پخوا کوم تالار و. په هغه کې یوه پیانو ایښې وه چې پر هغې څه قایلینې پرته وې او په یوه کنج کې یې، د جنرال بینینگسین سفري کټ هم ولاړ و. خپله یاور هم همالته و. داسې ښکارېده چې د زیات کار او یا هم له زیاتو خوړو نه ستومانه شوی او په خپل غوچ او ټیټ کټ کې ناست او چرت یې واهه. دې تالار دوی دروازې لرلې، یوه دروازه یې مخامخ مېلمستون ته وروته او بله یې ښي څنگ ته یو دفتر ته ور خلاصېده. د لومړي دروازې له شانه په الماني ژبه د غږیدو او کله کله هم په فرانسوي ژبې د غږیدا غږراته. څو تنه چې په دغو کړکيچونو حالاتو کې ټولواک دهغو د نظریاتو د اوریدلو لېواله و، خو نه د جگړیزې جرگه گۍ په نامه (د ټولواک ناڅرگند حالات خونېدل) په پخواني مېلمستون کې راټول شوي وو. دا پوځي جرگه نه وه، دا یو ډول لویه جرگه وه چې په هغه کې ځېنې سپین ږيري او مخور د حالاتو د سپړنې او مشورې لپاره رابلل شوي وو. لویې جرگې ته دورته شورا غږي: سویډني جنرال آرمفیلد، یاور جنرال فالڅوگین، جنرال فینڅینگیروډ دي، چې ناپلیون هغه فراري کډوال بلل، میشو، چور غیر پوځي سړی، گراف شتاین او په پای کې خپله پفول، لکه هغه شان چې سرداراندرې اوریدلی و د واک اصلي سټه بلل کېدل. سرداراندرې وخت پیدا کړی و چې هغه ښه وگوري، ځکه ډېر ژر پفول ده پسې مېلمستون ته راغی،

جگړه او سوله

و دريد او يوه شېبه له چورنيشوف سره وغريد...

پنول يو ټيټ ونی، خورا ډنگر خو غټ او وکی و، تانده، خو له قهره ډکه خېره لرله.. بشره يې ډېره گونځې او سترگې يې لويدلې وې. د هغه خنې پر تندي او پر شقيقو په تلوار رمنځ شوې او پاكي، خو د خټ هغه يې جړې وړې وې. په پريشانۍ او خواشيني يې دې خواهاخوا وکتل او کوتيې ته راننوت. داسې برېښېده چې هغه په دغې لويې کوتيې کې له هر څه نه ډارېږي. په يوې ناڅاپه خوځېدا يې خپله توره لږ شاته پورته کړه او په الماني يې له چورنيشوف نه وپوښتل چې ټولواک چېرې دی. داسې برېښېده چې څومره ژر کېږي، سترې مشې خواره مشې پای ته ورسوي، له کوتيې نه تېر شي، د نقشي مخې ته هلته چې تړبل هر ځای، نه ځان په کراره احساسوي کيني او خپل کار پيل کړي. په تلوار او د سر په بنوریدو يې، هغه څه ته چې چورنيشوف ورته ويلې و، ځواب ورکړ او ددې خبرې له اوریدو چې ټولواک ددې ترلارښوونې او دده په خوښې جوړ شوي مورچلونه کتلي، له ملنډو ډکه موسکا وکړه. په داسې ځيرې او ډډه ژبه لکه چې ځانستايونکي او په ځان ډاډمن المانيان غږېږي، له ځان سره وويل:

- حماقت، بلا ورپسې.. او س به يې گورئ..

سرداراندرې څه وانه ورېدل او غوښتل يې وړاندې تېر شي، خو چورنيشوف هغه له پنول سره آشنا کړ، ځکه په دې پوه شو چې هغه له ترکيبې راغلی او هلته جگړه په نيکمرغۍ پاتې ته رسېدلې ده. پنول سرداراندرې ته وکتل، خو هغه ته يې داسې کتل، چې گواکې نه ده ته، بلکې د هغه نه شاته گوري، وې خندل او په الماني ژبې يې وويل:

- دا هم بايد همدا سې وای، ښه تاکتيکي جگړه به وه.

په سپکاوی يې وخنډل او هغې کوتيې ته چې د غريدا غږ ترې راته

جگړه او سوله

ولاړه پښور چې تل ملنډو او قهریدو ته چمتووالی لاره، نن په ډاگه په قهر برېښېده، ځکه ځېنو ځان ته دا حق ورکړی و، چې دده له حضوره پرته، دده له خوا د جوړشویو مورچلو کتنه او بیا پر هغو قضاوت وکړي. سرداران درې د اوسترلیخ له جگړې نه د خپلو یادونو په مرسته، له دغه سړي سره د لنډې کتنې په اوږدو کې، د ځان لپاره د هغه د شخصیت یو تصور انځور کړ. پښور چې بدلون ته یې هېڅ هیله نه و، یو له هغو کسانو نه و چې په ځان ډاډمنتوب یې د شهادت د عذاب تر کچې رسولی و، هغه کار چې یوازې المانیان هغه شان کولای شي، ځکه یوازې المانیان دي چې په خورا ډاډ پر هغو وچو اندېښنو چې علم یادیږي، ولاړه دي او د هغه له برکته، ځان د بشپړې رښتیا خاوندان ګڼي.

فرانسویان ځان ځکه ډاډمن ګڼي چې هغوی نارینه او ښځې ځان له عقلي او جسمي پلوه په نه لاس ته راوړونکی بڼه، زړه رابښکونکي ګڼي، چې د هغه په وړاندې ټېنګېدای نه شي. په انګریزانو کې پر ځان ډاډمنتوب احساس له دې کبله پیاوړی دی چې هغه په نړۍ کې د یوه نیکمرغۍ هېواد هېوادوال دي او هغه هم له دې کبله چې هغوی د انګریز په شان تل په دې پوهېږي، چې باید د یو انګریز په توګه څه وکړي، البته د یو انګریز په شان ډاډمن دي، چې هر څه کوي، هغه غوره دی. ایتالویان له دې کبله په ځان ډاډمن دي چې هغوی په خپلو احساساتو کې ډوب او په دې احساساتو کې هم ځان او هم نور هېروي. روسان له دې کبله په ځان ډاډمن دي چې په هېڅ نه پوهېږي او نه غواړي په څه پوه شي، ځکه هغه په دې ډاډ نه لري چې کله به په کوم شی پوه شي، خود المانیانو پر ځان ډاډمنتوب ځکه تر ټولو ناوړه، تر ټولو د اندېښنې وړ او تر ټولو کرکجن دی چې هغوی تصور کوي چې رښتیا

جگړه او سوله

يې موندلې ده، پوهه يې پيدا کړې او يوازې دوی پورې اړه لري او رښتيا ددوی لپاره مطلقه ده. داسې ښکاري چې پښور هم همدغه شان يو الماني ځان گانه. هغه پوهان و او د هغه پوهه د جگړيزې خوځېدا نظريات و چې د ستر فردريک د جگړو د تاريخ له څېړنې نه يې زده کړي وو، نو له دې کبله هر هغه څه سره چې په اوسني پوځي تاريخ کې ورسره مخامخېده هغه ته يې معنا، بربري، هسې گډوډ او له اخ او ډبه ډک برېښېده. دغه جگړه، نور نو جگړه نه شوه گڼل کېدای، ځکه هغه دده د نظرياتو په تله کې، تلل (وزن) کېدای نه شوه او په علمي څېړنو کې ورته ځای نه پيدا کېده. پښور په ۱۸۰۶ کال کې، د هغې جگړې د طراحانو له ډلې نه يو تن و چې په يونين او اورشت کې له ماتې سره مخامخ شوه، خود د دغې جگړې د ماتې سره سره يې په خپلو نظرياتو کې يو ټکی هم ناسم نه گانه. برعکس، د جگړې د بايلودو علت هغه دا گانه چې روسانو دده نظريات په سمه توگه عملي کړي نه دي، لکه هغه شان چې دده د الماني خټې ځانگړتيا وه، په ملنډو ملنډو او خونبۍ يې ويل:

- ما خو ويلې و چې هر څه به تالاولا او خراب شي !

پښور له هغو نظريه جوړونکو نه و چې خپلو نظريو به دومره ورته ارزښت لاره چې کله ناکله به يې له ډېر گرانښته دخپلو نظريو موخه هم هېروله. هغه له خپلو نظريو سره د بې سارې مينې له کبله له هر ډول کړو سره کرکه لرله او نه يې غوښتل پر هغو يې سر خلاص شي. دی په دې لاره کې دومره تند لاری و چې د عملياتو له ماتې او ناکامۍ نه به ځکه خوشالیده چې هغه دخپلو نظرياتو سموالی او له هغو نه سرغړونه بلله. هغه دروانې جگړې په اړه سرداراندرې او چورنیشوف سره څو خبرې وکړې، خو ژبه يې هغه چاته ورته وه، چې گواکې مخکې له

جگړه او سوله

مخکې پوهېږي چې کاروران او دی د هغه له بهیرنه ناراضه دی. پر
خت چېرې گډوډې څپې او پر شقیقو په چټکۍ رمنځ شوي وینسته یې په
ډاگه دده ددغه نیت څرگندونه کوله.
بلې کوټې ته لاړ او د تگ سره سم له هغه ځایه دده د ډډ او بربر غبر،
غبر واوریدل شو.

۱۱

سرداراندرې په کتو کتو کې لا پښور بدرگه کړې نه و چې گراف بينيگسين کوټې ته راننوت. بالکونسکي ته يې سروښوراوه، پرته له هغه چې په کوټه کې تم شي، دفتر ته ورتبر شو. خپل ياوړته يې څه سپارښتنې ورکړې. ټولواک هغه پسې را روان و خو بينيگسين ځکه مخې ته تللی و چې هلته کوم څه چمتو او بيا دده هرکلی ته راووزي. چيرنیشوف او سرداراندرې برنډې ته وروتل. ټولواک ستړی ستومانه له آسه راکوز شو. مارکيز پالوچي، ټولواک ته څه وويل. ټولواک سر کينې خواته واړاوه او په تريو تندي يې پالوچي، ته چې په خپلې خورا ځانگړې لېوالتيا غږيده، غوږ نيولی و. ټولواک په دې هيله چې خبرې پای ته ورسېږي، وړاندې و خو ځېد، خو دغه ايتالوي چې خورا گڼی اڅپستی، احساساتي او په قهر و، له نزاکته لرې، بې له هغه چې خبرې پای ته ورسوي، هغه پسې روان و او ويل يې:

-د هغه چا لپاره چې د دريسا د پوځ وړانديز يې کړی و...

په دې وخت کې چې ټولواک زينو ته رسېدلی و، سرداراندرې ته، چې لومړی يې نه و پېژندلی کتل. پالوچي، چې نور نو له گڼی نه سرسام و، دوام ورکړ:

-د هغه چا لپاره چې ددغه پوځ وړانديز يې کړی و، د ټولواک لپاره به ښه وي چې هغه، هو زما په اند د هغه چا لپاره چې د دريسا د پوځ

جگړه او سوله

وړاندیز يې کړې و، يا لېونتون او يا هم په دار خړول غوره کار دی.
خو ټولواک پرته له هغه چې د ايتالوي خبرې تر پايه واورې، يا يې
اصلا هغه نه اورېدې، بالکونسکي وپېژاند او په خورا ورين تندي او
مهربانۍ يې ورته وويل:

- ستا له ليدو خورا خوشاله يم، هلته به لار شئ، هلته چې راټول
شوي دي او ما ته به سترگه په لاره شئ. ټولواک خپل دفتر ته لاړ. هغه
پسې شهزاده پيتر ميخاييلو ويچ، والکونسکي او بارون شتايين هم
ورنوتل او دروازه يې ځان پسې وتړله. سرداراندرې د ټولواک د
اجازې نه په گټه اخېستني له پاولوچي، سره يو ځای، چې د ترکيې له
وختونو راهيسې يې پيژاند، مېلمستون ته چې د شورا غړي هلته
راټول و، ورغلل.

شهزاده پيتر ميخاييلو ويچ والکونسکي د ټولواک په دربار کې
گواکې د لوی درستيز دنده لرله. والکونسکي له دفتره راووت،
مېلمستون ته راغی، دهغه څو نقشي يې په لاس کې وې، هغه يې پر ميز
وغورولې او راټولو شويو کسانو نه يې څو پوښتنې وکړې، دی ددې
پوښتنو په هکله دهغو د خيال او اند د پوهېدو غوښتونکی و. خبره په
دې کې و چې پرون شپه د ناپليون د نوې خوځېدا خبر چې کېدای شو د
دوی پوځ ته گواښمن واوسي، دربار ته رسېدلای و، که څه هم وروسته
ښکاره شوه چې هغه دروغ دی.

تر هر چا د مخه جنرال آرمفلد خبرې پيل او ناڅاپه يې د اوسنۍ
ستونزې د آرامۍ لپاره چورنوی دريځ، چې په هېڅ ډول د منلو وړ نه و)
ددغه دريځ د وړاندې کولو موخه دا و چې هغه هم کولای شي په دې اړه
خپل دريځ ولري. دهغه د وړاندیز له مخې پوځ بايد په هغولارو کې
چې پترزبورگ او مسکو ته غځېدلي دي، لرې، لرې ځای پر ځای شي،

جگړه او سوله

نور پوځونه دې هم له هغو سره يو ځای او هلته دې د دښمن د رارسېدو څارنه وکړي. دا يو له ميليونو ميليونو وړانديزونو او دريځونو نه و چې خپل سموالی يې درلود او د جگړې د بهير له پوهېدو نه وروسته کېدای شوای وڅېړل شي.

يو شمېر کسانو د هغه وړانديز ته څه گوت نيوکې وکړې او يو شمېر هم د هغه ملاتړ وکړ. ځوان ډگروال تول، په خورا احساساتي توگه د سويډني جنرال وړانديز غانده او د خبرو په لړ کې يې له خپل څنگيز جيب نه يو له پيل نه تر پايه ليکل شوي کتابچه راو وېسته او اجازه يې وغوښته هغه ولولي. تول، يو بل وړانديز چې چور د آرمفلد او د پفول د وړانديزونو سره توپير درلود، وړاندي کړ. پاولوچي، بيا دغه د تول، وړانديز د نه منلو وړ وگاڼه. هغه يو داسې وړانديز وړاندي کړ چې تصوير يې کاوه دغه د مخ ته تگ وړانديز کولای شي مور له دغه نامعلوم حالات او اېښودل شوي دام نه (د هغه موخه د دام نه د دريسا استحکامات و) چې په کې راگير يو وژغوري. ددغو خبرو په اوږدو کې پفول او د هغه ژباړونکی ولڅوگين (دغه ژباړونکی دده او دربار ترمنځ د اړيکو ساتونکی هم و) خاموشه وو. هغه (پفول) يوازې له ملنډو او سپکاوې نه په ډکه بڼه پخ وهل، شا او خوا ته يې سر اړاوه او په دې توگه يې غوښتل وښيي چې هغه به ځان هېڅکله دومره سپک نه کړي چې ددغو چتيا تو ځواب ووايي، چې دلته يې اوس اوري، خو کله چې د غونډې مشر، شهزاده والکونسکي له هغه نه د خپل نظر د ويلو غوښتنه وکړه، هغه دومره وويل:

- له ما نه څه پوښتنې کوئ؟ جنرال آرمفلد خورا ښه وړانديز کوي او وايي چې د پوځ شا پرته له هر ډول دفاع نه خالي کړئ، يا ددې ښاغلي ايتالوي د يرغل وړانديز! خورا لوړ او پرځای دی، يا چور شاتگ، دا

جگړه او سوله

هم لور وړاندیز دی، له ما نه ولې پوښتنې؟ تاسو خو له ما نه په هر څه خپله بڼه پوهېږئ، خو کله چې والکونسکي په تريو تندي وويل چې هغه د ټولو اک له خوا د هغه د نظر غوښتونکي دی نو پښور پاڅيد او ناڅاپه يې په خورا پياوړتيا او شور خبرې پيل کړې:

- هر څه يې سره خراب کړل، هر څه يې سره گډوډ کړل، ټولو داسې گڼله چې تر ما بڼه او غوره پوهېږي، اوس راغلل او ما نه پوښتي چې څنگه يې راسمه کړو؟ د راسمېدو څه پاتې نه دي.

هغه چې په خپله نړۍ اډ کوي زې گوتې ميز ټکاوه، خبرو ته دوام ورکړ:

- ستونزه په څه کې ده؟ د ماشومانو لوبه هغه نقشي ته ورنېږدې شو، خبرې يې لا چټکې شوې، په وچو گوتو يې نقشه ټکوله او دا يې ثابتوله چې هېڅ څه او کره نه شي کولای د ديسار د مورچل سموالی له گواښ سره مخامخ کړي. په دې جبهه کې هر څه په هر اړخيزه ډول اټکل شوي دي. که د بنمن له هغه د راتاويدو تکل وکړ، هغه به خپله تالاولا شي. پاولوچي، چې په الماني نه پوهېده، له هغه يې په فرانسوي ژبه پوښتنې پيل کړې. ولخوگين د خپل مشر مرستي ته ځکه ورو د انگل چې هغه په فرانسوي نه پوهېده. د پاولوچي، خبرې يې هغه ته وژباړلې. هغه په ژباړه کې وروسته وروسته پاتې کېده، ځکه پښور ژر ژر خبرې کولې او ثابتول يې چې ټول او ټول، نه يوازې هغه څه چې پېښ شوي دي، بلکې هغه څه چې کېدای شي پېښ شي، ټول او ټول دده په وړاندیز اټکل شوي دي او که اوس کومه ستونزه پيدا شوي وي، نو ټوله نيمگړتيا يوازې په دې کې وه چې ټول هغه شان چې بايد په بشپړه او ځير ترسره شوي وای، ترسره شوي نه دي. د هغه له ملنډو نه ډکه موسکا پر شونډو خوره وه، ثابتول يې او په پای کې يې په سپکاوی د

جگړه او سوله

هغه رياضي پوه په شان چې له يوې لارې يوه معادله حل او له نورو لارو د هغې له حل نه سترگې پټې كړې، د خپلو دلايلو له ويلو لاس واخېست. ولخوگين د هغه پرځاى ودرديد او په فرانسوي يې د هغه د خبرو ژباړه پيل كړه، خو كله ناكله به يې هغه ته (پفول ته) مخ ورواړاوه او ورته وبه يې ويل: همداسې ده جلالتمابه !

پفول د هغه سيال په شان چې كله په جگړه كې له خپلو ملگرو نه هم يو گرز جگوي، له قهره چغه كړل او په الماني يې وويل:

- خرگنده ده چې همداسې ده، نو دا پوښتنې د څه لپاره؟

پاولوچي، او ميشو، دواړه په گډه په فرانسوي ژبه، ولخوگين تر برید لاندې ونيو. آرمفلد په الماني ژبه له پفول سره غږيده. تول او شهزاده والكونسكي هر څه په روسي ژبې ويل. سرداراندرې په پټه خوله هر څه اوريدل او څارل، خو په دې ټولو كې تر هر چا نه زيات پفول، په خپل كركجن، غوخ او پر ځان ډاډمن دريغ پر سرداراندرې اغېز كاوه. هغه ددغو ټولو راټول شويو كسانو په منځ كې پفول يوازنى. څوك گانې چې د ځان لپاره څه نه غواړي، له چا سره د دښمنۍ په تكل كې نه دى، هغه يو شى غوښتل او هغه دا و چې هغه وړانديز چې دده د كلونو تجربو او رنځ پر بنسټ جوړ شوى دى، سم عملي شي. هغه د خدا ورو او د خپلو ملنډو له كبله د كركې وړ برېښېده، خو سره له هغه يې هم خپلو نظرياتو ته د وفادارۍ له امله په انسان كې ځان ته درناوى راپاراوه. ددې ترڅنگ له پفول نه پرته د ټولو ويناوالو، په ويناوو كې، يوه ځانگړتيا، هغه ځانگړتيا چې لا ۱۸۰۵ كال راهېسې دود شوې وه او هغه د ناپليون له جگړيز نبوغ نه د هغو يو لېونى او پټ وحشت و، اوريدله كېده. ټولو د ناپليون له پلوه هر څه شوني گڼل، له هرې خوا نه يې د هغه د راتگ گمان كاوه او د هغه له نامه وحشت د دوى هر ډول

جگړه او سوله

وړاندیز برباد او. یوازې پښور و چې ناپليون يې د نورو هغو کسانو په څېر چې دده له نظر سره تربگنی کوي، تالانگر او بربر گانېه. پښور د سرداراندرې په زړه کې نه یوازې درناوی راپاراوه، بلکهې پر هغه يې زړه هم خوږېدېده. له هغې ژبې نه چې درباریان له هغه سره غږېدل، له هغه څه نه چې پاولوچي، په زړورتیا دده په اړه ټولواک ته ویلي و او له ټولو نه لابده دا چې د هغه ناهیلې نه چې د پښور په خپلو خبرو کې احساسېده، چې دی او نور ټول پوهېږي، چې د هغه د راپرزیدو ورڅې رالنډې دي. سره له هغه ډاډه چې ده پر ځان لاره، سره له هغه الماني ځانگړتیا نه چې خبرې يې له ملنډو او سپکاوی نه ډکې وې، سره له هغو گڼو او ږمنځ شویو څپو نه چې د هغه پر شقیقو راخوړې وې، بشره يې ډېره د زړه خوږې وړ وه. د هغه د خواشینۍ اصلي علت په دې کې و چې ټولې نړۍ ته يې په لوی عملي ډگر کې د خپلې تیوري د آزمویني یوازینی وخت له لاسه ورکاوه، خو بیا هم ده هڅه کوله هغه د قهر او سپکاوی تر پردې لاندې پټه کړي.

خبرې اترې ډېرې اوږدې شوې وې او څومره چې اوږدېدې په هماغه کچه ترڅې کېدې، دومره ترڅې چې خبرې چغو او بنکنځلو ته رسېدې او ددې امکان چې له هغو نه کومه پایله ترلاسه شي، دم په دم کمېده. سرداراندرې دغه شورماشور، وړاندیزونو، پریو بل سپکاوي او چغو ته غوږ نیولی او حیران پاتې و چې هغوی یو بل ته څه وايي. هغه خیالونه يې پر ذهن راخوړه شول چې د خپل پوځي خدمت په موده کې يې تجربه کړي و، هغه خیالونه چې د هغو له مخې داسې وشي چې هغه جگړیز علم وگڼل شي، نه شته او نه شي کولای و اوسي، نوله دې کبله داسې شي چې هغه جگړیز نبوغ وگڼل شي، هسې بابیزه خبره ده. او دغه خیال دم په دم دده په ذهن کې د یو ډاگیزه حقیقت په شان ځان

جگړه او سوله

راڅرگند او ه. په هغې چارې کې علم او تيوري له کومه پيدا کولى شو، چې شرايط او حالات يې ناڅرگند او نه شي کېداى هغه مخکې له مخکې څرگند کړل شي. له دې لاد پام وړ خبره داده چې په هغه کې د جگړمارو توان خورا ناڅرگند وي. نو بيا دلته څنگه څوک کولای شي د علم او تيوري خبرې وکړو؟ هېڅڅوک نه شي کولای په دې پوه شي چې زمور او د دښمن پوځ به سبا ته په څه حال او چېرې وي، هېڅڅوک نه شو کولای په دې پوه شي، چې ددې يا هغې ډلې ځای به چېرې وي، کله خو کوم ډارن مخکې شي او نارې وهي:

- زمور اړيکي پرې شوي دي !

او خپله و تنبتي. يا برعکس يو خوشاله او زړور سربښدونکى ځوان وړاندې کېږي او چغه کوي:

- هورا !

يو پنځه زريزه ډله، بله هغه ديرش زريزه پيدا کوي، لکه هغه شان چې د شونگراښ په سيمه کې يې پيدا کړه او کله بيا پنځوس زري پوځ د دښمن له اته زريزه پوځه تنبتي. لکه هغه شان چې او سترليڅ کې همدا سې تېښته وشوه ..

آرمفلد، وايي چې زمور اړيکي له هر چا سره شلیدلي دي، پاولوچي، بيا وايي چې دوى، فرانسوي پوځ له دواړو خواوونه په لمبو کې راايسار کړى دى، ميشو، بيا په دې باور دى چې د دريسا، مورچلو نه ځکه هېڅ دگتې وړ نه دي، چې تر شايې سيند تېرېږي، حال دا چې پفول، بيا همدا سيند ددې مورچلونو د امنيت او استحکام اصلي ښه والى گڼي. تول، يو وړانديز لري او آرمفلد بيا بله نقشه. ټول دغه وړانديزونه هم ښه دي او هم بد. د يوه وړانديز ښه والى او بد والى هغه وخت په ډاگه کېږي چې کومه پېښه پېښه شي، نو ولې ټول د

جگړيز نبوغ په هکله خبرې کوي؟

آيا جگړمار نابغه هغه چا ته وايي چې خپل پوخ ته په خپل وخت ډوډۍ ورسوي او يا هغه چا ته چې بڼې او چپې خوا ته لارښوونه وکړي؟ ځينو کسانو ته نابغه ځکه ويل کېږي، چې هغو ته ستر واک او پرتم وربښل شوی دی او نور دا چې غورمان او ډارن د واک ستاينه کوي او د واک څښتن ته هغه ستاينې ورپيږو کوي چې نه يې لري او بيا هغه نابغه ونوموي. برعکس هغه ښه جنرالان چې زه يې پېژنم، خورا احمق او پريشان حاله خلک دي. د هغو تر ټولو نه غوره هغه يې باگراتيون دی چې خپله ناپليون هغه ته درناوی لري، پوهېږي خپله بناپارت. زما، د هغه په ځان ډاډمنه او ځان خوښوونکې څېره چې د استرليخ په دښته کې ليدلې وه، تر اوسه ښه په ياد ده. يو ښه جنگيالی نه يوازې نويو ځانگړتياوو او نبوغ ته اړتيا نه لري بلکې هغه بايد د انساني غوره ځانگړتياوو لکه مينه، د شعر احساس، تاندوالی، فيلسوفانه شک او تردید نه هم بايد بې برخې اوسي. هغه بايد ډېر لنډ فکری او پر هغه څه چې دی يې کوي ډېر ډاډمن واوسي، چې دا ټول هغه، خورا اغېزمن دي، (کنه پرته له دې به دی د کارونو د پای ته رسېدلو حوصله ونه لري) يوازې په دغو حالاتو کې کېدای شي، هغه غوره جنگيالی واوسي. خدای دې نه کوي چې دغه شان څوک، په رښتینو انساني ښېگڼو گڼل شوی او څوک ورته گران واوسي، يا يې پر چا زړه خوږ شي او يا خدای مه کړه د ښو او بدو يا عدل او ستم په اړه فکر وکړي. د تعجب وړ نه ده چې د نبوغ غير واقعي تيوري له پخوا د دغه کسانو د خوشالی لپاره رامنځ ته کړل شوې ده، ځکه دغه شان کسان د واک اصلي څېرې دي. په جگړه کې بری يا ماته د هغو کار نه دی، بلکې د هغو نوم ورکو کسانو کار دی چې په ټيټو کړښو کې

جگړه او سوله

خدمت کوي، ډار پرې او چغې وهي: کرښې موماتي شوي، تنبستی! یا هورا! یوازې په دغو کرښو کې کولای شئ پر ځان ډاډمن واوسئ، او کېدای شي گټور واوسئ.

سرداراندرې ددغو سترو پوځیانو د خبرو اترو په وخت کې، په همدې خیالونو کې ډوب و او هلته را په حال شو چې پاولوچي، ورغبر کړ او دا هغه وخت و چې د جرگې غړي له غونډې نه وروسته سره وتل. بله ورځ کله چې ټولواک د پریت ننداره کوله له سرداراندرې نه یې وپوښتل: ستا څه هیله ده چې چېرې خدمت وکړئ؟

هغه ددې پر ځای چې ووايي چې دټولواک په دربار کې د خدمت غوښتنه وکړي، وې ویل چې هیله لري په پوځ کې خدمت وکړي.

۱۲

رستوف (نيكولای) د جگړې تر پيله مخکې له پلار او مور نه يو ليک تر لاسه کړ. په دې ليک کې په لنډه توگه د ناتاشا د ناروغۍ او له سرداراندرې سره د هغه د کوژدنې د ختمولو (په دې ليک کې ددې ختمولو علت، د ناتاشې له خوا له دغو اړيکو سره ناهيله څرگنده شوې وه) خبر ورکړ شوی و. په ليک کې له ده نه يو ځل بيا غوښتنه شوې وه چې له پوځ نه استعفا وکړي او کور ته راستون شي.

نيكولای، چې دا ليک تر لاسه کړ، نه يې د رخصتۍ هڅه وکړه او نه يې استعفا وکړه. هغه، خپلې مور او خپل پلار ته په ځواب کې وليکل چې د ناتاشا په ناروغۍ او له سردار اندرې سره د هغې د اړيکو په شلیدو خورا خواشینی دی او ډېره هڅه به وکړي چې د هغو هغه هيله چې دی له پوځه استعفا وکړي، تر سره شي. هغه سونیا ته جلا ليک وليکه، هغه ليکلې و:

«د لمانځنې وړ د زړه سرې! له وياړ پرته، نه شي کولای، کلي ته د ستنېدو تکل وکړي. که د جگړې تر پيله مخکې مې خپله نيکمرغي د وطن له مينې څار کړې نه وای، اوس به مې نه يوازې ځان د خپلو ملگرو په وړاندې بدمرغه گانېه، بلکې د وجدان ناآرامۍ به هم لېونې کړې وای، دا زموږ وروستی بېلتون دی. باور وکړه، هغه شېبه چې جگړه پای ته ورسېږي، که زه ژوندی پاتې شم، که زه لا تا ته گران او ووسم، هر څه پرېږدم او په خوښۍ خوښۍ به لکه مرغۍ داسې ځکه درالوزم چې د تل لپاره تا په خپل اورني گوگل کې کارم.»

په رښتيا هم يوازې د جگړې پيل رستوف په پوځ کې ساته، کلي ته

جگره او سوله

بې د هغه د ستنېدو مخنوی کاوه او نه يې پرېښودل چې له سونیا سره د راگرځېدو او واده وعده پرځای کړي. د اترادنيا د کلي د مني بنکلا، د هغه په شاوخوا کې بنکار، ژمی، د نوي کال اخترونه، د سونیا مینه، د بډایانو له نیکمرغۍ، آرامۍ او خوشالۍ نه د ډک کلیوال ژوند یادونه چې ده پخوا هومره خوند نه ترې اخیسته، په زړه ور خوریدل. ده ته وریادیدل او اوس يې هم دی په یادونو کې دځان خوا ته ورغوښت. هغه په زړه کې ویل:

- دیوې بنکلي او مهربانې بنځې او ماشومانو تر څنګ ژوند کول، لس دولس تازي سپیان، جايدا دونه، گاونډيان او چپرته په خوښه ویاړمنه کار، دا ټول څه بنکلي دي، خو اوس جگره پیل شوې ده او زه باید په پوځ کې پاتې شم.

له دې پرته، بله چاره هم نه وه. نیکولای رستوف د خپل طبیعت له مخې هم له دغه شان ژوند نه چې په پوځ کې يې درلود راضي و او وې کولای شول، دغه ژوند دځان لپاره لا په زړه پورې کړي.

د رخصتو تر تېریدو وروسته چې راستون شو، ملګرو او انډیوالانو په خوشالۍ د هغه تود هرکلی وکړ. هغه يې کمکی روسیې (او کراين) ته ولېږه او هغه له هغه ځایه بې سارې ښه آسونه چې هم يې دده ملګري خوشاله کړل او هم مشرانو وستایل، راوستل. دده د غیابت په وخت کې هغه ته د تورن يې رتبه ورکړ شوه او کله چې غونډ سفربری ته چمتو شو هغه بیا د خپلو پخوانو سورو مشرو ټاکل شو.

د جګړې په پیل کې دهغه غونډ پولند ته ولېږل شو، دندې دوه برابره شوې، غونډ ته نوي افسران او سرتېري راغلل او د اسونو شمېر يې هم زیات شو، خو له ټولو نه غوره دا وه چې د جګړې د پیل خوښي او مستي هم پر پوځیانو راخوره شوه. رستوف سره له هغه چې ښه

جگړه او سوله

پوهېده، اول وي که وروسته، د پوځ پرېښودل يې تر مخه دي، خو په غونډه کې پر خپل گټور دريځ ښه پوهېده او ځان يې ټول د پوځي خوندونو غېږې ته وسپاره.

پوځونو د بېلابېلو پېچلو دولتي، سياسي او تاکتيکي دلايلو له مخې، د ويلناله سيمې په شا شوي وو. د شاتگ هرگام په ستره قوماندانۍ کې د گټو د کړکيچنو لوبو او د دلايلو له ټکر سره مل و، خو د پاولگراد سواره پوځ ته چې پوره خواږه او کالي يې لرل، دغه شاتگ د يوه ساده اوږني خوښ سفر ښه لرله. پريشاني، خپتيان او دوکه ماري يوازې او يوازې په سترې قوماندانۍ کې وو، د پوځ په زړه کې څوک په دې خيال کې نه و چې دا سفر چېرې او د څه لپاره دی؟ او که شاته تگ کومه خواشيني رامنځ ته کوله، له دې کبله و چې بايد پرتمين کور پرېږدي او له نازولې نه جلا شي. که د چا طبيعت په دې خراب شوی وي چې جگړيزې چارې خرابې روانې دي، هڅه يې کوله لکه هغه شان چې د زړورو پوځيانو او سردارانو ځانگړتيا ده، طبيعت جوړ او ځان خوشاله وښيي. د جگړې او پرخپلو ځانگړو چارو اخته شي. لومړی هغو په ويلنا کې په خوښۍ ځای پر ځای و. د پولنډ له بډايانو او مشرانو سره يې گوتې خوږې کړې. ټولواک او لوړپوړو قوماندانانو ته سترگې په لاره وو، خو بيا سپارښتنه راوړسېدلې چې د سوينځين پلو ته په شا او هغه خواږه کالي چې نه شي کولای، له ځان سره يوسي، همالته له منځه يوسي. د سوينځين خاطر د سورو پوځيانو لپاره ځکه نه هېرېدونکې وه، چې دغه سيمې (د مستۍ د ډډې) په نامه پېژندل شوې وې. دا هغه نوم و چې همدې پوځيانو هغه ته ورکړی و. په سوينځين کې د پوځ له خوا، له ظلم نه د خلکو جغې اسمانو ته رسېدلې وې، ځکه هغوی د هغه فرمان د سرته رسولو لپاره چې د پوځ خواږه او

جگره او سوله

کالي بايد پوره شي، په گټې اخېستو سره، د پولنديانو، آسونه، گاډۍ، فرشونه، کالي او شتمني خپله شتمني گڼله او پر هغوی يې تالان جوړاوه، خورستوف ته د سوينخين سيمه ځکه د تل لپاره په ياد پاتې شوه چې هلته د لومړۍ ورځې په رسېدو سره يې، د سورو مشر بدل کړ او د هغو کسانو مخه يې ونه شوه نيولای، چې پنځه قطي (درجنه) شراب يې پټ کړي او ټول له نشې نه مست او لېوني وو. د ويلنا نه د شاتگ په وخت کې له سوينخين نه هم تېر شول او دريسا ته لاړل. هلته هم پاتې نه شول، همداسې يې تگ ته دوام ورکړ او د روسيې پولو ته نېردي شول.

د جون په ديارلسمه د پاولگراد د سوروغونډ د لومړي ځل لپاره په جگره کې کپوت.

د جون د دولسمې نېټې په شپې، يوه شپه د جگرې نه مخکې، سخت باد او باران او هوا په بې سارې ډول توفاني وه. د ۱۸۱۲ کال اوړۍ ټول همداسې له بادو باران او توفانونه ډک اوړۍ و.

د سورو سرتېرو د کرونډې په يوې ويالې کې، ځانونه پټ کړي وو، هلته د وربشو کودې د آسونو او نورو څارويو تر پښو لاندې، لاندې شوې وې. بې ساری بادو باران روان وو. رستوف له يو ځوان افسر سره چې ايلين نومېده، دده ملاتړ او ملگرتيا هم ورسره وه تر يوې څپرې لاندې چې په منډه يې جوړه کړې وه، پټ شوي وو. د غونډ، يو افسر چې گڼ بريټونه يې تر غومبورو پورې رسېدلي، سترې قوماندانۍ ته تللی و او د راستنېدو په مهال له تالندې او باران سره مخامخ شوی و، د دوی څپرۍ ته راننوت. هغه وويل:

-گرافه! زه له سترې قوماندانۍ نه را روان يم، تاسو د رايوفسکي د سربښندنې کيسې اوريدلي دي؟

جگړه او سوله

او د سالتانو کا، په سیمه کې یې د پېښ شویو پېښو کیسې، هغه شان پیل کړه لکه ده چې خپله د هغو په اړه په قوماندانۍ کې اوریدلي و.

رستوف خپل باران و هلې غاړه په اوږو کې خښه کړې وه او پرته له هغه چې هغه ته پام وکړي، خپل پیپ یې خښاوه او په څنګ کې ناست ځوان افسر ایلین ته یې کتل. دغه افسر یو شپاړلس کلن ځوان و چې نوی غونډ ته راغلی و، هغه نیکولای ته داسې کتل، لکه هغه چې او ه کاله مخکې یې دینیسوف ته کتل. ایلین هڅه کوله په هره چاره کې، د رستوف پېښې وکړي او لکه یوه ښځه په هغه مین شوی و.

د گڼو بریتو خاوند افسر چې زدرژینسکي، نومېده په خورا خوند او رنگ او ځانښودنې یې ویل چې دغه تنګه، سالتانو کا د روسانو لپاره د لرغوني یونان د فرمو پیل (هغه تنګه دره چې تر وروستي پوځي پورې د هغه د دفاع لپاره ووژل شول) په تنګه بدله شوې وه. جنرال رایوفسکي خپله بې ساري زړورتیا د لرغوني یونان د پهلوانانو په څېر ښودلې وه. زدرژینسکي کیسه کوله چې رایوفسکي څنګه خپل دوه زامن، د ښمن د گوزارونو تر اورلاندې دغې تنګې ته بولي او په گډه یې پر دښمن یرغل کړی و. رستوف د رایوفسکي د سربښندنو کیسو ته غوږ نیولی و، نه یوازې دا چې د زدرژینسکي د مېړانو په اړه یې څه نه ویل، بلکې د هغه حالت داسې و چې له ټولو هغو خبرو نه چې اوري یې، شرمېږي. رستوف د استرلیخ او د ۱۸۰۷ کال د جگړې د تجربونه داسې پوهېده چې هغه کسان چې د جگړې په اړه کیسې کوي، تل زیاتې وایي..

د ایلین دې ته پام شوی و، چې د زدرژینسکي خبرې چندان د رستوف نه خوښېږي، وې ویل:

جگړه او سوله

- نور نوزه د دې زغم نه لرم، جورا بې، کمیس او ټول ځان مې لوند شوی دی، ځم، کېدای شي تردې نه د پتیدو کوم بڼه ځای پیدا کړم. داسې برېښي چې باران کرار شوی دی. هغه د باندې ووت او زدرژینسکي هغه هم پرېښود چې لري شي.

پنځه دقیقې وروسته ایلین په خټو کې ترزنګنو ډوب خپلې وړې جونګرې ته راغی او وې ویل:

- هورا! هورا! رستوف، درځه ژر به ځو! پیدا مې کړه، پیدا. همدلته سل دوسو ګامه وړاندې یو قهوه خانه شته، زموږ هلکانو لاد وخته ځان ورسولی دی. لږ تر لږه ځانونه خوبه وچ کړو، وای، ماریا کنړیخونا، هم همالته ده.

ماریا کنړیخونا، د غونډ د ډاکتر بڼه وه. هغه په خټه آلماني بڼکلي بڼه وه چې دغه پولندي ډاکتر له هغې سره واده کړی و. ډاکتر یا له دې کبله چې د بې وزلۍ له کبله یې خپلې بڼې ته خرڅ نه شو رسولی او یا له دې کبله چې د واده په لومړیو وختونو کې نه شو کولای له هغې نه لري پاتې شي، هغه یې تل ځان سره ګرځوله او هر چېرې به چې غونډ لېږدیده، هغه به ورسره وه، خو له خپلې بڼې سره د ډاکتر څه په ټول غونډ کې په یوه ټوکه بدله شوې وه.

رستوف کوټ په اوریو واچاوه، او لا ورشکا ته یې غږ وکړ چې شیان یې ورسره واخلي او له ایلین سره وڅوځېد. په تنه تیاره، خټو او د باران د اوبو په ډنډونو کې، کاره واره وڅوځېدل، کله ناکله به د تالندې او برېښنا رڼا راخوره شوه، ایلین به غږ وکړ:

- رستوفه چېرې یې؟

او رستوف به چغه کړل:

- دلته، وینئ، څه تالنده او برېښنا لګي.

۱۳

له هغې کافي نه چې د داکتر، گاډۍ، کوټې يې ترمخې ولاړه وه، پنځه تنه افسران ورسره يو ځای شوي وو. ماريانگنريخوفنا څوربه، ژير څڼې الماني بنځه، ارت کميس يې پر غاړه، خولۍ پر سر، په يوه گوبنه کې پر پراخې څوکۍ ناسته او مېړه يې، هغه ډاکټر، د هغې تر شا ويده و. رستوف او ايلين چې کوټې ته راننوتل، ناستو کسانو په خوښۍ او بې سارې لېوالتيا د هغو تود هرکلی وکړ، رستوف چې موسپده، وويل:

اي، هوکې، ښه مسته ډله مو ده.

- او تاسو چېرې خوب وړي وي؟

- ډېر ښه! څنگه له هغه نه څاڅکي څڅېرې! چې زموږ مېلمستون

رالوند نه کړي.

څو غږونه يو ځای او وريدل شول:

- چې د ماريانگنريخوفنا کميس ورداغ نه کړي.

رستوف او ايلين تلوار کاوه چې کومه څنډه پيدا کړي او پرته له

هغه چې د ماريانگنريخوفنا، حيا ته بې حيايي وکړي خپلې لمدې شوې

جامې، بدلې کړي. هغوی د پردې شا ته لاړل چې هلته کالي بدل

کړي، خود قهوه خانې په تحويلخانه کې چې ډکه وه، درې افسره پر يوه

خالي صندوق ناست او د يوې شمعې رڼا ته يې قطعې کولې. هلته هېڅ

جگړه او سوله

تش خای نه و او دغه افسرانو هم په هېڅ ډول د خای د پرېښودو تکل نه لاره. ماریا گنریخوفنا هغو ته یوه لمن ورکړه چې هغه د پردې په توگه وکاروي او تر شا یې جامې بدلې کړي. رستوف او ایلین د دغې پردې تر شا د لاوړو شکا په مرسته چې له دوی سره یې د هغو کالي راوړي و، خپلې لمډې جامې وپستې او وچې هغه یې واغوستې.

د قهوه خانې په ماته بخاری کې یې اور بل کړ. یوه ډره یې پر ځمکه د آس په دو زینونو کېښوده، پر هغې یې د آس ځل آوار کړ، سماوار یې راوړ او چای یې سره دم کړ. نیم بوتل رم نومي شراب یې هم راوړل او له ماریا گنریخوفنا، نه یې هیله وکړه چې کوربه او د میز مشره شي. ټول ترې راټول شول. کوم یو پاک دستمال یې هغې ته ورکړ چې خپل ښکلي لاسونه پرې پاک کړي، یو بل خپل جمپری یې د هغې تر پښو لاندې آوار کړ چې په خاورو نه شي، هغه بل بیا خپل کوټ هغې ته نږدې کړکی. ته څړوند کړ چې باد پرې ونه لگېږي او څلورم یې د مېړه له مخه مچان شړل چې راوینس یې نه کړي.

ماریا گنریخوفنا په خوښۍ او نیکمرغۍ، په احساس وویل: پرېږدئ، هغه د شپې تر شوگېږۍ او بې خوبۍ نه وروسته، داسې ښه ویده دی، راوینس نه شي.

افسر ځواب ورکړ: نه، نه ماریا گنریخوفنا، باید د ډاکتر خواخوږي وشي، غم یې وخورل شي، کېدای شي سبا ته زما لاس یا پښه هغه پرې کړي او په دې توگه د هغه زړه پر ما وسوځي.

گیلاسونه درې دانې وو، او به داسې خړې او ناولې وې چې څوک نه پوهېدل چای ټینګ که نری دی. په سماوار کې هم له شپږو گیلاسونو زیاتې اوبه نه ځاییدې، خو سره له دې هم د ماریا گنریخوفنا د پاکو، څوربو، لنډو خو څه ناپاکو نوکونو لرونکو لاسونو نه، مشرکشر

جگړه او سوله

ته په پام سره د گيلاس ترلاس کولو څه خوند کاوه. په هغه شپه داسې برېښېده چې ټول افسران په مارييا گنريخوفنا مين دي. آن هغه افسران چې هلته يې پر صندوقونو په تحويلخانه کې قطعې کولې، خپله لوبه پرېښوده، د سماوار خواته راغلل او ځان يې د ټولو بندار، طبيعت او مينتوب ته وسپاره او له مارييا گنريخوفنا سره يې زړه رابنکوونکې خواخوږي پيل کړه.

مارييا گنريخوفنا، چې دغه ښکلي، مست او لېوال ځوانان، دهغو خواخوږي او مهرباني وليدلې، که څه هم د خپل خوبولي مېړه هرې خوځېدا هغه ناآراموله، خو بيا يې هم نه شو کولای، د هغه نيکمرغۍ خلا او خوښۍ پټې کړي، چې دې ترلاسه کول.

سره له هغه چې قند پريمانه و، خو د چای کاچوغه يوه وه، هر چا نه شو کولای، په خپل گيلاس کې کاچوغه وښوروي، نو ځکه کوربه دې ته اړيده چې په وار سره په گيلاسونو کې کاچوغه وښوروي، رستوف ته چې د گيلاس وار ورسېد، په چای کې يې لږ شراب ورگډ کړل او له مارييا گنريخوفنا، نه يې هيله وکړه چې په هغه کې کاچوغه وښوروي. هغه وموسېده، داسې برېښېده چې څه هغه وايي او نه وايي، خو دهغې ويلو د نورو له ويلو او ناويلو نه توپير لري، د خندا وړ دی او له خپلې اصلي معنا نه کومه بله معنا هم لري، هغې رستوف ته وويل:

- هو کې، ستا چای خو بې قنده دی؟

- هو کې، زما لپاره قند په کار نه دی، زما لپاره چای همدا خوږه

وي، چې ته خپلې گوتې په کې وښوروي.

مارييا گنريخوفنا ته دې خبرې خوند ورکړ او د کاچوغي په لټه شوه،

ځکه هغه بل چا اخېستې وه.

رستوف وويل: کاچوغه ته اړتيا نه شته، که ته خپله گوته په کې

جگړه او سوله

وښوروي، هغه به لا خوږ شي.

ماریا گنړیخو فنا چې له خونده تکه سره شوه وې ویل:

- ډېر سوړ دی.

ایلین پاڅېد او ابو سطل یې راواخېست، خو څاڅکې رم نومي شراب یې په کې واچول، ماریا گنړیخو فنا ته ورستون شو او له هغې نه یې هیله وکړه چې خپله گوته په کې وښوروي، هغه وویل:

- دا زما گیللاس دی، که یوازې خپله گوته په کې وښوروي، زه به هغه ټول وڅکم.

کله چې په سماوار کې او به خلاصې شوې چای څکل پای ته ورسېدل، رستوف قطعې راواخېستې او ماریا گنړیخو فنا ته یې وړاندیز وکړ چې د پاچا وزیر لوبه سره وکړي. هغو پچه واچوله، چې څوک به له ماریا گنړیخو فنا سره لوبه کوي، د رستوف په وړاندیز هر هغه څوک چې پاچا کېده، باید د ماریا گنړیخو فنا لاس ښکل کړي، او هر چا چې بایلو ده هغه باید د داکتر لپاره چې راوینسپري، سماوار را ډک کړي او هغه ولگوي.

ایلین وویل: او که ماریا گنړیخو فنا ملکه شي؟

- هغه اوس هم ملکه ده، او فرمان یې چلېږي.

همدا چې لوبه پیل شوه، د ماریا گنړیخو فنا له شانه د داکتر جړو څڼو سر راپورته کړ. داسې برېښېده چې هغه له پخوا راوینس شوی او هغه څه چې افسرانو ویلي دي اوریدلي او څرگنده وه چې د هغو په کړو وړو کې یې د خدا، یا خوښۍ او یا هم د خوند څه نه موندل. تندي یې تریوو، پرته له هغه چې له چا سره سلام سترې مشي وکړي، د باندې وتلو اجازه یې هم ځکه وغوښته چې دده د وتلو مخه یې نیولې وه. د هغه د وتلو سره سم، افسرانو په لالوره او کړس کړس وڅنډل، خو ماریا

جگړه او سوله

گنډيوخو فنا داسې تکه سره شوه چې نېرېدې وه له سترگو يې اوښکې يې راتويې شي، دې کار هغه د افسرانو تر سترگ، لاپسې ښکلې او زړه رابښکونکې کړه. داکتر چې بېرته راستون شو، ښځې ته يې (نور هغه شان له خوښۍ نه نيکمرغه نه ځلېده، په ډار ډار يې مېرته کتل چې څه وايي) وويل چې باران وریدلی او ښه به دا وي چې خپلې څپرې ته لاړ شي، کنه، د هغه ټول شته به تالا والا شي.

رستوف وويل: دا څه وايي ډاکټره! غواړئ دوه پېره ډار به درولېږم.

ايلين زياته کړه: زه خپله به ورته پېره ډار شم.

داکتر په تريو تندي له ښځې نه لرې کېناست او وې ويل:

- نه ښاغلو! تاسو خو ټولو ښه خوبونه کړي دي، زه دوه شپې کېږي

چې ويده شوی نه يم.

افسرانو چې کله د داکتر تريو تندي او ښځې ته له قهره ډک غلچک ته کتل، له مخکې نه لاپسې خوشاله او په ټوکو شول، ځېنې خولاد خپلو خنداوو مخنوی نه شو کولای او هڅه يې کوله د خپلې خندا لپاره پلمه ولټوي. کله چې داکتر لاړ، خپله ښځه يې هم له ځان سره بوتله او په خپله څپرې کې ځای پر ځای شول، افسرانو هم هر يو خپل لاسونه په سرواچول او هر يو يوې خواته ولويدل. تر ډېرو پورې هغوی ته خوب ورنغی. کله به سره غږېدل، د داکتر ډار او يا د هغه د ښځې له خوښۍ ډک او ورين تندي به يې سره راياداوه او کله به يو چا د قهوه خانې تر زينو پورې منډه کړل او په هغه ځای کې له تېريدونکو پېښو نه به يې کوم يو خبر راوړ. رستوف چې سر په کوټ کې ومروړه، غوښتل يې چې ويده شي، خو بيا به د کوم افسر ټوکود هغه خوب وټنستاوه، خبرې اترې به پيل شوې او يا به د ټولو هسې ماشوم ډوله او له خوښۍ نه د ډکې خندا آواز او کر سهارې خپور شو.

۱۴

د شپې تر دوو بجو نه اوښتې وې، خو هيڅ څوک لايو څوک ويده شوی نه و. يو بریدګی راغی او ټولو ته يې د او ستروفانی سيمې ته د خوځېدا فرمان راوړ.

افسران هماغه شان په خدا، خوشالی، خو په تلووار پاڅېدل چې ځان چمتو کړي، هغوی بيا په سماوار کې هماغه مردارې اوبه واچولې او هغه يې ولگاوه، خورستوف پرته له هغه چې چای ته سترګه په لاره شي، خپلو سوړو ته ورغی. سپېدې لګېدلې، باران وريدلی او وريڅې په خوریدو وې. هوا تياره او سره وه، په تېره بيا له هغو لمدو جامو سره. رستوف او ايلین له قهوه خانې نه راووتل. دواړو د سپېدو په تنه هوا کې د اکترد ګاډی، ګوتې خوا ته چې د باران او سپېدو له رڼانه ځلېدله، په ګډه وکتل. د اکتريښې د رپرښې پردې لاندې راوتلې وې، د ښځې خولې يې پر سپين بالنسټ له ورايه څرګنده او د ویدو شويو کسانو د سا اېستلو آواز تر غوره کېده.

رستوف ايلین ته چې له ده سره يو ځای وتلی و، وويل:

- په رښتيا، هغه خورا مهربانه او ښکلې ښځه ده!

ايلین د شپارلس کلنۍ ځوانۍ په احساساتو ځواب ورکړ:

- څه ښځه ده، څه ښکلې!

جگړه او سوله

نیم ساعت وروسته سواره بیا په کرنبو کې ولاړ وو. د قوماندې غږ تر غوږه شو:

- سپاره شی !

سرتېرو پر سر او ټټر صلیبونو ووېشل او آسونه ته یې وروځغاستل. رستوف مخې ته شو او قومانده یې تر لاسه کړه: مارش، مارش پر لمدۀ ځمکه د آسونو د پښو ټکه‌هاری او په هوا کې د تورو شرنګه‌هاری پورته شو. سواره چې کرار کرار یوله بل سره غږیدل په څلور کسيزو کرنبو کې ودریدل او په هغه لارې چې دواړو خوا ته یې چنارونه ولاړ وو، روانو، پلیو او توپونو پسې روان شول.

بادونه، سربخونې کنډک کنډک وریځې، چې د سپیدو له رڼا نه لاپسې سره کېدې، تاوولې او راتاوولې. هوا کرار کرار رڼا کېده. گونځ شوي واښه او شینلي چې زیاتره د کلیو په لارو کې، دا خوا هغه خوا پراته وو، د پرونی شپې د اورښت نه لاسه شوي وو، له ورايه ښکاریدل. د وحشي ونو له باده او بارانه په ډکو ونو بادونو لوبې کولې او رانه رانه څاڅکې ترې څڅېدل. د سرتېرو څېرې دم په دم د لیدو او پېژندو کېدې. رستوف څنگ په څنگ له ایلین سره چې هېڅ نه ترې لرې کېده، په هغه لاره چې د چنارونو د دوو کتارونو په منځ کې غځېدلې وه، روان وو.

رستوف د عملیاتو په موده کې ځان ته دا اجازه ورکوله، چې نه د سورلی، بلکې پر خپل قزاقی آس سپورشي. هغه چې خپله د آس د سورلی لېوال، آس پېژندونکي او ماهر ښکاري و، خو موده پخوا یې، ځانته، یو اصیل سپین یالی، مهربانه، خود اور په شان الوتونکي (دونسکی = قزاقی) آس اخیستی و. کله به چې دی پر هغه سپور شو، بیا نو څوک پسې رسېدلی نه شو. پر دې آس سورلي د هغه لپاره په

جگړه او سوله

خوندونو کې زنگېدل و. هغه د آس، د شنه سهار او د اکتډر د بڼڅې په خيالو کې ډوب و او د هغه گواښ په اړه يې يو وار هم فکر ونه کړ چې ورد مخه و.

پخوا به تر جگړې نه مخکې د رستوف زړه ريريدیده، خو اوس يې هېڅ ډول ويرې زړه ته لاره نه کوله. هغه نه له دې کبله چې اوس له اوره او گواښ سره رږدې شوی و (گواښ سره څوک هېڅکله نه رږدی کېږي) نه ډاریده، بلکې له دې کبله چې هغه د گواښ په وړاندې پر خپل روح لاسبری زده کړی و. هغه له دې سره رږدې شوی و چې کله جگړې ته ځي، له هغه گواښ نه پرته چې ده ته تر مخې ده، بل د هر څه په اړه فکر وکړي. د خدمت په لومړيو کلونو کې به چې څومره ده د خپل ډارنتوب له امله ځان ملامت او، بيا به يې هم نه شو کولای پر خپلې ويرې بريالی شي. خود کلونو په تېریدو سره اوس دا کار خپله ترسره کېده. هغه اوس له ايلين سره اوږو په اوږو د چنارونو د کتارونو په منځ کې راوړو، کله ناکله به چې د ونې کومه څانگه په مخه ورغله، پاڼه به يې ترې راوشکوله، کله به يې آس په پښه په گېډه وواهه، کله به يې په خورا بې غمۍ او آرامۍ پرته له هغه چې شا ته وگوري، خپل څښول شوی پيپ ده پسې راروان سواره ته ورکړ، چې گواکې چکر ته روان دی. کله به يې چې د ايلين خواشيني او له ډاره ډکې څېرې ته چې له غمه ډېر غړيدې، وکتل، زړه به يې سخت پرې وخوريد. هغه د خپلې تجربې نه د هغه ډار او عذاب او د مرگ د گواښ اټکل کاوه، چې دغه ځوان بريدگي ورسره لاس وگريوان و، خو له هغه سره يې هېڅ ډول مرسته ځکه نه شوه کولای چې د وخت له تېریدو پرته، دغه درد، بل دارو نه لري.

همدا چې د افق په لمنه کې د شنه آسمان په برخه کې لمر راوځلېده، باد آرام شو. داسې برېښېده چې ويرونکي توفاني تورې شپې نه

جگړه او سوله

وروسته هغه ددې توان نه لري چې دغه ښکلی اوړنی سهار خرابه کړي. څاڅکې له څاڅکو لا هماغه شان له څانگو را څڅېدل او هر څه آرامه و. لمر ټول راهسک او د افق په لمنه کې راښکاره شو، د اوږدې نړۍ وریځې لاندې راغی، خو څو شپې وروسته لمر په لازورتیا د وریځو برسر کې غاړه وغږوله او له پخوانه لا ځلېدونکې وځلېد. هر څه رانه او ځلېدونکې شول. دی همدې رڼا او ځلېدونکې ځلا سره مل، چې هر څه یې رانه کړي و، گواکې ددې په ځواب کې چېرته وړاندې د توپونو د ډزو غږ واوریدل شو.

رستوف ددې وخت پیدا نه کړ، چې فکر وکړي او د اورځاي په نښه کړي، ځکه د ویټبسک له سیمې نه د گراف او ستیرمن تولستوی یو یاوردده خواته په یرغه راروان و او د قوماندان هغه، فرمان چې په هماغه لاره به پر مخ ځي، ده ته وسپاره.

د پلي پوځ څو سپاره خپله چټکي لاپسې زیاته کړه، تر ټولو د مخه شول، د غونډۍ پر تیر ورشپوه شول، هغوی له داسې یوې کنډوالې چې د ژوند نښه یې هم نه لرله ورواوبتل او بیا غونډۍ ته وروختل، آسونه یې له خولو لامده لامده او وگړي یې تک سره شوي وو.

د پوځ د لښکر د قوماندان غږ مخکې چېری واوریدل شو:

- پر کرنې دریش! مخ وړاندې یو قدم!

قوماندان زیاته کړه: چپه اوږه وړاندې! یو قدم وړاندې!

سواره د پليو له څنگه تېر شول، چېپې خواته لاړل او د اولانو شاته چې په لومړې کرنې کې ولاړ و، ودریدل. د هغو ښي لاس ته د پليو د احتیاط څو ډلې ولاړې وې. له هغو بر، پر غونډۍ د افق په لمن کې د سباوون په پاکې هوا کې، د لمر تر رڼو شغلو لاندې زموږ توپونه له ورايه ښکاریدل. وړاندې، د شبلی آپلو د دښمن پوځونه او توپونه لیدل

جگړه او سوله

کېدل د درې په منع کې زموږ د پوځونو کرښې څرگندې او د هغو د
ډزو زړه خوښوونکي آوازونه اوریدل کېدل.

رستوف په زړه کې د دغو ډزو له آوازونو نه، داسې وپاړید او د
خوښۍ احساس یې وکړ چې کله له خورا خوښۍ بښونکې موسیقۍ
نه، چې ډېره موده یې نه وي اوریدلې، خوند اخلي. ډزو ډوز، تراق و
تروق، کله ژر او کله په ځنډ او کله هم پرله پسې اوریدل کېدل. کله به
ډزې چور بندې شوې او کله به بیا څو پرله پسې داسې چاودنې تر غوږ
شوې، چې گواکې څوک په پتاقیو روان وي. سواره پوځونه د یو ساعت
په اوږدو کې ځای پر ځای پاتې شول، توپونو هم په ډزو پیل وکړ. گراف
اوستریمن سره له خپلو چوپړانو د غونډ له قوماندان سره یو څو خبرې
وکړې، بیا د سورو له شاتېر شو او د توپخانې پلو ته چې د غونډۍ پر
سرځای پر ځای شوی و... ورو اوښت.

د اوستریمن تر تگه وروسته د اولانانو له خوا د قوماندې غږ
واوریدل شو:

- اوربل، پر پوځونو اوربل!

د هغو د مخې پلې ډلې ددې لپاره په دوو برخو وویشل شوې چې
سورو ته لاره پرېږدي. اولانان و خو کېدل، د هغو د نیزو څوکې په
ځلېدو شوې او په خورا یرغه او په چټکۍ د غونډۍ لمنو ته د
فرانسوي سورو خواته ورشپوه شول.

همدا چې اولانان، د غونډۍ لمن ته ورسېدل، سورو ته یې قومانده
ورکړه چې د توپچي قوتونو نه د ساتنې په خاطر غونډۍ ته ورپورته
شي. کله چې سواره د اولانانو په موضع کې ځای پر ځای شول، د دښمن
خطا او لرې ویشتونکې ډزې، چې له ډزو یې غوږونه کښیدل، دده له
سره تېرېدې، د توپونه غږ مېهارې چې ډېره موده یې نه وه اوریدلې، د

جگره او سوله

توپک له ترک و تړوک چې تردغو ډزو مخکې لوړې ورته برېښېدې، زیات د هغه په زړه کې د خوښۍ څپې راخوړولې او هغه یې لا پسې پوځي مینې ته پاراوه. هغه غاړه لوړه کړه، تېری یې ووېست او د جگرې ټولې اورنۍ لمنې ته چې دده شاوخوا او تر مخې غوړیدلې وه وکتل، ودرید، د هغه احساس د یرغل کوونکو اولانانو له احساس سره مل و. اولانانو د فرانسوي دراگانانو منع ته لاره وکړه او هر څه په گڼ لوگي کې ورک شول. پنځه دقیقې وروسته اولانان، بېرته په هماغه ځای کې چې ولاړ و، راستانه شول، خو نه پوره هغه ځای ته، بلکې لږ چې خوا ته.

د نارنجي جامو اولانانو په منع کې چې په سره بخونو آسونو سواره وو او د هغو شا ته د فرانسوي دراگانانو بې پایه ډلې چې شنې دریشی یې اغوستې او پر برگو آسونو سپاره وو، لیدل کېدل.

۱۵

رستوف په خپلو ښکاري او ژر لیدونکو سترگو یو له هغو لومړیو کسانو نه و چې شین جامې دراکونان یې چې روسي اولانان یې پسې اخیستي و، ولیدل. ډله ډله اولانان او فرانسوي دراکونان چې پسې روان و یو بل ته نږدې کېدل.

اوس وگړي چې د غونډۍ په لمن کې واړه واړه برېښېدل، په خرگنده ډول لیدل کېدل او ښکاریدل چې لاس او گریوان و، پریو بل یې یرغل کاوه، یو له بله مخکې کېدل، خپل لاسونه یاتوري یې ښورولې.

رستوف هر هغه څه چې ترمخې یې پېښېدل له څار ځایه، څارل. د هغه زړه ورته ویل چې که همدا اوس له خپلو سوورو سره پردغو فرانسوي دراکانانو یرغل وکړي، هغو به ځان ټینګ نه شي کړای، خو که یرغل کېږي باید سمدلاسه وشي. همدا شپبه او که نه بیا به ناوخته شوې وي. هغه خپل شاوخوا ته وکتل، یو بریدګی یې ترڅنګ ولاړ و او کټ مټ یې دده په شان فرانسوي سوورو ته چې له ښکته خوانه راروان و، کتل.

رستوف وویل: اندرې سیفاستیانېچ، گورې به یې، مور به هغوی وځپو.

بریدګي وویل: ډېره به ښه شي.

جگړه او سوله

رستوف تر پایه هغه ته غوږ ونيو، د آس له ډډه يې گړز پورته کړ او د نورو سورو تر مخې يې وړاندې ودانگل او قوماندې يې لاپوره ورکړې نه وه چې ټولو سورو چې هماغه شان دده احساس يې احساساوه، لکه برېښنا ده پسې مخ بنکته ورو دانگل. رستوف خپله هم نه پوهېده چې څنگه او د څه لپاره يې داسې وکړل، داسې يې انگېرله چې ښکار ځای کې دی، نه يې په دې اړه فکر کاوه او نه يې دلایل ويل، هغه ليدل چې درگونان رانېرېدې او په گډوډو کې وړاندې راروان دي. هغه پوهېده چې هغوی به ځان ټينگ نه شي کړای، هغه په دې پوهېده چې دی ټول يوه دقیقه وخت لري او بايد هسې يې له لاسه ورنه کړي، شا او خوا يې د گوليو باران جوړ او د هغو شرنگهاری يې شور او مستي زياتوله، آس يې هم په لمبونی مستی داسې وړاندې ځغاستل چې هغه يې راتينگولی نه شو. هغه آس يرغه کړ، هه يې کړل، قوماندې يې ورکړه او په هماغه شېبه کې يې د شاو خوا د خپلو سورو د آسونو هغه شان غږ اوریده چې د هغو منظمې کرښې خورېږي او په چټکۍ د غونډۍ له لمنې نه د دراگان خوا ته راخېژي، څومره چې د غونډۍ لمنې ته نېرېدې کېدل، هومره چټکېدل. دراگانان رانېرېدې شوي وو، هغه څوک چې مخې کې و، د سورو په کتنه او بېرته په راستنېدو شول او هغه څوک چې تر شا و، ودرېدل. رستوف په هماغه احساس چې په ښکار کې، د لېوه د مخې د بندولو لپاره يې وړاندې دانگل، خپل اصیل دانع نومي آس يې ددې لپاره يرغه کړ چې د فرانسوي بې نظمه شويو دراگانانو مخه بنده کړي، يو اولان ودرید، بل هغه په وياله کې وغځېد چې د آسونو تر پښو لاندې نه شي، يو بې سواره پاتې آس له سورو سره يو ځای شو، څه کم ټول فرانسوي دراگانان شا ته په تېښته شول. رستوف هغه يو تن چې پر آس سپور و، په نښه او پسې وړ، هه کړل. څه لوړ بوتې

جگړه او سوله

بې په لاره کې په مخه ورغلل، خود هغه اصیل آس پرې ورو دانگل، د آس تردې دانگلو وروسته چې نیکولای بېرته په خپل زین خان ټینګ کړ، پوه شو چې خو شېبې نور به خپل په نښه شوي آس ته ورسېږي. د دغه فرانسوي له دریشۍ نه داسې ښکاریده چې افسروي. هغه پر خپل خر آس ورخم شوی و او د تورې په گوانبلو یې هغه چټکۍ ته هڅاوه. خوشېبې وروسته د رستوف د ټټر آس د دغه افسر د آس له ټټر سره ولگېد او نېرېدې و چې هغه له پښو راو پرزوي. له دې سره هممهاله پرته له هغه چې رستوف پوه شي ولې یې خپله توره پورته کړې، فرانسوي ته یې گوزار ورکړ.

همدا چې ده فرانسوي ته گوزار وکړ، په همدې شېبه کې ناخپه د رستوف ټوله لېوالتیا ورکه شوه، فرانسوي ولوید، خود هغه لویدل هومره نه د تورې له گوزاره بلکې چې د آس له ټکانه او د خان له ویرې و. رستوف خپل آس راو نیو او هڅه یې کوله د خپل دښمن خپرې ته وگوري او پوه شي چې پر چا یې بری موندلی دی. د فرانسوي دراگان افسر یو پښه په رکاب کې بنده وه او بله هغه یې پر ځمکه څښېدل، له وحشته یې سترگې راوتلې وې او د بل گوزار ویره یې لرله. هغه چې له ویرې په وحشت کې له ښکته پورته رستوف ته ورکتل، رنگ الوتی بشره یې، په خټو ککره وه، مگر، ژیرې څنې، څلېدونکې شنې سترگې، د زني مالګین غوچورې، یوه یې هم د دښمنۍ نښه نه لرله او د جگړې او جگړه ماری سره یې نه لگېدل. د هغه ساده څېره زیاته د کور د سپرې ژوند ته ورته وه، مخکې له هغه چې رستوف پریکړه وکړي چې له هغه سره څه وکړي، هغه چغه کړې: - تسلیم یم!

هغه تلوار درلود چې څومره ژر کېږي پښه له رکابه راخوشې کړي، خونه یې شو کولای. شنې رڼې سترگې یې همدا سې رستوف ته نیولې

جگړه او سوله

وې. روسي سواره راوړسپدل، د هغه پښه يې راخوشې کړه او هغه يې بېرته پر خپل زين کېناوه. نور سواره په شاوخوا کې له دراگانانو سره لاس او گريوان وو. يو تن ټپي و، له مخه يې وينې خڅېدې، خو خپل آس يې نه ورکاوه، بل تن د يوه سواره شاته پر آس ناست و او خپل لاسونه يې د هغه تر له ملا نه کړي کړي وو. درېيم بيا د يوه سواره په مرسته آس ته وړپورته کېده. فرانسوي پلي وړاندي راروان او پرله پسې د زې يې کولې. روسي سورو خپل اسيران راپورته کول او په تلوار بېرته ستنېدل. رستوف هم له نورو سره مل راستنېده، خو خوا يې خورا شنه وه. د دغه فرانسوي د ټپي کولو او اسيرولو نه وروسته يوه ناڅرگند او زورونکي خواشيني غم چې دی هېڅ نه پرې پوهېده زوراوه.

گراف اوستريمين تولستوی، راستانه شوي سواره وليدل او رستوف يې ځان ته وروغوښت، له هغه نه يې مننه وکړه او ورته يې ويل چې دده د غې مېراني او سربښدنې خبر به ټولواک ته ورسوي او ده ته به د گيورگي د نښان وړانديز وکړي. کله چې يې هغه اوستريمين ته سره وروغوښت، هغه ته ورياد شول چې دده دغه يرغل خود قوماندان له قوماندې پرته شوی دی، نو ځکه يې پوره باور درلود، چې هغه اوستريمين ځکه وروغوښتی، چې دده دغو پر خپل سرکړو له کبله جزا ورته ورکړي، نو ځکه دغې مننې او د نښان وړانديز بايد دی خوشاله کړای وای، خودی هماغه ناڅرگند زورونکی درد، هماغه شان زوراوه، کله چې له جنرال نه بېرته راستون شو، په زړه کې يې له ځان سره وويل:- دا څه مې زړه زوروي؟ ايلين؟ نه هغه خو روغ رمته دی. کوم بې شرمه کار مې کړی دی؟ نه، نه، کوم بې شرمه کار؟ نه، نه، کوم څه شوي دي. کوم بل شی مې زوروي، کوم د پېښمانۍ کار؟ يا د دغه فرانسوي افسر له لاسه، د هغه د څنگلې د ټپي کېدو له امله، ښه مې يادېږي چې پر

جگړه او سوله

هغه مې د گوزار لاس پورته کړ، لاس مې همدا سې په نيمایي کې پاتې شو.

رستوف وليدل، چې اسيران کومې خواته بيایي، هغو پسې يې ورمناوه کړه، خو هغه غوښتل خپل فرانسوي او د هغه د زني غوچورې وويني، هغه چې عجيبه غريب دريشی يې اغوستې وه، ديوه سواره سره پرأس ناست او په ناآرامۍ يې خپل شاوخوا ته کتل. د هغه د لاس تپ هسې تپ نه و، هغه چې رستوف وليد هغه ته يې يوه لاسي موسکا وکړ او د سلام په نښه يې هغه ته لاس وښور او ه. رستوف هماغه شان نارامه او يو ناڅرگند څه زوراوه.

همدا او بله ورځ د رستوف ملگرو دې ته پام و چې هغه که څه هم خواشینی او غمجن نه دی، خو چوپ، چرتي او خيالونو کې ډوب دی. شرابو ته يې زړه نه کېده او هڅه يې کوله چې يوازې پاتې شي او تل چرتي برېښېده.

رستوف د خپلې دغې سربښدنې او مېړانه په اړه فکر کاوه چې ده ته يې د گيورگي په نامه وياړمن نښان ور په برخه کړی و. هغه خپلې دغې سربښدنې ته چې دی يې په يوزرور سړی مشهور کړی و، حيران و او په کوم څه شي يې سر نه خلاصېده، له ځان سره يې ويل:

- ښکاري چې هغه ترمور لازيات ډارېږي! ښه نو! دا، همدغه هغه څه دی، چې مېړانه نومېږي؟ خو هغه د زني له خپل غوچورې او شنو ځلېدونکو سترگو سره څه ملامت دی؟ څنگه هغه ډار شوی و! هغه فکر وکړ، چې زه هغه وژنم. زه ولې او په څه هغه و وژنم؟ لاس مې هسې په هوا کې وچ شو! او ما ته يې د گيورگي نښان راکړ، نه پوهېږم په هېڅ نه پوهېږم!

نيکولای چې لا په دغو خيالو کې ډوب و او نه يې شو کولای دهغه

جگړه او سوله

څه علت پيدا كړي چې دى داسې په زورونكي ډول زوروي، په خدمت كې هغه نيكمرغه كړى، لكه هغه شان چې زياتره وخت پېښېږي، دده په گټه يې چورليدل پيل كړي و. د آسترونسكي تر جگړې وروسته يې رتبه لوړه شوه، هغه ته يې د سورو د كندك قوماندانۍ وركړه او هر كله به چې كوم زړور افسر ته اړتيا پيدا شوه، دده سپارښتنه به كېده.

۱۶

گرافینې رستوفې چې د ناتاشې د ناروغۍ خبر ترلاسه کړ، خپله لا پوره روغه شوې نه وه، له پیتیا او د کورنۍ له نورو ټولو غړو سره مسکو ته راو خوځېده. د خپلې کورنۍ نور غړي یې هم د ماریا دیمتریوفنا له کوره راواخېستل او د مسکو په خپل کور کې مېشت شول.

د ناتاشا ناروغي داسې کلکه ناروغي وه چې د هغې د نیکمرغۍ او د هغې د کورنۍ د نیکمرغۍ په اړه او د ټولو هغو علتونو په اړه چې له کوژدنۍ سره یې ددې د اړیکو شلول وو، چور له ټولو هېر کړي و. هغه داسې کلکه ناروغه وه چې آن په دې اړه فکر کول چې هغه په دې پېښه کې څومره ملامت ده، هم ناروا و او له دې کبله چې هغې نه څه خوړل، نه یې خوب درلود، له ورايه ښکاریده چې خواره شوې، ټوڅېرې او لکه څنګه چې ډاکتر ویل له گواښ سره مخامخ وه. یوازې په دې اړه فکر شوی و چې څنګه له هغې سره مرسته وشي. ډاکتران هر یو جلا جلا هغې ته ورتلل او بیا به ټولو په ګډه د هغې د ناروغۍ په اړه سره غږیدل. په فرانسوي، الماني او لاتیني یې خبرې کولې، یو د بل نظر یې نه مانه، ډول، ډول داروګان یې د هغو ناروغيو لپاره چې دوی پېژندل، لیکل، خو هغه ټول یوه څه زورول او هغه دا چې دوی کېدای شي د

جگړه او سوله

هغې ناروغۍ په علت پوه نه شي، چې ناتاشه پرې اخته ده.. ددې ناروغۍ دهغو ناروغيو په ډله کې نه راځي چې په کتابونو کې يې علاج راغلی دی.. سونیا او گراف به څه کولای شو، څنگه به يې کولای شول کيني او ډنگر شوي او خوارې شوي ناتاشې ته وگوري.. گراف به څنگه د خپلې گرانې لور ناتاشې دا ناروغي زغملې وای.

مشرې گرافيڼې څه کولای شول؟ هغې نه شو کولای ناتاشه له دې کبله ملاتمه کړي چې ولې د ډاکترانو سپارښتنې، ټولې نه پرځاي کوي؟ هغې لور ته ويل:

- که د ډاکترانو خبرو ته غور نه شي او خپل دارو درمل په خپل وخت ونه خوري، هېڅ کله به جوړه نه شي. ناروغي خو ټوکې نه دي، خو ته نه پوهېږئ چې د بدو ډوډيخ وهلو امکان شته؟..

سونیا نو نور څه کولای شول چې ددې د ناروغۍ په پيل کې يې درې ورځې جامې له دې کبله نه بدلولې چې تل د ډاکترانو د سپارښتنو پر ځای کولو لپاره چمتو و اوسي؟ آن خپله ناتاشا که څه هم ويل چې هېڅ ډول دارو به يې ناروغي جوړه نه شي کړای، د ناروغانو ټولې خبرې هسې ايلتې گڼلې، خو کله يې چې ليدل، ټول ددې لپاره زورېږي او دې ته وايي چې دا هغه دارو څنگه او څه وخت و خوري، خوشاله وه او آن په دې هم خوشالېده چې دا خپله د ډاکترانو خبرې نه اوري، او داسې بنودله چې خپله ناروغي هسې نه جوړيدونکې نه گڼي او نور له ژونده بېزاره شوې ده.

ډاکتر هره ورځ د هغې ليدو ته راته، د هغې د الوتې رنگ او ماتې بشري سره سره يې د هغې نبض اندازه کاوه، ژبه يې ورته کتله او له هغې سره به يې ټوکې ټکالې کولې، خو کله به چې له کوټې نه ووت، مشره گرافيڼه به هم په تلوار پسې ورووته، ډاکتر به ځان ډډ کړ، سر به

جگړه او سوله

بې وښوراوه، چرتي به شو او ويل به يې، که څه هم گواښ پاتې دی، خو بيا هم دی ددغو وروستيو درملو اغېزه ته هيله مند دی، بايد صبر وکړو او وگورو، ځکه دا ناروغي زياتره روحي ناروغي ده او...

گرافيني د سرو زرو سکه، داسې د داکتر لاس کې ورکېښودله چې گواکې خپل دغه کره د هغه او ځان نه پټ کړي او بيا به تر خپل دغه کار نه وروسته په آرام زړه بېرته ناروغي ته راستنه شوه.

د ناتاشې د ناروغۍ نښې دا وې چې هغې لږ خوړل، خوب يې لږو، ټوڅېده، او تل مړ اوې وه. داکترانو ويل چې ناوړغ بايد بې طبيسو مرستو پاتې نه شي، نو ځکه يې هغه د ښار په تنگه او ناولې هوا کې ساتله او له همدې کبله د رستوف کورنۍ د ۱۸۱۲ کال په اوړي کې کلي ته نه لاړل.

د خورا ترخو گوليو، شربتونو، په بيلا بيلو کوتيو کې د پودرونو تر څنگ، چې دمېرمن شوسن، خونېدل او ناتاشې ته ورکړل شوي وو، سره له هغه چې ناتاشا د کلي له پاکې او سپېڅلې هوانه چې دا ورسره عادت وه، بې برخې شوې وه، د ناتاشا عمر او ځوانۍ خپل اغېز وکړ او د داکترانو پر کوډو بريالی شوه. د ناتاشا غمونه او اندېښنې کرار کرار د ژوند دا غېږ تر لاندې پټيدل، نور نو بې سارو غمونو دهغې پر زړه منگولې نه څښولې او دا دردونه په پرون او هېر شويو زمانو بدلیدل او د ناتاشا ځان بېرته تانديده.

۱۷

ناتاشا که څه هم آرامه وه، خو خوشالي ترې کډه شوې وه، هغې نه يوازې ځان له ټولو خوشاليو، د نخاله بند ارونو، له چکرونو، کنسرتونو، او تياتر نه بې برخې کړې و، بلکې هېڅ واريې هم داسې نه و چې وځاندي او په هغه کې غم، د غم او بڼکې او زوريدنې نښې څرگندې نه وي. هغې نور نو سندري ويلې نه شوې. که به هغې وځنډل او يا کله چې به يې په يوازيتوب کې آواز سندريز کړي، د هغې ځندا او يا سندريز غږ به په اوښکو کې ډوب شو. د پرېښانې او بڼکې، د سادگۍ او معصوميت د هغه وخت د يادولو او بڼکې چې نه راگرځېدونکې وې، د قهر او خواشيني او بڼکې، د هغه قهر او خواشيني او بڼکې چې، د خپلې بڼکلې ځوانۍ د بربادولو له امله راتويدې، سندري او خوشالي دې ته پر خپل غم ملنډې برېښېدې. د نازو نځرو په اړه يې يو وار هم فکر نه و کړی، نو ځکه يې د هغه د مخنيوي هڅه هم نه کوله. هغې ويل چې هغه اوس ټول نارينو ته په هغه سترگه گوري، لکه دې چې د خپل پلار، مينځې اناستيسيا ايوانوا، ته کتل. د هغې په وړاندې د هر ډول خوبۍ ټولې لارې ترلې وې. هوکې او له ژوند سره د هغې د ټولو پخوانيو لېوالتياو نه هم څه پاتې نه و، د هغې د پېغلتوب د بېغمۍ نه چې ژوند ته يې په هيله مندو سترگو کتل، يوه نښه هم نه ليدل کېده. تر هر څه زيات او په خورا خواشيني هغې ته، د مني د فصل بادونه، په

جگړه او سوله

اترادنيا کې د نيکولای تر څنگ ښکار، کاکاجان او د نوي کال جشنونه ورياديدل. هغه چمتو وه، ټول هغه څه ددې بدل کې ورکړي چې د پخوانيو خوږو ورځو نه يو ورځ بيا ددې په برخه شي، خودا ورځې د تل لپاره تللي وې او بېرته نه راستنېدې. هغې دا احساسوله او دې احساس دا نه دوکه کوله چې هغه آزادی، مستی او ټولې خوښۍ بيا نه راگرځېدونکې دي، هسې ټوکه نه ده، خو ژوند بايد دوام پيدا کړي او ای.

دهغې اوس هم، دپخوا په شان دا نه خوښېده چې تصور وکړي چې هغه، نه تر ټولو غوره بلکې بده او تر ټولو بده ده، دا لڅه چې هغه په دې پوهېده او له ځانه يې پوښتل:

ښه نور څه؟ خو نور څه نه و.

ژوند له ټولو خوښيو يې برخې او تېريدونکې و. داسې برېښېده چې ناتاشا هڅه کوله، د چا د اوږو پېټې نه شي، چا ته خنډ نه وي، خو دځان لپاره يې د هېڅ شي هيله نه لرله. له کمکي ورور نه پرته يې، د کورنۍ له ټولو غړو نه يې ځان لرې کاوه، هغې يوازې له پيتيا سره ځان آرام گانېه. هغې هڅه کوله ترنورو نه زيات وخت له دغه ورور سره واوسي، آن تر دې چې کله به هغه له ورور سره و، خنډ به يې هم. هغه هېڅ له کوره نه وتله او دهغو کسانو له ډلې نه چې هر څوک ددې ديدن ته راتله، يوازې د پېير، له ديدن نه خوشالېده... تر پېير بيزاؤ خوفه، له هغې سره څوک، ښه، مهربانه او مينه ناکه او هم مهاله جدي نه وه. ناتاشا پرته له هغه چې دې خبرې ته زيات پام وکړي، دغه مهرباني او خواخوږي احساسوله او د هغه له زړه خوالې نه يې خوند اخېست، خو هغې د هغه له دغې خواخوږۍ نه د مننې تکل نه لاره. هغې ته داسې برېښېده چې د پېير په کړو وړو کې کوم ځانگړي څه چې د قدر دانی.

جگړه او سوله

لپاره وي، نه شته، ځکه هغه له ټولو سره په کړو وړو کې همداسې دی. ناتاشا دا احساسوله چې هغه کله ناکله له دې سره په خبرو کې ځکه چوپېرې چې کومه داسې خبره چې ددې د شرمېدو سبب شي، ددوی په خبرو کې راياده نه شي، هغه هم په هغه وخت کې چې هغه به دې ته کوم بڼه څه کول، چې ناتاشې ته به د ترڅو خاطر و د ورياديدو سبب شوی وای. وروسته له هغو خبرو نه چې د ناتاشې په پريشانه او غمجنو شېبو کې يې بې ارادې هغې ته ويلې و، که دی آزاده وای، ددې په وړاندې به ځکه په گوندو شوی وای، چې دی په خپله د ځان لپاره د هغې ريبار شي، د واده او مينې غوښتنه وکړي. پېير، نور هېڅکله د ناتاشې په وړاندې د خپل احساس په اړه نه غږيده، ناتاشا په دې باور درلود چې پېير دې ته په هغو ترڅو شېبو کې دغه خبرې يوازې له هغې سره د خواخوږۍ له امله کړې وې او هغه خبرې يوازې هسې دهغو په هوا تلليو خبرو په څېر دي، چې څوک يې د يوه ژریدونکي ناآرامه ماشوم د آرامۍ لپاره کوي. دې هېڅکله دا تصور هم نه شو کولای چې له پېير سره ددې اړيکي ددې له خوا له هغه سره په مينې بدل شي او په زړه پورې لا دا چې د پېير له خوا ددې سره د مينې څرگندول او يا د بنځې او نارينه ترمنځ په داسې خواخوږۍ او شاعرانه کړو وړو پای ته ورسېږي، چې هغې يې څو بېلگې پخوا ليدلې وې. ددې دا نه تصور، نه له دې کبله و چې پېير بنځه لرله، بلکې د هغه اخلاقي او روحي حجاب له امله و چې د ناتاشې او پېير ترمنځ ولاړ و. هغه څه چې دې د ځان او کوراکين ترمنځ نه لیده.

د پتروفسکو د روژې (روسان څلويښت ورځې روژه نيسي) په پای کې د اترادنيا په کلي کې د رستوف د کورنۍ گاونډی، گرافينا ايوانوفنا بيلوفا، د سپېڅلو زيارتونو د ليدو لپاره مسکو ته راغله.

جگړه او سوله

هغې له ناتاشې هيله وکړه چې له دې سره زيارتونو ته د دعاگانو لپاره لاره شي.

سره له هغه چې داکترانو، هغه منع کړې وه چې له کوره ووزي، خو بيا هم ناتاشا د هغې دغه بلنه په ورين تندي ومنله. ناتاشا په دې ټينگار کاوه چې دعا او لمانځنه بايد په غوره توگه، نه هغه شان چې دوی يې په کور کې کوي، ترسره شي. درې واړه په کور کې دعا ولوستل شي. نه يوازې دوی ورته غوږ شي، بلکې دعا او لمانځنه بايد داسې وي، لکه چې گرافينه ايوانوفنا يې کوي. ټوله اونۍ هره ورځ درې واړه، سهار، غرمه او ماښام کليسا ته ځي او د سهار، ماسپښين او ماښام په لمانځنه او دعا کې گډون کوي.

مشره گرافينه، له مذهبي کړو وړو سره د ناتاشې له دغې لېوالتيا نه خورا خوشاله شوه او په زړه کې يې وويل چې د داکترانو د هغو ناکامو هڅو نه وروسته، د دعا له لارې خداى ته پناه وروړل به خورا اغېزمن وي. که څه هم د داکترانو له ويرې نه يې دا خبره له هغو پټه کړه، د لور خبره يې ومنله او هغه يې گرافينا ايوانوفنا بيلوفنا، ته وسپارله. گرافينا ايوانوفنا به هره شپه درې بجې د شپې راتله او له نيکمرغه به يې ليدله چې هغه ويښه ده. ناتاشا به ډاډه چې خوب يې يو نه سي او د سهارنۍ لمانځنې نه به يې برخې نه شي. هغه به مخ او لاس پرې مينځل او له کمينۍ نه به يې خپل خورا زور او بدرنگه کميس واغوست، تر ټولو نه په خورا زاړه شال کې به يې سر و مروړه او پړ اوړو به يې هم يو زور شال واچاوه. ناتاشا به له تشو کوڅو چې د سپېده داغ پلوشورنې کولې تېريده. ناتاشا د گرافينا ايوانوفنا په سپارښتنې د خپل کور نږدې کليسا ته نه تله، بلکې هغې کليسا ته بو ورتله چې د هغې د وينا له مخې يې پاپ خورا پرهيزگار او په ديني چارو کې خورا ټينگ سړی.

جگړه او سوله

و. په کلیسا کې به خلک تل کم و. ناتاشا او گرافینا ایوانوفنا به د سپېڅلې مریمې د شمایل په وړاندې چې د دعا لوستونکو تر شا راڅړوند و، په خپل ځای کې دریدل. ناتاشا به چې په هغه شنه سهار کې، د سپېڅلې مریمې سپېڅلې څرنگه شمایل ته چې د سپېڅده داغ پلوشې به له دريڅو پرې رالویدی، کتل او د دعا ویونکو سندریزو دعاوو ته به یې غوږ نیو او هڅه یې کوله د هغو د دعاوو په کلمو ځان پوه کړي. کله به چې د دعا په کلمو پوه شوه، ددې ځانگړي احساسات به له دعا سره گډ شول او کله به یې چې د دعا د کلماتو په معنا سر خلاص نه شو، احساس به یې لا په زړه پورې و، نو ځکه به یې په زړه کې ویل:

- پر ټولو څه د پوهېدنې هیله، د کبر خبره ده او زموږ د ناقص عقل لپاره د هغو پوهېدل ناشوني دي، یوازې پر خدای باید ایمان راوړ او هغه ته تسلیم شو. دا هغه څه و چې په هغو شېبو کې به هغې احساسوله او لوی خدای ته به یې ځان سپاره. هغې به پر ټیټر او تندی صلیب ووېست. د شمایلو په وړاندې به یې سرتیټ کړ، کله به چې د کلماتو په معنا او موخه پوه نه شوه، د خواری احساس به یې کاوه، له خدای نه به یې بښنه غوښته، د ټولو گناهانو، د ټولو په خاطر بښنه. د دعاگانو په منځ کې به دې، تر ټولو نه زیاته د پېښمانۍ او توبې دعا ویله. هغه به چې هر شین سهار له کلیسا نه راستنېده، د کارگرو او له هغو کسانو نه پرته چې د کورونو مخې یې پاکولې بل څوک به په لارو کوڅو کې نه وو، د خلکو د کورونو څراغونه به ځکه مړه وو، چې ټول به لا ویده وو، دې به په زړه کې د ځان د سپېڅلتیا نوی او تازه آزماینست احساساوه، له عیبونو او گناهانو نه د نوي ژوند لپاره، د ژغورنې احساس داسې احساس چې د پاک او نیکمرغه ژوند احساس و، احساساوه.

اونۍ ټوله په دې شان تېره شوه او دغه احساس ورځ تر ورځې په

جگړه او سوله

هغې کې زیاتېده. له خدای سره د بیا وعدې، د گرافینا ایوانوفنا په وینا، له پاک پروردگار سره د دې ټینگو اړیکو لپاره ورپرانتنه، د هغې لپاره دومره سپېڅلي او ستر برېښېدل، چې هغه به د دغې نیکمرغۍ له نیکمرغۍ نه تر راتلونکې سپېڅلې یکشنبې (د روسانو د روژې وروستی یکشنبې) پورې ژوندی پاتې نه شي.

خو دغه د نیکمرغۍ ورځ راوړسېده. کله چې ناتاشا د دې لپاره په دغې نه هېریدونکې یکشنبې په سپین جالی نازک کمیس کې له لمانځنې نه راستنه شوه، هغې ترڅو میاشتو وروسته د زړه په تل کې د آرامۍ احساس وکړ او نور ژوند، د هغې لپاره پر اوږو بار پېټۍ نه و.

ډاکټر چې په هغه ورځ د هغې کتو ته راغی، د هغې ترکتنې نه یې وروسته یې سپارښتنه وکړه، هغه پودر چې دوه اونۍ د مخه ده، هغې ته لیکلی و، یو وار بیا تکرار کړي. هغه چې له خپلو کړو نه خورا ډاډه او راضي برېښېده وویل:

- هر ورو به یې د نسخې له مخې، سهار او ماښام هغې ته ورکوئ، خو تر پخوا لاهه زیات پام سره. مشرې گرافینې چې د سرو زرو سکه دهغه په رغوي کې ورکېښوده، هغه په خورا ځیرکتیا او مهارت یې ځای پر ځای کړه او بیا یې په ټوکیزې ژبې وویل:

- ډېر ژر به بیا په سندرو او نڅاوو راشي. هغه وروستی دارو یې چې ورکړل شوي دي، خورا اغېزمن او گټور دي. هغه خورا تانده او تازه برېښي.

گرافینې، د خپلو گوتو نوکانو ته وکتل (روسان د شوگون په بڼه، له دې کبله نوکانو ته گوري او بیا لارې توکوي چې خدای دې خیر کوي چې نۍ نه شي) لارې یې توکړې، او په خورا ښه طبیعت او موسکا مېلمستون ته راستنه شوه.

۱۸

د جولای د میاشتي په سر کې د جگړې د پیل ګواښمني آوازي په مسکو کې ورځ تر ورځې زیاتېدې. ولس ته د هېواد د ساتنې د بلنې او له پوځ نه مسکو ته د ټولواک دراستنېدلو په اړه د خلکو په منځ کې خبرې روانې وې. د ملت په نامه جگړې ته د بلنې وینا لا د جولای تر یوولسمې نه وه رسېدلې، نو ځکه د هغې او د جگړې په اړه ډولادول مبالغې خوریدې. ځېنو ویل چې ټولواک ځکه له پوځ نه راستون شوی دی چې پوځ له ګواښ سره مخامخ دی. ویل کېدل چې د روسیې د سمولینسک ښار لا د وخته تسلیم شوی دی. آوازي وې چې د ناپلیون د پوځ شمېر یو میلیون تنه دی او ویل کېدل چې یوازي یوه معجزه کولای شي روسیه وژغوري.

د جولای په یوولسمه د شنبې په ورځ وینا راوړسېده. خولا خپره شوې نه وه، پېیر چې د رستوفیانو په کور کې مېلمه و، وعده وکړه چې سبا ته د یکشنبې په ورځ، د غرمنۍ لپاره راستون شي، له ګراف راستو پچین نه د ټولواک خپره شوې وینا راواخلي او له ځان سره یې راوړي.

په هغې یکشنبې رستوفیان د رزموفسکي کره لارل چې د دود سره سم د هغوی په ځانګړې کلیسا کې په په ګډه لمانځنه وکړي. د جون د میاشتي یوه معمولي توده ورځ وه. لا د سهار په هماغه لسو بجو چې د

جگړه او سوله

رستوف د کورنۍ غړي د کلیسا تر مخې له گاډۍ نه راښکته شول، په هغې تودې او سوځوونکې هوا کې او د سوداگرو له شروسوره نه په ډکه گڼه گوڼه کې د خلکو په نړیو اوړنیو او رنگینو جامو کې، د واټونو د ونو په دوړو وهلو پانوکې، د یوه پوځي کنډک د سرتېرو موزیک انگازه کوله او د سرتېرو د سپینو پطلنونو په شغهار کې، په پریت روان وو، پروان د فرش شویو تېرو ترسو ځونکي لمر لاندې د گاډیو او کراچيو د خوځېدا شروسور، په هرڅه هرڅه کې د اوړي سستي او ناتواني نغښتې وه، دغه خوند او ناخوندي په تېره بیا د ښار په هغه لمر او ځلېدونکې توده هوا کې ښه محسو سېده. د رزموفسکي د کورنۍ په کلیسا کې د مسکو له پېژندلو شویو مخورو او د رستوف د کورنۍ له آشنایانو نه ډکه وه (سر کال خورا ډېرې بډایې کورنۍ د کومې پېښې د پېښېدو د گواښ له امله په مسکو کې پاتې شوي وې) ناتاشا او مور یې چې د ځانگړو جامو یو چوپړ پسې چې د خلکو په گڼه گوڼه کې یې لاره پرانسته، روان وو، هغوی د ناتاشا په اړه د یو ځوان پټه پټه غږیدا، چې هومره هم کراره نه وه، اوریدله:

- دا هماغه رستوفه ده، په خپله هغه ..

- څنگه ډنگره شوې، خو بیا هماغه شان ښکلې ...

هغې واوریدل یا یې داسې تصور وکړ چې چا د کوراگین او بالکونسکي نومونه یاد شول، لنډه دا چې هغې ته تل داسې برېښېده، هغې ته تل داسې برېښېده چې کله څوک دې ته گوري، ټول یوازې په دې اړه فکر کوي چې هغې ته څه ورپېښ شوي دي. گڼه گوڼه تل د هغې لپاره روجي عذاب و. ناتاشا چې ځیگری ورېښمین کمیس یې اغوستی و او توره چورمه او پتارې یې پرې گانلې وې، د تل په شان داسې د گڼې گوڼې په منځ کې په آرامو نڅرو روانه وه چې یوازې

جگړه او سوله

ښځې کولای شي هسې روانې شي. هر څومره به یې چې زړه غم لرلی او روح ناآرامه و، په هماغه کچه به یې تگ آرامه او پرتمین برېښېده. هغه پوهېده او تېر وتلې نه وه چې هغه ښکلې ده، خو اوس دې خبرې هغه د پخوا په شان نه یوازې نه خوشالوله، بلکې هغه یې په دې وروستیو وختونو په تېره بیا د ښارد اوړي په دې تودو لمريزو ورځو کې لا پسې زوروله او په عذابوله. هغې ته وریادیدل چې تېره یکشنبې هم همدلته وه، په زړه کې به یې ویل:

- بیا هم یوه بله یکشنبه! یوه بله اونۍ هم پای ته ورسېده، هماغه ژوند چې مرگ ته ورته دی، هماغه پخوانی حالت چې ژوند په کې خوند او آرامه و! هغې به ویل:

- هو کې، ښکلې یم، ځوانه یم او اوس مهربانه یم، مخکې ساده وم خو اوس مهربانه یم، پوهېږم! او په دې ډول مې د ژوند خورا ښکلي کلونه، هسې تېرې او هېڅ چا ته یې گټه نه رسېږي.

د مور تر څنگه یې ودریده او خپل یوه آشنا ته یې، چې هغوی ته نېرېدې ولاړ و، سر وښور او ه، هغې د عادت له مخې د ټولو ښځو جامې ښې څارلې، په زړه کې یې د هغې تر څنگ د ولاړې ښځې په صلیب اېستلو چې د زړه له کومې نه و، نیوکې وکړې، خو بیا په خواشینۍ وریاد شول چې نور بیا ددې پر کړو وړو نیوکې او قضاوت کوي، دا هم له نورو نه توپیر نه لري، خو ناڅاپه یې د دعا د غږ په اوریدو د ځان له خوا نورو ته په سپکو کتنو او له دې کبله چې پخوانی سپېڅلوالی یې له زړه وتلی و، وحشت وکړ.

مهربان او زړه رابښکونکي غم خورلې پاپ په داسې اخلاص او په داسې نرمۍ او پرتم لمانځنه تر سره کوله چې د ټولو لمنځگزارو زړونو ته یې آرامي بښله. د هغه محراب دروازه چې پاپ په کې ولاړ و، پورې

جگړه او سوله

شوه او پردې يې په آرامۍ او کرار کرار رابنکنه شوې، د دروازې له شا نه چې د ویل کېدونکې دعا، چې په رازمنه ډوله ویل کېده غږ او ریدل کېده. د ناتاشا لپاره نه پوهېدونکي، او بڼکې د هغې د زړه پر سر ولاړې وې، گوگل يې تنگي کوله، د خوښۍ او عذاب په احساس سره يې خپله گڼې احساسوله، هغې په زړه کې له خدای سره ویل:

- رازده کړه، راوښیې، څه وکړم؟ راوښیې څنگه ژوند وکړم؟ څنگه د

تل لپاره ځان د خدای لارې ته سم کړم؟ د تل لپاره !

د پاپ مرستیال د موعظې محراب ته ودرید، په پراخو منگلو يې خپلې لورې گڼې څنې يې دخپل اوږده کمیس له غاړې راووستې، پر ټټر يې صلیب وکښ، په پرتم او لوړ آوازي د دعا په ویلو پیل وکړ:

- په سپېڅلو زړونو د لوی خدای لوی دربار ته دعا کوو !

ناتاشا په زړه کې وویل:

- ټول په گډه په پاکو زړونو له دنیايي گټو پرته، له ناولتیا او شر نه په پاکو زړونو، په وروگلوۍ یو ځای لاس پورته کوو او دعا کوو.

- خدایه ! زموږ ناولي زړونه په آسماني رڼاوو، روښانه کړې او

زموږ دغه خوار روح وژغوره !

ناتاشا په زړه کې ویل:

- د ښاپېرو ملکو او ملکوتي ارواحو عالم ته مې ورلوړ کړه !

کله چې دعا جنگیالانو ته ورسېده، هغې ته نیکولای او دینیسوف وریاد شول، کله چې هغه لامبوزنو پوځیانو او مسافرانو ته لاس پورته کړل، هغې ته سرداراندرې ورپه زړه شو، اندرې ته يې دعاوې وکړې او ځان ته يې له لویه خدایه د هغو بدیو له کبله بښنه وغوښته چې دې د سرداراندرې په حق کې کړې وې. خدای ته يې زاری وکړې، چې دا وښیې. کله چې وار هغو کسانو ته ورسېد چې موږ ورته گران یو، د

جگړه او سوله

کورنۍ غړي، مور او پلار او سونیا ته یې دعا وکړې او د لومړي ځل لپاره په دې پوه شوه چې دې د هغو په حق کې بدې کړي دي، دا د هغو د حق پوروړې ده او د خپلې مینې احساس یې د هغو په وړاندې احساس کړ او کله چې یې باید خپلو سیالانو او دښمنانو ته دعا کړې وای، ځان ته یې دښمنان وانگېرل چې هغوی ته دعا وکړي، هغه د خپل پلار پوروړي یا هغه کسان چې په یو ډول نه یو ډول یې ددې له پلار سره کار درلود، د پلار سیالان یې گڼل، هر وار چې به یې خپل دښمنان او هغه کسان چې کرکه یې ورسره لرله وریادول، دې ته به اناتول وریایده. هغه اناتول چې دې ته یې دومره بدمرغي ورپه برخه کړې وه. که څه هم اناتول له هغې سره کرکه نه لرله، خو دې هغه ته په خورا خوښۍ د دښمن په توگه دعا کولې. یوازې د دعا په وخت کې هغې کولی شو، چې سرداراندرې او اناتول په پوره او آرامه توگه وریاد شي، ځکه هغه احساس چې دغو دواړو په دغه وخت کې ددې په گوگل کې راپارو، د هغه احساس تقوا او سپېڅلتیا په وړاندې له هېڅ سره برابر وه چې د دعا په وخت کې دې ته پیدا کېده. کله چې به یې سلطنتي کورنۍ ته دعا کوله، هغه په ځانگړي توگه تر وخته زیاته خمېده او پر تپیر او تندي به یې صلیب وپست. په زړه کې به ویل چې که په ځېنو خبرو نه پوهېږي، هېڅ پروا نه لري هغه د زړه له کومې روحانیونو ته دعا کولې. کله چې دعا پای ته ورسېده، د پاپ مرستیال، هغه پتاره چې د یوه شال په شان یې تر غاړې تاو کړې وه، پر تپیر لکه صلیب داسې راتاو کړ او وې ویل:

- خپل ځان او خپله ټوله هستي، ټول د حضرت مسیح خدای ته

بښم!

ناتاشا د زړه له کومې وویل:

جگړه او سوله

- هر څه له خپله خدايه څاروم، لويه خدايه خپل ځان ستا ارادې ته سپارم، نه څه غواړم، نه د څه هيله لرم، لويه خدايه ! ما ته لارښوونه وکړه، چې څه وکړم، خپله اراده چيرې او په څه کې وکاروم؟ خدايه زما اختيار او واک ستا په لاس کې دی. ما هر څه تا ته سپارلي دي.

هغه په گوگل کې په نه آرامېدونکې بې صبرۍ غږيدله، پر ځان يې صليب نه و بسته، خپل نري لاسونه يې څړولي وو، داسې برېښېده چې هغه يو ناڅرگند واک ورواخلي او له ځان نه له خپلو هيلو، له خپلو پښمانيو، له خپلو عيونو او خپلو ځانگړتياوو نه وژغوري.

مشرې گرافينې د دعا په لړ کې څو واړه، د خپلې لور څېرې ته چې د ايمان له رڼا او د زړه له خوا خوږې نه ځلېده وروکتل او له خدايه نه يې شکر وکړ، چې له هغې سره يې مرسته کړې ده.

د دعا کوونکو له ډلې نه يو چوپړ ناڅاپه، د لمانځنې او دعا د مراسمو له دوده پرته هغو مراسمو چې ناتاشا له هغو سره ښه آشنا وه، يوه وره لنډه څوکۍ، هماغه څوکۍ چې د لمانځنې او مذهبي جشن په وخت کې يې تر پښو لاندې ږدي، وړاندې راوړه او د محراب تر مخې يې پر ځمکه کېښوده، پاپ چې گلابي بخملي خولۍ يې پر سر وه راننوت، تر اوږو پورې اوږدې څنې يې راسمې کړې او په خورا سختۍ يې پر دغې وړې څوکۍ گونډه ووهله ټولو د هغه پېښې وکړې، خو په حيرت يې يو بل ته کتل. دغه کار د هغې دعا د ويلو د مراسمو لپاره شوی و، چې هماغه شپبه د روحانيونو شورا جوړه او د دښمن له يرغل نه يې د روسيې د ژغورنې هيله کوله.

پاپ په درانه، څېر، زړه رابښکونکي او څرگند غږ چې د ارتدوکسه کشيشانو ځانگړتيا ده او په حيرانوونکي ډول د روسانو پر زړه اغېز کوي، دعا پيل کړه او وي ويل:

جگړه او سوله

- لويه خدايه! د قدرتونو ربه! زموږ د ژغورنې خالقه! نن په خپلې مهربانۍ او بې پايه رحم د خپلې دغې زمانې پريښانه بندگانو ته، چې موږ يو، نظر وکړه او بندگانو ته د مهربانۍ له مخې زما زارۍ واوره، پر موږ ورحمېږه او موږ ته پناه راکړه. دغه بدمرغه تور د بنمن چې ستا پر ځمکه شر خپروي او فساد کوي، نړۍ سوځي، پر موږ رادانگي، دغه ياغيان چې ستا د نعمتونو د لاندې کولو لپاره راپاخېدلې، ستا سپېڅلې کور، پاکه روسيه دا زموږ د ايمان ځاله وړانوي، د هغه سپېڅلي بريدونه ناولې کوي، ستا د لمانځنې سپېڅلي ځايونه راپرزوي، زيارتونه ته يې بې احترامې کوي، په خپل برکت دا له موږ نه واخله لويه خدايه! ترڅو به دغو گنهکارانو ته نیکمرغي ور په برخه کوي؟ ترڅو به هغو ته د قانون د ماتولو توان ورکوي؟

پروردگاره! زموږ غږ او نارې چې له نیاز او اړتیا سره ستا دربار ته وړاندې کوو واوره! تا ته زارۍ کوو چې زموږ له با تقوا، سترواکمن همایوني ټولواک الکساندر پاولوويچ نه خپل رحم مه سپموه. هغه ته خپل سپېڅلی قدرت او پیاوړتیا وروښنه خپله مهربانې، او محبت پر خپلو بندگانو چې موږ یو پیرزولره او د خپل رحمت سیوری د هغه له سره مه لرې کوه. د هغه پرېکړې مبارکې، متبي يې پیاوړې او واک يې په خپل پیاوړي واک سره بريالی کړه، لکه هغه شان دې چې موسی پر عمالیک او جدعون دې پر مديان او داوودې پر جالوت بريالي کړي..

ای زموږ د پلرونو پروردگاره! موږ ته رایاد کړه چې خپل د رحمت او نعمتونو بې پايه باران دې له پیل نه په موږ ورولی او تر ابدې پورې به یې وروړوي. موږ له خپله درباره مه شړه، موږ په بدمرغيو کې یوازې مه پرېږده! او په خپل بې پايه رحمت سره موږ بدمرغه گنهکاران وښنه، زموږ زړونه په خپل ځلېدونکي نور پاک او په موږ کې د

جگړه او سوله

رښتینولۍ روح راو پاروه او زموږ ایمان پر ځان لاپسې تینګ کړه...
پاکه پروردگار ه! موږ په تا ایمان لرو، هیله مو تاسو ته ده، له خپلو
گناهونو نه موږ شرمېدلي، له خپل رحمته مه بې برخه کوه، له موږ نه د
خپلې یاری او ملاتړ نښې څرګندې کړه چې زموږ سیالان او هغه کسان
چې زموږ له پاکې وعدې نه سرغړوي، شرمساره او تالاولا شي... پاکه
خدایه! نن دې خپله د رحمت ملکه پر موږ رانازله کړه، له موږ نه د
روغتیا نعمت مه سپموه...

په هغه حالت کې چې د ناتاشا روح مننې ته چمتو و، دغې دعا پر
هغه خورا ښه اغېز وکړ... هر څه یې د زړه په غوږو او ریدل، په خورا
کمینۍ او د زړه له کومې یې د خدای دربار ته لاسونه پورته کول، خو
په دې سمه نه پوهېده چې له خدای نه یې څه وغوښتل. هغې په ټول
خلوص په زاریو غوښتل چې روح او روان یې د رحمت په رڼا روڼ او د
رښتیا زړۍ یې په زړه کې زرغون، ایمان یې تینګ او ځان یې په مینه
کې ډوب اوسي، خو هغې نه شو کولای داسې دعا او ښېرا وکړي چې
په هغه کې د دښمنانو پرزیدل، او تر پښو لاندې کولو کې له نورو سره
یو ځای شي، ځکه خو شپې مخکې هغې له خدایه غوښتي و، چې
شمېر یې زیات شي، چې دا هغوی ته دعا وکړي او وکولای شي هغوی
ورته گران واوسي.

د تقوا او پرهیز ډار، هغه د گناهانو له جزا په تېره بیا د خپلو
گناهانو له جزا، د هغې په زړه کې ډار پیدا کاوه. له خدای نه یې د ټولو
بندګانو او له هغه ډلې نه د ځان لپاره بښنه غوښته، هغې هیله لرله چې
پر ټولو خلکو او پر دې هم د ژوند آرامۍ او نیکمرغۍ پیرزو شي او
داسې دې ته برېښېده چې خدای یې هیلې او غوښتني منلي دي.

۱۹

له هغې ورځې چې پيپر درستو فيانو له كوره راوتلی و، دناتاشا له مننې ډك غلچك وريادیده، په آسمان كې يې هغه ولاړرنا څړونكی لکی لرونکی ستوري ته وكتل، داسې يې وانگېرله چې هغه ته څه نوي وړپه برخه شوي دي او نور نو هغه، هغه عذاب او درد نه احساساوه چې د دنيايي چارو په اړه له پوښتنو ده ته پيدا كېده. هغه ويرونكي پوښتنې، ولې؟ چې پخوا د هرې چارې په منځ كې ورته پيدا كېدې، سره له هغه چې نه يې ځواب پيدا كړی او نه يې بلې پوښتنې ته ځای پرېښی و، هغه دناتاشا خيال او تصور و. كله به يې چې چا ته غوږنيوه يا به يې خپله له چاسره خبرې پيل كړې، يا به د چا د دوه مخی او حماقت نه خبر شو، يا به له ده نه كومه ناوړه چاره ترسره شوه، نور يې نو د پخوا په شان اور نه اڅپست، وحشت يې نه كاوه او نه به يې ويل:

-دا خلك ولې داسې په تلوار او گڼی كې دي، حال دا چې دا ژوند داسې لنډ او مرموزه دی؟ هغه ته به ناتاشا وريادیده، هغه شان به وريادیده، لكه وروستی ځل يې چې ليدلې وه، ددې لپاره همدا سې وه، همدا ياد و، چې د شك لمنه يې له زړه ورتوله، هغه هم نه له دې كبله چې ناتاشې د هغه ټولو پوښتنو ته ځواب وايه، چې دی ورسره مخامخېده، بلكې له دې كبله چې د هغه خيال او تصور د هغه د

جگړه او سوله

خيالونو څپې او شپې بدلولي. هغه يې درنا او روحي آرامۍ پلو ورباله او په يوه شپه کې هغې دنياگۍ ته رساوه چې په هغه کې د ښه او نابه پوښتنې نه وې. هلته ښکلا وه، مينه وه، هغه څه چې ژوند هغه ته بښل ارزيدل. که به کله په ورځني ژوند کې کومې سترې ناځوانۍ او دغلي سره مخامخ شو، له ځان سره به يې ويل:

- څه وکړم چې پلانی د دولت او باچا شتمنی غلا کوي، دولت او ټولواک د دې پر ځای چې هغه ته جزا ورکړي، هغه لاپسې پالي، لويه وي يې، پرېږده، پرېږده کوي دې.
هغه فکر وکړ:

- زما يې پر هغو څه! هغې پروښه ما ته وځنډل او له ما نه يې هيله وکړه چې د دې کورته راشم، هغه ماته گرانه ده. داسې گرانه ده چې هېڅڅوک به هېڅکله له دې مينې نه خبر نه شي.

پېرهماغه شان د اعيانو بندارونو ته تگ راتگ کاوه، د پريې شکل، او وخت يې همداسې، په جشنونو او کله کله په غفلتونو کې تېراوه. پرته له هغه وخته چې ده د رستوف په کورنۍ کې تېراوه، دې ته اړ کړل شوی و چې له مسکوي ژوند سره، د هغو له دود سره، ځان رږدی او له هغو آشنایانو سره تگ راتگ وکړي چې ده په دې ښار کې پيدا کړي وو، خو په دې وروستيو وختونو کې چې د جگړې گواښمن خبرونه ورځ په ورځ زياتېدل، له بله پلوه د ناتاشا د روغتيا د ښه کېدو هيله زياتېده او دده په زړه کې يې د هغې په وړاندې د رحم او زړه خوږي احساس نه راپاروه، خو په دې کې تر هغه نه لا ناڅرگند او کړکيچن خيالونه راپاريدل هغه داسې انگېرله چې دغه حالت به زيات دوام ونه کړي. هغه رارسېدونکې بدمرغي احساسوله، داسې بدمرغي چې دده د ژوند ټول بهير به بدل کړي، هرې خوا که يې د دغې بدمرغۍ د

جگړه او سوله

رارسېدو و نښې لټولې. پېپر ته يو ماسون له يو حينا نه د هغه فال خبرې
 په ډاگه كړې، چې د ناپليون په اړه يې راوېستلې وې.
 د يوحنا د يارلسم خپرکي، په اتلسمه آيه (شعر) کې راغلی دی:
 «دلته حکمت دی، نو که هر خو درک او عقل لري، هغه دې وحشي
 شمېر و شمېري. ځکه شمېره انسان دی او شمېره يې شپږ سوه شپږ
 شپيته ده».

پنځم آيه هم په دې اړه داسې ده:

«او هغه ته خوله ورکړل شوه، چې په کبر او کفر و غږېږي او هغه ته
 يې واک ورکړ چې دوه څلوېښت مياشتې کړه وکړي».
 که د فرانسوي تورو الفبې ته هم د عبري الفبې په شان، شمېر نه
 ورکړو (ابجد) نهه لومړي شمېر نه يې يو گړي او دويمه لسيزه هغه يې
 په ډول دو گړي دي:

abcdefghijklmnopqrstuvwxy z

۱۲۳ ۴۵۶۷۸۹۱۰۲۰۳۰۴۰۵۰۶۰۷۰۸۰۹۰۱۰۰۱۱۰۱۲۰۱۳۰۱۴۰

۱۵۰۱۶۰

که د Empereur Napoleon د کلماتو د حروفو اړوند شمېر و شمېرې،
 ټول ٢٢٢ کېږي او په دې توگه د ناپليون نوم، هماغه ځناور څاروی دی
 چې په يوحنا کې يې اټکل شوی و.

دغه راز که د quarante deux (دو څلوېښت) نه هم شمېر نه وکړو (او دا
 هغه موده ده چې ځناور ته د کبر د ويلو واک ورکړ شوی دی) بيا هم ٢٢٢
 کېږي. پايله يې دا ده چې دا ټول ١٨١٢ کېږي او دا هماغه کال دی، چې د
 ناپليون د بخت ستوری بايد ولوېږي او په دې کال دی ٤٢ کلن کېږي.
 دغه اټکل په بې ساري توگه د پېپر حيرت راوپاراوه، هغه تل په دې
 اندېښنه کې و چې څه شی به ددې سبب شي چې دغه ځناور يعنې

جگړه او سوله

ناپليون راوپرزوي. هغه د همدې شمېرونو د الفبې د تورو او دهغه په بيا بيا شمېرنې هڅه كوله، چې خپلو پوښتنو ته ځواب پيدا كړي. ددې ځواب د پيدا كولو لپاره يې د «ټولواك الكساندر» او د «روس ملت» كلمې هم په دې ډول وشمېرلې، د هغو شمېرې وشمېره، خو هر وار د هغو شمېر يا له ۲۲۲ نه ډېر زيات او يا هم خورا لږو... له ناتاشې سره لېوالتيا، د دجال (ناپليون) پيداينست، د بناپارت د پوځ له خواد روسيې لاندې كول، د لکۍ لرونکي ستوري پيداينست، د ۲۲۲ شمېر... دا ټولې، په گډه هغه څه وو، چې د وخت په تېرېدو سره كرار كرار بايد پاخه شوي وای. داسې پاخه، چې دده په ژوند کې په يوه بدلون او چاودنې بدل شوي وای، چې هغه يې د مسكو له لندپاري، كوډ كرل شوي او سپک كرل شوي چاپيريال نه چې ځان يې په هغه کې راگير شوی گانه، ځان يو لوی نيكمرغه او د سترې بری لارې ته برابر كړای وای.

د تېرې يکشنبې په درشل کې، چې په كليسا کې دعا او لمانځنه تر سره کېده، پېير رستوفيانو ته وعده ورکړه، چې له گراف راستو پچين، د مسكو له قوماندان نه، د ټولواک هغه وينا راوړي چې د ملت او د نه د مسكويانو لپاره خپره شوې وه، دغه قوماندان دغه وينا پېير ته ورکړه. پېير د دغه ويناوو او سپارښتنو د لوستلو په لړ کې، وليدل، چې هلته د مړو، ټپيانو، ترفيع كړو او نښانونو د گټونكو نومونه راغلي وو، ده هلته د نيكولاى نوم وليد. نيكولاى د استروفسكي په جگړو کې د مېراني او سربښندنې په خاطر د گيوركي ۴ درجه نښان گټلی و. په همدې پاڼو او فرمانونو کې يې لوستل چې اندرې بالكونسكي د ښكاري غونډ قوماندان ټاكل شوی و. هغه نه شو كولاى د رستوف پر مور وپلار او كورنۍ زيری ونه كړي، چې زوی يې

جگړه او سوله

نښان اخیستی دی، ویناوې اود ټولو اکسپارټنټنې یې له ځان سره پرېښودې، خو د نیکولای د نښان اخیستو فرمان یې سمدلاسه هغو ته ورولبږه...

په نورو ویناوو کې، د جگړې هغه آوازې چې جاسوسانو خپرولې هم راغلې وې، هغه دا چې ناپلیون خپلو پوځونو ته وعده ورکړې ده چې تر مني مخکې د روسیې دواړه پلازمینې لاندې کړي...

پېرله ډېر پخوانه هیله لرله چې پوځ ته لار شي، که ده دوه ستونزې نه لرلای، ده به دا کار کړی وای. یوه ستونزه دا چې، هغه د فراماسون له ډلې سره ژبه وه. دغې ډلې د ابدي سولې او د جگړې د نابودۍ خبره کوله او بله د هغو مسکویانو یاد و چې پوځي جامې یې اغوستې، د هېواد پالنې خبرې یې کولې، خو پرته له هغه چې پوه و، بیا شرمېږي، خو پوځ ته دده د تگ اصلي علت دا و چې دده نوم روسي بیزاؤ خوف د کلمې د شمېرنې شمېر هم د وحشي ځناورد شمېر ۲۲۲ سره برابریده. بله دا چې د هغه ونډه د دغه سترې چارې یعنی د وحشي ځناورد واک د پای ته رسېدو په چاره کې چې په کبر او کفر غږېږي، له ازله ټاکل شوې وه، هغه حق نه درلود په خپل سر کوم کار وکړي. نو ځکه هغه، هغه څه ته سترگې په لاره و، چې باید ترسره شي.

۲۰

د رستوف په کورنۍ کې د بلې هرې یکشنبې په شان یو نیم آشنا
غرمۍ کوله.

پېیر، خورا وخته ځکه راغی، چې هغوی یوازې وویني.
پېیر، سړ کال نور هم خورب شوی و، که د هغه جگړه ونه، پراخ ستر
ټیر، سوړوې اوږې او قوت نه وای، چې د هغه ددې سترې خوربۍ
پیتۍ یې وړې وای، هر ورو به یې اندام خورا بد برېښېدای. هغه چې
پر زینه خوت، تر شونډو لاندې یې کوم څه ویل او بنگېده. گډ یوان چې
نور نوله هغه نه، نه پوښتل چې هغه ته سترگو په لاره شي او کنه؟ ځکه
هغه په دې پوهېده چې کله پېیر، د گراف رستوف کورنۍ ته د غرمۍ
لپاره راځي بیا تر نیمو شپو پورې هر ورو همالته پاتې کېږي. چوپرانو
په خورا خوشالۍ د هغه هرکلي ته ورو دانگل. چاکوټ ترې اخیست
، چالکړه او چاخولی. هغه د عادت له مخې خپله لکړه او خولی په
دالان کې پرېښودل.

د رستوف د کورنۍ له غرونه لومړی څوک چې پېیر یې ولیده، هغه
ناتاشا وه. مخکې تر هغه چې دی هغه وویني، ده لا په دالان کې د کوټ
د اېستلو په وخت کې د هغې آواز واورید. هغې په تالار کې سولفز (د
موسیقی آلې) غږوله. پېیر په دې پوهېده چې ناتاشا تر ناروغۍ
وروسته، بیا سندرې نه وې ویلې، نو ځکه د هغې د آواز په اوریدو هم

جگړه او سوله

خوشاله شو او هم يې تعجب وکړ. د تالار دروازه يې په کراره را خلاصه کړه، هغه يې په هماغه ګلابي کميس کې چې په کليسا کې يې اغوستی و، وليده. هغه په تالار کې ګرځېده او آواز يې وايه. کله چې پېر دروازه خلاصه کړه، ناتاشا دهغه خوا ته را روانه وه، خو کله چې هغې ناڅاپه مخ را وړاوه او د هغه خوربه او حيرت وهلې څېره يې وليدله، تکه سره شوه او په چټکۍ هغه ته ورنږدې شوه.

هغې وويل:

- غواړم بيا سندرې ويل و آزمايم.

داسې چې ګواکې له هغه نه بښنه غواړي، زياته يې کړه:

- دا هم يو کار دی.

- خورا ښه کار دی.

ناتاشې، په هماغه پخوانۍ لېوالتيا، هغه ته، چې له ډېرې مودې

راهيسې نه وه ليدلی، وويل:

- پوهېږئ څنگه، څنگه خوشاله شوم چې ته راغلي. نن ډېره

نيکمرغه يم. پوهېږئ! نيکولای د ګيورکي په نښان وياړمن شوی دی.

زه په هغه وياړم.

- هوکې، پوهېږم څنگه نه پوهېږم، خو ما د هغه فرمان تاسو ته

رالېږلی و.

هغه زياته کړه:

- ښه، نور نو مزاحمت نه درته کوم.

هغه غوښتل چې مېلمستون ته لاړ شي.

ناتاشا هغه ودراره او وې پوښتل:

- ګرافه! دا خو به ډېره سادګي نه وي چې زه سندرې وايم؟

تکه سره شوه او په پوښتنيز ګلچک يې پېر ته وکتل.

جگړه او سوله

- نه، څه وايئ، ولې سادگي وي؟ برعکس... مگر دا پوښتنه ولې له ما نه کوي؟

ناتاشا په چټکۍ ځواب ورکړ:

- زه خپله هم نه پوهېږم، خو ما به هيله لرلای هېڅ هغه څه ونه کړم، چې ستاسو نه خوښېږي. زه په هر څه کې په تاسو باور لرم. تاسو نه پوهېږئ چې زه څومره تاسو ته درناوي لرم، تاسو څومره له ما سره مرسته کړې ده.

ناتاشا، ژر ژر غږيده، خو دې ته يې پام نه شو، چې پيپر ددې خبرو په اوريدو څنگه تک سور شو. پوهېږئ په هماغه پاڼه کې، هماغه د نيکولای د فرمان په پاڼه کې مې وليدل، چې هغه، بالکونسکي (هغې په چټکۍ خو بنګن ډول دا کلمه وويله) بيا په روسيه کې دی او پوځ ته تللی دی. په تونده ژبه او په تلوار غږيده، داسې چې گواکې ډارېږي، ددې ټولو خبرو د ويلو لپاره يې زور نه شته، هغې وويل:

- تاسو څه فکر کوئ؟ داسې وخت به راشي چې هغه ما وښيي؟ آيا داسې وخت به راشي چې له ما نه کرکه ونه لري؟ تاسو څه فکر کوئ؟ تاسو څه فکر کوئ؟

پيپر وويل:

- زه فکر کوم... د بښنې وړ څه نه شته، که زه د هغه پر ځای وای... هغه په يوه شېبه کې د خپل خيال مرغه، هغو وختونو او پلو ته والوزو، چې ددې د آرامۍ او دلاساينې لپاره يې ويلي و: که زه هغه څه چې يم، نه وای، او د نړۍ تر ټولو ښه سپری او آزاد وای، زه به ستا په وړاندې ګونډه شوی وای، ستا ريباري به مې کړی وای، او له تاسو نه به مې د واده هيله کړې وای. او هماغه د رحم احساس او د مينې دمهرباني يې په څېره کې

جگړه او سوله

وځلېده او هماغه خبرې يې پر شونډو راخوړې شوې، خو ناتاشا وخت ورنه کړ، چې هغه څه ووايي، هغې وې ويل:

- هوکې، تاسو، تاسو، هغې په يو خوند او ذوق د «تاسو» کلمه وويله او زياته يې کړه:

- تاسو، تاسو بله خبره ده.

دوام يې ورکړ:

- زه تر تاسو پاک زړی، لوړ، مهربانه او ښه سړی په نړۍ کې نه پېژنم او نه شته. که تاسو هغه وخت او اوس نه وای، زه نه پوهېږم، په ما به څه شوي وای، ځکه ..

او ناڅاپه يې له سترگو نه اوبښکې راشپوه شوې، هغه بېرته ستنه شوه، د موسيقۍ ياد دښت راواخېست او سترگو ته يې ونيو، سندرې يې پيل او بيا په تالار کې په گرځېدا شوه.

په دې وخت کې له مېلمستون نه په منډه منډه پيتيا راووت. پيتيا اوس پنځلس کلن ښکلی او تک سور زلمی و او ناتاشې ته ورته خوږې سړې شونډې لرلې. هغه پوهنتون ته د تگ لپاره چمتوالی کاوه، خو په دې وروستيو وختونو کې يې له خپل اوبولښسکي نومي انډيوال سره سواره پوځ ته د ورتگ پريکړه کړې وه.

پيتيا، خپل هم نامه ته (پېير ته) ددې لپاره ورمنډه کړل، چې په دې اړه ورسره وغږيږي. هغه له هغه نه وپوښتل چې آيا دې به، دوی په سواره پوځ کې ونيسي.

پېير چې مېلمستون کې روان و، د پيتيا دا خبرې يې وانه اوريدې. پيتيا، ددې لپاره چې د پېير پام ځانته راواړوي، هغه يې له لسټونۍ نه راوښو او وې ويل:

- ښه زما کار څنگه شو؟ پېير کيريلو ويچ، د خدای لپاره! زما هيله

جگړه او سوله

يو ازې تاسو ته ده.

- هوکې، هوکې، ستا کار! غواړئ چې سواره پوځ ته لاړ شئ؟
کېږي، درته وایم، وایم نن به درته ووايم.
مشر گراف را ورسېد او وې پوښتل:

- ښه گرانه! نو څه دې وکړل؟ څه خبرې؟ وينا دې پيدا کړه؟ زما
نازولې گرافينې خود رزموفسکي دوی کورته د دعا او لمانځنې لپاره
تللې وه، نوې دعاگانې شوي دي، وايي چې خورا ښې دعاگانې وې.
پېير ځواب ورکړ:

- هوکې وينا مې پيدا کړه، را مې وړه، ټولواک سبا ته راځي. د
مشرانو جرگه جوړېږي، وايي چې سرتېري ټولوي، له هرو لسو زرو تنو
نه لس تنه لېږي، ښاغلیه گرافه! مبارکۍ درته وایم.

- هوکې، هوکې! د خدای شکر دی، مننه، د پوځ په اړه څه اورئ؟
پېير ځواب ورکړ:

- زموږ پوځ بيا په شا راوان دی. وايي د سمولینسک د ښار څنډو
ته را رسېدلی دی.
مشر گراف وويل:

خدایه! خدایه، وينا چېرته ده، تاسو ته وایم وينا؟
- د ټولواک وينا يادوې؟

او د خپلو جیبونو په لټول يې پيل وکړ، خو هغه يې پيدا کولای نه
شوه. په داسې حال کې چې خپل جیبونه يې لټول، د راغلي گرافينې
لاس يې ښکل کړل او په خواشینۍ يې دا خوا هغه خوا څارل او داسې
ښکاریده، چې د ناتاشا د راتگ لاره څاري. ځکه نور نونه د هغې آواز
راته او نه لا مېلمستون ته راغلي وه.

پېير وويل:

جگره او سوله

- خدای پوهېږي چې وينا مې څه کره؟
گرافینې وویل:

- هوکې، تل هر څه ورک کوی.

ناتاشا په نرمۍ، خو گڼې اخبستې بڼه راننوته، کېناسته او په چوپه خوله یې ځیر ځیر پېیرته کتل. د ناتاشا د راننوتو سره د پېیر خبره چې تر اوسه یې هم جیبونه لټول، وغوړیده، څو ځله یې ناتاشې ته وکتل.

- خدای بڼه پوهېږي فکر کوم، نسکاري چې په کور کې مې هېره کړې ده، باید بېرته لاړ شم ..

- ناوخته ده، غرمۍ ته رارسېدای نه شي.

- اخ، گاډۍ هم تللې ده.

خو سونیا چې د کاغذونو لټول یې پیل کړي و، هغه په دالان کې د پېیر په خولۍ کې پیدا کړل. وينا په خورا ځیر مرورل شوې او په خولۍ کې اېښودل شوې وه. پېیر غوښتل هغه ولولي، خو مشر گراف چې غوښتل له هغې لاسه خوند واخلي، وویل چې لومړی به غرمۍ وخورو او تر هغه وروسته به بیا دا وينا واورو ..

په غرمۍ کې جامونه پورته شول او دا جامونه ټول، د گيورکي د نښان د نوي گټونکي نیکولای په ویاړ پورته کېدل. دغه راز شینشین، د ښار وروستي خبرونه رایا د کړل او د گرجي زاړه شهزاده د ناروغۍ خبره یې وکړه او وې ویل چې میتیا له مسکو نه لا درکه شوی دی. هغه دا هم یاده کړه چې راستو پچین، ته یې یو الماني راوستلی، چې دا جاسوس دی (شینشین، ټینگار کاوه چې دا په خپله دراستو پچین خبره ده) خوراستو پچین ویلي، چې هغه پرېږدئ چې لاړ شي، ځکه هغه خلکو ته ویلي چې دا جاسوس نه دی، هسې زور عمر

جگړه او سوله

خوړلی مرخپری دی.

گراف وویل:

- نیول، نیول پیل شوي دي، خدای دې خیر کوي، ما هم گرافینې ته وویل چې فرانسوي مه غریږئ، او س په فرانسوي ژبې د غریږدو وخت نه دی.

شینشین وویل:

- اوریدلي مو دي او کنه؟ شهزاده گولیکین ته یې د روسي ژبې بنوونکی گمارلی دی، روسي زده کوي، په کوڅو کې فرانسوي غریږدل، خورا خطرناکه شوي دي.

بوډا گراف پپیر ته مخ ورواړاوه او وې ویل:

- بنه گرانه پیتیر کیریلیچ! کله چې عمومي جلب پیل شي، تاسو هم باید ځان ته آس پیدا کړئ.

د دغې غرمڼۍ په اوږدو کې، پپیر چپ او په خیالو کې ډوب و او هېڅ یې نه ویل، خو کله یې چې له گرافه دغه پوښتنه واوریده، گواکې چې په خبره یې پوه شوی نه وي، رد رد یې هغه ته وکتل، هغه وویل:

- هوکې، هوکې جگړه! نه، نه زه او جگړه، خو عجب ده، د دنیا چارې هم عجیبې دي، هېڅ مې سر نه خلاصېږي، نه پوهېږم. زه د جگړیزو چارو نه خورا لرې پاتې شوی يم، خونن، سبا څوک د ځان واک لري؟

گراف تر غرمڼۍ وروسته پر خپلې څوکۍ کې بنه ځان جوړ کړ او په خورا زغرده یې له سونیا نه، چې ټول پوهېدل چې هغه د لوستنې لویه ماهره ده وغوښتل، چې وینا ولولي.

- د مسکو، زموږ د لرغونې پلازمینې اوسېدونکو!

د بنمن له خپل لوی لښکر سره، د روسیې پر پولو تېری کړی دی،

جگړه او سوله

هغه غواړي چې زموږ گرانه مېنه په کنډ والو بدله کړي. گراف سترگې تړلې وې، غوږ غوږ و او ساړه اسويلي يې وبستل. ناتاشا نيغه ناسته وه، کله به يې پلار او کله به يې هم پېير ته کتل. پېير د هغې کتل احساسول او هڅه يې کوله، هغې ته ونه گوري. گرافينې د وينا دهرې پارونکې جملې په اوريدو، په قهر او غندنې سره وينا وکړه، هغې په ټولو دې جملو او خبرو کې يوه خبره موندله او هغه دا چې هغه گواښ، چې ددې زوی ورسره مخامخ دی، داسې ژر پای ته نه رسېږي. شينشين په يوې ملنډيزې موسکا شونډې کېنښکودلې وې او داسې برېښېده چې ددې لپاره ځان چمتو کوي چې کومې وړې خبرې يا د سونیا پر لوستلو، يا د گراف پر څرگندونو او يا هم که کومه پلمه پيدا نه شي، د وينا په کوم يو ټکي وځاندي.

سونیا وروسته له هغه چې د وينا هغه ټکي چې روسيې ته د گواښونو او هغه هيلې چې ټولواک له مسکو، په تېره بيا د هغه د اعيانو او مخورونو خبرې په کې راغلې وې ولوستل، د اوريدونکو دزياتې پاملرنې نه يې آواز په ريريدو شو، څو د وينا وروستي ټکي يې داسې ياد کړل:

- موږ به ډېر ژر په خپله، څه په دې پلازمېنه کې او څه د خپلې امپراطورۍ په نورو برخو کې، له ټولو جنگياليو سره د خبرو اترو او جرگو لپاره د خلکو مينځ ته ورشو، او له هغو جنگياليو يوځای شو، چې همدا اوس د دوکمار او ظالم دښمن په وړاندې ولاړ دي او سربښندنه کوي او يا هغه چې په راتلونکې کې سره راتلو لپېري او پر دښمن وردانگي. هو کې د هغو درناوي ته وردرومو. نه يوازې په دې هيله چې ټول په گډه، د هغې بدمرغۍ مخنوی وکړي چې پر موږ يې د راوستلو لپاره تکل شوی، بلکې بېرته دغه بلا پر هغو وروپرزوي، چې

جگړه او سوله

پر نړۍ يې د راوستلو تکل کړی دی، دغه جنگيالي بايد اورپاله مرييتوبه وژغوري او د روسيې نوم ستر او وياړمن کړي.

مشرکراف چې له اوبنکو ډکې سترگې پرانستې او په داسې غږ چې گواکې چا د هغه سپر مو ته د خورا تندې سرکې بوتل پرانستې دی، په ساندو ساندو پرې پرې وويل:

- آفرين، شابس! زمور لپاره همدا بس دی چې ټولواک شونډې وبنوروي، مور خپل هر څه ترې څارو او هېڅ شي نه ترې سپموو. شينشين د گراف پر هېواد پالنې د چمتو شوې ټوکې د ويلو لپاره ځکه وخت پيدا نه کړ چې ناتاشا له ځايه پاڅېده، د پلار خواته ورغله او هغه يې بنکل کړ او وې ويل:

- دغه ته پلار وايي! زمور پلار جان جوړه نه لري. او بيا يې په هماغې پخوانۍ له ناز ډکه ادا او زړه رابنکون غلچک پيړته وروکتل.

شينشين وويل:

- دغه ته هېواد پالنه وايي، وگورئ، هېواد پالنه!

ناتاشا په خواشيني ځواب ورکړ:

- د څه شي هېواد پالنه، خبره د هېواد پالنې نه ده... خو تاسې هم، په

هر څه ملنډې وهې، خو اوس د ټوکو او ملنډو وخت نه دی.

گراف وويل:

- د څه شي ټوکې! که ټولواک يوه خبره وکړي، مور ټول

خوځېرو، مور خو څه... المانيان نه يو...

پيړ وويل:

- ستاسو پام شو، چې په وينا کې څه راغلي دي؟ د جرگې لپاره څه

ويل شوي دي..

جگره او سوله

- هر څه چې وي، مور ورته چمتو يو...
په دې وخت کې پیتیا، چې هېڅچا هغه ته پام نه کاوه، راوړاندې شو، په تکه سره بشره، په ډډ او مالگین آواز وویل:
- پلار جانه! اوس نو په ډاگه او په غوڅه وایم، مور ته مې هم همداسې وایم، پرې مې ږدئ چې پوځ ته لاړ شم، ځکه نور نونه شم کولای... بس همدا... هوکې همدا وایم...
گرافینې سترگې آسمان پلو پورته کړې، له خورا ناهیلې یې لاسونه ونبورول، مېړه ته یې مخ ورواړاوه او وې ویل:
- ورته گوره، زړه یې تش کړ.
خو گراف په هماغه شېبه کې پر خپلې گېنې لاسبری او آرام شو، وې ویل:

- دا دی یوبل جنگیالی! سادگي پرېږده، ته باید زده کړې وکړې.
- سادگي نه کوم پلار جانه! ته گوره فديا او بالکونسي کې چې تر ما کمکی دی، جگرې ته روان دی. او بیا که ووايو، ددې خبرو وخت تېر شوی دی، تاسو خپله ووايئ، په دې حال کې زده کړې کېږي؟ پیتیا تر دې خبرو وروسته یوه شېبه چپ شو، تک سور واوښت، خولې یې پر بشري راماتې شوې او زیاته یې کړه:
- په هر حال کله چې هېواد ته گواښ ورپېښ دی، زه نه شم کولی، زده کړې وکړم.

- دا پوره، پوره حماقت دی.
- تاسو په خپله همدا اوس وویل، چې هر څه له هېواد څاروو.
گراف چې پرله پسې، خپلې رنگ الوتې او گېنې اڅپستې بنځې ته چې خپل کمکي زوی ته چرت وړې وه، کتل، چغه کړل:
- پیتیا تاته وایم چپ شه!

جگړه او سوله

-زه هم وایم، او راځی دا پیوتر کیریلیچ وپوښتی...
-درته مې ویل، ملنډې مه وایه، سادګي مه کوه، تراوسه یې لاله
خولې نه د شودو بوی راځي او دی غواړي جگړې ته لار شي. پریږده،
درته ومې ویل چې خوله بنده او چوپ شه!
گراف وینا پانې، چې گمان کېده، یو وار بیا یې په خپله کوټه کې په
کراره لوستل غوښتل، پورته کړې، د دروازې پلو و خوځېد او وې ویل:
-پیوتر کیریلیچ درځه چې، سگرت ووهو.
پېیر پرېښانه او زړه نازړه و، ددې علت د ناتاشې سترګې وې، چې
ده ته یې په غیر عادي ملال ملال او خوند خوند ورکتل او په بې ساري
توګه یې دی دخپلو غلچکو په غېږه کې نازاوه.
پېیر وویل:

- نه، نه، ښکاري زه به کورته لار شم...

گراف وویل: څنگه؟ ښکاري چې کورته لار شئ، تاسو خو ویل چې
ماښامنی به له موږ سره تېره کړې، دا زما نازولې... په مهربانۍ یې
ناتاشې ته اشاره وکړه او وې ویل:
- یوازې هغه وخت خوشاله وي، چې ته زموږ په کور کې وې.
پېیر په تلوار وویل: ما هېر کړي وو... زه باید هر ورو لار شم، یو څه
کارونه دي... کارونه...

گراف چې له کوټې نه وت، وې ویل: چې داسې ده، تر لیدو پورې!
ناتاشې، چې له بلنې نه په ډک غلچک د پېیر سترګو ته کتل وې
ویل:

-ولې ځی؟ ولې داسې ناآرامه یاستی؟ ولې؟

پېیر غوښتل ووايي: له دې چې راته گرانه یې!
خو پرته له هغه چې څه ووايي، تک سور شو او په سترګو کې یې

جگړه او سوله

اوبنکې را پیدا شوې، هغه وویل:
- له دې چې باید تاسو کره لېراشم، نه، نه، یوازې له دې کبله چې
کار لرم.

ناتاشا په ټینګه وویل: نه، ولې، ووايه، رښتیا ووايي، ولې؟
خو ناخاپه چوپه شوه، دواړو په ویرې او ګڼۍ یو بل ته کتل، پېیر
هڅه کوله و موسېرې، خو وې نه شو کولای، په موسکا کې یې غم
نغښتی و. په چوپه خوله یې د هغې لاس ښکل کړ او ووت.
پېیر له ځان سره خپله پریکړه وکړه، چې بیا د رستوف کورته لاړ نه
شي.

۲۱

وروسته له هغه چې د پیتیا وړاندیز په غوڅه چا ونه مانه، خپلې کوټې ته لاړ، ځان پسې یې دروازه وتړله، په کوټه کې پټ او په ساندو ساندو یې وژړل، خو کله چې تر دې نه وروسته، هغه په تریو تندي له ژړا نه په سرو سترگو او له خبرو ستړۍ، د چای لپاره راغی، ټولو داسې وښودله چې هغه نه چا لیدلی او نه یې اوریدلی دی.

بله ورځ ټولواک را ورسېد، د رستوف د کورنۍ څو تنو چوپړانو اجازه واخېسته د پاچا د دیدن لپاره ورشي. پر دغه سهار پیتیا ډیر وخت په کالواغستلو، د څڼو په جوړولو تېر کړ او د کمیس غاړه یې لکه د لویانو په شان ولاړه او جگه جوړه کړه. د هیندارې تر مخې ودرید، په تریو تندي او بروسې څېرې یې، په هینداره کې وکتل، اوږې یې پورته پورته واچولې او پرته له هغه چې چاته څه ووایي، په پای کې یې خولۍ پرسر کړه او د دې لپاره چې د چا ورته پام نه شي، د ودانۍ د شاد دروازي له لارې د باندي ووت. هغه پریکړه کړې وه، مخامخ هغه ځای ته چې ټولواک مېشت شوی و، ورشي او په خپله په ډاگه د هغه د کوم یوه یا ورته (پیتیا داسې انگېرله چې له ټولواک سره مل څو تنه ملگري وي) ووایي چې دی، گراف رستوف که څه هم تر اوسه پورې خورا زلمی دی، غواړي وطن ته د خدمت په هیله پوځ ته لاړ شي. دی هغوی ته ووایي چې ځوانی او زلمیتوب باید له وطنه، د هغه د څاریدني او سرښندنې خنډ نه شي. پیتیا خپل دغه کار ته د چمتو کېدو په وخت کې

جگړه او سوله

د ویلو لپاره خورا ښې کلمې جوړې کړې چې بیا یې یاوړته ووایي. هغه له ځان سره تصور کړی و، چې د ټولو اک په وړاندې به دده د خبرو ځکه ښه ملاتړ وشي چې دی یو تنکی زلمی دی. (آن دا تصور یې هم کړی و چې دده زلمیتوب به ټول حیران کړي) خو له دې سره سره یې خپل گریوان، څنې او آن خو ځېدا ځکه ښه جوړ کړل، چې وښيي چې دی ښه ځوان دی، خو څومره چې به وړاندې ته او د کرملین خواته تلونکو خلکو ته به یې کتل، مشرانو ته به یې د خپل ورته تگ، کالو او څپو حال هېراوه، کرملین ته چې ورسېد، نور نو په دې غم کې و چې تر پښو لاندې نه شي او په غوڅه یې خپلې څنگلې دې ته اړم کړې، چې د گڼې گونې مخه ونیسي، په پوځي ډوله او جنگیالي تگ چې دهغه د ټینګ تکل څرگندونه یې کوله، وړاندې روان و. خو د یوې کوچني په گرځني کې هم د خلکو په داسې یوې گڼه گونې کې چې دده په گوگل کې د هېواد پالنې له را الوتلی توفان نه خبر نه و، او دا گڼه گونه په دې نه پوهېده چې له سپېڅلو هیلو سره د کرملین پلوروان دی. دی، خلکو داسې د کرملین دیوال ته ور کېښکوده چې دده د ټولو هلو ځلو او غوڅ تکل سره سره یې پرېکړه وکړه، غاړه کېږدي او ددې لپاره ودرېږي چې کرملین ته د روانو گناه یو لپاره چې له چت لرونکو دروازو لاندې یې تېرېدو انگازې خپرولې، لاره پرېږدي. پیتیا د یوې ښځې، دهغې د چوپړانو او سوداګرو او پیره دارو سرتېرو په منع کې را ایسار شوی و. په گرځني کې تر څو شېبو دریدو وروسته، پرته له هغه چې رسمي گناه یو تېریدو ته سترګه په لاره شي، هڅه وکړه تر ټولو د مخه و خوځېږي، د خپلو څنگلو په خوځېدو یې په گڼه گونه کې ځان ته د لارې د پیدا کولو تکل وکړ، خو هغه ښځه چې دده تر څنګه ولاړه و، تر هر چا نه لومړی د پیتیا له څنگلونه په عذاب شوه او په خواشینۍ یې

جگړه او سوله

چغه کړل:

-څه در شوي زلميه! څه زورونه وهی! ټول ولاړ دي، کومې خواته
ځئ؟

چوپړ هم خپلې څنگلې و خو ځولې، ځانته يې د لارې د پيدا کولو
هڅه وکړه او وې ويل:

-ټول همدا سې زورونه وهي! او پیتیا يې په يو وار پورې وهلو د
دروازې يو گونښې پلو، چې يو خوسا بوی ترې راته، ورکېښکود.

پیتیا هغه ځولې چې پر مخ يې راروانې وې، په لاس پاکې کړې او د
کمیيس هغه غاړه يې چې په کور کې په خورا زیارد مشرانو په څېر جوړه
کړې وه او اوس د ځولو له لاسه لمده او گونځه شوې وه، بیا جوړه کړه.

داسې يې انگېرله چې ښه نه ښکاري او پریښانه و، که په دې حال
یاورانو ته ور نېرې شي، هغه به څوک ټولواک ته ورپرې نه ږدي، خو
گڼه گونډه داسې يې سارې وه چې هغه نه ځان جوړولي شو او نه کومې
بلې خوا ته تلای شو... همدا چې گاډۍ ټولې تېرې شوې، خلک په
خوځېدا شول او د گڼه گونډې په څپو کې يې پیتیا هغه لوی ډگر ته یوړ
چې له خلکو ډک و، نه یوازې ډگر بلکې د هغه په شاوخوا غونډیو، د
کورونو پر بامونو او په ټولو ځایونو کې دخلکو د گڼې گونډې، د غږيدا
شروشور او دکلیسا زنگونو انگازې کولې او ده په ښه توگه د خلکو له
خونښۍ نه ډک غږونه او د زنگونو آوازونه اوریدل. په کومه شېبه کې
يې داسې وانگېرله چې مخه يې پرانستل شوې، خو ناڅاپه ټولو ځولۍ
له سره لرې کړې او وړاندې يې ودانگل. پیتیا يې داسې سره راييسار
او کېښکوده، چې ساه يې هم اېستلې نه شوه، خو خلکو چغې وهلې:

-هورا! هورا! هورا!

پیتیا د پښو پر منگلو دریده، پورې وهل کېده، کېښکودل

جگړه او سوله

کېده، خو خپلې شا و خواته يې T ولاړو خلکو د گڼې گونۍ له کبله هېڅ څه ليدلای نه شو. په ټولو څېرو کې يوه گډه نښه او يو احساس، له ټولو اک سره د مينې او لېوالتيا احساس ليدل کېده. يو کسبگره بڼه چې د پيتيا تر څنگ ولاړه وه، ساندي يې وهلې او اوښکې يې له سترگوراخڅپدې، هغې ژړل او په گوتو او ښکې پاکولې، هغې ويل:

- زموږ پلار! زموږ ملکه، زموږ بابا!

له هرې خوا نه چغې نارې وې: هورا!

د يوې شپې لپاره دا د خلکو څپه ځای پر ځای ودریده، خو وروسته بيا يو ځای وړاندې وخوځېدل.

پيتيا، خپله خپل ځان نه پېژاند، غاښونه يې سره کېښکودل او سترگې يې لکه د ځناور اووتې، لاسونه او څنگلې يې وهلې او چغې يې پورته وې.

- هورا!

- هغه داسې چغې وهلې، چې گواکې چمتو و، په هغه شېبه کې ځان او نور تر هر څه څار کړي، خود هغه له څنگ او شاوخوا نه، ده ته ورته نورو وگړو هم له وحشته په ډکو څېرو هم داسې چغې او نارې وهلې او ويل يې:

- هورا!

پيتيا له ځان سره ويل:

- دې ته وايي ټولو اک! نه، نه هغه ته ورته، وروړاندې کېدل، زما کار نه دی، دغه کار خورا زړورتيا غواړي، پيتيا ددې خبرو سره سره بيا هم هماغه شان په ناهيلۍ وړاندې زور واهه او هڅه يې کوله د خلکو په گڼه گونډه کې ځان ته د مخ تگ لاره پيدا کړي. ترده نه وړاندې ډلې، ترشا يې يو ځای تش وليد، په يوه شېبه کې يې د پراخې ځمکې

جگړه او سوله

سوروالی تر سترگو شو، خو په دې وخت کې د خلکو خپه و خوځېده او د شاپلو و تمبول شوه. (پولیسو خلک چې ټولو د ټولو اک پلو یو بل پورې وهل، شاته تمبه کړل او ټولو اک له خپلې مانی نه د اوسپینسکي کلیسا ته ورغی). په دې وخت کې ناڅاپه د پیتیا پر ککرې خو سوتې او گوزارونه ولگېدل او داسې سرسام شو چې سترگې یې تورې او بېسده شو. کله چې بېرته په سد شو، یو روحاني سړی یې پر سر ولاړ و، هغه چې اوږدې خړې کوچۍ یې له خټه نسکاړیدې، اوږد ځانگړی شین بخون کمیس یې پرغاړه، گمان کېده چې د پاپ مرستیال و. دغه سړي په یوه لاس هغه، ترترخگ لاندې ونیو او په بل لاس یې د خلکو د پورې وهلو مخه بنده کړه. دغه سړي وویل:

- دا زلمی مو لاندې کړ. دا څه حال دی، ترپنسو لاندې شو، سا به یې

وڅېړي! ..

ټولو اک د اوسپینسکي کلیسا ته لاړ، د خلکو گڼه گڼه بېرته لږ آواره غوندې شوه. هغه روحاني سړي، پیتیا چې سخت یې رنگ الوتی او په سختۍ یې سا اېستله، د هغه توپ خواته چې د کرملین مانی ته نېرېدې ولاړ و (شاه توپ) یووړ. د یو څو تنو په پیتیا زړه خوږ شو، خو ناڅاپه د ټولو خلکو پام ورو اوښت او د هغه شاوخوا ته لویه گڼه گڼه جوړه شوه. یو څوک چې نېرېدې ورته ولاړ و، د هغه لاس راوینو او یو چا یې د کالیو تنۍ خلاصولې. هغه یې پر توپ کېناوه او د نامعلوم دښمن په نامه یې کوم چاته چې دغه زلمی یې ترپنسو لاندې کړی و، نسکځلې پیل کړې.

یو چا وویل:

- هېڅ نه پوهېږئ چې څه کوی؟ دا خوارکی ماشوم یې لاندې کړی ..
دا څه حال دی، وژل دي .. ورته گوره! رنگ یې سپین تښتېدلې دی.

جگړه او سوله

پیتیا ډیر ژر په سد شو، اننگو ته یې وینه راوړسېده. دردونه یې کم شول او ددې رنځونو په بدل کې یې د لوی توپ پر سر یې ښه ځای پیدا کړ، هغه ځای چې له هغه نه یې غوښتل ټولواک چې اوس باید بېرته له کلیسا نه راستون شوی و، وگوري. پیتیا نور ټولواک ته د خپل وړاندیز د وړاندې کولو حال هېر کړی و، د هغه ټوله نیکمرغي په دې کې و چې لږ تر لږه یو وار ټولواک ووینی...

د اوسپینسکي په کلیسا کې د ټولواک د راتگ په ویاړ ځانگړې دعا او له ترکانو سره د روغې د تړون له امله د شکر او مننې پر ځای کولو په وخت کې خلک لږ څه، خواره واره شول. د کوآس (د اوربشو او ډوډۍ نه جوړې شوې شربت) او پتېرو خرڅوونکي، چې د پیتیا هغه ډېرې خوښېدې، په لوړ او از د خرڅلاو غږ کاوه او کرار کرار لري کېدل. یوې ښځې خپل خبرې شوی شال ښوده او ویل یې چې هغه یې خورا په لوړ بیه اخیستی و... بل ویل چې ورینسینې ټوټې خو هسې هم ډېرې گراني دي. د پاپ مرستیال، چې پیتیا یې ژغورلی و، د هغه ورځې د لمانځنې په اړه خلکو ته غږیده... او څو ځله یې په خپلو خبرو کې داسې کلمې ادا کړې، چې پیتیا نه پرې پوهېده...

ناڅاپه د رود له غاړې نه د توپ د ډزو آواز واوریدل شو. (دا ډزې له ترکانو سره د روغې په ویاړ کېدې) د خلکو څپه په تلوار او گېڼۍ سره د رود د غاړې پلو ورو وخوځېده او ټولو دې ته کتل، چې توپونه څنگه ډزې کوي. پیتیا هم هغه خوا د دانگلو تلو سه وکړه، خو د پاپ مرستیال، چې هغه یې تر څارنې لاندې نیولی و، هغه پرې نښود. د توپونو ډزې لا همداسې روانې وې چې افسران، جنرالان او یاوران په چټکۍ له کلیسا نه راووتل، تر هغه نه وروسته ځېنې نور کسان، خو نه چندان په چټکۍ هغو پسې راووتل او هغه خلک چې د توپونو د ډزو

جگره او سوله

نندارې ته تللي وو، بېرته راستانه شول. او په پای کې څلور تنه نور کسان، چې دریشي يې اغوستې او پر ټټري يې نښانو او صلیبونو نه څړوند وو، له کلیسا نه راووتل او بیا يې نارې يې وهلې:

- هورا! هورا! هورا!

پیتیا چې غږ يې ساندو اخیستی و، له هغو کسانو نه چې دده شاوخوا ته ولاړ وو، وویل:

- کوم یو دی؟ کوم یو دی؟ خو چا ځکه ځواب نه ورکاوه چې ټول د ټولواک د لیدو په خیال کې ډوب وو. پیتیا چې سترگې يې د خوبۍ له اوبسکو ډکې وې، د اوبسکو د تتې پردې له شانې يې یو تن ځانته د ټولواک په گمان په نښه کړ، که څه هم هغه ټولواک نه و، خو خپله ټوله لېوالتیا يې وروښنله او له شوق او لېوالتیا نه يې چغې وهلې:

- هورا! هورا!

هغه داسې چغې وهلې چې نور يې غږ خپل غږ ته ورته نه و، هورا يې وپستلې او پریکړه وکړه چې بل ورځ به هرومرو پوځ ته ځي.

د خلکو څپې ټولواک پسې منډې وهلې، هغه يې ترمانۍ پورې بدرگه کړ او بیا سره خواره واره شول. که څه هم وخت ناوخته و، خو پیتیا لا ځکه هم نه وه کړې، خولې يې له سروځان نه څخېدلې، هغه کورته نه لاړ او له هغو خلکو سره که څه هم څه يې خواره واره شوې وي خود پاتې شویو شمېر هم لا کم نه و، د مانۍ تر مخې، هلته چې ټولواک د غرمۍ لپاره ننوتلی و، ودرید او همداسې چې گواکې کوم څه ته سترگه په لاره وي، د مانۍ کړکیو ته کتل..

د غرمۍ په وخت کې ولییو، له کړکۍ نه د باندي وکتل او وې ویل:

- خلک لا ددې هیله مند دي چې ستاسو مبارک حضور وويني!

جگره او سوله

غرمنی پای ته ورسېده او شاه چې یوه پتیره یې په لاس کې وه، خوږه یې او برنډې ته ووت. خلک او د هغو په ډله کې پیتیا د برنډې خواته ورو دانگل.

خلکو او له هغو سره پیتیا نارې وهلې:

- زموږ ملکه! زموږ پلاره! هورا باباجانه!

او بیا بنځو، خو تنو نارینو چې په زړه نري وو او پیتیا له نیکمرغۍ نه وژړل، د ټولواک په لاس کې د پتیره یوه لویه ټوټه چې ماته شوې وه، دغه پتیره دهغه له لاسه د برنډې په کتارې او له کتارې نه پر ځمکې ولویده. واسکت پرغاړه گاډیوان چې تر نورو نه نږدې برنډې ته ولاړ و، هغې خواته ورمنډه کړل، ټولواک چې دا حال ولید، هیله یې وکړه چې د پتیرو قاب راوړي او هغه یې له برنډې نه بنکته واچولې، د پیتیا سترگې لکه وینې داسې سرې شوې وې، که څه هم دې ویرې چې بیا تر پنبو لاندې نه شي پسې اخیستی و، خو بیا یې هم پتیرې پسې ورو دانگل. هغه خپله نه پوهېده ولې، خو بیا یې هم دا غوره گڼله چې د ټولواک د لاس پتیره تر لاسه کړي. هغه چې و دانگل، هغه د یوې بوډۍ پنبه تر پنبو لاندې کړه چې هڅه یې کوله، پتیره تر لاسه کړي. که څه هم بنځه پر ځمکې لویدلې وه، بیا یې هم د پتیرې د لاس ته راوړلو هڅه کوله. پیتیا په زنگانه د هغې لاس پورې واهه، پتیره یې راپورته کړه، او گواکې له دې ډاریده چې بېرته پاتې نه شي، بیا یې په رمبارو چغې کړل: هورا! هورا!

ټولواک لاړ او تردې نه وروسته، د خلکو زیاتره شمېر خواره واره شول. له هرې خوا نه د خلکو بېلابېل او په لوړ آواز غږونه اوریدل کېدل:

- ما خو ویل چې باید صبر وکړو.

جگړه او سوله

پیتیا که څه هم ډېر نیکمرغه و، خو کورته د تگ او دې خیال چې د هغې ورځې نیکمرغۍ پای ته رسېږي، دده پر زړه د غم څپه راخوړوله. نو هماغه و چې د کرمیلین نه وروسته دی، نه خپل کور بلکې د خپل انډیوال ۱۳ کلن ابولینسکي چې غوښتل یې پوځ ته لاړ شي، ورغی. خو کله چې خپل کورته ورسېد په ډاگه یې وویل که دی څوک پوځ ته پرې نه ږدي، دی به له کوره و تښتي. بله ورځ گراف ایلیا اندریوویچ سره له هغه چې لا پوځ ته د زوی غوښتنې یې پوره نه وې منلې، په دې لټه کې شو چې پیتیا د پوځ په داسې ځای کې، چې گوانس یې لږدی وگماري.

۲۲

درېيمه ورځ د مياشتې په ۱۵ مه نېټه د سلابودسکي مانې تر مخې
بې شمېره گاډۍ ولاړې وې.

د مانې صالحونونه ټول ډک وو، په لومړي تالار کې په رسمي
درېشيو کې اعيان راټول وو، په دويم تالار کې شين جامې رپرور
سوداگر چې ټيرونه په نښانونو گانلي و، د اعيانو او مخورو په تالار
کې خوځېدا او شروشور ډېر وو. لومړي کچه لوړ چارواکي، د ټولواک
تر انځور لاندې، يوه گرد ميز شاوخوا ته په داسې څو کيو چې لوړې
شايې لرلې ناست وو، خو د دغې ډلې زياترو هغو په تالار کې چکر
واهه.

ټول اعيان، هماغه کسان چې پېر هره ورځ، يا په کلو کلو بيا هغه
ليدلي وو، ټولو رسمي جامې اغوستې وې، ځېنو يې د ايکاترينې د
دربار، ځېنو يې د پالاسکي د دربار، يوې ډلې بيا د الکساندر د زمانې
او چاهسي درباري کالي اغوستي و. د غويو ډول رسمي جامو (ټولو
رسمي جامې اغوستې وې) د دغو سره ناورته او په عمر کې زيات
توپير لرونکو خو ټولو سره آشنا خلکو پر غاړه، هغو ته يو عجيب او
پارونکې بڼه وربښله د عمر خوړولو څېرې تر ټولو نه په زړه پورې وې.
يوړوند، بل بې غاښو، بل بيا تک شين سر، د بل تن بيا تکه ژيړه
څېره، هغه د بل بيا پرسېدلې، خورنگ الوتې بشره، يو نيم يې ډنگر او

جگړه او سوله

مخ يې گونځې گونځې وو. د دوی زیاتره ناست او چپ وو، یو نیم به گرځېده راگرځېده او تر ځان نه له ځوانانو سره به غږیدل. دلته هم د ټولو په خبرو کې، لکه هغه شان چې پیتیا له کرملین سره د ولاړو خلکو په خبرو کې لیدلې وو، یو ډول حیرانوونکی تضاد څرگند و. د کومې عمومي رسمي یا عادي پېښې د پېښېدو انتظار یا د باستون د لوبې د پرونی-بایلودې خبره، یا د اشمیز پتروشکا غمونه، یا د زیناییدا د روغتیا خبرې او یا هم...

پېیر هم له سهاره، هماغه د سردارۍ جامې چې نور نو ورته تنگې برېښېدې اغوستې وې او دده آزاده خوځېدایې آزاروله، په هماغه تالار کې گرځېده راگرځېده. هغه خورا گڼې او نارامۍ پسې اخیستی و... د هغه پام، ملت ته د بلنې په وینا کې، دې خبرو ډېر وراپولی و، چې په کې لیکل شوي وې:

-ټولوک ددې لپاره پلازمېنې ته راځي چې له خلکو سره خبرې

اترې وکړي.

د هغه دا خبره ډېره خوښه شوې وه. هغه د یوې سترې پېښې، پېښېدو ته سترگه په لاره و، هغه چې د ملت په نامه د ټولوک وینا ولوستله شوه، شورشور گډ شو او بیا ټول خواره او ډله ډله شول، هر ډلې په جلا توگه خبرې اترې پیل کړې. پېیر، ټول هغه څه چې ویل کېدل، اوریدل. له ورځنیو خبرو چې تېر شو، دا خبره هم خپرل کېده، چې د ټولوک درانتولو په وخت کې دا اعیانو مشران چېرې ودرېږي، د هغه په ویاړ جوړیدونکی د نڅا بندار باید په کومه نېټه جوړ شي، مېلمانان باید په څو ډلو وویشل شي یا د مسکو ټول سرداران او مخورپه یوه ځای کې ودرېږي او داسې نورې نورې خبرې... خو کله چې به خبره د جگړې شوه، د هغه څه لپاره چې اعیان او مخور راټول شوي وو، ټول به

جگړه او سوله

د خپلو څرگندونو په څرگندولو کې حيران پاتې کېدل او يا به يې په خپلو خبرو کې شکمن او نا ټاکل کېدل، نو له دې کبله به دوی زياتره هيله کوله ونه غږېږي او يوازې غوږ ونيسي.

د منځني عمر يو سړي، مېړنی، بسکلی چې د سمندري پوځ د متقاعد افسر دريشي يې اغوستې وه، په يوه تالار کې ناست و، غږېده او پر هغه خلک ورتول شوي وو. پېير همدغې ډلې ته ورنږدې او هغوی ته غوږ شو. ايليا اندريوويچ چې د ايکاترينې د زمانې ځانگړې جامې يې پرغاړه وې، له ټولو سره آشنا و او د خلکو په منځ کې بنسټه پورته گرځېده، خوږه موسکا يې پرشونډه وه، همدې ډلې ته ورنږدې شو، همالته ودرید او د خپل عادت له مخې يې په ورين تندي او خوږه خدا او اوریدونکي خبرو ته غوږ ونيو، دمنډې په نښه يې سر بنوراوه. د سمندري پوځ متقاعد افسر په زغرده او زړور غږېده، دغه حالت نه يوازې د هغه د اوریدونکو له بشرونه څرگند و، بلکې د ځېنو هغو کسانو له حالته چې پېير په آرامۍ هغو ته کتل او هغوی په کرار يا مخ ترې اړاوه او يا ترې تلل هم له ورايه بنسکارېده. پېير د خلکو په گڼه گوڼه کې وړاندې لاړ. په خورا ځير يې هغه ته غوږ ونيو او پوه شو چې ويناوال د ليبرال په اړه د هغه تصورنه چې ده درلود، بل ډول رښتيني ليبرال دی، دغه د سمندري پوځ متقاعد افسر په خپل سندريز صاف غږ چې اعيان يې لري، په هغې خوږې غږېدا چې د «ر» توری لږ څه غوږ ادا کوي او ځېنې بيواک غږونه لنډوي غږېده. هغه شان چې دوی په کافي يا هوټل کې سپارښتنه کولې: (چای مې راوړه - پيپ مې ولگوه) او داسې نور. هغه په پياوړي غږ او سندريزې بڼې چې دده خپل عادت و، غږېده او ويل يې:

- زموږ يې څه چې د سمولينسک خلک ټولواک ته سړي ورکوي،

جگړه او سوله

مگر د سمو لینسک خلک زموږ برخلیک ټاکي که څنگه؟ که د مسکو نجیب اعیان و غواړي، کولای شي خپله سر بندنه په بل ډول ټولواک ته څرگنده کړي. آیا موږ د ۱۸۰۷ کال د جنگیالو ټولول او لېږل هېر کړي دي؟ یوازې کشیش (هغه کشیشان په دې نامه یادیدل چې د سرو په ټولولو او جگړې ته لېږلو کې یې گډون درلود) غله او تالانگران په دې بهیر کې خپلې مزې او گټې کوي.

ایلیا اندریوویچ چې خوږه موسکا یې پر شونډو خوره وه، د منې په نښه یې سر بنور او.

- اوس نو ستاسو دغو داوطلبو جنگیالو سرو دولت ته څه گټه رسولې ده؟ هېڅ! څه گټه، هغوی یوازې او یوازې زموږ اقتصاد تالا والا کړي. تر هغو نه همدا خپل جلیبان ښه دي. ستاسو دا داوطلب جنگیالی چې بېرته راستنېږي، هغه به نه سرتېري وي او نه رعیت، یاغي باغي به وي او چور و تالان به جوړوي. زموږ اعیان او مخور دې ته چمتو دي، چې تر خپل ټولواک نه ځان څار کړي. موږ خپله ځو او نوي سرتېرو را جلیوو، په خورا لېوالتیا او مینې یې وویل:

- ټولواک دې موږ ته یوه اشاره وکړئ، موږ ترې څاریږو!

ایلیا اندریوویچ په خون، خوندلارې تر ستونې تېرې کړې، پېیر یې پورې واهه، خو پېیر غوښتل خپله څه ووايي. هغه لږ وړاندې لار، مگر لانه پوهېده چې ولې او له څه نه ځان پیاوړی احساسوي او څه ووايي. همدا چې هغه خوله پرانسته چې څه ووايي، یو سناتور چې یو غاښ یې هم په خوله کې نه و او دده تر څنگ ولاړ و او څېره یې څیرکه او خواشینۍ ښکارېده، د پېیر خبرې پرې کړې. داسې برېښېده چې په اداره، خبرو اترو، لارښوونو، سپارښتنو، پوښتنو او ځوابونو کې پوره تجربه لري. هغه چې خوله یې له غاښو تشه وه، په آرام خو اوریدونکي

جگړه او سوله

غږیې وویل:

- بناغلی جنابه! زه داسې تصور کوم چې اوسنیو شرایطو ته په پام، موږ ددې لپاره دلته نه یو راغلي چې دولت د گټو په اړه وغږیږو او په دې هکله وغږیږو چې د کوم پوځ جوړول ښه دي، د داوطلبو جنگیالو، که د عادي جليي سرتېرو؟ موږ دلته راغلي یو چې ټولواک ویاړ رابښلی او موږ یې رابللي یو. پریکړه او قضاوت په دې اړه چې د پوځ پیاوړتیا له کومې لارې او څنګه وشي، هغه خبره ده چې هغه باید لوړو چارواکو ته پرېږدو.

پېیر، دخپلو تلو سولپاره د څرګندولو لاره پیدا کړه او پرسناتوریې چې د اعیانو، ویناوو لپاره یې لاره جوړه کړې وه او غوښتل خپلې تند لارې اندېښنې پر نورو ورو تپي، ورو دانګل، وروړاندې شو او د هغه خبرې یې پرې کړې. پېیر خپله هم نه پوهېده چې څه غواړي ووايي، هغه چې خپلې کتابي روسي سوچه خبرې کله ناکله له فرانسوي سره ګډولې او په خورا شوق یې خبرې پیل کړې:

- جناب عالی به ما وښيي!

(پېیر دغه سناتور ښه پېژاند، خو دلته یې ښه وګڼله چې په خورا رسمي بڼه هغه یاد کړي) که څه هم زه ددغه بناغلي دا خبرې نه منم (لږ وځنډید، ځکه غوښتل یې ووايي، ترمانه دمخکې بناغلي ویناوال) له دغه بناغلي سره چې د هغه د آشنایي ویاړ نه لرم، موافق نه یم، خو په دې باور یم چې موږ یوازې د خواخوږۍ او د احساساتو د څرګندولو لپاره دلته نه یو رابلل شوي، بلکې باید هغه خبرې وڅېړو چې څنګه د خپل هېواد د ژغورنې لپاره د مرستې لارې ولټوو، هغه په لالېوالتیا دوام ورکړ:

- زه داسې انگېرم چې ټولواک به خپله له دې راضي نه وای چې،

جگړه او سوله

مور د رعیت او شتمنیو خاوندان یوازې هغه ته سړي برابر کړو، هغه ته یې وسپارو، توپونو ته یې غوښه برابره کړو، بلکې ده، مور مشورې ته راغوښتي یو.

د دغې ډلې ډیرو اوریدونکو چې د سناتور له ملنډو ډکه موسکا ولیدله، د پېیر خبرې یې خورا آزادې وگڼلې، کرار کرار خواره شول، خو یوازې ایلیا اندریویچ د پېیر خبرې خوښې کړې، هماغه شان چې د سمندري پوځ د مانو خبرې یې خوښې شوې وې. د سناتور خبرې یې هم خوښې شوې وې، ځکه هغه د هر ویناوال، د وینا وروستې خبرې د خپل طبیعت سره برابرې گڼلې.

پېیر دوام ورکړ:

- زه په دې باوریم، مخکې له هغه چې ددې خبرو په اړه وغږیږو، له ټولو اک نه هیله وکړو، په خورا درناوي له ټولو اک نه پوښتنه وکړو چې زموږ د پوځ اوسنی شمېر او حالت مور ته څرگند کړي او بیا هغه وخت.. خو پېیر خپلې خبرې ځکه پای ته ونه شوې رسولي، چې ناڅاپه له هرې خوا ترغندنې لاندې راغی. تر ټولو نه زیات پر هغه د هغه پخواني ملگري، د باسټون د لوبو ښه ماهر، ستیپان ستیپانوویچ اپراکاسین، سخت گوزارونه کول. هغه، تل له هغه سره ښه اړیکې او خواخوږي لرله. په هغه ورځ هغه رسمي درېشي اغوستې وه. هغه د دغې رسمي جامو او که د بل کوم څه له امله، داسې بدل شوی و چې پېیر په هغه کې د پخواني ملگرتوب یوه نښه هم پیدا کولای نه شوه. د ستیپان ستیپانوویچ پر خبرې د زړښت گونځې او د قهر پرده راخوږه شوې وه او پر پېیر یې همداسې چغې وهلې:

- تر هر څه لومړی ستاسو حضور ته غواړم څرگنده کړم، مور دا حق نه لرو چې له ټولو اکه پوښتنه وکړو. دویم دا چې که د روس اعیانو او

جگړه او سوله

مخورو دا حق لرلای، ټولو اک نه شو کولای مور ته ځواب راکړي. پوخ تل په خوځېدا کې دی. د هغه خوځېدا د دښمن، خوځېدا پورې اړه لري، وژل کېږي، ټیټې کېږي او نوي قوتونه ورته راځي...

یو بل غږ، داسې د څلویښتو کالو د یوه منځنۍ ونې سرې، چې پېیر، هغه پخوا هم د جتانو په کور کې لیدلای و، په دې پوهېده چې هغه د پاڼو په لوبه کې خورا سست دی، اوس یې رسمي جامې اغوستې او په ناپېژندونکي بڼه یې کړه وره بدل شوي دي، د پېیر خواته راوړاندې شو، د اپراکسین خبرې یې پرې او په لوړ آواز یې وویل:

- هوکې! اوس د خبرو اترو وخت نه دی، اوس د کړو واردۍ جگړه روسیې ته رانتوتلې ده. زموږ دښمن د روسیې د وژلو په تکل راروان دی، راروان دی چې زموږ د پلرونو ادیرو ته سپکاوی وکړي، راغلی دی چې زموږ بنځې او ماشومان یرغمل او وتښتوي.

هغه خپل ټیټرو ډباوه، د سترگې کاسې یې داسې سرې وې چې تا به ویل له وینو ډکې دي، هغه چغې وهلې:

- موږ به ټول پاڅو! ټول به د پښو پر ځای پر سر و خوځیږو، ټول د ټولو اک بابا په خاطر!

یو څو داسې آوازونه چې دغه خبرې یې منلې، له گڼه گونې نه واوریدل شول:

- موږ روسان یو او خپله وینه، ځان او سر له ایمان، تخت او هېواد نه څارو. که موږ رښتیا د خپلې مېنې رښتینې بچیان یو، باید اپلټې پرېږدو او ټولې اروپا ته وښیو چې روسیه څنگه له روسیې نه ځان څاروي، پاڅېږي او ساتنه یې کوي.

پېیر، غوښتل چې ځواب یې ووايي، خو ونه یې کولای شو یوه کلمه هم ووايي. هغه داسې وانگېرله چې د هغه د وینا غږ، هره غوښتنه

جگړه او سوله

چې په کې ونغښتل شي، د دغه اعيان تر لېوالتيا نه ډکو ويناوو نه به سندرېزه او لوړه نه وي.

ايليا اندريوويچ، د دغې ډلې شاته ولاړ و او هماغه شان يې د ويناوال خبرو ته د مننې په نښه سر ښوراوه، ځينو خو په خورا زپورتيا د ويناوال پلو ته مخ وړر او او تر هرې خبرې نه وروسته به يې چغې کړې: سمه ده، همداسې ده!

پېير، غوښتل ووايي چې دى چمتو دى خپله شتمني، خپل ځان او خپل وگړي او هر څه هر څه څار کړي، خو د دغو مرستو لپاره لومړى بايد پوه شي، حالات څنگه دي، خو هغه چا نه پرېښود و غږيږي. دې سره هممهاله ډېرو خلکو چغې وهلې او خبرې يې کولې، لکه هغه شان چې ايليا اندريوويچ نه شو کولای ټولو ته سر وښوروي. خلک د دې ډلې خوا ته راټوليدل او بېرته خوريدل، بيا ټوليدل او بيا خوريدل، خو په پای کې د يو ستر شرو شور نه وروسته د خوځېدو په يوې چټکۍ خپې د هغه لوى ميز خواته چې په لوى تالار کې اېښودل شوى و، ورغلل. پېير نه يوازې خپله هغه خبره چې غوښتل يې وکړي، ونه شو کړاى، بلکې هر وار به يې چې د خبرو تکل وکړ، په تېرېدنې به يې د هغه خبرې پرې کړې او په کرکه کرکه به يې مخ ترې وړاوه... تر هغه اعيانه وروسته ډېرو ويناوالو وينا واورولې او ټولو په هماغه ژبې او د هغه په ملاتړ يې خبرې کولې. د هغه زياترو خورا ښې او ځينو خو ډېرې نوې خبرې کولې.

د «روسي ويستنيک» د مجلې مدير گينکا، (چې ځينو هغه پېژندلى و، ځکه د خلکو له منځه د غرونو انگازه شوه، چې نارې يې وهلې: ليکوال، هاليکوال!) وويل: د دوزخ ځواب بايد په دوزخ ورکړو او يادونه يې وکړه چې ماشوم د تالندې د برېښنا ليدو ته

جگړه او سوله

خوشالېږي او خاندي، خو مور به د هغه ماشوم په خېرونه او سو.
د تالار په وروستيو کتارونو کې چا تکرار کړه: سمه ده، سمه ده،
تالنده، د تالندې غږ!

د خلکو خپه، لوی میز ته چې رسمي دریشي کړي سپین ږېږي، عمر
خوړلي مخور او یا کلن چې څه کم د ټولو پر ټیرونو نښانونه یا صلیبونه
راڅړوند وو، ناست وو. پېږنې ټول یا د هغو په کورونو کې، یا له
خپلو نوکرانو یا وړانوسره، یا په کلوب کې او یا د باسټون په لوبه کې
لیدلي او پېژندل. د خلکو خپه نور چور میز ته ورنږدې او شوشور
همداسې دوام درلود. ویناوال یو په بل او کله هم په گډه غږیدل. شاته
ولاړو ځېنو کسانو به چې کله د ویناوالو غږ وانه ورید او یا به پوه
شول، چې خبره سمه ویل شوې نه ده، په تلوار به یې د ویناوال ناویل
شوې یا ناسمه خبره تکرار کړه... پېږ سخت په قهر او گېڼۍ اخیستی
و... هغه که څه هم له خپل خیاله منکر نه و، خو په زړه کې یې ځان
گنهارانگېره، مگر بیا یې هم ځان برحقه گانیه. هغه داسې چغه کړه،
چې گواکې غواړي د نورو غږونو او چغو په منځ کې خپل غږ، ترخلکو
پورې ورسوي او وې ویل:

- زما موخه یوازې دا وه چې، که مور په اړتیا و پوه شو، زموږ د
شتمنیو او سرڅارول به لاگتور وي.

هغه ته نږدې یوه بوډا هغه ته وکتل، خو سمدلاسه یې هغه بل غږ ته
پام ورواړاوه چې د میز له بله سره راپورته شو. یو بل چغې وهلې:

- مسکو به تسلیم شی! مسکو به د خپلو گناهانو کفار وړ کوی.
بل بیا چغې وهلې:

- هغه د بشر د بنمن دی! اجازه راکړئ خبره مې وکړم. هغه لا پسې
چغې کړې! گورئ! او ښاغلو! پښو لاندې مو کړم!

۲۳

په دې وخت کې گراف راستو پچين، چې جنرالي دريشي پر غاړه وه، صليب يې پر ټټرو، پليټونه او ستوري پر اوږو، په برنډ ځير ځير غلچک او په چټکو گامونو د اعيانو په ډله کې، چې لاره يې ورته پرانسته راننوت، هغه وويل:

- ټولواک به اوس راوړسېږي! زه همدا اوس د هغه له حضوره راغلم. زه داسې تصور کوم، په هغه حالت کې چې اوس موږ يو، ډېرو خبرو ته اړتيا نه شته.

راستو پچين زياته کړه:

- ټولواک وياړ رابښلی، موږ او سوداگريې رابللي يو.

هغه چې د سوداگرو دا ټول شوي تالار ته اشاره کوله، وې ويل:

- له هغه پلوه په ميليونونو پيسې راځي، زموږ دنده دا ده چې سړي

او دا وطلب ورکړو او سر او مال له هغه نه ونه ژغورو. لږ تر لږه دا هغه څه دي چې موږ يې کولای شو.

خبرې اتري يوازې د هغو بوډاگانو ترمنځ چې د ميز شاوخوا ته

ناست وو، پيل شوې، دغه مشورې او خبرې له هغه څه نه چې امکان يې

لاره، په چوپتيا او کرارۍ کې وشوې. دغو مرکو ځکه غمجنه بڼه لرله،

چې تر کوم غږ او شور نه وروسته به، کله ناکله کوم بوډا په لږ زيدلي

جگړه او سوله

آواز وويل:

-زه بې منم!

هغه بل به بيا گواکې د نوبت لپاره غږ وکړ:

-زه هم داسې انگېرمه! او داسې نور نور...

منشي ته سپارښتنه شوې وه. داسې پريکړه ليک وليکي چې، مسکويان هم د سمولينسکيانو په څېر له هر زرو تنو نه لس تنه سړي، د هغو د ټولو او وړتيا سره ورکوي. په غونډه کې ناستو کسانو د هوساينې لپاره خپلې څوکۍ سره وړاندې وروسته کړې، پاڅېدل او گواکې د شخۍ د وېستلو لپاره په تالار کې وگرځېدل، يابه يو بل ته سره نېرېدې شول، لاسونه به يې سره کېښکودل او خبرې به يې سره پيل کړې.

ناڅا په په تالار کې ددې غږ انگازه خپره شوه:

-ټولواک! ټولواک! او ټول د دروازي خواته وځوځېدل.

ټولواک په هغه لويه لاره چې اعيانو او مخورو د خپلو دوو کتارونو

په منځ کې ورته پرانسته، تالار ته راننوت.

په ټولو خبرو کې د ويرې او هيله مندي، نښې څرگندې وې. پيپير له

ټولواکه پوره، لرې ولاړ و او نه يې شو کولای د هغه ټولې خبرې

واوري، خود هغو لږو خبرو نه چې هغه اوريدې، دومره پوه شو چې

ټولواک له هغه گواښه چې روسيه ورسره مخامخ ده او له هغو هيلو نه

چې دی، د مسکو اعيان او مخوريې لري، لرې غږېږي.

يو چا ټولواک ته هغه پريکړه ليک واوروه چې څو شپې مخکې

دغو اعيانو او مخورو، ليکلی و.

د ټولواک ريږديدونکې غږ پورته شو او وې ويل:

- ښاغلو!

جگړه او سوله

هغه شرو شور چې په تالار کې خپور شوی و، بېرته چپ او پېیر د ټولواک له خونده ډک، انساني او اغېزمن غږ په بڼه توگه واورید، چې وویل:

- ما هېڅکله د روس د اعيانو او مخورو پرمېرانه شک نه لاره، خو نن مېراني ته، ستاسو لېوالتیا تر هغه نه هم زیاته ده چې مایې هیله لرله زده وطن په نامه له تاسو نه مننه کوم. ښاغلو! د کړو وخت رارسېدلی دی. وخت سره زردی..

ټولواک چپ شو او خلک، لاپسې دهغه شاوخوا ته ورنږدې شول، له هرې خوا نه د شعارونو نارې او غږونه پورته شول. یو غږ د شا له کتارونو نه واوریدل شو:

- هوکې! تر ټولو گران څه، د ټولواک خبرې دي.

ایلیا اندریوویچ، هېڅ نه و اوریدلی، خو په خپله بڼه په هر څه پوه شوی و.

ټولواک د اعيانو له تالاره د سوداگرو هغه ته ورغی. هغه لس دقیقې هلته پاتې شو. هغه شان چې وروسته څرگنده شوې وه، همدا چې ټولواک له سوداگرو سره خبرې پیل کړې وې، اوښکې یې له سترگو راشپوه شوې او د ژړا په حال کې یې خپله وینا اورولې وه. پېیر ټولواک هغه وخت ولید چې له دوو سوداگرو سره مل له تالاره وت. د هغویو تن چې خورب، خيته ورو، پېیر پېژانده او بل هغه یې خوار، ډنگر ژیر مخی او داسې کوسه و، چې ږیره یې یوازې د زني پر سر وه. هماغه د سوداگرو د جرگې مشر و. دواړو وژړل. د ډنگر په سترگو کې اوښکې ښکاریدې، خو خورب هغه لکه ماشوم داسې ساندي وهلې او همدا سې یې ویل:

- ستاسو اعلی حضرت نه مو، مال او ځان قربان دي!

جگړه او سوله

پېر په دې شېبه کې له دې احساسه پرته چې چمتو دی، هر هغه څه چې لري، ټول قربان کړي، بل څه نه احساسول. ځان یې د خپلې هغې وینا له کبله چې څو شېبې مخکې یې کړی وه، لږ قانوني رنگ یې لاره ملامت گناهه او دې ته سترگه په لاره و چې د هغه کفاره وکړي. پېر چې د گراف مامونوف، له دې پرېکړه چې یو غونډ به ټولواک ته بښي، خبر شو، همالته یې راستو پېچین ته څرگنده کړه چې هغه زرتنه اربکي، د هغوله ټولو اړتیاو او خرڅ سره برابر وي.

بوډا گراف رستوف، نه شو کولای بې له ژړا او ساندو هغه څه خپلې بښځې ته ووايي چې اوریدلي او لیدلي و، او سمدلاسه یې د خپل زلمي زوی هغه هیله چې پوځ ته ځي ومنله او په خپله لار چې هغه په پوځ کې خبره کړي.

ټولواک بله ورځ له مسکوه لار، اعیانو بېرته رسمي دریشی او جامې وو پستې او بېرته په خپلو کورونو، بندارونو او کلوبونو کې سره اخته شول او له هغه سره هممهاله یې، خپلو سړو ته د اربکيو د راټولولو او لېږلو سپارښتنه وکړه او خپلو هغو کړو ته هک حیران و چې دوی ترسره کړي وو.

درېم کتاب

دویمه برخه

۱

ناپليون له دې كبله له روسيې سره جگړه پيل كړه چې هغه نه شو كولاى د درزدين سيمې ته له تگه ډډه وكړي. هغه نه شو كولاى د هغه وياړه مست نه شي، چې ده ته ورېنبل شوى دى، هغه نه شو كولاى د پوليند د پوځي دريشۍ له اغوستنې ډډه وكړي او د اوړي سهارنۍ كوډو ته غاړه كينږدي او هغه نه شو كولاى د كوراگين او بالاشوف، په وړاندې خپله كركه ونه نسيي. ټولواك الكساندر، هېڅ ډول روغې ته ځكه غاړه نه كېښوده چې انگېرله يې ده ته سپكاوى شوى دى. باركلي ديتولى، هڅه كوله په خورا ښه توگه د پوځ لارښوونه وكړي، خپلې دندې په ښه بڼه ترسره كړي او ځان ته د غوره پوځي قوماندان نوم او وياړنه وگټي. رستوف پر فرانسويانو په يرغل كې ځكه مېړانه ښودله چې نه يې شو كولاى په آواره ځمكه او كراړه ژوند اس يرغه كړي. په دې توگه په دې جگړه كې ټولو بې شمېره ښكېل كسانو د خپلو ځانگړتياوو، ځانگړو عادتونو، خپلو موخو او شرايطو پر بنسټ خپلې هڅه كولې. هغوى ډاږيدل، ځانښودنه او پېژندگلوي يې غوښته، خوښۍ كولې، په قهرېدل، قضاوت يې كاوه او تصور يې كاوه چې هغوى په هغه څه پوهېږي، چې بايد پوه شي او په خپله خوښه خپلو اهداف ته ور روان دي، حال دا چې دوى ټول د تاريخ په چوپړ كې بې ارادې وسيلې وې او هغه چارې يې سرته رسولې، چې دوى خپله هم نه

جگړه او سوله

پرې پوهېدل، خو مورته، د اوسنۍ زمانې وکړو ته د پوهېدو وړ ده. دا د ټولو چارواکو نه بدلیدونکی برخلیک دی. هر څومره چې هغوی د واک په لور وکچو کې ولاړ وي. په هماغه اندازه یې آزادی او خپلواکی کمه وي.

اوس، د ۱۸۱۲ کال چارواکي، لا پخوا پخوا له خپلو چارو نه او دريځونو لرې شوي، د هغوی د خپلو ځانگړو گټو آن کومه نښه هم پاتې نه ده، خو یوازې د هغې زمانې نه راپاتې پایلې زموږ مخې ته پرته دي. فرضا د اروپا وگړي باید د ناپليون په مشرۍ د روسیې زړه ته ننوتلي وای. هلته مړه شوي وای او خپله یې پر ځان خپله بلا راوستې وای، د وگړو بې معنی او زورونکي کره اوس زموږ لپاره د دغې جگړه د گډونکو ونکو نیت ښه څرگندوی. تقدیر ټول دغه خلک دي ته اړول، چې هممهاله د خپلو ځانگړو ارمانونو د لاس ته راوړلو تر څنگ یوې سترې پایلې ته د رسېدو لپاره هم هڅې وکړي، هغه پایله چې له هغو یو هم (نه ناپليون او نه الکساندر او نه بل هېڅ یو، د دغې جگړې له گډونکو ونکو نه) د هغې نه هېڅ تصور هم نه درلود. نن مورته دا ښه په ډاگه شوې ده، چې په ۱۸۱۲ کال کې د فرانسوي پوځ د تالان او بربادۍ علتونه څه وو. هېڅڅوک له دې نه انکار نه کوي چې د فرانسوي پوځ د نابودۍ علت له یوې خوا خورا ناوخته، هغه هم بې له هر ډول چمتوالي په ساړه ژمي کې د روسیې په زړه کې د جگړې پیل و او له بلې خوا د روسیې ښارونو ته د اوراچولو اغېز او د هغه له کبله د خلکو په زړونو کې د دښمن په وړاندې د کرکې راپاریدل، و. خو هغه وخت نه یوازې چا دا اټکل نه شو کولای (هغه څه چې اوس څرگند دي) په نړۍ کې تر ټولو نه خورا ښه اته سوه زریزه، په غوره او ښو جنګیالیو قوماندانانو سمبال پوځ به د روسیې پوځ په وړاندې، هغه خوار په جگړیزو چارو کې بې

جگړه او سوله

تجربې، د شمېر له پلوه تردېنمونه دو واړه کم او ناپوهه قوماندانو پوځ په وړاندې ماته و خوري او تالا والا به شي. نه يوازې هغه وخت چا دا اټکل نه شو کولای، بلکې د روسانو له خوا ټولې هڅې ددې لپاره وې چې يوازې يو بری او چاره ولري او هغه دا چې څنگه روسيه وژغوري. د فرانسويانو هڅې د هغو د ټولې پوځي تجربې او گواکې له خپل پوځي نابغه ناپليون سره سره، ټولې ددې لپاره وې چې د اوړي تر پايه مسکو ته راو رسېږي، يعنې هغه څه وکړي چې د دوی پوځ تالا شي.

په هغو ليکنو کې چې د ۱۸۱۲ کال د تاريخي پېښو په اړه ليکل شوي دي، د فرانسوي ليکوالو دا ډېره خوښېږي چې ووايي، چې ناپليون څومره دخپلو پوځونو د سيمې له پراخېدو نه ويره لرله، څومره د جگړې لېواله و او څنگه د هغه مارشالانو مشوره ورکوله، چې په سمولينسک کې پاتې شي. او نور دې ته ورته ډېر دلايل راوړي چې ثابتې کړي، د جگړې گواښ له هماغو لومړيو ورځو نه په هر څه لاس بری و. روسي ليکوال دوی نه لاريات ددې لېواله دي دا ووايي چې د جگړې تگلوره له پيل نه د سکيفسکي، د قبيلو د جگړې په بڼه جوړ شوی و (د روس دولت د جوړيدو نه د مخه د سکيفسکي قبيلو د اوسنۍ روسيې او اوکراين پرزياترو سيمو واکمني لرله او واک يې د اړومارو ډلو په شان، د غلچکو بريدونو له لارو ټينگاو) دا په دې معنا چې دښمن و غولوي او د روسيې زړه ته يې نښاسي او بيا يرغل پرې وکړي. څوک تگلوره د پفول، تگلوره گني، څوک يې په خپله د ټولو اک الکساندر نوبست بولي او آن د خپلو نظرياتو د تاييد لپاره ځېنې سندونه او ليکونه هم وړاندې کوي، چې په هغو کې ددغو شان جگړو د پېښېدو نښه موندی شو... خو که اوس د تاريخ بهير بل پلو تللای وای او هغه څه چې پېښ شوي دي، نه وای پېښ شوي، نو دغه

جگړه او سوله

اشارې او نښې به هم ټولې له مينځه تللي وای. هغه به هم د هغو زرگونو او ميليونونو اشارو او اټکلونو په څېر چې هغه وخت کېدې، ناسمې راوتلای او هېرې شوې وای. د پېښو د پېښېدو په اړه اټکلونو او اشارې تل دومره زياتې او ډول ډول دي چې پایلې ته له پامه پرته چې هر څه وي، داسې کسان پيدا کېږي چې ووايي، ما لا هماغه وخت ويلي و چې دا به همداسې وي، خو دوی دا هېروي چې د دوی د اټکلونو برخلاف هم بې شمېره اټکلونه وو... خو واقعیتونو ټول د هغه څه برخلاف دي چې روسانو او فرانسويانو د هغو اټکل کاوه، ځکه نه روسانو د ټولې جگړې په اوږدو کې د روسيې زړه ته د دښمن د راوستلو تکل لاره، ځکه هغوی د روسيې خاورې ته د فرانسويانو راننوتلو له هماغې لومړي شېبې نه هڅه کوله د هغو مخه ونيسي او ناپليون نه يوازې د خپلو پوځونو د سيمو د زياتوالي نه ويره نه لرله، بلکې دهغه برخلاف يې د خپل پوځ له خوا د هر نوي گام خاورې د لاندې کولو په وياړ جشنونه او بندارونه نيول او له هغو نه خورا خوښېده او دغه راز دا هڅه يې کوله چې د پخوا په شان له جگړو سره لاس او گريوان نه شي.

د جگړې په پيل کې زموږ پوځ ټوټه ټوټه شوي او زموږ يوازينی هيله د هغو ټوټو يووالی و. هغه هم لږ تر لږه ددې لپاره چې په منظمه توگه شاته لاړ شو، خو که موږ غوښتی چې د دښمن پوځ د خپلې خاورې زړه ته راننېسو، نو د پوځ يووالی بې گټې و. ټولواک هم د پوځ د لمسون او په سرتېرو کې د هېواد د مينې د راژوندي کولو لپاره جبهې ته راغلی و، نه ددې لپاره چې هغوی شاتمبولو ته وهڅوي. که روسانو د پښور د تکل له مخې، هغه ټول مورچلونه د دريسا پر غاړه جوړه کړل، نه د شاته راتگ لپاره بلکې د شاتگ د درولو لپاره و. ټولواک خپل

جگړه او سوله

قوماندانان د هر گام شاته تگ له امله بنکنخل او غندل. د ټولواک په تصور کې خو آن د سمولینسک لاندې کېدل نه ځاییدل، بیا د مسکو سوځېدل خو څه کوي. کله چې پوځ یو والی پیدا کړ، ټولواک له دې کبله چې سمولینسک، پرته له زورورۍ، جگړې تسلیم شوی دی، سوځېدلی دی، سخته کرکه او نارضايت څرگند کړي.

ټولواک داسې انگېرل، خو د روسیې قوماندانانو او د ټول روسیې ملت، شرم د روسیې زړه ته د پوځ د شاته راتگ له امله له دې هم زیات ... و

رنستیا او څرگنده خبره دا ده چې د مسکو پلوتو ته په خپل پرمختگ کې ناپلیون خورا لوی گواښ نه لیده، نه ټولواک الکساندر او نه روسیې قوماندانانو یوه هم. الکساندر او روسیې قوماندانانو هېڅکله دا تکل نه لاره، چې ناپلیون وغولوي او د روسیې زړه ته یې راوهڅوي. د ناپلیون بې لارې کول او روسیې ته د هغه راننوتل، بې له هر ډول تگلارې او تکل ترسره شول (هېڅ چا د دغې پېښې د پېښېدو اټکل نه کاوه) بلکې دغه پېښه، د پېچلو لوبو، کرکو، هیلو په جگړه کې د خلکو د گډون کولو د ارمانو پایله وه، د هغو خلکو او جنگیالو چې له هر هغه څه نه ناخبره و چې وړاندې به پېښېدل، هغوی یې په هېڅ ډول اټکل نه شو کولای او په دې نه پوهېده چې د روسیې د ژغورنې لاره کومه ده. هر څه تصادفا پېښېدل. د پوځونو ترمنځ اړیکې له هماغه پیله وشلېدلې او مور په څرگنده له دښمن سره د نښتې او دهغه دیرغل د مخنيوي لپاره د خپلو پوځونو د یووالي تکل کې شو، خو دا چې د دښمن خورا زورور و، مور له جگړې مخ وړاوه او په چټکۍ شاته لاړو او په دې توگه مو د سمیلیسک پلوتو ته د تگ لاره پرېښه ...

... بارکلي دیتولی د روسیې پوځ یو قوماندان له دې کبله چې بهرنی

جگره او سوله

دی په پوځ کې هومره گران نه دی .. باگراتیون د روس د دویم پوځ قوماندان له هغه نه کرکه لري .. او د هغه له هغو سپارښتنو نه چې پوځونه دې سره یو شي، سرغړونه کوي، شاته راځي ..

ټولواک جبهې ته راغلی چې په خپل پوځ کې د هېواد پالنې روحیه راوپاروي ... په پای کې هغه په دې پلمه چې د پلازمېنې خلک هېواد پالنې ته وهڅوي له جبهې نه ځي او مسکو ته روانېږي ..

روسان د راتلونکې جگړې لپاره په خپلو سیالیو، تکلونو، دوکو او چمتوالي بوخت دي، تر هغو چې هغوی، فرانسویان په هغو ځایو کې چې نشته لټوي، هغوی د نیکیفروفسکي پر قطعې برید کوي، هغه تالان او د سمولینسک دیوالونو ته رارسېږي.

باید د سمولینسک ناڅاپي جگره و منو، ځکه هغه و منو چې لږ تر لږه دخپلو اړیکو رښتیاوالی ثابت کړو. په دې توگه جگره پېښېږي او په هغې کې له دواړو خواو نه په زرگونه خلک وژل کېږي او ژوند له لاسه ورکوي. سمولینسک د ټولواک او د روس د ټول ملت له ارادې پرته دښمن ته تسلیمېږي، خو د هغه ښار خلک چې پوهېږي د دوی والي دوی غولولي او دوکه کړې یې دي، په خپل لاس ښار ته او ورته کوي، پر خوار او زار حالت، تش لاس په داسې حال کې چې د خپلې ماتې او ورکو په اړه فکر کوي، له دښمن سره د کرکې احساس سره مل د مسکو پلو راخوځېږي. ناپلیون وړاندې او مور شاته درومو او هغه څه کېږي، چې ناپلیون باید د بري جنده رپولې وای.

۲

سردار نیکولای اندریوویچ د خپل زوی تر تگه، یوه ورځ وروسته شهزادګۍ ماریا ځانته وروغوښته او هغې ته یې وویل:

- نو څنګه اوس دې زړه تش شو؟ له زوی سره دې واچولوم، خوشاله یې؟ ښه رضایی؟ زړه مې خوږېږي، زورېږم. زه زور، ناتوانه او تا داسې غوښتل. ښه ده، ښه ده، اوس نو خوشالی کوه، خوشالی!

تر دې وروسته د یوې اونۍ په اوږدو کې بیا شهزادګۍ ماریا له خپل پلار سره ونه لیدل. هغه ناروغه و او له خپلې کوتې نه د باندې نه راوت.

د شهزادګۍ ماریا په حیرانۍ دې ته پام شو چې په دې موده کې مشر سردار، پېغله بوري یې هم نه ده منلې او یوازني چا چې کوتې ته تګ راتګ ورسره کاوه، هغه تیخون و.

تر یوې اونۍ وروسته سردار بیا له کوتې راوت، او بیا یې خپل پخوانی ژوند پیل او په تېره بیا د ودانیو د جوړولو څارنه او باغواني یې کوله. له پېغلي بوري یې سره یې ټولې پخواني اړیکي شلولي وو. له شهزادګۍ ماریا سره یې په خبرو کې ژبه سره او دانښې په کې څرګندې وې چې ګواکې وایي:

- ګوره وینئ! تا زما په اړه څه خبرې څه جوړې نه کړې؟ تا مې زوی،

جگره او سوله

سرداراندرې په اړه څه دروغجنې خبرې ونه کړې، چې ګواکې ما له دې فرانسوي سره ګوتې خوږې کړي دي؟ له هغه سره دې خواږدی کړم، خو اوس ګورئ چې نه مې ته په کار يې نه هغه فرانسوي ګګې.

شهزادګۍ ماريانيمه ورځ د خپل وراره، له نيکولای، جان سره په کوټه کې تېروله، د هغه سبقونه يې څارل، خپله يې هغه ته د روسي ژبې او موسيقۍ زده کړې ورکولې، د هغه له روزونکي دوو سال سره به غږيده او نيمه ورځ به يې خپل کتابونه لوستل، وخت به يې له بودۍ مينځې او له هغو خدايي خدمتګارانو سره چې په پټه به د ودانۍ د شا له خوا نه، د دې ديدن ته راتلل، تېراوه. د جګړې په اړه شهزادګۍ ماريانيمه ښه پوه شوه، لکه ټولې ښځې يې چې کوي. جګړې ته د خپل تللي ورور له کبله خورا خواشينې وه. هغه له جګړې او د هغې له وحشت نه ډاريدله او په دې نه پوهېده او دې ته حيرانه وه چې څنګه خلک په بې رحمۍ د يو بل وژلو ته اړباسي، هغه د دې جګړې په اهميت نه پوهېده او هغه يې د پخوانيو جګړو په څېر يوه جګړه ګڼله. سره له هغه چې دوو سال، د هغه هميشنۍ مرکچي د جګړې په لېوالتيا د جګړې بهير څاره، په خورا شوق يې د هغې په اړه خپل عقايد څرګندول، سره له هغه چې د دوی ديدن ته راتلونکي خدمتګارانو، په خورا وحشت، هريو جلا جلا، په خپله بڼه د جګړې د آوازو او د پيدا شوي کافر او عيسويت ضد او روسيې ته د هغه د راتګ په هکله د خلکو خبرې او کيسې ورته کولې او سره له دې چې ژولۍ، چې اوس په شهزادګۍ دروېتڅکايا بدله شوې وه او بيا يې له دې سره خورلندې پيل کړې وه او دې ته يې له مسکو نه د هېواد پالنې نه ډک ليکونه ليکل، بيا هم دې ته جګړه جګړه وه، هېڅ اهميت يې نه لاره او نه پرې پوهېده.

ژولۍ هغې ته ليکل:

جگړه او سوله

ماته گرانې خورلنډې! زه تاسو ته په روسي ژبه ليک ليکم، ځکه زه ټولو فرانسويانو او په هماغه اندازه د هغو له ژبې نه کرکه لرم. زه هغه نه ويلي او نه يې اوريدلي شم.

موږ مسکويان د خپل ټولواک له مينې نه چې د لمانځنې او بې ساري درناوي وړدی، د مينې د اور په لمبو کې سوځو.

زما خوار مېړه د يهودانو په مسافرتونو کې د زوريدو او لوړولو زغم نه لېونی او ستړی شوی دی. دا لاسه کوي، هغه خبرونه چې ما ته رارسېږي له دې مې لا زيات په عذاب اخته کوي.

هر ورو به موږ اريوفسکي د مېراني او سر بنسندنې په اړه اوريدلي چې له خپلو دوو زامنو نه يې غېږ تاو کړي او ورته ويلي دي:

- له هغو سره به يو ځای مرم او بې پتي به نه منو... او په رښتيا چې د دېمن قوت دوه برابره شو، خو موږ ورته سست نه شو. دا هم تېريږي خو د جگړې وختونه بايد لکه د جگړې د وختونو په څېر ومنو او تېريږي کړو. شهزادگي، ايلينا او شهزادگي، صوفيا، ټوله ورځ راسره ناستې وي. موږ خوارې هغه کونډې يو، چې مېړونه مو ژوندي، خو موږ کونډې يو، په زغنو او بدللو لگيا يو او په خوږو خوږو کيسو وختونه تېروو.

يوازې او يوازې زموږ تر څنگ ستاسو ځای تش دی... او داسې او داسې نور دې ته ورته ليکونه "

شهزادگي، ماري، ځکه ددې جگړې په اهميت نه پوهېده چې بوډا سردار هېڅکله د هغې په اړه نه غږېده، هغه يې نه منله او کړی ورځ به يې له دوو سال سره چې ميز ته به ناست و، او خداي خبر څه به يې ويل، خنديدل به او ژبه به يې داسې آرامه او ډاډمنه وه چې شهزادگي، ماري ته به د خبرو وخت نه پاتې کېده او د جگړې په اړه به يې د پلار جاج نه

جگره او سوله

اڅپست.

د جولای د میاشتې په اوږدو کې بوډا سردار خورا گرځنده او آن چې تاند و تازه و. د نوي باغ او چوپړانو ته د نوې ودانۍ جوړل یې پیل کړي وو. هغه یوازینی شی چې شهزادګۍ ماریا پرې زوریدله، هغه یې د پلار بې خوبې وه. هغه خپل دا عادت چې د خپل کار کوټه کې ویده کېده، بدل کړی و او هره شپه به یو بل ځای ویده کېده. یوه ورځ به یې سپارښتنه وکړه چې د هغه سفرې پالنگ په لویه لاره کې کېږدئ، بله ورځ به د مېلمستون پر لویه لاستې لرونکي اوږدې څوکۍ پاتې شو او کله به د هر کلو په کوټه کې پروت و او پرته له هغه چې جامې و باسي سترګې به یې پټې کړې او د پېغلي بوری یې پر ځای به د هغه پتروشکا نومي چوپړ، کتابونه ورته لوستل او همالته به هماغسې ویده شو. خو کله کله به یې بیا په خوړنتون کې شپې سبا کولې.

د اګست په لومړي نېټې د سرداراندرې دویم لیک راوړسېد. په لومړي لیک کې چې د هغه تر تګ نه ژر وروسته را رسېدلی و، په خورا درناوي سرداراندرې له خپل پلار نه له دې کبله بښنه غوښتې وه، چې ځان ته یې اجازه وکړې وه، له پلار سره مخالفت وکړي او له هغه نه یې غوښتنه کړې وه چې په ځان کې د پلار د مهربانۍ احساس راژوندی کړي. بوډا سردار د زوی لومړی لیک ته په خورامینه ناکه ژبې ځواب لیکلی و او تر همدې لیکه وروسته و چې هغه، فرانسوي پېغله له ځانه لرې کړې وه. دویم لیک سرداراندرې د ویتیک له څنډو، لیکلی و، هغه دا لیک، تر هغه وروسته لیکلی و چې دغه ښار فرانسویانو لاندې کړی و او د دغې جګړې په اړه یې په لنډه توګه هلته لیکلي او د هغه نقشه یې هم هلته انځور کړې وه. هغه د جګړې د راتلونکې په اړه هم خپل نظریات لیکلي وو. سرداراندرې په لیک کې پلار ته د هغو

جگره او سوله

ستونزو په اړه چې د جگرې ډگرته دده د کورد نېرېدې والی له امله ده ته ورپېښې وې، هم یادونې کړې وې. ده د جگریزو عملیاتو د نېرېدو والي له امله ډېره خواشیني څرگنده کړې وه او پلار ته یې مشوره ورکړې وه چې مسکو ته لاړ شي.

هغه ورځ د غرمڼۍ په وخت کې چې کله دوو سال ويلي ويلي و چې، د آوازو له مخې فرانسویانو ویتیبسک هم لاندې کړی دی. هغه د خپل زوی سردار اندرې لیک وریاد شو. هغه شهزادګۍ ماریا ته مخ ورواړاوه او وې ویل:

- نن د سردار اندرې لیک راغلی دی، هغه دې ولوست؟

شهزادګۍ ماریا په ډار وویل:

- نه بابا جانه!

هغې نه شو کولای هغه لیک ولولي، چې هېڅ څوک یې آن له رارسېدو هم خبر نه و.

سردار له ملنډو نه په ډکې موسکا په هغې موسکا چې اوس د دغې جگرې په اړه د یادونې په وخت کې تل دده پر شونډو راخوړیده، وویل:

- هغه د جگرې په اړه، د دغې جگرې په اړه لیکلي دي.

دو سال وویل: باید ډېر په زړه پورې وي، هغه خو خپله په جگره کې

دی.

پېغلې بوری ین وویل: اخ، هوکې، باید خورا په زړه پورې وي.

بوډا سردار مخ پېغلې بوری ین ته ورواړاوه او وې ویل:

- پوهېږئ، د واره میز پر سر، د اخبارونو تر دوسیې لاندې دي...

پېغله بوری ین په خوښۍ له خپله ځایه ودانګل.

بوډا سردار تندې تریو او چغه کړل:

- اخ، نه، نه! میخائیل ایوانوویچ، ته لاړ شه.

جگره او سوله

میخائیل ایوانوویچ پاخېدا او د هغه دفتر ته ورغی، خو همدا چې هغه ووت، بوډا سردار په خورا ناآرامۍ دې خوا، هغه خوا وکتل، کاغذي دستمال یې وار تېږه، خپله لار او وې ویل:

- هېڅ څوک، هېڅ نه شي کولای. هر څه یې سره گډوډ کړل.

دده تر راستنېدو پورې، شهزادگۍ ماریا، دو سال، پېغله بوری ین او آن نیکولای جان په چوپتیا چوپتیا کې یو بل ته سره کتل.

بوډا سردار مخکې او میخائیل ایوانوویچ پسې چې لیک او یوه نقشه یې په لاس کې و، په چټکو چټکو گامونو راستانه شول. هغه لیک او نقشه یې پر میز، تر خپل څنگ کېښودل او د ډوډۍ تر پایه یې هغه چاته ورنه کړل، چې وې لولي. همدا چې مېلمستون ته لاړل، هغه لیک یې شهزادگۍ ماریا ته ورکړ او د نوې ودانۍ نقشه یې تر مخې وغورول، پر نقشې یې سترگې خښې کړې او لور ته یې سپارښتنه وکړه چې لیک په لور او از ولولي. شهزادگۍ ماریا د لیک لوستل پیل او په پوښتنیز غلچک یې پلار ته وکتل.

ده خپله نقشې ته کتل، خو داسې ښکاریده چې په خپلو غمونو کې ډوب وي. دو سال ځانته دا حق ورکړ چې وپوښتي:

- سردار صاحب، تاسو په دې اړه څه فکر کوئ؟

بوډا لکه چې په بې خوندي له خوبه راوینښ شوی و، پرته له هغه چې د ودانۍ له نقشې نه سترگې بل پلو وغړوي، وویل:

- زه؟ زه؟ ډېر امکان لري، چې د جگرې کرښه دومره مور ته رانېږدې

شي چې...

سردار وویل:

- هه، هو، هه، د جگرې کرښه! ما ویلي او اوس هم وایم، چې د

جگرې ډگر په پولند کې و او دښمن به هېڅکله ونه شي کولای، چې د

جگړه او سوله

او ټول تر ډېرو پورې چوپ وو.

هغه ناڅاپه سر راپورته کړ، د نوې ودانۍ نقشي ته يې اشاره وکړه او

وې ويل:

- بنه، بنه، بنه! بنه ميځائيل ايوانوويچه! راته ووايه، ته څنگه

کولای شي دغه بدل کړي؟

ميځائيل ايوانوويچ نقشي ته ورنږدې شو، يو څو شېبې سردار له

هغه سره د نقشي په اړه وغږيد، بيا يې برند برند او له قهره په ډک

غلچک شهزادگۍ ماري او دو سال ته وکتل. او خپل دفتر لار.

شهزادگۍ ماري خپل پلار ته د دو سال له حيرت نه ډک او پريشان

غلچک وليد، د هغه سکوت ته يې پام شو او خپله هم له دې نه په

حيرت کې شوه چې څنگه يې پلار د اندرې ليک په مېلمستون کې د

ميز پر سر هېر کړی و، خو هغه نه يوازې د دو سال د پريښانې او

سکوت د علت په اړه له هغه سره د خبرو نه، نه ويريده، بلکې د هغه په

اړه فکر کولو نه هم ډاريدله.

مانېام، ميځائيل ايوانوويچ د سردار د سپارښتنې له مخې

شهزادگۍ ماري ته راغی او له هغې نه يې په مېلمستون کې د

سردار اندرې د هېر شوي ليک غوښتنه وکړه. شهزادگۍ ماري ليک

هغه ته ورکړ.

که څه هم د هغې دا نه خوښېده، هغې ځان ته دا حق ورکړ چې

ميځائيل ايوانوويچ نه وپوښتي، پلار يې څه کوي؟

ميځائيل ايوانوويچ له درناوی نه په ډکې خوله ملنډو مل موسکا

سره وويل:

- هسې خوڅېرې راخوڅېرې، دی ددې نوې ودانۍ له امله ډېر

ناارامه دی. يو څه وخت يې کتاب ولوست او اوس... ميځائيل

جگړه او سوله

ایوانو ویچ خپل آواز لږ ټیټ کړ او وې ویل:

- میز ته ناست دی. باید په خپل وصیت لیک لگیا وي (په دې وروستیو وختونو کې له کاغذو سره بوختیا د سردار یوه له خورا غوره بوختیاوو نه وه. هغه کاغذونه چې تر مرگه وروسته ده نه باید پاتې شي، هغه کاغذونه چې ده وصیت لیک نوم او ه)

شهادتگی ماریا وپوښتل:

-آلپانیچ سمولینسک ته استوی؟

- البته چې، له ډېرې مودې راهیسې سترگه په لاره دی.

۳

کله چې میخائیل ایوانوویچ له لیک سره دفتر ته راستون شو، سردار عینکې په سترگو، د عینکو کړۍ پر تندي د شمعی تر رڼا لاندې د میز شاته ناست و او له کاغذو (هغه کاغذونه چې ده وصیت لیک نومول او باید دده تر مرگه وروسته ټولواک ته لېږل شوي وای) سره اخته و، هغه یې له سترگو لرې نیول او په خورا خوند یې لوستل. کله چې میخائیل ایوانوویچ راننوت، د هغه سترگو د هغو خاطراتو له لوستلو نه وروسته له اوبسکو ډکې وې چې ده په ځوانۍ کې لیکلې وې او اوس یې لوستې. هغه د میخائیل ایوانوویچ نه لیک واخېست، هغه یې په جیب کې کېښود، کاغذونه یې یوې خواته کېښودل او الپانیچ یې چې ډېره موده ورته انتظار پاتې شوی و، ځان ته راوغوښت.

هغه پر یوې پانې هغه څه لیکلي و چې سمولینسک کې اړتیا ورته لیدل کېده، هغه په کوټه کې ښکته پورته گرځېده او هر وار به چې د الپانیچ له څنگه چې ده ته یې د دروازي تر څنگ انتظار وېست تېرېده، هغه ته یې خپلې سپارښتنې ویلې:

- لومړی پوستي کاغذ، تاته وایم اوړې، اته گېډۍ، د دغې بېلگې له مخې، زرین رنګ، دغه بېلگه یې یوسه، چې کټ مټ هماغه واخلي.

جگړه او سوله

بیا شرش، موم، هوکې د کاغذونو د مهرولو لپاره د میخائیل ایوانوویچ د وړاندیز له مخې.

هغه په کوټه کې وگرځېد، خپلو یاد دښتونو ته یې وکتل او وې ویل: بیا به د سرتېرو د جلب دغه لیک، والي ته سپاری...

الپاتیچ ته د سردار سپارښتنو دوه ساعته وخت ونيو، خو بیا هم هغه ته د سردار خبرې پای ته نه وې رسېدلې. هغه کېناست، چرت کې لاړ، سترگې یې سره ورغلې، ویده شو او الپاتیچ وښورید.

- نو، څه خوځېږه، خوځېږه، که څه شی په کار و، دروبه یې لېږم.

الپاتیچ ووت. سردار بېرته خپل میز ته ورغی، خپل میز یې وڅاره، په خپلو کاغذونو یې لاس وواهه، بیا یې دخپل میز جعبه وتړله او د بل میز شاته کېناست او والي ته یې د لیک لیکل پیل کړل. کله چې یې لیک مهر کړ او پاڅېد، وخت له وخته تېر شوی و. هغه غوښتل ویده شي، خو هغه پوهېده چې خوب نه ورځي او گډوډ له غمونو ډک خیالونه یې خوب ته نه پرېږدي. هغه تیخون ته ورغږ کړل او له هغه سره ددې لپاره بلې کوټې ته لاړ چې هغه ته ووايي، د هغه کټ چېری کېږدي. هغه گرد گرځېده او کتل یې چې په کوم کنج کې یې کټ کېښودل شي. هره خوا هغه ته، ناوړه برېښېده، خو له ټولو نه ناوړه ځای د هغه د کار په کوټه کې اېښودل شوی لویه څوکی وه، چې پخوا دی پرې بیدیده. پر هغې څوکی بېدېدل، هغه ته په دې علت خورا وحشتناکه برېښېدل. دی له داسې خیالونو سره لاس او گریوان شوی و، چې دی یې ډېر زورولی و. په هېڅ څه یې تنده نه ماتېده، خو تر ټولو ښه ځای هغه ته د پیاښو تر شا ولاړ څوکی ښکارېده. هغه تر اوسه پورې هېڅکله هلته ویده شوی نه و.

تیخون د یو چوپړ په مرسته د هغه کټ راوړ او د هغه په جوړولو

جگړه او سوله

لگيا شو.

سردار چغې کړل:

- نه، داسې نه، داسې نه، خپله يې يو لږ څه له ديواله نه رادې خواته کړ او بيا يې بېرته څه ورنږدې کړ.

سردار له ځان سره فکر وکړ: بالاخره مې هر څه بدل او جوړ کړل، اوس کولای شم ویده شم.

و درید چې تیخون جامې ترې وباسي.

له هغه عذاب نه يې تندې تريو شو، چې له ده نه د جامو و بستلو په وخت کې تیخون پر ده زغملی و، په پای کې هغه جامې و و بستې، په سختۍ په کت کې پریوت او په شک او گمان يې خپلو و چو ژيرو پښو ته کتل. هغه په فکر کې نه و تللی، بلکې د هغه کړ او په وړاندې لږ کړار شوی و، چې دغه پېښې څنگه راپورته او په کت کې وغځوي. هغه په زړه کې ویل:

-اخ، اخ چې څومره گرانه ده، اخ، چې اوس ژر، ژر تر ژره دا خواري او عذاب پای ته رسېدلای وای او زه مو په کراره پریښی وای. هغه شونډې کېښکودې او د شلم وار لپاره يې هغه بیا کېښکودې او هڅه يې وکړه چې ویده شي، خو هغه لاسم په کت کې غځېدلی نه و چې ناڅاپه، تر ده لاندې کت په یوه ټاکلی گذار، وړاندې او وروسته په خوځېدا شو، گواکې دی په سختۍ سا باسي او دانگي. دغه حال هر شپه تکراریده. هغه خپلې پټېدونکې سترگې وغوړولې.

په خوراواشینی يې خدا زده چاته په بنگېدو بنگېدو بښکنځلې کولې او ویل يې:

- ویدیدل ناشوني دی، لعنت دې وي پر دوی! کومه د پام وړ خبره وه چې ما بنام ته مې، کت ته مې پریښی وه، د قفلونو خبره وه؟ نه، نه د

جگره او سوله

قفلونو چاره خو مې وکړه، نه، د مېلمستون، کوم شى خو و؟ شهزادگى ماريا وه چې کومه بې ځايه خبره يې وکړه. دو سال هم کومه څه وويل. دا احمق سرې! کوم څه مې په جيب کې کېښودل، پروانه لري، نه رايادېري!

- تيشکا ته ووايي، د غرمې په وخت کې مو د څه په اړه خبرې کولې؟

- د سردار په اړه، د مخائيل په اړه...

سردار ميز په سوک وواهه او وې ويل:

- چپ شه، چپ شه! هوکې پوه شوم، شهزادگى مارياد سرداراندرې کيسه، هغه ته ولوسته، دو سال د ويتيبسک په اړه څه وويل. اوس به يې ولولم. سپارښتنه يې وکړه چې تېخون دده له جيب نه، ليک ده ته ورکړي، له وړوکي ميز سره د ليمو شربت او شمعي دده د کټ خواته راوړي. عينکې يې په سترگو کېښودې او د ليک لوستل يې پيل کړل. هماغه وخت و چې د شپې په چوپتيا کې په داسې حال کې چې د چلچراغونو شنه رڼايي يې پر لاسونو خوريدله، ده ليک ولوست او د لومړي ځل لپاره په يوه شېبه کې د هغه په معنا او ارزښت پوه شو.

فرانسويان په ويتيبسک کې دي، او دا امکان لري چې تر څلورو گرځنو وروسته سمولينسک ته ورسېږي او يا کېدای شي اوس هلته رسېدلي وي.

- تيشکا! او تېخون له ځايه پاڅېد. سردار جغې کړې:

- نه، نه، نه پوهېږم، دا ناشونې ده؟

ليک يې د شمعي ترستنې لاندې پټ کړ، سترگې يې پټې کړې، دانيوب يې خيال ته راغى، او د لمر تر شغلو لاندې د هغه له نيوونو ډک ساحل، دروسي پوخ، د هغه ځوان جنرال، چې دى خپله و، هغه ځوان

جگړه او سوله

چې یوه گونځه یې هم لا پر تندۍ نه لرله، مهربانه و، سره، ځلېد و نکې
خېره، چې د پاتيو مسکین (روسي جنرال) کېږدی ته ورننوزي، هغه ته
ټولواکه، د خول خاونده مور، د روس د ملت مهربانه انای، تر نظره
ورغله، داسې تر نظره ورغله چې هغه ټیټ ونې او خوربه ده او ژېړ رنگه
خېره یې لرله، له هغې سره یې په خپله لومړې کتنه کې خپله خوږه
موسکا، مینه ناکي او له خوا خوږې نه ډکې خبرې وریادې کړې. او بیا
یې هماغه خېره، تر تابوت لاندې لویه ډره چې د گلو په درمندو کې
ډوبه وه، وریاده شوه او بیا د تابوت تر څنگ له زوبوف سره د خول د
گرانې خاوندې د لاس د مچولو د لومړیتوب پر حق، ناندري وړ په یاد
شوې. دا ټول او ټول سردار ته وریادیدل او وې ویل:

- خومره به بڼه وه چې هغه وختونه بیا راستانه شوي وای،
کاشکې دغه نننۍ بې ننگه وختونه ژر تر ژره پای ته رسېدلې وای او ای
کاشکې یې زه آرام سره پریښی وای.

۴

لیسه گوري، د سردار نیکولای اندریوویچ بالکونسکي ځمکې او باغونه د سمولینسک په شپیتیزه ورسټي او مسکو ته د تلونکي واټ په دیرش ورسټی، کې پراته وو.

په هماغه ماښام چې بوډا سردار، الپاتیچ ته خپلې سپارښتنې ورکړې، دو سال، له شهزادګۍ ماریا نه هیله وکړه چې دی د ځېنو خبرو لپاره ومني. هغه په دې کتنه کې هغې ته وویل، له دې چې د مشر سردار روغتیا خورا کړکيچنه ده او دا د ځان د ساتنې او پالنې لپاره، هېڅ نه کوي او د سردار اندرې له لیکه هم څرګند پېرې چې په لیسه گوري کې پاتې کېدل، هم لوی گواښ دی، نو هغه (دو سال) په خورا درناوي هیله کوي چې شهزادګۍ ماریا دې د والي په نامه یو لیک ولیکي. اوس چې الپاتیچ سمولینسک ته روان دی، هغه ته دې ورکړي، په لیک کې دې هغه گواښ څرګند کړي، چې د دوی کورنۍ ورسره مخامخ ده. دو سال په خپله دغه لیک کې ولیکل، شهزادګۍ ماریا لاسلیک کړ، الپاتیچ ته یې وسپاره، ورته وویل شول چې هغه والي ته وسپاري او د گواښ د زیاتېدو په وخت کې ژر تر ژره بېرته راستون شي.

آلپاتیچ چې دغه سپارښتنې او لیک ترلاسه کړ، د سپینو بڼو نه جوړه شوې خولۍ (دا د شهزادګۍ د الۍ وه) پر سر، ارباب ته ورته

جگړه او سوله

لکړه په لاس د خپلې کورنۍ د غړو په بدرگه کې له کوره ووت، هغه ووت چې په هغه چرمینه گاډۍ کې چې دوه سره بخون، تور ياله او اوږد لکۍ، آسونه ورته تړلي وو، سپور شي.

د آسونو په غاړه کې زنگونه ځړول شوي وو، زنگونه بيا په کاغذونو کې مروړل شوي، مشر سردار چاته اجازه نه ورکوله چې په لیسه گورې کې، د زنگونو غږ پورته شي، خو الپاتيچ په لرو لارو کې د زنگونو شرنگهاری ډېر خوبنېده. د الپاتيچ چوپړانو، دولتي استازي، منشي، دوې مينځۍ توره او سپينه (په روسیه کې تورې مينځې - کور پاکاوه او سپينې خواړه پخول) دوې بودۍ، قزاق زلمی، گاډيوان او د دربار نورو وگړو دی بدرگه کاوه.

د هغې لور، په چیت پوښ بالبنستونه، د هغه تر شا او ترپنسو لاندې کېښودل. د هغې زړې ښېنې، یو د شمال په پټه په گاډۍ کې ومانده. یو گاډيوان هغه ترترخگ لاندې ونيو او هغه یې په گاډۍ کې کېناوه. الپاتيچ بنگېده، په گاډۍ کې کېناست او د سردار په څېر، ژرژر وغږید او وې ویل:

- خدای مودې، ددې تریندوله دې شرونه ساتي او خدای دې مور ته ددې ښځو غم نه رانښيي.

وروسته له هغه یې د وړو کارونو په اړه، خپلو چوپړانو ته خپلې وروستنې سپارښتنې ورکړې. له خپل تک شین سر نه یې خولۍ پورته کړه (دده دا کار په هېڅکله د سردار کارونو ته ورته نه دی) او درې وار یې پر ټټیر صلیب رسم کړ.

د هغه ښځې په لور آواز وویل:

- میاکوف الپاتيچ! که کومه خبره وه... ته او تا خدای راستانه شی، پر مور رحم ولري، د هغې د ښځې دغه زاری او هیلې له دې کبله

جگړه او سوله

وې، چې د دغې جگړې آوازې هر خوا خورې وې او لاسپې خوریدې.
الپاتیچ و خو خېد. دا خوا هغه خوا یې کتل او د شای خواته پرته
د بښتې ننداره یې کوله. هغه تر شونډو لاندې وویل:
- بښې، بښې، خدای مودې له بښې ساتي! د هغو له غمونو او
خیالونو!

د تگ په لاره کې، یو ځای اوربشې مخ په ژیرې وې او چپرې یې لا
وړې شنه وو، چپرې لا ځمکه تکه او توره او نوی کرنه په کې بیا پیل
شوی وه. الپاتیچ روان و او د فصلونو پر پریمانۍ یې شاباسي وایه. د
اوربشوپتیو او په هغه کې ولاړ فصل ته چې ځای ځای په کې لو پیل
شوی و، کتل...

وروسته له هغه چې دوه واره یې په لاره کې آسونو ته وایښه ورکړل،
د اگست په څلورمه ښارته ورسېد.

الپاتیچ په لاره کې، له پوځي کتارونو او ګاډیو سره مخامخ او یا
هم تر هغو نه مخکې کېده. سمولینسک ته په نږدې کېدو سره له لرې
لرې د ډزو غږ اوریدل کېده، خو د هغه له اوریدو یې تعجب نه کاوه، له
هر څه زیات هغه دې خبرې حیران کړ چې پوځیانو د اوربشو په شنو پټو
کې کېږدی، درولې وې او سرتېرو دغه اوربشې د وښو په توګه خپلو
آسونو لپاره کارولې، که څه هم دغه کار دده د تعجب وړ و، خو د هغه
خپلو غمونو او خیالونو هغه بېرته په خپلو څپو کې ډوب او دغه
حیرانتیا یې ترې هېره کړه.

دا دده دیرش کاله کېدل، چې د هغه د ژوند هر څه د هغه د ارباب،
سردار د هیلو له مخې وو او هغه هېڅکله د هغه له ارادې پرته بل څه نه
کول. هر هغه څه چې د هغه د سردار سپارښتنو پورې اړه نه لرله، نه
یوازې نه تر سره کېدل، بلکې اصلاً یې دده لپاره شتوالی نه لاره..

جگړه او سوله

الپاتيچ، د اگست په څلورمه ماښام سمولينسک ته ورسېد، د دينيپر د سيند پر هغې غاړه کې د گينچاسکي په سيمه کې لکه په دې وروستيو د يرشو کالو کې چې د هغه عادت شوی، په هغه مسافرتون کې، چې اوس يې فيراپانتوف، پورې اړه لرله، وپاړول. دغه فيراپانتوف، چې پخوا سرايوان و، دولس کاله د مخه دده په مرسته له سرداره يو ځنگلکوټی واخېست، د الپاتيچ د مهربانيو له برکته يې په هغه کې کار او ژوند پيل او دا دی اوس يې هلته يو کور، مېلمستون او د وړو خرڅولو يو دکان جوړ کړی دی. فيراپانتوف يو خورب، تورڅنی، سور مخی څلويښت کلن کليوال و چې تورې شونډې، پراخه وتلې پزه او همدا سې پر تورو وتلو وروځو تندى او وتلې گېډه لرله.

فيراپانتوف، چې واسکت او تر هغه لاندې د چیت کميس يې اغوستی و، د خپل دکان مخکې ته ولاړ و، د الپاتيچ په ليدو د هغه خوا ته راغی او وې ويل:

- باکوف الپاتيچ! ټول خلک له ښاره تښتي او ته ښار ته راغلي.

الپاتيچ وويل:

- پوه نه شوم، څنگه له ښاره تښتي!

- زه هم وایم، خلک احمقه دي، ټول له فرانسويانو ډارېږي.

الپاتيچ وويل:

- د ښځو خبرې، د ښځو خبرې، د ښځو خبرې دي.

- زه هم همدا خبره كوم، ياکوف الپاتيچ! پوځي فرمان رارسېدلی

دی چې لاره نه ورکوو، فرانسوي څوک نه پرېږدي، خلک داسې گڼي. پسي اخېستي دي چې هر يو د خپلې گاډۍ لپاره درې روبله غواړي، نه عقیده پاتې ده او نه ايمان.

ياکوف الپاتيچ، بې پروا هغه ته غوږ و. هغه سماوار او آس ته د

جگره او سوله

وښو غوښتنه وکړه. چای يې وڅښه او ځملاست.

تر سهاره پورې دده د مېشت ځای په وړاندې په کوڅه کې پوځونه تېریدل. الپاتيچ بله ورځ هغه کالي چې له ښاره پرته بل ځای نه اغوستل کېږي، واغوستل او د خپلو کارونو د سرته رسولو لپاره ښارته ووت. لمر له سهاره ځلېده او د سهار له اتو بجونه ورځ ښه توده وه. الپاتيچ په زړه کې ويل:

- دغه هوا د غنمو لولپاره ښه ورځ ده، خو لا له سهاره د ښار له څنډو نه د ډزو غبر اوريدل کېده.

د سهار له اتو بجونه د ټوپکو له ډزو سره د ټوپونو ډزې هم يو ځای شوې. په کوڅو کې د خلکو گڼه گڼه وه، خو دا نه څرگندیده، چې چېرې او کوم پلو تلوار کوي، سرتېري هم ډېر ليدل کېدل. گاډۍ هم بې شمېره وې، ښکته پورته روانې وې. سوداگرو او دکانداران د خپلو دکانونو مخې ته ولاړو او په کلیساوو کې لمانځې روانې وې. الپاتيچ د خپلو چارو د سرته رسولو لپاره، د مغازو، ادارو، ډاگځي او ولايت خواته ورغی. په بازار، په دکانونو، په ډاگځای او هر هر ځای کې د پوځ او جگړې خبرې وې. د دښمن خبرې، چې پر ښاريې يرغل پيل کړی و. ټولو يو له بله پوښتنې کولې او ټولو هڅه کوله يو بل آرامه کړي.

الپاتيچ د والي د کور مخې ته سخته گڼه گڼه وليده، قزاقان، کارکونکي، د والي گاډيوانان، ساتونکي او نور ټول د هغه سرې او چوپړان. الپاتيچ د کور مخې ته دوه اعيان وليدل، چې يوه پېژانده. د هغه دغه پېژندگلوی سرې د سيمې د پوليسو مشرو، چې خورا غور او ډډ ډډ غږیده او ويل يې:

- گورئ! دا څه ټوکې نه دي، اوس که يو څوک وای، يوازې وای،

جگړه او سوله

بنځه او ماشومان يې نه لرلای، يا هسې گدا، سوداگر او يا وږی وای،
بيا يې هم پروا نه لرله، يو سر يو يې غم، خو هغه څوک چې د کورنۍ
غړي يې ديارلس تنه دي، لاس يې هم تش، اوس به څه کوي؟ دا څه
چارواکې دي، په خلکو يې څه راوستي دي؟ ټول داږه مار او غله دي،
چې دا خو يې په دار ځړولي وای !

بل وويل: څه وايې، نه پوهېږې چې...

د پوليس مشر ويل:

- زما يې څه، بلا پسې ! پرېږدئ چې واورئ ! تر موره سپي هم بنه

دي

د پاتيج په ليدو يې زياته کړه: ياکوف پاتيج ته دلته څه کوی؟

پاتيج په وياړ سره سر پورته کړ، لاس يې د تل په شان د سردار د

نوم د يادولو سره د تخرگ لاندې ونيو او وې ويل:

- د عاليجناب په سپارښتنه والي ته راغلی يم. سردار سپارښتنه

کړې ده، اجازه راکړئ چې له حاله خبر شم.

هغه وويل:

- څه لاږ شه، ځان خبر کړه، داسې حال يې راوستی چې يوه کراچی

هم نه پيدا کېږي. هغې خواته يې اشاره وکړه چې د ډزو غږ ترې راته، او

وې ويل:

- اورئ، دښمن له ښاره هومره لرې نه دی.

هغه زياته کړه:

- داسې حال يې راوستی دی، چې ټول به ووژل شي. غله، داږه مار

!

دا يې وويل او پر زينو وربښکته شو.

پاتيج سر وښوراوه او پر زينو پورته وخوت. د انتظار په کوټه کې

جگړه او سوله

سوداگر، دوکانداران، بنځي او مامورين هر څوک خورا بې شمېره وو. ټول چپ ناست او يو بل ته يې سره کتل. د والي د کوټې دروازه چې راخلاصه شوه، ټول پاڅېدل، او وړاندې ورغلل. له دروازې په تلوار يو مامور راووت، له سوداگرو سره يې څه وويل، يو ځوان مامور چې صليب يې پرغاړه کې پروت و، ځان پسې دفتر ته وروباله او بېرته د دروازې تر شا پناه شو.

له ورايه برېښېده چې ځان له هغو ټولو غلچکونو نه پناه کوي، چې خلکو هغه ته په ځير ځير او پوښتنيز ډول ورلېږل. الپاتيچ دروازې ته ورنږدې شو. او کله چې دا وار دغه مامور بيا راووت، پاڅېد، خپل لاس يې د خپل ټټر په تړلې تنۍ کېښود، مخ يې هغه مامور ته ورواړاوه، ليکونه يې هغه ته وروړاندې کړل، په لوړ خوډه آواز يې وويل:

- د جنرال آنشوف سردار بالکونسکي (په فرانسوي آنشوف يعنې مشر قوماندان) له خوا، جناب بارون آش ته.

غږ يې داسې پرتم لاره، چې مامور اړ شو هغه ته مخ ورواړاوي او ليکونه يې ترې واخېستل. خو دقيقې وروسته، والي الپاتيچ ومانه او په تلوار يې ورته وويل:

- سردار او شهزادگۍ ته ووايي چې زه له هېڅ څه نه خبر نه يم. او ما د لوړو چارواکو د سپارښتني له مخې دا کار کړی دی، مهرباني وکړئ.

هغه کاغذونه، الپاتيچ ته ورکړل او خپلو خبرو ته يې دوام ورکړ:

- خو له دې کبله چې د سردار روغتيا ښه نه وه، زما هغه ته مشوره دا ده چې مسکو ته لاړ شي. زه خپله همدا اوس خوځېږم، سردار ته هم ووايي... خو والي خپلې خبرې پای ته و نه رسولي. له سر تر پښو په خاورو دوړو يو لړلی افسر رانتوت او په فرانسوي ژبې يې والي ته څه

جگړه او سوله

وويل. د والي خپره له ډاره تکه سپينه شوه. سريبي پاتيج ته وښور او هغه ته يې اشاره وکړه:

- څه! ژر کوه! او له افسر نه يې پوښتنې پيل کړې. کله چې پاتيج د والي له کوټې راووت، د انتظار په کوټه کې د ناستو په تمه کسانو له ويرې او ستړيانو ډکې هيله مندې سترگې ټولې هغه ته ورواوښتې. پاتيج پرته له هغه چې څک شي، نور د ډزو غږونو ته چې دم په دم زياتېدل او رانېرېدل، غږ و، په تلوار او گڼۍ د مېلمستون پلو ته ستون شو. د پوځي اعلاميې هغه پانې چې والي پاتيج ته ورکړې وې، داسې په کې راغلي و:

- تاسو ته ډاډ درکوم چې د سمولينسک ښار لا هېڅ ډول گوانښ سره مخامخ نه دی او دا گمان هم نه شته چې ښار ته دې گوانښ ورپېښ شي. زه له يوې خوا او شهزاده باگراتيون له بلې خوا د ښار مخې ته سره يو ځای کېږو او دا يو ځای کېدل به د مياشتې په دوه ويستمه نېټه تر سره کېږي. دغه دوه پوځونه به د دغه ولايتو د اوسېدونکو په ملتيا چې تاسو ته پرېښودل شوي دي، تر هغه وخته به دفاع وکړي چې دښمنان په شا تمبول شوي او مات نه وي او يا زموږ مېرني سرښندنکي تر وروستي هغه پورې ځان قربان کړي نه وي. نو له دې کبله دا خورا پر ځای خبره ده چې د سمولينسک اوسېدونکو ته ډاډ ورکړ شي او آرام يې کړي، ځکه هغه کسان چې د ځان او دښمن د پوځ تر منځ د دوو پوځونو دغه شان کلک ديوال ويني، بايد په بري هم پوره ډاډ ولري.

(پوځي فرمان، د بارکلي دوټولي له خوا نه د سمولينسک والي بارون آش ته - ۱۸۱۲)

خلک پرېشانه، او په کوڅو کې لالهانده وو، خپل کپري، ميزونه، څوکۍ او د کور ټول څه يې په کراچيو بار له خپلو

جگره او سوله

کورونو نه راوتل او په کوڅو کې وړاندې تلل او گڼه گڼه بې جوړه کړې وه. د فیراپانتوف آستوگنځي په گاوند کې څو کراچی ولاړې وې او د بنڅو غږ ترې راته عذر زاری او زگېروی اوریدل کېدل. یو ډنگر سپی پرله پسې غږیده او د گاډیو د آسونو مخې ته تاویده راتاویده. الپاتیچ له خپل عادت نه په چټکو گامونو د مسافر ځای انگرې ته راننوت او مخامخ د آسونو طویلې ته لاړ، گاډیوان ویده شوی و. هغه یې راوینس کړ، او ورته وې ویل چې آسونه چمتو کړي او خپله د کور دالان ته ورتېر شو. د مسافر ځای د څښتن له کوټې د یو ماشوم د ژړا، د یوې بنڅې د ساندو د فیراپوتتاف د چغو او غضب نه ډک آواز غوږو ته راتلل. کله چې الپاتیچ دالان ته راننوت، د آسپز بنڅه له ویرې لکه ویریدلې چرگه بنکته پورته مندې وهلې.

- بنڅه یې ووهله، داسې په مرگ یې ووهله، داسې یې ووهله او پر ډاگ یې کښوله.

الپاتیچ وپوښتل: ولې؟ د څه لپاره؟

- بنڅې یې غوښتل چې له ده سره گډه لاړه شي. د بنڅو کار دی. هغې ټینگار کاوه چې دا هم له ځان سره بوزي، هیله یې کوله چې دا او ماشومان مرگ ته مه سپاره. هغې ویل:

- ټول لاړل، او موږ څه گناه لرو؟ داسې داسې یې ووهله، داسې چې په ځمکه یې همدا سې څښوله.

الپاتیچ، له هغه سره داسې سروښوراوه، گواکې ده د هغه خبره تایید کړې وه او خپله یې له دې امله چې نه غوښتل نور، نوڅه واورې. د مسافر ځای د خاوند د کوټې مخامخ کوټې ته چې خپل اخیستل شوی شیان یې هلته ایښی و، ورغی.

په همدې شېبه کې یوه ډنگره، رنگ الوتې بنڅه، چې ماشوم یې په

جگړه او سوله

غېږ کې نیولی و، دستمال یې له سره لویدلی، له دروازې راوډانگل، انگر ته تلونکو زینو پلو یې منډه کړې او چغې یې وهلې، ظالمه، وژونکيه !

فیراپوتتاف، د هغې پسې له کوتې راووت، خو همدا چې الپاتیچ یې ولید، خپل واسکت یې سم، لاس یې پر څڼو تېر، سترې ستومانه برېښېده. هغه پسې کوتې ته ورننوت او وې پوښتل:

- الپاتیچه غواړئ لاږ شی؟

الپاتیچ، د هغه پوښتنې ته ځواب ورنه کړ، پرته له هغه چې هغه ته وگوري، خپل اخبستل شوی شیان یط راواخبستل او وې پوښتل چې، کرایه یې څومره شوه؟

فیراپوتتاف وویل:

- بیا به حساب کوو، څنگه والي ته ورغلی؟ څه پریکړه وشوه؟

الپاتیچ ځواب ورکړ چې والي د پریکړې په اړه ده ته هېڅ ونه ویل.

فیراپوتتاف وویل:

- دا ژوند او کار چې مور یې لرو، آیا کولای شولاږ شو؟ کډه کول خو څه ټوکې نه دي؟ تر داراگا بوژ پورې او ه روبله کرایه غواړي. دا چور له لارې وتلی، ایمان یې په پیسو بایللی دی! میلیونوف، ښه اټکل کړی و، لا د پنجشنبې په ورځ یې خپله د وروو بوجی په او ه روبله پر پوځیانو وپلورله. هغه زیاته کړه:

- ښه نو، ورکه وه یې، یو چای خوبه وڅکي؟

تر هغه پورې یې چې آسونه، گاه یو پورې تړل، الپاتیچ او فیراپانتوف چای سره وڅکه، د غلې دانې په اړه سره وغږیدل او په دې اړه یې غورې وکړې چې هواد فصلونو د راټولو لپاره خورا ښه ده.

فیراپانتوف چې درې پیالې چای یې وڅکه، پاڅېد او وې ویل:

جگړه او سوله

- ډزې څه بندي غوندي شوي، بسايي زموږ پوځ مخې ته لاړ، دوی ویلی دي چې د بنمن به بنار ته نه پرېږدي، هر ورو به دوی پوهېدلي وي چې دومره زور لري چې داسې خبرې کوي...

الپاتيچ خپله سودا راواخېسته، هغه گاډيوان ته يې ورکړه چې کوتيې ته راننوت او د مسافر ځای له خاوند سره يې حسابونه خلاص کړل. د خوځېدونکو گاډيو، د آسونو د سمونو او د هغو د غاړې د زنگونو د آزونو شرنګهاری د کورد دروازي نه د وتلو يادونه کوله.

له غرمی نه څو ساعته او بنستي و، سيوري د کوڅې تر نيمايي پورې راوړاندې شوي و، خو په پاتې نيمايي کې لا توډ لمر ځلېده. الپاتيچ له کرکې نه د باندي وکتل او د دروازي پلوته ولاړ. ناڅاپه لري بياديو عجيب و غريب غږ، بيا گرز پورته شو او تر هغه وروسته د بنار په فضا کې د توپ د مرميو د لويډو او ډډز غږ مېهاری خپور او هيندارې يې ورپرېډولې. الپاتيچ کوڅې ته ووت. دوه تنو د پل خواته منډې وهلې. پر بنار د اوريدونکو مرميو، د هغو د لگېدو او چاوديدو غږونه له هرې خوا نه اوريدل کېدل، خو دغه غږونه د توپ د هغه غږونه په کچه چې له بناره د باندي اوريدل کېدل او پر بنار يې مرمی راوړولې، په هېڅ شمار وې. د دغو ډزو غږ د خلکو پام هومره ځانته نه وراړاوه، څه کم پنځه بجې ناپليون سپار بنسټنه کړې وه، چې بنار د توپو تر اورلاندې راولي، يو سلو دير شو توپونو پر بنار گولې وروولې. په لومړي سر کې خلک هک حيران او په دې ډزو يې سر نه خلاصېده.

هغه گولې چې پر ځمکه لگېدې، چاوديدې، په لومړي سر کې د هغو چاودونو د خلکو پاملرنه راپاروله، د فيراپاتنوف بنسټې چې ژړا او زاری يې تر هغه وخته پورې دننه له کوره اوريدل کېدې، چپه شوه، ماشوم يې په غېږ کې د کورد دروازي پلولاړه. او په پټه خوله يې د

جگړه او سوله

خلکو ننداره او د هغو غږ ته غوږ غوږ ووه.
آشپز او دوږ وو، پلورونکي کارگر هم د وره پلو ته راغلل. ټولو په
خورا خوشالۍ او ځانگړې پاملرنې هڅه کوله د هغو په سرد
تېریدونکو گوليو ننداره وکړي، خو په دې وخت کې خواته چې په
خورا مستۍ غږیدل، د کوڅې له یوه گرځني نه راتا و شول.

یوه وویل:

- دغه ته زور وایي، بام او د کور چت یې تالاولا کړل.

بل تن بیا غږ وکړ:

-ته گوره چې ځمکه یې څنگه چول چول کړه.

درېیم تن وځنډل او وې وېل:

- ډېر بڼه وشو، ډېر بڼه وشو. بڼه ده چې لږ دې شاته ودانگل کنه اوس

به دې د غوښو ټوټې له خاورو او ایرو سره یو ځای وې.

خلک ټول په دلته راټول شول. هغو کیسه کوله چې څنگه تر دوی لږ

وړاندې یوه گولۍ په یوه کور کې ولگېده. په دې وخت کې هم گولۍ

پرله پسې د خلکو له پاسه تېرېدلې... خو یوه هم دوی ته نېرېدې نه

لگېده، الپاتیچ په کراچی کې سپور شو. د مسافر ځای خاوند د

دروازې په خوله کې ولاړ و. پر هغې آشپزې بنځې چې لستونې یې بله

وهلې، سره لمن یې اغوستې، خپل بر بند مړوندونه یې بنسورول او د

هغې دلې خواته چې په یوه کنج کې راټول شوي وو، ددې لپاره ور روانه

وه چې د هغو خبرو ته غوږ شي، غږ وکړ:

- چېرې څی؟ څه دې ورک کړی؟

هغې وویل: عجیب سړی دی؟

خو همدا چې د خپل بادار غږ یې واورید، بېرته راستنه او خپله

بله وهلې لمن یې بنکته کړه.

جگړه او سوله

بيا يو دروند غږ خو دا وار دوی ته د پر نېرېدې، لکه د يوه مرغه چې
ځان ځمکې ته راوارتېږه، له آسمان نه راو لويد. په کوڅه کې اور
ولگېد. چاودونه وشوه او په کوڅه کې لوگی خپور شو.

د مسافر ځای خاوند، د آسپزې پلو ورمنده کړه او چغه يې کړل:

- بې رحمې، ته دلته څه کوي؟ دا څه و؟

دې سره هممهاله د بنځو د ژړا او شروشور غږ له څو ځايه واوريدل
شو، يو ماشوم په وحشت سره چغې وهلې، خو خلک په چوپه خوله او
الوتو رنگونو د هغې آسپزې شاو خواته ورتول شول. په دې گڼه گڼه کې
د دغې بدمرغې بنځې آواز تر ټولو نه لوړ و.

- اوی، گرانو، زما د زړه سرو، څارم شم، قربان مو شم، مه پرېږدئ،

مه پرېږدئ چې مړه شم، زما زړه ته گرانو!

پنځه دقيقې وروسته په کوڅه کې هېڅڅوک هم پاتې نه شو. آسپزه
يې چې ورون يې د بم له ټوټې نه ټپې او مات شوی و، پخلنځي ته
يووړه.

الپاتيچ، گاډيوان، د فيراپانتواف بنځه او ماشومان سره له
څوکېداره پر ځمکې ناست او غوږونه يې ډزو اوريدو ته څک کړي وو،
د توپونو غږ مبهاری، د گوليو ټک او ټوک، د آسپزې زورونکي
زگيروي، چې په نورو آوازونو کې له ورايه څرگند و، يوه شېبه هم نه
آرامېدل. د مسافرځي د خاوند د بنځې ماشوم چې کله به ډېر ناآرامه
شو، په غېږ کې واخېست، هغه به يې نسوراوه او په خوږو خوږو او
مهربانو خبرو به يې تسلاوه او کله ناکله به يې له هر هغه چا نه چې له
کوڅې نه راته، د خپل مېړه چې په کوڅه کې پاتې و، جاج اخېست. د
وړو پلورونکو کارگر چې څمڅې ته راغی، هغې ته وويل چې بادار له
نورو خلکو سره يو ځای ددې لپاره کليساته تللی دی چې د مسيح

جگړه او سوله

معجزه بنودونکی شمایل له سمولینسک نه ولېږدوي. ماښام د ټوپونو ډزې آرامې شوې. د الپاتیچ کورنۍ له څمخې نه راووته اوله دروازي سره ودريده. د ماښام پخوانی آسمان چې تک شین و، اوس لوگیو پوښلی و. سپورمۍ راختلې وه او ددغو لوگیو د پردو په منځ کې یې په زړه پورې ځلا لرله. د توپخانې د ډزو له هغه وحشته وروسته ښار په داسې یوې خاموشۍ کې ډوب شو، چې یوازې د پښو د څښولو، د چټکو گامونو د اخیستو، زاریو او زگیرو یو، دلرو لرو چغو او نارو او د اورونو د خړپهاري آواز هغه ماتوله. د آسپزې زگیروي اوس آرامه شوي وو. له دوو خوا نه د ټینګواورونو، دتورو لوگیو کند کونه پورته کېدل او په هوا کې خوریدل. په کوڅو کې سرتېري، نه په منظمو کرښو بلکې د مېرټونو په څېر په گډه وډه او گڼه گونډه کې په رنگارنگو دریشیو کې له بېلابیلو خواو تلل راتلل. ددغو سرتېرو څو تنو د الپاتیچ تر مخې، د فیراپوننتاف انگرته ورمندې کړې. الپاتیچ د دروازي خوا ته ورغی. د کوم ځپل شوي غونډ سرتېرو چې شاته تمبول شوي وو، لاره بنده کړې وه.

افسر چې هغه د دروازي په درشل کې ولید، ورته وې ویل:
 - ښار ورته تسلیموئ، تنستی، ځی ووزئ. او افسر پر سرتېرو غږ وکړ:

- زه به تاسو ته وښییم چې د خلکو کورونو ته ننوتل، څه معنا لري؟
 الپاتیچ کورته راستون شو او گاډیوان ته یې وویل چې گاډۍ چمتو کړي. تر الپاتیچ او گاډیوان نه وروسته د فیراپوننتاف د کورنۍ ټولې ښځې هم راووتې، ښځې چې تر هغه وخته پورې، د لوگیو او آن د اورونو د شغلو په لیدو چې د تیارو په خوریدو لاپسې ښې څر گندې دي، ناڅاپه په ژړا او شروشور یې جوړ کړ. دې ته ورته ژړا او

جگړه او سوله

ساندې د کوڅې په بل سر کې چې گواکې، له دوی سره د سیالی لپاره جوړې شوې، هم اوریدل کېدې. الپاتیچ او گادېوان چې لاسونه یې رېږدیدل، د آسونو افسارونو جرې او غوټه شوې لړۍ راخلاصولې. کله چې د الپاتیچ گاډۍ د انگرې له دروازې نه وتله، هغه د فیراپوتتاف د دوکان له خلاصې پاتې شوې دروازې نه ولیدل چې څنگه لس دولس تنه سرتېري د غنمو، وړوو او آفتاب پرست له دانو نه بو جی ډکوي. له دې سره هممهاله فیراپانتوف له کوڅې نه راستون شو، د سرتېرو په لیدو یې غوښتل چغه کړي، خو ناڅاپه یې خپلې څنې په منگلو کې تېنگې او په کړس کړس خنډیدل یې پیل کړل. د هغه له خندا سره ساندي ملگرې شوې او وې ويل:

- هلکانو، ورپي، تالان يې کړئ، دې ارمونو ته هېڅ څه يې نه ږدئ، هغه خپله د وړو بو جی را اخېستې او کوڅې ته يې و رارتېرلې. خو تنه سرتېری چې ډار شوي وو، د باندې و تښتېدل، خو څو تنو نورو خپلې بو جی ډکولې. فیراپانتوف چې الپاتیچ ولید، هغه ته یې مخ ورواړاوه او غږ یې پرې وکړ:

- د روسیې حال څرگند شو! روسیه تالا شوه! زه خپله اوس اور ورته ورته کوم، روسیه تبا ه شوه! او فیراپانتوف کوڅې ته منډه کړه. په کوڅې کې د سرتېرو پرله پسې بهیر داسې روان و چې الپاتیچ نه شو کولای، ایلو واورې، هغه دې ته اړو چې ودرېږي او صبر وکړي، د فیراپانتوف ښځه او بچیان هم په گاډۍ کې ناست او دې ته سترگه په لاره و، چې لاره خلاصه شي.

شپه خوره او د تیارو لمن غوړیدلې وه. ستوري رابر شوي وو او ځوانۍ سپورمۍ هم کله ناکله د لوگو شان ه، سترگکونه وهل. د الپاتیچ کراچی او د فیراپانتوف د ښځې گاډۍ، چې د سرتېرو د ډلو په

جگره او سوله

گنه گونہ او دنورو گاڏيو او کراچيو په منع کې نور نو وړاندې روانې وې، دې ته اړوتې چې د دنيپر د سيند د ساحل پر غاړه تم شي. څلور لارې ته نږدې چې لاره بنده شوې وه او گاڏۍ ټولې ولاړې وې، په يوې کوڅې کې يو يو کور او يوه دوکان اور اخبستی و، خو اور په مړ کېدو و. شغلې کله کراريدې او د تورگني لوگي په غېږ کې پناه کېدې او کله به يې ناڅاپه لوړې شغلې پورته او په څلور لارو کې د ولاړو خلکو په څېرو يې له ورايه حيراني راڅرگنده کړه.

الپاتيچ چې د ځنډيدو له امله، له خپلې کراچۍ نه پلې شوی و، يوې تنگې کوڅې ته ورننوت، چې د اور ننداره وکړي. د اور اخبستل شوي کور تر مخې سرتېرو پرله پسې تگ راتگ کاوه، الپاتيچ دوه سرتېری وليدل، چې له هغو سره يو بل سړی چې شين بخون کوټ يې اغوستی و، د اور اخبستي کور نه اور اخبستی دستک راباسي، د لارې آيلو کورته يې وړل او ځېنو نورو بيا هغې خواته واېښه وړل. الپاتيچ يو ډله خلکو ته چې د اور د شغلو په مخکې ولاړ و، ورنږدې شو، اور د غنمو د انبار لوړ ديوالونه، تر شغلو لاندې کرل او تر هغو نه لوړ يې لمبې وهلې، او د اور اخبستي چت لرگي د اور له کبله لاندې رالويدل. داسې ښکاريدل چې خلک دې ته سترگې په لاره وو چې چت ټول راوړلو بږي. الپاتيچ هم همدې ته سترگې په لاره و.

يو آشنا غبراغی او بوډا ته يې غږ وکړ:

- الپاتيچ !

الپاتيچ چې په هماغه تپه تياره کې د خپل ځوان بادار غږ پېژندلی و، ځواب ورکړ:

- پلار جانہ ! بناغليه، عاليجنابه !

سرداراندرې چې پوځي کوت يې پر غاړه او پر تور آس سپور و، د

جگره او سوله

خلکو له شانه الپاتيچ ته خير خير کتل او وي پوښتل:

- ته او دا ځايونه دلته څه کوي؟

الپاتيچ چې سلگي وهلي ځواب ورکړ:

- ستاسو حضور عاليجنابه! ستاسو حضور... مگر مور ماتي

خولې ده؟ پلار جانہ..!

سرداراندرې بيا وپوښتل:

-ته دلته څه کوي؟

په دې شېبې کې د اور لمبې لاسې لورې او زياتې شوې او د
الپاتيچ د ځوان بادار سترې او تکه سپينه څېره يې ښه ښکاره او
خرگنده کړه. الپاتيچ هغه ته وويل چې څنگه سمولينسک ته استول
شوی او په څه سختيو هغه تر دې ځايه راغلی دی.

هغه بيا وپوښتل:

- ستاسو حضور، څه فکر کوي، مور جگره بايلو دي ده؟

سرداراندرې هغه ته ځواب ورنه کړ. هغه له جيبه د يادښت کتابچه
راووسته، په خپل زنگانه يې کېښوده، يوه پاڼه يې له کتابچې څېرې
او په پنسل يې کوم څه ليکل پيل کړل.

هغه خپلې خور ته وليکل:

- سمولينسک تسليموي، يوه اونۍ وروسته به ليسه گوري هم د
دښمن لاس ته پريوزي، سمدلاسه مسکو ته و خوځېږئ، د خوځېدا سره
سم يوريبار او سوباژ ته ولېږه، د خپل سفر حال سمدلاسه راته وليکه.

کله چې يې ليک وليکه او الپاتيچ ته يې ورکړ، هغه ته يې دا هم
وويل چې څنگه د هغه د پلار سردار، د شهزادگۍ، کمکي سردار، د
کمکي سردار ښوونکی، د تگ کره وره برابر کړي، څنگه د شويو
کارونو په اړه ده ته سمدلاسه خبر ورکړي، خو هغه لا دغه سپارښتنې

جگړه او سوله

پای ته نه وې رسولې، چې د سورو پوځونو د قوماندانی یو افسر او د هغه څو سرتېرو په خورا تلوار ده ته ځان راوړس او ه.

افسر په بهرنۍ لهجې، خو سرداراندرې ته آشنا غږ چغه کړې:

- تاسو ډگروال یاستی؟ د تاسو په مخ کې کورونو ته اور ورته کوي، تاسو ورته گورئ او هېڅ نه وایي؟ دا څه معنا لري؟ تاسو به د خپلو دې کړو ځواب ووايي!

دا بېرگ و. بېرگ اوس د لومړي پوځ د کین اړخ، د پلي پوځونو د قوماندان مرستیال و. هغه خپل دا منصب لوړ او خورا غوره گانه، سرداراندرې هغه ته وکتل، هېڅ یې ونه ویل، له پاتېچ سره یې خپلو خبرو ته دوام ورکړ او وې ویل:

- هیله ده هغو ته ووايي چې تر لسمې نېټې پورې ځواب ته سترگی په لاره یم، که تر لسمې پورې ستاسو د خوځېدا ځواب را ونه رسېږي، زه به دې ته اړ ورم چې هر څه پرېږدم او لیسې گورې ته درشم. بېرگ، چې سرداراندرې پېژندلی و، وویل:

- سرداره! زه دا خبرې ځکه کوم چې تل غواړم سپارښتنې پر ځای کړم، ځکه زه تل هغه په ټینګه سر ته رسوم، هیله لرم تاسو به ما وښئ. دا ښکاره نه شوه چې هغه څه غوښتل.

د اورونو د شغلو له مینځه یو گرز راپورته شو. شغلې د یو څو شېبو لپاره آرامې شوې. د لوگو تورې وریځې د چت لاندې راوختیدې، د اور له مینځه بل یو ډارونکی آواز واوریدل شو او یو غټ شی راوولید.

د انبار د چت نه د رالویدلې دویمې غټې ټوټې آواز، واوریدل شو او له انباره د سوځېدلو غنمو د ډوډۍ بوی راته. د خلکو د گڼه گونې له منځه د شروشور او زگیروي غږ اوریدل کېده. لمبو او دهغو شغلو د آسمان پلو سرو پسته او د خلکو حیرانې، گونځې شوې او گڼې.

جگړه او سوله

اخېستې خېرې بې چې د اورننداره بې کوله له ورايه څرگندولې. هغه سړی چې شين بخون کوټ بې اغوستی و، لاسونه پورته ټک وهل او چغه کړل:

- خورا ښه دی، خورا هر څه تالان شول. زلميانو، هر څه تالان شول.

يو څه غږونه پورته شول:

-د غنمو د انبار خاوند دی، په خپله دی دی. سرداراندرې، الپاتيچ

ته مخ ورواړاوه او وې ويل:

- ښه! ښه! ټولې خبرې به همداسې چې ما درته وويل، همداسې به

بې ورسوي.

او پرته له هغه چې بېرگ ته چې دده تر څنگه چوپه خوله ولاړ و. يوه

خبره هم وکړي، و خوځېد، خپل آس ته بې متروکه ورکړه او په کوڅه کې

پناه شو.

۵

پوځونو، له سمولینسکه، راوتلو ته دوام ورکړ او د بنمن هم هغوی پسې را اخیستې او وړاندې را روان و. هغه غونډ چې د سردار اندرې تر قوماندې و، د اگست په لسمه په شاته راتگ کې، د ونو منځ کې تېریدونکې لارې نه چې لیسې گورې ته نږدې تېریده، مخکې روان و. دا درېیمه اونۍ وه چې تودوځۍ او د اوبو نشتوالي دوام درلود. هره ورځ په آسمان کې کنډک کنډک او خپه خپه وریځې اوبنتې را اوبنتې او کله ناکله به یې د لمر تبۍ هم پټه کړه، خود مازدیگر او ماښام تر منځ به بېرته آسمان تک شین شو. او لمر به د افق د سرو لږو تر شا نښته ولوید. یوازې د شپې به شبنم په هوا کې اټونه جوړول او ځمکه ته یې سپېڅلتیا بښله. ناریبیل شوي غنم سوځېدل، وړي یې تویدل. ډنډرونه یې وچېدل. څارویو ځکه له لوړې رملارې وهلې، چې هغو په څرځایونو او په ځمکو کې نه شو کولای یو ډکی واښه پیدا کړي. هوا ډېره توده او یوازې یوازې به د شپې له پلوه، تر هغه وخته پورې چې شبنم به خور و، په ځنگلونو کې به هوا لږه سره وه، خو په هغو وټونو کې، په تېره بیا په هغو وټونو کې چې پوځیان به خوځېدل، آن په هغو برخو کې چې له ځنگلونو تېریدل، د کومې بڼې هوا پټه نه لگېده. شبنم به د سرتېرو له گامونو نه.. د شگو او خاورو په پورته شویو دوړو کې ورکېده. همدا چې سهار وختي به د سرتېرو خوځېدا پیل شوه، د کراچيو او توپخانو

جگړه او سوله

د کاروان څرخونه، تر نیمايي په دوږو کې لږلي او پلي کسان به تر بننگرو پورې په دغو دوږو او خاورو کې ډوب روان وو. د دغو ریگونو او شگو د دوږو یوه برخه به په پښو او څرخونو او بله برخه یې پورته په هوا کې، له وریځو سره گډه، پر پوځونو ولاړه او بېرته به د هغو خلکو پر سترگو، څڼو، غوږونو، سپوږمو، په تېره بیا گوگل او زړونو را پریوته چې په دې لاره روان وو. هرڅومره به چې لمر پورته کېده، د دغو دوږو لوړتیا لاسپې لورپیده او د دغو سوځونکو دوږو د نازکې پردې له شا نه، کېدای شو په ساده سترگو لمر ولیدل شي، لمر لکه د یوه لوی او ورین توپ په شان برېښېده. هېڅ ډول باد او ورمه نه لگېده او خلکو په دې تنگه هوا کې په منځنۍ کچه سا اېستله. هغوی خولې تړلې او پزه نیولې وړاندې روان وو او هر وخت به چې کلیو ته رسېدل، ټولو به ځان څاگانو ته رساوه. په او بوبه سره ورتول شول او د هرې څاه او به به یې تر چیکرو پورې ځکلې.

سرداراندرې، د غونډ قوماندان و. د غونډ چارې، د هغه د غږو څارنه پالنه او د فرمانو اخیستل او ورکول د هغه ورځنۍ چارې وې. د سمولینسک د ښار اور اخیستل او د ښمن ته د هغه پرېښودل د سردار په ژوند کې یو ستر او نه هېریدونکی پړاو و. د ښمن په وړاندې د کرکې نوی احساس دی دې ته اړ کې و، چې خپل ویاړونه هېر کړي. هغه ټول د غونډ په چارو کې ډوب او د خپلو سرتېرو او افسرو لوی خواخوږی او د هغو پالونکی و. په غونډ کې هغه، ټولو: زمور سردار، په نامه یاد او. په هغه ویاړیدل او ورته گران وو، خو د هغه خواخوږي او مهرباني یوازې دده سرتېرو او افسرانو یعنې تیموخین او نور لاس لاندې وگړو پورې اړه لرله. یعنې په غونډ کې نویو او یا له هغو کسانو سره چې ده یې نه پېژانده، خو کله به یې چې خپل کوم یو

جگړه او سوله

هېوادوال، يا د قوماندانيو كوم آشنا وليد، هماغه شېبه به هر څه بدل شول، تندي به يې تريو او ژبه به يې ترڅه شوه. بيا هر هغه څه چې په دې كې به يې تېر وختونه رايادول، له هغه نه يې كركه لرله. نه له دې كبله يوازينۍ هڅه يې دا وه، چې د تېر ژوند په اړو تېرېښوونو او نه كړي او لږ تر لږه د هغې په وړاندې خپل پور په صداقت پرې كړي.

خو رښتيا خبره دا وه چې سرداراندرې ته هر څه په يوې غم لړلې او خواشينې پردې كې نغښتي برېښېدل، په تېره بيا دغه حالت هغه وخت لا پسې غم لړی شو، چې سمولينسك دښمن ته پرېښودل شو (هغه ښار چې د هغه په اند بايد ساتنه يې شوې واى). وروسته له هغه چې د اگست په شپږمه د هغه ناروغ پلار، خپله د خوښې لیسې گورې (هغه سيمه چې په خپلو لاسو يې ودانه كړې وه) او د هغه گران اوسېدونكي، تالانگرو ته پرېږدي او د مسكو تښتېدو ته اړوزي. سرداراندرې د خپل غونډ له برکته كولاى شول، نه ددغو شخړو، نه د ځان ژغورنې لپاره، بلكې د بل څه په اړه فكر وكړي او دغه څه دده غونډ و. د اگست په لسمه هغه پوځ چې دده غونډ هم په كې و، لیسې گورې، ته ورسېد. سرداراندرې دوه ورځې مخكې خبر ترلاسه كړ چې دده پلار، خور او زوى مسكو ته ورسېدل. كه څه هم سرداراندرې په لیسې گورې كې هېڅ كار نه درلود، خو د هغې تلوسې او د خپلو غمونو د ټپونو د تېلو لپاره، بايد هلته ورغلى واى.

هغه سپارښتنه وكړه چې آس ورته زين كړي، چې دى لاړ شي او يو ځل د پلار مېنه وگوري. هغه ځاى چې دى هلته پيدا شوى و، خاپوړي يې په كې كړې وې او هلته يې خپل ماشومتوب تېر كړى و. له چې سپور، د كلي د چينو نه چېرې چې په لسگونو ښځو په مرگو جرگو كالي مينځل، تېر شو، هلته يې هېڅڅوك نه ليدل. هغه درې چې به تل

جگړه او سوله

له چينو سره وهل شوې وې او د اوبو مخې ته به ولاړې وې او س
خلاصې شوې او د اوبو منځ ته تللې او تر نيمايي په اوبو کې ډوبې وې.
سرداراندرې د ساتونکو د کوټې خواته ورغی. د تېرو دروازې په
خوله کې هېڅ څوک نه و او دروازه خلاصه وه. د باغ په لارو کې، شنه
راپورته کېدونکي وو، آسونه او خوسکي په انگرېز نومي پارک کې
خریدل. سرداراندرې گلخونې ته ورننوت، د هغې کرکې او بنسینې هم
ماتې وې. د گلخونې د ځېنو گلدانيو، گلان وپستل شوي او لاندې
پراته وو او ځېنې وچ شوي وو. هغه تراس، نومي باغوان ته ورغې کړل،
خو چا يې ځواب ور نه کړ. له گلخونې ووت او وړاندې صفې ته ورتېر
شو. وې ليدل چې لرگينې ستنې وهل شوي او تراشل شوي دي. او د
زیتونو د راشکولو لپاره يې د هغې د ونو څانگې هم راماتې کړي دي.
زور بزگر (هغه چې سرداراندرې به ورکتوب کې، د دروازې مخکې
ليده) پريوې شنه بخونې اوږدې باغي څوکۍ ناست و. هغه کونو او د
سرداراندرې په راتگ خبر نه شو. هغه پر هغې اوږدې لرگينې څوکۍ
ناست و، چې د مشر سردار ناسته پرې خوښېده. سرداراندرې د کور
خواته ورغی، وې ليدل چې په پخواني باغ کې هم د زیتونو څو ونې
هل شوي دي. يوه برکه آسپه، سره له خپل بيهان سره د سروگلو په منځ
کې سرگردانه وه. کور ترلې و، خود لاندې پور يوه کرکۍ خلاصه وه. د
يوه چوپړزوی د سرداراندرې د دیدن لپاره کورته ورمندې کړل.
الپاتيچ خپله کورنۍ کوم امن ځای ته لېږلې وه او خپله يوازې په ليسه
گورې کې پاتې شوی و. هغه په کور کې ناست و او سپېڅلې کتاب يې
لوست. همدا چې د سردار له راتگ نه خبر شو، عينکې په پوزه پاڅېد،
په داسې حال کې چې تنۍ يې ترلې، له کوټې ووت، په چټکۍ د سردار
خواته ورغی، او پرته له هغه چې څه ووايي د سرداراندرې زنگون يې

جگړه او سوله

ورته مېچ کړي.

بيا يې مخ وړاوه، او له خپلې ناتوانۍ نه په شرم شرم کې يې، هغه ته د حال جاج ووايه. هر هغه څه چې قيمتي و او د ارزښت وړ و، باگو چارووا ته لېږدول شوي وو. په سلو کې څلورمه برخه غنم هم وړل شوي و. وچ واښه او پسرلنۍ غلې دانې (الپاتيچ په وينا په هغه کال يې حاصل هم بې ساري و) سرتېرو لاشنه ريپلي او وړي وو. ولسي خلک تالاولا او ديوالي شوي وو. ځينې باگو چارووا ته کډه شوي او ځينې هغه هم، خورا لږ شمېر همالته په ليسه گوري کې پاتې وو.

سرداراندرې، تر پايه د هغه خبرو ته غوږ نه شو او وې ويل:

- څه وخت يې پلار او خور لارل، او ښکاره خبره ده، چې څه وخت مسکو ته لارل؟ الپاتيچ تصور کاوه چې د سردار موخه باگو چارووا ته د هغو د تک وخت پوښتی، وويل چې د اگست په اوومه او بېرته يې د جايدادونو، ځمکو او باغونو په اړه خبرې پيل او په دغو چارو کې يې د لارښوونې غوښتنه وکړه. الپاتيچ وپوښتل:

- اجازه راکوئ چې د يادښت په بدل کې سرتېرو ته واښه ورکړم؟ له

موږ سره لا خورا ډېر واښه پاتې دی.

سرداراندرې، د دغه بوډا تک شنه سر ته چې د لمر تر شغلو لاندې ځلېده او د هغه د بشري، حالت ته وکتل او په دې پوه شه، چې بوډا هم د خپلو پوښتنو پر بې ځاييتوب پوهېږي، خو بيا هم هغه يوازې د خپل غم د سرولو لپاره کوي، په زړه کې يې وويل:

-زه به هغه ته څه ووايم؟

-ښه ده، ښه ده وريې کړه !

الپاتيچ وويل:

-که تاسو باغ داسې تالاولا گډوډ ويني، په دې کې موږ ملامت نه

جگړه او سوله

يو، هېڅ چاره نه وه، پوهېږئ، درې غونډه له دې ځايه تېرېدل او د شپې همدلته تم شول، په تېره بيا درگانان. ما د هغو د قوماندان نوم او رتبه ليكلي، چې بېننه وغواړي.

سرداراندرې ترې وپوښتل:

- بڼه! اوس ته بيا څه كوي؟ كه د بڼمن راشي او دا ځاى لاندې كړي، بيا څه كوي؟

الپاتيچ سرداراندرې ته مخ ورواړاوه، هغه ته څير شو او په خورا پرتم يې لاسونه د آسمان پلو لوړ كړل او وې ويل:

- زما ساتونكى هغه دى، هر څه چې د هغه اراده يي، هغه به كېږي.

يوه ډله كليوال او چوپړان چې خولۍ يې له سره پورته كړې وې، په شنيلو كې مخ وړاندې را روان او سرداراندرې ته نېږدې كېدل.

سرداراندرې د الپاتيچ خوا ته ورخم شو او وې ويل:

- بڼه د خداى په امان! خپله هم څه، هر څه چې وږي، وږه يې او نورو خلكو ته هم ووايئ چې ووزي او لاړ شي، يا دې دريزان بڼارته لاړ شي او يا هم د مسكو څنډو ته. الپاتيچ د سرداراندرې پښه راو نيوله او په ژړا شو. سرداراندرې هغه په نرمه پورې واوه، خپل آس يې وخوځاوه او همدا سې چټك او يرغه د باغونو پلو ورشېوه شو.

كانه بوډا هماغه شان له راغلي غم نه بې خبره، لكه پرگران مړى ناست مچ، ناست و او مخې ته ولاړه كنده (د ونې بيخ) ته يې گوزارونه وركول.

دوو نجونو چې لمن يې له گلخونې نه دراتولو شويو الوچونه ډكې وې او له هغه ځايه لرې كېدې، له سرداراندرې سره مخامخ شوې. مشره نجلۍ د سرداراندرې په ليدو سخته وډاره شوه، د خپلې كمكۍ

جگړه او سوله

خورلنډې لاس يې ونيو او پرته له هغه چې له لمنې نه تويې شوې الو چې راتولې کړې، له هغې سره د چنار د ونې شاته پټه شوه.

سرداراندرې په چټکۍ له دې ډاره، له هغو نه مخ واپاره چې هغوی پوه نه شي، چې ده هغوی ليدلی دی. دده پردغو بنو، خو ډار شويو نجونو خورا زړه خوږ شو. هغه له دې ډاریده چې هغو ته ور وگوري، خو هم مهاله يې ډېر زړه کیده چې هغوي ته ور وگوري.

يو نوی خوبونکی او آرامه ونکی احساس پرده لاس بری شو، يو چور پردی خو په هماغه کچه ده ته د انساني گټو آشنا احساس، هغه څه چې دغو نجونو کول. دا څرگنده خبره وه، چې دغو نجونو يوه هيله لرله او هغه دا چې دغه شنې آلوچې و خوري او څوک هغوی ونه وينې. سرداراندرې له هغوی سره خواخوږی و او په دې چاره کې يې د هغو بری يې غوښته. هغه نه شو کولای هغو ته ور ونه گوري او بيا يې هغو ته وروکتل.

نجونو چې ځان له گواښ لرې وگانه، له خپل څار ځای نه راووتلې، په نازکو آوازونه يې مرکه پيل، لمنې يې په منگلو کې کلکې، په خورا خوبسۍ، لوڅې بربنډې لمر وهلې پښې په شنيليو کې منډه کړل او له هغه ځايه لرې شوې.

سرداراندرې له دې کبله چې، د سرتېرو د تېریدو د لويې لارې له دوړونه لږ لرې شوی و، ځان آرامه احساساوه، خو کله چې له لیسې گورې نه لږ لرې شو، بيا يې ځان دغې لارې ته ځکه برابر کړ چې لږ آرامه شي، ځان يې خپل غونډ ته چې په يوه دره کې د يوې چينې خوا ته ديره شوی و، ورساوه.

د ورځې يوه بجه او څو دقيقې وې، دلمر دسرې تې شغلې له دوړو په نه زغمېدونکي ډول د خلکو پرتندی لگېدې او د هرچا شا يې ان د

جگړه او سوله

کالیو لاندې سوځوله، دوړې همداسې زیاتې د ولاړو پوځیانو پر مرکو او غرېدا، کېږدی. دروله وه، باد نه لگېده. سرداراندرې د اوبو د بند له څنګه د تېریدو سره، یو بوی احساس کړ او د ډنډونو سره هوا یې په خپره ولگېده. زړه یې غوښتل ولامبي، هېڅ پروا یې نه لرله چې اوبه څنګه ککړې وي. د سیند نه د راجلا کېدونکو اوبو ډنډ ته یې وکتل او هلته یې د لوړو خنداو کړسهارۍ او د چغو غږ واورید. د ککړو اوبو او د نهرو شنو اوبو لوړتیا د لامبو و هوونکو د شمېر د زیاتوالي له کبله لا لوړه شوې وه. د سرتېرو سپینو برنډو ځانونه، د هغو لمر و هلي لاسونه، مخونه او څپونه، چې له دې امله تک سره شوي وو، له ورايه په اوبو کې ښکاریدل.

یو ځوان ژېړ څنې سرتېری، چې د درېیم ټولي و، سرداراندرې هم هغه پېژانده. هغه چې د ښنګري نه یې تسمه تړلې وه، پر ټټر یې صلیب ووېست. د دې لپاره چې ښه ودانګي، شاته لاړ، منډه یې کړل او اوبو ته یې ورو دانګل. یو بل افسر چې تورې، خوتل جرې پریشانه څنې یې لرلې او تر ملا پورې په اوبو کې ډوب و، خپل ځان یې کور وړ کاوه او په خپلو تر مړوندو تورو لاسونه یې پر ځان اوبه شیندلې...

افسر تیموځین چې سره پزه یې لرله، د نهر پر غاړه ولاړ و او ځان یې په ځان پاک وچاوه، که څه هم د سردار په لیدو و شرمېده، خو بیا یې هم وکولای شو، هغه ته مخ ورواړوي او ووايي:

- سخت خوند کوي، حضرت عالي، مهرباني به مو کړې وای.

سرداراندرې تندې گونځ کړ او وې ویل: ککړې دي.

- سم د لاسه به یې درته پاکې کړو.

او تیموځین چې لا جامې نه وې اغوستې، منډه یې کړل چې نهر

جگړه او سوله

پاک کړي، هغه وويل:

- حضرت سردار غواړي ولاسي.

خو آوازونه پورته شول:

- کوم؟ زمونږ کوم سردار؟

ټولو ډېر تلوار او اله گوله جوړه کړه، چې سردار خپله اړوت په سختۍ هغوی په کرار کړي. هغه دا نښه وگنله چې همالته په سرای کې پر ځان اوبه واچوي. هغه چې خپلو برینډو غړو ته وکتل، ورپرديد، خو دغې رپرديدا ته، نه د سرو له وحشت او کرکې، چې د ناڅرگند حالت په پرده راخوره شوې، بلکې د هغو برینډو ځوانانو له لیدو نه و، چې په هغو ککړو اوبو کې لمبیدل، هغه په زړه کې وويل:

- د تویونو د خولې غونډې!

د اگست په اوومه نېټه شهزاده باگراتیون له خپل تم ځای، د میخائیلوفسکي له کلي نه چې د سمولینسک پر لاره پروت دی، داسې لیکلی و:

- بناغلی عالیجناب گراف الکسي آرکچييوف! (هغه لیکنونه د اراکچييوف په نامه لیکل، خو په دې پوهېده چې هغه هر ورو مرو ټولواک هم لولي، نو ځکه ده پوره هڅه کوله، چې هغه په خورا ځیر او پوره پاملرنې وليکي).

- تصور کوم، چې وزیر به پر سمولینسک د ولکې د درول راپور ورکړي و. د غم او خواشینی وړ او پوځ خورا ناهیلی دی چې دغه شان غوره ښار په داسې آسانی د ښمن ته پرېښودل شوی دی. ما په خپل وار سره هڅه وکړه، چې هر څنگه کېږي هغه په دې قانع کړم، آن ورته ومې لیکل، مگر هغه هېڅ خبرې او دلیل قانع نه کړ. زه په خپل وجدان قسم خورم چې ناپليون هېڅکله داسې له ستونزو سره مخامخ شوی نه و او

جگړه او سوله

که هغه خپل نیم پوځ هم قربان کړی وای، بیا یې هم نه شو کولای پر سمولینسک داسې آسانه ولکه ټینګه کړي، زموږ پوځونه داسې جنگېدل او داسې جنگېږي، چې هېڅکله داسې نه و جنگېدلي. ما له پنځلسو زرو سرتېرو سره، ۳۵ ساعته د دښمن د وړاندې تګ مخه ونيوله، او همداسې مو د هغو مخه نیولې وه او جنگېدو، خو هغه ۱۴ ساعته هم د چا مخه ونه نیوله. دا زموږ د پوځ لپاره د شرم او بې ننگۍ خبره ده. ما ته داسې برېښي چې هغه هم باید ژوندی پاتې نه شي. که هغه ویلي چې مرګ خورا ډېرو، دروغ وایي، کېدای شي ۴ زره تنه وژل شوي وي، نه زیات، خو که مرګ ژوبله لسو زرو ته هم رسېدلای وای، رسېدلي دي وای، نو څه، جگړه ده، که زیات شوي وای د دښمن مرګ ژوبله به هم بې سارې شوې وای. څه کېده چې یو دوه ورځې نورې یې هم دفاع کړې وای؟ دا په ډاګه خبره وه، چې هغوی به خپله تېښتې ته اړ شوي وای. هغوی نه د ځکلو او نه آسونو ته د ورکولو اوبه لرلې. هغه سهار ژبه کړې وه، نه به تسلېمېږي، خو ناڅاپه یې سپارښتنه راوړسېده چې په شا کېږي به. په دې حال جگړه نه شي کېدای، که داسې وي ډېر ژر به دښمن د مسکو په کوڅو کې وگورئ...

داسې آوازي خپرې شوي دي، چې تاسو د روغې جوړې خبرې کولې، خدای دې نه کوي. تردومره قربانیو او تردومره، شرموونکي شاته تګ نه وروسته به روغه ټوله روسیه ستاسو پر وړاندې ودروي او موږ ټول به د پوځي درېشي له اغوستلو نه شرم کوو. او که په بله بې ووايو چې خبره داسې شوه، نو باید و جگړېږو او تر هغه و جگړېږو چې روسیه او دهغې خلک د دریدو توان لري.

مشرې باید د یوه تن پرغاړه وي، نه د دوو تنو، ستا دا وزیر به کېدای شي وزیر وي، خو هغه ښه قوماندان نه دی، نه یوازې ښه

جگړه او سوله

قوماندان نه دی، بلکه ډارن او بد قوماندان دی. تاسو هغه ته د خپل وطن برخلیک ورسپارلی دی، خو رښتیا خبره دا ده چې زه له غمه لېونی کېږم، تاسو به ماله دغو سپوږغو او سپیرو خبرو نه چې لیکم یې وښی. دا ښکاره خبره ده چې هر هغه څوک چې سوله غواړي او هممهاله وزیر او ستر قوماندان واوسي، هغه ته نه یوازې ټولواک گران نه دی، بلکې چې موږ ټول به تالاولا کړي. زه تاسو ته رښتیا رښتیا لیکم. تاسو اړیکې چمتو کړئ، ځکه داسې برېښي چې وزیر غواړي خپل مېلمانه په خورا ځیرکتیا ځان پسې، پلازمېنې ته راوړي. د هغه یاور جنرال ولشوگین د ټول پوځ بد ایسي او شک پرې لري. خلک وایي چې هغه تر موږه زیات د ناپليون خواخوږی دی، حال دا چې وزیر د هغه له مشورې پرته، بل هېڅ څه نه کوي. که څه هم زه تر وزیر مشر یم، خو په ټولو کړو وړو کې، د یو سرتېري په شان د هغه خبرې او سپارښتنې اورم. دا خبره خورا زورونکې ده، خو څه وکړم، ما ته مې خپل ټولواک گران او بله چاره نه لرم. مگر دا د خواشینۍ خبره ده چې زموږ ټولواک دغه شان ویاړمن پوځ، دغه شان یو چاته سپارلی دی. تاسو یې تصور کولای شئ، چې موږ څه شمېر خلک یوازې له ستریا نه له لاسه ورکړل او تر ۱۵ زرو تنو پورې مو، شاته تگ ته اړ کړل. که شاته تگ نه وای، دا یوه خبره به هم نه وه. ستاسو دې په خدای قسم وي، ووايي، روسیه زموږ مور، زموږ وطن، که ووينئ چې موږ داسې په ډار او بې غیرتۍ، هغه داسې یو شمېر احمقانو او لېونیو ته سپارو او د خپلو وگړو په زړه کې د کرکې زړې کړو، څه به ووايي؟ ولې او له چانه وډارېږو؟ زه ملامت نه یم چې وزیر، ډارن، ساده، وخت له لاسه ورکوونکی او تر ټولو بدې ځانگړتیاوې لري. ټول پوځ ژاړي او هغه ښکځي.

۶

د ژوند د ټولنيز بې شمېره ویش لپاره چې کومې ډلبندۍ په پام کې نیول شوي دي، یوه ډله هغه ده چې منځپانگه یې پیاوړې او بله یې هغه ده چې په هغو کې اډانه او بڼه غوره وي. د پترزبورگ په تېره بیا د هغه د اعیانو ژوند کېدای شي، په دویمه ډله کې وشمېرل شي، ځکه د هغو ژوند د کلیو، بانډو د بناړونو او آن د مسکو د بندارونو د ژوند په کچه بدلون او پرمختگ نه لاره.

مور له ۱۸۰۵ تر ۱۸۱۲ کاله پورې خو ځله له ناپلیون سره روغه وکړه او بیا سره ونښتو. اساسي قوانین مو ومنل او بیا مو بېرته لغو کړل. د اناپاولوفنا او د ایلین بندارونو د یو دوو کالو پخوا په شان هماغه شان چې وو، هماغه دي. په هماغه شان د اناپاولوفنا، په بندارونو کې د بناپارت له بریو کرکه څرگندیده، د هغه بری او هغه ته د اروپا د شاهانو تسلیمي او لاس په نامه دریدل، هغه لویه دوکه بلله کېده چې یوازینی موخه یې د هغه وگړو زورول او په قهرول و چې د اناپاولوفنا په مشرۍ یې له دربار سره اړیکې لرل. کټ مټ همدغه شان د ایلین په بندارونو کې چې رومیانخوف به ځان د هغه وړ او تل به په کې بنوریده، ایلین به یې بې سارې بنکلی او هونبیاره بنځه بلله، په ۱۸۱۲ کال کې هم د ۱۸۰۸ کال په شان کټ مټ د ستر ملت، د ستر مشر په اړه غږیدل او له فرانسې سره یې د اړیکو په شلولو خواشیني څرگندوله او له هغې سره یې د

جگړه او سوله

روغې هيله لرله.

په دې وروستيو وختونو کې له جبهې نه د ټولواک تر راگرځېدو وروسته په دې دواړه ډلو کې څه ناآرامی پيدا شوې وه او دواړه خواوو يو بل غندل او څه سپکې سپورې يې سره ويلې وې، خو د هغو لارې هماغه چې وې، وې.

د اناپاولوفنې په کړيو کې يوازې تند لارو ليژمينانو لاس بری لاره. دغه راز په هغو کې د هېواد پالنې خيالات خورا پياوړي، ژور او ويل به يې چې بايد فرانسوي تياتر ته لار نه شو، ځکه د يوه تياتر ساتنه لکه د يوه پوځ د ساتنې په اندازه خرڅ غواړي. دوی د جگړې حال احوال په خورا ځير څاره او د خپل پوځ په پلوي به يې آوازې خپرولې. د ايلين او روميانخوف په بنډارونو کې د فرانسوي پوځيانو د تالان او وژنې په اړه هومره خبرې نه کېدې، بلکې د هغه په پلوي، د ناپليون د سوله ايز دريځ او د سولې لپاره د هغه د هلو ځلو په اړه خبرې کېدې... د بېلېن وينا چې د ايلين د کور هميشنۍ مېلمه و (اوس په پترزبورگ کې هر هونسيار او ځيرک سړي د ايلين کور ته د تگ راتگ وياړ موندلی و) اوس خورا دود شوې وه. هغه ويلې و:

- اوس نه باروت بلکې د هغه مخترعين به د جگړو لارې ټاکي. په دې ډله کې له ټولواک سره د مسکويانو د لېوالتيا په خبره چې له ټولواک سره گډ پترزبورگ ته رارسېدلي وو، په خدا، مگر په احتياط ملنډې وهل کېدې.

د اناپاولوفنا، په ډله کې، برعکس په داسې خوښۍ ددغو چارو هرکلی کېده لکه پلوتارک چې د لرغونو زمانو نه کاوه. شهزاده واسيلي چې په دولتي چارو کې خورا لوړې چارې لرلې، ددغو دوو ډلو د پيوند کړۍ جوړوله. هم د خپلې آشنا اناپاولوفنا کورته ورته او هم د خپلې لور

جگړه او سوله

د بيلوماتيک سالون ته دغو دوو مخالفو بنډارونو ته تگ راتگ به دى کله ناکله زړه نازړه کړ او په پريکړو کې به تېر وټو، چې چېرې کومه خبره وکړي. هغه د اناپاولوفنا په کور کې هغه ډول خبرې کولې چې بايد د ايلين په کور کې يې کړې وای او يا هم برعکس.

پترزبورگ ته د ټولو اک، تر راستنېدو نه لږ وروسته، شهزاده واسيلي د اناپاولوفنا په بنډار کې د جگړې په اړه د خبرو په لړ کې بارکلي دوتولي، بنه غنډل، خو حيران پاتې شوى و، چې د هغه پر ځاى څوک د جگړې ستر قوماندان وټاکل شي. له مېلمنو نه يو تن چې په خورا مخورتوب پېژندل کېده، وويل ده نن د خزانه دارى په ودانۍ کې د پترزبورگ د وسله والو اربکيو ټاکل شوى مشر کوزوف ليدلى چې د داوطلبو اربکيو د غونډې مشري يې کوله او څرگندونه يې کړې ده، چې هغه د دغې مشرۍ لپاره غوره ځانگړتياوې لري.

اناپاولوفنا، چې يو غمجنه موسکايي پر شونډو خوره شوه، يادونه وکړه چې: کوزوف لا تر اوسه له بدناميو پرته ټولو اک ته نور هېڅ کړي نه دي.

شهزاده واسيلي يې خبرې پرې کړې او وې ويل:

- ما د اعيانو په غونډه کې ډېر ټينگار وکړ، خو چا مې خبره وانه اوریده. ما وويل چې د اربکيو د مشر په توگه د هغه ټاکل به د ټولو اک خوښ نه شي. هغو زما خبرې وانه اوريدلې.

يوه شېبه حيران پاتې شو، آن هېره يې شوه چې د ايلين په کور کې بايد د مسکويانو پر هېواد پالنې وځاندي او د اناپاولوفنا په هغه بايد برعکس د هغو ستاينه وکړي. هغه زياته کړه:

- ټولې همدا د سيالۍ خبرې، خو دا سيالۍ له چا سره؟ خو په هماغه کې يې خپلې تېروتنې ته پام شو او زياته يې کړه:

جگړه او سوله

- آیا د روسیې تر ټولو مشر او سپین پیری جنرال گراف کوتوزوف ته دا ښایي چې لار شي، په خزانه داری کې کیني او هلې ځلې یې هسې هدر لارې شي؟ آیا دا امکان لري هغه څوک د پوځ ستر قوماندان وټاکل شي، چې پر آس هم کیناستی نه شي او د جگړې په جرگه کې یې خوب وږي؟ هغه څوک چې د خورا ناوړه اخلاقي ځانگړتیاوو خاوند دی. ښه ده چې په بخارست کې یې ځانته ښه نوم گټلی دی. زه نه غواړم د هغه د جنرالۍ د ځانگړتیاوو په اړه څه ووایم، خو آیا دا ښایي چې زموږ په اوسني حالت کې دغه شان عاجز او وړوند بودا د ټولو پوځونو ستر قوماندان وټاکل شي؟ هوکې چور وړند؟ وړند جنرال چا لیدلی؟ هغه هېڅ شی نه ویني. هغه به د پټ پټو نوي لوبه کوي، ځکه هغه خو څه نه ویني، هېڅ چا له دې خبرې سره مخالفت ونه ښود.

د جولای په څلورويشتمه دا خبرې ټولې رښتیا وې، خو د جولای په ۲۹ کوتوزوف ته د شهزاده د نامه ویاړ وروښل شو. کوتوزوف ته د شهزاده د نامه ویاړ وروښنه، کېدای شوه ددې لپاره و، چې هغه لږې او پوځ ترې بې غمه کړي. که څه هم هغه په خپل نظر ټینگار نه کاوه، خو بیا هم د هغه په اړه د شهزاده واسیلي قضاوت دوام درلوده.

داگست په اتمه د فیلد مارشالانو جرگې د سالتیکوف، آراکچیوف، ویازمیتینوف، لوپوخین او کوچوبیه په گډون غونډه وکړه او په هغه کې د جگړې پر بهیر خبرې اترې پیل شوې. ددغو خبرواترو او څېړنو پایله دا وه چې د جگړې د ماتې علت په قوماندانۍ کې، دوه واکیز او له کوتوزوف نه د ټولو اک خوابدي وه، خو بیا هم تر لنډو څېړنو او خبرواترو نه وروسته هغو کوتوزوف د پوځ د ستر قوماندان په توگه وټاکه. او په هماغه ورځ کوتوزوف د ټول پوځ د اعلی قوماندان او ټولو هغو سیمو مشر وټاکل شو، چې پوځ هلته مېشت و.

جگړه او سوله

د اگست په نهمه سردار واسيلي، د اناپاولوفنا په کور کې بيا له هغه پېژندل شوي مخور سره مخامخ شو. هغه پېژندل شوي سړي هڅه کوله، ځکه اناپاولوفنا خوشاله وساتي چې غوښتل يې د ښځينه ښوونځي مدير وټاکل شي. شهزاده واسيلي په ورين تندي خوشاله او مست لکه د هغه نيکمرغه په شان چې خدای يې ټولې غوښتنې منلې وي، تالار ته راننوت او وې ويل:

- تاسو خبر شوي، نوی خبر مو واوريد، کوتوزوف فيلد مارشال شو. ټولې سيالۍ پای ته رسېدلې دي. پوهېږئ څومره نيکمرغه او خوشاله يم.

هغه په تالار کې ټول ناست کسان په ځير ځير وڅارل او وې ويل:
- بالاخره هغه څوک مو چې غوښته پيدا شو. دغه هماغه څوک دی.
هغه پېژندل شوی مخور، سره له هغه چې د نجونو د ښوونځي مديريت ته د رسېدلو لېوالتيا يې لرله، خو ونه يې شو کولای، سردار واسيلي ته د کوتوزوف په اړه د هغه پخوانۍ خبرې وريادې نه کړي. (دغه خبره هم د سردار واسيلي، هم د اناپاولوفنا او هم د کوربنې لپاره چې د کوتوزوف د خبر له اوریدو نه خورا خوشاله و، يو ډول سپکاوی و، خو بيا هم مخور سړي، ونه شو کولای، هغه ونه وايي).

هغه سړي د دې لپاره چې سردار واسيلي ته د هغه خبرې وريادې کړي وي، وويل:

- وايي چې هغه روڼد دی؟

سردار واسيلي په درانه ډډ غږ په تلوار او لاسي توخي، هغه توخي چې تل به يې د هغه په مرسته خپل دغه شان ستونزې آوارولې، وويل:
- دا چټيات دي، هغه پوره ويني، باور وکړئ، پوره، هغه تکرار کړه:
- هوکې چټيات دي، هغه پوره ويني، هر څه ويني، باور وکړئ او

جگړه او سوله

هغه څه چې زما د لا خوشالی سبب کېږي، داده چې ټولواک هغه د ټول پوځ اعلیٰ قوماندان او د ټولو هغو سیمو چې هلته پوځ مېشت دی، واکمن کړی دی. دا هغه واک دی، چې هېڅکله، هېڅ چاته او یو قوماندان ته هم ورکړ شوی نه و. هغه خپلې خبرې له بري نه په ډکې یوې موسکا پای ته ورسولې او وې ویل:

- هغه اوس یو مطلق سلطان دی.

اناپاولوفنا وویل:

- د خدای شکر! د خدای شکر! خدای دې دهغه ساتندوی

واوسي!

پېژندل شوي سړي، چې بنکاریده نوی یې دغو بندارونو ته تگ راتگ پیل کړی دی او ددغو محافلو له کړو وړو سره ناآشنا برېښېده، اناپاولوفنې ته په چوغلی-چوغلی او ددې لپاره چې خپل پخوانی اند هم بدل کړی، وویل:

- سره وایی چې ټولواک زړه نازړه دغه شان واک کوتوزوف ته سپارلی دی. ځکه وایی کله چې کوتوزوف ته دغه خبر ورکول کېده، چې ټولواک او هېواد، دغه شان ویاړ هغه ته وربښلی دی، دهغه پېغلوټې په شان تک سور شو، چې د ژوکوند کیسه یې اوریدلې وي.

اناپاولوفنې ځواب ورکړ:

- دې خبرې کې به څه زیاتې شوی وي.

سردار واسیلی په چټکۍ او خوند سره د اناپاولوفنا خبره تاییده او

وې ویل:

- نه، نه، اوس ټولواک ته تر کوتوزوف نه نېرېدې څوک نه شته. د

سردار واسیلی په اند، کوتوزوف نه یوازې په خپله بې ساري قوماندان و، بلکې خلکو هم د لمانځنې تر کچې هغه ستایه هغه زیاته کړې ده:

جگړه او سوله

- دا خبره ناشونې ده، هغه ته لا پخوا او تل ډېره پاملرنه لرله.
اناپاولوفنا وويل:

- شکر د خدای دی، زه اوس له خدایه یوازې دا هیله لرم چې
کوتوزوف په رښتیا ټول واک ترلاسه کړي او هېڅ چاته دا حق ورنه
کړي چې دهغه د چارو خنډ شي.

سردار واسیلی په هماغه شېبه کې پوه شو، چې دغه هېڅ چا، څوک
دی او په بنگهاري یې وويل:

- زه په دې پوره خبریم، چې کوتوزوف د پوځ مشري په دې شرط
منلې ده، چې د ټولواک ولیعهد به په جبهه کې نه پاتېږي. پوهېږئ؟
هغه ټولواک ته څه ویلي دي؟ او د سردار واسیلی هغه خبرې یې تکرار
کړې وې، چې کوتوزوف به ګواکې ټولواک ته کړي وې:

- که تېروتنه وکړئ، زه نه شم کولای هغه ورټیم او که ښه کار وکړي،
هغه ستایلی او ویارلی نه شم.

شهزاده کوتوزوف، خورا ځیرک سړی دی، زه هغه له ډېر پخوا نه
پېژنم.

هغه پېژندل شوي مخور چې لاد اعیانو په بنډارونو کې له خبرو
کولو سره آشنا نه و، وويل:

- ښاغلی مبارک دا شرط هم وړاندې کړی و چې خپله اعلیحضرت
ټولواک دې هم باید جبهې ته نه ورځي.

همدا چې دغه خبره یې وکړه، په هماغه شېبه کې سردار واسیلی او
اناپاولوفنا له هغه نه مخونه وراړول، په خواشینۍ او ساړه اسویلي یې
د هغه سادګۍ ته د حیرانۍ په نښه یو بل ته وکتل.

۷

هغه وخت چې په پترزبورگ کې دغه پېښې تېرېدې، فرانسويان له سمولینسک راواوښتل او کرار کرار د مسکو خواته رانېرېدې کېدل. د ناپليون مورخ، تېر، د ناپليون د نورو مورخينو په شان چې د خپل اتل د کړو برحق والی هڅه کوي وايي چې د مسکو د ديوالونو زړه رانېکون ناپليون بې اختياره د ځان لېواله کړی و. هغه د نورو هغو مورخينو په شان چې د تاريخي پېښو پېښېدل د يو تن د ارادې پایله گڼي، په خپل دغه قضاوت کې برحقه دی. هغه د روسي مورخينو په شان چې وايي ناپليون د مسکو زړه رانېکون ته روسي سردارانو لېواله کړی و، برحقه دی. دلته له هغو قوانينو نه پرته چې ټولې پخوانۍ پېښې د اوسنيو پېښو سريزې بولي، د پديدو د خپل منځي اغېز ونډه چې هر څه سره گډه وده وي، هم په کار ده. د شطرنج بڼه لوبغاړی چې لوبه بايلي، د زړه له کومې ډاډمن دی چې د هغه د لوبې د بايلودو علت هغه تېروتنه ده، چې د لوبې په پيل کې يې کړې ده، خو هغه دا هېره وي، چې د ټولې لوبې په بهير کې د هغه په هر گام کې دغه شان تېروتنې وي او يوه خوځېدا يې هم بې له تېروتنو نه وه، مگر هغه تېروتنه چې دی هغه ته پام وراړوي، هغه ده، چې سيال يې له هغه نه گټه اخېستی ده.

خو د جگړې لوبه که څه هم په ځانگړو ښکاره زماني شرايطو کې روانه وي، خو تر دې هغې ځکه خورا پېچلې ده چې په شطرنج کې بې

جگړه او سوله

ځايه د يوه تن په ارادې، دانې وړاندې وروسته کېږي، خو په جگړه کې بې شمېره ارادې، د گڼ شمېر ارادو په لارښوونه سره ټکر کېږي. ناپليون، ترسولینسکه وروسته غوښتل لومړی د دارگابوژ او يازوما د لاندې کولو او بيا په څاريو-زاييمشه کې له روسي پوځ سره وجنگېږي، خو تقدير داسې راوسته چې روسان د زياتو ډولادولو ټکرونو تر اغېز لاندې، د بارادينا تر سيمې پورې چې د مسکو په يو سلو شل روستي کې پراته ونه شو کولای، له ناپليون سره مخامخ شي. ناپليون په يازوما کې خپلو پوځونو ته سپارښتنه او فرمان ورکړ چې مخامخ مسکو لور ته لاړ شي.

مسکو، د دغې سترې امپراتورۍ آسيایي پلازمېنه، د الکساندر د خلکو سپېڅلی ښار، مسکو له خپلو بې شمېره کلیساوو سره چيني معابدو ته ورته ښار، دغه مسکو د ناپليون خيالونه زنگول او هغه يې ناآرمه کړی و. ناپليون چې پر خپل توربخن سپين يال لرونکي آس سپور و، د يازوما له سيمې نه د څارو زاييمشو، د واکمنۍ پلو ته روان و. هغه، دهغه بې شمېره گارډ، ساتونکو، ياورانو او پاژانو (بدرگه کاوه.

د هغه د گارد قوماندان جنرال بريته، د دې لپاره شاته پاتې شوی و، چې په خپله دهغه روسي اسير پوښتنه وکړي چې د فرانسوي سورو منگلو ته ورغلی و، دهغه تر پوښتنې وروسته يې له خپل ژباړونکي (لورنم دیده ويل) سره ځان د ناپليون حضور ته ورساوه او په ورين تندي او خوشاله بشري دهغه تر څنگ ودرید. ناپليون وپوښتل:

- ښه، څه خبرې دي؟

د پلا توف د پوځ يو قزاق وايي چې دده پوځي ډله غواړي، له لوی پوځ سره يو ځای شي. بله خبره دا ده چې ويل کېږي، کوتوزوف د پوځ

جگړه او سوله

اعلیٰ قوماندان ټاکل شوی دی، خورا خیرک او باټو سپری دی. ناپلیون و موسپد او وې ویل چې دغه قزاق ته یو آس ورکړئ او دده حضور ته یې راوړي، هغه هیله څرگنده کړه چې خپله دې ورسره وغږېږي. خو تنه یاوران یرغه ولاړل او یو ساعت وروسته لاورشکا، هغه چوپړ چې دینیسوف نیکولای ته پرېښی و، هغه چې د ینشخکوی نومي جمپر یې پرغاړه، د فرانسوي سوږو پوځونو پر یو آس سپور، په ورین تندي موسکا پر شونډو، چې په بشره کې یې د مستی او نشې نښې څرگندې وې، ناپلیون ته راوستل شو. ناپلیون حکم وکړ چې د هغه تر څنگه روان شي او له هغه نه یې پوښتنې پیل کړي:

- تاسو قزاق یاست؟

- هو کې قزاق یم، جلالتمابه، مهربانه!

تې یر، ددې پېښې په اړه لیکي:

قزاق نه پوهېده، د چا په رکاب کې پر آس سپور دی، ځکه د ناپلیون بشره دومره ساده وه چې د ختیځ تخیل خاوند نه شو کولای، د هغه په دیدن تصور وکړي چې دا یو ټولواک دی. هغه په خورا ساده او خوږه ژبه له دغه قزاق سره د رښتني جگړې په اړه خبرې کولې.

رښتیا هم لاورشکا، یوه ورځ د مخه پریمانه شراب څکلي و، سخت نشه شوی و، خپل ارباب یې وړی پرېښی و، بیا یې ښه وهل خوړلي او کلي ته د چرگانو د رانیولو لپاره لېږل شوی و. هلته ده د چرگانو د غلا کولو تکل کړی و او د فرانسویانو لاس ته ورلویدلی و. لاورشکا له هغو څیرکو، چالاکو، دوکمارو چوپړانو نه و چې د ژوند د پری خوږې ترخې او کړکیچونه یې لیدلی و. دی د هغو کسانو له ډلې نه و، چې په هره چاره کې ځان دوکماره وي، له ټولو چارو نه خبر وي او د بادار د هرې سپارښتنې سرته رسولو ته چمتو اوسي... خو کله چې له

جگره او سوله

ناپليون سره مخامخ شو، هغه يې ډېر ژر او په آسانۍ وپېژاند، په هېڅ ډول گڼنې وانه خېست، هغه پوهېده او هڅه يې کوله چې خپلو نويو بادارانو ته ځان وښيي او دهغو پام ځانته ورواړوي. هغه په دې ښه پوهېده چې دا خپله ناپليون دی، خو هغه شان چې له رستوف يا دلگي مشرنه ډارېده، له ناپليون نه، ځکه نه ډارېده، ځکه ده هسې څه نه لرل چې ناپليون به يا دلگي مشره به يې ترې واخلي.

هغه چې هر څه ويل دروغ و، هغه به چوپړانو ته غوږنيو او دهغو خبرې به يې بيا بيا کولې، اپلتي به يې ويلې، خو کله چې ناپليون له هغه وپوښتل، روسان څه فکر کوي، چې آيا ناپليون هغوی ماتولي شي او کنه؟ لا وروشکا سترگې گونجې کړې او په چرت کې لاړ، هغه په دې پوښتنه کې يوه نازکه څيرکتيا او دوکه وليدله، داسې چل او دوکه، چې د لا وروشکا په څېر خلک يې تل، هر چېرې او هر څه کې لټوي، لږ وځنډيد او وې ويل:

- څه ووايم، که جگره پيل شي، دا چټکتيا پورې اړه لري، دا همداسې ده، که سمدلاسه جگره پيل شي، تاسو يې گټې او که درې ورځې تېرې شي او بيا جگره پيل شي، نو بيا به کړکيچ رامنځ ته شي. ليو لورگين ديلاډيول، و موسېد او دا خبرې يې ناپليون ته داسې وژباړلې:

- که جگره د درې راتلونکو ورځو په لړ کې پيل شي، هغه به فرانسويان وگټي، خو که تر درې ورځو وروسته پيل شي، نو خداى پوهېږي چې څه به پېښ شي.

که څه هم د ناپليون طبيعت خورا ښه و، خو ونه موسېد او حکم يې وکړ چې دغه خبرې بيا ورته وژباړي.

د لا وروشکا دې ته پام شو، خو ددې لپاره چې ناپليون وځنډوي،

جگړه او سوله

ځان يې په تڼۍ وواهه چې گواکې ناپليون نه پېژني او وي پوښتل، دا
څوک دی؟

هغه زياته کړه:

- مور پوهېږو چې تاسو بناپارت لرئ، هغه ټوله دنيا لاندې او ماته
کړې، خو بايد ووايم چې زموږ خبره بله ده. او خپله هم پوه نه شو، چې
خبرو يې په پای کې د هېواد پالنې رنگ پيدا کړ. ژباړن د هغه خبرې کت
مت ناپليون ته وژباړلې. او ناپليون وخنډل او دې ځوان قزاق ناپليون
دې ته اړ کړ، چې وځاندي.

ناپليون څو گامه وړاندې لاړ، مخ يې جنرال بيرتیه، ته ورواړاوه او
وي ويل:

- غواړئ چې د دن (بنار) ددغه ځوان بچي هغه احساس وويني، چې
کله پوه شي، له ده سره خپله ټولو اک غږېږي، هماغه ټولو اک چې د هغه
ابدي او تل له بريو سره مل نوم، پر ابدي اهرامونو ليکل شوی دی.

لاوروشکا ته يې وويل چې دی له ناپليون سره غږېږي.

لاوروشکا چې پوه شو، دا کار هغوی ددې لپاره لاسي کړی دی چې
دی حيران کړي (او ناپليون تصور کاوه چې هغه يې حيران کړي) د خپلو
نويو بادارانو د خوشالۍ لپاره، ناخاپه وښوده چې حيران او هک پک
شوی دی. سترگې يې وغورولې او خبرې يې هغه ښه پيدا کړه چې تل به
يې دمتر وکو وهلو لپاره د وتلو په وخت کې پيدا کوله.

تې ير ليکلی: کله چې د ناپليون ژباړن خبرې پيل کړې، قزاق هک
پک شو. نور له خبرو پاتې شو. د تگ وړانديز يې وکړ. سترگې يې دهغه
چاله ليدو، نه چې نړۍ لاندې کړې وه او آواز يې د ختيځ له ډاگونو نه
لرې، ترده پورې رارسېدلې او پردې يې اغېز کړی و، برنډې برنډې
وي.

جگړه او سوله

نور يې له ناخاپي هيبته خبرې نه شوي کولای او د هغه ټول احساس د سادگۍ په ستاينو او چوپتيا بدل شو. ناپليون هغه ته يوه ډالۍ ورکړه، ازاد يې کړ، داسې يې ازاد کړ، لکه هغه مرغه چې د خپلې لمنې غېږ ته ورالوزي ..

ناپليون مخکې روان و. د هغه مسکو په خيالونو کې ډوب و، چې دده ذهن يې لاندې کړی و، خو هغه، لکه هغه مرغه چې د خپلې مينې غېږ ته پرېښودل شوی و، د روسي پوځ مخکنيو مورچلونو پلوت ته يې ورودانگل. هغه، هغه داستانونه او کيسې جوړولې چې پېښ شوي نه و، هغه يې ددې لپاره جوړول، چې بيا يې خپلو انډيوالانو ته ووايي. هغه د هغو څه نقل نه کاوه چې په رښتيا پېښ شوی و، هغه رښتيا نه و، هغه د ويلو وړ نه برېښېدل. هغه خپلو قزاقانو ته ورغی. هغه د خپل غوندې چې د پلاتونوف د پوځ برخه و، پوښتنه وکړه چې چېرې دی مابښام و چې خپل بادار، نیکولای رستوف يې چې د بانکوا په سيمه کې دريدلی و، پيدا کړ. رستوف په هماغه شېبه پر آس سپور شوی و، چې له ايلين سره د هغې سيمې کليو ته د چکر لپاره لاړ شي. رستوف لا وروشکا ته بل آس ورکړ او هغه يې هم له ځان سره بوت.

۸

د هغه څه برخلاف چې د شهزادګۍ ماریا ورور، سردار اندرې تصور کاوه، دامسکو ته نه وه تللي او له گوانبه ژغورل شوي نه وه.

له سمولینسکه د الپاتیچ تر راستنېدو وروسته، مشر سردار گواکې ناڅاپه له خوبه راوینښ شوی وي، سپارښتنه وکړه چې له کلیو نه اړیکې راټول او وسله ورکړ شي. هغه ستر قوماندان ته لیک ولیکه، هغه ته یې خبر ورکړ، چې ده پرېکړه کړې ده، تر پایه پورې د لیسه گورې ساتنه او دروس دیوه ویارمن سپین زېري پوځي قوماندان د اسارت یا وژل کېدو د مخنوي پرېکړه یې هغه ته (ستر قوماندان ته) پرې ایښې وه او خپلې کورنۍ ته یې هم سپارښتنه وکړه چې په لیسه گورې کې به پاتېږي.

که څه هم دی خپله په لیسه گورې کې پاتې شو، خو سپارښتنه یې وکړه چې شهزادګۍ ماریا، دوسال او کمکی سردار (دده لمسی د اندرې زوی) به لومړی باگو چاروا او له هغه ځایه مسکو ته لاړ شي. شهزادګۍ ماریا چې د پلار په تند او شوگیرو نه ډک طبیعت ښه پوهېده او په دې هم پوهېده چې پلار یې په چارو کې هغه پخوانۍ کراري پرېښې، نه شو کولای هغه یوازې پرېږدي، نو له دې کبله په ژوند کې یې د لومړي ځل لپاره ځان ته اجازه ورکړه او د هغه له

جگړه او سوله

سپارښتني نه يې غاړه وغړوله. هغې له تگ نه ډډه وکړه، خو هماغه و چې د پلار د قهر او غضب ترسختو ښکښلو او سپکو سپورو لاندې راغله. بوډا سردار هغې ته ټولې هغه ناروايې وريادې کړې چې ده خپله پر هغې کړې وې او ورته وې ويل چې شهزادگۍ په خپلو کړو هغه ډېره زوروي او عذابوي. هغې ته يې وويل چې هغې، دی له زوی سره خوابدی کړی دی. دا يې هم ورته وويل چې پردې شک او گمان لري او دا چې ده ته يې پرته له رنځ او ستونزو په ژوند کې بل څه نه دي رسولي. هغه يې له خپل دفتر نه وپستته او ورته يې ويل چې که څی که نه څی، دا دده لپاره هېڅ د پام وړ خبره نه ده. هغه دا هم وويل چې بيا يې اصلا نوم ونه واوري او گواښ وکړ چې هېڅکله بيا ورسره مخامخ نه شي. خو ښه دا و چې ونه يې ويل چې هغه له کوره وشړل شي او په زوره ولېږدول شي. شهزادگۍ ماري، د دومره ملامتۍ له امله چې پردې راغلي، ډېره ډاریده چې له کوره يې ونه باسي، نو ځکه ددې خبرې په اوریدو چې بيا يې پر مخه ورنه شي، خوشاله شوه. هغه پوهېده چې دغه حال ددې ښودنه کوي چې پلار يې د زړه په تل کې په دې خورا خوشاله دی چې هغه له ده سره پاتې او تللي نه.

۵۵

د نيکولای جان تر تگ نه يوه ورځ وروسته، بوډا سردار خپله پوځي رسمي دريشی واغوسته، ټول مډالونه او نښانونه يې پرې وتمبل او ستر قوماندان ته يې د تگ تکل وکړ. گادي لاد مخه چمتو شوې وه. شهزادگۍ ماري، کتل چې څنگه يې پلار په پوځي جامو، نښانو او مډالونو کې له کوره، باغ ته ووت او د خپلو وگړو، ساتونکو، بزگرانو او چوپرانو چې ټول يې وسله وال کړي و، پرېته وگوري. شهزادگۍ ماري په کړکۍ کې ناسته وه او د پلار هغه غږ ته چې له باغ نه يې، د

جگړه او سوله

کوټو پلو انگازې کولې غوړ ووه. په دې وخت کې ناخپه خو تنه له وحشت او ډاره په ډکو خېرو د باغ په لاره کې په منډو رابنکاره شول. شهزادګۍ ماریا، برنډې ته او له هغه ځایه د گلو په منځ کې له جوړې شوې لارې نه د باغ لارې ته ورمنډې کړې. ماریا ته مخامخ د اربکیو او د دوی د چوپړانو یوه ګني شمېره ډله را روانه وه او د هغو په منځ کې څو تنو، زور او ډنگر بوډا چې پوځي دریشي اغوستې، نښانونه او مډالونه پرې تمبلي و، د تخرګ او لاسونو نه نیولی راکشکارې یې. شهزادګۍ ماریا هغه ته ورمنډه کړې خو د الوچو د ونو د ګنو خانګو او پانونه د لمر د شغلو په منځ کې یې چې دده پر خېره ځلېدله نه شو کولای د هغه د بشري بدلون وويني. خو هغه یوازیني څه چې دې ولیدل هغه دا و چې د هغه په خېرې کې د هغه د پخواني جدي او غوڅ حالت ځای، اطاعت او تسلیمی نیولی و. د لور په لیدو یې بې ځایه شونډې وښوریدې او په خرهاری شو، خود پوهېدو وړ نه و، چې څه یې غوښتل. هغه یې له تخرګ او لاسونو ونيو او راپورته یې کړ، خپلې کوټې ته یې یووړ او پر هغه کټ یې وغځاوه، چې دی په دې وروستیو وختونو کې ډېر ترې ډاریده.

هغه ډاکتر، چې دده کتنې ته یې راوستی و، د هغه د مراندو تر کتنې وروسته یې وویل چې د سردار ښي پلو سکتته کړې ده. په لیسې گورې کې ژوند شېبه په شېبه ګواښمن کېده. له سکتې یوه ورځ وروسته چې سردار یې باګو چارووا ته یوړ. ډاکتر هم ورسره یو ځای و. کله چې هغوی باګو چارووا ته راوړسېدل، تر هغه د مخه، کمکی شهزاده او د هغه ښوونکی مسکو ته خوځېدلي و.

په هر حال، حال نه ښه او نه خرابیده او بوډا سردار درې اونۍ په داسې حال کې چې شنډوالي له خوځېدا اچولی و، په باچاګورووا کې د

جگړه او سوله

سرداراندرې په نوی جوړ شوی کور کې پاتې شو. بوډا سردار بېسده او لکه مړی داسې پروت و. هغه پرله پسې شونډو لاندې څه غوښتل ویل، کله یې وروځې ښورولې او کله یې شونډې ژولې، خو په دې پوهېدل گران و چې هغه په دې پوهېږي چې څه کېږي او څوک ورته ولاړ دی، مگر یو څه ښکاره و او هغه دا و چې دی زوریده او هڅه یې کوله، چې لا هم یو څه ووايي، خو هغه څه وه؟ هېڅ څوک په دې نه پوهېدل. دا څه و؟ آیا د هغه ورځني نازونه او پلمې وې؟ آیا ورځنیو خبرو او چارو پورې یې اړه پیدا کوله یا د کورنۍ کومه خبره وه؟ هېڅڅوک نه پوهېدل.

داکترویل چې د ناروغ نارامي او خوځېدا هېڅ معنا نه لري او د هغه د ناروغۍ علت دی، خو شهزادګۍ ماریا فکر کاوه چې (د هغه تر څنګ د دې شته والی هغه تل نارامه و) دې ویل، هغه غواړي دې ته څه ووايي. خو دا ښکاره خبره وه چې د هغه نارامۍ، روحي او هم روغتیايي علت درلود.

د رغېدو تمه یې نه وه. وړل یې ناشوني و او که دا کار شوی وای او بیا په لاره کې مړ شوی وای، بیا څنګه کېدل؟ کله ناکله به شهزادګۍ ماریا فکر کاوه:

-دا به ښه نه وای چې هر څه پای ته رسېدلي وای، چور پای ته .. هغې شپه او ورځ، له خوب او آرامۍ پرته، د هغه څارنه کوله، ویل یې گران دي، خو د هغې څارنه د دې په هیله نه وه چې د ښه والي او روغتیا ښه په کې وويني، بلکې هغې هیله لرله چې په هغه کې د پای نښې وويني.

که څه هم په شهزادګۍ ماریا کې د دغه احساس راپاریدل گران و، مگر بله لاره یې نه لرله، نو ځکه یې دا احساس په زړه کې و، خو تر

جگړه او سوله

دې نه شهزادګۍ ماریا ته وحشتناکه دا و چې د پلار د ناروغۍ له پیل نه (لا کېدای شو ووايو تر هغه لاد مخه، آن هغه وخت چې د کومې پېښې سپینېدو ته سترګه په لاره، دواړه یوازې پاتې شوي وو) د هغې په زړه کې خپلې ځانګړې ویدې شوې هیلې او خیالونه په راوېښېدو شوي وو. هغه هیلې او ارمانونه چې کلونه کلونه ددې په خیال کې هم نه وو. د پلار له ابدې ډاره د آزاد ژوند خیال، آن د مینېدو او کورنۍ د جوړونې هیله او نور لکه شیطاني تلو سه ددې په زړه او خیالونو کې خپې وهلې. هغې به چې خومره هڅه کوله، په دې اړه فکر ونه کړي، خو بیا هم دې خیالونو نه پرېښوده، چې تر دغې پېښې وروسته به خپل ژوند څنګه جوړوي، خو شهزادګۍ ماریا په دې پوهېدلې، چې دا ټولې شیطاني وسوسې دي. هغه په دې پوهېده چې ددې رنج یوازیني دارو، دعا ده، خدای ته پناه وروړل دي. هغې هڅه کوله دعا وکړي، هغې به لاسونه پورته کول، سپېڅلو شمایلو ته به یې کتل، دعا به یې ویله، خو د زړه له تله به یې دعا کولای نه شوه. هغې داسې انګېرله چې اوس د هغې لپاره بل ژوند پیل کېږي، د ورځنۍ ژوند نوی بهیر، د هڅې او هاند ژوند، هغه ژوند چې ددې تر پخواني ژوند نه به چې په معنویت او روحانیت کې را ایساره وه، ډېر توپیر لري. له هغې وینا نه چې د هغې هر څه پردعا ولاړو، هغې نه دعا کولای شوه او نه یې ژرلای شو. د ورځنۍ ژوند خورا ناوړو شیانو د هغې پر زړه اغېز کړی و، په باګو چارو او کې یې هم ژوند ناشونی او ګواښمن کېده. د فرانسې پوځیانو د رانېږدې کېدو خبرونه او آوازې هر پلو خپرې وې. د باګو چارو او په ۱۵ ورستې کې فرانسوي ډاره مارو د یوه خان کورتالا کړی و.

دا کتر ټینګار کاوه چې سردار د جګړې له سیمې بلې خوا ته یوړل

جگړه او سوله

شي. د ښار د اعيانو مشر، خپل استازی شهزادگۍ مارييا ته ورواستوه چې هغه دې، خپل پلار ژر تر ژره له دې ځايه بلې خواته بوزي. د سيمې د پوليسو مشر چې باگاچارووا ته راغلی و، هم په دې خبره ولاړ و او ويل يې چې فرانسوي پوځ د دوی ۴۰ ورستې ته رارسېدلې دی. هغوی په کليو کې د خبرتيا پانې خپرولې او شهزادگۍ مارييا ته يې خبر ورکړی و که د مياشتې تر پنځلسمې پورې له هغه ځايه لاړه شي او بيا کومه پېښه وشي. دوی به خپله ملامته وي.

بالاخره شهزادگۍ پريکړه وکړه چې د مياشتې په پنځلسمه نېټه و خوځېږي. د هغې، پوره يوه ورځ سفر ته د چمتووالي او د هغو سپارښتنو په اورولو تېره شوه، چې ټول يې اوریدلو ته سترگه په لاره وو. له څلورلسمه، پنځلسم ته ټوله شپه هغې د تل په شان هماغه شان ورځنۍ جامې پرغاړه په هغې کوټې کې چې تر څنګ يې د پلار کوټه وه، تېره کړه، خو واره راوښه او د پلار زګیروي يې واوریده، د پلار د زګیروي تر څنګ د تېخون د ګامونه څښهاری او د ډاکټر غږ چې دده پلار يې اړخ په اړخ اړاوه، راته شهزادگۍ مارييا ویده کېدای نه شوه او خو واره د پلار د کوټې شا ته ورغله او غوږ غوږ شوه. هغې غوښتل چې کوټې ته ورننوزي، خو زړه يې نه شو کولای. که څه هم زوړ سردار غږيدای نه شو، خو شهزادگۍ مارييا په دې پوهېده او ليدل يې چې پلار له دې نه ډېر نارامه دی چې نور د هغه له کبله نارامه وي. د شهزادگۍ دې ته ښه پام کېده، چې د پلار کوټې ته د هغې بې وخته او يا د شپې ورتګ خومره هغه نارامه وي.

د هغې هېڅکله پر هغه داسې زړه خوږ شوی نه و، هغه، هغې ته هېڅکله داسې وحشتناکه نه و... لکه د پلار له لاسه وتل. هغې ته له هغه سره خپل ټول ژوند ورياد شو، د هغه هره خبره، د هغه په هره خبره او

جگړه او سوله

هر وکړو کې يې له ځان سره د هغه خپله مينه موندله. د دغو يادونو په لړ کې به کله ناکله ناڅاپه شیطاني تلو سې راوپارېدې، په هغو کې: هغه تصور چې د هغه له مرگه وروسته به د دې نوي ژوند څنگه شي؟ خپل خوار ژوند. هغې دغه شیطاني خيالونه، له دغو کرکو هغو سره د کرکې په بنودلو له سره وېستل. د سپېدو په لگېدو سردار آرام او شهزادگي ویده شوه.

شهزادگي هغه ورځ ناوخته راوېښه شوه... د راوېښېدو سره يې غوږ پر دروازې کېښود، د هغه د زگيرو او سا وېستلو غږ يې واوريد، سوړ اسويلی يې ووېست او په زړه کې يې وويل -
حال يې هماغه دی، چې و.

هغه په داسې حال کې چې له ځانه يې کرکه راتله چغې کړې:
- څه دې غوښتل؟ څه ته سترگه په لاره وي؟ تاسو څه ويل؟ څه وشي؟ د هغه مرگ دې غوښته؟

کالي يې واغوستل، ځان يې ومينځ، دعا يې وکړه او برنډې ته ووتله. د برنډې مخې ته يې آسونو او گاډۍ ولاړې وې. په هغو کې يې يورنگه کالي بارول. سهار تود، خو خړ و. شهزادگي ماريا په برنډه کې ولاړه وه، هماغه شان له خپلو شیطاني خيالونو سره لاس او گريوان وه، هغې هڅه کوله ناروغ ته تر تگ نه د مخه، خپل خيالونه او اندېښنې له سره جوړ کړي.

داکتر په زينو کې رانښکته، هغې ته ورنېرېدې شو او وې ويل:
- نن لږ ښه دی، زه تالټوم. له هغه څه نه چې وايي يوه نيمه خبره يې د پوهېدو ده، ذهن يې لږ څه سم دی، ورشه، تاسو غواړي.

د شهزادگي ماريا، زړه د دې خبر په اورېدو سخت خوږ شو، دهغې رنگ والوت، نوځکه يې دروازې ته ډډه ولگوله چې ونه لوېږي. هغې

جگړه او سوله

چې ټول گوگل او روان يې، په شیطاني ولولو او تلو سولې شوی و، دخپل روح له ناولتیا نه په وحشت کې وه، دهغه لیدل، دریدل او هغه ته کتل، نه یوازې هغې ته په زړه پورې نه و بلکې له هغه نه ډاریده هم. شهزادګۍ ماریا د پلار کوټې ته ورننوته او دهغه کټ ته ودریده، هغه لوړ پر شا پروت و. دهغه واړه اډو کیز لاسونه چې د مراندو نیلي رنگه غوټو پوښلي وو، پر پټو (خادر) پراته وو. دهغه چپه سترګه مخامخ کوم ځای ته ځیر او ښۍ. هغه یې کره شوې وه. وروځې او شونډې یې بې له خوځېدا پاتې وې، هغه ټول ډنگر، وړوکی او سخت د رحم وړ و. دهغه بشره تا به ویل چې یا وچه شوې یا ویلې شوې او ډېره وړه شوې وه. شهزادګۍ ماریا ورنږدې شوه او دهغه لاس یې ښکل کړ. پلار د هغې چپې منګولې، دهغې لاس یې داسې کلک کېښکود چې ښکاریده، له ډېره وخته ورته سترګې په لارې پاتې شوي دي. دهغې لاس یې د ځان پلو ورکش کړ. دهغه د شونډو او وروځو ښوریدا د هغه د زړه تنګۍ ښودنه کوله.

هغې په وېرې پلار ته کتل او هڅه یې کوله پوه شي، له دې نه څه غواړي، کله چې هغې ځای بدل کړ او داسې ودریده چې خپره یې د پلار کینې سترګې ته برابره شوه. د سردار بشره ارامه او د څو شېبو لپاره یې له هغې نه سترګې لرې نه کړې. وروسته یې شونډې او ژبه وښوریدل، یو غږ واوریدل شو او هغه څه وویل، هغه، لور ته په خورا کمینۍ، زاریو او هیله مندی ځکه کتل، چې ډاریده، کېدای شي، لور یې ددې په خبرو پوه نه شي.

د شهزادګۍ ماریا په ټول قوت هغه ته پام و او ورته کتل یې. شهزادګۍ د ژبې د ښورولو لپاره د هغه د بې ځایه او بې پایه هڅو زغم ونه شو کړای، سترګې یې ښکته واچولې او هغه ساندي او ژړا یې چې

جگړه او سوله

په ستونځي کې را ایسارې کړې وې، راڅرگندې او په ژړا شوه. سردار څه وویل او څو واړه یې هغه تکرار کړل، خو شهزادګۍ ماریا نه پوهېده چې هغه څه وايي. هغې هڅه کوله د پلار د خبرو تصور وکړي او په پوښتنیزه توګه یې د هغه خبرې تکرارولې.

هېڅڅوک د هغه په خبرو نه پوهېدل. ډاکټر تصور وکړ، چې دی د هغه په خبرو پوه شوی دی او وې ویل، د هغه خبرې یې تکرار کړې او وې پوښتل:

- شهزادګۍ ډار پري؟

هغه د (نه) په نښه سر وښور او ه او بیا یې هماغه څه تکرار کړل.

شهزادګۍ د خپل تصور له مخې وویل:

- زړه (روح) زړه زړه دی، خو پري؟

د سردار له ګوګله، د هو غږ را پاشید. د هغې لاس یې را ونيو او د خپل ټټر پر بیلابیلو ځایو یې داسې کېښکود، چې ګواکې غواړي تر ټولو غوره ځای ورته پیدا کړي.

وروسته له هغه چې په دې ډاډه شو، چې دده په خبرو پوهېږي تر پخوانه نښه او څرګند غږیده، هغه وویل:

- زما ټول خیالونه د تا په اړه دي، خیالونه...

شهزادګۍ ماریا خپل سرد هغه پر لاسونو ورمښه او هڅه یې کوله خپله ژړا او ساندي پټې کړې.

هغه، د شهزادګۍ په څڼو کې منګولې ښورولې او وې ویل:

- ما ټوله شپه تا پسې نارې وهلې.

شهزادګۍ ماریا په ژړا ژړا وویل:

- کاشکې زه پوهېدای... زه ډاریدم ستا کوټې ته راشم.

هغه د هغې لاس لاسې کېښکود او وې ویل: ویده نه وې؟

جگړه او سوله

شهزادګۍ ماریا وویل:

- نه، ویده نه وم او د نه، په نښه یې سروښور او ه. اوس یې بې ارادې پلار ته ورته غږېده، هر څه یې د هغه په شان داسې په اشارو او نښو ویل، چې تا به ویل هغه هم په آسانی ژبه ښورولی نه شي.

سردار وویل: د زړه سره! زما روحه!

شهزادګۍ نه شو کولای پوره پوه شي، چې هغه څه وايي، خود هغه د بشرې او کتوله حالت نه دومره پوه شوه چې د نازولو او گرانښت کومه خبره کوي، هغه خبرې چې هغه هېڅ کله نه کولې. هغه وویل:

- ولې رانغلئ؟

شهزادګۍ ماریا وویل:

- او ما یې مرگ غوښت.

- او هغه چپ شو.

د هغه له سترگو او ښکې راشپوه شوې او وې ویل:

- له تانه مننه! لورکۍ، گراني، زما د زړه سره، له هر څه، له ټولو

ټولو له هر څه نه... ما به وښئ... مننه، وښه... مننه! او همداسې یې

له سترگو او ښکې راروانې وې. او ناڅاپه یې وویل:

- اندرې ته ورغږ کړئ.

او ددې هیلې سره هم مهاله یې په بشره کې ماشوم وزمه ناهیلې او

نه ډاډ راخوړ شو. داسې برېښېده چې دی خپله پوهېده چې دده دا هیله

بې معنده ده. که داسې نه وه، لږ تر لږه شهزادګۍ ماریا یې داسې تصور

وکړ، چې همداسې ده.

شهزادګۍ ماریا ځواب ورکړ:

- ما ته یې یو لیک رالېږلی دی.

هغه په حیرانتیا خو ویرې وپوښتل:

جگړه او سوله

- هغه خپله چپرته دی؟

- پلار جانہ! هغه په سمولینسک کې دی.

هغه ډېر ځنډ چپ و. سترګې یې پټې کړې بیا یې د تایید په نښه گواکې خپل شک او گمان ته ځواب موندلی، په هر څه پوه شوی او هر څه وریاد شوي، سروښور او ه او سترګې یې پرانستې، هغه په ډاگه، خو په کراره وویل:

- روسیه قرباني شوه! هغه یې سره ووژله!

هغه بیا په ساندو شو او اوبنکې یې له سترگو راشپوه شوې.

شهزادګۍ ماریا هم، نور ځان ټینګ نه شو کړای، پلار ته یې کتل او

په ژړا ژړا یې ژړل.

سردار بیا سترګې پټې کړې. ژړا یې ودریده، په لاس یې د سترگو

پلو اشاره وکړه. تیخون پوه شوه او د هغه اوبنکې یې پاکې کړې...

هغه لور ته وویل:

- خپل سپین کمیس واغونډه، زما هغه خوبښېري.

شهزادګۍ چې د پلار په خبره پوه شوه، لاپسې ژړا واخېسته،

دا کتر هغه له څنګلې و نیوله، له کوتې یې د باندې برنډې ته بدرګه کړه،

هڅه یې کوله چې آرامه یې کړي او هغه ډاډه او سفر ته چمتو کړي. تر

هغه وروسته چې شهزادګۍ ماریا د سردار له کوتې ووتله. هغه بیا د

زوی، د جګړې او د ټولواک په اړه څه وویل. له قهره یې وروځې برنډې

او تندې تریو کړې، خپل غږ یې چې خریهارۍ یې کاوه، لوړ کړ او د هغه

پرزېه دویم گذر راغی او دا وروستی گذار و. شهزادګۍ ماریا په برنډه

کې ودریده، ټکنده غرمه و، لمر او تودڅه وو، هغه د پلار له مینې

پرته، په بل څه نه پوهېده، نه یې فکر کاوه او نه یې څه احساسول. هغې

ته داسې برېښېده چې دې خپله هم دغه شان مینه نه پېژانده. په ژړا ژړا

جگړه او سوله

بې دباغ پلوته منډه کړل، له هغې نړۍ لارې نه چې سرداراندرې نوې جوړه کړې او دواړو خواوو ته يې د الوچو ونې کینولې وې، د دروازي پلو ته مخه کړه.

- هوکې، دا زه وم، زه، زه، زه، زه... زه... زه وم. ما د هغه مرگ غوښت. هوکې ما غوښت چې ژر تر ژره هر څه پای ته ورسېږي. ما غوښتل چې زه ارامه شم.. اوس به څه کوم؟ اوس چې هغه نه وي، زما آرامه به څه وي؟ له ځان سره په لوړ آواز بنگېده. هغه چټکه چټکه په باغ کې گرځېدله او په لاسونو يې ټټير ډباوه، هغه ټټير، چې په تلوار او گڼۍ ساندي ترې راوتلې. په باغ کې تر هغه پورې گرځېده او راگرځېده، تر هغه چې بېرته کورته راوړسېده. هغې وليدل چې دې ته مخامخ پېغله بوری يې (هغه په باگو چارواکې پاتې وه او له هغه ځايه يې د تگ تکل نه لاره) یو نا آشنا سړي سره راروانه ده. دا د سيمې د اعيانو د جرگې مشر و چې خپله شهزادگۍ مارياتې ددې لپاره راغلی و چې هغې ته له دې ځايه د هغې د سمدلاسي تگ اړتيا څرگنده کړي. شهزادگۍ مارياتې د هغه خبرې اوريدې، خو په هېڅ څه نه پوهېده. هغه يې کورته بدرگه، چای يې ورته راوړ او له هغه سره کېناسته. بيا يې له هغه نه بښنه وغوښته او د پلار د کوټې خواته ورغله. داکتر په تلوار او خورا خواشینی وروړاندې شو، د هغې مخه يې ونيوله او وې ويل:

- شهزادگۍ، اجازه نه شته، درځئ لا پره شی !

شهزاده مارياتې بېرته باغ ته ستنه شوه. د غونډې په لمن کې د يوې چينې تر څنگ پر شنيلو، په داسې ځای کې کېناسته، چې چانه لیده. هغه په دې نه پوهېده چې څومره وخت به هلته پاتې شي. د يو چا د پښو د بښځينه گامونو د منډې غږونو هغه را په حال کړه. پاڅېده او وې ليدل چې د وينا شا، ددې ځانگړې مينځه دالتوي او د هغې په ليدو ناڅاپه

جگړه او سوله

ودریده. داسې برېښېده چې د خپلې مینځې په لیدو هک حیرانه شوي وي.

مېنځې په ژریدونکي مات غږ وویل:

- شهزادګۍ مهربانې... سردار!

شهزادګۍ هغې ته وخت ورنه کړ، چې خپله خبره پای ته ورسوي او وي ویل:

- همدا اوس، درغلم، درغلم. هغې د کور پلو داسې منډه اخیستې وه، چې ګواکې د وینا شا یې هېڅ نه یې لیدلې.

د اعیانو د سیمه ایزو جرګې مشر، دروازي ته نږدې د هغې مخې ته راووت او وي ویل:

- هر څه چې د خدای رضا وي، هغه به کېږي، تاسو باید هر څه چې له خدایه وي د هغو منلو ته چمتو اووسی.

شهزادګۍ له قهره چېغې کړې:

- پرې مې ږدی... دا دروغ دي، اپلتي دي، د نه منلو وړ نه دي.

داکتر غوښتل هغه ودروي، خو هغې هغه پورې واهه، د پلار د

کوټې پلو یې وروانگل او له ځان سره یې وویل:

- دا خلک ولې داسې گېڼۍ اخیستې او په ډار ډار ما دروي؟

هېڅ څوک زما په کار نه دي. دوی دلته څه کوي؟ دروازه یې خلاصه کړه

او په هغې کوټه کې چې څو شپې مخکې نیمه تته وه، دلمر پیدا شوې

ځلېدونکې رڼا د هغې سترګې وبریښولې. هلته څو بنځې او ددې

مېنځه ولاړ وو. هغوی ټول له کټه لرې او دې ته یې لاره پرانسته. هغه

هماغه شان پر کت پروت و. هغه، د پلار د خبرې نه خوځېدا، خو

تندوالي وویروله او له دروازي سره نږدې ودریده.

شهزادګۍ ماریا په زړه کې وویل:

جگړه او سوله

- نه، هغه مړ نه دی، دا ناشونې ده، مړ نه دی. هغه ته ورنږدې شوه. په خپلې ویرې لاسبرې شوه او خپلې شونډې یې د هغه پراننگو ورکېنودې، خو سمدلاسه ترې رالږې شوه. په یوې شېبه کې یې له هغه سره د مینې هغه پیاوړې احساس چې لاره، ترې تم شو او د هغه ځای، هغه وحشت ونيو چې د خپلو سترگو په وړاندې یې لیدلی و. هغې وویل:

- نه، هغه نور نو نه شته! هغه نه شته، خو شته، پر هغه ځای چې خو شېبې مخکې و، یو پردی، د بنمن، کوم وحشتناک، ډارونکی له ځانه شړونکی راز پروت دی.

پر لاسونه یې مخ پټه کړ او د ډاکټر پر لاس چې ده ته یې د مرستې لپاره راغځولی و، ورو لویده.

د تیخون او ډاکټر تر مخې، بنځو، هغه څوک چې خو شېبې مخکې بودا سردار و پریمینځه د هغه سړیې ددې لپاره په دستمال و تار په چې خلاصه پاتې شوې خوله یې وچه نه شي او د هغه پښې یې چې سره جلا کېدې په بل دستمال وتړلې. بیا یې هغه ته، د هغه پوځي دریشی ورواغوسته، نښانونه، مډالونه یې پرې وروتمبل او د هغه وچه وړوکې ځنازه یې پر میز کېنوده. خدای پوهېږي چې چا او څه وخت دا ټول کارونه وکړل، خو دا ټول تا به ویل، په خپله تر سره شوي دي. د شپې د تابوت تر شا و خواره شمعی لگېدې او په سړیې شال وروغړاوه. پر ډاگ یې دهغې ونې پانې شپنډلې وې چې ښه بوی یې خوراوه. تروچ او وړوکي شوي سرلاندي یې چاپ شوې دعاوې کېنودې او په یو کنج کې یو پاپ ناست و او سپېڅلی کتاب یې لوست. لکه هغه شان چې آسونه له لویدلي، وژل شوي آسه مخ اړوي، ترهبري، سره ټولېږي او شنهاری کوي، همدغه شان، د سردار د هرکلو

جگړه او سوله

په کوټه کې خلک، خپل او پردي، د اعيانو د سيمه ايزو جرگې مشر،
مخور او سپين رپيري، مشران او بنځي ټول په تابوت راټول او له وېرې
په ډکو سترگو هک پک پاتې، په ډار ډار يې پر ټټرا او تندي صليبونه
وېستل او په خورا درناوي يې د سردار وچ شوي او ساړه لاسونه
بنکلول.

۹

باگو چارووا، تل او مخکې له هغه چې سرداراندرې هلته مېشت شي، د خاوندانو په غياب کې څارل کېده او ددې سیمې او سپدونکو خلک خوی د لیسې گورې له هغې خورا توپیر درلود. د دغې سیمې دخلکو هم خبرو، هم کالو او هم کرو وړو توپیر درلود او هم یې هغه صحرايي گڼل. هغوی به چې کله لیسې گورې ته د فصلونو د ټولولو، د غنم لو، د ویالو د پاکولو، د نهرونو جوړولو ته راتلل. مشر سردار به د هغو کاراو زیار او لا زغم خوښېده، خو تندوالی او وحشت یې نه خوښېده.

سردار په باگو چارووا کې دخپلې استوگنې په لومړیو ورځو کې، هلته د ښوونځي او روغتون د جوړولو او پر بزگرو د بادار د گټې او بېگاری، کمولو له امله، هم ونه شو کولای، د هغوی دغه تندوالی او څېړوالی بدل کړی، برعکس هغه څه چې مشر سردار د دغو خلکو صحرايي ترهېدل والی گانه، لا زیات شوی و. تل به د هغو ترمنځ ډول ډول او عجیبې و غریبې آوازي خپریدې، لکه دا چې هغوی کومې نوې عقیدې پورې تړل شوي دي، یا ټول د قزاقانو قام گڼل شوی یا د ټولوک د کومې ناڅرگندې وینا په اړه او کله لا په ۱۷۹۷ کال کې د اربابانو هغه ژبه چې پاول پتروویچ ته یې ورکړې وه (ویل یې چې د مرثیو آزادي، هغه وخت منل شوې وه، خو بادارانو ونه منله) او یا به یې ویل چې اوه کاله وروسته به پیتر فیډروویچ بیا پر تخت کیني او ټول

جگړه او سوله

مړتيايي به آزاد کړي او هر څه به آزاده او داسې ساده شي چې مې کوه پوښتنه. د جگړې او بناپارت او پر روسيې د هغه د يرغل آوازي د هغو تر منځ په داسې ناڅرگندو ويناوو لکه د ژوند پای، د دجال پيدا ايښت او پوره آزادي بدلې شوې وې.

د باگو چارووا په څنډو کې يو کلی و چې هلته يو شمېر مخور او ځېنې هم بډايان مېشت وو. د هغو بډايانو شمېر چې په خپلو جايدادو کې مېشت وو، خورا کم وو، نو له دې کبله د هغو د چوپړانو او په هغو کې په لوست ليک د پوهېدو کسانو شمېر خورا کم و. هغه مرموز او ناڅرگند دودونه چې د روسيې د خلکو په ژوند کې وو او د هغو سرچينې او معنا د اوسنيو وگړو لپاره د پوهېدو وړ نه دي، تر نورو ځايو زيات د دغې سيمې د کليوالو تر منځ دود وو. د دغو خبرو په منځ کې يوه هغه او ازه وه چې شل کاله مخکې د دغو کليوالو په منځ کې پيدا شوې وه او هغه دا چې دوی د يوه تاوده سيند خواته ورکډه کېږي، خو دا څرگنده نه وه چې دغه سيند چېرته دی. د باگو چارووا په سلگونو کورنيو يوه ورځ ناڅاپه، خپله ټوله شتمنی او څاروي وپلورل او له خپلو ښځو او ماشومانو سره سهيل لوديز پلو و خوځېدل. دغو کليوالو لکه د مرغانو د کتارونو په څېر هڅه کوله، د سمندرگي په پلو چېرته سهيل لوديز ته، له ښځو او ماشومانو سره، هلته چې دوی يو هم تر اوسه نه و تللي، روان وو. د هغو ځېنو، کاروانونه جوړ کړل او يا يوازې خوځېدلي وو. په هغو کې بيا ځېنو ځانونه بېرته واخېستل او يو شمېر يې د جرمو په تورونو سايبريا ته وشړل شول. د پرو يې د لوږې، تندې او سرو له لاسه په لارو کې ژوند له لاسه ورکړ او چا وکولای شول په خپله خوښه بېرته خپلو کليو کوڅو ته راستانه شي. د خوځېدا او کډو دغه بهير هماغه شان چې په خپل سر او له دليله پرته پيل شوی و،

جگړه او سوله

هماغه شان په خپل سر او بې دليله بېرته کرار او چپ شو، خو په دغو خلکو کې ټولنيز پټ بهيرونه هماغه شان پاريدل او خوتيدل او دې ته چمتو کېدل چې کوم وخت په نوې پياوړتيا ناخپه او عجيب ډول لا په قهرجنه بڼه راڅرگند شي. په ۱۸۱۲ کال کې هر هغه چا چې له دغو خلکو سره نږدې اړيکي او پېژندگلوې لرله، په دې پوهېدل چې دغه پټ خوځون به ژر بيا راښکاره او راولمسېږي.

الپاتيچ چې د مشر سردار تر مرگه څو موده مخکې، باگو چارووا ته راغی، د خلکو دغه خوځون او لېوالتيا يې احساس کړې وه او دليسه گورې، د کليو او بانډو برخلاف چې له دې ځايه شپېته ورسته لرې پرته وه دلته نه څوک تښتېدل، نه يې کورونه خرڅول، نه يې شتمنی پرېښوده او هر څه يې د قزاقانو تالان ته سپارل. ويل کېدل چې د باگو چارووا د څنډو په دښتو کې، کليوالو، له فرانسويانو سره اړيکي پيدا کړي دي او ځېنې پانې د هغو تر منځ ويشل شوې دي او د نورو برخلاف يې خپل کلي نه دي پرېښي. هغه ته د خپلو هغو چوپړانو له خوا چې ده ته وفادار پاتې و، خبر را رسېدلی و، چې د کليوالو له ډلې نه يو څوک د کار په نامه يو چا د هغو په منځ کې يې ښه اغيز درلود، څو ورځې دمخه يې د يو دولتي کاروان مشري کړې او هغه يې خپل ځای ته رسولی دی، بېرته راستون شوی دی او خبر يې راوړی دی چې قزاقان کلي غلا او تالان کوي، خلک له هغو تښتي، او ددې برخلاف فرانسويان نه ولسي خلک او نه د هغو مالونو، له هېڅ شي سره کار نه لري. هغه په دې هم پوهېده چې د ويسلاو خوا په نامه يوه کليوال له يوه فرانسوي جنرال داسې يوه اعلاميه راوړې چې په هغه کې خلکو او کليوالو ته دا ډاډ ورکول کېده چې هغوی ته به نه يوازې کوم تاوان نه رسېږي، بلکې هر هغه څه چې دوي فرانسويانو ته ورکوي، دوی به دهغه

جگړه او سوله

پيسې تر لاسه کوي... له ټولو نه د پام وړ لا دا وه چې الپاتيچ پوهېده او خبر شوی و چې په هماغه ورځ چې ده د چوپړانو او ولسي مشرانو ته سپارښتنه کړې وه، د شهزادګۍ د کاليو او کډې د وړلو لپاره ګاډۍ برابرې کړې. دغه کليوال سره جرګه شوي وو او پر بکره يې کړې وه چې د هغې کالي ونه لېږدوی او دې ته سترګه په لارې پاتې شي او وګوري چې څه کېږي، خو وخت نه درېده، د سيمه ايزې جرګې مشر، د مشر سردار د مرګ په ورځ، د اګست په پنځلسمه ټينګار کاوه چې سمدلاسه و خوځېږي، ځکه حالات دم په دم ګواښمن کېدل. دغه چارواکي ويل چې که تر شپاړلسمې نېټې وروسته څه پېښ شي، دی به په هغه کې ملامت نه وي، سردار د مرګ د ورځې په ماښام هغه ته لار او وې ويل چې سبا به ځنازې ته راشي، خو بله ورځ هغه نه شو کولای راشي، ځکه هغه خبر تر لاسه کړ چې فرانسويان ناڅاپه راوړاندې شوي او هغه يوازې وکړی شول چې کورنۍ او ځېنې قيمتي ګانې او شتمنۍ ولېږدوی.

څه کم د يرش کاله، د باګو چارووا مشري، د درون په نامه يو چا، چې مشر سردار له نازه درون جان باله، کوله.

درون، يو له هغو کليوالي تکړه مېړنو نه و چې له زلميتوبه ډېره پرېږدي او آن کله چې له شپيتو او يا کلونو هم واوړي، نه لاس پرې وهي او نه يې کوم وينسته سپينېږي او غاښونه يې بشپړ وي. دغه کسان په شپيته کلنۍ کې د دير شو کلونو په شان وي.

درون د تودو او بو د سيند پلو ته، تر هغه عجيب سفر نه وروسته، چې دی هم له کوډو بې برخه پاتې شوی نه و، په باګو چارووا کې مشر شوی و او له هغه وخته تر اوسه پورې يې دادی پوره درويشت کاله دغه مشري کړې ده. کليوال تربل هر با دار نه، له هغه نه زيات ډاريدل. اريابانو، مشر سردار، د هغه زوی او نورو مشرانو د هغه درناوی کاوه.

جگړه او سوله

او په ټوکو ټوکو يې هغه وزير باله. درون د خپلې مشرۍ په ټوله موده کې نه يوه ورځ نشه کړې وه، نه ناروغ شوی و، نه د سختو شوگيرو نه وروسته ستومانه بنکاریده، ترور وځنيو گرانو کارونو وروسته هم همداسې و، هغه چې نه په ليک پوهېده او نه لوست، خود خپلو پريمانه غلو دانو د خرڅلاو په حساب کې يې يو ټکی هم نه ترې زياتېده، نه کمېده، د باگو چارووا د کروندو، د غنمو يو دانه هم بې ځايه نه تله او د بادارانو په حسابونو کې يې هېڅکله تېروتنه نه کوله.

الپاتيچ چې کله د تالان شوې ليسه گورې نه، باگو چارووا ته راغی، د مشر سردار تر څښلولو يوه ورځ وروسته يې، درون ځانته راوغوښت او هغه ته يې سپارښتنه وکړه چې له باگو چارووا نه مسکو ته د شهزادگۍ او د هغې د شيانو د لېږدولو لپاره دولس آسونه او اتلس گادی چمتو کړي. که څه هم د باگو چارووا سړي مريې نه و، او هر کال يې بادار ته جبري حاصل ورکاوه، خو بيا هم الپاتيچ فکر کاوه چې د دغې سپارښتنې سرته رسول به، کومه ستونزه رامنځ ته نه کړي. ځکه د باگو چارووا کليوالو تر دوسو پورې باروړونکي څاروي لري او خوار هم نه وو، خود هغوی مشر درون چې کله دغه سپارښتنې او وريدي، چپ شو او سترگې يې بنکته واچولې. الپاتيچ هغه کليوال چې پېژندل، نومونه يې ياد کړل او وې ويل چې گادی يې ترې واخلي.

درون ځواب ورکړ چې ددغو کليوالو آسونه په کار کې بند دي. الپاتيچ د نورو کليوالو نوم واخېست، خو درون ځواب ورکړ چې هغه آسونه نه لري. د درون د وينا له مخې د ځينو آسونه يې بېگاری ته گمارلي وو، ځينې آسونه خوار او د کار توان يې نه لاره او ځينې هم وړي وو. هغه وويل چې نه يوازې د بار بلکې د گاديو لپاره هم نه شي کولای آسونه پيدا کړي.

جگړه او سوله

الپاتيچ په خيړ درون ته وکتل او تندى يې تريو کړ، که څه هم درون يو غوره کليوال بزگر و او د هغو مشرو، الپاتيچ هم شل کاله د سردار د جايدادونو او حسابونو اداره کړې وه او په خپلو چارو کې به يې ساري توگه بريالى و. هغه له خلکو سره د خپل کار له برکت کولای شي، د هغو په نيت او روان ښه پوه شي. هماغه شېبه درون ته په کتلو پوه شو چې د درون ځوابونه، د هغه د زړه خبرې نه دي، بلکې د باگو چارووا د ټولو کليوالو د خيال خبرې دي، چې دى يې تر خپل اغېز لاندې راوستی. الپاتيچ په دې هم پوهېده چې اوس کليوال له درون نه ځکه بېزاره شوي دي چې بډاى شوى دى. هغه په دې هم ښه پوهېده چې له دې کبله درون بايد ددغو دوو ډلو تر منځ زړه نازړه واوسي. الپاتيچ ددغه شک او ترديد ښې د هغه په سترگو کې وليدې، تندى يې تريو کړ او درون ته وروړاندې شو او ورته وې ويل:

- گوره! درون جانه! واوړه! ته ماته اپلتي مه غږوه، د هغه حضور جناب سردار اندرې نیکولايوويچ ته سپارښتنه کړې ده چې ټول کليوال بايد و خوځېږي او پرې نه ږدو چې د دننمن لاس لاندې پاتې شي. د ټولو اک فرمان هم همداسې دى. هر هغه څوک چې د ټولو اک فرمان نه مني، هغه فرمان ته خيانت کوي، اورئ؟

درون چې سترگې هماغه شان ښکته اچولې وې، وويل:
- اورم!

الپاتيچ چې ددرون دغه ځواب خوښ نه شو، سروښوراوه او وې ويل:

- واک او خوښه ستاسو ده.

الپاتيچ خپل لاس د تخرگ لاندې راووست او په يوې گواښمنې خوځېدا يې خپلو پښو لاندې ځمکه وروښوده او تکرار يې کړه:

جگړه او سوله

-تا ته وایم، درونه! پرېږده دا کارونه! زه نه یوازې ستا د زړه بلکې
ستا تر پښو لاندې تېریدونکي حال باندې هم ښه پوهېږم.
هغه چې دا خبرې کولې د هغه پښو لاندې ځمکې ته یې کتل.
درون وشرمېد، په سرگردانو سترگو یې پاتېیج ته وکتل او بیا یې
سترگې ښکته و اچولې.

پاتېیج وویل:

-ته دا دوکې پرېږده، ټولو ته ووايي چې چمتو شي، کورونه پرېږدئ
او د مسکو پلو ته وخوځېږئ. دا هم ورته ووايي چې سبا ته د شهزادگۍ
د کور مخې ته ګاډۍ چمتو ودروي. او خپله هم نور نو هغو ته ورنه شي،
وادي وریدل؟

درون ناڅاپه د هغو پښو ته ورولوید او وې ویل:

-یا کف پاتېیج! ما له دندې وشړه، ومې شړه! دغه کیلیانې واخله
او د خدای په خاطر ما له دندې نه وشړه او رخصت مې کړه.

پاتېیج په غوڅه وویل:

-پرېږده! او تکرار یې کړه: زه ستا تر پښو لاندې درې آريش (د
اندازه کول حجم) دا یې وویل، ځکه پوهېده چې د انګبینو د غومبسو
په روزلو، د کرنې د وخت د الوچو د کینولو او شل کاله له مشر سردار
سره د هغه جوړښت له برکته ده د کلیوالو په منع کې د کوډگر نوم ګتلی
و...

درون، له ځمکې راپاڅېد او غوښتل یې څه ووايي، خو پاتېیج
هغه ته وخت ورنه کړ:

-دا څه نخرې دې پیل کړې دي؟ څه فکر کوئ؟ په مورې دې د څه ګمان

کړی دی؟

درون وویل:

جگړه او سوله

-زه له دې خلکو سره څه وکړم؟ ټول له شرابو لېوني دي. هر څه چې وایم څوک یې نه اوري.

الپاتیچ په لنډه ډول وپوښتل: تصور یې مې کاوه، نشه کوي، که څنگه؟

-هو کې الپاتیچ یا کوف! ټول مست دي، تر لېونتوبه پورې. دا دویم خم دی، چې دوی یې څکي.

-بنه ده، ما ته غورځه! زه خم، د پولیسو مشر ته ورخم، ته له هغو سره وغږېږه او هڅه وکړه چې سم شي، خپلې دا ملنډې پرېږدي او گاډۍ چمتو کړي.

درون ځواب ورکړ:

-اطاعت کوم.

نور نو الپاتیچ یا کوف ټینګار ونه کړ، هغه کلونه کلونه د کلیوالو اداره کوله او په دې بنه پوهېده چې د خلکو د ایلولو او اطاعت د پارولو لپاره تر ټولو غوره چاره دا ده چې هغوی په دې پوه نه شي چې د هغوی په ایل کولو کې شک لري.

کله چې له درونه، هغه د اطاعت کوم خبره واوریدله، الپاتیچ نه یوازې په دې شک لاره بلکې په دې یې باور لاره چې د گاډیو ارابې به د وسلوال زوره پرته ونه خوځېږي.

په رښتیا هم ما بنام شو، خو د گاډیو پته نه وه، کلیوال بیا د کلي په میخانو کې ګڼه ګڼه جوړه او پرېکړه یې وکړه چې آسونه ځنګل ته خوشې او گاډۍ بادار ته ورنه کړي. الپاتیچ پرته له هغه چې ددې پېښې په اړه شهزادګۍ ماریا ته څه ووایي، سپارښتنه یې وکړه چې خپل بارونه او پېټۍ چې له لیسې ګورې نه آسونه راوړي و، بنکته، آسونه یې د شهزادګۍ گاډیو پورې وتړل او خپله پولیسو ته ورغی.

۱۰

د پلار تر خښېدو وروسته، شهزادګۍ ماریا خپلې کوتې ته لاړه، هغه یې ځان پسې وتړله او هېڅڅوک یې نه منل. د هغې یوه مینځه راغله او وې ویل چې الپاتیچ راغلی او د خوځېدو سپارښتنه یې کړې ده (دا خبره د الپاتیچ او درون، تر خبرو اترو نه مخکې شوې وې) شهزادګۍ ماریا چې پر خپل کت غځېدلې وه، راکېناسته او د هماغه تړلې دروازې له شانه وویل چې هېڅکله، هېڅ چېرې نه ځي، او هیله لري چې دا په کراره پرېږدي.

د هغې کوتې کړکۍ چې شهزادګۍ ماریا په کې غځېدلې وه، د لودیز پلو پرانستل شوې وه. هغه پر کت داسې پرته وه چې مخ یې د دیوال خوا ته او د چرمي بالښت تنې یې په ګوتو منښلې او ددې بالښت نه پرته بل څه یې نه لیدل. د هغه ټول خیالونه د مرګ په نه راګرځېدونکې لارې او دخپل تور روح په اړه، په فکر کولو اخته وو. په هغه خیال چې دا لا تر هغه وخته له هغه نه خبره نه وه. دا یوازې د پلار تر مرګه وروسته پر هغه پوه شوه، زړه یې غوښتل دعا وکړي، خو ونه یې کړای شول. هغې ځکه دعا ونه شوه کړای چې روحي حالت یې دې ته چمتو نه و چې خدای ته پناه وروړي. هغه تر دې پورې همداسې په همدې حال پر کت کې پاتې شوه.

لمر د کور بلې خواته تللی و او د لمر لوید کړې وږې پلوشې له

جگړه او سوله

خلاصې کړې نه د ننه کوټې ته د چرمي بالښت په يوې برخې، چې دې هغې ته کتل، ځلېدې. د هغې د خيالو تو بهير ناڅاپه ودرید. هغه بې ارادې پاڅېده، څنې يې سمې کړې، و خوځېده او کړکۍ ته ورنږدې شوه او پرته له هغه چې دې يې تکل کړی وی، د ماښام سره وږمه يې گوگل ته تېره کړه.

هغې له ځان سره وويل:

- هو کې! اوس دې چې هر څنگه زړه غواړي کولای شئ، کولای شئ د ماښام له پرتم او ښکلا و ونه خوند واخلي. هغه لار، اوس بل هېڅڅوک نه شته چې ستا خنډ شي.

هغې پر څوکۍ ډډه ولگوله، سري يې ښکته ولويد او تندې يې د کړکۍ په تادری کېښود.

کوم چا په خواږه او نرم او له خواخوږۍ نه په ډک آواز د باغ له خوا نه پر هغې غږ وکړ او څنې يې ورته مچ کړې. شهزادگۍ سرور پورته کړ. هغه پېغله بوري يې وه چې د ماتم په پتياړي گانېل شوی تور کميس يې اغوستی و. هغه په آرامۍ شهزادگۍ مارياته ورنږدې شوه، تريو ژور اسويلي نه وروسته يې هغه ښکل او سمدلاسه په ژړا شوه. شهزادگۍ مارياته هغې ته وکتل، د هغې ټول پخواني کره وړه، له هغې سره ددې رخه او ترخه يادونه ورياد شول. هغې ته دا هم ورياد شول، چې څنگه يې په دې وروستيو وختونو کې له دې سره د پلار کره وړه بدل شوي وو او نور يې د پېغلې بوري يې د ليدو زغم نه لاره. هغې د خپلو کړو داسې پایله واخېسته چې دا د خپلې مينځې بوري يې په وړاندې په خپلو کړو وړو کې برحقه نه وه، په زړه کې يې وويل:

- ايا ما چې، ما چې د هغه د مرگ هيله لرله، دا حق لرم چې د کوم چا پر کړو قضاوت وکړم؟..

جگړه او سوله

پر هغې يې زړه خوږ شو، په خورا خواخوږۍ او پوښتنيز غلچک يې هغې ته وکتل او لاس يې وراوږد کړ. پېغله بورې يې، بيا په ژړا شوه، د هغې د لاس ښکلول يې پيل او د هغه غم او مصيبت په اړه يې خبرې کولې چې دى هم ځان په کې گډ گانه. هغې وويل:

- ددې د زړه يوازېنى خواخوږي به دا وي که شهزادگۍ مارييا ته حق ورکړي چې ځان له دې سره په دې غم او ماتم کې گډه وگڼي. هغې دا هم وويل چې بايد تېرې خواږدۍ، ددغه لوى غم او ماتم په زوريدو او عذاب کې هېر شي. هغه د ټولو په وړاندې ځان پاک گڼي او سردار له هغې دنيا نه ددې شاهد دى چې دا څومره له دوى سره خواخوږې او حق پېژندونکې ده.

پېغلي بورې يې تر لرې ځنډه وروسته وويل:

- ستاسو حال دوه اړخيزه گران او ستونزمن دى. زه پوهېږم چې تاسو نه شو کولای او نه کولای شي د ځان په اړه فکر وکړي، خو زه د هغې مينې له کبله چې له تاسو سره يې لرم، دنده لرم ستاسو په اړه فکر وکړم. .. الپاتيچ دلته تاسو ته راغى؟ هغه د تگ په اړه له تاسو سره وغږيد؟ شهزادگۍ مارييا ځواب ورنه کړ، هغه نه پوهېده چېرته، څوک بايد لار شي. ايا دا ددې وخت دى چې د کومې چارې يا سفر په اړه فکر وشي؟ ايا دا خبره زما د پاره بې تفاوته نه ده؟

پېغلي بورې يې وويل:

- گرانې مارييا! آيا پوهېږئ! ايا پوهېږئ چې زموږ ژوند له گوانښ سره مخامخ دى؟ ايا پوهېږئ چې موږ فرانسويانو محاصره کړي يو؟ او اوس له دې ځايه وتل او خوځېدل گران دي. که اوس موږ لار شو، کېدای شي اسير شو او خداى پوهېږي. ..

شهزادگۍ مارييا خپلې خورلنډې ته کتل، خو په دې نه پوهېده چې

جگړه او سوله

هغه څه وايي.

-اخ، کاشکې څوک په دې پوهېداى چې ټول، ټول زما لپاره بې تفاوته دي. زه په هېڅ ډول ددې هيله نه لرم چې له هغه لرې شم. .. الپاتيچ زما د تگ په اړه کوم څه وويل... ته خپله ورسره وغږېږه، زه، زه نه د څه هيله لرم او نه څه غواړم..

پېغلې بوري يې وويل:

-زه له هغه سره وغږېدم او هيله لرم چې سبا ته وځوځېږو، خو زه داسې تصور کوم چې ښه به دا وي چې اوس خوهمدلته پاتې شو، گرانې ماري! په لاره کې د فرانسوي يا ياغي کليوالولاس ته لويدل، خورا گران کار دى. او له خپلې لاسي کڅوړې نه يې د فرانسوي پوځي جنرال رامو، يوه خبرپاڼه (د هغې کاغذ غيږ روسي او شهزادگۍ ته ډېر د پام وړ و) راووسته او هغې ته يې ورکړه. په دې پاڼه کې د کليو او سپدونکو ته ويل شوي و، چې خپل کورنو پرې نه ږدي او سپارښتنه شوې وه چې فرانسوي واک به له هغو سره لازمه مرسته او دهغو ساتنه وکړي.

پېغلې بوري يې دوام ورکړ: زه داسې انگېرم، ښه به دا وي چې له همدې جنرال د مرستې هيله وشي او زه هيله لرم، چې هغه به تاسو ته د پام وړ درناوى وکړي.

شهزادگۍ ماري خبره پاڼه ولوسته او پر بشري يې دغم، او بې له اوبنکو د ژړا نښې راڅرگندې شوې او وې ويل:

-دا خبرپاڼه تاسو ته چا را رسولې ده؟

پېغله بورى يې تکه سره شوه او وې ويل:

-کېداى شي له نامه نه مې پوه شوى يې چې زه فرانسوى يم.

شهزادگۍ چې خبرپاڼه يې په لاس کې وه، د کرکۍ له څنگه

جگړه او سوله

راپاڅېده، په الوتې رنگ له کوتي نه ووت، د سرداراندرې پخوانۍ کوتي ته ورغله او وې ويل:

-آدونياشا! پاتېچ يا دردنوшка يا بل کوم يو ته ووايه چې ما ته راشي، خو چې کله يې د پېغلې بوري ښه واوريد، زياته يې کړه:
-خو اماليا کارلونا ته ووايې چې ما ته رانه شي.

له ځان سره يې وويل:

-ژر تر ژره بايد لاړ شو. ژر تر ژره.

دې وحشتناکو خيالونو چې د فرانسوي پوځيانو منگولو ته ورشي او اسيره شي، سخته زوروله. بايد ژر تر ژره لاړ شو.

دې فکر، که سرداراندرې خبر شي، چې دا د فرانسوي واکمنو لاس ته ورغلي، دې خيال چې د سردار نيکولای اندريوويچ لور، ځي له فرانسوي جنرال ښاغلی رامو، نه مرسته او خواخوږي غواړي، او له فرانسويانو نه د پناه هيله کوي، دا سخته په وحشت کې اچولې وه. ددې حالت انگېرنې نه ورپرديده، تکه سره شوه، د قهر او وياړ داسې يوې څپې چې پخوا يې نه وه ليدلې، پرې راخوږه شوه. ټولې سختۍ او ترهغه هم لا بد تره ځان ته سپکاوی، چې هېڅکله يې تصور هم نه کاوه، تر مخې وليدل. له ځان سره يې وويل:

-هغوی، فرانسويان، راځي او په دې کور کې مېشتېږي، فرانسوي جنرال ښاغلی رامو به د سرداراندرې په کوټه کې کيني، د خپلې ساتېرې لپاره به د هغه ليکونه او کاغذونه رااخلي او لولي به يې. پېغله بوري ښه د هغې هرکلی کوي او زموږ د باگوچارووا مېنه به هغو ته جلا جلا ښيي. او له ما سره د خواخوږۍ په نامه به کومه کوټگۍ ما ته راکوي، سرتېري به زما د پلار تازه قبر ددې لپاره رالتوي، چې له هغه نه صليب او نښانونه وشکوي، هغوی به ما ته پر روس د خپلو بريو

جگړه او سوله

کيسې کوي او د دوکمارو په څېر به له ما سره زما په ماتم کې خواخوږی
نښي.

شهزادگی ماریا اوس داسې فکرونه کول چې خپل بې نه و، هغې بې
ارادې داسې احساسوله، چې اوس نو دې ته اړه ده چې د پلار او ورور
په څېر د چارو په اړه فکر وکړي. اوس به یې، بې ارادې دا فکر هم کاوه
چې که هغوی، پلار او ورور یې وای، اوس به یې څه کول او څه به یې
ویل، دا هم باید هماغسې ووايي او هماغسې وکړي. د سرداراندرې
کوټې ته ورغله، هڅه یې وکړه، دهغه خیالات په ذهن کې ځای پر ځای
او د حالاتو په اړه فکر وکړي.

د ژوند هغه اړتیاوې چې نور د پلار له مرگ سره هغې تالا والا
گنلې، ناڅاپه او یو وار بیا، په نوي او ناپېژندل شوي قوت د
شهزادگی ماریا تر نظر راڅرگندې او ددې پر زړه لاسبري شوي. گڼې
اڅپستې او تکه سره او بنسټې په کوټه کې بنسټه پورته گرځېده، کله به
یې الپاتیچ، کله به یې معمار میخائیل ایوانوویچ یا درون ځانته
راوبلل. دونیاشا، مینځې او نورو نجونو یوې هم نه شو کولای ورته
ووايي چې تر کومې کچې پورې د پېغلې بوري یې خبرې سمې دي.
الپاتیچ په کور کې نه و، ځکه هغه د سیمې مشرانو ته ورغلی و. معمار
میخائیل ایوانوویچ یې چې رابللی و، په خوبولو سترگو راغی. خو، نه
یې څه ویلی شو او نه یې کومه لارښوونه کولای شوه. هغه پوره هماغه
شان د منلو له هماغې موسکا سره چې پنځلس کاله ورسره رېږدې او
پرته له هغه چې خپله عقیده څرگنده کړي د مشر سردار د پوښتنو په
وخت کې به یې پر شونډو خوریده، د شهزادگی ماریا پوښتنو ته یې هم
ځوابونه وویل، خود هغه له ځوابونو کومه ځانگړې معنا نه ترلاسه
کېده. د سردار بودا او ځانگړی چوپړ تیخون چې هم راغوښتل شوی و،

جگړه او سوله

په ماته او خوبولي څېره چې ټوله بشره يې په نه تسلا کېدونکي او ژور ماتم کې ډوبه وه، د شهزادگۍ ماريانو ټولو پوښتنو ته يې يوازې، داسې ځواب وايه: په سترگو! له دې نه، پرته يې بل څه ځواب نه درلوده. يوازې او يوازې يې خپلې بادارې شهزادگۍ ماريانو ته کتل او د خپلې ژړا مخه يې نيولې نه شوه.

او په پای کې د کليوالو بزرگو مشر درون هم کوټې ته راننوت، د شهزادگۍ ماريانو چې په کوټه کې گرځېده راگرځېده، دهغې په وړاندې تر ملاخم او د دروازې په خولې کې ودرید.

شهزادگۍ ماريانو درون ته د يورنېستيني دوست په توگه پېژانده. داهماغه درونوشکا جان و چې هر کال بل کال به يې د بازار په ورځو، د راستنېدو په وخت کې د ويازمو له لوی بازار نه، دې ته ددې د خوښې د زنجفيلو پتېرې راوړې، په خدا خدا به يې دې ته ورکولې، شهزادگۍ راغله او هغه ته يې وويل:

- درونوشکا! اوس نو، زموږ له دې بدمرغۍ نه وروسته.. هغې چې خبرې پيل کړې، داسې يې وانگېرله چې نور نه شي کولای، هغو ته دوام ورکړي.

درونوشکا ژوره ساء و وېستله او وې ويل:

- زموږ ټولو همدغه لاره ده، دواړه يو څو شېبې چپ پاتې شول.
- درونوشکا! الپاتيچ چېرته تللی دی، زه له بل هېڅچا نه، نه شم کولای، وپوښتم، دارنېستيا دي چې ماته وايي، چې زه نه شم کولای لاره شم؟

درون وويل:

- ولې نه شي کولای، لاره شې، حضرتې شهزادگۍ! کولای شې لاره شې، خو وايي د دنېمن له گوانښه دا کار نه شي کېدای، د زړه سره،

جگړه او سوله

گواښ دی، نه څه کولای شم او نه مې په څه سر خلاصېږي، زه یوازې او یوازې یم، هېڅڅوک له ما سره نه شته، زه غواړم یا نن شپه او یا سبا سهار د وخته هرومرو لار شم.

درون چپ پاتې شو او په گواښمن غلچک کې یې تر سترگو لاندې هغې ته وکتل او وې ویل:

- آسونه، نه شته، ما دا خبره یا کوف الپاتیچ ته هم کړې ده.

شهزادگی وپوښتل: ولې آسونه، نه شته؟

درون وویل:

- دا ټول د خدای اراده ده، خدای مور ته زموږ د کړو جزا را کوي. یو څو آسونه وو، هغه یې پوځ ته بوتلل، څه په خپله له پښو ولویدل، سړ کال دا کال، کوم ډول بدمرغه کال دی، آن و اښه هم نه شته، چې آسان یې و خوري، نو ځکه، یو څو هغه یې له لورې نه نور تلای نه شي. کله ناکله خو درې ورځې هم څه پیدا کولای نه شو چې هغوی یې و خوري، کادانونه تش دي او مور یې حیران او خوار کړي یو.

شهزادگی ماریا په ځیر سره هغه څه، چې دې ته ویل کېدل او ریډل.

هغې وپوښتل:

- ښه، کلیوال بزگر خوار شوي دي او د خوړو څه نه لري.

درون وویل:

- هغه له لورې مري او دوی له هغو نه آسونه او گاډۍ غواړي.

- نو تا ولې هېڅ نه ویل، گرانه درونوشکا! مور څو دلته یو، مرسته

مور سره نه شو کولای؟ زما چې هر څه له لاسه وشي، هغه به کوم...

شهزادگی ماریا، نه شو کولای دا فکر وکړې چې اوس په دغه وخت

کې چې دا په داسې غم او ماتم اخته ده، ځپنې کسان بډای او ځپنې

خوار و اوسي، هغې دا تصور نه شو کولای چې بډایان دي، په داسې

جگړه او سوله

حال کې لاس ترزنې کیني او له خوارانو سره مرسته نه کوي. هغې یوازې اوریدلي و چې ناداران غنم لري او هغه بیا کلیوال بزگرو ته ورکوي، هغه په دې پوهېده چې نه به د هغه پلار او نه ورور په دې حال کې ددغو خوارو بزگرو کلیوالو د اړتیا په پوره کولو کې، خپله مرسته سپمولې نه وای، خو هغه یوازې له دې ډاریده په هغو خبرو کې تېر وزي، چې ددغو غنمو د ویش په وخت کې یې له دغو وگړو سره کوي. هغه په دې خوشاله وه چې ددې په دې خواشینو او ماتمي ورځو کې دې ته یوه پلمه پیدا شوې چې له هغوی سره د هغو د ستونزو په اړه وغږېږي. هغه چاره چې دا د وجدان له عذابه پرته ترسره کولی شي. په دغې خواخوږۍ کې وکولای شي لږ څه خپل غمونه هېر کړي. هغې له درونو شکای نه د کلیوالو د اړتیا او د بادار د گوچارووا په گدامونو کې د غنمو د اندازې او د هغو د ډولونو په اړه پوښتنې پیل کړې، هغې وپوښتل:

- گوره، هغه د بادارۍ، زما د ورور غنم خوشته.

درون په غرور وویل:

- د بادارۍ ټول غنم پر خپل ځای دي. زموږ سردار خود هغو د

خرڅلاو نه و ویلي؟

- ښه ده، ورپې کړه، د هغو له ډلې چې هر څوک هرڅه اړتیا لري،

هغوی ته یې ورکړه، زه د ورور له خوا تاته وایم، چې هغه وویشه.

درون یوازې یو سوږ اسویلی و وپست، خو ځواب یې ورته کړ.

- دغه غنم هغو ته ور وویشه، کاشکې د هغو اړتیا وې پوره کړي،

ټول ورکړه... او هغو ته ووايه چې زموږ هرڅه د هغو دي. دا هم ورته

ووايي چې موږ به له هغو نه خپل هېڅ شی ونه سپموو. همداسې ورته

ووايه.

جگړه او سوله

هغه چې په ځير ځير شهزادگۍ څارله، د هغې د خبرو منځ ته ورننوت او وې ويل:

-زما ادکې! په خدای قسم درکوم، چې ما له دغه کاره لرې کړئ، دا کلی او قفل واخله او پرې مه ردئ، چې خپل ژوند وکړم. درویش کاله مې چوپړ وکړ، هېڅ بد مې نه دي کړي، اوس هيله لرم ما له دې جنجاله خلاص کړئ، او چاته ووايي چې دغه کلی رانه واخلي.

شهزادگۍ ماریا په دې نه پوهېده چې هغه له دې نه څه غواړي او ولې هغه غواړي چې له دې کاره خلاص شي. هغې ځواب ورکړ چې هغه یوه شېبه هم د هغه په وفادارۍ کې شک نه لاره او هغه دده او د کلیوالو بزگرو لپاره هر ډول سربښندنې ته چمتو ده.

۱۱

تر دغې خبرې يو ساعت وروسته، د نياشا شهزادگۍ ته راغله او ورته وې ويل چې درون او ټول كليوال بزگر ددې په سپارښتنه راغلي، د انبارونو تر مخې ولاړ دي او هيله لري چې له اغلې شهزادگۍ سره وغږېږي.

شهزادگۍ مارييا وويل:

- ما خو هېڅکله هغوی نه و راغونښتي، ما يوازې درونو شکا ته ويلې و چې هغو ته غنم وروويشي.
د نياشا وويل:

- د خدای لپاره زما شهزادگۍ! ادکې! ورته ووايه چې هغوی له دې ځايه وشړي، چې ته هم په هېڅ ډول ورو نه وزې. دا ټولې دوکې دي. کله چې ياکوف الپاتيچ راشي، بايد لاړ شو، خو قسم درکوم چې تاسو ورو نه وزی ..

شهزادگۍ مارييا په حيرانتيا وپوښتل:

- دوکې، دوکې يې لا څه وي؟ کومې دوکې!

- هوکې، زه خو پوهېږم، يوازې زما خبرې ومنه، د خدای لپاره، د خدای لپاره! لږ تر لږه له مينځو نه پوښتنه وکړئ، وايي چې تاسو سپارښتنه کړې ده چې کلی پرېږدئ، خو هغوی نه غواړي چې خپل شته او ژوند پرېږدي.

جگړه او سوله

شهزادګۍ ماریا وویل:

-ته کوم بل څه وایې، ما هېڅکله چا ته د تګ سپارښتنه نه ده کړې،
درونو شکا ته ورغږ کړئ!

درون راغی او د دونیاشا خبرې یې تایید کړې او وې ویل چې
کلیوال بزګر د شهزادګۍ په سپارښتنې راټول شوي دي.
شهزادګۍ وویل:

-ما خو هېڅکله نه و ویلي چې هغوی دې دلته راشي، داسې برېښي
چې تا هغو ته زما خبره بله ډول رسولې ده، ما یوازې دومره ویلي و چې
ته هغو ته غنم وویشه.

درون، سوړ اسویلی وکړ، ځواب یې ورنه کړ او وې ویل:
-که تاسو ووايئ، هغوی به له دې ځایه لاړ شي.

شهزادګۍ ماریا وویل:

-نه، نه، زه خپله هغوی ته ورځم.

د دونیاشا او مینځې له ټینګار سره سره، شهزادګۍ ماریا برنډې ته
ورووتله. درون، دونیاشا، مینځه او میخیل ایوانو ویچ هغې پسې
روان وو.

شهزادګۍ ماریا فکر کاوه او له ځان سره یې ویل:

-کېدای شي هغوی فکر کوي، زه دوی ته له دې کبله غنم ویشم، چې
هغوی دلته پاتې شي او خپله ځم. دوی فرانسویانو ته پرېږدم. زه هغو ته
وعده ورکوم چې هغوی ته میاشتنی خرڅ وټاکم او د مسکو په څنډو
کې یې مېشت کړم. زه په دې ډاډه یم، که سرداراندرې دلته وای، له دې
نه زیاته مرسته به یې ورسره کړې وای. شهزادګۍ ماریا دغو خیالو کې
په زنگېدو ورنګېدو د لمر لوییدو مابنډمنۍ تیارو په منځ کې، هغې ګڼه
ګونې ته چې د انبار تر مخې پټې کې ولاړه وه، ورنږدې شوه.

جگره او سوله

کلیوال بزگر و خو خېدل، سره را ټول شول، خولی یې له سره پورته کړې، شهزادگی په بنکته سر او له واکه وتلو پښو، چې په لمن کې یې نښتلی، هغوی ته ورنږدې شوه. ددغو خلکو گڼه گڼه، زاړه واره دومره زیات وو، خپرې یې دومره ډول ډول وې، چې مه کوه پوښتنه، ټولو هغې ته داسې کتل، چې شهزادگی ماریا نه شو کولای آن دیوه خېره هم سمه وپېژني، خو باید له ټولو سره هممهاله وغږېږي، نه پوهېده، څه وکړي، نو بیا ورپه یاد شول چې دا د پلار او ورور استازې ده او همدې خبرې دې ته قوت ورکاوه، نو هغې په زړورتیا خبرې پیل کړې او وې ویل:

-زه ډېره خوشاله یم، چې تاسو راغلی! سړیې بنکته واچوه او زړه یې رېږدیده. هغې زیاته کړه:

-ما ته درونوشکا وویل چې تاسې جگرې تالان او خوار کړي یاستی. دا زموږ گډ غم دي، زه به له ستاسو سره په مرستې کې خپل هېڅ څه ونه سپوم، زه خپله ځم، ځکه دلته نور نوگوانښ خورا ډېر شوی دی. دښمن رانږدې شوی دی... نو ځکه زه تاسو ته، هر څه درکوم، زما ملگرو. زه له تاسو هیله کوم چې ټول واخلي، زموږ ټول غنم، تاسو باید اړ نه شئ، او که چا تاسو ته ویلي وي چې زه تاسو ته له دې کبله غله دانه درکوم چې دلته پاتې شئ، دا خبره رښتیا نه ده. برخلاف زما هیله دا ده چې تاسو خپل هر څه، شتمنی او څاروي واخلي او زموږ د مسکو په څنډو کې پرتو جايدادونو ته لاړ شئ. هلته زه تاسو ټولو ته د غنمو رسول په خپله غاړه اخلم او ژبه درکوم چې تاسو یو به هم اړ نه شئ. تاسو ته هلته خواړه او کورونه درکوي. شهزادگی ماریا چپه شوه، او د گڼه گڼې نه له سړو اوسیلو نه پرته بل غږ پورته نه شو.

بیا یې وویل:

جگړه او سوله

-زه دا نه له خپل نامه، بلکې د خپل خدای بښلي پلار له نامه، چې ستاسو ښه بادار و او زما د ورور او د هغه د زوی اندرې له نامه نه، تاسو سره کوم.

هغه بیا چپ شوه او هیڅچا د هغې چوپتیا نه ماتوله. هغې ترخپلې مخې ولاړو خپرو ته په کتو کتو کې وویل:
-زموږ غم یو غم دی، گل غم دی، هغه به په گلپه زغمو، زه چې څه لرم، هغه ستاسو دي.

ټولو هغې ته په یو ډول کتل، هغه کتل چې شهزادګۍ ماریا په هغې نه پوهېده، هغه نه پوهېده چې د صداقت او وفادارۍ کتل دي او که د وحشت او ډار؟ هر څه چې و، په ټولو بشرو کې یو ډول برېښېدل یو غږ له شانې او وریدل شو:

-ستاسو له مهربانۍ نه ټول مننه کوي، خو زموږ د بادار غنم په کار نه دي.

شهزادګۍ ماریا وپوښتل:

-ولې، ولې مو په کار نه دي؟

هیڅ چا ځواب ور نه کړ او شهزادګۍ ماریا د دغو خلکو ګڼې ګوڼې ته په کتو کتو کې پام شو، دغه سترګې چې دا ورسره غږیدله، ټولې ښکته لویدلې وې.

هغې بیا وپوښتل:

-تاسو نه پوښتم، ولې، ولې غنم نه غواړئ؟

او بیا چا ځواب ور نه کړ.

شهزادګۍ ماریا له دغې چوپتیا نه، په حیرت او ناآرامه شوه، او هڅه یې کوله د هغو د کوم یوه، له سترګو سره سترګې مخامخ کړي. هغه بوډا ته چې د لرګي پر یوې لکړه یې ډډه لګولې او ددې تر مخ ولاړ و،

جگړه او سوله

مخ ورو واپراوه او ترې وپوښتل:

-ولې نه غږېږئ؟ آیا تاسو فکر کوئ، چې تاسو څه ته اړتیا نه لرئ. همدا چې د هغه پام یې ځانته راواړه، زیاته یې کړه:

-تاسو ووايئ هر څه چې غواړئ، هغه به درته وکړو. یو بوډا گواکې چې له دې حاله لا پسې خفه شوی او په قهر شوی وی، سربښکته واچاوه او وې ویل:

-زه به څه ووایم، هغه ستاسو غنم دي، زموږ یې پرې څه

د گڼې گونې له مینځه آوزونه راپورته شول:

-له موږه څه غواړئ؟ ولې خپل هر څه پرېږدو او لاړ شو؟ موږ نه غواړو، که څه هم پر تاسو مو زړه خوږېږي، خو نه ځو. که غواړئ چې لاړه شی، ځئ یوازې لاړه شی.

او بیا د ټولو پر بشرو هماغه یو رنگه حالت راخوږ شو، خو دا وار یو څه څرگند و، چې دا وار یې د هغو په څېرو کې نه پلټنه، نه پوښتنه او نه حق پېژندنه، بلکې له هغو سره مل قهر را څرگند و.

شهزادگی- ماریا په خواشینې موسکا وویل:

-داسې تصور کوم چې زما په خبرو څوک پوره پوه شوی نه دی، ولې نه غواړئ لاړه شی؟ زه تاسو ته ځای او خواږه درکوم، که دلته پاتې شی، دښمن راځي او هر څه چې لري، هغه به تالا والا شي. ،خو د هغې غږد هغو په شرو شور کې ورک شو.

-موږ نه غواړو، پرېږدئ چې تالان شي، خپل غنم دي، ستا وي،

موږ هغه نه غواړو.

شهزادگی- ماریا بیا هڅه وکړه، په گڼه گونډه کې د کوم چا سترگو سره سترگې برابرې کړي، خو یو غلچک هم هغې ته وروانه وښت. داسې برېښېده چې ټولو سترگو د هغې له سترگو نه ځان پناه کاوه. هغه

جگړه او سوله

وېرې او وحشت پسې اخیستې او پر زړه یې گڼې ننوته، نه پوهېده
څه وکړي. له هرې خوا نه رنګارنګ آوازونه اوریدل کېدل:

- بیا ورسره څه، بیا یې مریې شه، کور او ژوند دې پرېږده، آزادي
دې تالا والا کړه، ډوډۍ درکوي، ځای درکوي.

شهزادګۍ سر ښکته واچوه، د هغو له ډلې نه راوتله او کورته یې
مخه کړه. خپله سپارښتنه یې بیا درون ته وویل چې سبا ته آسونه چمتو
واوسي. او بیا خپلې کوتې ته لاړه او په خپلو خیالونو کې له خیالو سره
ډوبه شوه.

۱۲

شهزادګۍ ماریا هغه شپه تردې پرو پورې د خپلې خلاصې کړکۍ خوا ته کېناسته او د کلیو، خوارو بزرګرو کلیوالو د غږیدا او شروشور راتلونکو آوازو ته غوږو، خو نور یې د هغو په اړه فکر نه کاوه. داسې یې انگېرله چې خومره د هغو په اړه فکر کوي، په هماغه اندازه دا نه پرې پوهېږي. هغې د یو شپې، هغه هم د خپل غم او ماتم په اړه فکر کاوه، هغه او سنی غم چې تر لږ ځنډه وروسته، اوس پخوانی شوی دی. هغې نور نو کولای یې شو هغه رایاد کړي، کولای شو، پر هغه غم او بڼکې تویې کړي او یا دعا وکړي. د لمر لوید سره، باد هم ویده شوی و، شپه کراره او هوا بڼکلې وه. د شپې له پخېدو او نیمایي سره، د کلیوالو بزرګرو غږونه هم په کرار کرار په کرار شول. کوم چرګ اذان وکړ او دالوچو د دانوله شانه سپورمۍ سر راهسک کړ. سپین رنگو شبنم ورونکو لږو فضا و نیوه او د سکوت پرستن پر کلیو او د هغې پر کور راخوره شوه.

وروستۍ نېرېدې تېرې شوې پېښې یو په بل پسې هغې ته وریادېدې، د پلار ناروغی او د هغه د ژوند وروستۍ شپې، هغې ته په خوښۍ، خوله خواشینۍ سره په ګډه دغه تصویرونه له سترګو تېرول او په هغو کې یې یوازې د پلار د مرګ تصویر له هغه ځانه لرې

جگړه او سوله

کوله، ځکه داسې يې انگېرله چې آن د ډار په دې خيال او د شپې په دې آرام او رازمن وخت کې هم د هغه د ليدو زغم نه لري. هغې ته ښه څرگند ورياديدل چې لومړی پلار څنگه سکتته وکړه او هغه يې تر تخرگ لاندې نيولی او له باغ نه يې په کښولو کښولو کورته راوست. هغې ته دا هم وريادیده چې پلار يې هغه وخت هڅه کوله چې څه ووایي، خپلې سپينې وروځې يې سره گونځې کړې او په ناآرامه او حيا يې هغې ته څه وويل. هغې په زړه کې وويل: آن هماغه ورځ هغه غوښتل ما ته هغه څه ووايي چې ده د مرگ په ورځ ماته وويل. هغه تل د هغه څه په اړه فکر کاوه چې ماته يې ويل غوښتل. هغې د پلار له سکتې نه مخکې يوشپه د مخه پر پلار راتلونکې بلا احساس کړې وه او د پلار د خوښې برخلاف چې غوښتل يې دا له لیسې گورې نه لرې کړي، هغه يې يوازې پرېښود. هغه شپه ویده نه شوه، نیمه شپه پاڅېده، د پښو د منگولو په سر ښکته لاړه، دهغې گلخونې شا ته ورنږدې شوه چې پلار يې هلته ویده و او د هغه غږ ته يې غوږ ونيو. پلار يې په ستړي، ستومانه او مات آواز له تېخون سره خبرې کولې. هغه غوښتل په هغه شپه د زړه خواله وکړي. هغه ولې په هغه شپه زه ورنه غوښتم؟ ولې هغه زه ورنه غوښتم او د تېخون پر ځای له ما سره ورنه غږيد؟ شهزادگۍ ماریا هغه وخت او اوس داسې فکر کاوه، نور نو هغه اوس او هېڅکله نه شي کولای، هغه څه ووایي چې هغه وخت يې په زړه کې و. بیا به هغه وخت هېڅکله راستون نه شي چې په هغه کې، هغه ما ته ټول هغه څه چې هغه يې د ويلو غوښتنه لرله، ووايي. زه خو تېخون نه يم، ما به اوريدلي وای او پوه شوې به وای، ولې زه هغه وخت کوټې ته ورننوتلم؟

هغې په زړه کې وويل:

- کېدای شو، هغه په هماغه ورځ غوښتل ما ته هغه څه ووايي چې ده

جگړه او سوله

د مرگ په ورځ ما ته وويل. هغه، هغه وخت له تيخون سره په خبرو کې دوه ځله زما نوم ياد کړ. هغه غوښتل ما وويني او زه د دروازې تر شا ولاړه ومه. د هغه لپاره گرانه او د خواشيني وړو چې له تيخون سره، له هغه چا سره چې دده په خبرو نه پوهېده، د زړه خواله کوله. بنه مې يادېږي چې هغه له تيخون سره د دليزا په اړه داسې غږېده چې گواکې ژوندی وي. هغه هېره کړې وه چې هغه مړه ده. تيخون هغه ته ورياده کړه چې هغه نه شته. او هغه چغه کړل. احمقه! هغه ته خورا ډېره گرانه وه. ما د دروازې له شا واوريدل چې کله هغه پر کټ و غځېد، په زوره زوره يې چغه وهلې: او زما خدايه!

ولې هغه وخت زه کوټې ته ورننوتلم؟ که ورننوتلې وای، څه به شوی وای؟ کېدای شي، هغه وخت به زما په ورتگ هغه کرار شوی وای، او ما ته به يې د زړه خبره کړې وای. شهزادگۍ مارييا په لوړ آواز هغه خوږې خبرې چې ده د مرگ په ورځ هغې ته کړې وې، تکرار کړې: زما نا... ز... ولې...! هغې دا خبره تکراره کړه، وېې ژړل او په ساندو ساندو يې خپل زړه تش کړ. د هغې تر سترگو د هغه څېره همدا سې گرځېده راگرځېده. نه هغه څېره چې دې د خپل يادښت له لومړي شېبې نه په ياد وه، نه هغه څېره چې دې تل له لري ليدله، بلکې هغه خواره، ډنگره څېره چې د ژوند په وروستۍ ورځې دا د هغه پر خولې ورځمه شوه چې هغه څه واورې، چې هغه غوښتل دې ته يې ووايي، او دا لومړی ځل و چې دې له نږدې هغه، د هغه له ټولو گونځو او د زني لاندې پيدا شويو غوښو سره يې وليد، هغې بيا د هغه خبره ورياده کړ:

-زما... نا... ز... و... لې! زما... رو... حه

ناخاپه يې په زړه کې دا پوښتنه وگرځېده، کله چې هغه دا خبره کوله، څه فکر يې کاوه؟ او اوس څه فکر کوي؟ او ددې پوښتنې په

جگړه او سوله

ځواب کې يې د هغه، هغه څېره تر سترگو راڅرگنده شوه چې هغه په تابوت کې و، ژامې يې تړلې وې، بيا يې پر زړه د هغه وخت هغه ويره او ډار ورننوت چې دې هغه مچ کړي و او پوه شوه، هغه څوک چې په تابوت کې دی، هغه نه يوازې د دې پلار نه دی، بلکې له رازونه ډک، له ځانه لرې کوونکی او نا آشنا څوک دی. هغې غوښتل د بل څه په اړه فکر وکړي، هغې غوښتل دعا وکړي، خو نه يې شو کولای. هغې په پرانستو غټو سترگو د سپوږمۍ شغلو او تيارو ته کتل او هره شپبه دې ته سترگې په لاره وه چې د هغه څېره وويني او داسې يې احساسوله چې راخوره شوې چوپتيا، کور په منگولو کې نيولی دی او پر هغه لاسبرې

۵۵

هغې تر شونډو لاندې وويل:

-دونياشا!

او بيا يې په لور او رمبرار وزمه آواز چغې کړې:

-دونياشا!

او په دې چغه يې د سکوت کړې ماتې او د مينځو د کوتيې پلو ته چې چوپرانو او مينځو د دې خواته منډې وهلې، ورودانگل.

۱۳

د اگست ۱۷ مه نېټه وه چې رستوف، ايلين او د هغومل چوپړ، د سواره پوځ سرتيري لاروشکا تازه له اسارته راستون شوی و، له خپلې قوماندانۍ د يانکوانه، له سيمې چې د باگو چارووا په پنځلس ورستۍ کې پرته وه، د آسونو په سورولۍ د دې لپاره ووتل چې هغه آس و آزمايي چې ايلين نوې اخېستۍ و. د دوی غوښتل دا پته هم ولگوي چې په شاوخوا کليو کې واښه پيدا کېږي او کنه؟

په وروستيو درې ورځو کې، باگو چارووا، د دوو دنښمنو پوځونو ترمنځ راغلې وه، هغه هم داسې چې، د روسي پوځ وروستۍ او د فرانسوي پوځ لومړۍ کرنۍ له دغه سيمې نه څه کم په يوې اندازې وې. دواړو پوځونو کولای شول چې په آسانۍ دغې سيمې ته ورننوزي، نو له دې کبله رستوف د يوې پياوړې ځيرک او د خپل پوځ د سورو په غم کې لېوني قوماندان په توگه، غوښتل له فرانسويانو نه مخکې هلته ورسېږي چې کېدای شي په باگو چارووا کې څه واښه او خواړه پاتې وي.

رستوف او ايلين دواړه خورا خوشاله، تاند او تازه وو. د باگو چارووا په لاره کې، چې يو آواده، د شهزادگانو د اوسېدو او د بادارانو د کورونو سيمه وه، دواړو هيله لرله چې بې شمېره چوپړان او مېنځې به د بنکلو نجونو په ملگرتيا د دوی هرکلي ته راووزي. په لاره

جگړه او سوله

کې بې د لاوروشکا نه هيله کوله چې د ناپليون کيسې ورته وکړي، پر هغه ټوکې وکړئ او پرې وځاندي او کله کله به يې ددې لپاره د آس زغلولو لوبه جوړه کړه چې د ايلين آس و آزمايي.

رستوف، نه پوهېده او تصور يې هم نه کاوه چې دغه کلي ته چې دی ورروان دی، هماغه او دهماغه بالکونسکي جايداد دی، چې دده د خور کوژدنی و.

رستوف او ايلين باگوچارووا ته د تلونکي غونډۍ پر سر خپل آسونه د وروستي ځل لپاره يرغه کړل. رستوف له خپل سيال نه مخکې شو او تر هغه نه وړاندې د کلي کوڅو ته ورورسېد.

ايلين چې بشره يې له خفاستې تکه سره اوښتې وه، وويل:
- تا وگټله!

رستوف پر خپل دون (د روسيې يو ښار دی) نژاده آس، چې له خولو نه لوند خيشت و، لاس تېر کړ او وې ويل:

- هوکې، هر چېرې يې گټم، هم په دښته کې او هم دلته.

لاوروشکا چې له شارا روان و، وې ويل:

- که ستاسو درناوی نه وای، ما به ددې خپل فرانسوي په مرسته،

له دواړو نه گټلې وای (هغه خپل آس د فرانسوي په نامه ياداوه)

په کراره د هغو وگړو خواته چې د غنمو د انبارو مخې ته راټول

شوي وو، ورنېرېدي شول.

ځينو کليوالو له سره خولۍ پورته کړې او ځينو هماغه شان خولۍ

پر سر د رانېرېدې کېدونکو کسانو څارنه کوله.

دوه بوډا لوروني کليوال چې مخونه يې گونځې گونځې او ږېرې يې

کوسه وې له يوې ميکدې نه راوتل، کاره واړه او ځنډيدل، خو ځېدل

او په داسې حال کې چې يوه نه پوهېدونکې بې وزنه سندره يې ويله،

جگړه او سوله

افسرانو ته ورنېږدې شول.

رستوف په موسېدو موسېدو وويل:

-آفرين، گورئ و ابنه لري؟

ايلين وويل: څنگه ټول يو بل ته ورته دي.

يوه كليوال چې نيكمرغه موسكا يې پر شونډو خوره وه، دا سندره

ويله:

-زما... بنا... سينه... ام... ام... ..

يو كليوال بزگر چې له ډلې راييل، درستوف خوا ته ورغی او وې

پوښتل:

-تاسو د کوم پوځ ياستئ؟

ايلين په خندا ځواب ورکړ:

-موږ فرانسويان يو... لا وروشکا ته يې اشاره وکړه او وې ويل:

-دا هم په خپله ناپليون دی.

كليوال بيا وپوښتل: بنه نوروسان ياستئ؟

بل كليوال چې لنډه ونه يې لرله، هغو ته ورنېږدې شو او وې ويل:

-شمېر موزيات دی؟

رستوف ځواب ورکړ:

-خورا زيات، خورا! اوس تاسو د څه لپاره دلته راټول شوي

ياستئ، اختر دی، جشن دی، که بل څه خبره؟

يو بزگر چې له هغو نه لرې کېده، وويل:

-نه اختر نه دی، دلته سپين ږيري راټول شوي دي، چې د کلی کار

جوړ کړي.

په دې وخت په لاره کې د ارباب له کوره دوې ښځې او يو سړی چې

سپينه خولۍ يې پر سر وه، رانېکاره شول چې د افسرانو پلو وروان

جگړه او سوله

دې.

ایلین د ونياشا ته چې په ټينگو قدمونو د دوی خواته راروانه وه،
اشاره وکړه او وې ويل:

-هغې چې گلابي کميس اغوستی دی، زما ده، ورته گورې به نه
لاوروشکا ایلین ته سترگه کېنکودله او وې ويل:

-زموږ به شي.

ایلین چې موسپده، وې ويل:

-څه دي، زما بنکلي، څه په کار دي؟

-شهزادگی سپارښتنه وکړه چې وپوښتو، تاسو د کوم غونډ او
نومونه مو څه دي؟

-دا گراف رستوف، د سورو پوځونو قوماندان او زه ستاسو خاورې
ایلین نومېږم.

يو نشه بزگر چې هماغه نه پوهېدونکې سندره يې ويله... ز... ما...
ښه ک... د زړه له کومې يې خندل، ایلین ته چې يوې نجلۍ ته يې کتل،
په کتو و. د الپاتيچ چې له لري نه خولۍ (روسان کله چې درناوی کوي،
خولۍ له سره جگه وي) لالري له سره پورته کړې وه او تر د ونياشا
وروسته رستوف ته ورنږدې کېده، د درناوي په نښه يې لاس پر ټټير
کېښود، په خورا درناوي خو په څه نه پرتمينې ژبې يې، چې هغه هم د
رستوف د ځوانۍ له کبله و، وويل:

-ستاسو ښاغلي په اجازه، ځان ته حق ورکوم چې ستاسو د ناآرامۍ

سبب شم، زما باداره، د همدې مياشتې په پنځلسمه د نوميالي جنرال
سردار نیکولای اندريوويچ بالکونسکي لور د دغو خلکو له لاسه .. او
کليوالو ته يې اشاره وکړه، له سختو ستونزو سره مخامخ شوې ده،
تاسو نه د مرستې هيله کېږي، غواړئ چې تاسو، هغه ووينئ، او... .

جگړه او سوله

الپاتيچ له خوا شينې نه ډکه موسکا وکړه او وې ويل:
- که مهرباني وکړئ يو شو گامه هغې خواته لاړ شو، ځکه ددغو
خلکو په مخ کې «الپاتيچ هغو دوو کليوالو ته چې د دوی شاوخوا ته
لکه مچ د آس په شاوخوا کې گرځېدل راگرځېدل، اشاره وکړه» او دوام
يې ورکړ:

- ددغو خلکو په مخ کې، خبرې کول گرانې دي.
بزگر چې د زړه له کومې خنډيدل، نارې يې وهلې:
- آه، الپاتيچ، اها... او هوم. ياکف الپاتيچ ډېر غوره... د خدای لپاره
بښنه غواړو، خورا غوره...
رستوف دغو نشه يانو ته کتل، او خنډل يې.

الپاتيچ وويل:

- ځان ته حق ورکوم، تاسو ته عرض کوم، دغه بزگر کليوال نه
غواړي چې زما باداره له دې ځايه ووزي او دوی له گاديو نه آسونه
خلاصوي، که څه هم لاسهار بارونه او آسونه تړل شوي و، خوشهزادگي
نه شي کولای و خوځېږي.

رستوف چغه کړل:

- دا امکان نه لري.

الپاتيچ تکرار کړه:

- څه مې چې درته وويل، دا ټول رښتيا دي.

رستوف له خپل آس نه کوز شو او خپل آس يې خپل څاروان ته ورکړ.
هغه له الپاتيچ سره د کور خواته لاړ. کورته، تر رسېدو پورې يې له
هغه شو پوښتنې وکړې، الپاتيچ د شو تېرو ورځو ټولې پېښې هغه ته
وويلې... او زياته يې کړه، چې په رښتيا کليوالو ويلي چې څوک له کلي
وتلی نه شي او کنه دوی به آسونه له گاديو را خلاص کړي... شهزادگي.

جگړه او سوله

بايد پرې نښودل شي..

په هغه شېبه کې چې رستوف، شهزادګۍ مارياتې ته د ورتګ لپاره له دالان نه تېريده، د زاريو او عذرونو غږ اوريدل کېده چې ويل يې:
-زما پلار جانې! مور دې ټول له تانه څار شو، پاک خداى ته زموږ ژغورنې ته رالېږلى يې.

کله چې رستوف، شهزادګۍ مارياتې ته بدرګه کېده، هغه په سالون کې هکې پکې او حيرانه ناسته وه، هغه په دې نه پوهېده چې هغه څوک دى، څه لپاره راغلى او په دې به څه راځي. شهزادګۍ د هغه د روسي بشري په ليدو، تګ او د غږيدو له لومړيو خبرو نه پوه شوه چې خپل سړى او ددې سيال کېدای شي. په ملال غلچک او ځلندو سترګو يې هغه ته وکتل او په لرزيدلي او گڼۍ اخېستي آوازي يې له هغه سره خبرې پيل کړې. رستوف سمداسه په دغې کتنې کې، څه مينه ناکې شېبې پيدا کړې.

رستوف هغې ته په کتو کتو کې، غوږ هم ورته نيولى و او له ځان سره يې ويل:

-دا بې پناه نجلۍ، د پلار غم وژلې، يوازې، يو شمېر ياغي او ځيرو کليوالو ته په لاس ورغلي، کوم عجيب و غريب قسمت زه ددې ژغورنې ته را استولى يم. ددې څېره، د هغې ادا څومره مهربانه او حالت يې څومره له خواخوږي نه ډک و.

کله چې هغې ويل چې دا پېښه د هغې د پلار تر مرګه يوه ورځ وروسته وه، آوازي يې ورپرديد، هغې مخ واړاوه او وروسته تابه ويل له دې نه ډارې چې رستوف فکر ونه کړي چې ددې دا خبرې د هغه د خواخوږۍ د راپارولو لپاره دي، هغه ته يې په ډار او پوښتنيزه ادا وکتل. د رستوف په سترګو کې اوبسکې رابښکاره شوې. د شهزادګۍ

جگړه او سوله

ماریا دې خبرې ته پام شو او دهغې له مننې ډکې سترگې داسې وځلېدې، چې دهغې د بشري نانسکلاوې بې په دغې ځلا کې ومروړلې. رستوف پاڅېد او وې ویل:

-آغلې شهزادګۍ! هېڅ نه پوهېږم په کومې ژبې درته ووايم چې زه له دې نه څومره نیکمرغه يم چې ناڅاپه قسمت دې خوا ته راوستی يم، غواړم ووايم چې زه ستا هر چوپړ ته چمتو يم. هیله لرم، چې و خوځېږو او زه قسم خورم چې هېڅ څوک به ونه شي کولای ستا د تگ څنډ شي او یا تله اسو سره د بنمې وکړي، خو په یو شرط چې اجازه راکړئ چې زه ستا د تگ کاروان بدرګه کړم.

او په هغه درناوي چې د شاهي کورنۍ دود وي، دهغه په وړاندې خم شو او د وره پلو و خوځېد.

داسې برېښېده چې رستوف، په دې درناوي او ادب غوښتل چې که څه هم له شهزادګۍ سره پېژندګلوی ته خورا درناوی کوي، ځان له دې امله نیکمرغه ګڼي، خو نه غواړي دهغې له دې خواری او ناتوانۍ نه ګټه واخلي او له هغې سره ډېر نېرېدې شي.

شهزادګۍ ماریا هم په دې پوه شوه، دهغه ددې کار قدر یې وکړ او په فرانسوي ژبه یې وویل:

-زه له تاسو نه ډېره ډېره مننه کوم. او هیله لرم چې دا ټولې خبرې هسې یوه تشه تېروتنه او په هغه کې څوک ملامته نه وي.

شهزادګۍ ناڅاپه په ژړا شوه او وې ویل:

-ما به وینسئ!

رستوف تندې تریو کړ، یو ځل بیا د درناوي په نښه تر ملا تیت او له

کوټې نه ووت.

۱۴

ایلین چې د رستوف مخ ته کتل، وې وویل:
-نو څنگه گرانه؟ نه وروړه، هغه زما گلابي رنگه خورا ښه ښکلې او
نوم یې د ونیا شا ده.

او وې لیدل چې د هغه د اتل قوماندان، حالت او خیالونه نور دي.
رستوف په قهر ایلین ته وکتل، پرته له هغه چې د هغه ځواب
ووایي، په چټکو گامونو د دروازي پلوروان شو او له ځان سره یې په
بنگېدو بنگېدو وویل:

-زه به یې هغو ته وښییم، زه به یې حق وړ کړم، دا غله او دوکمار!
الپاتیچ په پراخو، چټکو خو نرمو گامونو په سختۍ ځان رستوف
ته ورساوه، خو همدا چې ورورسېد، ورته وې ویل:
-د څه پریکړې، اجازه مو ورکړه؟

رستوف ودرید، سوکونه یې غوټه کړل او په گواښ گواښ یې
الپاتیچ ته ورو دانگل او چغه یې کړل:

-پریکړه؟ کومه پریکړه؟ زړه کنهنگاره! تا کومې خواته کتل؟ تا ته
وایم؟ کلیوال بزگر پاڅون کوي او ته یې اداره کولی نه شی؟ ته خپله
خایین یې. له ټولو به پوستکی وباسم... هغه گواکې له دې وبریډه چې د
قهر لمبې یې سرې نه شي، الپاتیچ یې پرېښود او په چټکو گامونو

جگړه او سوله

وړاندې لار. اپاتيچ د رستوف له بنکنځلو په خپتيان سترگې پټې کړې، په هماغه پراخو چټکو خو نرمو گامونو رستوف پسې و خوځېد او هغه ته يې له هغو نه دا خبستل شوی غچ جاج اوروه. هغه وييل چې دغه کليوال بزگر سخت لمسېدلي او له وسلوال ملاتړ نه پرته به ښه نه وي، له هغو سره ټکر وشي. بيا يې وويل ښه به دا نه وي چې لومړی وسلوالو سپړيو پسې خلک ولېږل شي؟

نيکولای چې له قهره لېونی او ددغه لېونتوب د هېرولو لپاره يې د ځناور په شان رمبراړې وهلې او ژوره ژوره سا يې وبستله، هغه ته وويل: - وسلوال سپړي؟ زه خپله وسلوال يم؟ پرته له هغه چې پوه شي چې څه غواړي، په چټکو گامونو په ټينگ تکل د گڼه گونې خوا ته ورغی. هر څومره چې هغو ته نېږدې کېده، په هماغه اندازه اپاتيچ داسې احساسوله چې د هغه بې تدبيره کره به، خورا بد پای رامنځ ته کړي. کليوالو بزگرو چې دغه شان چټکو، چټکو ټينگو او غوڅو گامونو او تړيو تندۍ ته کتل، د همداسې بد پای تصور يې کاوه.

کلي ته د سوړو د رسېدو او شهزادگۍ ته د رستوف د ورتگ سره سم، د کليوالو بزگرو په منځ کې اړو دوړو او بې اتفاقي رامنځ ته شوه.. هغو ځېنو وييل چې دغه نوي رارسېدونکي سپړي، روسان دي، او که څوک د شهزادگۍ د تگ مخنوی وکړي، کېدای شي، دوی به په دې خپه شي. درون هم د همدې ډلې په شان فکر کاوه هغه همدا خبره وکړه، خو کارپ او څو تنه کليوال بزگر د پخوانۍ مشرۍ (درون) په وړاندې ودریدل.

کارپ چغه کړل:

- تا خو ټول تالا کړي دي، ته يې څه پروا لري، خپلې پيسې دې کومه کړي، راوبه يې باسې، لار به شي، زموږ که کورونه وړانږې، ستا پې

جگړه او سوله

څه؟

يو بل چغې كړې:

-نظم بايد وساتل شي، هېڅڅوك حق نه لري چې څوك يا كوم شي له كلي وباسي، بله خبره نه شته. همدا پريكړه ده.

يو زور خوار بوډا چې ناخپه د ننه رادانگلي و، وويل:

-اوس وارد تا د زوی دی، چې بيگار ته لاړ شي، خو ستا په خپل نازولی زړه خوږ شه، او زما په وانكای دې سر و خريه (پوخ ته دې ولېږه) اخ له تاسره خو به ټول تباه شو.

-هو کي ټول به مړه شو.

درون وويل:

-زه خود كليوالو روغه غواړم.

-روغه غواړې، له ټنډې گېډې نه يې بنكاري.

دوو لوړونو مستو نشه نارينو، چې له چا سره يې څه کار نه لاره او خپلې خبرې يې کولې. همدا چې رستوف يې دايلين، لاووشکا او الپاتيچ په ملتيا د خلکو خواته په تگ وليد، کارپ گوته د خپل ملاوستې لاندې ومنله او په داسې يوه موسکا چې پر شونډو يې ورکېده وړاندې لاړ. برخلاف درون، د خلکو د وروستيو کرښو پلو ته ورغی او گڼه گڼه لاپسې سره راټول شوه.

رستوف په داسې حال کې چې په چټکو گامونو گڼه گڼوې ته ورنږدې کېده، چغه کړل:

-اها! ستاسو مشر څوک دی؟

کارپ وپوښتل:

-مشر مو څه په کار دی؟

خو هغه لا خپله خبره پای ته نه وه رسولې چې له ککړې نه يې خولۍ.

جگړه او سوله

يو خوا كړه شوه، او سر يې د خپېرې له زوره بلې خواته وچورليده.
د رستوف خيبر او په ټول توان لوړ غږ پورته شو:
-خولۍ مولرې كړئ! خائينانو! مشر مو چپري دى؟
د هغه آواز د لېونتوب تر كچې بدل شوى و.
له خو ځايونه، داسې غږونه چې د اطاعت او غاړه اېښودلو نښې په
كې څرگندې وې، پورته شول:
-مشر غواړي.. درون زاخارويچ چپري دى؟ درونه! ولې غږنه
كوى؟

او خولۍ يې له سرو نه لرې كړې.
كارپ وويل:
-دلته څوك ياغي شوي نه دي، مور دلته يوازې نظم ساتو. او
هممهاله د گڼه گونې له وروستيو كرنبو نه خو غږونه پورته شول:
-هر څه چې مشران ووايي، دلته مشران ډېر شوي دي.
رستوف، كارپ له گربوانه راوښو او له قهره يې نه پوهېدونكې
چغې وهلې:
-له ما سره ژبه كوى؟ پاخون! تالانگر! خائينان! وترئ! لاسونه
يې سمدلاسه وترئ!

همدا سې يې چغې وهلې:
-وترئ، خو له لاوروشكا او الپاتيچ نه پرته بل څوك نه و چې د چا
لاسونه وتړي.
لاوروشكا د كارپ پلو ورو دانگل، هغه يې له لاسونو راوښو او
چغه يې كړل:

-غواړئ، لار شم او خپل سړي خبر كړم؟
الپاتيچ كليوالو بزرگرو ته مخ ورواړاوه، دوو تنو نوم يې واخېست

جگړه او سوله

او ورته وې ويل: چې د کارپ لاسونه وتړي، رابلل شوي کسان په داسې حال کې چې سرونه يې ښکته اچولي وو، له گڼې گونې نه راوتل او د خپلو ملا وستو په پرانستلو يې پيل وکړ.

رستوف چغه کړل:

-مشر چپری دی؟

درون، په الوتې ښې او گڼې اخېستې ډول له گڼې گونې نه راووت. رستوف داسې چغې وهلې چې گواکې دده له سپارښتنې څوک سر

نه غړوي!

-مشر ته يې؟ لا وروشکا وې تره! په رښتيا هم د هغې له سپارښتنې چا سرونه غړاوه. دوه کليوالو د مشرد لاسونو تړل پيل کړل او مشر هم له هغو سره د مرستې په نښه خپل ملا وستی، خپله خلاص کړ.

رستوف کليوالو بزگرو ته مخ ورواړاوه او ورته وې ويل:

-ټول غوږ شئ! سمدلاسه به سرونه ښکته اچوئ، له شروسوره پرته به ځئ خپلو کورونو ته چې غږ مو وانه اورم.

له هرې خوا د ځان د ملامتۍ غږونه پورته و:

-مور خود بدی، تکل نه لاره، هسې له حماقت او سادگۍ نه مو دا

کارونه کول.. له اپلتو نه ستړي شوي وو... او يو بل يې سره ملامتول.

الپاتيچ چې بيا خپل واک ليدلی و، وويل:

- ما خو تاسوته ويل، گورئ هلکانو! دا ښه کار نه دی، بيا غږونه

پورته شول:

-ياکوف الپاتيچ! زمور حماقت وو، او هغه سره مل، گڼه گونې

خوره او خپلو کورونو ته لاړل.

دوه لاس تړلي يې د بادار کره بوتل او دوه مست او نشه کليوال

هغو پسې روان و. ددغو نشيانو نه يو کارپ ته په کتو کتو کې ويل:

جگړه او سوله

-اخ! چې همدا سې مې درته کتلاي!

بل وويل:

-آيا څوک خپل بادار سره داسې کوي، چې تا وکړل؟ تا څه فکر

کاوه؟

لومړی وويل:

-احمق دی، په رښتيا چې احمق دی!

دوه ساعته وروسته ټولې گاډۍ د بادار د کور مخې ته چمتو کتار ولاړې او کليوالو بزگرو په خورا لېوالتيا د بادارانو شيان راوېستل او په هغو کې يې بارول او تړل يې. درون چې په يوه کوټه کې زنداني، خو دشهزادگۍ مارييا په سپارښتنه بېرته پرېښودل شوی و، د کور دانگرې په يوه کنج کې ولاړ او کليوالو بزگرو ته يې سپارښتنې کولې، چې څه وکړي او څه ونه کړي.

يو تن چې لوړه ونه او گرده خندنۍ بشره يې لرله او د يوې مېنځې له لاسه يې د گانوو صندوقچه اڅېسته، وويل:

-دا، داسې بې پروا مه ږده، گوره پيسې پرې تللي. هسې يې ارتيږي يا يې رشمې پورې تړې، هغه خو له کاره لوېږي. زما داسې نه خوښېږي. انسان بايد هر کار د زړه له کومې او دود سره سم وکړي. دغه شان يې بايد وکړي، داسې يې ږدي، د پانو لاندې، وابښه يا پانې پرې اچوي، دغسې، اوس سم شو!

يو بل ته چې د سرداراندرې د کتابونو الماری را اڅېستي وه، وويل: او، څه کوي؟ داسې يې مه جگوه، درانه دي، خو گوري هلکانو، عجيبه کتابونه دي. هغه لوړونۍ کليوال چې گرده خندنۍ څېره يې لرله، سترگه يې کېښکوده او هغه سيند (قاموس) ته چې دټولو کتابونو پر سر پروت و، اشاره وکړه او وويل:

جگړه او سوله

- هوکې، بې ځايه يې وخت نه دی تېر کړي. کتابونه يې ليکلي دي.
رستوف د دې هيله نه لرله چې پر شهزادگۍ خپله پېژندگلوې ورو تپي، نو له دې کبله هغه په کلي کې پاتې شو، هغې ته ورنغی او همالته د شهزادگۍ د گاديو راتگ ته انتظار پاتې شو. کله چې د هغې مل گادۍ را ورسېدلې، رستوف تر هغه ځايه پورې چې د روسي پوځونو تر ولکې لاندې و او تر باگو چارووا پورې يې دولس ورستي واټن درلود بدرگه کړې، کله چې هغو د يانکوا سيمې ته ورسېدل، د دغې سيمې د رباط په مېلمستون کې تم شول. همدلته رستوف په خورا درناوي له هغې سره مخه ښه وکړه او د لومړي ځل لپاره يې ځان ته اجازه ورکړه، د هغې لاسونه ښکل کړي.

د رستوف مخ چې تک سور او بنستی و او د شهزادگۍ مارياد مننې په بدل کې چې هغه خپل ژغورونکی گڼلی و (د هغه کره يې خپله ژغورنه گڼله) وويل:

- تاسو ولې داسې خبرې کوئ، که تاسو له هر ساتونکي نه دا هيله کړې وای، هغه به له تاسو سره دا مرسته کړې وای. که يوازې زموږ کليوالو بزگرو په جگړې کې گډون کړی وای، د ښمن به دومره وړاندې زموږ خاورې ته نه وای راننوتلای.

کله چې يې دا خبره وکړه، خدای زده له څه و شرمېده، هڅه يې وکړه چې خبره په بله واړوي، او زياته يې کړه:

- زه په دې نيکمرغه يم، چې له ستاسو سره مې د پېژندگلوې وياړ را په برخه شوه، د خدای په امان شهزادگۍ! ستاسو د نيکمرغۍ او آرامتيا هيله مند يم او د دې هيله لرم، چې بيا په کومه نيکمرغه او خوبه شېبه کې سره وگورو. که غواړئ چې زه له شرمه تک سور نه شم، له تاسو نه هيله کوم، چې د مننې خبرې پرېږدئ.

جگړه او سوله

که څه هم شهزادګۍ نور له هغه نه د مننې يوه خبره هم ونه کړه، خو د هغې د ځلېدوونکې خبرې حالت ټول او ټول د مننې او درناوی څرګندونه کوله. .. شهزادګۍ په دې باور درلود که رستوف نه وای، هغه به ياد ياغي کليوالو بزګرو او يا د فرانسوي پوځيانو په اخ او ډب کې نابوده شوې وای. رستوف ددې لپاره چې هغه وژغوري، په ډاګه ځان د وحشتناک ګواښ منګولو ته سپارلی و، دغه راز هغې په دې کې شک نه لاره چې رستوف د داسې عالي روح خاوند و، چې کولای شو د هغې غم او حالت په بشپړه توګه احساس او درک کړي.

کله چې شهزادګۍ د خپل وير په اړه له رستوف سره خبرې کولې، د هغه په سترګو کې اوښکې راشپوه شوې، دغه له اوښکو ډکې سترګې هغې نه شوې هېرولې.

شهزادګۍ مارييا چې له هغه سره خدای په امانې وکړه، ناڅاپه يې احساس کړه چې سترګې يې له اوښکو راډکې شوي دي او په همدې شېبه کې يو ځل بيا دا زورونکې پوښتنه په خيال ورغله چې آيا په رښتيا هغه ورته ګران دی؟

سره له هغه چې مسکو ته، په تلونکې لاره، د شهزادګۍ حالت د خوښۍ وړ نه و، خو د ونياشا چې له هغې سره په ګاډۍ کې ناسته وه، څو ځله دې ته پام شو چې کله به يې د غم او کله به يې د خوښۍ موسکا پرشونډو راخوره شوه.

شهزادګۍ مارييا وويل:

-نو څه پروا به يې لرله، که هغه ما ته ګران وای؟

هغه له دې نه ډېره شرمېده چې د لومړي ځل لپاره هغه څوک ورته ګران شوی دی چې په ژوند کې به دا ورته ګرانه نه وي. هغې په دې خيالونو ځان آراموه چې هېڅڅوک به هېڅکله له دې نه خبر نه شي. که

جگړه او سوله

يو وار هغه په چا مينه شوه، بيا به د ژوند تر پايه پر بل چا مينه نه شي،
که دغه حال چاته ونه وايي، دا کومه گناه نه ده.

شهزادگۍ مارييا په زړه کې ويل:

- ولې هغه په دې وخت کې باگو چارووا ته راغی؟ ولې د هغه خور
زما د ورور کوژدنتوب پرېښود؟ دا به هم هماغه شان شي. هغې په دې
ټولو پېښو کې د تقدیر لاس لیده.

شهزادگۍ هم پر رستوف خورا په زړه پورې اغېز کړی و. نیکولای
به چې هر وار هغه یادوله، پر هغه به د خوښۍ خپې راخوږېدې. کله چې
د هغه ملگري هغه ته په باگو چارووا کې له ورپېښ شوې پېښې نه خبر
شول، رستوف ته به یې په ټوکه ټوکه ويل چې دی باگو چارووا ته وښو
پسې لاړ، خو هلته یې د روسیې تر ټولو بډایه ناوې ورپه برخه شوې ده.
هغه به په دې ټوکه خپه او په قهر کېده چې وښو پسې لاړ، خو هلته یې د
روسیې تر ټولو بډایه ناوې په برخه شوه، اوله دې نه هم، هغه زیات په
دې په قهریده چې له مهربانۍ او کمینې او د بې پایه شتمنې له
خاوندې شهزادگۍ سره واده کولو خیالونو او هیلې بیا بیا د هغه خیال
ته راتلل. خپله نیکولای هم تر شهزادگۍ مارييا د غورې او ښې ناوې
هیله نه شوه کولای. له شهزادگۍ سره واده به نه یوازې دده مور مشره
گرافینه نیکمرغه کړې وای، بلکې د پلار اقتصادي گډې وډې چارې
به یې هم ورسې کړې وای.

نیکولای دا هم احساسوله چې دغه واده به شهزادگۍ مارييا هم
نیکمرغه کړي، خو سونیا؟ او هغه ژبه چې هغې ته ورکړ شوې وه؟ یوه
له هغه ټوکو او خبرو نه وه چې کله به د رستوف ملگرو او انډیوالانو
هغه ته وریادوله، دی به سخت پرې خپه کېده.

۱۵

کوټوزوف، چې د سترې قوماندانۍ قوماند تر لاسه کړه، هغه ته سرداراندرې وریاد او امر یې ولیکه چې قوماندانۍ ته راشي. سرداراندرې، په هماغه ورځ او په هماغه وخت چې کله کوټوزوف د خوریا-زیمش په سیمه کې د لومړي ځل لپاره د خپلو پوځونو پرېته کوټ، سترې قوماندانۍ ته ورغی. سرداراندرې، په کلي کې د پاپ د کور مخې ته چې د ستر قوماندان گاډۍ ولاړه وه، کېناست. د کلي تر شا په ډاگ کې به کله ناکله د پوځي مارش او کله هم د گڼې ډلې د هورا او ژوندۍ دې وي، نارې چې د نوي ستر قوماندان په ویاړ ویل کېدې، واوریدل شوي. په همدې انگرې کې د دروازي مخې ته لس گامه له سرداراندرې، نه لرې، د کوټوزوف دوه ساتونکي، یو یاور او یو چوپړ، د خپل قوماندان له نشته والي او تودې ورځې نه په گټه اخیستنې، کرار ولاړو. د سورو پوځونو یو توربخون، لنډ ونی ډگرمن چې بشره یې په گڼو بریتو او پیرې پوښلې وه، پر آس سپور و، د دروازي خولې ته ورنږدې شو، سرداراندرې ته یې وکتل او وې پوښتل:

-آیا د والا حضرت کور همدلته دی؟ ژر به راشي؟

سرداراندرې ځواب ورکړ، دی د والا حضرت د قوماندانۍ د افسرانو له ډلې نه دی او خپله هم نوی دلته راغلی دی. سواره ډگرمن د کوټوزوف یو ساتونکي ته چې بنکلي جامې یې اغوستې وې، مخ ورواړاوه، خو هغه د ساتونکو له ملنډو نه په ډکې ځانگړې ژبې ځواب

جگره او سوله

ورکې:

- څه شی؟ و الاحضرت؟ باید راشي، څه بې کوئ؟
ډگرمن د ساتونکي وينا ته له ملنډو نه په ډک غلچک وکتل، له آسه
راکوز شو، آس يې خپل ساتونکی ته وسپاره او په
درناوي، بالکونسکي ته ورنږدې شو. بالکونسکي پر ناستې څوکی.
لږ هغې خوا ته شو او هغه ته يې تر خپل څنگه د ناستې ځای ورکړ او
ډگرمن يې تر څنگه کېناست.

د سواره پوځ ډگرمن، له سرداراندرې سره خبرې پيل او وې ويل:

- تاسو هم د ستر قوماندان راتگ ته سترگه په لار ياست؟

وايي چې هغه په ورين تندي ټول مني، شکر د خدای دی، مخکې له
دې مو، له هغه کالباسه (وچه غوښه) خواره سره څه حال لرو، بې ځايه نه
ده چې يورمولوف، غوښتل الماني شي، اوس کېدای شي روسان هم
نظر ورکړي او وغږېږي. خدای خپله ښه پوهېږي چې تر دې د مخه، په
ستره قوماندانۍ کې څه تېرېدل، ټول شاتگ او شاتگ و، د هغو لوی
هنردا و چې څنگه په جبهو کې شاته تگ وشي. هغه له سرداراندرې نه
وپوښتل:

- تاسو خپله په جگره کې گډون کړی و؟

سرداراندرې، ځواب ورکړ:

- په جگره کې مې د گډون وياړ درلود، نه يوازې دا چې په شاتگ
کې مې گډون درلود، بلکې هر هغه څه چې په ژوند کې تر ټولو نه راته
گران و، هغه مې هم په دې جگره کې له لاسه ورکړل، ځمکې،
جايدادونه او به او کور خو څه چې پلار مې هم له غمه مړ شو، زه په
سمولينسک کې وم.

ډگرمن د سرداراندرې لاس په خورامهربانۍ او لېوالتيا کېښکود،

جگړه او سوله

په مینه د بالکونسکي څېرې ته څیر شو او وې ویل:
-تاسو سردار بالکونسکي یاست؟ ستاسو له پیژندگلوی نه خورا
خوشاله یم! زه ډگرمن دینیسوف یم. په پوځ کې مې انډیوالان د
وآسکا په نامه یادوي.

هغه تر یوې شبې چوپتیا وروسته یې په خواخوږۍ وویل:
-هو کې، ما ستاسو د خورا ستر غم په اړه واوریدل او د زړه له
کومې خواشیني څرگندوم. دغه راز د سیکوسکي، د جگړې په هکله
مې هم اوریدلي دي. دا ټول سم دي، خو نه د هغو کسانو لپاره چې په
ناوړو چارو اخته وي. ښه، ښه نو تاسو سردار بالکونسکي یاستی؟ سر
یې وښور او په یو غم لړلې موسکا یې بیا د هغه لاس کېښکود او
زیاته یې کړه:

-ډېر ډېر خوشاله یم، ستاسو له پیژندگلوی نه خورا ډېر خوشاله یم.
سرداراندرې، دینیسوف د هغې د خور ناتاشا، دستاینوله
مخې، پېژاند. دینیسوف د هغې د خور لومړی غوښتونکی و. دغه
یادونه خواره، خو هممهاله هغه زورونکي او ترخه یادونه چې څو موده
د مخه یې دده ذهن په ځان اخته کړی و، خو اوس یې په گوگل کې ویده
و، بېرته راژوندوي کړل. او په دې وروستیو وختونو کې نورو ډېرو
پېښو، لکه دروسي پوځونوله خوا د ښمن ته د سمولینسک
پرېښودل، د ورانې ویجاړې لیسې گورې لیدل او د پلار د مرگ خبر هغه
داسې مات کړی و، چې نور نو ډېره موده کېدل چې دغه شان یادونه د
هغه په ذهن کې نه راوینسېدل او که راوینسېدل هم، د هغه پر ذهن یې
هومره اغېز نه کاوه... داندرې په لیدو دینیسوف ته هغه خاطرې
وریادېدې، چې خورا لرې او د هغه د شاعرانه زمانو وې. هغه خاطرې
چې یو ماښام یې د ناتاشا د دغې په اورېدو داسې ځان هېر کړی و چې له

جگړه او سوله

پنځلس کلنې نجلۍ نه یې د واده غوښتنه کړې وه، دهغه لري زمانې خاطرې او له ناتاشې سره یې خپله مینه هېره کړه او سمدلاسه هغو خبرو ته راغی، چې اوس دده خیالونه او فکر پرې اخته و. دا د جگړې خبرې وې. دا د جگړې هغه نقشه وه چې ده د لومړۍ کړنې د خدمت او د پوځونو د شاته تگ په وخت کې جوړه کړې وه. دا نقشه ده بارکلي د وتولې ته ښودلې وه، او اوس یې هیله لرله چې هغه کورنۍ ته وروښيي. دا نقشه په دې ولاړه وه چې د فرانسویانو د جبهې د پراخوالي له امله، له هغو سره د مخامخ کېدو یا د هغو د مخې نیولو پر ځای به ښه دا وي چې د هغو د پوځ د بیلابیلو ډلو ترمنځ باید اړیکې پرې شي. هغه د خپلې همدې نقشې په اړه سرداراندرې ته خبرې پیل کړې. هغه د غلچکي گزارونو (پارتیزني) په جگړې ټینګار کاوه.

- هغوی نه شي کولای د دې پراخې جبهې ساتنه وکړي. دا له توانه لري خبره ده، زه و عده کوم چې د هغو ټول اړیکې پرې کړم. پنځه سوه تنه را کړئ، یوازې پنځه سوه تنه. زه پوره ډاډ لرم، تالاولا به یې کړم، هوکې یوه خبره ده او هغه د غلچکي گزارونو جگړه ده..

دینیسوف پاڅېد او د لاسونو، سر او ځان په خوځېدا یې خپلې نقشې بالکونسکي ته ښودلې. دوی په خپلو مرکو لگیا، وو چې... د پوځیانو مارش او د ترانو غږ، د پریت د ځای له خوا او اوریدل شو. په دروازه کې ولاړ ځوان غږ وکړ:

- دی خپله دی، را روان دی.

بالکونسکي او دینیسوف پاڅېدل او د دروازې خوا ته چې یو شمېر ساتونکي په یوه کړنښه کې هلته په خورا درناوي ولاړ وو، ورنږدې شول. هغوی ولیدل چې کورنۍ پر برګ آس سپور، داسې آس چې منځنۍ ونه یې لرله، را روان دی. یو شمېر زیاتو جنرالانو هغه

جگړه او سوله

بدرگه کاوه. بارکلي دوتولي له هغه سره څنگ پر څنگ روان و. يو ډله افسرانو يې شاو خوا ته منډې وهلې او د ژوندی دې وي، چغې يې وهلې. يو شمېر ياوران د هغه نه مخکې انگرې ته راننوتل. کونوزوف په خورا آرامۍ پر خپل آس سپورو، دهغه له درندوالي نه د آس تگ لاپسې کرار شوی و. خپل آس به يې کله په خپله وسپنيزه پونده وواهه، پرله پسې يې د سلام په نښه سر بنوراوه او خپل لاس به يې په سرد سواره پوځ سپينې خولۍ ته ورپورته کاوه، خو همدا چې د ځوانو زپوروو، سورو گرینادارو پوځيانو گارډ ته ورورسېد، گارد درناوی وکړ، دی يو شېبه چپ پاتې شو، د قوماندان په څېر ځيروږمه غلچک هغو ته ځير شو، ښه بې وکتل او مخ يې هغو گڼ شمېر جنرالانو او افسرانو ته ورواړاوه چې دده شاوخوا ته تاو شوي وو، د څېرې حالت يې ناڅاپه بدل او ښکلې شوه، اوږې يې پورته واچولې او په حيرانۍ يې وويل:

- له دغه شان زلميانو سره سره بيا شاته لاړو او بيا شاته لاړو او شاته لاړو! او تر يوې شېبې چوپتيا نه وروسته يې زياته کړه:

- د خدای په امان جنرال له!

خپل آس يې و خوځاوه او دهغې دروازي له څنگه چې سرداراندرې او دينيسوف ولاړو، تېر او انگرې ته ورننوت. د هغه پسې غږونه پورته شول:

- هورا! هورا! هورا!

له هغه وخته چې اندرې، کونوزوف نه و ليدلی، هغه لاپسې خورب شوی او څه وازدې يې زياتې شوې وې، خود هغه د سترگو وچې کاسې، د شقيقو حالت، د بشري هميشنۍ ستوماني، چې سرداراندرې لپاره ښه آشنا وو، هېڅ بدل شوي نه وو. دريشي يې په

جگړه او سوله

خان او يوه نړۍ بنسکلي متروکه يې پر اوږې څړولې وه. خورب او دروند، سپور، متې متې له خپل بنسکلي او زغم لرونکي آس سره انگړ ته راننوت.

د هغه آرام غږ لرونکی غږ متې اوريدل کېده، په څېره کې يې د هغه چا حالت څرگند و چې د پريته له ستومانه کوونکو تشریفاتونه وروسته، مخکې له مخکې د هوسايۍ په هيله خوشاله وي. خپله چپه پښه يې له رکابه راووبسته او خپل ټول خان يې پر زرين وچورلوه. له دغه کړاو د پيدا شوې ستونزې نه يې پر ځنگانه زور واچاوه، پښه يې له زرين نه راواړوله او په يوه زگيروي يې خان د قزاقانو او بدرگه کوونکو ياورانو لاسو ته چې دی يې نيولی و، وروسپاره.

خان يې نيغ کړ، سترگې يې برنډې او شاوخوا يې وکتل، سرداراندرې يې وليد، له ورايه بنسکاره وه چې هغه يې ونه پېژاند. په درنو درنو گامونو د زينو خوا ته لاړ، په کراره او آرامه يې شکيلی يې واهه او بيا يې هغه ته وکتل، د سرداراندرې د څېرې ياد، نه سمدلاسه، بلکې څو شېبې وروسته (هغه شان چې د عمر خوړو کسانو له منگ سره برابر وي) د هغه په ذهن کې راژوندی شو، مخ يې ورواړاوه او په داسې يو غږ چې ستوماني په کې څرگنده وه، هغه ته وويل:

- اها! دا ته يې؟ سلام سرداره! سلام گرانه! درځه چې څو!
او په درنو درنو گامونو پر هغو زينو چې دده تر پښو لاندې يې شغھاری کاوه، مخ پورته لاړ. خپلې تنې يې خلاصې کړې او پر هغې څوکی گوتې کېناسته چې پر هغه ايښې وه.

- پښه پلار دې څنگه دی؟
سرداراندرې په لنډه وويل:

جگړه او سوله

- پروڼ شپه يې د مرگ خبر راوړسېد.
کو تو زوف له ډاره په ډکو او سره بېرته شويو سترگو، سرداراندرې ته وکتل، خولۍ يې پورته کړه، پر ځان يې صليب و وېست او بيا يې وويل:
- خدای دې جنتونه ځای کړي، داد خدای اراده ده، پر مورې ټولو راتلونکې ده.

هغه په ټول قوت سره يوه ژوره سا و وېسته او چپ شو. هغه ماته گران و، ماد هغه درناوی لاره او د زړه له کومې تاته خوا شينې څرگندوم. هغه له سرداراندرې نه غېږ تاو کړه، هغه يې په خپلې څورب ټټر کېښکود او تر ډېرو پورې يې هغه هم داسې کلک غېږ کې نيولی و. کله چې يې هغه پرېښود، سرداراندرې وليدل چې د کو تو زوف له واکه وتلې شونډې رېږدې او سترگې يې له اوبښکو ډکې شوې دي، هغه ژوره سا و وېسته، دواړه لاسونه يې پر څوکی ددې لپاره تکیه کړل، چې پاڅي.

کو تو زوف وويل:

- ښه ده، درځه درځه چې څو، بايد خبرې وکړو، خو په دې وخت کې دینیسوف په هماغه زړورتيا چې د دښمن په وړاندې يې لرله، پرته له هغه چې له ستر قوماندان نه حيا وکړي. پرته له هغه چې د زينو په پيل کې ولاړو ياورانو چغو ته پام وکړي او هغه يې وړاندې تگ ته نه پرېښود، په سپين سترگۍ او ټينگو گامونو، داسې ټينگو چې د وسپينزو پوندو غږ يې د زينو په سرانگازې جوړې کړې وې، برنډې ته راوخت. کو تو زوف لاسونه پر څوکی کېښودل او په ناخوښۍ يې دینیسوف ته کتل. دینیسوف ځان وروپېژاند او وې ويل چې د والا حضرت ستر قوماندان لپاره داسې يو خبر لري، چې د هېواد د ژغورنې لپاره خورا مهم دی. کو تو زوف له ستومانۍ نه په ډک غلچک

جگړه او سوله

هغه ته وکتل او په داسې يوې خوځېدا چې د خواشینی څرگندونه يې کوله. لاسونه يې له څوکۍ راپورته، سر پر سر يې په گېډې کېښودل او د دینیسوف خبره يې تکرار کړه:

- د هېواد د ژغونې لپاره؟ ښه وايه، څنگه او څه خبره ده؟

د دینیسوف بشره لکه د يوې پېغلې د بشرې په څېر تکه سره شوه، (پر هغې بریتورې، پخې او تل مستې څېرې، دغه سوروالی خورا عجيبه برېښېده) هغه په ډېرې زړورتيا د سمولینسک او ويازما د ښارونو ترمنځ د ځایونو او حالتو په اړه کورتوزوف ته خبرې کولې، دینیسوف په دې سيمو کې ژوند کړی و او له هغو سره يې ښه آشنایي لرله. د هغه نقشي، د هغه د ډاډ او عقیدې له مخې چې هغه درلودې، خورا ښې او پر ځای برېښېدې. کورتوزوف خپلو پښو ته ځیر او کله ناکله به يې د گاونډي د کورانگر ته داسې وروکتل، چې گواکې له هغې خوا کومې بدې پېښې ته سترگه په لاره دی. په رښتيا هم هغه وخت چې دینیسوف غړیده، يو څوک چې يو بکس يې ترترخړک لاندې نيولی و، له هغه ځایه راووت.

کورتوزوف د دینیسوف د خبرو په منځ کې هغه ته وويل:

- څنگه؟ دې کار ته چمتو يې؟

يو جنرال ځواب ورکړ:

- هوکې! والا حضرته! چمتو يم! کورتوزوف سروښور او په زړه کې يې وويل: څنگه کېداي شي يو تن دغه چاره ترسره کړي او بيا دینیسوف ته غورځو شو.

دینیسوف وويل:

- د رښتیني روس پوځي په څېر قسم خورم چې د ناپليون اړیکې له پوځ سره تالا والا کړم.

جگړه او سوله

کو تو زوف د هغه خبرې پرې کړه او وې پوښتل:
- دغه کیریل اندریو ویچ دینیسوف ستاسو څه کېږي؟
- والا حضرته! هغه زما تره دی.
کو تو زوف په خوښۍ وویل:
- هغه زما ملگری و، ښه دی، ښه دی، ته به همدلته په قوماندانۍ کې پاتې شی، بیا به سبا ته سره وگورو. هغه د خدای په امانۍ په ښه سر وښور او ه، مخ یې وړ او او ه او لاس یې هغه کاغذ ته وړ او وږد کړ چې کانونیخین راوړی و.
د امنیت د ساتنې جنرال په ناخوښۍ آواز وویل:
- والا حضرت به مهرباني ونه کړي، چې دفتر ته لاړ شي؟ باید هلته نقشی وگوري او ځنې لیکونه لاسلیک کړي. یو یا وړ او ووت او خبر یې وړ کړ چې هر څه په کوټه کې چمتو دي. خوداسې برېښېده چې کو تو زوف غوښتل لومړي هر څه خلاص او بیا کوټې ته ورننوزي. کو تو زوف تندې تریو کړ او وې ویل:
- نه، گرانه! چا ته ووايه چې یو میز دلته راوړي، هر څه به دلته وگورم. بیا یې سرداراندرې ته مخ ورواړ او ه او زیاته یې کړه. څه چېرې ته لاړ نه شی! سرداراندرې همالته په برنډې کې پاتې شو او د امنیت د ساتنې جنرال ته یې غوږ نیولی و.
د امنیت د جنرال د خبرو په وخت کې سرداراندرې څو ځله یو ښځینه غږ او د ورینمینو کالیو شغهارۍ د وره له شانه واورید. څو ځله یې هغې خوا ته وکتل، هلته یې یو خورب، سره سپینه ښکلې ښځه چې گلابي کمیس او د ورینمینو ځیگری ټیکری یې پر سر و، ولیده، هغې چې یو قاب په منگلو کې نیولی و، داسې برېښېده چې د دروازې تر شا د کو تو زوف راتگ ته سترگې په لاره وي.

جگړه او سوله

د کوتوزوف يو ياور په خورا ټيټ غږ، سرداراندرې ته وويل:
- دا بنځه کشيشه او د کوتوزوف کوربڼه ده، هغه غواړي په مالگې
او ډوډۍ د والا حضرت هرکلی وکړي. مېرپه يې په کلیسا کې د صليب په
بنورولو او دا په کور کې د مالگې او ډوډۍ په وړاندې کولو د هغه
هرکلی کوي. بيا ياور په خندا وويل:
- خورا بنکلي بنځه ده!

کوتوزوف د دې خبرې په اوریدو مخ وړاوه، د جنرال گزارش ته (چې
د هغه اصله موخه د ټولو اک زایمیشیچ غندنه وه) يې هماغه شان غوږ
نیولی و، لکه خو شېبې مخکې يې چې دینیسوف او اوه کاله مخکې
يې په آسترولیخ کې د جگړې جرگه کې ته غوږ نیولی و. هغه یوازې له
دې کبله د وینا والو ویناو ته غوږ نیوه چې اوریدونکی غوږونه لري،
که څه هم په یوه غوږ کې يې سمندري ریښکۍ ایښې وه. خو هغه اړ و
چې واورې. داسې برېښېده چې هر هغه څه چې جنرال وايي نه یوازې د
هغه د تعجب وړ نه دی، بلکې دی له پخوانه په هغو خبر هم دی. هر هغه
څه چې دینیسوف ویلي و، ځیرکانه او عاقلانه او هر هغه څه چې جنرال
ویلي و تر هغه هم خورا ځیرکانه او خورا عاقلانه و، خود له ورايه
بنکاریده چې کوتوزوف نه د خبرو منځپانگې او نه د وینا وال ځیرکتیا
او پوهې، یوه ته هم پاملرنه نه کوله، هغه دغه دواړو ځانگړتیا غوره نه
گڼلې، ځکه هغه د پېښو د آواری لپاره یو بل څه ته ډېره پاملرنه کوله او
هغه، هغه څه دی چې عقل او ځیرکتیا سره يې هېڅ اړه نه لرله.
سرداراندرې په خورا پام د ستر قوماندان څېره خاړله او هغه یوازیني
څه يې چې د هغه په بشره کې لیدل هغه غم او هغه په زړه پورتیا
او څېرکتیا وه چې د دروازې شاته د ولاړې بنځې د کالیو له شغهارې
سره يې لرله او دده پاملرنه چې په کړو وړو کې يې له ټولو سره کوله. دا

جگړه او سوله

هم ښکاره وه چې کونوزوف د دینیسوف ځیرکتیا او آن هېواد پالنې ته په بې پروایۍ کتل، خو دا له دې کبله نه وه چې د هغه دغه ځانگړتیاوې یې د خپلو کړو په اندول، بې ارزښته گڼلې (ځکه هغه هېڅکله د خپلې پوهې، ځیرکتیا او هېواد پالنې ښودنه نه کوله) بلکې د هغه دې بې پروایۍ بل دلیل درلود. هغه ته دا ټول دده د زیات عمر او د پاڅه عمر د تجربو د زیاتوالي له کبله و، د خپل جنرال تر خبرو وروسته، د هغه یوازینی سپارښتنه د روسي سرتېرو د دارماری په هکله وه. جنرال د خپلو خبرو په پای کې په خپل لاسلیک کونوزوف ته داسې وړاندیز کړی و، چې هغو سرتېرو ته جزا ورکړ شي چې د یو سړي لخوا عرض او دعوا پرې شوې وه. دا عرض ددې لپاره و، چې د هغه نارسېدلۍ اوربشې روسي پوځیانو ریبیلې دي او په دې کار کې روسي پوځیان ملامت دي.

کونوزوف شونډه په غاښ کړه، سړيې وښور او په دې اړه یې ټولې خبرې واورېدې او وې ویل:

-دا وړاندیز دې بخاری کې اورته واچاوه، یو وار خود تل لپاره درته وایم، ښه غورځه، دا وروستی ځل دی، باید تل دغه شان شکایتونه اورته وارتیرئ. د ټولو دغو شان پانو ځای اور دی. پرېږده چې څومره غنم او اوربشې ریبې ودې ریبې، لرگي غوڅوي، غوڅوي دې، سوڅي یې، سوڅي دې. زه نه غواړم چې هغوی داړې جوړې کړي، خو دا اجازه هم نه ورکوم چې څوک پوځیانو ته جزا ورکړي، جگړه، جگړه ده، چاره څه ده؟ څوک چې اور بلوي، سپخنکې هم الوزي او دلوگي زغم هم باید ولري.

یو ځل بیا یې خپلې مخې ته، اېښودل شوي کاغذ ته وکتل، سړيې وښور او وې ویل:

آه! آه! دا المانیو ځیرکتیا!

۱۶

کو توزوف چې وروستی پانه لاسلیک کړه، وې ویل:
-نو، اوس ترې خلاص شو.

په خورا سختې پاڅېد، خپله څوربه سپینه گونځې گونځې غاړه
بې هسکه کړه، په ورین تندي او خوشاله بڼه د وره پلو ته وخوځېد.
کشیشې بنځې چې څپره یې تکه سره شوې وه، په تلوار قاب
راواخېست او د ټول پخواني چمتووالي سره سره یې ونه شو کولای په
هماغه شېبه کې چې ستر قوماندان راننوزي، دهغه مخې ته ونیسي،
بیا یې هم بې ساری درناوی وکړ او قاب یې د کو توزوف مخې ته ونيو.
د کو توزوف بانه سره ورغلل او په موسکا موسکا یې د هغې بنځې
زنې ته لاس وروړ او وې ویل:

-واه واه، څومره بنکلې ده! گرانې ډېره مننه!
هغه د پطلانه له جیبه، د سرو زرو څو خښتې راووبستې او د هغې
بنځې په قاب کې یې ورکېښودې.
کو توزوف د هغې کوټې خواته چې ورته جوړه شوې وه، وخوځېد او
وې ویل:

-بڼه نو، ژوند دې څنگه دی؟
کشیشه بنځه چې خوږې موسکا یې پر سرو شویو انگو کې
غوچولي جوړ کړي وو، ده پسې سمدلاسه رانوته. د کو توزوف یاوړ،

جگړه او سوله

سرداراندرې پسي چې لا په برنډه کې ناست و، راغی او هغه يې سهارني چای ته وروباله. نيم ساعت وروسته سرداراندرې بيا کوتوزوف ته وروبلل شو. کوتوزوف هماغه شان خلاصې تهي پر خوکی ډډه لگولې وه، يو فرانسوي کتاب يې په لاس کې و، همدا چې سرداراندرې کوتي ته راننوت، يو چاکو يې دنښې په توگه په کتاب کې کېښود، هغه يې وتاړه او پرميز يې کېښود. سرداراندرې د کتاب نوم ولوست. هغه د مېرمن ژنليس د (هیلپو شهبواران) نوی رومان و.

کوتوزوف وويل:

-کينه! دلته کينه! رايه چې د زړه خواله وکړو. د خواشینی ورډه، ډېره د خواشینی ورډه، خو ته بايد په ياد ولري، گرانه! داسې يې وگڼه چې زه دې پلاريم، يوبل پلار.

سرداراندرې، په هر هغه څه چې د پلار او د هغه د مرگ په اړه، دد لیسې گوري او له هغه ځايه د تېريدو په وخت کې د هغه د سيمي په اړه پوهېده، ټول او ټول کوتوزوف ته وويل.

کوتوزوف چې گواکې د سرداراندرې له خبرونه د روسيې حالت ځانته څرگند کړی و، له گڼی نه په ډک آواز وويل:

-ته گوره، ښه وگوره! چې ژوند مو دوی څنگه کړ؟

څېره يې لا پسي و خوتېده او تکه سره شوه.

-وخت، وخت راکړئ، وخت راکړئ!

داسې برېښېده چې نور هغه نه غوښتل، دغو خواشينو خبرو ته دوام ورکړي، نو وې ويل:

-ما ته ددې لپاره راغوښتی يې، چې ماله سره دلته پاتې شي.

سرداراندرې په داسې يوه موسکا چې له کوتوزوف نه يې پتولي نه شوه، وويل:

جگړه او سوله

- ستاسو والا حضرت له مهربانۍ نه مننه کوم، خو زه په دې ډارېږم چې نور به زه د قوماندانۍ په درد ونه خورم.
کوټوزوف په سترگو کې له هغه وپوښتل.
سرداراندرې ځواب ورکړ:

- خو تر هغه لا غوره دا ده چې ما په غونډه کې، له خدمت سره عادت کړې دی، افسران راته گران دي، او داسې انگېرم چې زه هم خپلو سرتېرو او افسرانو ته گران یم. زه به ډېر خواشینی شم که خپل غونډه پرېږدم. که ستاسو د خدمت له ویاړه تېرېږم، علت یې دا دی...
ځیرمنې، مهربانې او هم مهاله له ملنډو سره مل یې موسکا د کوټوزوف څېره روښانه کړه، کوټوزوف د بالکونسکي خبره پرې کړه او وې ویل:

- بښنه غواړم، ته به زما ډېر په کار وای، خو ته برحق یې، برحق یې، د ښو کسانو ځای ستره قوماندانې نه ده. مشاوران تل ډېر دي، خو په پوځ کې د خدمت کسان خورا لږ دي. که دغو ټولو مشاورینو په پوځ کې لکه د تا په شان خدمت کولای، زموږ پوځ به دغه حالت ته نه وای رسېدلای. ما ته خو ته د اوسترلیخ (پخوانی جبهه) له وختونو یاد یې، ښه مې یادېږئ، یادېږئ مې، یادېږئ مې چې لویدلې جنده دې پورته کړه او مخکې لاړې.

د کوټوزوف له خوا د دغو یادونو ریاډول، د سرداراندرې څېره له خوښۍ نه تکه سره کړه.

کوټوزوف سرداراندرې له لاسه راوښو. خپل غومبوری یې وروړاندې کړ او سرداراندرې بیا د دغه ښو په سترگو کې اوښکې ولیدې. که څه هم سرداراندرې په دې پوهېده چې کوټوزوف ډېر زړه خوږی او اوښکې یې ژر راتویيږي او دده د پلار د مړنې له امله، له ده

جگړه او سوله

سره ډېره خواخوږي نښي، خو بيا هم هغه په دې ډېر خوشاله شو او وياړيده چې د اوسترليخ په جگړه کې دده مېرانه د هغه په ياد ده. کونوزوف هغه ته وويل:

- څه! پر خپله لاره څه، خدای دې مل شه! زه پوهېږم ستا لاره د وياړ او غرور لاره ده. هغه يوه شېبه چپ پاتې شو او زياته يې کړه:

- په بخارست کې چې وم، څو ځله مې ياد کړې، ته مې يوه ماموريت ته په کار وې. وروسته يې بيا د خبرې د بدلولو لپاره د عثماني امپراتورۍ سره جگړه او د روغې خبره راياده کړه او وې ويل:

- هغه کسان چې ما ملامتوي کم نه دي، هم مې د جگړې له امله او هم مې د روغې له امله غندي، خو دا دواړه په خپل وخت تر سره شول. هم جگړه او هم روغه. کونوزوف زياته کړه:

- هغه څوک چې د انتظار هنر لري، هغه ته هر څه په خپل وخت رارسېږي او بيا د مشاورينو خبرو ته چې دده پام يې ډېر ځان ته ورگرځولی و، راستون شو، هغه دوام ورکړ:

- او هلته هم د مشاورينو شمېر تردې ځايه کم نه و، اوف، اوف، توبه، توبه، ددې مشاورينو له لاسه! توبه! که مې ددغو مشاورينو ټولې خبرې اوريدلې وای، اوس به په ترکيه کې وای. روغه به نه وه او جگړې به دوام درلود. ټول غواړي، چې هر څه په تلوار پای ته ورسوي، خو په تلوار کار ځنډېږي. که کامنسکي مړ شوی نه وای، هغه به دې مشاورينو وژلي وای، هغه دديرش زريز پوځ په مرسته، پر کلا يرغل کاوه، د کلا نيول گران کار نه دی، گران کار د جگړې گټل دي. او د جگړې د گټلو لپاره يرغل او غلچکي گوزار په کار نه دی، د جگړې د گټلو لپاره زغم او وخت په کار دی. کامنسکي د روشچوک لاندې کولو ته پوځ واستاوه، خو ما يوازې دغه دوه (زغم او وخت) ورولبړل، تر

جگړه او سوله

کامنسکي نه مې زياتې کلاگانې لاندې کړې او ترکان مې دې ته اړ کړل چې د آس غوښه و خوري. هغه سر وښوراوه، خپل ټټري يې وډباوه او په خورا لېوالتيا يې وويل:

- او فرانسويان به هم د خپلو آسونو د غوښې خوړلو ته اړ کړم، ته ډاډه اوسه او زما په خبرو باور وکړه. او بيا يې سترگې له اوبښکو ډکې شوې.

سرداراندرې وويل:

-خوله دښمن سره جگړه هم بايد هرومرو وشي.

-بايد وشي! که ټول دا غواړي بله چاره نه شته، خو گرانه! تردغو دوو سرتېرو زغم او وخت نه، نور زورور سرتېري نه شته. دغه دوه سرتېري له هر کړ او سره سيالي کولی شي، خو دا خبره هېڅ مشاور نه اوري او لويه بدمرغي په همدې کې ده. يو يې غواړي بل يې نه غواړي، سړی څه وکړي؟ هغه داسې غږيده چې گواکې د ځواب اوريدل غواړي، بيا يې وويل:

-ښه، ته څه په کې وايئ؟ او د هغه په سترگو کې د ژورې ځيرکتيا او پوهې ځلا وځلېدل، خو سرداراندرې چې ځواب ورنه کړ، ده وويل:

-اوس به زه درته ووايم چې بايد څه وشي، څه وشي او زه څه کوم، که په څه کې دې شک پيدا کړ، گرانه، هغه مه کوه. لږ شېبه چپ شو او بيا يې په ټينگه، خو جلا جلا تورو وويل:

-مه يې کوه.

هغه سرداراندرې ته وويل:

-خو گوره! دا په ياد لره، چې زه له تاسره د تا په ویر کې د زړه له کومې گډېم، دا په ياد لره، چې ستا لپاره زه نه والا حضرت يم، نه شهزاده، نه سردار، نه د پوځونو ستر قوماندان، زه ستا پلار يم. که

جگړه او سوله

کومه ورځ دې څه اړتیا پیدا شوه، مخامخ به ما ته راځئ، د خدای په امان د زړه سره! هغه بیا له اندرې نه غبرېتاو کړه، هغه یې کېښکود او ښکل کړ. او سرداراندرې لاله کوټې نه وتلې نه و چې کوتوزوف د زغم یو ژور اسویلی ووېست او بیا د مېرمن ژنلیس، د هیلو شهبسواران نومي رومان چې نیمگړی یې پرې ایښی و، راواخېست.

سرداراندرې، خپله هم په دې نه پوهېده چې څنگه او له څه داسې پېښ شول، خو دومره پوهېده، چې له کوتوزوف سره تردغې کتنې وروسته چې دی خپل غونډ ته راستون شو، د جگړې له بهیر او دا چې واک چاته سپارل شوی دی، آرامه شو. هر څومره به چې ددغه بودا د ځانگړو ځانگړتیاو په نشته والي پوهېده او لیدل به یې چې ځیرکتیا (یعنې د پېښو ډلبندی او د هغو پایلې) خپل ځای د چارو کرار په کرار څارلې ته پرېښی دی. دی به لاپسې آرامېده او په دې به ډاډمن کېده چې کارونه او چارې به هماغه شان چې ښایي، تر سره کېږي.

سرداراندرې به فکر کاوه:

د هغه په چارو کې به هېڅ شی دده خپله خوښه نه وي، هغه به هېڅ نوبت ونه کړي او هېڅ تکل به ونه لري، خو د ټولو خبرې اوري، د ټولو خیالونه، خیال ته سپاري، هر څه او هر څوک په خپل ځای برابر وي، د هېڅ گټور خیال مخنوی نه کوي او هېڅ زیانمن خیال ته اجازه نه ورکوي. هغه په دې پوهېږي چې دده تر ارادې یو بل قوي او پیاوړی شی شته او هغه د پېښو نه راگرځېدونکی بهیر دی. هغه کولای شي هغه ویني، کولای شي د هغو په معنا پوه شي، د پایلو اټکل وکړي، کولای شي په دې پېښو کې له گډون نه ځان وژغوري، په دې پېښو کې د خپلې ارادې سرته رسول ونه غواړي او هغه بلې خوا ته وگماري. او دا تر ټولو غوره ځانگړتیا ده.

جگړه او سوله

سرداراندرې له ځان سره دا هم ويل:

-ولې پر هغه باور کېږي؟ دا له دې کبله چې هغه روس دی. سره له هغه چې هغه د فرانسوي ميرمنې دوژنلیس رومان لولي، فرانسوي متلونه په خبرو کې کاروي، خو بيا هم کله چې وايي: ته گوره چې زموږ پر پوځ يې څه راوستل، د هغه غږ ږيرېږدي او کله چې ژبه کوي: او فرانسويان به هم د خپلو آسونو د غوښو خوږو ته اړ کړم، سترگې يې له اوبنکو راډکېږي.

د همدې احساس پر بنسټ څه لږ اوزيات په تته بڼه، د ټولو د احساساتو، د ولسي يووالي او پيرزوينې له مخې، د دربار د مخالفت سره سره، کونوزوف د ټولو پوځونو د ستر قوماندان په توگه وټاکل شو.

۱۷

له مسکوه د ټولواک، تر راستنېدو وروسته، د مسکويانو ژوند خپل پخوانی داسې دوديزې بڼې ته ورستون چې په هغو کې د خو ورځو مخکې هېوادپالنې او لوړ روح د پيداينست تصور هم گران و. هغو ته دا په رښتيا گرانه وه دا ومني، چې روسيه په رښتيا له گواښ سره مخامخ او د انگليسي کلپ غړي هم ددې هېواد زامن دي او د هغې (روسيې) په وياړ هر ډول سربښندنې لپاره چمتو دي. هغه څه چې په مسکو کې د ټولواک د استوگنې په وخت کې د ټولو هېوادپالنه رايادوله، هغه له ټولو نه د سربښندنې (د سرو او پيسو ملاتړ) غوښتنه وه، چې متبې د ټولواک د يادولو سره يې رسمي، قانوني او سرته رسېدونکي بڼه پيدا کړه.

مسکو ته د دښمن د لارښوونې کېدو له امله، د خلکو روحيه لار پياوړې نه شوه بلکې برعکس، لکه هغه شان چې د گواښ لاندې خلکو حالت وي، هغوی لاپسې بې پروا شول. د گواښ په رانېرېدې کېدو، هم مهاله او په يوه کچه دوه غره په انساني روح کې انگازې کوي. يو غره، غره کوي چې بايد د گواښ کچه اټکل شي، وپېژندل شي او له هغه نه د ژغورنې تکل وشي، هغه دويم يې چې تر لومړني هغه لاپسې معقول دی، وايي چې، د گواښ په اړه فکر کول خورا گران او عذابونکی او د گواښ د رامنځ ته کولو د سببونو او له هغو د ژغورنې د لارو چارو لټول، له انساني توانه لوړه ده، نو ځکه بڼه به دا وي چې له دغه عذابه مخ واپړول شي او د هغه تر تېريدو پورې، د کوم بڼه او ښکلي څه يا

جگړه او سوله

چاپه اړه فکر وشي. انسان په يوازيتوب کې زياتره وخت لومړي غږ ته غورډی او په ټولنيزو خوځېد اووکې، دويم هغه غږ اوري. د مسکويانو ژوند هم اوس همدا سې و. هېڅکله د هغو ژوند داسې له خوښيو او مينو ډک نه و، لکه سرکال چې و.

د راستو پچين، اعلاميې (د هېواد پالنې په اړه ځانگړې پانې چې پر سريې د ښار د ښه خوړنځای او د هغه د خاوند کاريو شکا چيگيرين تصوير خپور شوی و) او د واسيلي لوديچ پوشکين نظمونه يې لوستل، دغه کاريو شکا چيگيرين د مسکو له کمکيو بډايانو نه و چې په خپله خوښه يې پوخ ته د تگ تکل کړی و، ځان يې په شکلو مست کړی و، خو همدا چې پر مسکويې د بناپارت د يرغل اوريدلي و، له ډېره قهره لېونی شوی و او فرانسويان يې په داسې ژبه، په داسې ښکښلو کنځل، چې ساري يې نه لاره، هغه له خوړنځی نه د باندې راوتلی او دگريت، تريو تصوير لاندې چې د پرتم او غرور ښه وه، ولاړ او هلته يې د راټول شويو وگړو لپاره نظمونه لوستل.

د کلوپ غړي د دغې اعلاميې د لوستلو لپاره د کلوپ په يوې کوټې کې راټوليدل او د ځېنو دا خوښېدل چې څنگه کاريو شکا، غږيده او پر فرانسويانو يې ملنډې وهلې، هغه ويل چې کله فرانسويان روسي کرم و خوري، بادونه پرې کوي، که روسيې اش و خوري پرسېږی او روسي سوپ يا شوراو هغوی ټنډوي ..

... هغوی ويل چې ټولې دولتي ادارې له مسکوه د باندې لېږدوي او دې خبرې پسې يې د شينشين دا ټوکه زياتوله چې ويلې و:

ددې لپاره چې مسکويان د دولتي ادارو له ستونزو و ژغورل شي، هغوی ټول بايد له ناپليونه مننه وکړي. .. خو ددې خبرو په لړ کې تر ټولو په زړه پورې دا وه چې بيزاؤ خوف، تکل لري خپله پوځي جامې

جگړه او سوله

واغوندي، پر آس سپور شي، تر ټولو مخکې جگړې ته روان شي او د خپل دې کار په بدل کې له چا، کومه پيرزوينه هم ونه غواړي. ژوليه دربتخاکيا، يو ټوکر خپلو بنسکلو او له گانو نه ډکو منگولو کې مروړلی او وييلي يې و:

-تاسو په هېڅ چا رحم نه کوئ.

ژولي بله ورځ، له مسکوه د وتلو تکل وکړ او په دې وياړ يې د خدای په امانۍ لپاره، لويه مېلمستيا جوړه کړه.

هغې ويل:

-بیزاو خوف د خدا وړدی، خو هغه دومره پاک زړی او دومره مهربانه دی چې پر هغه ملنډې هم خپل خوند لري.

هغه ځوان چې د اربکيو جامې يې اغوستې وې، ژولي هغه د خپل شهسوار ساتونکي په نامه يادوه او بله ورځ له هغه سره د نيژني بنا ته تل، وويل:

-جریمه ! ناغه !

د ژولی په بنډارونو کې لکه د مسکو د نورو بنډارونو په شان داسې يو دود و چې يوازې په روسي ژبې به خبرې کېدې او که چا له روسي ژبې پرته په بله ژبه خبرې کولای او يا يې په وينا کې په تېروتنې کومه فرانسوي کلمه راشي، بايد ناغه ورکړي. د دغې ناغې راتولولو ته يوه جرگه گۍ جوړه شوې وه.

د دوی په ډله کې يو ناست روسي مېلمه چې ليکوال و، وويل:

-او يو بله جریمه د فرانسوي ترکيب (خواخوړۍ لرل) د کارونې له

امله ..

ژولي، پرته له هغه چې د دغه ليکوال خبرو ته پاملرنه وکړي .. په دې وخت کې په ورين تندي پېير ته هرکلی ووايه او د بنډاري بنځو په شان

جگړه او سوله

بې په ډېرې سپين سترگې. زياته كړه:

- همدا اوس مو ستا خبرې كولې، او ويل مو چې ستا غوندې به د مامونتوف تر هغه خورا ښه وي.
پېپر چې د كورنې لاس ښكلول، د هغې تر څنگ كېناست او وې ويل:

- اڅ! زما د غوندې په اړه به خبرې نه كوي، د هغه په اړه د فكر كولو نه هم بېزاره يم.
ژولي له دو كې او له ملنډو نه په ډك غلچك اړكې ځوان ته وكتل او له پېپره بې وپوښل:

- داسې برېښي چې قومانداني به بې هم خپله كوي؟
اړكې چې نور نو د پخوا په شان د پېپر تر مخې په زړورتيا نه غږيده، د ژولي موسكا او له ملنډو سره مل غلچك حيران كړی و، نه پوهېده چې څه ووايي، ځكه پېپر له خپلې ټولې سادگۍ او بې پروايۍ سره، داسې شخصيت و چې چا نه شو كولاى د هغه تر مخې ځانته د ټوكو او ملنډو اجازه ورکړي.

هغه، خپل څو رب او غټ ځان ته بې وكتل، وې خنډل او وې ويل:
- په دې غټوالي د فرانسوي نښه ويشتونكو لپاره، ښه نښه كېداى شم، له دې نه پرته له دې هم ډايرېم چې پر آس به هم په آسانۍ وردانگلى نه شم.

ددې او هغه په اړه د خبرو په وخت كې، يو وخت خبرې د رستوف كورنۍ ته ورسېدې، ژولي د هغو په اړه وويل:

- وايي چې كاروباريې خورا خراب دى، دخپله گراف هم مزه نه شته، د رزموفسكي كورنۍ غوښتل چې د مسكو په څنډو كې د هغو كورواخلي، خو دا معامله هم همدا سې څنډې بڼې، گراف بې بيه لوړوي.

جگړه او سوله

يو چا وويل:

-نه، نه، داسې برېښي چې نن سبا به دغه معامله جوړه شي، خو په دې ورځو په مسكو كې د څه شي اخېستل، هسې لېونتوب دى.

ژولي وويل:

-ولې؟ تاسو رښتيا فكر كوي چې مسكو له گوانښ سره مخامخ دى؟

-نو تاسو ولې له مسكو نه وزئ؟

-زه؟ تاسو عجيبې خبرې كوي! زه ځكه.. زه ځكه ځم او وزم، چې ټول روان دي، زه ژانداركه يم، نه يو آمازوني سپور.

-ښه، ښه همدا سې ده، يو بل زور ټوكر هم راته راكړئ.

اربيكي خبره بيا د رستوفيانو خواته واړوه او وې ويل:

-كه هغوى دغه معامله وكړي، كولاى شي خپل پورونه پرې كړي.

ژولي وويل:

-هغه يو زړه پاكي بوډا دى خو مزه يې نه شته.

ژولي له دو كې نه په ډكه موسكا پېير ته وكتل او وې پوښتل:

-ولې هغه دومره اورېده موده په مسكو كې پاتې شول، هغو خولا پخوا غوښتل كلي ته لاړ شي، ښكاري ناتاشا هم اوس روغه شوې ده.

پېيرو ويل:

- هغوى خپل كمكي زوى ته سترگه په لاره دي. هغه د قزاقانو له

پوځ سره يو ځاى شوى او سپينې كليسا ته تللى دى. هغه يې اوس زموږ

غونډ ته رابدل كړى دى، هره ورځ د هغه راتگ ته سترگه په لاره دي.

گراف لا پخوا غوښتل چې لاړ شي، خو گرافينې به په هېڅ ډول تر هغه

وخته چې زوى يې را نه شي، له مسكو نه ونه وزي.

-ما پرون نه، هماغه بله ورځ د آرفاروف په كور كې هغوى وليدل،

جگړه او سوله

ناتاشا بيا بڼکلي او خوشاله برېښېده، يوه بڼکلي مينه ناکه سندره يې بلله. په ځينو خلکو هم ژوند څومره ښه تېرېږي.

پېر په ناخوښۍ وپوښتل: څه شی تېرېږي؟

ژولي له خدا شنه شوه او وې ويل:

-تاسو پوهېږئ گرافه ! لکه د تاسو په شان مېرنيو ځای يوازې د

مېرمن سوزا په سندرو کې وي.

پېر چې تک سور او بنستی و، وپوښتل: کوم مېرني؟ ولې داسې

خبرې کوئ؟

-ښه ده، گرانه گرافه ! په دې خبره ټول مسکويان پوهېږي، خو په هر

حال زه تاته حيرانه يم.

اربکي وويل:

- جريمه ! جريمه !

-ښه ده، دامه وايه، هغه مه وايه، دېره د خواشینی خبره ده.

پېر پاڅېد او په خواشینی يې وويل:

-ټول مسکويان په څه پوهېږي؟

-ښاغلیه گرافه ! ته خپله ښه پوهېږئ.

پېر وويل: زه په هېڅ نه پوهېږم.

-زه پوهېږم چې تاسو له ناتاليا سره دوستي لرله او له همدې کبله ..

-نه، خو ما ته تل ويرا گرانه وه، زما مهربانه ويره.

پېر په هماغه خواشینی غږ دوام ورکړ:

-نه آغلي ! ما هېڅکله د پېغلي رستوفې د څارونکي دنده نه لرله،

او زه دا يوه مياشت کېږي چې آن دهغو د کور خواته هم نه يم

ورغلی، خو زه ستاسو په دغه بدنیت نه پوهېږم.

ژولي وموسېده او په خدا يې وويل:

جگړه او سوله

- څوک چې بښنه غواړي، هغه ملامتيږي هم.. هغې خبره بدله کړه او وې ويل: رښتيا خبريې؟
هغه خواره شهزادگۍ مارييا پرون ماښام مسکو ته رارسېدلې ده، تاسو اوريدلي، د هغې پلار مړ شوی دی؟
پېير ځواب ورکړ:

- دا څه وايي؟ نه، چيريې ده؟ زه يې ډېر د ليدلو هيله لرم.
-زه پرون ماښام ورسره وم، هغه نن يا سبا له خپل وراره سره يو ځای د مسکو څنډو ته روانه ده.

پېير وپوښتل:

- ښه، نو هغه څنگه ده؟

-هېڅ، يوازې په ماتم کې ډوبه ده، گوره! پوهېږئ هغه چا ژغورلې ده... دا لوی داستان دی، نیکولای رستوف. هغه يې سره ايساره کړې وه، غوښتل يې چې هغه ووژني، سپريان تپيان شوي وو، نیکولای د هغې مرستې ته وردانگلي او ژغورلې يې ده.
اربکي وويل:

- ډېر ښه، يو بل داستان، رښتيا، رښتيا دغه ټوليزې نښتې ټول دې ته اړ کړي دي، چې ټولې زړې پېغلې په مېړو شي، لومړی يې کاتيا وه او دا ده دويم يې شهزادگۍ بالکونسکايا!

-تاسو پوهېږئ؟ زه په رښتيا تصور کوم چې شهزادگۍ مارييا، څه لږ لږ په دغه ځوان (نیکولای) مينه شوې وي. (دا وروسته خبره يې په فرانسوي وويله)

اربکي غږ کړل:

-جریمه، جریمه، جریمه

-نو دا به په روسي څنگه ووايو؟...

۱۸

کله چې پېیر کورته راستون شو، هغه ته یې د راستو پچین، د خبرتیاوو دوه پاڼې چې په هغه ورځې یې راوړې وې، ورکړې. ددغو خبرتیاوو په لومړۍ هغې کې راغلی و چې د گراف راستو پچین له خواله مسکوه د وتلو د بندیز آوازي رښتیا نه دي، بلکې برعکس گراف راستو پچین په دې خوشالېږي چې مېرمنې او د سوداگرو ښځې له مسکونه ووزي. په خبرتیا کې یادونه شوې وه چې خومره ډار کم وي، په هماغه کچه به آوازي کمې وې، زه په خپل ژوند دا ضمانت کوم چې د جال ته به مسکوه ته د ننوتلو اجازه ورنه کړل شي.

ددغو خبرو د لومړي ځل لپاره پېیر ته دا څرگنده کړه چې فرانسويان به مسکوه ته راننوزي، په دویمه خبري پاڼه کې یادونه شوې وه چې زموږ ستره قومانداني په ویاژما کې مېشته شوې ده او گراف ویتگنشتاین، فرانسويانو ته ماته ورکړې ده او دا چې د مسکو زیات اوسېدونکي غواړي وسله وال شي، نو ځکه په وسلتونونو کې زیات شمېر تورې، تومانچې او توپک چمتو شوي چې خلک کولای شي، هغه په خورا ارزانه بیه ترلاسه کړي. ددغو خبرتیاوو ژبه د هغو پخوانیو دچيگرین د خبرتیاوو په شان ټوکیزه او له ملنډو ډکه نه وه.

جگړه او سوله

پېر د دغو خبرتياوو په اړه فکر کاوه. داسې برېښېده هغه له تالندونه ډک دريغ چې ده يې د زړه له کومې د رارسېدو هيله لرله او هم مهاله يې د هغه په روح کې ډار او وحشت راپاراوه، هو، هغه دريغ رارسېدونکی و.

د سلم وار لپاره يې له ځانه دا پوښتنه وکړه:

-عسکري ته لاړ شم، له پوځ سره يوځای شم او که صبر وکړم؟

د هغه مخې ته پر ولاړ ميز، پر تې قطعې يې راواخېستې او د فال په ليدو يې پيل وکړ.

هغه چې قطعې گډولې، لاس کې يې نيولې، پاس يې چت ته کتل، نيت يې کاوه او له ځان سره يې ويل:

-که دا وار همداسې راشي، که راشي، نو څه؟

ده لا خپلو پوښتنو ته ځواب نه و ويلی، که راشي، څه معنا به لري،

چې د دروازې له شان نه د مشرې گرافي غږ واوريدل شو:

-اجازه ده چې درنوزوو؟

پېر ځان ته وويل:

-که راشي، معنا به يې دا وي چې بايد پوځ ته لاړ شم.

هغه، مشرې گرافي يې ته د ځواب په نښه زياته کړه:

-راځئ! راځئ!

(هغه يوه له خورا مشرو گرافينو نه وه چې لوړ ټټر او د تېرو په څېر

بشره يې لرله او لا تر اوسه پورې يې د گراف په کور کې ژوند کاوه، تر

هغې، درو کوچنيو هغو يې واده کړی و.)

په خورا ملائمه او له گڼې نه په ډکه ژبه يې وويل:

-وېښی کا کازويه! وېښی چې تاسو ته راغلم، بايد يوه پريکړه

وکړو، خدای پوهېږي چې څه به پېښېږي! ټول خلک له مسکوه روان

جگړه او سوله

دي، ټول ياغي شوي دي، مور و لې پاتې يو؟
پېير له مشرې گرافينې سره په خبرو کې له ټوکو نه په ډکه ژبه وويل:
-برعکس د کاکا لورې، هر څه په خیر تېرېږي! په خیر!
گرافينې په پېغور وويل:

-په خیر، ډېر په خیر! خورا په خیر! نن واروارا ايوانوفنا راته
وويل چې زموږ پوځونه څنگه له نورو نه توپير لري. اوس څرگنده شوه
چې وياړ او مېړانه څه ته وايي! خلک راپاريدلي، چوپړان نور خبره نه
اوري، آن زما خپل چوپړ سرغړونه پيل کړې ده او نېرېدې ده چې مور
ووهي. په کوڅو کې تگ راتگ گران شوی دی، او تر ټولو نه لارښوونه دا
چې نن سبا فرانسويان رارسېدونکي دي، نه پوهېږم مور څه ته سترگه
په لاره يو او څه وکړو؟
گرافينې زياته کړه:

-د کاکا زويه، زه له تاسو نه يوه هيله لرم، سپارښتنه وکړئ، چې ما
پترزبورگ ته ورسوئ. دا دعوانه لرم چې زه يو څوک يم، خو زه نه شم
کولای د بناپارت تر واکمنۍ لاندې ژوند وکړم.
-د کاکا لورې، بس کړئ، بس کړئ، نه پوهېږم دا خبرونه تاسو ته
څوک رارسوي؟ هر څه په بل ډول دي، خو...

-زه به ستاسو ناپليون ته غاړه کينېږدم، نور چې هر څه
غواړی، غواړی دي، که تاسو نه غواړئ له ما سره دا مرسته وکړئ..

-ولې نه غواړم، سمدلاسه به زه سپارښتنه وکړم..

داسې برېښېده چې د گرافينې خواشيني له دې کبله وه چې هغه
څوک نه لري، چې خپل زړه ورته تش کړي، هغه وبنگېده او بېرته پر
څوکۍ کېناسته..

پېير وويل:

جگړه او سوله

- تاسو ته چا ناسمې خبرې دررسولي دي. په ښار کې کراره کراري او هېڅ ډول گواښ نه شته، ما همدا اوس خبرتيا لوستله، او پېير هغې ته خبرتيا وروښوده او وې ويل:

- گراف تضمين کوي چې که د ژوند په بيه هم وي، اجازه به ورنه کړي، فرانسويان مسکو ته راننوزي.

گرافينه په قهر شوه او وې ويل:

- اخڅه وکړم، دا ستاسو گراف! هغه دوکه مار او هرڅه دده له لاسه دي. ده خپله خلک يا غيتوب ته ولمسول. آيا دا هماغه نه دی، چې په خبرتيا کې يې وليکل، پر هر هغه چا چې گمانې شي، له وينستوبه يې راويسي، پر ځمکه به يې کشکاري (دا څه حماقت دی) او زندان ته به يې کړي. هر هغه څوک چې دا کار وکړي، هغه به وياړگتې، دا د هغه مينه او هېواد پالنه ده. وارواري ايوانوفني، وويل چې هغې يو دوه خبرې په فرانسوي کړې وې، نېرډې و چې خلک هغه ووژني..

پېير چې د قطعو پانې يې په لاس کې وې، اچول شوې هغه يې راټولې کړې او وې ويل:

- گوره، داسې نه ده، هرڅه ته داسې په سختۍ مه گورئ!

که څه هم د هغه فال د پوځ تگ ته راووت، خو پېير پوځ ته لاړ نه شو. هغه له هيلو او ډاره په ډک زړه او هم مهاله د کومې بدې پېښې په تمه، په مسکو کې چې ورځ تر ورځې له خلکو نه تشيده، پاتې شو.

بله ورځ مازديگر ناوخته، مشره گرافينه پترزبورگ ته لاړه او پېير ته د هغه د چارو څارونکي راغی او خبر يې ورکړ چې د هغه پوځي غونډ ته د وسلو او مهماتو د اخېستو لپاره دده د يو څه جايدادونو د خرڅولو پرته پيسې پوره کېدای نه شي. د پېير د اداري چارو مشردا گواښ هم وکړ چې دغه پوځي چارې، د غونډ جوړول او د لښکرو

جگړه او سوله

و سلوال کول به دی دیوالي کړي.

پېیر چې په سختۍ کولی شو خپله موسکا پټه کړي، د خپل اداري چارواکي خبرو ته غوږ و او وې ویل:

- ښه ده، باید همداسې شي، خرڅ یې کړئ، خپله خبره خو، بېرته اخیستي نه شو.

څومره به چې د پېیر چارې، په تېره بیا د هغه مالي چارې خرابېدې، په هماغه اندازه به دی خوشاله برېښېده او په هماغه اندازه دا اټکل کېده هغه بدمرغي چې دی ورته سترگه په لاره دی، رانېږدې کېدونکې ده. نور نو د پېیر یو خپل یا ملگری په ښار کې پاتې نه و. ژولي لاره، شهزادګۍ ماریا لاره، د هغه د آشنایانو له ډلې نه، یوازې رستوفیان په مسکو کې پاتې وو، خو پېیر د هغو کورته نه ورته.

په دغه ورځ پېیر د ورنخوف کلي ته لاړ چې پام بدل کړي او د هغې لویې هوایې پوقانې ننداره وکړي چې لیپخ، د ډنډمن د وژلو لپاره جوړاوه. د دغې پوقانې آزمايښتي ښه سبا هوا ته لېږل کېدله دغه پوقانه لا جوړه شوې نه وه، خو پېیر په دې خبر شوی و، چې هغه د ټولواک په خوبه جوړېږي. ټولواک راستو پچین ته د دغې پوقانې په اړه لیکلي و:

((همدا چې لیپخ چمتو شو، یو ډله ځیر او د ډاډ وړ خلک د دغې پوقانې یا بالن د سورلۍ لپاره وټاکي. د کوتوزوف د خبرتیا لپاره به هم یو استازی ورو لېږي. ما په دې اړه هغه لاد مخه خبر کړی دی. هیله کوم چې لیپخ ته سپارښتنه وشي چې د هغه ځای په ټاکنه کې خورا ځیرک او محتاط اوسي چې د لومړي ځل لپاره هلته را کوزېږي. نه باید تېروتنه ونه شي او د ډنډمن منګولو ته ونه لوېږي، ده ته ښایي چې خپل بهیر او خوځېدا د ستر قوماندان له بهیر او خوځېدا سره برابر کړي)).

جگړه او سوله

د ورنخوف له کلي نه د راستنېدو په وخت کې، کله چې د بالوتنوی له ډگر نه تېرید، وې لیدل، چې یوه ډله خلک د پانسۍ د سیمې سره راټول دي. له خپلې گاډۍ نه کوز شو. ده ولیدل چې فرانسوي آشپز یې د جاسوسۍ په تور په متروکو واهه. وهل هماغه شېبه پای ته رسېدلې و، جلاد، یو خورب، پیاوړې سړی چې خرمايي ږیره یې لرله، آسماني جورا بې په پښو، شین و آسکت یې په ځان او سخت زگیروي کول، د وهلو له تختې نه راخلاص شوی، یو بل ډنگر او رنگ الوتې جاني هم همالته ولاړ و. له بشرو یې خرگندیدل چې دواړه فرانسویان دي. پېر په ډارن او رنځېدلي حالت چې د هغه ډنگر او رنځور فرانسوي حالت ته ورته و، په گڼه گڼه کې خلک دا خوا، هغه خوا پورې وهل، وړاندې لاړ او وې پوښتل:

- څه شوي دي؟ څوک دي؟ ولې؟ خود ټولو خلکو، مامورینو، سوداگرو، کلیوالو بزگرو یا پوستین پرغاړه بنځو پام داسې د وهلو ځای ته وراوښتی و، چې چا، د هغه ځواب هم ورنه کړ. هغه خورب فرانسوي پاڅېد، تندې یې تریو او اوږې یې ددې لپاره پورته واچولې، چې وښيي په خپل تکل کې ټینګ دی، پرته له هغه چې شاوخوا وگوري، د جامو په اغوستو یې پیل وکړ، خو ناڅاپه یې شونډې ورپرېدې، په ځان خپله په قهر شو، د هغه ژړا د پخو خوني کسانو ژړا ته ورته وه. گڼه گڼې په زوره زوره چغې وهلې او خبرې یې کولې، خو پېر ته داسې برېښېده چې خلک په دغو چغو نارو کې، د خپلې خوا خوږۍ احساس آرامه وي.

یو تن وویل:

- دا د یو شهزاده آشپز دی.

یوگونځ مخی منشي چې د پېر ترڅنګ ولاړ و، د فرانسوي د ژړا په

جگړه او سوله

ليدو يې وويل:

- بناغلی (په فرانسوي ژبه بناغلی) داسې برېښي چې روسي سرکه په فرانسوي خوله کې خورا تروشه ده! غابونه يې پخوي.

منشي ددې خبرو ترويلو وروسته، شاوخوا ته په دې هيله وکتل، چې د خپلې ټوکې د ستاينې هيله يې لرله، خو چاوخندل او چا په ډار جلا د ته چې له بل فرانسوي نه يې جامې وپستلې، کتل.

پيپر پزه سوغ وهله، تندۍ يې تریو کړ او په چټکۍ راستون او ځان يې خپلې گاډۍ ته ورساوه، پرله پسې بنگېده او له ځان سره يې څه وويل. د لارې په اوږدو کې څو واړه ورپرديد او داسې يې چغې کولې چې گاډيوان اړوت ترې وپوښتي:

-څه مو وفرمايل؟

کله چې گاډۍ د لوييانکا ډگر ته ورسېده، پيپر پر خپل گاډيوان غږ کړ:

-چېرې روان يې؟

گاډيوان ځواب ورکړ:

-تاسو وويل چې سترقوماندان ته ورشم.

پيپر چې هېڅکله يې خپل گاډيوان نه ښکانه، چغه کړل:

-احمقه! خره! مادرته وويل چې کورته لاړ شه. ژر ځه، د کور

خواته، احمقه!

او له ځان سره يې زياته کړه:

-همدانن بايد و خوځېږم.

پيپر ددغه فرانسوي د وهلو او دهغه د نندارې لپاره د راټولې شوې گڼه گونې په ليدو په غوڅه پرېکړه وکړه چې نور نو په مسکو کې پاتې نه شي، په هماغه ورځ بايد پوځ ته لاړ شي. هغه داسې انگېرله چې په

جگره او سوله

دې اړه يې يا خپل گاديوان ته ويلې دي او يا به هغه خپله دده په دې پرېکړه پوره پوه شوی وي.

همدا چې پيښور خپل کور ته ورسېد، خپله په هر څه پوه او د هرې چارې کوونکې ته، گاديوان ته، يوستانو ويچ ته، چې ټول مسکو هغه پېژانده سپارښتنه وکړه څنگه چې دی په همدې شپه د موژآسيک سيمې ته روان دی چې له پوځ سره يوځای شي، نو ژر تر ژره دده ښه آسونه هم بايد هلته ولېږل شي، خو يوستانو ويچ، هغه ته څرگنده کړه چې دا د يوې ورځې کار نه دی او پيښور هم دې ته اړوت چې خپل سفر سبا ته وځنډوي، چې آسونه هم په کراره هلته ورسېږي.

د مياشتې په څلورويشتمه نېټه، تر خورا بدې هوا نه وروسته، آسمان لږ څه شين او لمړ رانېکاره شو. پيښور هم تر غرمې وروسته له مسکو نه وخوځېد. د پيريخواشکا په سيمه کې، چې د شپې پيښور هلته د گادې آسونه بدلول، خبر شو چې په هغه شپه سخته جگره پېښه شوې ده. پيښور خبر شو چې هغه ماښام سخت اخ و ډب پېښ شوی دی، ده ته وويل شول چې آن دلته د پيريخواشکا په سيمه کې هم د ډزو له زوره او گرز هاري نه ځمکه رپرديدلې وه، خو د پيښور دې پوښتنې ته چې جگره چا گټلې ده، هېڅ چا ځواب پيدا نه شو کړای. (دا هماغه د څلورويشتمې نېټې جگره وه چې په شواردينو کې شوې وه) بل ورځ په سپېدو کې پيښور موژآسيک ته ورسېد.

د موژآسيک په کور کې، ټول او هره خوا پوځيان مېشت وو. د کور د دېرې مخې ته چې آسوان او گاديوانان دده هرکلي ته راوتلي و، ټولې کوټې او دالانونه له افسرانو ډک او د پښو اېښودلو ځای هم نه و.

په موژآسيک او دهغه په شاوخوا سيمو کې يا پوځيانو دمه او يا په خوځېدا کې وو. هرې خواته به يې چې کتل، يا قزاقان وو يا پلي

جگړه او سوله

سرتېري يا سواره، يا گاهې او کراچۍ يا توپونه او يا نور پوځي مهمات. پېير تلوار کاوه چې ژر تر ژره مخکې شي. څومره به چې له مسکونه لرې کېده او د پوځيانو په دې سيند کې به د ننه ننوت په هماغه اندازه يې په زړه کې ډار او بې پايه خوشالي راپاريدلې. دغه احساس، هغه احساس ته ورته و چې د سلابادسکي ماڼۍ ته د ټولواک د راتگ په وخت کې ده ته پيدا شوی و. د يوې پرېکړې د کولو او د يوې قربانۍ او سربښندنې د ورکولو احساس. هغه، هغه بنکلی احساس احساساوه چې ټول هغه څه چې خلکو ته نیکمرغي او آرامي راوړي، يعنې شتمنۍ، جايدادونه او آن خپله ژوند، داسې يو بې معنا شی دی او څومره بڼه ده چې دغه له يو بل څه سره پرته او له يو څه څار شي. او دا څه شی دی، چې دا ټول ترې څار شي؟ پېير نه شو کولای ځانته دغه ځواب پيدا کړي، او هڅه يې هم نه کوله چې دا څرگنده کړي له څه شي او له چا نه دا ټوله بنکلا څار کړي. هغه په دې خيال کې نه و چې ولې او چا لپاره دا بښنه او سربښندنه کوي، بلکې په خپله سربښندنې، په هغه کې د خوښۍ يو نوی احساس راپاراوه.

۱۹

د میاشتنې په څلورویشتمه په شوادینسکي کې جگړه وشوه. په پنځه ویشتمه نېټه له یوې خوا، یو ډهم ونه شو، خو په شپږویشتمه د بارادینو جگړه پېښه شوه.

په شواردینو او بارادینو کې د جگړې اوربل څنگه او چا وکړ؟ ولې په بارادینو کې جگړه پېښه شوه؟ دغې جگړې نه فرانسویانو او نه روسانو، دهیڅ چا لپاره هېڅ ډول ارزښت او معنا نه لرله. د دغې جگړه پایله د روسانو لپاره دا وه او باید همدا سې وای چې دوی د مسکو لویدو ته نږدې شول (هغه څه ته چې په ژوند کې تر هر څه زیات ترې ویریدل) او د فرانسوي لپاره د دغې جگړې پایله دا و چې هغوی د خپل ټول پوځ تالاولا کېدو او تباهی ته نږدې شول (او دا هغه څه و چې هغه هم په ژوند کې تر هر څه زیات ترې ویریدل) دا پایله لا د مخکې څرگنده وه، خو ناپلیون بیا هم د یرغل او کوتوزوف هم د هغه په وړاندې د دریدو فرمان ورکړی و.

که د پوځونو قوماندانانو، د عقل او منطق پر بنسټ ولاړې پرېکړې کړې وای، باید ناپلیون ته څرگنده شوې وای، که له دوه زره وروست واټن نه وروسته، جگړې پیل کړي، هغه به هر وروسته دده د پوځ د څلورمې برخې وژنه وي او د کوتوزوف لپاره دا څرگنده شوې وه چې په دې جگړه کې به نه یوازې دی د خپلو پوځونو څلورمه برخه، بلکې

جگړه او سوله

مسکو به هم له لاسه ورکړي. سره له دې هم با تجربه، ځيرک او هوبسيار کونوزوف په جگړه کې گډون وکړ. ناپليون هم چې نابغه جگړه مار نومول کېده، هم يرغل پيل کړ او خپل څلورمه برخه پوځ يې وواژه... کولای شو ووايو چې هغه داسې انگېرله چې د ويانا په شان، د مسکو پر لاندې کولو سره به هم جگړه ختمه شي، خو ددې خبرې پر ضد ډېر دلايل شته دي. د ناپليون د تاريخ ډېر ليکونکي، خپله څرگندوی چې ناپليون د سمولينسک تر نيولو وروسته تکل درلود چې نور وړاندې لاړ نه شي. هغه د خپل پوځ د تيت و پرک کېدو په گواښ پوهېده او په دې هم پوهېده چې د مسکو لاندې کول به د جگړې پای نه وي. ځکه هغه لا په سمولينسک کې په دې پوه شو چې روسان خپل بنارونه په کوم حال پرېږدي، هغه په دې هم پوه شو، چې ددې د روغې او خبرو يو وړاندیز هم ځواب ونه موند.

کونوزوف او ناپليون د برادينو په جگړه کې، دې په دفاع او هغه په يرغل کې، يوه هم په خوښه او هوبسيارتيا عمل نه و، کړی. دواړه بې معنا چارې او بې باکې کړې وه، خو تاريخ ليکونکو وروسته له دغه کاره، متې راوغاړلې او په لسگونه دلايل يې راوړل چې دغه دواړه پوځيان نوميالي، څنگه ځيرک، هوبسيار او بې ساري نابغه دي، او دا څرگنده کړي چې دغه قوماندانان، تر نورو تاريخي پېښو نه د جبر اسير او له خپلواکۍ او ارادې نه بې برخې دي.

زمورډنيکونو مورته خورا ډېرې حماسي افسانې پريښي دي، داسې افسانې چې هلته د تاريخ ټوله مېړانه او وياړ د اتلانو پرغاړه دی. او مور لا تر اوسه دا زغملی او منلی نه شو چې زمورډ په انساني زمانه کې، دغه شان تاريخ بې معنا ښکاري.

د بلې پوښتنې يعنې دا چې د بارادينو تر جگړې نه مخکې

جگره او سوله

د شواردينو جگره څنگه پېښه شوه، هم، ځوابونه خورا بشپړ، خو زموږ په ذهن کې ډېر ناسم ځای پر ځای شوي دي.

ټول مورخين په دې اړه داسې ليکي:

((روسي پوځ له سمولینسکه تر شاتګه وروسته، د ښې جګړې لپاره پرله پسې د خورا ښه مورچل د پيدا کولو په لټه کې و، دوی دغه ځای او مورچل په بارادنيو کې پيدا کړ.

روسانو دغه ځای له مسکوه، سمولینسکه ته د تلونکې لارې په کینې خوا کې، څه کم له بارادینوا تر او تیڅا پورې، په هغه ډګر کې چې وروسته جګړه پېښه شوه، پيدا کړ، هلته یې ځان ټینګ او مورچلونه یې جوړ کړل.

ددغه سنگر او مورچل تر مخې ګواکې د دښمن د کړو او خوځېدا د څارنې لپاره د شواردينو د غونډۍ پر سر سنگرونه او څارځایونه جوړ شول. د میاشتي په څلور ویشتمه ګواکې ناپليون ددغه مورچل په لومړیو کرښو یرغل پیل، هغه یې لاندې او په شپږو ویشتمه نېټه یې د روسیې پر ټول پوځ چې په بارادنيو کې ځای پر ځای شوی و او هلته یې دهغو پر جوړو شویو سنگرونو برید وکړ)).

دا هغه څه دي چې په تاریخونو کې راغلي او په بشپړه توګه رښتیا نه دي. دغه نه رښتیا والی به هر هغه چاته، په آسانی څرګند شي، چې پېښو ته لږ ځیر شي.

روسانو د ښو سنگرونو د لاندې کولو خیال نه درلود، بلکې برعکس، هغوی د شاته تګ په وخت کې تر بارادنيو، له لښه مورچلو نه تېر شوي او په هغو کې نه و پاتې شوي. ځکه لومړی خو کوتوزوف نه غوښتل داسې دریغ او ځای چې دوی نه دی خوښ کړی، هغه غوره کړي یا دا چې لا تر اوسه پورې د ولسي خلکو سرښندنې ته پوره اړتیا نه

جگړه او سوله

ليدل کېده او بله دا چې لاملارادوويچ له خپلو اربکيو سره رارسېدلی نه و او دزياتو نورو نايادو شويو دلایلو له امله دابنکاره خبره ده چې د بارادنيو نه مخکې ځايو او مورچلو نه غوره او بارادنيو (هغه ځای چې د جگړې لپاره ټاکل شوی و) نه يوازې تر نورو ځايو غوره نه و بلکې د روسيې په امپراتورۍ کې تر بل هر ځايه چې آن که په پتو سترگو دې غوره کړای وای، څه ښه والی نه درلود.

روسانو نه يوازې د بارادنيو د دنښتې د چپ واپټ د مخامخ کنج لارې لاندې (يعنې په هغه ځای کې چې جگړه پېښه شوه) مورچلونه او ځان پياوړی او ټينگ کړي نه و، بلکې د ۱۸۱۲ کال د اگست د مياشتې تر پنځه ويشتمې پورې يې په دې اړه آن فکر هم نه وکړی چې جگړه به دلته پېښېږي. په دې اړه شواهد کم نه دي:

-نه يوازې د مياشتې په ۲۵ مه نېټه دلته کوم مورچل نه و بلکې د مياشتې په ۲۵ مه ددغو مورچلونو جوړول پيل شوي و او په ۲۲ مه د هغو جوړيدل پای ته ورسېدل. بل شهادت د شواردينو د مورچلونو حالت و، دا مورچلونه د هغه ځای تر مخې چې هلته جگړه پېښه شوه، بې معنا و. دا څرگنده نه وه چې دغه ځايونه ولې تر نورو هغو نه ډېر تقويه شوي وو؟ ولې د ۲۴ مې نېټې د شپې تر نيمايي پورې ددغه ځای د ساتنې لپاره ټول قوتونه هڅول شوي و او د شپږو زرو تنو په شاوخوا کې د هغې په دفاع کې ووژل شول؟ حال دا چې ددښمن د کړو او خوځېدا د څارنې لپاره، يوه قزاقي ډله هم بس وه. درېيم دليل دا چې جگړه په هغه ځای کې پېښه شوه چې د جگړې لپاره يې اټکل نه و شوی او د شواردينو مورچلونه د جگړې لومړې کړنې نه وې، دا چې بارکلي ديتولي او باگراتيون د اگست په ۲۵ مه نېټه د شواردينو د جگړې کينې خوا، لومړې کړنې گڼلې وه او آن کوتوزوف چې تر جگړې نه وروسته په

جگره او سوله

تلوار يو گزارش ليکلی و، د شواردينو کينه خوايي د جگرې لومړې کرښه گڼلې وه.

... ناپليون لکه هغه شان چې په تاريخونو کې راغلی دی، د اگست په ۲۴ مه نېټه د والويو وپلو و خوځېد، خو هغه له اوتیخا نه نيولې، بيا تر برادنيو پورې د روسي پوځونو کوم مورچل او سنگرونه ليد. (هغه دغه مورچلونه نه شول ليدلي، ځکه هغه نه و). ... څنگه چې زموږ پوځونو د اگست د ۲۴ مې نېټې پر شپه يا ونه شو کولای يا يې نه غوښتل، لويه جگره پيل کړي، نو ځکه جگره د ۲۴ مې نېټې په ورځې پيل شوه. د بارادنيو لومړې او خورا لويه جگره د اگست په ۲۴ مه نېټه پيل شوه، نو ځکه اوس پوځونو هم په دغې او په هغې جگره کې چې د اگست په ۲۲ مه وشوه، ماته و خورله.

کله چې د ۲۵ مې نېټې پر سهار شواردينو د فرانسويانو لاس ته ورغله، د جبهې کين اړخ بې ساتنې پاتې شو او موږ دې ته اړوتو، چې له هغه ځايه شاته راووزو او په تلوار سره مو چې هره ځای کېدل، سنگرونه جوړ کړل، خو د اگست پر ۲۲ مه روسي پوځ نه يوازې ټينگ مورچلونه نه لرل، په وړانو ويجاړو سنگرونو کې جنگېدل، بلکې يوه بله ستونزه هم پر دغو نيمگړتياوو ورزياته شوه او هغه دا چې روسي قوماندان، د يوه بل ترخه حقيقت نه (يعنې د کين اړخ د مورچلونو له لاسه ورکولو او کينې خواته د بني اړخ د قوتونو له لېږدولو نه) هم خبر نه و... نو ځکه، د بارادنيو جگره لکه هغه شان چې د روسي قوماندانانو د تېروتنو او نيمگړتيا د پتولو او د خلکو د وياړونو د کم بنودلو لپاره انځوريزې، نه وه پېښه شوې، دا جگره داسې پېښه شوه چې هلته نه مورچل ټاکل شوی و، نه مورچلونه ټينگ شوي وو، نه له دښمنه د کم شمېر پوځيانو د درلودلو له امله، بلکې د شواردينو د مورچلونو له

جگره او سوله

لاس و توله امله، په آوارو او نه ساتونکي دښته کې، چې نه يې مور چل درلود او نه يې سنگر، د دښمن د دو برابر وزياتو پوځونو په وړاندې پېښه شوه. هغه هم په داسې حال کې چې آن ددې تصور هم نه کېده چې زموږ پوځ دې وکولای شي لس ساعته جگرې ته دوام ورکړي، بلکې ددې تصور چوربې معنا و چې آن زموږ پوځ وکولای شي، په درې ساعته جگره کې تالا، مات او ونه تښتي.

۲۰

پېير د پنځه ويشتمې نېټې پر سهار له موژآسيکه و خوځېد. له ښاره پر لوړو غونډيو کره وږه و تونکې لارې، د غونډۍ پر ښۍ خوا د ولاړې کليسانه چې زنگونه يې غږيدل او لمانځنه په کې روانه وه، تېر شو. پېير له گاډۍ کوز او پلۍ و خوځېد. هغه پسې يو ډله پوځي سواره او د هغو مخکې د موزيک يو ډله پر غونډۍ ورکوزيدل. هغوی ته مخامخ يو کتار کراچۍ چې د پرون شپې د جگرې ټپيان يې راوړل، پورته روانه وه. کليوالو کراچيوانو د متروکو په وهلو او د چغو په شروشور، آسونه د واټ له يوې خوا بلې خواته زغلول. کراچۍ چې په هريوه کې يې درې يا څلور ټپيان ناست يا پراته وو، پردغه وران ويچار واټ کې، پر پرتو شگو او کاپو کېږې وږې مخ ته روانې وې. ټپيان چې خپل ټپونه د زړو ټوکرو په ټوټو تړلې وې، رنگ الوتې، وچې چاوديدلې شونډې، تريو تندي، چې منگولې او لاسونه يې د کراچيو په لاستيو او څو کيو کې ټينگ کړي وو، د ورانې لارې له امله د ټکانونو نه دا خوا آخوا او بښتل، څه کم ټولو، په خورا خيراو ماشوم وزمه لېوالتيا د پېير سپينې خولۍ او شنې واسکت ډوله کړتۍ ته کتل.

د پېير گاډيوان د ټپيو ورونگو کراچيو په کراچيوانو په قهر او غضب چغې وهلې، چې د واټ په يوې خوا کې و خوځېږي. هغه سواره

جگړه او سوله

چې د موزیک ډله يې مخکې روانه وه، د پېپر گاډۍ ته راوړاندې شول، د هغه مخه يې بنده کړه. پېپر ودرید او په دغه واټ کې وهل شوی سنگر دیوال ته تکیه شو.

لمر د غونډۍ د څوکو د مخنوي له امله، لانه شو کولای پرواټ چې نرۍ سره وږمه په کې چلېده، لمن نه شوه غورولې. د پېپر لپاره د اگست د سهار هوا ټنکلی او زړه راټنکوونکې وه. د کلیسا د زنگونو آوازونو پر زړه، خورا خوندور اغېز کاوه. د ټپیانو یوه کراچۍ، د لارې په خوا کې د پېپر تر څنگ خپله کراچۍ ودروله او دغه څوږ په تمېدا تمېدا او تلوار له خپلې کراچۍ نه وچورلید یوه تېره يې د کراچۍ تر وروستې ارايې لاندې کېښوده، او د خپل ولاړ آس دځل او یال په سمولو لگیا شو.

یو بوډا ټپي سرتېری چې یو لاس يې پر غاړه کې پروت و، کراچۍ پسې پلۍ روان و، جوړ لاس يې په کراچۍ کېښود، پېرته يې وکتل، وې ویل:

-گوره! وطنداره! مور همدلته ځملوئ او که مسکو ته څو؟

پېپر داسې په خپلو خیالونو کې ډوب و، چې دغه پوښتنه يې وانه وریده، کله به يې هغو سورو ته چې اوس د ټپیانو د کراچيو کتار ته ورسېدلې وو، کتل، کله به يې هغې کراچۍ ته کتل چې اوس يې دی تر څنگه ولاړ، دوه ټپیان په کې ناست او یو په کې ویده و.

په کراچۍ کې له ناستو ټپي سرتېرو نه یو تن، چې پر مخ سخت ټپي و، ککره يې په زړو ټکرو کې مروړلې وه او غومبوري يې داسې پرسېدلې و چې تابه ویل د ماشوم سردی، پزه او خوله يې یوې خواته کاره شوي وو، د کلیسا پلو يې کتل او پرځان يې صلیب وېسته هغه بل ټپي زلمی، نوی سرتېری و چې د وښو په څېر ژبې زرينې څنې يې

جگړه او سوله

لرلې. مخ يې وچ کلک او لکه د سپوږمۍ هسې تک سپين و. تا به ويل چې يو څاڅکی وينه يې په ځان کې نه شته. هغه په خوږه موسکا پيبرته کتل. درېيم هغه يې پر مخ پروت او بشره يې نه ليدل کېده. د موزيک سپره ډله، د کراچۍ له څنگه تېريده او دغه سندرې يې د نڅا په موسيقۍ کې غږوله:

-اخ، سر يې پرې وښانده، ژوند لا پردي وطن کې دی.
د کليسا د سترو زنگونو و سپنيزو انگازو، په شرو شور کې د سندرو آواز بل ډول پژواک لاره او د سندرو انگازې يې په خپلو کې ډوبولې...

هغه سرتېری چې د کراچۍ تر څنگ ولاړ و، مخ پيبرته ورواړاوه او په خواشینی موسکا يې وويل:

-سرتېری څه کوئ، چې نن کليوال اړيکي هم لږ نه وو، نن د هېڅ چا پروا نه کوي، ټول ټولوي او ليرې يې. دوی غواړي ټول ملت پر دښمن تباه کړي. لنډه به يې درته ووايم، د ټول مسکو د خلکو په اندازه سرتېری راټول شوي دي، دوی غواړي په يو وار کار پای ته ورسوي.
که څه هم د سرتېری خبرې ناڅرگندې وې، خو بيا هم، د پيبر پر هغو سر خلاص شو او د تايد په نښه يې سر وښوراوه.

کله چې لاره خلاصه شوه، پيبر د غونډۍ تر لمنې پورې پلې لاړ، بيا پر آس سپور شو او لاړ. هغه په گاډۍ کې و خوځېد، د لارې دوو خواو ته يې په دې هيله کتل، که کوم آشنا څېره وگوري، خو هغه ته ټول نا آشنا کسان په مخه ورتلل. ټول نا آشنا پوځيان، د بېلابېلو پوځونو، هغه ليدل چې ټول د هغه سپينې خولۍ او شنه کوټ ډوله واسکت ته په حيرانتيا گوري، مگر دی څوک نه پېژني. کله چې هغه څلور ورسته وړاندې لاړ، لومړنۍ آشنا څېره يې وليده او هغه ته يې مخ ورواړاوه. دا

جگره او سوله

آشنا خېره يو مشر طبيب و چې په يوه گاډۍ کې ناست او ده ته مخامخ راروان و. همدا چې پيښه وپېژاند، خپل قزاق ته چې د گاډيوان پر ځای ناست و، وويل چې کينې.

ډاکټر وپوښتل:

- جنابه گرافه! بناغليه! دلته څه کوي؟

- هو! راغلم چې لږ څه ننداره وکړم.

- هوکې، هوکې، د نندارې لپاره هر څه پيدا کېږي.

پيښه له گاډۍ راکوز او له ډاکټر سره يې د زړه خواله پيل کړ، هغه

ډاکټر ته وويل چې غواړي په جگره کې گډون وکړي.

ډاکټر، بيزا و خوف ته خوښه ورکړه چې مخامخ بايد عاليجناب

والاحضرت ستر قوماندان ته ورشي. هغه خپل ځوان ملگري ته وکتل

راوکتل او وې ويل:

- په دې ډاگونو او غرورغو کې گرځېدل او راگرځېدل او له هر څه بهي

خبره پاتې کېدل څه گټه لري؟ والاحضرت ستر قوماندان خوتا پېژني،

تابه په خورا خواخوږۍ ومني. هوکې پلارجان! همدا کار وکړه او

مخامخ هغه ته ورشه. ډاکټر چې ستړی بربښېده، تلوار هم درلود.

پيښه وويل:

- تاسو داسې فکر کوئ، ما لا غوښتل چې له تاسو دا پوښتنه هم

وکړم چې زموږ پوځونه چېرې پراته دي؟

ډاکټر وويل:

- پوځونه چېرته دي؟ زه هېڅکله له دې نه خبر نه يم. تاسو تاتارينو ته

ورشئ، هلته سنگرونه وهي، هلته، هلته د غونډۍ د پاسه ورشي. له

هغه ځايه هر څه له ورايه ښکاري.

- له هغه ځايه هر څه ليدل کېږي؟ که تاسو...

جگړه او سوله

خو ډاکټر د هغه خبره پرې کړه، کراچۍ ته ورننېږدې شو او وې ويل:
- ما کولای شو تاسو هلته بدرگه کړم، ولې خدای ښه پوهېږي چې
(لاس يې په دې ښه چې په چارو کې ډوب دی، ستوني ته یوږ) همدا
اوس باید په منډه قوماندان ته ورشم. گورۍ زموږ کارونه څنگه دي؟
تاسو پوهېږئ گرافه! سبا ته جگړه ده، په سلو زرو پوځیانو کې تر سلو
زرو هغو پورې يې ټپیان گڼه. موږ آن د شپږو زرو ټپیانو لپاره نه
کراچۍ لرو، نه صحرايي کټونه. نه روغتیا پال او نه ډاکټران. دارښتیا
ده چې لس زره کراچۍ لرو، خو نورې هم په کار دي، اوس دې نوزره
خپل، هر څه چې کوئ، هغه کوه يې.

پېر دغو خیالونو، چې له دغو زرگونو ژوندیو، روغو، ځوانو او
زړو خلکو نه، د هغو خلکو له ډلې نه چې په خوښۍ او حیرانۍ يې دده
خولۍ ته کتل، شل زره به يې یا وژل کېږي او یا به ټپیان کېږي (هغه
کسان دي چې ده ولیدل) سخت حیران کړی و.

هغه په زړه کې ويل:

کېدای شي دغه کسان سبا ته ومري، نو ولې له مرگه پرته د بل څه په
اړه فکر کوي؟ او ناخاپه يې په خیال کې د موژاسیک په غونډیو کې،
له ټپیانو نه د ډکو کراچيو تادونه، راژوندي او د کلیسا له خوښۍ
نه ډکې انگازې، د لمر ځلېدونکې شغلي او د پوځیانو ترانې او
سندرې يې پر زړه وروړيدې.

سواره زلمیان جگړې ته ځي، ټپیان په مخه ورځي، خو یوه شېبه هم
د هغه څه په اړه فکر نه کوي، چې دوی ته سترگه په لاره دي، ددغو
ټپیانو او مړو تر څنگ تېرېږي، په خدا خدا هغو ته سترگه
کېښکاري، د دوی له ډلې نه شل زره تنه به یا وژل کېږي یا به ټپیان
کېږي، خو هغوی په حیرانتیا زما خولۍ ته گوري، د تعجب ځای دی.

جگړه او سوله

پيپر په همدې خيالونو کې د تاتارينو لارې ته ځان برابر کړي. د واک کينې خوا ته د يوه ارباب د کور مخې ته، زياتې باروړونکې کراچۍ او گاډۍ ولاړې او بې شمېره ساتونکي او گمارل شوي کسان راټول شوي وو. والا حضرت ستر قوماندان هم همدلته مېشت و، خو کله چې پيپر دلته راوړسېد، قوماندان هلته نه و، د هغه د قوماندانۍ هېڅڅوک هلته نه وو. ټول د لمانځنې لپاره کليسا ته تللي وو. پيپر مخ وړاندې، د کورگي پلو و خوځېد. د هغه گاډۍ پر غونډۍ ورپورته شوه، يو واړه کلي ته ورسېده او د لومړي ځل لپاره يې کليوال اړکي وليدل چې سپين کميسونه يې پرغاړه او پر خوليو يې صليبونه انځور شوي و. هغوی د زړه له کومې، په کرس کرس خنديدل او غږيدل. هغوی په خورا لېوالتيا د شنې پراخې غونډۍ د لارې نښې خوا ته په کوم کار اخته وو. چا په بيلونو غونډۍ کې خمخې وپستې، چا په کراچيو کې د اېستلو شويو ځايونو خاورې وړې او ځېنې هم هسې بېکاره ولاړ وو او هېڅ څه يې نه کول.

دوه تنه افسران پر غونډۍ ولاړ وو، د هغو لارښوونه او څارنه يې کوله. پيپر ته د دغو دوو افسرانو په ليدو، چې برېښېده له خپل نوي پوځي دريځ نه خوند اخلي، بيا په موژآسيک کې ټپيان ورياد شول. دی، د هغه سرتېري په خبره اوس پوه شو چې هلته يې ويلي و. دوی غواړي چې ټول ملت پر دښمن تالا کړي. د دغو ډيرورو کليوالو نندارې چې د جگړې په ډگر کې په کار لگياوو، هغه کليوال، چې زاړه يا تنگ بوټ يې په پښو و، هغه کليوال چې د چاله اورمېړ او غاړې نه خولې روانې وې او يا د چاتنۍ او يا يې گريوان شلیدلی و، او له څېري گريوانه يې لمر وهلي وچ اوو کې ښکاريدل، پر پيپر تر هغه څه نه چې ده د دغه شان شېبې د پرتم او وياړ په اړه اوريدلي و، زيات اغېزو کړ.

۲۱

پېیر له گاډۍ راکوز شو او د هغو اربکیانو له څنگه چې په کار لگیا و، تېر او هغې غونډۍ ته وروخوت چې د ډاکټر په وینا د جگړې ډگر ترې لیدل کېده.

د سهار یوولس بجې وې، لمرد پېیر، کینې خوا ته لږکوز ځلېده او د سهار په بنکلي او سپېڅلي هوا کې د صحرا لمن چې د پراخې منظرې په څېر د دوی په وړاندې بند بند غوړیدلې وه، روښانوله.

د سمولینسک لویې لارې د دغه صحرا په زړه کې لاره وهله، د هغې کینې خوا ته تاویده، بیا پورته تلله او د بارادنیو له کلي نه چې سپینه کلیسا یې لرله او د دغې غونډۍ له لمنې نه یې پنځه سوه گامه واټن درلود، تېریده.

د کلي لاندې لار، له یوه پله تېریده او د زیاتو لوړو ژورو نه وروسته، همداسې پورته او پورته تله او د والویو کلي ته چې شپږ ورسته لرې لیدله کېده او ناپلیون اوس همالته مېشت و، رسېده او په هغه ځنگله کې چې د افق لمن یې ژیروله، ورکېده. دا ځنگل د چنارونو او نښترو ځنگل و. د لارې په نښۍ خوا کې لرې لرې تر لمر لاندې د کولوڅکا د کلیسا زنگونه او صلیب په ځلا ځلېده. د دغه شنه ډاگ پر ټوله پراخه غېږه کې، د ځنگل او واټن نښې او کینې خوا ته د خپلو او پردو سرتېرو د بل شویو اورونو د لوگیو او ناڅرگندې تیاري توره

جگړه او سوله

ورېخ ليدله كېده. ښى. خواته د كالوچا او دمسكو د سيند په بهير كې،
ډېرو غونډيو او شيلو دغه دښته نا آواره كړې وه، خو د بژو بووا او
زاخارينو كلي ددغو غونډيو په مينځ كې له لرې ليدل كېدل. ددغې
دښتې كينه خوا صافه او د غنمو كرونډې ددغې دښتې لمن پوښوله او
د سميونو فسكاييا له سوځېدلي كلي نه، لا تر اوسه هم لوگي پورته
كېدل. هر هغه څه چې پيپر ليدل، كه ښى. خواته كه كينې خواته،
ناخرگنده وه، كه هغه دښتې ښى. خواته و كه كينې خواته، له هغه څه
سره چې ده يې تصور كاوه، اړخ نه لگاوه. هېڅ ځاى د جگړې كوم ډگر
چې ده يې د ليدو هيله لرله، نه ليدل كېده. هرې خواته ډاگونه،
ځنگلونه، په ځنگلونو كې ميدانونه، نغري، د نغريو نه پورته
كېدونكي لوگي، پوځونه، كلي، غونډۍ، نرى نرى ويالې او كړې
وړې لارې. هر څومره به چې پيپر هڅه كوله، كتل يې كتل يې، خو په
دغه ژوندۍ دښته كې يې نه شو كولاى، د جگړې د مورچلونو او ډگر
نښې پيدا كړي او آن هغه نه شو كولاى خپل پوځونه د دښمن له هغو
توپير كړي.

هغه په زړه كې وويل:

- بايد له خبرو او پوه كسانو نه وپوښتم.

په دې هيله يې له يو افسر نه چې په ځير يې دده څو رب ځان، لوړې
ونې او غير پوځي جامو ته كتل، مخ ورواړاوه او وې پوښتل:

- كه اجازه راكړئ وپوښتم، دغه مخامخ كلي څه نومېږئ؟

افسر له خپل ملگري نه وپوښتل:

- څه نومېده؟ بار دنيو؟ كه څه نومېده؟

بل افسر د خپل ملگري، خبره ورسره كړه او وې ويل: نه بار دنيو،

بار دنيو!

جگړه او سوله

داسې ښکاریده چې افسر له دغو خبرو اترو خوند اخلي، هغه پېیر ته ورنږدې شو.

پېیر وپوښتل:

-هغه زموږ دي؟

افسر ځواب ورکړ:

-هو کې! خو هغه وړاندې فرانسويان دي، هلته وړاندې گوره!

ښکاري، هغه دي.

پېیر وپوښتل:

-چېرې؟ چېرې؟

افسر هغه لوگي چې د سیند کینې خوا نه پورته و، د لاس په غځولو

وښودل او وې ویل:

-هغه ده، چې لږ څیر شی، وینې یی.

هغه زړورتیا، لېوالتیا او جدیت چې پېیر، په هغه ورځ د ډېرو په

څېره کې لیدلی و، د دغه افسر په بشره کې یې هم ولید.

پېیر د غوندې کینې خوا ته چې هلته سرتېري راکوته شوي و،

اشاره وکړه او وې پوښتل:

-ښه دا خوا فرانسويان دي او هغه؟

-دا زموږ دي.

-ښه! ښه! دا خو موږ یو او هلته؟

پېیر د غوندې بلې، لرې خوا ته چې لویه ونه په کې ولاړه وه اشاره

وکړه. د دې غوندې په لمنې کې یو کلی لیدل کېده، او له کلي نه د بل

شویو اورو نولوگي پورته روان وو، هغه بیا اشاره وکړه.

افسر وپوښتل:

-دا بیا هغه دي (دا د شوارډین مورچلونه دي) پروڼ دا کلی زموږ په

جگړه او سوله

ولکه کې و او اوس د هغو جنډه پرې ولاړه ده.

-ښه، ښه، زموږ موضع چېرې ده؟

افسر له خونده ډکه په يوې موسکا وويل:

-زموږ موضع؟ دا هغه څه دي، چې يوازې زه کولی شم، تاسو ته په ډاگه ووايم، ځکه ما په خپل لاس څه کم ټول دا مورچلونه جوړ کړي دي، هغوده، هغه وينئ زموږ د پوځونو زړه، په بارادينو کې (هغه، د دوی مخې ته هغه کلی چې سپينه کليسا په کې ولاړه وه، وروښوده) هغه دی، هغه هم د کالوچا د سيند گودر، هغه وينئ، پر هغه ځای کې چې لايو کتار رېبل شوي وښه پراته دي، وينئ؟ هلته نېرډې يو پل دی. دا زموږ د پوځ زړه دی. اوس پوه شوې چې زموږ د پوځ ښی کرښه چېرې ده (په چټکۍ يې خپل لاس يوې لرې شيلې پلو وراوږد کړ او خپلې ښی خواته يې اشاره وکړه) او وي ويل:

-هلته د مسکو سيند دی، او هلته موږ درې ډېر قوي مورچلونه جوړ کړي دي، خو چپه کرښه، (په دې شېبه کې افسر ځنډنی شو)... پوهېږئ ددې خبرې يادونه گرانه ده... پرون مو کينه کرښه، هغه وينئ، هلته وه. په شواردينو کې، وينئ! هلته چې د خپرۍ ونه ولاړه ده. او اوس موږ شاته تللي يو، هلته کينې خواته. اوس هلته، هاغلته، وينئ هغه کلی او لوگي، وينئ! دغه سيمه سيميونو فوسکه نومېږي، هو، هغه (هغه د رايوفسکي غونډۍ ته اشاره وکړه) هغه دلته رارسېږي. خود جگړې د پېښېدو امکان هلته خورا لږ دی افسر زياته کړه:

-هغه خپل پوځيان هلته ځکه لېرلي دي، چې موږ تېر باسي، هغه هرومرو د مسکو له ښی خوا نه راتاوېږي، خو په هر حال، جگړه چې هر ځای پېښه شي، سبا به مرگ ژوبله خورا زياته وي.

يو بوډا بريدگی چې د خپل قوماندان د خبرو په وخت کې رانېرډې

جگړه او سوله

شوی او په دې هیله چپ ولاړ، خبرو ته غوږ و، چې د قوماندان خبرې پای ته ورسېږي، خو په پای کې یې زړه تنگ شو، د هغه خبرې یې پرې کړې او په خورا ناراحتۍ ژبه یې وویل:

-د مورچلونو لپاره باید د بناخونو او لښتو پسې لاړ شو.

افسر گواکې لږ څه وشرمېد او گواکې پوه شو په دې اړه باید فکر وشي چې سبا ته به مرگ ژوبله خورا لوړه وي، خو په دې اړه باید په ډاگه یادونه ونه شي، هغه په تلوار وویل:

-بڼه، بڼه ده، درېیم ټولی بېرته ورپسې ولېږئ.

او مخ یې د پېیر خوا ته ورواړاوه او وې پوښتل:

-او تاسو څوک یاستئ؟ ډاکټر یاست؟

پېیر ځواب ورکړ:

-نه، نه، زه هسې!

او همداسې، د غونډۍ لمن ته ورشپوه او بیا د اربکیو له څنگ

تېر شو.

افسر هغه پسې جوخت پر غونډۍ راشپوه شو او د اربکیو له څنگه

د تېریدو په وخت کې سپرېمې ټینګې کړې او وې ویل:

-لعنت دې وي پر تاسو، اخ! اخ!

ناڅاپه له هرې خوا، د افسرانو، اربکیانو او سرتېرو غږ او شروشور

پورته شو، ټول مخ وړاندې و خوځېدل او نارې یې وهلې:

-هغه دي! رایې وړل! هغه دي، اوس راننوزي.

بوډا او کلیسایي وگړي و چې د بارادنیو نه راپورته کېدل.

تر ټولو نه د مخې، پلې سرتېري، لوخ سر، ټوپک مخ ښکته، په

خورا منظم ډول، په دورنه لار او خاورو کې مخ وړاندې را روان وو. د

سرتېرو شاته، د کلیسایي نعتونو غږ اوریدل کېده.

جگړه او سوله

سرلوحې سرتېري او کليوال اربکيان تر پېيره، ځان مخکې کړ او د دغې کليسا يې ډلې هرکلي ته يې ورو دانگل. یوتن چغې کړل:

-ادکه يې راوړې ده! (کليسا يې شمایلونه او انځورونه) د قيامت شفاعت کوونکې، اينورسکي هغه يې راوړي... هغه بل يې خبره ورسمه کړه:

-نه، د سمولينسک سپېڅلې مور يې راوړې...

دکلي اربکيو او هغو چې د توپخاني په شاوخوا کې کار کاوه، ټولو، بېلونه وارتيرل او د کليسا يې ډلې هرکلي ته يې ورو دانگل.

د پلي ټولي پسي، له دوو خاورو نه په ډکه لاره، کشيشان، يو ډنگر خوار سپين زيری چې يوه ځانگړې خولۍ يې پر سر وه، له سندرغاړو سره تر ټولو د مخه راروان وو. تر هغو وروسته يو ډله سرتېرو او افسرانو يو ستر توربخن شمایل چې په سپين چوکاټ کې اېښودل شوی و، وړ. دا هماغه شمایل وو چې له سمولينسک نه رالېږدول شوی و او له هماغه وخته تر اوسه پورې تل له پوځ سره و. يوې ډلې سرلوحو پوځيانو د دغه شمایل تر مخې تر شا او دواړو څنگو ته، منډې وهلې، د هغه په وړاندې په گوندو کېدل، خمېدل او سرونه يې پر ځمکه وهل... يو شمېر ډېر پېژندل شوي افسران... د کشيشانو پسي... ولاړ وو.

... پېير چې د دغو کليوالو په منځ کې ولاړ و، د مخورو کسانو له ډلې نه خپل څو تنه ياران، انډيوالان وپېژندل، خو هغو ته يې نه کتل. د هغه ټول پام د سرتېرو افسرانو او ناپېژندل شوي کسانو جدي څېرو ته وراړول شوی و، چې ټول هم مهاله او په لېوالتيا شمایل ته ورکتل. د کشيش مرستيالانو په خورا ستومانۍ دعا (شل واره دعا تکراروله)

جگړه او سوله

پیل کړه:

-د عیسی سپېڅلې مورې! خپل بندگان دې له بدمرغۍ نه وژغوره
! پر موږ رحم وکړه.

کشیش له خپلې خوا ورغږ کړل:

-موږ ټول ستا دربار ته پناه دروړو ځکه ته زموږ یوازینی ملاتړ او
لارښوونکې یې!

پر ټولو بشرو بیا هماغه د پرتم او لوړتیا حالت چې د موژآسیک د
غونډۍ په لمنه کې ده لیدلی و، را خپور شو. هغه ځلا بیا د ډېرو په
مخونو کې لیدل کېده، ډېر سروونه د عذر په نښه ښکته کېدل، څنې
لاپسې ریریدې او جریدې. د عذرو زاریو غږ او پرتندی او ټټرد
صلیبونو انگازې لاپسې زیاتېدې.

د شمایل شاوخوا ته راټول شوي خلک ناڅاپه تیت و پرک شول او
پېپر یې سره پورې واهه. یو څوک چې په تلووار را روان و او شمایل ته
ورنږې کېده او د ټولو له خوا هغه ته د لارې له پرانستلو دا ښکاپده
چې خورا مخور سړی دی.

دا سړی کوتوزوف و چې د جگړې سنگرونه یې کتلي او تاتارینو
ته د راستنېدو په لاره، دلته راغلی و. ده غوښتل په دغې لمانځنه کې
گډون وکړي. پېپر په هماغه لومړۍ شېبه کې کوتوزوف، د هغه د بشرې
د ځانگړتیاو نه چې له نورو یې توپیر لاره وپېژاند. هغه چې اوږده
دریشي اغوستې، په څورب پیاوړی ځان، خمې ملا، لوڅې ککرې،
وتلو سپینو سترگو، پرسېدلې بشرې او درنو گامونو، د شمایل شاو
خوا ته راټولې شوې گڼه گونې منع ته ورگډ او د کشیش شاته ودرید.
هغه د دود له مخې پر ځان صلیب ووېست، ملایې خمه، لاس یې ځمکه
پورې ورساوه، ژورې ساء یې ووېسته او خپل سپین سړی ښکته

جگړه او سوله

واچاوه. د کوتوزوف پسې بينيگسين او د هغه ملگري ولاړ وو. که څه هم د کوتوزوف راتگ د ټولو جگ پوړو چارواکو پام ځان ته ورواړاوه، خو اربکيو او سرتېرو پرته له هغه چې هغه ته پام وکړي، خپلې لمانځنې ته دوام ورکړ.

کله چې لمانځنه او دعا پای ته ورسېده، کوتوزوف شمایل ته ورنږدې شو، په گونډو کېناست، په خاورو ولويد او ترډېرو پورې يې له ډېر دروندوالي او ضعيفوالي، نه شو کولای پاڅېږي. د هغه سپين سر له ډېره زوره ريرېدیده. په پای کې هغه پاڅېد، او په ماشوم وزمه سادگۍ يې خپلې شونډې شمایل ته ورنږدې، بيا خم او گوتې يې ځمکې ته وررسولې. جنرالانو هم د هغه پېښې کولې، بيا نورو افسرانو او بيا هغو پسې له گوله اخېستي سرتېري او اربکي چې يو بل يې سره پورې وهل او گڼې اخېستي وو، د شمایل په شاو خوا کې پر ځمکې لويدل.

۲۲

په گڼه گوڼه کې را ایسار شوی پېیر، چې هرې خوا ته پورې وهل کېده، خپل شاو خوا ته کتل.

د چا غږ یې واوریده چې نارې یې کړې:
- پیتر کیریلوویچ! تاسو دلته څه کوئ؟
پېیر سر ورواړاوه.

باریس دروېتخکوی، چې خپل په خاورو ککړ شوی زنگون یې پاکاوه (داسې برېښېده چې هغه هم د شمایل په وړاندې گونډه شوی وي) په موسکا موسکا پېیر ته ورنږدې کېده. باریس ښکلې جامې، چې په پوځي نښانونه گانل شوي وې، اغوستې وې. هغه اوږده پوځي دریشي اغوستې وه او د کوتوزوف په شان یې خپله متروکه پرغاړه کې څړولې وه.

په دې لړ کې کوتوزوف یوه کلي ته رسېدلی و او هلته د لومړي کور سیوري ته پر یوه څوکی چې یو قزاق په منډو ورته راوړې او بل قزاق قالینه پرې غوړولې وه، ناست و. د هغه د پام وړ بې شمېره چوپړان شاو خوا پرې راټول شوي وو.

شمایل چې گڼه گوڼې بدرگه کاوه، مخ وړاندې و خو ځول شو. پېیر دیرش گامه لرې له کوتوزوفه ولاړ او له باریس سره یې د زړه خواله کوله.

پېیر په جگړه کې د تکل او د جگړې د لومړیو کړښود کتنې په اړه خپل نیت باریس ته څرگند کړ.

جگړه او سوله

باريس وويل:

- پوهېږئ څه وکړئ؟ زه به تاسو په جبهه وگرځوم، خو تر بل هر ځايه بڼه، ته کولای شئ هر څه له دغه ځايه، چېرې چې گراف بينيگسين و، بڼه ووينئ. زه هم له هغه سره خدمت کوم. زه هغه ته دا ووايم. که غواړئ مورچلونه وگورئ. څه چې له هغه سره ولاړ شو، مورچلونه کيڼه خوا گورو بيا به راستانه شو او زه له تانه هيله کوم چې د شپې به هم له ما سره پاتې شئ. کېدای شي مېلمستيا جوړه کړو. هو رښتيا! تاسو خو له ديميتري سرگيو ويچ سره پېژندگلوی لرئ؟ هغه، هلته مېشت دی. هغه په غونډيو کې درېيم کور ته اشاره وکړه.

پېيرو ويل:

- ما غوښتل چې نښې کړنې وگورم، وايي چې بڼه کلک مورچلونه لري. ما هيله لرله چې د مسکود سيند له لارې ټول سنگرونه وگورم. -ولې، دا کار وروسته کولای شئ، خو مهمه يې کيڼه کړنې ده. پېيرو پوښتل:

- دا د سردار بالکونسکي قطعه چېرته ده؟ هغه راته ښودلای نه شئ. - اندرې نیکولايو ويچ يادوئ؟ مورچل يې له څنگه تېرېږو، زه تاسو هغه ته ورولم.

پېير بيا وپوښتل:

- بڼه، د کيڼې کړنې په اړه راته ووايئ. باريس لکه کوم راز چې سپري، آواز ټيټ کړ او وې ويل: - که رښتيا تاسو ته ووايم، خبره دې زما او ستاسو تر منځ وي، خدای خپله پوهېږي، چې زموږ کيڼه کړنې په حال ده. گراف بينيگسين بل وړانديز درلود. هغه چوربل وړانديز درلود او هغه ويل چې بايد هغه غونډۍ پياوړې شي. باريس اوږې پورته واچولې او دوام يې ورکړ:

جگړه او سوله

-خو والا حضرت ونه منله او يا هم چا څه ورته ويلې، له دې خبرې نه
بې اړولې دى. ځكه چې..

هغه خپله خبره ونه شوه كړاى، ځكه په دې وخت كې د كوتوزوف
ياور قيصروف پېير ته راغى.

باريس د ملگرتيا يوه موسكا وكړه او قيصروف ته يې وويل:
-آه، پايسى سرگيښچ! ما بناغلي گراف ته د كرنېې او سنگرونو په
اړه خبرې كولې. د حيرانتيا خبره ده چې څنگه او په څه ځيركتيا
والا حضرت د فرانسويانو د تكل او خيال پوره تصور كړى و.

قيصروف وپوښتل:

-تاسو د كينئ كرنېې په اړه غږېږئ؟

-هو كې، هو كې، كټ مټ د كينئ كرنېې په اړه، زما او تاسو كينه
كرنېه اوس خورا پياوړې ده.

كه څه هم كوتوزوف دخپلې قوماندانۍ نه زيات كسان شړلي
وو، خو بيا هم باريس په دې بريالى شوى و چې په ستره قوماندانۍ كې
پاتې شي. هغه گراف بينيگسين په دفتر كې ځان ته كار پيدا كړى و.

گراف بينيگسين د ټولو هغو نورو كسانو په څېر چې باريس له هغو
سره كار كړى و، ځوان سردار درو بتخكوى يو ښه او پياوړى افسر گانه.

په ستره قوماندانۍ كې دوې، خو خورا توپير لرونكې ډلې وې. يوه
د كوتوزوف د ستر قوماندان ډله او بله هغه د بينيگسين ډله چې

د قوماندانۍ مشر و. باريس د همدې دويمې ډلې غړى و. هېڅ چا د هغه
په شان نه شو كولاى كوتوزوف ته د مرييتوب درناوي سره سره، ټولو

ته دا څرگنده كړي چې د ستر قوماندان، د زاړه بوډا مزه نه شته او د
چارو ټول واک له بينيگسين سره دى. نور نو د جگړې ټاكونكې شېبې

رار سېدلې وې. دغې جگړې يا بايد ناپليون وهلى او واک يې

جگړه او سوله

بينیگسین ته لېږدولای وای او یا که کورتوزوف جگړه هم گټلې وای، باید ټولو داسې فکر کړای وای چې دا بری، د بینیگسین د پوهې له برکته دی، خو په هر حال، د سبا ورځې پېښو هر څه ټاکل، باید لویې جایزې، لوړې رتبې او نوي خلک رامخ ته کړي له همدې کبله د دغې ورځې د رارسېدو په هیله پیاوړی، خو گڼی- اخبستل شوی برېښېده.

تر قیصروف نه وروسته، د پېیر نور آشنایان هم راغلل. هغه نه شو کولای د مسکو په اړه د هغو ټولو پوښتنو ته چې په بې شمېره توگه یې له ده نه کولای، ځواب ووايي او یا هغه څه ته چې هغوی یې ده ته وایي ورته غوږ شي. په ټولو بشرو لېوالتیا او هم مهاله گڼی- او ډار خپور و، خو پېیر ته داسې برېښېده چې د ځېنو وگړو پر بشره خوره گڼی- زیاتره د هغو د ځانگړو بریاوو له کبله دی. دهغه له خیاله دا خبره هم نه لرې کېده چې ده د نورو پر بشرو لیدله. د دغو څېرو حالت د ځانگړو غوښتنو له امله نه، بلکې د مرگ او ژوند او ټولیزو پوښتنو لپاره د ځواب د پیدا کولو له امله وي. کورتوزوف د گڼه گونې په منځ کې، د پېیر غټ ځان او لوړ ونه ولیدله او وې ویل، چې:

- ما ته یې راوغواړئ.

د کورتوزوف یاور د والا حضرت ستر قوماندان غوښتنه پېیر ته ورسوله پېیر د کورتوزوف پلوت ته چې پر اوږده څوکۍ ناست و، ورو خوځېد، خو ترده مخکې یو اربکی سرتېری کورتوزوف ته ورنږدې شو. دا اربکی دولو خوف و.

پېیر وپوښتل:

- دا دلته څه کوي؟

هغه یې ځواب ورکړ:

- دا ځیرک دوکمار هر چېرې، منډې وهي. هغه نه رتبه اخبستل

جگړه او سوله

شوې وه او اوس غواړي هغه بېرته واخلي. پوهېږئ، خدا چې څه تکل لري، څه لارې يې جوړې کړي او د شپې په تياره کې يې آن د دښمن د کړنو تر شا ځان رسولی و، پر هغه دې آفرين وي.

پېر له سره خولی. پورته کړه او په خورا درناوي د کوتوزوف په وړاندې خم شو.

دولو خوف وويل:

- ما داسې پريکړه وکړه، که زه تاسو والا حضرت ته خپل عرض وکړم، يا به ما وشړئ، يا به راته ووايئ چې په خبرو کې مې څه نوى وړاندیز نه شته، خو په هر حال، زه څه له لاسه نه ورکوم..

- ښه، ښه.

- خو که زه برحقه يم، خپلې خاورې او هېواد ته به خدمت وکړم، داسې خدمت چې تر هغه نه ځان څارولو ته هم چمتو يم.

- ښه، ښه..

- نو اوس که د والا حضرت داسې څوک په کار وي، چې له مرگه هم ويره نه لري، نو ښه به دا وي چې ما درياد کړئ.. کېدای شي زه ستاسو والا حضرت په کار شم..

کوتوزوف چې په موسکا او تنگو سترگو پېر ته کتل، بيا وويل:

- ښه، .. ښه، ډېر ښه..

په دې وخت کې باريس له خپل درباري خواخوږوالي سره، د پېر په څنگ کې د ستر قوماندان تر خوا، په داسې خورا نرمه ژبه چې گوا کې خبره يې نيمايي کړې وي، پېر ته وويل:

- دا اربکيان يادوم، سر له همدا اوس يې تک سپين کميسونه اغوستي، هغوی مخکې له مخکې ځانونه مرگ ته چمتو کړي دي، آفرين څه مېرني کارونه!

جگره او سوله

باريس دا خبره پبیرته کوله، خو موخه يې دا وه چې هغه والاحضرت ستر قوماندان هم واورې. هغه پوهېده چې کونوزوف دغو شان خبرو ته پاملرنه کوي او په رښتيا هم والاحضرت باريست ته مخ ورواړاوه او وې پوښتل:

-تاد اربکيو په اړه څه وويل؟

-د والاحضرت حضور! هغو ځان چمتو کړی دی چې سبا ته ومري، نو له نن يې سپين کالي اغوستي دي.

کونوزوف وويل:

-آه څه افسانوي ملت دی، ساري نه لري.

کونوزوف سترگې پټې کړې، سريې وښوراوه، سايې وويسه او وويل:

-څه بې ساری ملت دی. هغه پبیرته وويل:

-ښه، غواړئ باروت بوی کړئ؟ هوکې، ښه بوی دی، وياړ لرم چې ستاسو د ښځې له لېوالونه يو لېواله يم، څنگه ده هغه؟ زما دا ځايگوتی ستاسو په چوپړ کې دی.

دا يې وويل او لکه څنگه چې تل پوخ عمرو ته ورپېښېږي. سرسام يې، داسې يې دې خوا هغې خوا ته کتل، چې گواکې هېر کړی يې و، چې څه يې غوښتل ووايي يا يې وکړي.

داسې برېښېده هغه ته ورياد شول چې څه يې لتول، هغه د خپل ياوړ وروراندرې سرگيو ويچ قيصروف، ځان ته راوباله او وې ويل:

-څنگه، څنگه، څنگه، هغه د مارينا شعرونه څنگه وو؟ شعرونه څنگه وو؟ هغه د گيراکوف په اړه څه ليکلي و؟ ته به په پوخ کې ښوونکی شئ...

داسې تصور کېده چې کونوزوف د زړه له کومې د خندا تکل لري،

جگړه او سوله

پر هغه بې ټينگار وکړ او وې ويل:

-وايه! شعرونه وايه!

قيصروف شعرونه لوستل او کوتوزوف شعرونه غوږ، او سر يې

بنوراوه.

کله چې پيپر له کوتوزوف نه راجلا شو، دولو خوف هغه ته ورنپردې شو، د هغه لاس يې راونيو او پرته له هغه چې د پردو خلکو خيال وساتي، په ځانگړي او پرتمين غږ يې ورته وويل:

-بناغليه گرافه! د زړه له کومې خوشاله يم چې تاسو مې دلته وليدلئ. د هغې ورځې په درشل کې چې خدای پوهېږي زموږ کوم يو به تقدیر ژوندی پرېږدي، خوشاله يم، بخت ياري راسره وکړه، له تاسو نه د هغو تېروتنو له امله بېننه غواړم چې زموږ تر منځ پېښې شوې وې. له تاسو نه مې غوښتل چې له ما نه خوابدې ونه اوسئ او هيله لرم چې ما وښئ.

پيپر موسېده، دولو خوف ته يې کتل، خو نه پوهېده چې هغه ته څه ووايي. دولو خوف چې سترگې يې له اوبنکو راډکې شوې وې، له پيپر نه غږ تاو کړ او هغه يې بنکل کړ.

باريس خپل قوماندان ته کوم څه وويل، گراف بينيگسين پيپر ته مخ ورواړاوه، هغه ته يې وړانديز وکړ چې د جبهې د لومړيو کړنو د کتنې لپاره، له دوی سره لار شي او وې ويل:

-دا به ستاسو لپاره ډېره په زړه پورې وي.

پيپر ځواب ورکړ:

- هوکې، ډېره به په زړه پورې وي.

کوتوزوف نيم ساعت وروسته د تاتارينو پلو و خوځېد. بينيگسين له خپلو چوپړانو سره چې پيپر هم، له هغو سره و، د جبهې کتنې ته لاړل.

۲۳

بينينگسين له غونډې نه راشپوه او د لويې لارې نه، هغه پله ته ورورسېد چې دهماغې غونډې له سره يو تن افسر پيپر ته وربښودلی او دغه ځای يې د روسي پوځونو زړه گڼلی و، د دغه مرکز څنگ ته نږدې، د سيند په خوا کې د نويو رېبل شويو وښو يو کتار، چې بوی يې په هوا کې خپور و، د ځمکې پر مخ ليدل کېده. له پله نه و او بنستل او د بارادنيو کلي ته ورسېدل او له هغه ځايه کينې خواته تاو شول، بيا د بې شمېره سرتېرو او توپونو له منځه پر هغې لورې غونډې وروختل چې اريکيانو هلته مورچلونو جوړول. دا هغه مورچلونه و چې لا تر اوسه يې نوم نه درلود، خو وروسته هغو د رايوفسکي د مورچلونو نوم وگاټه.

پيپر دغو مورچلونو ته ځانگړې پاملرنه ونه کړه، هغه په دې نه پوهېده چې دغه ځای به د هغه لپاره د بارادنيو د ډگر تر ټولو نه، نه هېریدونکي ځای کېږي. بيا هغوی له يوې شيلې نه تېر شول او سيميونوفسکيا يا سيميې ته چې سرتېرو د هغو له کورونو او انبارونو نه وروستي لرگي او دستکونه راوېستل او وړل يې ورسېدل او تر هغه وروسته يې ډېرې لورې ژورې ووهلې، د کورونو له منځه تېر شول. او په پای کې نيمه جوړ شويو سنگرونو ته ورسېدل.

بينينگسين، د مورچلونو پر سر ودرید او د شواردينو مورچلونو ته چې پرون له مور سره او اوس څو سواره هلته گرځېدل، کتل. افسرانو

جگړه او سوله

ويل چې دا د ناپليون او يامپورات، پوځيان دي. ټولو په كركې او ځير هلته كتل، پيپر هم هغو سورو ته كتل او هڅه يې كوله، يوه شي، د هغو سورو نه، چې مټې ليدل كېدل، كوم يو ناپليون دى، خو په پاى كې سواره له غونډۍ نه ورسېوه او له سترگو پناه شول.

بينېگسين، له هغه جنرال سره چې ده ته ورنږدې شو، خبرې يې پيل او زموږ د سرتېرو په اړه يې هغه ته معلومات وركول. پيپر، په خورا ځير د بينېگسين خبرو ته غوږ غوږ واوځومره يې چې كولاى شول، هڅه كوله، دې خبرې ته پام وكړي چې د پېنېدو نكې جگړې پر ماهيت ځان پوه كړي. خو هغه دا ډېره كمه احساسوله چې د هغه ذهني توان ددغو خبرو له پوهېدو نه عاجز دى. د بينېگسين همدا چې پام شو چې پيپر د هغه خبرو ته غوږ نيولى دى، لږ ځنډنى شو، هغه ته يې مخ ورواړاوه او ناڅاپه يې وويل:

-داسې فكر كوم، چې ستاسو لپاره به په زړه پورې نه وي.

پيپر چې له خبرو نه يې د نه صداقت غږ راته، وويل:

-اڅ! برعكس، ډېرې په زړه پورې دي.

... هغوى لاسپسې وړاندې لارل. .. په ځنگله كې، تردوو ورسره مزله وروسته، هغې دښتې ته ورسېدل چې د توچكوف قطعه په كې ولاړه وه. دغو پوځيانو د جبهې د كينې خوا د څارنې او ساتنې دنده لرله.

دلته، د كينې كرنسې په وروستې برخه كې، بينېگسين ډېر خو په خورا لېوالتيا وغړيد او پيپر ته داسې وېرېښېد چې له پوځي پلو يې سرتېرو ته خورا اغېزمنې سپارښتنې وكړې. د توچكوف د سرتېرو مخې ته، يوه غونډۍ پرته وه، دغه غونډۍ پوځونو لاندې كړې نه وه، بينېگسين دغه كار تېروتنه بلله او په لوړ آواز يې د هغه غندنه كوله چې ولې، هغه غونډۍ لاندې شوې نه ده، چې د عملياتو پر سيمه

جگړه او سوله

لاسبری ده. هغه ددې غونډې نه نیول او د هغې په لمنه کې یې د سرتېرو مېشتول، لېونتوب ګاڼه، خو تنو جنرالانو هم همدا سې فکر کاوه، د هغو یو تن لا په خورا ځیره ژبه ویل چې په دې کار سره موږ په لوی لاس سرتېري وژلو ته برابر وو. بینیکسین په خپل مسوولیت سپارښتنه وکړه چې پوځیان دغه غونډې لاندې کړي.

پېیر د جبهې په کینې کرنسې کې، ددغو چارو په لیدو، د جگړیزو چارو په اړه په خپلې پوهې لاشکمن شو. د بینیکسین او د هغو جنرالانو د خبرو په اوریدو چې د غونډې په لمن کې یې د پوځیانو مېشتېدل حماقت ګاڼه، پوه شو، چې دی هم ددغه نظر پلوي کوي. کله چې په دغې خبرې پوره پوه شو، هک حیران و چې څنګه چا او ولې، دغه شان لویه تېروتنه کړې ده.

پېیر، په دې نه پوهېده چې دغه سرتېري د بینیکسین د تصور برخلاف نه د دغې غونډې د ساتنې، بلکې د هغې غونډې تر شا ددې لپاره پټ ساتل شوي وو چې د دښمن د رارسېدو او نېرېدې کېدو په وخت کې پر هغو ناڅاپي شېخون ووېي. بینیکسین په دې نه پوهېده او پرته له هغه چې ستر قوماندان د خپل دې کار نه خبر کړي، پوځ یې د خپل ځانګړي نظر له مخې پر غونډې ځای پر ځای کړ.

۲۴

سرداراندرې د اگست د میاشتې پر پنځه ویشتمه ورځ په ماښام د کپنارکووا د کلي، په یوه کنډواله شوي سرای کې، په خپل جوړ شوي مورچل کې غځېدلی او پر خپلې څنگلې یې ډډه لگولې وه. هغه د سرای د دیوال له سوري نه د دیوال څنگ ته د هغو ولاړو دیرش کلونو چنارونو کتار ته کتل، چې د لاندنۍ برخې څانگې یې وهل شوې وې، په پراخو کروندو کې درېبل شویو اوربشو پرتو کودو او هغو ونو ته چې له منځه یې د سرتېرو له خوا د پخولو لپاره د بل شویو اورونو لوگی پورته کېده.

هر څومره به چې ژوند ورته تریخ او د ټولو لپاره ځان ورته بې گټې ښکاریده، خو بیا هم د اوو کالو پخوا په څېر، د اوسترلیخ د جگړې د وخت په شان به یې زړه په ولولو اوله احساسه ډک و.

د سبا ورځې د جگړې د اوربل فرمان یې ترلاسه کړی او خپلو پوځیانو ته یې په دې اړه لازمي سپارښتنې ورکړې وې. هغه نور نو هېڅ کار نه درلود، خو ډېرو ساده خیالونو، روښانه فکرونو او له هغه سره هم مهاله وحشتناکو یادونو هغه په کرار نه پرېښود. هغه په دې پوهېده چې د سبا ورځې جگړه به تر ټولو هغو جگړو نه چې لاتراوسه ده گډون په کې کړی دی، زوروره او وحشتناکه وي او د لومړي ځل لپاره و چې د مرگ اندېښنې دی پسې اخیستی و. دغې اندېښنې، پرته

جگړه او سوله

له هر ډول اړیکو، دا خیال چې دغه مرگ به نه یوازې پر نورو څه اغېز ولري، بلکې دده د خپل ځان په وړاندې چې له ده سره به څه پېښېږي، د هغه روح به څنگه کېږي، ژوند به یې څه رنگه وي، په خورا یقیني، خو په ساده ډول دده په ذهن کې خپې وهلې... ناڅاپه یې... ټول ژوند لکه یوه کوډیزه شمعه ترپامه ورغلی و او ترډېرو پورې یې د دغې شمعې رڼا ته د خیالي هیندارې له شان نه کتلې و،،، خو اوس یې د ژوند دغه تصاویر له جادويي هیندارې پرته، د ورځې تر رڼايي لاندې لیدل. هغو ته یې کتل.. هغه یې د مرگ د اندېښنو په رڼا کې څارل او ویل به یې:

-هغه دی، هغه خیال او ذهن ته نه راتلونکي دروغجن تصاویر، هغه تصاویر چې زما زړه یې لمساوه، په ځان یې مینوولم، زه یې زورولم. دا هغه تصاویر و چې ښکلي او له رازونو ډک وو. د ویاړ، ټولنیز دریغ، لوی نوم، له ښځې سره مینه، هېواد، خاوره، څومره ما ته دا تصویرونه ستر او نه هېریدونکي برېښېدل. څومره ماته گران او پرتمین وو، او ددغه سهار، ددغه سپین سهار په سره وږمه کې چې زه یې پر ځان راخوړیدلې احساسوم، اوس څومره بې رنگه او بې خونده دي.

د ژوند درې سترو غمونو چې په ځانگړي توگه یې دده پر ژوند اغېز کړي و، دده پام ځانته ورواړاوه.

-له ښځې سره مینه، د پلار مرگ او پر روسیې د فرانسویانو یرغل او د هغې نیمايي لاندې کول. مینه! دغه نجلۍ چې ما ته د راز مینې جذبې سرچینه برېښېده، څنگه راته گرانه وه! ما د مینې په هکله شاعرانه تکلونه کړي و، له هغې سره د نیکمرغۍ تکلونه. هغه په ترڅه او لوړ آواز وویل:

-مینه! آه مهربان ماشومه! څنگه ما په داسې یوې رښتیني مینې باور درلود، چې زما د یو کال مودې په نشته والي کې ما ته وفاداره

جگړه او سوله

پاتې شي! ما تصور کاوه چې زما په نه شتوالي کې به هغه د ښکلي سپينې کوتري په شان د بيلتون سندرې وغږوي، خو هر څه ډېر ساده وو... هر څه وحشتناکه ساده او کرکجن وو.

پلار مې په لیسې گورې کې آبادي کوله او فکريې کاوه چې دا دده هېواد، دده جايدادونه، دده ځمکې، دده مريې، کليوال بزگردي، خو ناپليون راغی، څوک د هغه شتوالی نه ويني، هر څه لکه د يوې ښکې په شان تالا والا شول. د هغې لیسې گوره او ټول ژوند په دې توپان کې لکه د يوې ښکې په شان ټوټې ټوټې او تالا والا شول. شهزادگۍ ماريې وايي چې دا د لوی خدای اراده ده چې مور آزمايي، خو دا آزموينه د څه او چا لپاره؟ چې هغه نور نه شته او هېڅکله به بيا نه وي. نو دا آزمايښت د چا په کار دی؟ د وطن؟ مسکو خو ولويد... سبا به ما ووژني، هغه هم نه يو فرانسوي، بلکې کوم خپل، لکه هغه شان چې پرون يو سرتېری زموږ له غوږ سره توپک تش کړ. فرانسويان به راشي، له پښو او سر نه به مې ونيسي، کومې کندي ته به مې ورواچوي، چې زما ډډو زبوی يې سپورمو ته ورنه شي. د ژوند شرايط بدلېږي او د ژوند نوي شرايط به د نورو لپاره همداسې دوديزه او ورځنی شي، لکه اوسني، زه به نور نه له هغو نه خبر نه شم او خپله به هم نه يم. هغه د چنارونو د ونو کتارونو، د هغو سپينو ژيرونا خوځېدونکو تاجونو او د هغو پوټکي سپينوالي ته، چې د لمر تر شغولاندې ځلېدل، کتل او له ځان سره يې وويل:

-مرگ، سبا ته به ما ووژني، زه به نور نه يم... دا ټول شيان به وي او زه به نه يم. په څرگنده يې دا ژوند له خپل ژونده پرته تصور کړ. دا د چنار ونې، د هغو دروند سيوري، دا کنډک کنډک سپينې وريځې او دا د سرتېرو د نغريو لوگي، دا ټول د هغه پر شاوخوا کې، دا ټول شيان ده ته

جگړه او سوله

وحشتناکه او گواښمن و برېښېدل. سره لري يې پر ځان راخوره شوه، په چټکۍ پاڅېد، له انباره ووت او په گرځېدو شو. د انبار له شاد غړيدا آوازونه راتلل، سرداراندرې غږ وکړ:

-څوک دي؟

تيموخين ددولو خوف دډلې تورن، اوس دافسرانو دکموالي له امله دکنډک قوماندان شوی و، په حيا او ډاراننوت او دکنډک محاسب او ياور هم ورپسې ورننوتل.

سرداراندرې په چټکۍ پاڅېد، او هغه څه يې چې افسرانو ددندې له مخې ده ته وويل، او وريدل. ده هغو ته سپارښتنې وکړې، له هغو سره په خدای په امانۍ کې و، چې د باندې د يو آشنا غږ انگازه واوريدل شوه، د يو چا غږ چې له کوم شي سره ټکر شوی و، پورته شو! آخ، بلا دي درپسې وي.

سرداراندرې، له انباره د باندې وکتل او وې ليدل چې ده ته پېير راروان دی او پښه يې په څه شي کې بنده او نېردي و چې ولويږي. سرداراندرې ته د خپلو آشنایانو په تېره بيا د پېير ليدل ځکه خورا گران تمامېدل چې هغه ته يې ټولې هغه بدې خاطرې وريادولې، چې ده ته د مسکو په وروستی سفر کې ورپېښې شوې وې. هغه وويل:

-ښه داسې! دلته څه کوی؟ قسمت خپل کار کوي؟ هېڅ مې دي د

ليدو انتظار نه درلود.

کله چې يې دا خبرې کولې، د هغه له سترگو او بشرې نه، نه يوازې بې پروايي بلکې کرکه وريدله. پېير، سمدلاسه په دې خبره پوه شو. پېير به چې هرکله د سرداراندرې ديدن ته راته، طبيعت به يې ښه او مينه ناک و، خو کله چې يې اوس د سرداراندرې څېرې ته وکتل، د هغه خوښۍ او لېوالتيا په خواشيني بدل شول.

جگړه او سوله

پېيرو ويل:

-زه راغلم.. پوهېږئ.. راغلم.. ما ته په زړه پورې ده.
پېير، هغه ورځ، خو ځله، دغه خبره، چې ده ته په زړه پورې ده،
تکراره کړه. ما غوښتل چې د جگړې ننداره وکړم.
سرداراندرې له پیغوره په ډکه ژبه وويل:
-ښه! ښه! رښتیا د ماسون وروڼه ددې جگړې په اړه څه وايي؟
څنگه د هغې مخه ونیسي؟ او بیا یې لږ په ځیره ژبه وويل:
-ښه د مسکو راته ووايه؟ زما خپل خپلوان څنگه وو؟ په پای کې
مسکو ته راغلل؟
-هو کې، راغلل! ژولیا دروېتڅکایا ما ته وويل چې راغلل. زه د
هغو دیدن ته ورغلم، خو ومې نه شو لیدلای، ځکه هغوی، بېرته له
مسکو د باندي کلي ته لاړل.

۲۵

افسرانو غوښتل لار شي، خو سرداران درې نه غوښتل چې له خپل ملگري سره يوازې پاتې شي، هغوی ته يې بلنه ورکړه چې کيني او چای وڅښي.

خو څوکې او چای يې راوړل. افسرانو په خورا تعجب د پيپر خورب او غټ ځان ته کتل، د مسکو او زموږ د پوځونو د ځايونو په اړه يې چې ده خپله ليدلي وو، د هغو کيسو ته غوږ غوږ وو. سرداران درې چپ و او بشره يې داسې له خواشيني ډکه وه چې پيپر د هغه پر ځای، د کنډک بل مهربان قوماندان، تیمو څين ته مخ ورواړاوه او له هغه سره يې خبرې کولې.

سرداران درې زياته کړه:

- څنگه د پوځونو ټول مورچلونو دې وکتل؟

پيپر وويل:

- هوکې! خو بايد وگورئ چې څنگه؟ د يو غير پوځي په توگه نه شم

کولای ووايم چې هر څه مې وکتل، خو بيا هم د پوځونو په ټوليز موقعيت او ځای پوه شم.

سرداران درې وويل:

- خو په هر حال، تر بل هر چا نه ته ښه پوهېږئ.

پيپر د عينکو له شان سره سرداران درې ته کتل او وې ويل:

جگړه او سوله

-آه! اوس تاسو دا راته ووايئ چې د کوتوزوف د ټاکنې په اړه څه وايي؟

سرداراندرې وويل:

-زه په دې ټاکنه ډېر خوشاله شوی يم، خو تردې زيات څه ويلى نه شم.

-ښه ورکه وه يې، ته دا راته ووايه چې ستا نظر د بارکلي ديتولي په اړه څه دى؟ خداى خبر په مسکو کې يې د هغه په اړه څه ويل. تاسو د هغه په اړه څه قضاوت کوئ؟

سرداراندرې افسرانو ته اشاره وکړه او وې ويل:

- له هغو نه وپوښته!

پېير په مهربانه او له درناوى نه ډکې موسکا چې له تيموخين سره يې د خبرو په وخت کې بې ارادې پرشونډو وه، هغه ته وکتل.

تيموخين په درناوي او په داسې حال کې چې د خپل غونډ قوماندان ته يې کتل، وويل:

-که اجازه را کوئ چې ووايم، پر موږ توره شپه وه، خود والا حضرت په ټاکنې سره شپه سبا شوه.

پېير وپوښتل:

-څنگه، څنگه داسې؟

-څه درته ووايم، لومړى خودا دلرگيو او وښو خبره درته ووايم، موږ چې کله د سوينڅيان له سيمې شاتگ راپيل کړ، هيڅچا دا زړه نه شو کولای آن د ځنگل ونو يا وچو وښو ته وگوري. مخ يې سردار ته ورواړاوه او وې ويل:

-ښه کله چې پوځ شات ته درومي، ددغو شيانو گټه هغو (دښمن) ته

رسېږي.

جگره او سوله

بيا يې سردار ته مخ ورواړاوه او وې پوښتل:

-داسې نه ده عاليجنابه؟ مور هېڅ نه شو کولای، زموږ په غونډه کې يې دوه تنه په همدې ډول جرمونو محکمې ته ولېږل، خو اوس چې والا حضرت وټاکل شو دا کارونه خورا آسانه شول. رڼا راخوره شوه...

-ښه ولې يې په دې کارو بنديز لگولی و؟

تيموخين ډېر وشرمېد، دې خواته، هغې خواته يې وکتل. نه پوهېده چې څنگه ددې پوښتنې ځواب ووايي. پيپرله سرداراندرې نه همدا پوښتنه وکړه:

سرداراندرې په خواشيني او ملنډو وويل:

-ددې لپاره چې تالان شوې او وړانې شوې ځمکې دښمن ته پرې نه ږدو. دا ډېره جدي خبره ده، بايد اجازه ورنه کړو، چې وطن تالان او پوځيان غلاوو ته وهڅوو... د جگرې گټل هېڅکله، نه مورچل او نه دريځ، نه د وسلو کيفيت او آن نه د سرتېرو د شمېر پورې، هېڅ شي پورې اړه نه لري...

-نوخه پورې اړه لري؟

-هغه احساس پورې چې زما او د بل هريو سرتېري (تيموخين ته اشاره وکړه) په زړه کې رالمسېږي.

سرداراندرې، تيموخين ته چې خپل قوماندان ته يې له حيرته او وحشته په ډکو سترگو کتل ځيرو، وروکتل. د پخوانۍ آرامۍ او چوپتيا پر ځای، اوس گڼې اخېستې او ناآرامه و. داسې برېښېده چې هغه نه شو کولای هغه څه ناڅاپه چې خيال ته ورځي، ونه وايي:

-جگره هغه څوک گټي چې د هغې د گټلو ټينگه پريکړه يې کړې

وي. ولې مور د اوستريخ په څنډو کې جگره بايلوده؟ مور چې مرگ ژوبله مو تر فرانسويانو زياته نه وه، خو ډېر ژر او پخوا مو ځان ته وويل

جگړه او سوله

چې مور په جگړه کې ماته خوړلې ده، نو ځکه موبایلوده. او مور ځانته ځکه داسې وویل چې هلته د سر بندنې لپاره ځانته څه نه و غوره کړي، مور غوره گڼلې و چې ژر تر ژره د جگړې له ډگره ووځو. مور ځانته ویل:

-جگړه موبایلوده، باید وتښتوو! او مور وتښتېدو. که په هغه ورځ مو تر ماښامه د تښتې او ماتې خبره نه وای کړې، خدای خبر دی چې څه به پېښ شوي وای، خو که سبا مور دغه خبره ونه کړو، او تریوې شپې چوپتیا نه وروسته یې وویل:

-ته وایې زموږ د لومړې کړنې کینه خوا ضعیفه او بڼې هغه یې پراخه او اوږده ده. دا هسې ملنډې دي، تشې خبرې دي، سبا مور له څه سره مخامخ کېږو؟ څه مو په انتظار دي؟ سل میلیونه ډولادول تصادفونه چې په یوه شپه کې هلته پېښېږي. په دې پورې اړه پیدا کوي، چې هغوی وتښتي یا د تښتې خیال ورشي، یا زموږ سرتېري دي چې د تښتې خیال ورته پیدا شي. یا د هغوی یا د دوی څوک ووژل شي، خو هغه څه چې اوس تېریږي، دا ټول یوه لوبه ده. رښتیا نه خبره داده، له هغو کسانو سره چې ته د جبهې د لومړیو کړنو د کتنې لپاره لارې، نه یوازې د جگړې ټولیز بهیر ته گټه نه شي رسولی، بلکې هغه ته خنډ هم پېښوي. هغوی یوازې د خپلو کوچنیو گټو په خیال کې دي.

پېر په کرکجنه ژبه وویل:

-په دغه شان شپو کې؟

سرداراندرې تکرار کړه:

-هو کې په دغه شان شپو کې، د هغوی لپاره دغه یوازینی شپې دي چې د خپل سیال، تر پښو لاندې نقب ووهي او خپله دیو بل نښان یا صلیب یا کوم بل ویاړ ترلاسه کړي. زه تصور کوم سبا ته به هم چارې

جگړه او سوله

داسې وي:

سل زره روسي او سل زره فرانسوي پوځيان به سره لوبېږي، دا يو حقيقت دی، چې دوه سوه زره سرتېري به سره وهي. هر هغه څوک چې بې ډاره او په زړورتيا سرښندنه او جگړه کوي، هغه به بری گتېي. غواړې درته وایم، څه به پېښ نه شي. څومره به هغوی پورته او به خړې نه کړي، سبا ته موږ جگړه گټو، سبا ته چې هر څه کېږي او هر څه پېښېږي، موږ جگړه گټو.

تیموځین وویل:

-دغه ده ستا حضور والاحضرت! دغه رښتیا او حقيقت دی. اوس به په ځان ډاږېږو! زما د کنډک سرتېري، باور کوي او کنه، هغوی خپل شراب هم ونه څکل. هغوی وايي چې اوس ددې خبرو وخت نه دی، او ټول چپ شول.

افسران پاڅېدل، سرداراندرې له انباره له هغو سره ووت او د کنډک یاور ته یې وروستې سپارښتنې ورکړې. کله چې افسران لاړل، پېیر، سرداراندرې ته ورنېږدې شو، همدا چې غوښتل یې سرداراندرې ته څه ووايي، د انبار خواته په لاره کې یې د درې آسونو د پښو غږ واورید. سرداراندرې هغې خواته وکتل، ولڅوگین، کلاوړویش یې چې یو قزاق یې ملگرتیا کوله وپېژندل. هغه رانېږدې او غږیدا ته یې دوام ورکړ. سرداراندرې او پېیر یې له ارادې د هغو خبرې چې په الماني غږیدل، واوریدې، یو تن وویل:

-د جگړې ډگر باید لاپسې پراخ شي، په دې اړه چې څومره وغږېږو، لږ مو ویلي دي.
بل غږ ځواب ورکړ:

-همداسې ده! اصلي موڅه د دښمن ضعیفول دي، نو ځکه د ولسي

جگره او سوله

خلکو وژلو ته هم باید پام ونه شي.
لومړي غږ د هغه خبره تصدیق کړه:
- هوکې! همدا سې ده!

همدا چې سواره تېر شول، سرداراندرې له قهره ډکه په ملنډیزه
موسکا، د هغو خبرې تکرار کړې:

- هوکې! د جگرې ډگر باید پراخ شي. هو! زما لپاره د جگرې ډگر
لیسه گورې دی او هلته ما ته له پلاره، زویه او خوره پرته بل څوک پاتې
نه دي، خو دغه بناغلی دغو کارو ته هېڅ پام نه کوي، هماغه شان چې
ما تا ته وویل:

- سبا ته به دا پردي نه وي، چې زموږ د بری خنډ کېږي، دغه دوی
دي، چې د چارو د کړکېچنوالي لپاره، څومره یې چې له لاسه کېږي،
هڅه کوي، ځکه د دوی الماني تفکر یوازې هغو دلایلو پسې گرځي،
چې هسې دلایل دي. د هغوی زړونو له هغه څه نه تش دي، چې زموږ
زړونه یې غواړي او دا هغه څه دي چې د تیموخین، په زړه کې څپې
وهي. هغوی، ټوله اروپا په خورا درناوي هغه ته وسپارله او اوس
راغلي موږ ته هېواد پالنه رازده کوي. څه بې ساري استادان!
د هغه غږ بیا له قهره تېره شوی و.

پېرو ویل:

- نو تاسو فکر کوئ چې موږ د سبا په جگره کې بری گټو؟

سرداراندرې په خورا پریشاني وویل:

- هو! هو! خو که پرېکړې ما پورې اړه درلودای، ما به اسیران نه

نیول. اسیر یعنی څوک؟ دا د غیرتیاو خبرې دي.

فرانسویانو زموږ کور تالان کړ او اوس به مسکو تالان کړي، ما ته

یې سپکاوی وکړ، پر ما یې تېری وکړ او تردې وروسته هم چې هره

جگړه او سوله

شېبه وغواړي، کولای شي. هغه زما دښمن دی او زما له نظره هغوی جانيان دي. تیموځین او نور ټول هم همدا سې فکر کوي. هغوی باید اعدام شي. که هغوی زما دښمنان دي، هغوی زما دوستان کېدای نه شي او هغه خبرې چې هغو یې په تیلبیزیت کې کړې وې، هسې تشې اېلتي دي.

پېیر، چې سترگې یې له حیرانتیا ځلېدلې، سرداراندرې ته کتل او وې ویل:

- هو! هو! زه په پوره توګه ستا خبرې منم.

هغه څه چې د موژاسیک په غونډۍ کې ټوله ورځ دی پریشانه کړی و، اوس ټول ورته په ډاګه شوي و، هغه اوس د دغې جگړې په اهمیت او په ټولیزه توګه د سبا ورځې د نښتې په ځانګړتیا بڼه پوهېده. د هغو خبرو ځیړوالی او په سلو ژبو غږیدونکې له معنا نه ډک حالت چې لکه برېښنا دده له سترګو تېر شوي و، اوس ورته روښانېده. دده اوس د جذبې او فزیکپوهانو په وینا نغښتې هېواد پالنې په معنا چې د ټولو خلکو په زړونو کې راخوټیدله، پوره سرخلاصېده او په دې پوهېده چې ولې په داسې ورین تندي، زغم او آرامۍ آرامۍ یې پروایي ته ورته دی، مرګ ته ځان چمتو کوي.

سرداراندرې دوام ورکړ:

- باید څوک اسیر نه کړو. د اسیرانو نیول د جگړې ځانګړتیا بدلوي او د هغې وحشت راکموي. د اسیرانو په نیولو مور جگړه په لوبه بدلوو، د رحم او بښنې په یوه لوبه او داسې نور او همدا رحم دی چې کار خرابوي. زموږ د مهربانۍ او رحم دغه احساس د یوې ښځې د مهربانۍ او رحم هغه احساس ته ورته دی، چې د یوه خوسکې په وژلو یې هم زړه خوږېږي. هغه داسې مهربانې او خواخوږې وي چې د وینو د

جگړه او سوله

ليدو زغم نه لري، خو د همدې خوشکي غوښه بيا له مرچو او مالگې سره په مزه مزه خوري. او موږ د جگړې او جگړه مارو د حق، د بښنې او سخاوت، د ريبارانو د ساتنې او له بدمرغيو سره د مرستې لپاره هڅوي. دا ټولې اپلټې دي. ما په ۱۸۰۵ کال کې دا ټول حقوق، بښنې او مرستې ليدلي، موږ يې غولولو او موږ هغوی غولول د ولسي خلکو کورونه غلا او تالانه وي، جعلی پيسې خپروي او له ټولو نه لويه بدمرغي داده چې زموږ ماشومان وژني، زما پلار وژني او بيا د حقوقو خبرې کوي، د جگړې د حقوقو او پر دښمن د رحم او مهربانۍ نه، اسيران بايد ونه نيول شي. بايد ووژل شي او خپله د مرگ هرکلی وکړي. په هرچا چې زما غوندې حال راغلی وای، هماغه شان به زوریدلی ولکه زه چې زوریدلی يم ..

سرداراندرې، چې فکريې کاوه، نور يې ددې پروا نه لرله چې فرانسويان به پر مسکو ولکه کوي او که به يې نه کوي. ناخپه چپ شو، يوه درانه غم يې ستونی کېښکود. په همدې چوپتيا کې خو واره دا خوا هغه خوا لار، خود هغه تبجنې سترگې ځلېدلې، کله چې يې په خبرو پيل وکړ، شونډو يې رېږدېدې:

- که ستر دروغجن په جگړه کې نه وای، موږ به يوازې هغه وخت او هغه هم د يو څه لپاره جگړې ته تللو چې لکه دنن په شان يې د څاريدنې ارزښت لرلای. نور به نو نه له دې کبله چې پاول ايوانوويچ، له ميخائيل ايوانوويچه خپه شوی، جگړه به پېښېدلې، که هغه وخت جگړه داسې جگړه وي، لکه اوسنۍ هغه، بيا به د جگړه مارو سربښنده هم بې سارې وای. هغه به بيا دغه وستافالڅيان، گيسنڅيان او المانيان چې اوس ناپليون پسې روان دی، روسيې ته نه وای راغلي. موږ به هم اتریش او پروس ته نه تلو او په هغې جگړې کې به مو سربښندنې نه کولې چې نه

جگړه او سوله

پوهېږم د چا او د څه لپاره دی. جگړه خواخوږي او مهرباني نه ده، داد ژوند تر ټولو بدمخې او بده چاره ده، باید په دې پوه او له هغې سره لوبه ونه کړو. باید ددې اړتیا باید په تریخ حقیقت په ټینګه او په زغرده پوه شو. ټوله خبره په همدې کې ده، چې دروغ باید له رښتیا نه جلا کړو، په جگړه کې باید داسې واوسې لکه په جگړې کې، نه داسې، لکه په لوبه کې چې وي، حال دا چې اوس جگړه د بیکاره او بې عقلو کسانو په کار بدله شوې ده. پوځیان د ټولني تر ټولو لوړه او ویاړمنه پارکه ده. جگړه څه شی ده؟ په جگړیزو چارو کې د بري لپاره څه ته اړتیا شته؟ او د پوځي ټولني اخلاق څنګه دي؟ د جگړې موخه، انسان وژنه او وسله یې جاسوسي، خیانت او خیانت ته لمسول، د خلکو بدمرغه کول او په هغو تالان ګډول دي، د سرتېرو د مرولو لپاره د هغو د شتمنیو غلا کول، دروغ ویل، او دوکه کول. په دوکې او دروغو د پوځي ځیرکتیا نوم اېښودل دي. د پوځیانو اخلاق یعنی د آزادۍ وژل. دې ته وایي پوځي نظم، ځان پالنه، ناپوهي، بیکاري، ظلم، بد اخلاقي، نشه، دې ته وایي پوځي اخلاق، خو سره له هغه هم پوځیان د ټولني تر ټولو غوره او لوړه طبقه ده، له چینه پرته ټول شاهان پوځي جامې اغوندي او هر هغه څوک چې تر ټولو زیات خلک ووژني، هغه تر ټولو زیاتي ډالی او جوايز تر لاسه کوي. سبا ته هم د یو بل د وژني تکل سره سره کوي، د یو بل د وژلو او نابودولو سیالی. جوړېږي او په سلګونه زره خلک یا له ژونده او یا هم له روغتیا نه بې برخې کوي. او بیا د مننې او لمانځنې مراسم جوړوي، چې خدای دوی ته د زیاتو وګړو د وژلو قوت ورکړی دی. (دوی د وژلو شویو شمېر په لاسي لاپسې زیاته وي). د بري جنډې او چغې پورته کوي، ویاړ غواړي او په دې توګه هر څومره چې یې زیاتي وژني کړي وي، په هماغه کچه خپل خدمت او ویاړنه زیاته ګڼي.

جگړه او سوله

سرداراندرې له رنځه په نړۍ خو قهر جنه چغه وويل:
- څنگه لوی خدای له هغه ځایه دوی ته راگوري، او د هغوی خبرې
اوري. آه! د زړه سره! په دې وروستیو وختونو کې ژوند ډېر راته
زورونکی شوی دی. زه وینم چې کرار کرار په ډېرو شیانو پوهېږم.
انسان باید د خیر او شر د پېژندنې او پوهې ونې ته ورنږدې نه شي او
میوه ونه څکي. هغه زیاته کړه:
- بنه، ډېر بنه، وخت هم ډېر پاتې نه دی. تا ته هم خوب درځي، زه هم
باید ویده شم.

ناڅاپه یې وويل:
- ځه، د گورکي ښارگوټي ته لاړ
پېیر په ډار خو له خوا خوړی. نه په ډکو سترگو هغه ته کتل او ځواب
یې ورکړ:
- آه، نه!

سرداراندرې بیا وويل:
- ځه، ځه لاړ شه، تر جگړې مخکې باید خوب پوره شي.
هغه په چټکۍ پېیر ته ورنږدې شو، له هغه یې غږ تاو او ښکل یې
کړ او چغه یې کړل:
- د خدای په امان، درځه، خو څېره! هېڅ نه پوهېږم چې بیا به سره
وگورو او کنه!

په چټکۍ راستون شو او انبار ته ننوت.
هوا تکه تیاره وه او پېیر نه شو کولای د سرداراندرې د مخ حالت
وویني، چې هغه خواشینۍ، قهرجنه او که خوښ او تاند و.
پېیر یو څو موده هک حیران او چپ ودرید او فکری یې کاوه چې هغه
پسې بېرته او که کورته لاړ شي، خو په پای کې یې ځانته وويل:

جگړه او سوله

-نه، نه هغه ما ته اړتيا نه لري او زه پوهېږم چې دا زموږ وروستی ديدن و، هغه يو لوړ ژور اسويلی ووېست او د گورکي سيمې ته خپل کورته لاړ.

سرداراندرې، چې انبارته راستون شو، په خپل کټ کې پريوت، خو خوب چېرته و.

هغه سترگې وټرلې، يو خيال په بل بدلیده، خو ده ته خوب نه ورته. په دغو خيالونو کې يوه هغه، دی ډېر په ځان اخته کړ. هغه ته په پترزبورگ کې، خپل يو ماښام داسې ورياد شو لکه پرون. دا هغه ماښام و چې د ناتاشا بشره له خوښۍ او لېوالتيا نه لکه اور داسې ځلېدله او ده ته يې نقل کاوه چې څنگه تېراوړی دا دمرخيږيو د ټولولو لپاره يوه لوی ځنگله ته تللې او هلته ورکه شوې وه. هغې په گډوډو خبرو کې، د ځنگل چوپتيا، خپلو احساساتو او له هغه بوډا سره چې د شاتو مچۍ يې ساتلې وې، خپلې خبرې اترې انځورلې. هغې په هره شېبه کې خپلې خبرې پرې کولې او ويل به يې:

-نه، نه شم کولای، زه نه پوهېږم چې تا ته يې سم نقل وکړم. نه شم کولای، ټول هغه څه کټ مټ درته ووايم، لکه څنگه چې و، نه نه ته نه پوهېږئ!

سره له هغه چې سرداراندرې هغه آراموله چې دی پوهېږي، په ټولو هغو خبرو چې هغه يې وايي، پوهېږي، خو بيا هم ناتاشا له خپلې وينا نه ناراضي وه. هغې غوښتل د خپل گوگل د هغې ورځې شاعرانه احساسات څرگند کړي، خو هغې نه شو کولای:

-ته نه پوهېږئ. هغه بوډا څه ښکلی و او هغه ځنگل څه تت او تياره.

.. د هغه داسې مهربانه .. نه، نه زه نه شم کولای درته وې وايم.

هغه لاپسې سره کېده او لاپسې گڼې اخېسته. سرداراندرې اوس

جگړه او سوله

موسېده، هماغه موسکا چې په هماغه ورځ د ناتاشې د نقل کولو په ورځ، د هغې سترگو ته په کتو کتو کې دده پر شونډو راخوره شوې وه، بیا راخوره وه، له ځان سره یې وویل:

-زه د هغې په خبرو پوهېدم، نه یوازې پوهېدم، بلکې هغه احساس چې د هغې گوگل یې لمس او، پر هغه صداقت او د هغې د روح پر رښتینتوب او سادګۍ چې په هغې کې نغښتې و، هغه مې هم احساسول او پرې پوهېدم. دا هغه څه و چې ددې روح او ځان یې سره نښلول. دا هغه روح و چې زه پرې مین وم او راته ګران و، څه بې سارې او څه د زړه کومې او لېونۍ مینه، څنګه نیکمرغۍ وم او ناڅاپه وریاد شول چې دغه مینه څنګه پای ته ورسېده. هغه، اناتول کوراګین، دغو احساساتو، هو، له دغو احساساتو او خیالونو نه یوه ته هم اړتیا نه لرله، هغه دغه شیان نه لیدل او نه پرې پوهېده، هغه په ناتاشا کې یوازې یوه تانده ښکلې پېغلوتې لیدله، چې آن له هغې سره خپل قسمت یو کړي او زه؟

... او هغه لا تر اوسه ژوندی او خوشاله ګرځي.

سرداراندرې، داسې چې ګواکې چا اور پرې ورايښی وي، په چټکۍ پاڅېد او د انبار تر مخې بیا په ګرځېدو راګرځېدو شو.

۲۲

د اگست په ۲۵ مه نېټه د بارادنيو تر جگړې د مخه، مسيو
دوبوسيت، د ټولو اک د دربار د تشریفاتو مشر او ډگروال
فابوير، لومړی له پاریس او دویم هغه له مادريده له ټولو اک ناپليون
سره د کتنې لپاره والويوا، ته راوړسېدل.

دوبوسيت، جامې بدلې او درباري کالي يې واغوستل، بيا يې
سپارښتنه وکړه، هغه غوټه چې ده له پاریس نه ځان سره ټولو اک ناپليون
ته رواړې ده، ده مخکې له مخکې د ټولو اک کېږدی. ته وروړي او خپله د
کېږدی لومړې برخې ته ورننوت. هلته يې د ناپليون له ياورانو سره چې
په ده راټول شول، خبرې يې پيل کړې او خپلې غوټې په خلاصولو شو.

فابوير، لا کېږدی. ته تر ننوتلو د مخه، له هغو جنرالانو سره چې
پېژندگلوي درلوده، خبرې اترې پيل کړې. که څه هم ټولو اک لادخان په
جوړيدو و او کالي يې اغوستل، خو لاد خپل خوب په کوټې کې و. کله
به يې پزه گروله او کله به يې ستونی خلاصوه، وبه جوړلید، راوبه
جوړلید، او د چوپر برس ته د برابرۍ لپاره به يې کله خوربه ملا او کله
هم غوړ ټټر هغه ته ور برابر کړ. يو بل ځانگړی چوپر چې د
ادکلن (کلونیا) د بوتل پر خولې گوته ورايښې او د هغه په نازک بدن يې
عطر ورشیندل، داسې يې ښودله چې گواکې يوازې دی، دی چې پر کوم
ځای او څومره عطر پر هغه وروشیندي. د ناپليون لنډې څنې لمدي او د

جگړه او سوله

هغه پر تندي راپرتې وې.

د هغه بشره که څه هم پرسېدلې او ژېړه وه، خو د نيکمرغۍ او خوښۍ نښې ترې وريدې. ځان يې رابرابروه، ستونۍ يې خلاص، آواز يې ډډ او خپل چوپړ ته چې په ده يې برس واهه وويل:

-ټينگ، لږ نور ټينگ.

هغه ياور چې دده کېږدې، ته راغلی او د پروڼې شپې د جگړې په لړ کې يې د نيول شويو اسيرانو خبر ورکاوه، د خوب د کوټې تر مخې په دې هيله ولاړ و چې د ننوتلو اجازه واخلي.

ناپليون تندي تريو کړ، تر سترگو لاندې يې خپل ياور ته وکتل، د هغه خبره يې تکرار کړه او وې ويل:

-اسيران مه ساتئ، هغوی موزدې ته اړوي چې ويې وژنو. واه د روس د پوځ په حال! او خپله ملا يې خمه او خوربې اوږې يې د چوپړ تر برس لاندې وربرابري کړې او غږ يې پرې وکړ:

-ټينگ، ټينگ، لا ټينگ!

بيا يې وويل:

-بس دی، نور بس دی! په سريې ياور ته اشاره وکړه او وې ويل:

-بناغليو د بوسيت او فابوير ته ووايئ چې راشي.

ياور ځواب ورکړ:

-بڼه دی ټولواک!

او د خوب د کوټې له دروازې ووت.

دوو چوپړانو اعليحضرت ټولواک ته دريشي ورواغوسته او ټولواک د گارد آبي رنگه دريشي پرغاړه په چټکو گامونو د هرکلو کوټې ته ورووت.

بناغلي د بوسو، هغه سوغاتونه چې د ملکې له خوار اوږې و، په

جگړه او سوله

تلوار د ټولو اک د راوتلو د ځای پر مخامخ مېز کېښودل، خو ناپليون په دومره چټکۍ کالي اغوستي او داسې ژر راوتلی و چې دوو بسو، وخت نه و پيدا کړی، کارونه داسې جوړ کړي چې د ناپليون لپاره نوی والی ولري..

ناپليون... د خپلې څپرې جدیتوب څه نرم کړ او وې ویل:

- ښه په پاریس کې څه حال و؟

دو بوسیت، باید هغه شان چې ښایي ځواب ورکړ:

- معظم ټولو اک! پاریس بې له تانه په غم کې ډوب دی.

که څه هم ناپليون په دې پوهېده چې دو بوسیت، به دغه ډول یو ځواب ورکوي او هغه هم د ښه تفکر په وخت کې په دې پوهېده چې دغه شان ځوابونه ناسم دي، خو بیا هم د دو بوسیت له ژبې نه ددغه شان خبرو په اوریدو خوشاله، له هغه سره یې خواخوږي وښوده او وې ویل:

- ډېر خواهشینی یم، چې تاسو مې تردې ځایه ځان پسې راوستئ.

- اعلیحضرتا! ما له دغې ورځې پرته، د بل څه انتظار نه درلود چې

تاسود مسکو په دروازو کې وگورم.

ناپليون و موسېد او په پریشانی یې سر پورته کړ او ښی. خواته یې وکتل. یو یاور په نرمو او خښېدونکو گامونو راوړاندې شو او هغه ته یې یوه زربینه تنباکمروره ورکړه، ناپليون هغه واخېسته.

تنباکمروره یې پزې ته وښووه او وې ویل:

- تاسو خو په عذاب نه شوئ، سفر مو خوښېږي، درې ورځې

وروسته به، مسکو وگورئ. زه پوهېږم تاسو ددې هیله نه لرله چې دغه آسیایي پلازمینه وگورئ، خوندور سفر به وي..

د ناپليون پام شو چې ټول درباریان د پردې لاندې پټ شوي شي ته

گوري، وې پوښتل:

جگړه او سوله

- دا څه شی دی؟

دوبوسیت، له درباري دود سره سم، پرته له هغه چې ټولواک ته شا ورواړوي، دوه گامه شاته ولاړ او د پردې د لورولو په ترڅ کې یې وویل:

- دا اعلیحضرت ټولواک حضور ته د ملکې ډالی!

دا دنایلیون دهغه ماشوم روڼ او ښکلی، تصویر و، چې د اتریش د امپراتور له لور نه پیدا شوی، هغه د ژوار، نومي نقاش له خوا انځور او خدا زده ولې د روم د پاچا په نامه یادیده، ښکلی ماشوم و چې گڼې کړې کړې څنې یې درلودې، د هغه غلچک او کتل د مور په غېږ کې د مسیح کتنو ته پاتې کېدل..

نایلیون په یوې ښکلې شاهانه خوځېدا، تصویر ته اشاره وکړه او وې ویل:

- د روم باچا، خورا ښکلی دی. د ایتالیانو د ښکلایز مهارت په ډول یې خپله څېره بدله کړه، په مینه مینه تابلو ته ورنږدې شو او داسې یې وښودله، چې گواکې په فکرونو کې ډوب دی. هغه داسې احساس کړه، هر هغه څه چې دی ووايي یا یې وکړي، هغه خپله تاریخ دی. هغه ته داسې وېرېښېده چې تر ټولو ښه کار چې دی کولای شي، خپل پرتم، واک او ځانغوښتنې ته په پام سره، چې د هغه زوی به د هغه له برکته، له نړۍ سره د (بیلبو) لوبه وکړي، هغه ددې لپاره چې ددغه پرتم، واک او ځانغوښتنې برخلاف، باید بل څه په ځان کې څرگند کړي او ځان د نړۍ تر ټولو ساده او مهربان پلار وښيي. سترگې یې له اوبښکو راډکې شوې، تصویر ته وروړاندې شو، څوکی ته یې وکتل (سمدلاسه یې څوکی. د هغه مخې ته کېښوده) هغه پر څوکی مخامخ تصویر ته کېناست. د هغه یو اشاره ددې لپاره بس و چې ټول په پښو پاڅي،

جگره او سوله

ووزي او دغه ستر انسان له خپلو احساساتو سره يوازې پرېږدي.
ښه ډېره موده چې هغه د تصوير په وړاندې پاتې شو، پرته له هغه
چې خپله پوه شي، پر هغه د رڼا پرته شغلو ته يې گوتې وروړې، بيا
پاڅېد، د بوسيت او د څارنې ساتونکي يې راوغوښتل او سپارښتنه
وکړه چې دغه تصوير ددې لپاره د باندې وباسي، چې د کېږدې د باندې
شاوخوا راټول شوي کسان د روم باچا د تصوير له نيکمرغه کتنې او د
خپل گران ټولواک او لارښود د زوی او راتلونکي واکمن له ليدو نه بې
برخه نه شي.

له هغه شان چې ده هيله لرله، په هغه موده کې چې ده له خپل دولتي
مشاور د بوسيت، سره سهارنۍ خورله (هغه وياړ چې د بوسيت په
برخه شوی و) د کېږدې په وړاندې د افسرانو او د زاړه گارډ د سرتېرو د
منډو او شروشوريو هنگامه چې د تصوير د ليدو هڅه يې کوله،
پورته شوه.

له هغه سره هم مهاله له لېوالتيا نه ډکې چغې اوريدلې کېدې:
ژوندی دې وي ټولواک! ژوندی دې وي د روم باچا! ژوندی دې
وي ټولواک!

تر سهارنۍ نه وروسته، ناپليون د بوسيت، تر مخې خپل منشي
ته وويل چې د پوځ په نامه دده فرمان وليکي:
خپل فرمان يې يو ځل بيا له تېروتنو پرته او ښه ليکل شوي بڼه
ولو ست او وې ويل:

- هوکې! لنډ او هراړخيز!

په فرمان کې راغلي و:

- جگره مارو نوميا لئو! داده هغه جگره چې مور د مورته سترگه
په لاره وو، ددې جگرې بری تاسو پورې اړه لري. بری زموږ لپاره

جگړه او سوله

هر ورو دی. هغې ته موږ زیاته اړتیا لرو. بری به موږ ته هر څه راکړي. د ژمي لپاره تاوډه او آرام کورونه او بېرته خپلې مېنې ته راستنېدل. هغه شان چې په اوسترلیخ، فریدلانډ، ویبټکس او سمولینسک کې و جنگېدئ، دلته هم و جنگېږئ. و جنگېږئ چې راتلونکي په خورا غرور او مېړانه ستاسو د سرښندنې یادونه وکړي. هغوی چې ستاسو د هر یو په اړه غږېږي، وایي به چې ده، د مسکو په لویه جگړه کې ګډون کړی و. ناپلیون د خپل فرمان وروستې خبره بیا وویل: هو، د مسکو په جگړې کې!

اوبناغلي د بوسیت ته یې، چې د سفر خورا لېواله و، بلنه ورکړه چې له هغه سره په ګرځېدا کې ملګرتیا وکړي. بیا له کېږدې نه ووت او د زین شویو آسونو خواته ورو خوځېد. د بوسیت له ټولو اک سره د ګرځېدو لپاره، له هغه مننه وکړه او وې ویل:

- ستاسو اعلیٰ حضرت حضور پر ما خورا مهربان یاستئ. هغه له آسه هم ډاریده، خوب هم ورته، او سورلی یې هم زده نه وه. خو ناپلیون د سفر دغه لېواله ته سروښوراوه او د بوسیت، اړ و چې باید له هغه سره تللی وای. کله چې ناپلیون له کېږدې نه ووت، د کېږدې تر مخې دده د زوی د تصویر په وړاندې د ګارډ د راټول شویو پوځیانو چغو او نارو لاسې قوت واخېست، خو د ناپلیون تندي تریوشو، په یوه شاهانه خوځېدا یې تصویر ته اشاره وکړه او وې ویل:

- یوسئ، له دې ځایه یې یوسئ! لا تر اوسه پورې وخت دی چې هغه د جگړې ډګر ویني.

د بوسیت، سترګې وټرلې او سر یې ټیټ کړ او دا ددې نښه وه چې تر کومې اندازې پورې د ټولو اک خبرې احساسوي او پرې پوهېږي.

۲۷

لکه هغه شان چې د هغه تاريخ ليکونکي وايي، ناپليون د اگست په ۲۵ مه نېټه له سهاره تر ماښامه پورې پر خپل آس تېره کړه. هغه، ځايونه او سيمې کتلې او څارلې، پر هغو سپارښتنو چې د هغه مارشالانو ورته وړاندې کول، خبرې اترې کولې او خپلو جنرالانو ته يې خپل ځانگړي وړاندیزونه سپارل:

- د اگست په ۲۴ مه نېټه، د شواردينو دمورچلونو تر نيولو وروسته، د روس د پوځ لومړې کرښې د کالوچا، د سيند د غاړو په اوږدو کې ماتې او يوه برخه، يعنې کينه خوا يې شاته اوښتې وه. په دغې برخه کې نه کوم سنگر او نه کوم څارځای و. سيند هم د دښمن د پوځونو د يرغل په وړاندې کوم خنډ جوړولای نه شو او يوازې همدا برخه وه چې مخې ته يې پراخه ډاگونه پراته وو. هر څارونکی او ليدونکی، پوځي يا غير پوځي په لومړې کتنې او ليدنې کې په دې پوهېده چې د فرانسويانو يرغل به له همدې ځايه پيل کېږي. داسې برېښېده چې د دې خبرې په اړه فکر کول په کار نه دي او د ټولواک او مارشالانو لپاره دا د پريشانۍ او زيات غم خبره نه وه. هغوی په دې اړه نه ځانگړې پلټنې ته اړتيا لرله او نه ځيرکتيا ته، په تېره بيا چې اوس دغه پياوړتيا د نبوغ نوم گتلی و او ټولو هڅه کوله هغه د ناپليون حق وگڼي، خو هغو تاريخ ليکونکو چې وروسته دغه پېښې ليکلي، دغه

جگړه او سوله

راز د ناپليون مل کسانو او يا خپله ده، په دې اړه بل نظر درلود. ناپليون، پر دغه ډاگونو وگرځېد، په خورا ځير يې ټول ځايونه وکتل، خپله يې له خپل ځان سره د ځينو ځايونو د خوښېدو او يا نه خوښېدو له امله سر بنسټ ووه، پرته له هغه چې په دغه اړه خپل ژور خيالات چې دده د پريکړو بنسټ يې جوړاوه، خپل مل کسانو يا جنرالانو ته ووايي، ددغو څېړنو وروستې پايله يې د فرمانونو په بڼه هغو ته اوروله. د داوو (چې په گير څوک اکمولسکي پېژندل شوی و) ددغه وړانديز چې له کينې خوا بايد د روسي پوځ نه راتاو شو، په اوريدو وويل چې دغه کار بايد ونه شي، خو په دې اړه يې چې ولې ونه شي، هېڅ نه ويل. د جنرال کمپان دغه وړانديز يې چې د هغه له مخې بايد په فليشي يرغل او خپل پوځونه د ځنگل له لارې قوماندانده کړي، ومانه. که څه هم مارشال ني، چې په گير څوک الخنگينسکي مشهور شوی و او زړه يې وکړې شو ووايي چې په ځنگله کې پر مختگ کېدای شي، د پوځ د تباهي سبب شي، له دغه وړانديز سره يې په ډاگه مخالف کړی و.

د شواردينو د شاوخوا د سيمو تر کتنې وروسته يو څه وخت چې پاتې شو، په خيالو کې ډوب شو او د توپونو د ډزو لپاره دوه هغه ځايونه چې سبا ته بايد د روسيې مورچلونو، تر اور لاندې نيولو لپاره جوړ شي او د هغه تر څنگ هغه ځايونه چې صحرايي توپونه په کې ځای پر ځای شي، په نښه کړي.

وروسته له هغه چې يې دغه او نورې څه سپارښتنې وکړې، بېرته خپلې قوماندانۍ ته راستون او هلته يې د دغې جگړې د نظم کړنلاره د ليکلو لپاره خپل منشي ته واوروله.

دغه کړنلاره چې فرانسوي او ځينو نورو درناوی وپ تاريخ

جگړه او سوله

ليكونكو په خورا درنښت د هغه يادونه كړې، داسې وه:

هغه دوه مورچله چې د شپې له خوا د گيرخوك اكمولسكي له خوا په لاندې شوې دښته كې جوړ شوي وو، له سهاره د دښمن پر هغو دوو مورچلونو بريد پيل كړ، چې مخامخ ورته پراته وو.

له دې سره هم مهاله د لومړي توپخاني قوماندان جنرال پيرينتي، له كمپان ديرشوتوپونو او دېسې او فريان له وسايلو سره، يعنې په ټوليزه توگه دوه شپېته عرادي (په هغو كې څلورويشت د گارد توپونه، دېرش د كمپان د پوخ زغروال، او اته د دېسې او فريان د پوخ زغروال و) وړاندې ځي او د دښمن مورچلونه او توپخانه تر اور لاندې نيسي.

جنرال سوريه بايددې ته چمتو وي چې د لومړني قوماندني په اوريدو، خپل ټول مهمات د دښمن د مورچلونه پلو ورولېږي.

شهزاده پينيتوفسكي د همدغو ډزو په لړ كې د ځنگله له لورې، بايد كلي ته لاړ او د دښمن پر مورچلونو راتاوشي.

جنرال كمپان بايد په ځنگل كې وړاندې لاړ شي، چې لومړي سنگرونه لاندې كړي. په دې توگه جگړه پيل او وروستې قوماندې به د ناپليون له خوا په خپله د دښمن د عملياتو په ليدو وركول كېږي.

د ښي خوا د توپخاني د ډزو په پيل سره پر كيني خوا بايد ډزې پيل شي. د موران د پوځونو وسلوال او د وليعهد لښكر د ښي اړخ د اوربل په ليدو، بايد په چټكۍ بريد پيل كړي. د وليعهد لښكر به كلي (بارادنيو) لاندې كوي او د هغه د درې پلونونه، تر اوبستونه وروسته به، د جنرال موران او جنرال ټي رار، له پوځونو سره چې دده تر قوماندې لاندې دي، د دښمن پر مورچلونو يرغل كوي. وړاندې به ځي او هلته به له نورو پوځونو سره يوځای پاتې كېږي.

دغه ټولې يادونې به په خورا ځير تر سره كېږي او د هغه تر څنگ

جگړه او سوله

باید پوره احتیاط پوځونه هم چمتو وساتل شي.

موژآسیک ته نږدې

د ټولواک اردو د ۱۸۱۲ کال د سپتمبر ۲ مه

که ځان ته اجازه ورکړو او د ناپليون دغه کړنلاره د هغه د نبوغ په وړاندې د هر ډول مذهبي ویرې نه لرې، وڅېړو. په ډاگه به څرگنده شي، خورا ناڅرگنده او پېچلې ده. هغې څلور خبرې او څلور سپارښتنې لرلې، خو له هغو نه یوه هم عملي کېدای نه شو او عملي هم نه شو.

په دې کړنلاره کې راغلي و چې:

- لومړی باید هغه ځایونه چې ناپليون په نښه کړي، تربرید لاندې

راشي..

دویم، جنرال پنیټوفسکي باید د ځنگله له لارې د کلي پلو

و خوڅېړي..

درېیم دا چې جنرال کمپان له ځنگله نه تر تېریدو وروسته باید کلی

اشغال کړي..

او څلورم دا چې: د ولیعهد لښکر به کلی (بارادنیو) لاندې کوي او

درې پلونو ته به اوړي..

دغه کړنلارې لکه د هغه د نورو سپارښتنو او غوښتنو په شان

عملي نه شوې او عملي کېدای هم نه شوې. له بارادنیو نه تر تېریدو

وروسته، ولیعهد د کالوچا په سیمه کې په شا وتمبول شو او نور

وړاندې تلای نه شو. د موران او فریان لښکرې، نه یوازې کوم

مورچلونو لاندې نه شو کړای، بلکې شا تگ ته اړ وتل او د هغو خپل

مورچلونو روسانو ولکه کړل (دا هغه څه و چې ناپليون په هېڅ ډول نه

شو کولای د هغو اټکل و کړي او تصوریې هم نه کاوه). په کړنلاره کې

جگړه او سوله

دا هم راغلي و چې تر دغو سپارښتنو وروسته، نورې قوماندې به ناپليون په خپله د دښمن د عملياتو په ليدو او د هغو د بهيرد پرمختگ له مخې ورکوي، خو دا کار هم ځکه ناشونی و چې د دغو جگړيزو پېښو د پېښېدو په ټوله موده کې ناپليون دومره لرې و، چې له هغو نه دده خبريدل خورا گران و (دا هغه څه و چې وروسته څرگنده شوه) او هغه فرمانونه چې ده په دې اړه ورکول، هم له پېښو نه د ناخبرتيا په حال کې ورکول کېدل، نو ځکه د هغه عملي کېدل، خورا گرانه خبره وه.

۲۸

د پر تاریخ لیکونکي داسې وايي چې د بارادنيو جگړه ناپليون ځکه ونه گټله چې هغه، د هغې په ترڅ کې والگي نيولی و، که هغه والگي نه وای نيولای، تر جگړې مخکې او د هغه په لړ کې به د هغه فرمانونو د لا لوړ نېوغ نه سرچينه اخېستې وای، روسيه به نابوده او د نړۍ نقشه او خپره به بدله شوې وای.

د هغو مورخينو لپاره چې وايي روسيه د يوه سړي، ستر پتر، په خوښه او تکل جوړه شوې، فرانسه د يو تن ناپليون، په امپراتورۍ بدله شوې او د فرانسې پوځونه د يو تن په قوماندې روسيې ته راغلل او جگړه يې پيل کړه او روسيه ځکه ستر او بريالی شوه چې ناپليون د اگست په ۲۲ مه نېټه په سخت والگي اخته شوی و، دا د هغو لپاره د منلو وړ ده.

که د بارادنيو د جگړې پيل يا نه پيل، د ناپليون ارادې پورې اړه لرلای، که ددې يا هغه فرمان ورکول د هغه په خوښه يا نه خوښه کېدای، نو په دې توگه دا په ډاگه ده چې د ناپليون والگي د روسيې ژغورونکي وگڼل شي، خو له دې کبله چې د اگست په ۲۴ مه د هغه له يو چوپړ هېر شوي و، چې هغه ته تودې او نه لمدې ونکې موزې ورکړي، بايد دغه چوپړ د روسيې اصلي ژغورونکي وگڼو... له بله پلوه که دغه دلایل چې روسيه يوازې د يوه تن (ستر پتر) په اراده جوړه شوې امپراتورۍ ده، د فرانسې د امپراتورۍ جوړېدل او پر روسيې د هغه

جگړه او سوله

هېواد د پوځ يرغل، د يوه تن ناپليون په خوبښه او اراده تر سره شوې ده، هغه دلايل دي چې يوازې ناسم او له عقله لرې، بلکې له انساني طبيعت سره هم اړخ نه لگوي، خو د دغې پوښتنې چې د تاريخي پېښو دلايل دا دي چې د نړۍ د چارو بهير له مخکې د لوی خداى په اراده ټاکل شوی او د ټولو هغو انسانانو د ارادې محصول دی، چې په دغه بهير کې يې گډون کړی دی او ددغه شان کسانو لکه د ناپليون د ارادې اغېز رښتيني نه برېښي..

د بارادنيو په جگړه کې ناپليون نه څوک وويشتل او نه يې څوک ووژل، دا کارونه ټول سرتېرو تر سره کړل او دا هغه څوک نه و چې خلک يې وژل.

فرانسوي سرتېرو د بارادنيو په جگړه کې روسي سرتېري نه له دې کبله چې ناپليون فرمان ورکړی وژل، بلکې هغوی له دې کبله روسي سرتېري وژل چې هغوی هيله لرله هغه ووژني. دفرانسې ټول پوځيان، فرانسويان، ايتالويان، المانيان، هنگريان، ټول او ټول وږي، بې جامو او له جگړو ستړي وو، دوی، د هغه پوځ په وړاندې چې مسکو ته يې ددوی د تگ لاره تړلې وه، ځان داسې انگېره چې گواکې د بوتل سر خلاص شوی او بايد می يې هرومرو وڅکل شي، که هغه وخت ناپليون هغوی له جگړې نه منع کړي وای، هغوی به هغه وژلی وای او خپله به يې د روسانو وژلو ته وردانگلي وای، ځکه هغو دا کار خپله دنده گڼله.. هغوی نارې وهلې: ژوندی دې وي ټولواک! د هرې اپلټې په اوریدو سره يې بيا هم همداسې نارې وهلې او چغې يې آسمانو ته رسېدلې. هغوی له دې نه پرته چې چغې ووهي: ژوندی دې وي ټولواک! او ځان د مسکو تر لاندې کولو وروسته ښه خوړو او کالو ته ورسوي بله لاره نه درلوده. نو ځکه دوی د ځان په شان نور انسانان يوازې ددې

جگړه او سوله

لپاره چې ناپليون يې غوښتونکی و، نه وژل. په دې جگړه کې دا ناپليون نه و، چې د جگړې لارښوونه کوي، ځکه د هغه يو فرمان هم عملي نه شو... که څه هم دې جگړې ته جوړه شوې کړنلاره، په هېڅ ډول تر نورو هغو کړنلارو نه چې پخواله دې د نورو جگړو لپاره جوړې شوې وې، خرابه نه وه بلکې تر هغو ښه هم وه او د جگړې په موده کې ورکړل شوي فرمانونه هم تر پخوانو هغو خرابه نه وه، خود بارادنيو د جگړې فرمان له دې کبله دې ته، ورته پخوانيو فرمانونو نه توپير درلود، چې د بارادنيو جگړه، لومړې جگړه وه چې په هغه کې ناپليون ماته کړې وه. ټولې ښه او غوره بې سارې کړنلارې او فرمانونه، چې کله بری رانه وړي، تل ناوړه او احمقانه برېښي او د هغو پوځي کارپوهانو له خوا غندل کېږي، چې جگړه ونه شي گټلې او برعکس که څومره ناوړه او بيکاره کړنلاره او فرمان جگړه وگټي، هغه خورا ښه د پام وړ او غوره گڼي او خورا ښه پوهان د هغو د ښېگڼو او غوره ځانگړتياو د اثباتولو لپاره کتابونه پرې ليکي.

هغه کړنلاره چې (واي روتر) د اوسترليخ د جگړې لپاره جوړه کړې وه، د پوځي کړنلارو په تاريخ کې غوره او بېلگييزه وه، خو هغه يې د زياتې پاملرنې، بشپړتيا او هراړخيزتوب له امله سره وغندله. ناپليون د بارادنيو په جگړه کې د واک د ستر استازي په توگه په هماغه شان غوره او تر پخوا هغه ښه او لا ښه تر سره کړه، آن د جگړې د بهير لپاره يې کوم ناوړه څه هم ونه کړل. هر غوره وړانديز يې ومانه، هغه کومه تېروتنه ونه کړه، خپله يې هم متناقض نظريات او څرگندونې نه لرلې، نه ډار شوی و او نه د جگړې له ډگره وتښتېد، په جگړه کې د خپلې پوهې او تجربې په مرسته يې، په کراره او عزت خپله جگړيزه مشري او غوره دنده په پوره ايماندارۍ تر سره کړه.

۲۹

کله چې ناپليون د جگړې د کرښو، تر دويمې هر اړخيزې کتنې وروسته راستون شو، وې ويل:

-د شطرنج دانې اېښودل شوې او ټولې شوې دي. لوبه به سباته پيل شي.

هغه هيله وکړه چې تودې جامې ورکړي او د بوسيت، يې هم ځانته راوغوښت، له هغه سره يې د پاريس په اړه خبرې اترې پيل کړې او د هغو بدلونونو په هکله يې د هغه نظر وغوښت چې د ملکې په کور کې د راوستلو هيله لرله. د تشریفاتو رئيس د ټولو اک د حافظې قدرت ځکه حيران کړی و، چې د ژوند ورځني خورا واره شيان او د هغوی ځای او بدلول يې هم په یاد و.

له ډېرو ورو او بې معنا شيانو سره يې لېوالتيا ښودله، له سفر سره د بوسيت، پر بې پايه مينې ټوکې کولې او د هغه ډاکتر په څېر چې ښه په ځان ډاډمن او په خپل کار ښه پوهېږي، بې پروا غږېږي، خپله چپنه اغوندي او د ناروغ پر سر درېږي او وايي:

-هر څه زما په واک او ذهن کې دي، ما ته هر څه څرگند دي، هر وخت چې وړ وي، پيل کوم او له بل هر چا نه ښه پرې پوهېږم. اوس کولی شم ټوکې هم وکړم، څومره چې په کراره کراره زياته ټوکې کوم، په هماغه اندازه بايد تاسو ډاډمن، آرام و اوسئ او زما ښوې مو حيران کړي.

د خپل دويم جام تر څکلو وروسته، ناپليون لاړ چې دده تر نظره سبا ته دمهم کار د سرته رسولو نه مخکې بايد ويده شي. هغه د خپل

جگړه او سوله

راتلونکي کار له امله دومره سودايي و چې خوب يې ترينه تبستولی و. سره له هغه چې د شپې د لمدبل له مخې د هغه والگي لازیات شو، د شپې تر نیمايي وروسته په درې بجو له خپلې کپړدۍ نه، بلې لویې کپړدۍ ته ورووت. او وې پوښتل:

- روسان شته که لارل؟

هغه ته يې ځواب ووايه چې د دښمن ډزې له هماغه ځايه روانې دي. او د ښه ده، په ښه يې سر وښور او ه.

د څارنې يا ور کپړدۍ ته ورننوت.

ناپليون له هغه نه وپوښتل:

- ښه راپه ! ته څه فکر کوئ، زموږ ننني کارونه به ښه وي؟

راپه ځواب ورکړ:

- بېشکه چې به ښه وي، معظم ټولواکه !

ناپليون هغه ته وکتل.

راپ وويل:

- ستاسو به په يادوي معظم ټولواکه چې په سمولینسک کې مو

ماته وياړ او باښه او راته ومو ويل چې بوتل خلاص شوی دی او بايد

وڅکل شي. ناپليون وروځې گونځې او تندې تريو کړې، سريې په منگلو

کې کېښود، تريو مودې پورې چپ شو او بيا يې وپوښتل.

- دې څوار پوځ له سمولینسکه، تردې ځايه پورې ډېره مرگ ژوبله

ليدلې ده، وگوره ! ماتل ويلي دي راپه ! بخت دوکه ماره کمچنۍ.

غوندې ده او اوس دغه حال خپله احساسوم. رښتيا پوځ خولا تر اوسه

بشپړ دی؟

راپ ځواب ورکړ:

- هوکې معظم ټولواکه !

جگړه او سوله

ناپليون يو تابليت راواخېست، هغه يې په خوله کې کېښود. او خپل ساعت ته يې وکتل. خوب نه ورته او سهار هم لالري و. داسې فرمان نه و چې د وخت د تېرولو لپاره وليکل شي، ځکه ټول فرمانونه ورکړي شوي و او اوس يې د عملي کېدو وخت و.

ناپليون په ټينگه او څېره وپوښتل:

-پوخ ته ډوډۍ او وريځې ورکړل شوي دي؟

-هو کي، ټولواکه !

-وريځې څنگه !

راپ ځواب ورکړ چې د وريځو په اړه يې هغه د ټولواک سپارښتني ټولو ته رسولي دي، خو ناپليون د نه رضائيت په نښه سر وښوراوه، گواکې هغه په دې باور نه لاره چې د هغه سپارښتني دې تر سره شوي وي. چوپړ جام په لاس راننوت. ناپليون ورته وويل چې راپ ته هم يوجام ورکړي، کرار چپه خوله کېناست او په خوند خوند يې غرپ غرپ خپل جام څکه.

هغه خپل گيلاس بوی کړ او وې ويل:

-زه خونه په مزه پوهېږم او نه په بوی. نور نو، له دې والگي نه ستومانه شوی يم، ټول د ډاکتر خبرې کوي او د يوې والگي دارونه شې کولی ! کوروديزار، دغه تابليتونه راکړل، خود ناروغی علاج هسې تشه خبره ده.

زمور ځان د ژوند لپاره د يوه ماشين په څېر دی، هغه د همدې لپاره جوړه شوی دی. هغه بايد په خپل حال پرېږدو. هغه بايد خپله د خپل ځان ساتنه او پالنه وکړي. هغه تر هغه نه چې مور دارو پرې کوو، کله چې يوازې وي، زيات کار کوي، زمور ځان لکه ساعت داسې دی چې بايد هماغه خپل ټاکلی وخت ووهي...

جگره او سوله

داسې برېښېده چې گواکې لاره يې پيدا کړې وه، دا هغه څه و چې ناپليون له هغه سره خورا لېوالتيا لرله، هغه بيا ناڅاپه يوه پوښتنه او تعريف رامنځ ته کړ او وې پوښتل:

-راپه! تاسو پوهېږئ چې د جگرې هنر څه شی دی؟

او خپله يې ځواب ورکړ:

-د جگرې هنر هغه دی چې په ټاکلي شېبه کې تر دښمن نه پياوړی او

قوي واوسي.

او راپه، ځواب ورنه کړ.

ناپليون وويل:

-سبا به مور له کوتوزوف سره مخامخ کېږو، گورو به چې څه کېږي،

يادېږي مو، هغه پر براونا، کې قومانداني کوله، خو د درې اونيو په

اوږدو کې يو وار هم نه پرأس سپور شو او نه يې د جبهې کرنسې

وکتلې، گورو به چې څه کېږي؟

هغه ساعت ته وکتل، د شپې څلور بجې شوې وې، خو خوب نه ورته

او جام يې ټول ځکلې و. کوم کار يې نه درلود چې وې کړي پاڅېد،

بنکته پورته وگرځېد، يو تود کوټگي يې واغوست، خولۍ يې پر سر

کړه او له کېږدۍ نه د باندي ووت. هوا تياره او لږې خورې وې. لږې له

آسمان نه په سختۍ راشپوه وې. د فرانسوي پوځيانو د قطعاتو مخې ته

بل شويو اورونو شغلې نه لرلې، خو هلته لږې لږې د روسي پوځونو، د

بل شويو اورونو شغلې د لوگو په منځ کې ځلېدلې. چوپه چوپتيا خوره

وه، خو د فرانسوي آسونو د سمونو تکهاري او څښهاري وو، چې

مورچلونو ته خوځېدلي وو، هغه له ورايه اوريدل کېدل.

ناپليون د کېږدۍ تر مخې گرځېده راگرځېده، د اور شغلو ته يې

کتل، د سرتېرو گامونو او د آسونو د سمونو غږ ته غوږو، کله چې د

جگړه او سوله

کېږدی، مخې ته د ولاړ ساتونکي له مخې چې د بنکو خولۍ يې پر سر و، تېرېده، هغه د ټولواک په ليدو په وچه تېره بدل شوی و، د هغه مخې ته ودرید او په هماغه پوځي قهرجن، خو هم مهاله له خواخوږۍ سره مل، غږ چې تل به سرتېرو سره په دې ژبه غږیده له ساتونکي نه وپوښتل:

-ته له څه وخت راهيسې خدمت کوي؟ همدا چې ځواب يې واورید،
وي ويل:

-ښه! پخوانی يې، په غونډه کې يې تاسو ته وريځې درکړې؟

-هو! ټولواک، رايې کړې.

ناپليون سر وښوراوه او له هغه نه لرې شو.

د سهار پنځه نيمې بجې وې چې ناپليون سپور شو او د شواردينو کلي ته لاړ.

هوا مخ په رښيدو وه، آسمان که څه هم تک شين و، خو يوازې يو کنډک وريغ په ختيځ کې ولاړې وې. پرېښودل شوی نغري د سبایي په رڼايي کې کرار کرار په سړو کېدو و.

ښي اړخ ته د توپ يو دروند غږانگازې جوړې کړې، په آسمان کې يې کرښه جوړه او بېرته چوپتيا خوره شوه. يوڅو دقيقې وروسته دويم او بيا درېيم غږ واوريدل شو. فضا ولږزیده او بيا څلورم او پنځم ډزونه، نېرډې او نېرډې چېرته ښی. خوا ته يې په پرتم پرتم انگازې جوړولې.

لا د لومړيو ډزو غږ نه و ورک شوی، چې نورې ډزې او نورې نورې يو په بل پسې پرله پسې پيل شوې.

ناپليون له مل چوپړانو سره د شواردينو د کلي مورچلونو ته ورغی او هلته له آسه کوز شو، لوبه پيل شوه.

۳۰

پېیر چې له سرداراندرې نه گورکي ته راستون شو، خپل څاروان ته یې سپارښتنه وکړه چې سبا سهار د وخته آسونه چمتو او دی هم د وخته راوینس کړي. او سمدلاسه د باریس له خوا به هغه کنج کې ویده شو چې دده لپاره یې جلا کړی و.

کله چې پېیر بله ورځ سهار پوره راوینس شو، هېڅڅوک د باریس په جونگرو کې نه و، د ورې جونگرې هیندارې لږزیدې او دده څاروان ده ته ولاړ او ښور او په یې.

داسې ښکاریده چې څاروان د هغه له راوښېدو ناهیلی شوی دی، پرته له هغه چې پېیر ته وگوري، هغه یې له اوږې نیولی، په ښوریدو، ښوریدو کې یې ویل:

-تاسو حضور، ستاسو حضور، ستاسو حضور! د ډزو غږ اورئ..

پېیر چې نور پوره راوینس شوی و، وویل:

-څه وايي، پیل شوه!

د جونگرې مخې ته ناست ساتونکی وايي، ستاسو حضور لکه چې اورئ، ډزې پیل شوې. ټول ښاغلي تللي او په خپله والا حضرت هم پخوا له همدې ځایه تېر شو.

پېیر، په تلوار جامې واغوستې او د جونگرې مخې پرندې ته ورووت. د باندي هوا صافه، تازه شبنم پروت، طبیعت او آسمان د

جگړه او سوله

خونښۍ نښې ورولې. لمر چې همدا شېبه د وريخو له پردې نه ځان راڅغورلی و، خپلې نيمايي شغلې يې کړې کړې د وريخو له کړۍ نه راڅلولې، د کوڅې د بل پلو بامونو له شانه، په لاروکې پر پرتو خاورو د پراته شبنم، پر کورونو او د هغو پر کړکيو او د پيپر پر آسونو چې د هغه جونگړې ته نېردي ولاړو، د رڼا شغلې شيندلې، د باندي د توپونو غرمېهار، دم په دم ښه اوريدل کېده، يو ياور له خپل قزاق ملگري سره په کوڅه کې روان و.

ياور چغې کړل:

-ښاغلی گرافه ناوخته شوې ده، ناوخته شوې!

پيپر، خپل ساروان ته وويل چې آس يې ورپسې ورولي، خپله لار او پر هغې غونډۍ وروخوت چې پرون يې له هغې نه د جگړې د ډگر ننداره کوله. پر دغې غونډۍ خورا گڼ شمېر پوځيان راټول شوي وو، د قوماندانۍ د افسرانو د غريدو غږ، چې په فرانسوي ژبه غږيدل، اوريدل کېده. د کوتوزوف سپين سر چې سپينه سره پتاره لرونکې خولۍ يې پر سره وه او سپين خټ يې د اوږو په منځ کې ډوب و، له ورايه ښکاريده. د کوتوزوف لرليد (دوربين) په لاس کې و او تر غونډۍ لاندې لويه لاره يې څارله.

پيپر، پله په پله پر غونډۍ وروخوت. هغه د سترگو په وړاندې منظر ته وکتل او دی د هغه له پرتم هک پک پاتې شو. هماغه پرونۍ دښته او ډاگ و او ښکلا يې دده زړه وړې و، خو اوس ټوله دښته له سرتېرو ډکه او د توپونو له ډزو نه راوړل شوی کنډک کنډک لوگي هغه پوښلې وه. د لمر زرينې وړانگې چې د هغه د شاله کينې خواراپورته کېدې، لکه زرينې گلابي رنگه نيزې له اوږدو سيوريو سره غږېرې غځولې او د سهار په سپېڅلې هوا کې يې د دښتې پر لمنه د رڼا لړې خپرولې... هلته

جگره او سوله

لرې لرې زرین فصلونه او یو نیم خال، شنه هغه له ورايه ځلېدل وړاندې، مخکې، نښې او کینې خوا ته د بنسټه کې، د سرتېرو گڼه گڼه وه. دا او نور ټول هر څه داسې د ژوند له خونده لېواله وه چې پېیر د دغه شان یو پرتمین حال هیله نه لرله، خو له هر څه زیات هغه د جگرې ډگر او د هغې دواړه خواته د بارادنیو کلی او د کالوچا، ډزو حیران کړی و.

د کالوچ، پر سر، په بارادنیو کې د هغه په دواړو خواوو کې په تېره بیا د هغه کین څنگ ته د ککر ساحل په خوا کې ولاړې لرې چې د رانه لمړ په راځلېدو او خوریدو، دغو لرو لمن ټولوله.. د توپونو لوگي به د لرو سره گډ شو، د لوگي او لرو په دغه سیند کې به د لمر سهارنیو شغلو کله د اوبو پر څېر، کله د شبنم پر بستر، کله د بارادنیو او د سیند پر سوا حلو د خپرو سرتېرو د سرنیزو پر څوکو، د ځلاوو رڼا خوروله. د دغو لرو په منع کې به کله سپینه کلیسا، یو نیم ځای به د بارادنیو د کلي، دیو نیم کور بامونه او یا د توپونو له شنو بخونو صندوقونو سره دولارو سرتېرو ډلې لیدل کېدې. دا هر څه په بنوریدا او په خوځېدا بنکاریدل. ځکه چې د لوگي او لرو څپې په دغې ټوله بې پایه سیمه کې په کراره روانې وې..

که څه هم عجیبه برېښېده، خو د دغه منظر بنسکلا د توپونو همدغه لوگي او د هغو د ډزو غږ مبهاری وو.

ناڅاپه گرز شو او له هغه سره هم مهاله، یو گرد، پنډ، سپین خرې رنگه لوگی پورته او بیا گرز!

گرز، گرز! بیا دوه کنډه که لوگي په هوا کې رابنکاره شول، په هوا کې سره مخامخ، وړاندې لارل او گرز گرز! او غږ مبهاری، هغه څه رښتیا کول چې سترگو لیدل.

کینې خواته د کروندې او بوټو پر سر، همداسې پرله پسې د لوگیو

جگړه او سوله

کنډ کونه رابنکاره او لرې لرې چېرې روان وو. او هلته په ځنگلونو کې د توپکو نړیو نړیو لوگیو ټوټو، د گردیدو او وړاندې تگ وخت نه شو پیدا کولای، خو دهغه نري نري غرونو خپل آوازونه تر غرونو پورې رسول..

پېیر غوښتل همالته، د همدې لوگو، د همدې سرنیزو په ځلا او شروشور کې او د همدې خوځېدو او منډو په منځ کې پاتې شي. هغه کوتوزوف او له هغه سره مل جوپرانو ته ددې لپاره وروکتل چې له هغو سره له پېښو نه د اخیستل شوي احساس آزموینه وکړي. ټولو کټ مټ لکه دده په شان، یا ده ته داسې وېرېښېدل، په هماغه شان لکه دده احساس مخ وړاندې کتل، مخامخ د جگړې ډگر ته. د هغو ټولو په بشرو کې هماغه پټه او ناڅرگنده توده لېوالتیا راځلېدل چې ده پرون شپه احساس کړې وه او د سرداراندرې سره تر غږیدا وروسته دهغه په رښتینتوب پوه شوی و.

کوتوزوف، چې هماغه شان ډگر ته کتل او پرته له هغه چې له هغه ځایه بلې خواته وگوري، هغه جنرال ته چې تر څنگه یې ولاړ و، وویل:

-درځه! درځه گرانه! خدای دې مل شه.

جنرال د قوماندې په اوریدو، له غوندې نه شپوه شوې لارې پلو و خوځېد او د قوماندانۍ د یو افسر ددې پوښتنې په ځواب کې چې چېرې ځي، په خواشینۍ او قهر ځواب ورکړ:

-د سیند آپلو!

پېیر چې په خیالو کې زنگیده، د جنرال پسې و خوځېد او په زړه کې وویل:

- او زه؟ زه څه وکړم؟

جگړه او سوله

جنرال پر هغه آس سپور شو، چې قزاق ورکړ. پېیر هم د خپل څاروان پلو چې د آس جلو یې نیولی و، ورغی. له هغه نه یې ویونستل چې کوم آس تر نورو آرامه دی. هغه پر آس سپور شو، د خپل آس یال یې راوښو، د آس پر گېډه یې د خپلو پرانستو ځنگنو او وسپنیزو پوندو نه احساس کړه، چې عینکې یې له سترگو لوېږي، خو نه یې شو کولای، د آس له یال نه لاس راپورته کړ، هماغسې یې جنرال پسې آس یرغه کړ او پر غونډۍ د قوماندانۍ د ولاړو افسرانو خندا یې راو لمسوله.

۳۱

هغه جنرال پسې چې پېیر له غونډۍ نه راشپوه شوی و، د غونډۍ په لمن کې په خورا چټکۍ کینې خوا ته تاو شوی او پېیر هغه ورک کړی او خپله د پلویو سرتېرو کرښو ته چې د هغه مخې ته ور روان و، ورگډ شو.

هغه هڅه کوله چې د هغو له ډلې ځان وباسي، کله به نښی او کله به کینې خوا ته تاوراتا و شو، خو هرې خواته گڼ شمېر سرتېري ولاړ وو... د هغو پر خېرو یو ډول خواشینۍ راخوره وه. هغوی ټول په ناڅرگندو، خو مهمو کارونو لگیاوو. ټولو په ناراضی، خو پوښتنیزه غلچک دغه څو رب سواره ته چې سپینه خولۍ یې پر سر وه او هېڅ څرگنده نه و چې ولې او د څه لپاره پر آس سپور و، د دوی کرښو ته ورننوتلی دی، کتل. یو تن چغه کړې:

-دا ولې د کنډک په منع کې سپور گرځي؟

-بل تن د توپک په قنډاق د هغه آس پورې واهه، پېیر ځان پر زین برابر کړ او په خورا ستونزو یې مټې ځان ټینګ کړ، د سرتېرو له منځه ووت او ځان یې آزاد او پراخ ډگر ته ووېست.

د هغه مخې ته یو پل ورغی، پله ته نږدې نور سرتېري ولاړ وو او ډزې یې کولې، پېیر هغو ته ورنږدې شو. هغه پرته له هغه چې خپله پوه شوی وي، له هغه پله نه چې په کالوچا، کې د بارادنیو او گورکی تر منځ پروت و ورنږدې شوی و. دا فرانسویان و چې د جگړې په لومړیو شېبو کې یې د بارادنیو د لاندې کولو وروسته، ډزې کولې. پېیر تر خپلې

جگړه او سوله

مخې او د هغه دواړو خواوو ته سرتېري ليدل چې په رييل شويو پرتو وبنسو چې ده پرون ليدلی و، د ډزو سختو لوگو په منځ کې هلې ځلې کوي. سره له هغه چې د هغه شاوخوا او په سرپورې بې سارې ډزې روانې وې، په هېڅ ډول يې دا فکر نه شو کولای چې هغه د جگړې په ډگر کې دی.

هغه نه ډزې اورېدې او نه يې هغه مرمۍ او گولۍ ليدلې چې له هرې خوا او دده له سره تېرېدې. .. د بنمن هم چې د رود آيلو او تر ډبرې پورې يې وژل شوي کسان چې په بې شمېره توگه دده شاوخوا پراته وو، نه ليدل. د هغه داسې يوه موسکا وه چې له شونډو يې نه ورکېده، خپل شاوخوا ته يې کتل، يو تن بيا پرده ورچغه کړل:

-دا د څه لپاره، لومړۍ کرښې ته راغلي دي؟

پر هغه يې غږ وکړ:

-زغله، بنۍ خواته زغله کينې خواته !

پېير کينې خواته تاو شو او بې خبره له ياور جنرال دايوسکي سره چې پخوا يې هم پېژانده، ټکر شو. دغه ياور په کرکه هغه ته وکتل او د خپل طبيعت له مخې يې غوښتل لکه د بل هر چا په شان پر هغه هم وربرگ شي، خو هغه يې وپېژاند، سريې وبنسور او او وې ويل:

-تاسو دلته څه کوئ؟ او سمدلاسه په منډه له هغه ځايه لاړ.

پېير چې پوه شو، دا په رښتيا هم دده ځای نه دی، هلته کوم کار نه لري، له دې ويرې چې د چا د کارو خنډ نه شي، هماغسې يې دغه ياور پسې ورهه کړل.

هغه ته يې ځان ورور ساوه او ترې وې پوښتل:

-دا څه خبره ده؟ اجازه لرم چې له تاسو سره لاړ شم؟

ياور ځواب ورکړ:

جگړه او سوله

-کولای شی، همدا شپبه کولای شی! او د هغه خورب جنرال خواته
بې چې هلته د وښو په منځ کې ولاړ، ورو دانگل، یو څه شی بې هغه ته
ورکړل او تر هغه وروسته بې پپیر ته مخ ورواړاوه او په موسکا
موسکا بې هغه ته وویل:

-گرافه! تاسو څنگه دلته راغلی یاست؟ همدا سې، د نندارې لپاره
که څنگه؟

پپیر وویل:

-هو، هو! خو یاورد خپل آس مخ ترې واړاوه او په خپله مخه
و خوځېد، هغه ورته وویل:

-د خدای شکر دی، دلته کراري ده. خو د کینې خوا په کرښه کې، د
باگراتیون په قطعه کې قیامت دی، خدای دې ترې ساته!
پپیر وپوښتل: دا څه وایي؟ خدای مه کړه، دا چېرې؟
یا ورو ویل:

-له ما سره راځه، د غونډې سرته لاړ شه، د مور له ځایه، هوز مور له
مورچله هر څه ښه لیدل کېږي، څه کوی؟ راځئ او کنه؟
پپیر خپل شاوخوا ته ددې لپاره وکتل چې وگوري څاروان بې
چېرې دی، او ځواب بې ورکړ:
-ښه، درځم درسره.

او په همدې وخت کې بې د لومړي ځل لپاره تپیان ولیدل چې گوډ و
مات روان دي او یا یو نیم چې د تگ نه دي، په بسترو کې وړل کېږي. په
هماغه شنیلیو کې چې پرون شپه له هغو تېر شوی و او د هغو ریبیل
شویو وښو د کودو کتارونه په ځمکه لیدل کېدل، چې خوندور عطرجن
بوی ترې لگیده، پر ځمکه د پرتو وښو پر همدغو عطرجنو ریبیل شویو
وښو پر کودو یو وژل شوی سرتېری غځېدلی پروت و. سربې کور او

جگړه او سوله

لویدلې خولې تر څنګه معلومېده. پېیر غوښتل وپوښتي چې هغه ولې نه راپورته کوي، خو کله چې یې د یاور برګو سترګو ته چې هماغه خوا ته ځیرو، وکتل. چپ پاتې شو.

پېیر چې ونه شو کولای خپل څاروان پیدا کړي، له یاور سره د تنګې درې د لوړو، ژورو ترشا، د رایوسکې د غونډۍ پلوروان شو. د پېیر آس د یاور د هغه نه بېرته پاتې کېده او په هر ګام کې ریرېدیده. یاور وپوښتل:

-داسې برېښي چې تاسو له سورلۍ سره رږدي نه یاستئ ګرافه!

پېیر وپوښتل:

-نه، نه، هېڅ خبره نه شته! خو تر لرې حیرانتیا نه وروسته یې

وویل:

-خو ددې آس مزه نه شته، سم نه زغلي.

یاور وویل:

-هو کې، هغه ټپي شوی دی. د مخې ښۍ پښې زنگون یې لګېدلي، کېدای شي مرمۍ پرې لګیدلې وي، مبارکي درته وایم، ګرافه! دا په لمبو د مبارکۍ اودس دی.

د لوګو په منځ کې د شپږم پوځ د موضع په اوږدو کې، د یوه نښه ویشتونکی پسې چې پرله پسې ډزې یې کولې وړاندې لاړل او یوه واړه ځنګله ته ورسېدل. په ځنګله کې هوا سره، آرامه او د مني بوی یې درلود. پېیر او یاور له آسونه راکوز او پلي د غونډۍ پلو و خوځېدل.

یاور چې غونډۍ ته نږدې کېده، وپوښتل: جنرال دلته دی؟

هغه ته یې ښۍ خوا وښودله او وې ویل:

-دغې خواته لاړ، تر اوسه پورې همدلته و.

یاور پېیر ته داسې وکتل، چې ګواکې نه پوهېده اوس له هغه سره

جگړه او سوله

څه وکړي.

پېیر وویل:

- هو، تاسو مه نا آرامه کېږئ، زه ځم، غونډۍ ته ورخېږم! اجازه ده؟
- څه، لارښه، له هغه ځایه هر څه بڼه بنسټګاری او هلته ګواښ هم کم
دی، زه هم درپسې درځم.

پېیر د مورچل پلو ته وروخوت او یاوړ مخ ته لار. هغوی بیا سره ونه
لیدل، خو وروسته بیا پېیر خبر شو ددغه یاوړ لاس د هغه ورځ په ډزو
کې پرې شوی و.

هغې غونډۍ ته چې په هغه ورځ پېیر ورختلی و، هغه پېژندل شوی
ځای و چې (وروسته روسانو هغه د اوربل مورچل او یاوړ رابوسکي د
مورچل په نامه یادوه او فرانسویانو هغه د ستریا مرګ مرکزي مورچل
په نامه پېژانده) شاوخوا یې په لسګونو زره وژل شوي خلک پراته وو
او فرانسویانو هغه د جګړې تر ټولو اغېزمن او غوره مورچل ګاڼه.
ددغه غونډۍ پر سر درې خواو ته مورچلونه، کیندل شوي وو او
ددغو درې مورچلونو په اوږدو کې لس عرادې توپونه څښ شوي وو،
چې د هغومخې نه ولاړو دیوالونو له سیوریو نه یې ډزې کولې...

پېیر چې د غونډۍ سر ته وروخوت، د یوه هغه سنگر په پای کې چې
توپونه په کې ځای پر ځای شوي وو، کېناست او په موسکا موسکا، له
ځان او جهان نه ناخبره یې شاوخوا ته کتل. کله ناکله به هماغه موسکا
پرشونډو له خپل ځایه پاڅېد او هڅه یې کوله د هغو سرتېرو څنډه
شي، چې توپونه یې وړاندې وروسته کول، په هغو کې یې ګولۍ
کېښودې او په تلوار تلوار به یې د باورتو کڅوړې بنسټه پورته
زغلولې او دده له څنګه به تېریدل. دغو توپونو پرله پسې ډزې کولې،
داسې غږ مېاری او شراو شور چې غوږونه یې کنډول او د هغو لوګي ټوله

جگړه او سوله

فضا تياره کړې وه.

برعکس پلي سرتېري چې د مورچلونو د ساتنې دنده يې لرله او بنسکاره وه چې له ډاره ناآرامه او گڼې اخېستي دي د مورچلونو د چارو د سرته رسولو، د چوپړانو په منځ کې چې تل په خپلو چارو لگيا او تل په خپلو مورچلونو کې را ايسار شوي او له نورو جلاوو، يو ډول گډه ولوله ليدل کېده، داسې يوه ولوله لکه چې د يوې کورنۍ ټول غړي سره نېرېدې کوي.

د پيپر، راتگ هغه هم په ولسي جامو او سپينه خولۍ پر سر په لومړۍ سر کې په سرتېري بده اغېزه وکړه، د هغه له څنگه به چې تېرېدل هک حيران او آن په ډار ډار به يې هغه ته کتل. د توپ قوماندان چې يو اوږد لينگي لوړونۍ احمق وزمۍ افسرو، په دې پلمه چې د وروستي توپ حال گوري، د پيپر پلو ته ورغی او په ځير ځير يې ورته کتل.

يو ځوان گرد مخی افسر چې لا تنکی ماشوم برېښېده او داسې بنسکارېده چې نوی حربي ښوونځي نه فارغ شوی وي او د هغو دوو توپونو په ساتنه پالنه کې يې خورا هڅه کوله چې ده ته سپارل شوی وو، په زغرده پيپر ته وويل:

-اجازه را کړئ تاسو ته ووايم، چې دا لاره پرېږدئ، دلته مه درېږئ، دلته اجازه نه شته.

سرتېرو به په شک او گمان پيپر ته کتل او سرو نه به يې ښورول، خو کله چې ټول په دې پوه شول چې دغه سپين خولۍ سړی کوم ناوړه کار نه کوي، بلکې په مينه پر خاورو پلټری وهي. په درناوی ټولو ته موسېږي، د دښمن تر ډولاندې داسې گرځي گرځي، لکه په باغ کې چې روان وي، د هغوی کرکه او حيرانتيا کرار کرار د هغه په وړاندې

جگړه او سوله

لکه د هغو په منع کې له گرځېدونکو سپيانو چرگانو او وزو سره په خواخوږۍ او ټوکو بدل شول. دغو سرتېرو سمدلاسه هغه د کورنۍ دغړۍ په توگه ومانه، هغه يې خپل وگانه، هغه ته يې د زمور ارباب نوم ورکړ، په خپل منع کې به پر هغه غږېدل او خنديدل. يوه گولۍ راغله او له پېيره دوه گامه لرې ولگېده او وچاودیده. هغه، هغه خاورې چې د دغې گولۍ چاودنۍ دده پر جامو ورشیندلې وې، له جامو پاکې کړې، وې خندل او شاوخوا يې وکتل.

يو سور مخی پنډ سرتېری چې ټينگ او تک سپين غابنونه يې له ورايه څرگند وو، وويل:

-څنگه اربابه! ته په رښتيا نه ډارېږي؟

پېيرو پوښتل:

-ته ډارېږي، که څنگه؟

سرتېری ځواب ورکړ: څنگه ونه ډار شم؟ گولۍ ده، رنده ده، رحم نه لري، يو وار سړی ټوټې ټوټې کوي، که په چا ولگېږي، نور نوژوند نه پاتېږي، آیا کېدای شي ونه ډار شو؟

يو څو تنه سرتېري د پېيره له شاوخوا نه راتا و شول، هغوی داسې نه انگېرله چې گواکې دی دې هم د نورو په شان وغږېږي او له دې چې دوی په دې پوه شوي وو له خپلې دې خبرتيا نه خوشاله و، د هغوی نه يو تن وويل:

-دا عسکري خوزمور کار دی، دی خو ارباب دی، خو عجب

ارباب!

ځوان افسرد پېير شاوخوا ته پر راټول شويو سرتېرو غږ وکړ او قومانده يې ورکړه:

-خپلو ځايونه ته! له ورايه څرگنده وه، چې دا لومړی يا دويم وار

جگړه او سوله

دی، چې ورسپارل شوې چارې ترسره کو، نو له همدې کبله هر څه یې په خورا ځیر او په خپل وخت کول، له دود سره سم یې سرتېرو ته سپارښتنې او مشرانو ته گزارش ورکاوه.

د توپونو د ډزو غږمبھاري او د توپکو د ډزو آوازونه، په ټوله دښته په تېره بیا د هغې په کین اړخ کې، چېری چې د باگراتیون قطعه مېشت او په سنگرونو کې یې سرښندنه کوله، لاپسې زیاتېدل، خو چېری چې پېر ولاړو، د گڼ ټینگ لوبې له کبله څه کم هېڅ نه لیدل کېدل. دغه راز د پېر ټول خیال د توپچي د سنگرونو د چوپړانو د وړې ډلې، یووالی ته چې له نورو نه جلا د یوې کورنۍ د غړو په شان برېښېدل، اخته و، هغه لومړنۍ لېوالتیا او خوند چې د پوره ناخبرۍ له امله د جگړې د ډگر د لومړي وار له لیدنې او د هغه له ډزونه هغه ته پیدا شوي و، اوس په شنیلوکې د وژلو شویو سرتېرو مړو په لیدو، ځای بل احساس ته پرېښی و، اوس له مورچلونو نه د رااېستل شویو خاورو پر سرناست او خپل شاوخوا کې یې د سرتېرو خبرو ته کتل.

څه کم لسو بجو پورې یې شل تنه وژل شوي یا د غونډۍ پر سر ټپیان د توپچي له مورچله لرې یو وړل. دوه توپونه هم له منځه تللي وو، له هر ځایه زیات پر توپونو زیاتې گولۍ وریدې. د مورچل سرتېري گواکې دا ډزې او غږمبھاري نه اورید، ځکه د هغو د خندا، ټوکو ټکالو او مستۍ د غږیدا شور له هر پلوه اوریدل کېده.

یوه سرتېري، یوې گولۍ ته چې په غږمبھاري راروانه و، اشاره کوله او نارې وهلې:

- گولۍ!

بل سرتېري چې لیدل، گولۍ د دوی له سره تېرېږي او د مدافع سرتېرو منځ ته لوبېږي، په کرس کرس خندل او نارې یې وهلې:

جگړه او سوله

-دې خواته نه راځي، پليو ته ور روانه ده، پليو ته!
بل سرتېري وليدل چې يو اربکي د را روانې گولۍ له امله سر
ټيټوي، او کيني، وې خنډل او وې ويل:
-خنډه! ورسره آشنایې که خنډه؟
خو تنه نور سرتېري ديوال ته نېرېدې راټول شوي او د هغه څه ننډارې
يې کولي چې د دوی تر مخې تېرېږي.
هغو له ديوال نه لرې مخامخ اشارې کولې او ويل يې:
-وينئ، کربنه يې ماته شوې، شاته تللي.
يو زور بریدگي په دوی غږ وکړ او وې ويل:
- خپل کار ته گورئ، هغوی څه کوي، شاته لاړل، نولاړل، ستاسو
يې څه، شا کې به کار لري. هغه يو سرتېري له اوږې راتينگ کړ، هغه يې
په زنگانه پورې واهه او نور سرتېري له خدا نه شنه شول.
قوماندان له کومې خوا راغږ کړل:
-پنځم توپ راکش کړئ!
د توپ د راکش کوونکي غبرگ مست غږ واوريدل شو او ټولو په
گډه توپ را پرځای کړ.
سورمخي ټوکمار چې له خدا نه يې غابښونه له ورايه برېښېدل
وويل:
-نېرېدې وه چې د هغه له سره ولوېږي! او په ښکښولو ښکښولو يې
هغې گولۍ ته چې د توپ څرخ او د يوه سرتېري پښه يې الوزولی و،
ښکښولې کولې:
-نو، گېډرانو! وويستل!
يو بل، دغو کليوالو اربکيانو ته چې زړه نازړه راغلی و چې خپل
ټيټيان پورته کړي، په خدا خدا وويل:

جگړه او سوله

-ای دوکه ماره! دوکه ماره!

سرتېرو چې ولیدل، اربکیان د هغه چا په پورته کولو کې چې پښه
بې الوتې زړه نا زړه دی، ورچغې کړې او وې ویل:

-خه ته گورئ! زموږ ورغستلي خوند نه درکوي، که څنگه؟...

پېیر لیدل چې د هرې گولۍ تر لگیدو او د هر سرتېری د وژل کېدو
نه وروسته، ټولیزه لېوالتیا لاپسې زیاتېږي.

د سرتېرو په گوگل کې پټا اورو نه، شغلو کېدو ته نېږدې وو،
داسې لکه د تورو گڼو وریځو د زړه په تل کې د برېښنا په شان..

پېیر هغه خه ته چې دده تر مخې د جگړې په ډگر کې تېریدل نه کتل
او لېوالتیا یې هم نه درلوده چې په هغه خبر شي، د هغه ټوله پاملرنه د
سرتېرو په گوگل کې راپسڅېدونکي اور ته چې دم په دم را په بلیدو
و، وه. (هغه دا احساسوله). داسې برېښېده چې دده په گوگل کې هم دا
اور رابلیدونکی دی.. نور نو پېیر ته چا نه کتل، یو دوه ځله چا پر هغه
چغې کړې چې د لارې خنډ نه شي.. سرتېرو گولۍ او مهمات وړل
راوړل. تلل راتلل. په توپونو کې بې گولۍ اېښودې، خپلې چارې یې د
زړه له کومې او کله ناکله په ځانښودنې تر سره کولې. د هغو تگ راتگ
نخا ته ورته وو او داسې برېښېده چې گواکې په فنرونو روان وو.

دغه له تندره نه ډکه وریځ رانېږدې شوې وه او هغه اور و چې پېیر
یې د لگېدو په تمه و، په ځلېدونکو شغلو، د ټولو پر څېرو رڼا خپره
کړه. هغه د توپچي د قوماندان تر څنگ ولاړو. په دې وخت کې یو ځوان
افسر په سلامۍ راوړاندې شو او وې ویل:

-ویارمن یم، تاسو ته خبر درکړم بښاغلیه ډگرواله چې د توپ اته
گولۍ پاتې دي، ډزو ته دوام ورکړو که څنگه؟

مشر افسر پرته له هغه چې سترگې له هغه دیواله چې ده په ځیر ځیر

جگړه او سوله

ورته کتل، راوړاوي چغه کړل:

-ډزې! ډزې!

ناخاپه کوم څه پېښ شول، ځوان افسراخ کړل او لکه مرغه چې په هوا کې په غشی لگېدلی وي، تاوراتا و شو او پر ځمکه کېناست. هر څه د پېږ تر سترگو عجیب، تياره او تت شول. گولۍ یو په بل پسې راوړیدلې او په سرتېرو او د هغو په مخ کې په ولاړو دیوالونو او توپونو لگېدلې. پېږ، چې تردې پورې د دغو غرمبهارو او ډزو آوازونو ته پام نه کاوه، اوس یې پرته له هغه نه بل څه نه اوریدل. د مورچل له نسۍ خوا سرتېرو د هورا نارې وهلې، منډې منډې وې او پېږ داسې انگېرله، چې سرتېري نه مخکې بلکې شاته زغلي.

گولۍ مخامخ هغلته، د دیوال پر څوکې د پېږ مخې ته ولگېده او په ده یې خاورې ایرې راوشیندلې. د برېښنا د چټکۍ په شان یې یو تياره پر سترگو راخوره شوه... یو بریدگی قوماندان ته په منډه ورغی (او د هغه چوپړ په څېر، په داسې ژبه یې کوربه ته خبر ورکاه چې دده د خوښې شراب پای ته رسېدلی دي) په ویر او زگیرو یې وویل:

-گولۍ خلاصې شوې.

مشر افسر د پېږ پلوراتا و شو او چغه یې کړل:

-دا داړه ماران څه کوي؟

د هغه بشره تکه سره اوښتې، خوله خوله و او برنډې سترگې یې ځلېدلې. د هغه سترگو او غلچک غوښتل چې د پېږ له سترگو سره مخامخ نه شي.

پر سرتېري یې ورچغه کړل:

-منډه کړه، منډه کړه، وسلتون ته ورشه! د گوليو صندوقونه راوړه.

پېږ وویل:

جگړه او سوله

-زه ځم-

افسر پرته له هغه چې هغه ته څه ووایي په چټکو او لوړو گامونو بلې خواته لاړ او چغه یې کړل:

-هغه سرتېری چې ورته ویل شوي و د گولۍ صندوقونه راوړي، د پېیر سره ټکر شو او وې ویل:

-اڅ، باداره، دلته څه کوي؟ دلته خو د تاځای نه دی.

سرتېری دا وویل او د غونډۍ نه بنکته شپوه شو.

پېیر سرتېری پسې رامنډه کړه او له هغه ځایه چې ځوان افسر ناست ولږورتا و شو، یو، دوه، درې گولۍ یې له سره تېره شوې، د هغه تر مخې شاوخوا او شاته ولگېدې، د غونډۍ لمنې ته ورورسېد. کله چې د مهماتو شنه صندوق ته ورسېده، پام یې شو او وې ویل:

-زه چېری روان یم؟

هغه ځای پر ځای ودرید او نه یې شو کولای ځانته ځواب ورکړي، مخې ته لارښی او که شاته وگرځي. خو ناڅاپه یو گږز او د ځمکې درنې ریرېدیدا هغه شاته وغورځاوه او پر ځمکه ولگېده، خو په همدې شیبه کې د یو ستر اور ځلا، د هغه سترگې وبرېښولې او د یوې چاودنې داسې درانه کنه ونکې غږ په فضا کې وچورلید، چې غوږونه یې کډول. پېیر چې را په حال شو، پر ځمکه ناست او په لاسونه یې تکیه کړې وه، د مهماتو هغه صندوقونه یې چې تر مخې ایښي وو، نښه یې هم نه وه پاتې، یوازې د شنو اوراڅپستو تختو زړې ټوټې پر شنیلو، خورې وړې پرتې وې او لوگی ترې پورته کېده او یو آس چې د بار څه برخې یې ترې څړیدې، ځان پسې کشکوه او په ځغآسته زغلیده. یو بل آس لکه د پېیر په شان په ځمکه لگېدلی پروت او زړه زورونکی زگیروی یې کاوه.

۳۲

پېير، چې له ډاره خان هېر کړی و، پاڅېد او له ځانه شاخواته د توپ مورچل ته چې هلته، يوازينی پناه ځای و، ورمندېه کړل. پېير، چې کله مورچل ته ورننوت، پوه شو چې نور نو له هغه ځايه ډزې نه کېږي او هلته يې يوازې څو تنه وليدل چې په کوم څه اخته دي. پېير، ددې لپاره وخت پيدا نه کړ، چې پوه شي دغه خلک څوک دي، هغه د مورچل ډگروال قوماندان وليد چې ديوال ته مخامخ پروت او شا يې ده ته ده، داسې چې گواکې د غونډۍ په لمن کې څه ته گوري او يو سرتېری يې ليده چې څو تنو له څنگلو نيولی، او دی له هغو نه د ژغورنې هڅه کوي، هغه سرتېری چغې وهلې: -ورونو!

او کوم نور ډېر عجيب شيان يې وليدل. خودی لاپه دې پوه شوی نه و چې ډگروال وژل شوی دی او هغه سرتېری چې چغې وهلې، ورونو! دهغه اسير شوي د سترگو تر مخې يې د بل د اوږو په منځ کې نيزه ورومنډل شوه، خولا سنگر ته پوره ننوتلی نه و چې يو ډنگر وچ ژير بشري سړی يې وليد چې له څپرې نه يې خولې راروانې وې، شنه دريشي يې پر غاړه او توره يې په لاس، دده خواته راروان او چغې يې وهلې، پرته له هغه چې يو بل سم وويني، يو او بل پلو ته يې سره ودانگل. پېير، چې هغه ته ورنږدې شو، پر خپل سړي له هغه سره د ټکر د مخنوي لپاره خپل لاسونه وروغځول، د ځان او د هغه تر منځ يې خنډ کړل او هغه سړی يې (چې فرانسوي افسرو) راوښو. يولا س يې پر اوږې او بل يې د ستوني پر بيخ ورکېښود، له هغه سره غېږ په غېږ شو، افسر هم خپله توره وارتېږله او پېير يې له

جگړه او سوله

گريوانه راوښو.

يو خو شېبې هغو دواړو، له ډاره په ډكو سترگو د يو بل نا آشنا خپرو ته كتل، دواړه حيران و چې څه كوي او څه بايد وكړي او هر يو له ځان سره ويل:

-زه د هغه اسير يم او كه دى زما اسير دى؟ خو فرانسوي افسر څكه زيات گمان كاوه چې اسير شوى دى، چې د پېبر له وحشته ډك زورور لاس پر هغه لاسبرى دى او پرله پسې يې د هغه ستونى پسې كېښكو د. فرانسوي افسر غوښتل چې څه ووايي، خو ناڅاپه د دوى له سره د يوې تېريدونكې گولۍ غږ دواړه له ډاره وړپرډول. فرانسوي افسر په داسې يو چټكى و لويد چې پېبر فكر وكړ د هغه اورمېر مات او سري يې له ځانه جلا شوى دى.

پېبر سر خم كړ او د هغه گريوان يې پرېښود، پرته له هغه چې فكر وكړي چې څوك د چا اسير دى. فرانسوي د مورچل پلو منډه كړې او پېبر د غونډۍ د لمنې پلو راشپوه شو. په منډو منډو كې يې په وژل شويو او تپيانو كې پښې بنديدې او داسې يې انگېرله چې پراته كسان يې له پښو رانيسي، خو پېبر لا د غونډۍ لمنې ته رسېدلى نه و چې تصور يې وكړ، د روسي سرتېرو يوه ډله چې مخامخ ده ته په ځغاسته ده، په چغو نارو منډې راوهي، په شروشور اله گوله او مستۍ كې يو بل كېښكارې، يو له بله غېږ چا پېروي، يو بل ته پښې ږدي، لوېږي، پاڅېږي او لكه يو نه ايساريدونكى توفان د مورچلونو پلو وردرومي. (دا هماغه يرغل و چې يورمولوف ځان پسې ليكلى دى او دعوا لري چې يوازې دده دمېراني او زړورتيا له بركته و چې دغه يرغل ته لاره اواره شوه. ويل كېږي چې په همدې يرغل كې و چې د گيوركي صليب چې ده په جيب كې درلود، د غونډۍ د لاس ته راوړلو په وياړ گټلى و)

جگړه او سوله

هغه فرانسويانو چې غونډۍ يې لاندې کړې وه، په تنبېدو شول، زمور پوځيان د هورا، هورا په چغو چغو هغوی داسې پسې واخېستل چې د هغو درول او نيول هم خورا گران کار و.

له مورچلونو نه يې تپيان رابنکته کړل چې د هغو په منځ کې يو فرانسوي جنرال هم و او فرانسويان ترې راتاو شوي و.

ډېر اسيران پېير هغه پېژندل او ډېر هغه يې نه پېژندل، که روسان و او که فرانسويان، بشرې يې خورا رنځېدلې او کړېدلې برېښېدې، ټولو هڅه کوله ځان له مورچلونو نه لرې کړي، ځېنې په خپلو پنبوروان و، ځېنې په ځمکه رغړيدل او ځېنې يې پر کراچيو اچولې وو. پېير غونډۍ ته وروخوت او له يو ساعت نه زيات هلته پاتې شو، خو له هغې ډلې نه يې چې د يوې کورنۍ غړي گڼل کېدل او ده يې هم خپل غړی گانه، هېڅڅوک پيدا نه کړل. ډېر داسې مړي (وژل شوي) يې وليدل چې ده هغه پېژندل، خو يو څو تنه هغه يې ونه پېژندل. يو ځوان افسر چې د ديوال بيخ ته د وينو په ډنډه کې کړوپ ناست و، سورمخي سرتېري، که څه هم لاسنورېده، خو چاراجگ نه کړ.

پېير مخ بنکته منډه کړه، له خو ځان سره يې ويل:

-نه، نور نو هغوی له دې لاس اخلي، نور به دوی له هغه څه نه چې کړي دي، په وحشت کې شي. او په لالهانده توگه هغو گڼو کراچيو پسې چې د جگړې له ډگره وتلې، لاړ.

لمر، چې لوگي يې پر مخ پرده غوړولې وه، لالور ولاړ او مخې ته وړاندې په تېره بيا کينې خواته سيمونو سکايا ته نېرډې په لوگيو کې يو څه ايشيدل، د توپونو او توپکو ډزې نه يوازې کرارې شوې نه وې، بلکې په وار وار لا پسې زياتې شوې وې، داسې يې کچې چې تابه ويل کوم ناهيله مند انسان په خپل وروستي قوت سره چغې او رمبارې وهي.

۳۳

د بارادنيو د جگړې اصلي عمليات د زرو ساژينو (۲/۱۳ كيلومتره) په اوږدو كې د بارادنيو او د باگراتيون د پوځونو تر منځ په واټن كې پېښه شوه، له دغه ډگره بهر، د ماسپېنين په وخت، يو خواروسي پوځونه او د اوواروا، سوروځان وښود او له هغې بلې خوا، له اوتيشيه نه آپلو، د پښتو فسكي او توچكوف پوځونه سره ولويدل، خودا د هغه څه په كچه چې د جگړې د ډگر په منځنۍ برخه كې تېرېدل، دوه واړه او كمزوره عمليات وو. تر ټولو سخت عمليات د بارادنيو او د باگراتيون د مورچلونو تر منځ، ځنگله ته نېرېدې، په پراخه فضا كې چې دواړو خوا ته پرانستې وه، په خورا ساده او له دوكو او چل ول نه لرې، روان و. جگړه د دواړو خواوو نه په ډزو چې په سلگونو توپونو په كې گډون درلود، پيل شوه.

وروسته له هغه چې لوگي پر ټولې دښتې وغورېد، د فرانسويانو له خوا د ديسي او كمپان دوې قطعې له بني پلوه، د باگراتيون پلو، او د كيني خوا د وليعهد غوندې د بارادنيو په لورد لوگيو په غېږ كې وړاندې ورروان شول.

د شواردينوله سنگرونو نه چې ناپليون هلته ولاړ و، د باگراتيون مورچلونه يو ورسته او د بارادنيو هغه دوه ورسته (بني پلو) لرې ليدل كېدل، نو له دې كبله يې هغه څه چې د جگړې د ډگر په منځنۍ برخه كې تېرېدل نه شول ليدلای. په تېره بيا چې لوگي او لرو ټوله دښته پوښلې وه.

جگړه او سوله

د دوسه د پوځ سرتېري چې د باگراتيون د هغو خوا ته ور روان و، تر هغه وخته پورې ليدل کېدای شو چې د دوی او مورچلونو تر منځ شيلې ته ورکوز شوي نه وو. همدا چې دوی شيلې ته ورکوز شول، د توپونو او توپکو لوگي دومره گڼ شوي وو چې د غونډۍ آپلو ته يې د هغو ورختل چور له سترگو پناه کړي و، کله ناکله به تورې نښې هرومرو د سرتېرو سيوري، او کله ناکله به هم د سرنيزو د سرونو خلاوي د لوگو په منځ کې وليدل شوې، خو له شواردينو نه، نه شو کېدای په دې پوه شي چې آيا دغه کسان خوځېږي، ولاړ دي، فرانسوي دي او که روسان. ختلی لمر، د هغه شغلې او خلا مخامخ د ناپليون پر مخ ورځلېده. هغه چې لاس يې سايوان کړی و، په ځير يې د باگراتيون د پوځ څارنه کوله. لوگي د دغه پوځ په وړاندې پرده شوی و، کله به داسې وېرېښې چې لوگي خوځېږي او کله به ښکاره شوه چې پوځ روان دی. او کله به هم د توپونو د ډزو د غږ مبهاري په منځ کې د خلکو چغې او اوريدل شوې، خو دا نه پوهېدونکې وه چې دوی هلته څه کوي. ناپليون د غونډۍ پر سر ولاړ و او په لرلید (دوربين) کې يې کتل. د لرلید په وړه کړۍ کې يې لوگي لیده او د لوگي په منځ کې يې کله خپل او کله هم روسي پوځيان تر سترگو کېدل، خو کله به يې که لرلید له سترگو لرې کړ، په دې به نه پوهېده چې په لرلید کې ليدلی څه، چېرې و.

هغه له غونډۍ راکوز شو، کله به شا، کله به مخې ته و خوځېد، کله به ودرید، د ډزو غږ ته به غوږ شو او د جگړې د ډگر خوا ته به يې وکتل. نه يوازې له هغه ځايه ښکته چې دی پرې ولاړ و، نه يوازې پر هغه غونډۍ چې اوس دده څو تنه جنرالان پرې ولاړ وو، بلکې په خپله د نيزوالو سرتېرو په سنگرونو کې چې اوس روسي يا فرانسوي پوځيان وژل شوي يا ټپي يا ژوندي، يا له ډاره، له عقله وتلي سرتېري په کې

جگړه او سوله

راتول شوي وو، نه پوهېدل کېدل چې په دې ځای کې اوس هلته څه تېرېږي او څه کېږي.

د څو ساعتونو په اوږدو کې په دې ځای کې د توپونو او توپکو د نه آرامه کېدونکو ډزو په منځ کې کله روسان او کله هم فرانسويان، کله پلي او کله سواره، پر غونډۍ راښکاره کېدل، لويدل به، پر يو بل به يې ډزې کولې، سره نښتل به او نه پوهېدل به چې څه غواړي او څه کوي، چغې به يې وهلې او بېرته به ستنېدل.

د ناپليون له خوا د جگړې ډگر ته لېږل شوي ياوران او هغه ريباران چې ده خپلو مارشالانو او قوماندانانو ته ورلېږلي وو، راستنېدل او د جگړې د حال او جاج خبرونه يې ورته رارسول، خو دغه خبرونه ټول دروغ او ناسم وو، ځکه د جگړې په اوږدو کې څوک په بشپړه توگه نه شي کولای ووايي چې په دې شېبه کې اوس څه، چېرې تېرېږي او هم له دې کبله چې دغه ياوران او ريباران د جگړې تر خونړيو کرښو پورې نه تلل او هغه خبرونه يې چې ناپليون ته راوړل، نه د دوی خپل د سترگو ليدلی حال بلکې له بل چا به يې په بل ځای کې اوريدلي و. بله خبره دا وه چې د جگړې له ډگره تر ناپليون پورې دوه درې ورسته لاره به چې کله دغه استازو وهله، جگړې به د خپل زور له کبله بله بڼه او تگ لاره پيدا کولو، او ده ته رارسېدلی خبر به نور نو سم نه و. د ساري په توگه، هغه ياور چې له وليعهد ه دا خبر راوړی و چې بارادنيو لاندې شوې ده، د کالوچا پر سر ولاړ و پليو فرانسويانو نيولې ده او له ناپليون نه يې پوښتنه کوله، چې آیا دی قوماند ه ورکوي چې له پله نه و اوړي او کنه؟ ناپليون فرمان ورکوي چې له پله و اوړي، هلته مېشت او دده بل فرمان ته سترگې په لاره پاتې شي، خو نه يوازې هغه وخت چې ناپليون دغه فرمان ورکړ، بلکې آن هغه وخت چې ددغه خبر ياور ناپليون ته وروان

جگره او سوله

و، دغه پل روسي پوځيانو بېرته له فرانسويانو نه نيولی او لاد وخته يې هغه ته اور ورته کړی و. دا د دغې جگرې د هغو لومړيو يرغلونو نه و چې پيپر هم گډون په کې کړی و. ياورانو او ريبارانو د نيزوالو پوځونو د مورچلونو نه په خورا ډار او وحشت ناپليون ته راغلل او خبر يې راوړ چې د فرانسويانو يرغل په شاتمبول شوی، کمپان تپي شوی او داوو، وژل شوی دی، حال دا چې هماغه وخت د نيزوالو مورچل، نورو پوځيانو نيولی و او په هماغه شپه کې چې ناپليون ته ويل کېده چې داوو وژل شوی، هغه ژوندی او ډېر کم تپي شوی و. د دغو ناسمو خبرونو له امله و چې ناپليون به د داسې چارو په اړه فرمانونه ورکول چې يا له دغه فرمانه مخکې ترسره شوې وي او يا د سرته رسېدو وړ نه وه او يا خو نه سرته رسېدونکې پاتې کېده. هغه فرانسوي مارشالان او جنرالان چې د جگرې ډگر ته نېرډې، خو هغو هم لکه د ناپليون په څېر خپله په جگرې کې گډون نه درلود او يوازې به يې کله ناکله تر اور لاندې هلته ورغلل، پرته له هغه چې د ناپليون خوښه او مشوره ترلاسه کوي خپله به يې ځينې فرمانونه ورکول چې څوک او کوم پلو ډزې وکړي، سپاره پوځونه چېرته لارشي او پلي هغه څه وکړي. نو آن د هغو فرمانو نه کټ مټ لکه د ناپليون د فرمانونو په څېر هغه هم په ناسم او بې پايه توگه ترسره کېدل او زياتره وخت خو به د هغه فرمان د غوښتنو برخلاف کړه کېدل. د سرتېرو زياترې برخې چې د پرمختگ سپارښتنه ورته شوې وه، بېرته راتښتېدل او هغو ته چې د دريدو حکم يې شوی و، د دوی له هيلې نه لرې د روسي پوځيانو په ليدو به يا شات تلل، يا به يې په خپل سر يرغل پيل کړ. او يا به سوړو پوځو د روسي تښتېدونکو سرتېرو په ليدو په خپل سر هغو پسې منډې وهلې... هغو قوماندانانو چې په جگره کې و، هم دغه شان ټولې پرېکړې، په خپل سر

جگړه او سوله

او په خپله خوښې کولې. هغوی نه یوازې له ناپليون نه بلکې له نې، داو ویا مورا، نه هم پوښتنه نه کوله. هغوی نور نو د خپل سرچارو او پریکړو نه، نه ډاریدل. ځکه په جگړه کې پریکړه د انسان له ټولو نه گران خیز یعنی ژوند پورې اړه لري. کله داسې برېښي چې ژغورنه په تېښته کې ده او یا مخې ته تگ کې، نو ځکه سرتېرو د جگړې په خونړو شېبو کې د وخت او خپلې خوښې له مخې پریکړه کوله، خورښتیا خبره دا و چې دا شا یا مخې ته خوځېدا، د سرتېرو حال ته څه گټه نه رسوله، د هغو پېټې یې نه سپکاوه او د هغو حالت پلي نه شو بدلولای. پریو بل د سورو یا پليو یرغل هومره مرگ ژوبله او ژوند ته گواښ نه پېښاوه، د مرگ ژوبلې او ټپي کېدو گواښ، له توپونو او توپکو وو، د هغو له گوليو او مرمیو نه، چې له هرې خوا نه په هوا کې چورلیدی.

همدا چې سرتېري به له هغه ځایه چې گولی او مرمی وریدلې ځان ووېسته، د قوماندانانو د قوماندې غږ به هغو پسې انگازې جوړولې، او د نظم او گواښ تر سخت اغېز لاندې به یې په منډه، تر اور لاندې سیمې ته راستانه کړل، خو هغو به بېرته د مرگ د گواښ له امله د قوماندان گواښ هېر او د ټولو او ډلیزو کړو تراغېز لاندې به یې خپله پریکړه کوله.

۳۴

د ناپليون جنرالان، داوو، نى او ميورات چې جگړې ته نږدې وو او كله ناكله به هغې ته ورگډيدل، خو واريې د جگړې سيمې ته لويې منظمې قطعې وراستولې وې، خو د هغه څه برخلاف چې پخوا به په ټولو جگړو كې پېښېدل، د بنمن د تېښتې پر ځاى دا وار له وحشت او ډاره په ډك حالت، په ډله ايزه توگه خپل پوځيان بېرته تېښتې ته هڅول. هغوى به بيا راتلل او منظم كېدل به، خو وار تر وار به يې شمېر په كمېدو و، غرمې ته نږدې ميورات خپل استازى ناپليون ته ورو لېږه او د مرستندوى پوځ هيله وكړه.

ناپليون د غونډې په لمن كې ناست و او جام په لاس، (پونس) يې خلك چې د ميورات استازى ورته راوړسېد او په ډاډ يې ووي، كه ټولو ك دوى ته يوه بله مرستندويه قطعه وركړي، نو دوى به وكولاى شي په ډاډ روس پوځ مات كړي.

ناپليون په حيرت د ميورات ځوان او ښكلي استازي ته چې د ميورات په شان يې تورې اوږدې كړې، خپې لرلې وكتل او داسې چې گواكي د هغه په خبره پوه شوى نه وي، په ځيره ژبه د هغه خبره تکرار كړه:

-مرستندويه قطعه! ناپليون له ځان سره فكر وكړ او وې ويل:
-كوم مرستندوى پوځونه؟ څنگه هغوى مرستندوى قوتونه غواړي

جگړه او سوله

حال دا چې نيم پوځ له دوی سره دی او د دوی په وړاندې يوازې د دښمن يوه خوا ه ضعيفه او بې مورچله خوا ولاړه ده، هغه په خورا ترخه ژبه دغه استازی ته وويل: د ناپل شاه ته ووايه چې لا غرمه شوی نه ده او زه لا په ښه توگه د شطرنج د تختې پر مخ، دانې ښې ليدلای نه شم. مارش، درځه !

ښکلي، تنکي، ځوان استازي چې لا لاس له خولې نه کوز کړي نه و، يوه سوږ ژور اسويلی يې ووېست او بيا يې هغې خوا ته وروانگل چې خلک وژل کېدل. ناپليون پاڅېد او ځانته يې دکولينکور او بيرتیه په نامه افسران وروغوښتل او له هغو سره يې د هغه څه په اړه د زړه خواله پيل کړه چې جگړې پورې يې اړه نه لرله. د هغو خبرو په نيمایي کې چې د ناپليون ټول پام يې ځانته ورواړولی و، بيرتیه وليدل چې يو سپور جنرال له خپلو ياورانو سره په خولو کې خيشت، په ځغاسته د غونډۍ پلو ورنېږدې کېږي. دا سپری جنرال بيليار و. هغه له آسه راکوز، په چټکو گامونو ټولو اک ته ورنېږدې شو او په خورا زپورتيا او لوړ آواز يې د مرستندوی پوځونو اړتيا ثابتوله. هغه په خپل شرف قسم وخورې که ټولو اک دوی ته يوه بله قطعه ورکړي، روسي پوځ به تالا والا کړي. ناپليون اوږې پورته واچولې او پرته له هغه چې څه ووايي، خپلې گرځېدا ته يې دوام ورکړ. بيليار په لوړ آواز او لېوالتيا هغو جنرالانو ته غږيده چې ترې تاو شوي وو.

ناپليون بيرته، رارسېدلی جنرال ته راستون شو او وې ويل:
- بيلياره ! تاسو يې ډېره توده خورئ ! د جگړې په لمبو کې سپری په آسانۍ تېر وزي، ځه لاړ شه، هر څه ښه وگوره او بيا بېرته ما ته راشه !
بليار، لا له سترگو پناه شوی نه و چې د جگړې د يوې بلې خوا، يو بل نوی استازی دوی ته راوړسېد.

جگړه او سوله

ناپليون په داسې يوه ژبه چې له ستونزو په تنگ شوی وي، وويل:

-نور څه شوي دي؟

استازی پيل وکړ:

-ټولوک، شهزاده..

ناپليون په داسې يوې خوځېدا چې قهر ترې څرگندیده وويل:

-مرستندوی پوخ غواړئ؟

استازی د هو په نښه سرښکته خواته وښوراوه او د حالاتو په اړه يې

خبرې پيل کړې، خو ټولوک مخ ترې واړاوه، خو گامه لرې شو، ودریداو

بيا يې هغه ته مخ راواړاوه، بيرتیه، يې ځانته وروباله خپل لاسونه يې

له خوارۍ نه وښورول او وې ويل:

-بايد له احتياطو نه يو څه مرسته ورولبړو! بيا يې بيرتیه

ته(وروسته بيا ناپليون ويل دا هغه هيلۍ و چې ما باز ترې جوړ کړ) مخ

ورواړاوه او له هغه نه يې وپوښتل:

-څه فکر کوئ، کوم قوتونه ورولبړو؟

بيرتیه، چې له ټولو قوتونو، کنډکونو او نورو ټولو نه ښه خبرتيا

لرله، وويل:

-معظم ټولوک د کلاپاريد، فرقه ورولبړئ.

ناپليون د تايد په نښه سر وښوراوه.

استازی د کلاپاريد فرقې پلو ته ورغی، دغه فرقه څو دقيقې

وروسته د غونډۍ شا ته ولاړه وه، ناپليون چپه خوله ولاړ او د فرقې د

خوځېدو بهير ته يې کتل، خو ناڅاپه يې مخ بيرتیه، ته ورواړاوه او وې

ويل:

-نه، د کلاپاريد، فرقه ورولبړلی نه شم، د فريان فرقه ورولبړئ.

که څه هم د کلاپاريد د فرقې پر ځای د فريان د فرقې لېږل، کومه

جگره او سوله

خانکړې گټه نه لرله او آن په ډاگه يې دا تاوان لاره چې د کلا پاريد د فرقي د بېرته درولو او د نوې فرقي د خوځېدو، د پوځيانو په لېږلو کې څه ځنډ راوست، خو بيا هم د ټولواک فرمان کټ مټ ترسره شو. ناپليون دا نه ليدل چې د خپل پوځ په وړاندې اوس د ډاکټر دنده لري او په خپلو دغو درملو د هغو روغتيا ته تاوان رسوي، خو بيا هم هغه په خپلې دغې دندې بڼه پوهېده او هغه يې غندله.

د فريان، فرقه هم د نورو هغو په شان د جگرې د ډگر په تورو لوگو گڼې ورننوته او هلته د لوگو په غېږ کې ورکه شوه. له هر پلو په منډه منډه د استازو رارسېدل دوام درلود، تا به ويل چې گواکې دوی په گډه سره پريکړه کړې وه. ټولو يوه خبره کوله او هغه د نويو مرستندويو قوتونو غوښتل و. هغوی ټولو په يوه ژبه ويل چې له روسي پوځونه پر خپل ځای، ځای پر ځای ولاړ دي او پر دوی يې د لمبو باران جوړ کړی دی. داسې اور چې د هغه له تودوخې نه فرانسوي پوځ ويلي کېږي.

ناپليون پر يوې ټيټې څوکۍ کېناست او په چرتونو کې ډوب و. لاله سهاره وږې پاتې شوی بناغلی د بوسيت، هماغه څوک چې د ټولواک په وينا د سفر بڼه لېواله و، ټولواک ته راغی، زړه نازړه يې زړه وکړ او په خورا درناوي يې ټولواک ته د سهارنۍ د خوړلو وړاندیز وکړ او وې ويل:

-زه هيله لرم اوس ددې وخت رارسېدلی دی چې ستاسو حضور ته د بري مبارکي ووايم.

ناپليون په پټه خوله، د نه په نښه سر وښوراوه، بناغلی د بوسيت په دې گمان چې د سر ښورول د بري د مبارکۍ نښه ده، نه د سهارنۍ د نه خوړلو، په خورا درناوی يې د ټوکې په بڼه وويل:

-کله که څوک غواړي سهارنۍ وکړي، په نړۍ کې داسې دليل نه

جگړه او سوله

شته چې د هغه د دغې چارې خنډ شي.
ناپليون په تريو تندي ناخاپه وويل:
- څه وركېږه! او مخ يې ترې واړاوه.

د بساغلي دو بوسيت، پر غم لرلې څېرې، ساده خو هم مهاله د
خواشيني او پېنېمانۍ موسكا راخوره شوه او په داسې خوځېدا چې
گواکې د اوبو پر سر روان وي، د نورو جنرالانو پلو ورغی.

ناپليون د هغه جوارگر په څېر احساس درلوده چې تل نیکمرغه گتيل
لري، تل يې خپلې ناشمېره پيسې په بې پروايۍ پر ميز ارتېرلې، هغه
يې گتيلې، خو هغه کله چې په دې تصور بيا هر څه سنجوي، د لوبې
ټولې لارې چارې په پام کې لري، داسې انگېرې چې هر څومره زيات په
دې اړه فکر کوي، په هماغه کچه د هغه بايلودل هرومرو کېږي.

هماغه پوځ و، هماغه جنرالان وو، جگړې ته چمتو والی هماغه شان
و، د جگړې تگلاره په هماغه ځيرکتيا شوې وه، هغه هماغه ډول هر
اړخيزه او لنډه وه، دی هم هماغه و چې و، هغه په دې پوهېده، هغه
پوهېده چې دده تجربې او پوهه تر پخوا زيات شوي دي، آن دېنمن
هماغه دېنمن و، هماغه د اوسترليخ او فريدلاند په څنډو کې دېنمن،
خو دده پر توان چې فرمانونه يې وركول، څه كوډې شوي دي.

پخوا به تردوو، درې فرمانونو او تردوه درې خبرونه وروسته
مارشالان او د هغو ياوران په خورا خواشيني او نیکمرغه څېرو په
توپکو او ځغاسته شول، د بريو مبارکۍ به يې ويلې او د سراو مال د
نيولو زيرې به يې کول او ويل به يې:

- سرتېري مو اسير کړي، د دېنمن بې شمېره جنډې او علمونه يې
نيولي او د هغو توپونو او گاډۍ يې تر لاسه کړي دي. ميورات به اجازه
غوښتله چې د دېنمن د پوځي کتارونو او مهماتو د نيولو لپاره سواره

جگره او سوله

پوځونه ولېږي .. هر چېرې حال همدغه حال و، خو اوس څه شوي او پر پوځ څه بلا رالويدلې ده؟

که څه هم هغه ته د نيزوال پوځ د ماتې او دده د پوځ له خوا د لاندې کولو خبر رارسېدلې و، خو ناپليون ليدل چې د جگرې حالت پخوانی نه و، هغه وليدل، هغه احساس چې ده احساساوه، دده شاوخوا ټولو نورو هغو کسانو چې په جگرې کې يې تجربه لرله هم احساساوه. ټولې څېرې خواشيني او ټولو سترگو هڅه کولو چې يوله بل سره مخامخ نه شي. يوازې دوو بوسيت، په دې نه پوهېده چې څه تېرېږي، ناپليون په جگره کې د خپلو تجربو له مخې په دې پوهېده چې تر اتو ساعته جگرې وروسته، له ټولو هڅو سره سره د يرغليز پوځ نه بری څه معنا لري، هغه په دې پوهېده چې دغه حال څه کم د ماتې معنا لري، هغه په دې هم پوهېده چې په دې کرکيچن بې اندوله حالت کې يو کمکی تصادف هم کولای شي، دی او دده پوځ نابود کړي.

کله به چې هغه د روسيې دغه عجيبه جگره له پيل نه تر دې ساعته پورې په خيال کې راڅرگنده کړه، ليدل به يې چې په دې جگره کې آن يوه نښته هم دوی نه ده گټلې، دوی، دوو مياشتو په هلوځلو کې آن يوه جنده يا کوم توپ هم غنيمت کړی نه دی، يا يې يو تن اسير نيولی نه دی، خو کله به يې چې خپل شاوخوا کسانو ته کتل د هغوی پټ غم به يې لیده، د روسي پوځ په اړه به يې د هغو خبرونه اوريدل، نوله دې ټولو نه به يې داسې ويره په زړه ورننوته لکه چاته چې په خوب کې په زړه ورننوزي او هغه غمړي خيالونه به يې پر ذهن ورخوريدل، چې کېدای شي دده د تباهي سبب شي. دده په خيال کې گرځېدل چې روسان کېدای شي، د پوځ له کينې خوا يرغل وکړي، کېدای شي دده د پوځ پر منځنۍ برخه يا زړه وروڅېږي او يا په بوي مرمۍ دی خپله نښه او وي

جگړه او سوله

وژني. ددې ټولو پېښو امکان و. هغه په پخوانيو جگړو کې يوازې د هغو اټکلونو په اړه فکر کاوه چې د بري زيری به يې راوړ، خو اوس د پېرې بې شمېرې ناوړې پېښې خيال ته ورتلې او دی د هغو هر يوې پېښېدو ته سترگه په لاره و، هوکې، هغه د هغه چا احساس لاره چې خوب وينې، کوم جاني غواړي هغه ووژني او ده په ټول توان هڅه کړې ده، په خپل سوک هغه ته داسې گوزار ورکړي چې ډاډه وي، هغه به له منځه يوسي، خو دی احساسوي چې لاس يې نرم او ناتوانه شوی و لکه يوزوړ ټوکر چې د لاندې لوبېرې، ځان بېچاره احساسوي او د حتمي مرگ ويره پرده لاسبره کېږي.

دغه خبر چې روسان د فرانسوي پوځ پر کينې خوا برید کوي، همدغه وحشت د ناپليون په زړه کې راولمساوه، د غونډۍ په لمن کې پر څو کې چپ ناست و. سړي بې ښکته اچولی و او څنگلې يې پر زنگنو ايښې وې. جنرال بيرتیه، هغه ته راغی او هغه ته يې وړاندیز وکړ، چې ټولواک خپله د جگړې لومړۍ کړنې ته لار شي او د جگړې جاج خپله واخلي.

ناپليون وويل:

- څه شی؟ څه مو وويل؟ ښه ده، ښه ده، ووايئ چې آس مې راولي.

پر آس سپور شو او د سميونوفسکيا خواته لاړ.

ناپليون هغې سيمې ته ورغی چې د باروتو لوگي له هغه ځايه کډه باروله او په ټولو ځايو کې آسونه، يا يونيم سړي يا هم ډله ډله په وينو کې لټ پټ پراته وو. دغه شان وحشتناک منظر او په لنډ تنگ ځای کې دومره زيات وژل شوي کسان، نه ناپليون کله ليدلي و او نه يې کوم يو جنرال.. ناپليون د سميونوفسکيا پر لور وروپورته شو او له هغه ځايه يې د لوگو د لړو تر شاو د سرتېرو داسې کتارونه ليدل چې دريشۍ يې

جگړه او سوله

ورته نا آشنا وي، دا روسي پوځيان وو.

د روسي سرتېرو منظم كتارد سيميونو فسكاياد لوړو آپلو ولاړوو، د هغو د توپونو غږ مبهاري نه كراييده او له هغو نه پورته كېدونكو لوگيو هغه ټول كتارونه پټول، هغه څه چې ناپليون ليدل، نور نو جگړه نه وه، پرله پسې انسان وژنه وه چې نه يې روسانو ته گټه لرله او نه يې فرانسويان خپل ارمان ته نېردي كول. ناپليون خپل آس ودراره او بيا په هغو خيالونو كې ډوب شو چې جنرال بيرتیه، له هغه راو بستلی و. هغه نه شو كولاى هغه جگړه ودروي چې دده تر مخې دده شاوخوا ته روانه وه، ده يې لارښوونه كوله، ده پورې يې اړه لرله، دا لومړى ځل و چې دغه جگړه د ناکامۍ له امله دده تر پامه بېهوده او وحشتناکه و برېښېده.

يو تن جنرال چې هغه ته نېردي شوی و، دا زړه يې وکړ چې هغه ته ووايي هغه پخوانۍ زړه فرقه، جگړې ته ورمخ ته کړئ. مارشال، نى او بيرتیه چې د ناپليون تر څنگ ولاړ وو، يو بل ته وکتل، او د هغه جنرال پر بې معنا وړانديز يې له سپکاوي نه ډکه يوه خندا وکړه. ناپليون سر بنکته واچاوه، يوه شېبه چې پاتې شو، او بيا يې وويل:

-د فرانسې د پولو نه درې زره او دوه سوه ورسټې لرې، نه شم كولاى خپل پخوانۍ زړه فرقه تباه كړم.

هغه د خپل آس مخه راواړوله او بېرته شواردينو پلو ته ستون شو.

۳۵

کو تو زوف، خپل سپين سر ښکته اچولی او په درانه او خورب خان پر هغې اوږدې څوکۍ چې قالينه پرې پرته وه او د هغې ورځې پرسهار يې پېر هلته ليدلې و، ناست و. هغه هېڅ ډول سپارښتنې نه کولې او يوازې يې هغه وړانديزونه چې ورته کېدل، يا منل او يا يې نه منل. د بيلابيلو وړانديزونو په ځواب کې چې ده ته کېدل، ويل به يې: - هو، هو، همداسې وکړئ! خپله به يې دې يا هغه چوپړ ته ويل: - هوکې د زړه سره لاږ شه، پام کوه! بيا به يې ويل: - نه، دامه کوه، ښه به دا وي چې صبر وکړو!

هغو خبرونو ته به يې په خورا ځيرتيا غوږنيو چې دلته ويل کېدل او هر کله به چې له ده نه، د څه غوښتنه کېده ده به سپارښتنې کولې، خود خبرونو د اوريدو په لړ کې به داسې برېښېده چې د دغو خبرونو کلماتو او جملو ته چې ده ته ويل کېږي، پام نه کوي، ډېرو نورو شيانو لکه دوينا وال دڅېرې يا د وينا حالت او ډول دده پاملرنه ځانته وراړوه. د پوځي اوږد ژوند له تجربو نه دی پوهېده او د پاڅه عمر د عقل په مرسته ده کولای شول دا درک کړي چې د سلگونو زرو هغو وگړو مشري او لارښوونه چې د جگړې په ډگر کې له مرگ سره جنگېږي، بايد يو تن ونه کړي، هغه په دې پوهېده چې د جگړې بهير او برخليک، نه د ستر قوماندان پريکړو او سپارښتنو، نه د پوځيانو د ځای پر ځای کېدو د ځای، نه د توپونو شمېر، يا د مرگ ژوبلې کچې پورې، يوڅه پورې، هم اړه نه لري، بلکې د جگړې بهير هغه نه ليدونکی او نه لاس ته راوړونکی قوت ټاکي چې د وگړو روحیه نومېږي. هغه همدا قوت

جگړه او سوله

څاره، پسې کتل يې او تر هغه ځايه پورې چې دده په واک کې و، د هغه لارښوونه يې کوله.

د کوتوزوف، د بشري ټوليز حالت آرامه، ځيرکه او د هڅې هاند څرگندونه کوله چې په سختۍ يې د هغه د پاڅه عمر او درانه ځان نه په پيدا شوي ستوماني لاسبري کاوه.

د سهار پر يوولسو بجو يې هغه زيری راوړ چې د نيزوالو پوځونو هغه سنگرونه چې فرانسويانو نيولي و، بېرته روسي پوځونو لاندې کړې دي، خودهغو قوماندان شهزاده باگراتيون ټپي شوی دی، کوتوزوف سوړاسويلی ووېست او سريې وښور اوه.

خپل يوه ياور ته يې وويل:

— څه لار شه، پيوتر ايوانوويچ (باگراتيون) ته ورشه، ځان بڼه پوه کړه چې هغه څنگه دی، تر هغه وروسته يې مخ شهزاده ويرتمبرگسک، ته چې دده تر شا ولاړ و، ورواړ او ه او ورته وې ويل:

— والاحضرت! دا به بڼه نه وي که تاسو د لومړۍ فرقې قومانداني

وکړی؟

د شهزاده تر خوځېدانه ډېر ژر وروسته د هغه استازی، سيميونوفسکاي ته راغي او وې ويل چې شهزاده د مرستندويو قوتونو غوښتنه کوي.

کوتوزوف تندې تريو کړ او دوختورف، ته يې فرمان ورکړ چې د لومړۍ فرقې قوماندانه واخلې او شهزاده ته يې خبر ورکړ چې په دغه شان مهمو شېبو کې به بڼه دا وي چې دی يوازې پرې نه ږدي او بېرته دده څنگ ته ورسټون شي. کله چې يې د فرانسوي جنرال ميورات د اسيرولو خبر ورته راوړ، د سترې قوماندانۍ افسرانو هغه ته مبارکي وويله، دی وموسېد او وې ويل:

جگړه او سوله

صبر وکړئ بڼا غلو! جگړه گټل شوې ده او د ميورات اسيريدل، کوم غوره او لويه پېښه نه ده، ښه به دا وي چې له وخته مخکې خوشالي ونه کړو، خو له دې سره سره يې خپل يا ور وگماره چې لار شي او په ټولو مورچلونو کې مېشتو پوځيانو ته دغه خبر ورورسوي.

کله چې له کينې خوا شيربينين، په چټکۍ راغی او د فرانسويانو له خوا يې د مورچلونو او سيميونوفسکاياد لاندې کولو خبر راوړ، کوتوزوف د جگړې د ډگر له شروسوره او د شيربينين د بشري له حالت نه دا اټکل کړی و چې ښه خبر يې نه دی راوړی. هغه له ځايه پاڅيد او د پښو د شخۍ د اېستلو په پلمه لږ وړاندې لار، شيربينين، يې له څنگلې ونيو، هغه يې لږ څنگ ته کړ او يرمولوف ته يې وويل:

-لار شه د زړه سره، وگوره څه کولی شو او کنه؟

کوتوزوف، د گورکي په ښارگوټي، د روسي پوځ په زړه کې و، زموږ د پوځ پر کينو کرښو دناپليون يرغل، څو واره په شامبول شوي و. په منځنۍ برخه کې فرانسويانو ونه شو کولای، له بارادنيو نه وړاندې د کينې خوا په پای کې د اوراروف سواره پوځ وکولای شو، فرانسويان پسې واخلي.

تر د وېجونه وروسته، د فرانسوي پوځ يرغلو نه بند شول. کوتوزوف د ټولو هغو کسانو چې له جبهې نه راستنېدل او دغه راز د هغو کسانو په خپرو کې چې دده په شاوخوا کې وو، يو ډول گېڼۍ او تلوار ليده، دی د هغه ورځې له بري نه خورا خوشاله و، خو د دغه بوډا ځانی توان نور نو پای ته رسېدلی و، څو واريې سربښکته راولويد، تا به وويل چې خوب وړی دی. هغه ته يې غرمۍ راوړه.

جنرال يا ور ولڅوگين، هماغه جنرال چې د سرداراندرې له څنگه د تېريدو په وخت کې يې په الماني ويلي و:

جگړه او سوله

-جگړه باید آوار ډگرته وېستل شي، هماغه چې باگراتيون د هغه له ليدو کرکه لرله، هماغه جنرال د غرمنۍ په وخت کې کونوزوف ته راغی. ولخوگين، له بارکلي نه راغلی و. له دویتو بارکلي نه او د جگړې د کينې کړنښو په اړه يې گزارش راوړی و. منطقی بارکلي دویتولي، چې هر څه د عقل په تله تلل، د ډلو ډلو تېستېدونکو او تپي سرتېرو د پوځ ترشاله گولي په ليدو او د جگړې د ټولو شرايطو په پام کې نيولو سره دې پایلې ته رسېدلې و چې جگړه روسانو بایللې ده، نو ځکه يې خپل گران یاور، ستر قوماندان ته ورلېږلی و، چې دغه خبر هغه ته ورسوي. کونوزوف چې په سختۍ الول شوی چرگ ژووه، له خوښۍ نه په ډکو سترگو ولخوگين ته کتل. ولخوگين په احتیاط پښې خښولې او په داسې يوې موسکا چې د سپکاوی نښې په کې څرگندې وې، وړاندې ورغی او په نرمۍ يې د درناوي په نښه لاس خولی. ته ورپورته کړي.

ولخوگين، له والا حضرت ستر قوماندان سره په يو ډول بې پروايۍ مخامخ شو او غوښتل يې داسې څرگنده کړي، دغه جنرال چې زده کړې يې کړي او په جگړيزو پوهې کې د نظر خاوند دی، روسانو آزاده پريښی دی چې دغه زور يې گټي او ناتوان بوډا ته د يو لارښود بت په توگه، د لمانځنې ترکچې درناوی وکړي. دی خپل هم پوهېده چې له چا سره مخامخ دی، هغه له ځان سره ويل:

-دغه بوډا (المانيانو په خپل منځ کې کونوزوف داسې ياداوه) دغه ښاغلی بوډا ځانته ښه ژوند جوړ کړی دی.

د کونوزوف مخې ته ايښی قاب ته يې وکتل او د جهې د کين اړخ د حالاتو (هغه شان چې بارکلي سپارښتنه کړې وه) په اړه يې خبرې پيل کړې. کونوزوف ته هغه شان چې ده انگېرله، دغه عمر خوړلي قوماندان

جگړه او سوله

ته:

-زما ټولې کرښې د بنمن لاندې کړې او د هغو شاته وهل ناشونې دی، ځکه موږ نور نو پوره سرتېري نه لرو، پوځيان نښتي او د هغو د نښتې د مخنوی وړتیا نه لرو. کو تو زوف له ژولو پاتې شو، داسې حیران شو چې گواکې په دې نه دی پوه شوی چې هغه ته څه ویل شوي هغه ولڅوگین ته هک حیران کتل، ولڅوگین چې د بوډا حیرت ته وکتل، و موسېد او وې ویل:

-ما ځانته دا حق نه شو ورکولی، هغه څه له تاسو والا حضرت ته پټ کړم، چې په خپلو سترگو مې لیدلي دي. زموږ د سرتېرو کرښې چور ماتې شوي دي ..

کو تو زوف تندې تریو کړ، په چټکۍ پاڅېد، د ولڅوگین خواته ورغی او چغه یې کړل:

-تاسو ولیدل؟ تاسو خپله ولیدل؟ د گواښ په نښه یې خپل رپریدیدونکی لاس د هغه پلو وړپورته کړ، په چغو چغو یې وویل:

-څنگه؟ تاسو څنگه؟ دا زړه کولای شی ما ته داسې خبره وکړي؟ تاسو په هېڅ شی نه پوهېږئ، څه، وزه! زما له خوا جنرال بارکلي ته ووايه چې ستا ټول معلومات ناسم دي او تر تاسو نه ستر قوماندان د جگړې له بهیر نه ښه خبر دی.

ولڅوگین غوښتل چې د هغه برخلاف څه ووايي، خو کو تو زوف د هغه خبره پرې کړه او وې ویل:

-د بنمن په کینې خوا کې شاته تمبول شوی او ښی. خوا کې یې ما ته خوړلې ده. تاسو ښاغلی! که سم لیدلای نه شئ، باید ځانته اجازه ورنه کړئ، هغه څه ووايي چې نه پرې پوهېږئ. هغه په خورا ترخې ژبې دوام ورکړ:

جگړه او سوله

-لار شئی او جنرال برکلي ته ورشئی او پر دښمن د سبا د يرغل فرمان ورته ووايئ.

ټول هک پک او د بوډا، ستر قوماندان له ژورې ستمهاري نه پرته، بل غږ نه اوريدل کېده. کونوزوف چې پر ځان يې صليب انځور او ه دوام ورکړ:

-د جگړې په ټولو کړنو کې دښمن په شاتمبول شوی دی، زه له دې کېله د لوی خدای او بيا د خپل پوځ من منت باره يم. دښمن ماته خوړلې ده او سبا به يې د روسيې له سپېڅلې ځمکې نه باسو. او ناڅاپه يې ساندو ستونی ونيو او په سترگو کې يې اوبنکې راشپوه شوې. ولڅوگين اوږې پورته واچولې، خولۍ يې کره او په پټه خوله د هغه بوډا ځانستايينې او غرور ته هک حيران او ځان يې له هغه نه يو پلو کړ. کونوزوف، په دې وخت کې څو رب بنکلي تور څني جنرال ته چې د غونډۍ له خوا راروان و، اشاره وکړه او وې ويل:

-هغه دی، هغه دی، زما اتل!

دغه سپری جنرال رايوفسکي و چې ټوله ورځ يې د بارادنيو د جگړې په ډگر کې تېره کړې وه.

رايوفسکي خبر راوړی و چې د دوی پوځيان په خپلو ځايو او په مورچلو کې په ټينگه ولاړ دي او نور نو فرانسويان له يرغله پاتې دي. کونوزوف د هغه خبرې واورېدې او په فرانسوي ژبه يې وپوښتل: -نو تاسو د ځينو نورو په شان داسې فکر نه کوئ، چې مور بايد شاته لاړ شو؟

رايوفسکي ځواب ورکړ:

-نه، والا حضرته! په هغو چارو کې چې لاپای ته نه دي رسېدلي، بری د هغه چا په برخه وي چې ټينگار کوي او زما په اند...

جگړه او سوله

خو کونوزوف د هغې خبرې پرې کړې، خپل یاوړ ته یې ورغږ کړ:
- قيصروف! راشه او کینه! د سبا ورځې فرمان ولیکه! او بل یاوړ
ته یې وویل:

- او ته لار شه، ټولو جبهاتو او کرښو ته خبر ورکړه چې سبا ته یرغل
کوو. د کونوزوف او رایوفسکي خبرو لادوام درلود او فرمان لاپوره
لیکل شوی نه و چې ولڅوگین بېرته له بارکلي نه راستون شو او وې
ویل چې بارکلي دویتولي هیله لري چې د سبا د یرغل فرمان په لیکلي
بڼه ترلاسه کړي، خو کونوزوف پرته له هغه چې ولڅوگین وگوري
سپارښتنه وکړه چې پخوانی ستر قوماندان په رښتیا له ځان نه د
مسوولیت د پټی د لرې کولو لپاره له هغه غوښتنه کوله، نو فرمان دې
ولیکل شي. هغه ناڅرگند او مرموز اړیکي چې په ټول پوځ کې یې یو
گډوالی او خواخوږي رامنځ ته کړي وو او د سرتېرو د روحیې نوم یې
گټلی و د جگړې زړه بلل کېده. د جگړې په اړه د کونوزوف خبرې یو
ورځ وروسته په خورالنده موده کې په ټول پوځ کې انگازې جوړې کړې
وې. هغه څه چې د کونوزوف د خبرو په نامه د پوځ وروستیو کړیو ته
ورسېدلي وې، په هېڅ ډول د هغه د فرمان ویناو ته ورته نه وې، آن د
هغو خبرو معنا یې هم نه لرله چې کونوزوف ویلي او اوس سرتېرو یو
بل ته اورول، خو سره له دې هم د هغه موخه، د هر سرتېری او پوځي زړه
ته ځکه ځان ورساوه چې هر څه کونوزوف ویلي، هغه نه د دلایلو بلکې
له هغه احساسه سرچینه اخیسته چې د ستر قوماندان له زړه نه
راپاڅېدلې و، هغه احساس چې دده او د روسي د هروگړي په زړه کې و.
هغه سرتېري او پوځیان چې لا تر اوسه په شک او تردید کې و، له
پوځي مشرانو نه، پر دښمن د سبا ورځې د یرغل د خبرتیا د رښتیا والي
په اوریدو، خوشاله او لاسپسې زړور شول.

۳۶

د سرداراندرې، غونډ، په هغو احتياطي غونډونو کې و چې د شپې تر دوو بجو پورې د سيمينوفسکايا تر شا وزگار د دښمن د توپونو تر سختو گوزارونو لاندې انتظار ولاړ و. دغه غونډ چې په دوو بجو لا جگړې ته ورگډ شوی نه و او له دوو سوو نه زيات وژلي يې لرل، د مختگ امر تر لاسه کړ. د اوربشو تر پښو لاندې شويو کروندو او د سيمينوفسکايا او د مورچلونو د غونډې تر منځ يې چې په دې ورځ په زرگونو کسان هلته وژل شوي وو او اوس هلته د دښمن په سلگونه اور وروونکي توپونه ځای پر ځای شوي و، سنگرونو.

پرته له هغه چې غونډ له دغه ځايه و خوځېږي يا يو ډز وشي، درېيمه برخه سړي يې دلته ووژل شول. هلته وړاندې په تېره بيا بنسۍ خواته چې نه خوړيدونکي لوگي ولاړ و، د توپونو غږ مبهاري همداسې روان و او د لوگي له رازه ډکې پردې له منځه تر مخې ټول منظر يې له سترگو پناه کړی و، له توپونو گولۍ په چټکۍ او له شر او شوره ډک غږونه او لاسي بمونه، دې پلورالوتل. کله به تا ويل لس پنځلس دقيقې دمه ورکوي، دغه گولۍ او گوزارونه خطا وتل او کله به يې د خو دقيقو په اوږدو کې څو تنه د غونډ پر سر سړي له پښو وغورځول او مړي او ټپيان به د جگړې له ډگره راټول شول. له هر نوي گوزار سره دهغه چا لپاره چې په تصادفي توگه، ژوندي پاتې وو، د ژوندي پاتې کېدو هيله کمېده

جگړه او سوله

او کمېده...

په هر حال د غونډ د ټولو پوځيانو طبيعت يو ډول وو. ټول خلک په يو ډول چپ او په يو ډول خواشيني وو. کله ناکله به د کتارونو تر منځ د غريدا غږ او ريډل کېده، خو د غريدا دغه شرو شور به هر وار د گولۍ تر لگېدو وروسته په دې غږ چې کراچۍ راوړئ! چپ شو. بل ځل يوه ناڅاپه گولۍ يو سپي ته نېرېدې ولگېده، وچاودیده، سپي خپله لکۍ تر گيډې لاندې ورتوله کړه، په وحشت او زگيروي ډوله غيا يوي خواته و تنبښد. پر ټول غونډ د خندا او دکړ سهارې خپه خوره شوه، خو د ټوکو او خندا دغه شان شپې زياتې نه اوږدېدې، ځکه دوی ټول داده، اته ساعته کېدل چې بې خوړو او او بود مرگ تر نه بشپړېدونکي ډار لاندې ولاړ وو او د هغو له وږې او ډاره سپينې تنبښدلي څېرې لاپسې سپينېدلې او گونځېدلې.

سرداراندرې، هم د خپل غونډ د نورو وگړو په څېر خواشيني او رنگ الوتې، لاس تر شا سربښکته د اور بشود کړوندي تر څنگ په شنيليو کې ښکته پورته گرځېده. نه يې د سرته رسولو او نه يې د سپارښتنې لپاره څه درلودل. هر څه په خپل سر تر سره کېدل. وژل شوي يې وړل، ټپيان يې وېستل او کرښې بيا سمېدلې او ډکېدلې. هغه سرتېري چې له کوم کبله له خپل ځای لرې کېدل، ډېر ژر به بېرته په خپل ځای ولاړ وو. په لومړيو وختونو کې سرداراندرې خپله دنده گڼله چې په سرتېرو کې مېرانه راو لمسوي او خپله د هغو لپاره بېلگه واوسي، له دې کبله به د هغو په کتارو کې گرځېده راگرځېده، خو وروسته دې په دې ډاډه شو، دې ته اړتيا نه شته چې هغو ته مېرانه وروښودل شي. د هغه ټوله روحي پياوړتيا لکه د بل هريو سرتېري د روحي پياوړتيا په شان، د دوی له ارادې پرته، پر دې ولاړه وه چې د خپل وحشتناک حالت

جگړه او سوله

له ليدو نه سترگې پټې کړای شي. د هېڅ شي په اړه يې فکر نه کاوه، ستومانه غوږونه به يې هماغه آوازونو ته، هماغه شان چې و، غوږ غوږ کړل. هڅه يې کوله د گوليو غږ د توپونو له آوازونو توپير کړي. کله به يې د لومړي غونډ خورا زياتو آشنا خبرو ته وکتل او انتظار به پاتې شو. هغه د گولۍ غږ ته، چې د لوگيو تر شا له کوم لرې ځايه را روانه وه، غوږ نيو او له ځان سره يې وويل:

-هغه ده، هغه بيا زمونږ پلو را روانه ده. دا وار زمونږ لپاره ده،،، يوه بله، بله! دا وار بې ځايه نه لگېږي. ودرید، لږ شېبه يې د خپلو سرتېرو کړنو ته وکتل، له مورېه او بنسټه، خو دا بله خطا کېږي نه... او بيا په گرځېدو شو، هغه هڅه کوله چې تک او لوړ گامونه اوچت کړي، چې په شپاړلسو گامونو کې د دوو يو ځونو جلا کېدونکې پولې ته ور ورسېږي.

گېرزاو گېروز!

ترده نه پنځه گامه وړاندې گولۍ ولگېده، خاورې يې وشيندلې او همالته ورکه شوه. سررلې يې پر شا راخوړه شوه، بيا يې د سرتېرو کړنو ته وکتل، دا بنکاره وه چې مرگ ژوبله ډېره شوې وه،، په دويم کنډک کې اله گوله پيل شوې وه.

سرداراندرې چغه کړل:

-بناغليه يا وره! سپار بنسټه وکړئ چې سره ټول نه شي!
ياورد د دغې سپار بنسټې د سرته رسولو وروسته بېرته سرداراندرې ته راستون شو او له بلې خوا د سواره کنډک قوماندان چې پر آس سپور و راوړسېد.

د يو سرتېري له ډاره ډکه چغه پورته شوه:

-پام کوه!

جگړه او سوله

گولۍ په غرمبهارې لکه الوتونکې مرغۍ چې ناڅاپه پرځمکه ولوبېږي، له سرداراندرې نه دوه گامه وړاندې، د سواره کنډک د قوماندان څنگ ته بې له کومې درنې چاودنې پر ځمکه ولگېده. آس تر ټولو د مخه، پرته له هغه چې پروا يې وکړې چې د ډار بنسکارول بنه دي او که بد، په لوړه وشنیده، پښې يې لوړې کړې، او څه پاتې نه و چې جگړن وغورځوي او يوي خوا ته وتښتېد.

د ياورچغه پورته شوه: ځان واچوه!

او خپله پرځمکه وغځېد، سرداراندرې په شک او گمان کې ولاړ و، گولۍ د سرداراندرې او پر ځمکه غځېدلې ياور او د کولبه شوي پټي او شنيليو ترمنځ لکه څرخېدونکي لاطود لوگو په لړه کې پر ځمکې ولگېده.

سرداراندرې له رخې نه په ډک غلچک، چې دده لپاره يې ساري نه لاره، شنيليو بوتو او څرخېدونکي لوگي ته چې لکه تور توپ داسې برېښېده وکتل او له ځان سره يې ويل:

-رښتيا مرگ راغی که څنگه؟ زه نه شم کولای، زه نه غواړم ومرم. ما ته ژوند گران دی، ما ته دغه شنيلیې گران دي، دغه ځمکه او دغه هوا. .. هغه په دغو خيالو کې ډوب و او دا يې هم نه هېروله چې ټول هغه ته گوري.

هغه ياور ته وويل:

-شرم دی بناغلیه افسره.

هغه دا وويل ولې ونه يې ويل چې له څه شي يا له چا شرم. هم مهاله د څو چاودنو، د گوليو د لگېدو، د هيندارو د ماتېدو شرننگهاری او د خفه کوونکي دود لړې پورته شوې. سرداراندرې يوې خوا ته ولوید، لاس يې پورته کړ او پر ټټر په ځمکه ولگېده.

جگړه او سوله

خو تنو افسرانو هغه ته ورمندږه کړې، د هغه ښې خواته پر شنيليو د وینو لوی څاڅکي لیدل کېدل. راغونښتل شوي اربکيان له کراچيو او بسترو سره د افسرانو تر شا ولاړ وو. سرداراندرې چې پر ټټير پروت و، مخ يې په شنو شوی و، په سختۍ يې سا وېسته او خرهاری يې کاوه.

-نو څه ته گورئ راوړاندې شی!

کليوال اربکيان راوړاندې شول. سرداراندرې چاله لاسه، چاله پښو او چاله تخرگه راوښو او راپورته يې کړ، خو هغه سخت زگيروي کاوه. کليوالو يو بل ته وکتل او هغه يې بېرته پر ځمکه کېښود.

کوم چا غږ کړل:

-درپورته يې کړئ، پر کراچۍ يې کېږدئ، چاره څه ده؟
هغه يې بېرته راپورته کړ او پر بستره يې واچاوه، افسرانو په خپل منځ کې سره ويل:

-لويه خدايه! لويه خدايه! دلا څه وشول؟ گيډه يې، خلاص دی!
اخ خدايه! يو يا ورو ويل: گولۍ زما د غوږ له څنگه تېره شوه.
کليوالو اربکيانو بستره راپورته او اوږو ته يې کړه او په چټکۍ په شنيليو کې پر هغې جوړه شوې لاره چې راغلي وو، بېرته، د صحرايي روغتياوو مرستنه‌خای خواته و خوځېدل.

يو تن افسرد هغو اربکي کليوالو نه، ديوه تن اوږه راتينگه کړه چې په خورا چټکۍ او بې احتياطي روان وو، او ورته وې ويل:

-پام کوه! گامونه څه کاره واړه ږدې، سم څه، چې ونه غورځي.
هغه چې تر ټولو مخکې روان و، خپل انډيوال ته يې وويل:

-رښتيا وايي پام کوه، وا دې وريدل، څه يې وويل.
او هغه چې وروستی روان و، خپل گامونه يې له مخکې هغه سره برابر کړل او په خدا خدا يې وويل:

جگړه او سوله

- هوکې، رښتیا هم، همداسې ښه ده.
تیمو خین چې په منډه یې ځان را ورسوه، هغه بستري ته چې اندرې
په کې پروت و وکتل او په لړزیدلي آوازي یې وویل:
- عالیجناب سرداره !

سردار اندرې سترگې پرانستې، له هغه بستري نه چې دی پرې اچول
شوې و او سربې ښکته لویدلې و، هغه چا ته چې غږ یې پرې کړی و،
وکتل او بېرته یې سترگې وتړلې.

کلیوالو اربکیو سرداراندرې هغه ځنگل ته چې څو مرستندویه
کراچۍ په کې ولاړې او د روغتیايي مرستو مرکز ترې جوړ شوی و،
ورساره. د روغتیا مرستو مرکز، هغه درې ورې کېږدی وې، چې د
ځنگله په یوه کنج کې د بلوطو لرگیو په مرسته دریدلې وې. د کېږدو
پردي پورته شوې وې. څو گاډۍ او آسونه هم هلته ولاړ وو. د آسونو
توږی، پرغاړه او وربشې یې خوړې مرغۍ، تر توبرو لاندې د شنیدل
شویو اوربشو په ټولولو لگیا وې. کارغان چې د وینو بوی دې خواته
راهخولي وو په خورا بې صبرۍ له دې ونې نه هغې ته او له هغې نه
، هغې بلې ته الوتل. تر شلویات په وینو لړلي ټپیان چې رنگارنگه
جامې یې اغوستې وې، د دغو کېږدو شاوخوا ته، څوک پراته، څوک
ناست او څوک ولاړ وو. بستر کشوونکي سرتېري د ټپیانو شاوخوا ته
په خورا غم لړلو څپرو، مگر پوره پاملرنه ولاړ وو. د نظم څارونکو
افسرانو هڅه کوله چې هغه خپلو چارو ته ولېږي، خو هغوی هومره د
دوی خبرو او سپارښتنو ته پام نه کاوه. هغوی په خپلو بسترو ډډې
لگولي وې او په خورا ځیريې هغه څه ته کتل چې د دوی په شاوخوا کې
تېریدل. گواکې دوی هڅه کوله د دغه منظر په معنا ځان پوه کړي، خو
داسې برېښېده چې د هغو سر نه پرې خلاصېږي. له کېږدو، کله له

جگړه او سوله

کرکې نه ډکې چغې او کله هم د عذرو زاری زگیروي اوریدل کېدل کله ناکله به کوم روغتیا پال له کېږدی نه د باندې او بو پسي راوت او پر هغه چا به یې ورچغه کړې چې باید او به یې راوړې وای. ټپیان له کېږدو نه د باندې په زگیرو زگیرو خپل وار ته سترگه په لاره وو، چا ژړل، چا زاری او چا چغې وهلې. چا بنکنخلې کولې او چا هم ودکا غوښته چا هم چتیا وویل، ځېنې هم هسې سرگردانه وو. سرداراندرې یې د غونډ د قوماندان په توگه د هغو ټپیانو له منځه چې لا تر اوسه یې ټپونه تړل شوي نه وو، راتېر کړ، د یوې کېږدی مخې ته یې ورساوه او هلته سپارښتنې ته سترگې په لاره شول. سرداراندرې سترگې پرانستې، خو تر ډېرې پورې په دې نه پوهېده چې شاوخوا یې څه تېرېږي. شنیلې، کولبه شوي ټپي، لکه څرخېدونکي لاتهو د لوگیو تور توپ او له ژوند سره بې پایه لېونۍ مینه، ټول او ټول وریاد شول. ترده دوه گامه لرې، بنکلی، لوړ، تور څنی افسر چې سړي په ټوکر تړلی و، ونې ته ډډه لگولې وه او د لوړې غریډا له امله یې د خلکو پام ځانته وراړاوه، هغه سر تر پښو د مرمیو له لاسه ټپي ټپي و. له هغه نه زیات شمېر ټپیان او بستره وړونکي راټول شوي وو او د هغه خبرې یې په خورا تلو سې اورېدې.

د هغه تورې ځلېدونکې سترگې له شوقه لاسې ځلېدلې، شاوخوا ته یې کتل او چغې یې وهلې:

-کله چې مور د هغو مخه ونيوله، هر څه یې پرېښودل او وتښتېدل، او هغوی مې پسي واخېستل، که احتیاطي قوتونه په خپل وخت رارسېدلې وای، هوکې وروڼو! د هغو تخم به موی تباه کړی وای. که رښتیا راباندې وایي وروڼو...

سرداراندرې هم د کیسه کوونکي شاوخوا ته د نورو ولاړو کسانو

جگړه او سوله

په خېر، په خلبډونکو سترگو هغو ته ورکتل، خبرو ته يې غوږ غوږ، د آرامۍ او خوندا احساس يې کاوه او له ځان سره يې ويل:

-آيا نوره نو بې تفاوته نه ده؟ هلته به څه وي او دلته څه و؟ ولې زه داسې له مرگه ويريډلم؟ په دې ژوند کې کوم څه و چې زه نه پرې پوهېدم او نه پرې پوهېږم.

۳۷

يو ډاکټر چې په وينو لږلې چين او بنکلو په وينو ککړ لاسونه، چې په يوه لاس کې يې د لويې او وړې گوتو په منځ کې سگرت نيولې و (ددې لپاره چې په وينو نه شي) له کېږدې نه راووت. ډاکټر سر پورته کړ او له ټپيانو نه آپلو لږ لور يې وکتل. داسې برېښېده چې غواړي لږ استراحت وکړي. يو څو موده يې خپلې ښې او کينې خواته وکتل، يو سوږ اسويلی يې ووېست او سر يې ښکته واچاوه.

د يوه روغتيا پال د پوښتنې په ځواب کې يې څه وويل، بيابې سرداراندرې ته اشاره وکړه او وې ويل:

-همداوس! او سپارښتنه يې وکړه چې کېږدې ته يې راوړئ.
د انتظار ولاړو ناروغانو په منځ کې يو شورشور پاڅېد او د هغو يو تن وويل:

-داسې ښکاري چې په هغه دنيا کې هم باداران، باداران دي.
سرداراندرې يې پر هغه ميز چې هماغه شپبه وزگار شوی و او يوه روغتيا پال له هغه نه څه لږې کول، ځملاوه. سرداراندرې نه شو کولای پر هغه پوه شي او په ځانگړي توگه پر هغه څه يې سر خلاص شي، چې په کېږدې کې و. له هرې خوا زگيروي اوريدل کېدل، خود هغه د ورانه په لور په برخه، په گېډه او په ملا کې يې بې ساري دردونو پام په ځان اخته کاوه. ټول هغه څه چې هغه شاوخوا کې ليدل، هغه ته، د هغه په

جگړه او سوله

خیال کې د یوه برېښه په وینو لېلي انسان د ځان په شان برېښېده چې، تر ټیټې کېږدی. لاندې ټوله فضا یې ډکوله، دا هماغه اندامونه وو چې څو اونۍ دمخه یې د اگست د میاشتې په همداسې یوې تودې ورځې کې د سمولینسک په لارو کې یوه گډه چینه ډکوله. هوکې، دا هماغه بدن و، هماغه د توپ د خولې غوښه، چې لا هماغه وخت یې دده په زړه کې ویره او وحشت راوینس کړی و، نن یې بیا په هغه کې دغه احساس راپارولی و.

په کېږدې کې درې میزونه وو، له هغونه پر دوو نورو، نور ټیټیان پراته وو او پر درېیم هغه یې سرداراندرې ځملاوه. د یو څو دقیقو لپاره یې هغه یوازې پرېښود، هغه په دې وخت کې بې ارادې لیدل چې پر هغو دوو نور میزونو څه کېږي. د هغه میز پر سر چې ده ته نېږدې و، یو تاتاري ناست و. له هغې دریشي نه چې د هغه تر څنګ پر میز پرته وه، ښکاریده چې قزاق دی. څلور سرتېرو هغه نیولی و او یو عینکې ډاکتر د هغه له قوي او څوربې ملانه څه پرې کول.

تاتاري سړي لکه دخنځیر په شان رمبارې وهلې: اخ، اخ، اخ! ناڅاپه یې خپله توره او غټ غومبورې بشره له هغه لندې سر پورته پزې سره لوړه کړه، خوله یې پرانسته، سپین غاښونه یې ښکاره شول، پاڅېد، تاوراتا و شو، داسې چغې او رمبارې یې وهلې، چې غوږونه یې کېنول. هغه عینکې ډاکتر چې له تاتاري سړي نه وزگار شو، د هغه کوټ یې پرې ورواچوه، په داسې حال کې چې لاسونه یې پاکول، سرداراندرې ته ورنېږدې شو، د هغه بشرې ته یې وکتل او سمدلاسه یې بېرته مخ وړاوه، په روغتیا پالو یې ورچغه کړل او وې ویل:

— څه ته گورئ، کالي ترې وباسئ!

کله چې روغتیا پال په چټکۍ د هغه تنې خلاصولی او کمیس یې

جگړه او سوله

ترې ووېست سرداراندرې ته، دهغه د خورا وړکتوب او ماشومتوب خاطرې وريادې شوې. ډاکټر پر هغه ورخم شو، د هغه پر ټپ يې لاس ورکېنود، يو ژور اسويلی يې ووېست او بيا يې چاته اشاره وکړه، د گڼې مرگني درد سرداراندرې بيسده کړ. کله چې را په حال شو، پوه شو چې د هغه له ورانه نه يې مات شوي اډوکي راوېستلي دي. د هغه ټپ يې ورگنډلی او وينې يې وړپاکې کړې وې. پر مخې يې اوبه ورشيندلې وې. همدا چې سرداراندرې سترگې پرانستې، ډاکټر پرې ورټيټ شو، چپه خوله يې د هغه شونډې بنکل کړې او په چټکۍ ترې لرې شو.

سرداراندرې، تردغه شان زوریدني وروسته ځان داسې بڼه احساساوه چې ډېره موده يې دغه شان احساس نه وليدلې. د ژوند خورا بڼې شپې په تېره بيا د هغه د هماغه لرې ماشومتوب نه، چې کله به مينځې له ده نه جامې وېستلې، هغه به يې په واره کت کې ځملاوه، هغه به يې په لولو لولو ويده کاوه... دا ټول او ټول دده په خيال کې نه د پخواني او تېر ژوند بلکې د اوسني ژوند په څېر انځوریدل. د هغه ټپي پر شاو خوا چې سره يې سرداراندرې ته آشنا برېښېده، ډاکټران راټول شوي وو، د هغه پالنه يې کوله، رالور او يې او خواخوږي ورسره کوله.

د هغه د ژړا او زاريو غږ اوریدل کېده: هه هه هغه روحيات بايللي او د هغه د ژړا او زگيرويو غږ پورته و او ويل يې:

-وای وای، ما ته يې راوښيئ.

سرداراندرې، ددغه زورونکې ژړا او زاريو په اوریدو نېرېدې و چې خپله په ژړا شي. آيا دا حال له دې کبله و چې هغه بې وياړه مرگ ورپه برخه کېده؟ آيا د له دې کبله و چې هغه له ژوند بېلیده؟ يا د ماشومتوب، هغه يادونه چې ده راستنولی نه شو؟ يا له دې کبله چې

جگړه او سوله

هغه د نورو په زوریدو، زوریده؟ او یا له دې کبله چې دده تر څنګ ددغه سړي زگیروي دده زړه سوری سوری کاوه؟ هر څه چې و، و، خو هغه غوښتل په ماشوم وزمه سادګی، مهربانی او خواخوږی، د زړه له کومې وژارې.

هغه ټپي سړي، خپله پرې شوې پښه چې لا په وینو ککړه موزه کې وه، هغه ته وروښوده. دغه ناروغ لکه ښځې داسې هې هې ژړل او ساندي يې وهلې. داکتر چې د هغه مخې ته ولاړ او د هغه خبره يې پناه کوله ولاړ او لرې شو. سرداراندرې د هغه په لیدو وویل:

لویه خدایه! دا څه وینم؟ هغه دلته څه کوی؟

دغه بدمرغه، ژریدونکی او بیچاره انسان چې همدا اوس يې پښه ترې پریکړه... ده وپېژاند. هغه اناتولي کور اګین و. دکور اګین ملات ته يې لاسونه تکیه کړي وو، هغه ته يې په ګیلاس کې اوبه ورکولې. هو د هغه ریریدونکو، خو پرسېدلو شونډو نه شو کولي د ګیلاس څنډه خولې ته کړي. د هغه زگیروي او ساندي سختی زورونکې وې.

سردار په چرت کې لاړ او لا تر اوسه هم په هغه څه چې دده تر مخې تېریده نه پوهېده، وې ویل:

-هو، دا هغه دی، دا سړی له ما سره څه نېرېدې او دردونکي اړیکي نېرېدې کوي. دا څه دي چې دغه سړی زما له ماشومتوب او زما له ژوند سره نېرېدې کوي؟

سرداراندرې له ځان نه دا پوښتنې کولې، خو هغه ته يې ځواب پیدا کولای نه شو. ناڅاپه سرداراندرې ته نوې او دده له انتظار لرې سپېڅلی د مینې او صفا د نړۍ او ماشومتوب خاطره وریاده شوه. هغه ته ناتاشا هغه شان وریاده شوه چې دده لومړي ځل لپاره په ۱۸۱۰ کال، د ناڅاپه یوه بندار کې لیدلې وه، نړۍ غاړه، ښکلي تاند لاسونه، له

جگړه او سوله

لېوالتيا مسته، ويريدلې خو نيكمرغه بشره، هو همداسې همدا حال له پخوانه لا ژوره، لا ژوندې او هڅوونكې مينه د هغې په وړاندې دده په گوگل كې راويښه كړه. اوس ده ته هغه څه ورياد شول، چې دى يې دغه سړي سره نېردي كاو، د هغې پردې له شانه چې اوبنكو دده په پرسېدلو سترگو كې راځړولې وه، په تته تته ده هغه ته كتل. سرداراندرې ته هر څه ورپه ياد شول. ټول هغه څه چې دغه دوه كسان يې سره نېردي كول. له دغه سړي سره يې د زړه خواخوږي او له مينې ډكه لېوالتيا او نيكمرغي په زړه كې راوالمسېدل.

سرداراندرې، نور نو ونه شوه زغملای، هغه وژړل. هغه په مينه مينه او د زړه له كومې د ټولو او ځان په حال د هغو او پر خپل بې لاريو او تېروتنو ژړل.

ترحم، له ورونو سره مينه، له هغو سره چې مور ورتنه گران يو، له هغو سره چې له مور نه كره كوي، له دښمن سره مينه، هو كې، مينه، هغه مينه چې خدای مور ته په دې دنيا كې د هغه لارښوونه كوله. هماغه مينه چې شهزادگۍ ماريانې په هغې روزلم. هغه مينه چې زه نه پرې پوهېدم. اوس پوه شوم چې ولې ما نه شو كولاى له ژونده لاس واخلم. دا دى هغه څه چې په ما كې پاتې دي. كه زه ژوندى پاتې واى، ما به هغه ته پنا وروړې واى، خو نو اوس وخت له وخته تېر دى. پوهېرم زه په دې پوهېرم چې ناوخته شوې ده.

۳۸

د جگړې د ډگرو وحشتناک منظر له مړو او ټپيانو نه ډک له سرسامتيا سره مل د شلو پېژندل شويو جنرالانو ټپي او وژل کېدو خبر او د خپل پخواني قوي مټ په ناتوانۍ پوهېدل، په هغه ناپليون کې چې تل يې د مړو او ټپيانو له ليدو خوند اخېست، او په هغو کې (هسې چې ده فکر کاوه) ده خپله روحي پياوړتيا موندله، يو نا آشنا احساس راژوندی کړی و په هغه ورځ د جگړې د ډگرو وحشتناک او ډارونکی منظر د هغه پر هغه واک لاسبری شوی و چې ده د خپلې پياوړتيا او لوړتيا نښه گڼله. هغه په چټکۍ د جگړې له ډگره لرې د شواردينو غونډۍ ته ورستون شو. بشره يې تکه ژيرپه، پرسېدلې، څړيدلې، سترگې يې تتې او پزه يې سره شوې وه، آوازي يې ځير، جر او پر خپلې اوږدې څوکې کېناست او پرته له هغه چې و غواړي، په داسې حال کې چې سربې ځوړند و، د ټوپونو او ټوپکو غرمبهاري او آوازونو ته غوږ شو. هغه په خورا زورونکې خواشيني د دغې جگړې د پای ته رسېدو په تمه و چې دی په کې را ايسار شوی و او د هغې مخه يې نه شوه نيولې. د هغه ځانگړی انساني احساس د يوې لنډې شپې لپاره د هغه د ژوند پر هغه لاسي او ناڅرگند تصوير لاسبری شو چې هغه ډېره موده د هغه په خدمت کې و. هغه د زورېدنې کې بدنې او مرگ هغه پېټې د زړه له کومې احساس کې چې د جگړې په ډگر کې يې ليدلی و. د سرسامتوب او د سينې درد، هغه ته ور په ياد کړل چې مرگ او دغه زوريدنه له ده نه هم لرې نه دي. په هغه شېبه کې ده، نه مسکو غوښت نه بری او نه وياړ.

جگړه او سوله

(نور نو د هغه څه وياړ په کار و) هغه يوازینی شی چې ده اوس غوښت، استراحت، آرامي او آزادي وو، خو کله چې دی د سيمیونوفسکایا په غونډيو کې و، د توپونو د قوماندان هغه وړاندیز يې ومانه چې دغو لوړو ته دې څو توپونه ددې لپاره ولېږدول شي چې د کنياز کوا، په څنډو کې پر روسي قواوو گوزارونو لا پسې زیات شي. ناپليون نه يوازې دغه وړاندیز ومانه، بلکې سپارښتنه يې وکړه چې د هغو اغېزو خبرونه ده ته روارې چې دغه گوزارونه يې کوي.

يو ياور راغی او وې ويل چې دوسوه توپونه د روسانو په وړاندې جگړې ته ولېږل شوي، خو بيا هم روسان په ټينگه د خپلو پولو او مورچلونو ساتنه کوي، دغه ياور زیاته کړه:

-زموږ توپونو مخامخ د هغو په کرنسو ډزې کوي، پر هغو لگېږي، هغو ته مرگ ژوبله رسوي، خو هغوی هماغه شان د خپلو ځايونو ساتنه کوي، ناپليون په ډډ غږ وويل: -نور غواړي، ورزیاته يې کړئ. ياور چې د ټولو اک خبره سمه نه اوریدلې، وويل:

-معظم ټولو اک څه وفرمايل؟

ناپليون چې تندي يې تريو کړی و په ډډ آوازی يې وويل: -نور غواړي، ورې کړئ.

که څه هم د ناپليون له دې سپارښتنې نه پرته هم هغه څه تر سره کېدل چې ده يې غوښتنه کوله، خو بيا هم ده دغه سپارښتنه ځکه ورکړه چې فکر يې کاوه له ده نه ددغه فرمان غوښتنه کېږي او بيا د خپلې ځان غوښتنې هغې خیالي موهومي نړۍ ته راستون شو او بيا يې (هغه آس چې په کوم څرخېدونکي ځای کې گرد چاپېر گرځي، لکه په درمندو کې چې گرد گرځي او فکر کوي چې د ځان لپاره څه کوي او آزاد دی) لکه مطیع بنده هغه بې رحمه غمړلي، غیر انساني او زورونکي کار ته

جگره او سوله

چې برخليک ورپه برخه کړی و، دوام ورکړي.

یوازې په دې ساعت او په دې ورځ نه و چې ددغه سړي د وجدان رڼا، چې د دغې جگرې تر ټولو نه زیات پیتې تر نورو نه زیات دده پر اورو بار دی، تته شوه، بلکې د ژوند تر پایه پورې یې ونه شو کولای، نه د رحم، نه د رښتیا او نه د خپلو کړو په معنا پوه شي، ځکه د هغه کړه دومره له رښتیا او ښو سره په ضد کې او دهر انساني تکل برخلاف و چې هغه وکولای شي، د هغه په معنا پوه شي. هغه نه شو کولای په خپلو کړو ځکه سترگې پټې کړي چې نیمې نړۍ د هغو ستاینه کوله، نو له دې کبله دی اړ و چې له رښتینتوب، حقیقت او ښکلا نه مخ واړوي.

یوازې نن نه و چې د جگرې د ډگر د کتنې په لړ کې او په هغه ډگر کې یې د پرتو وژل شویو او ټپیانو (هغه تصور کاوه چې دده په فرمان وژل شوي دي) شمېر ددې لپاره کاوه، چې خوروسي وژل شویو مړي د یوه فرانسوي ارزښت لري. هغه ځان په دې غولواوه او دا یې د خوښۍ سبب هم کېده چې د یو فرانسوي مړي تر څنګ پنځه روسان کېږدي. یوازې هغه ورځ نه و چې هغه فرانسې ته لیکل:

تر جگرې وروسته ډگر ځکه خورا پرتمین و چې په هغه کې پنځوس زره جنازې پرتې وې، بلکې هغه د سنت هلن په وچه کې په کراری، آرامۍ او یوازیتوب کې هم ویل چې تکل لري، خپل وزگار وختونو د هغو سترو چارو پلټنې او شننې ته وروښيي چې ده خپله ترسره کړي دي، هغه په دې اړه لیکل:

د روسیې جگره باید د نوې زمانې تر ټولو ستره او نه هېریدونکې جگره وای، دا جگره د رښتینو گټو لپاره د عقل جگره وه، د آرامۍ او د ټولو د ژغورنې جگره او هغه د سولې او ساتنې جگره وه. دده یو ستر ارمان، د تصادفونو د پای او د آرامۍ د پیل جگره وه. د

جگړه او سوله

نويو چارو او نوښتونو د لارو چارو لپاره د ښه نيت جگړه وه. د اروپايي نظام جوړښت او د هغه عملي کېدل به پيل شوی وای.

ددغو اصولو په رڼا کې د لاس ته راغلي رضایت له برکته به هر چېری آرامي او سوله خوره وای، ما به هم ځانته يوه جرگه گۍ جوړه کړې وای او خپله سپېڅلې ټلواله به مې لرلای. زما اندېښنې وې چې را نه غلا شوي دي. مور به د سترو هېوادنو د ټلوالې په دغې جرگه کې خپلې گټې، د خپلې کورنۍ د چارو په څېر څېړلای او له ملتونو سره به مو اړيکي لکه د بادار او منشي اړيکي وای.

اروپا به ډېر ژر په رښتيا د يوه ملت په څېر وای او هر چا به کولای شول هر چېری سفر وکړي او هر ځای به ځان لکه په خپل وطن کې وانگېري.

ما به هيله کړې وای چې ټولو، په ټولو سيندونو کې د بېرې، د چلولو حق لرلای، ټول سمندرونه د ټولو وای. او دايمي لوی پوځونه د شاهانو د گاردونو په کچه کم شمېره شوی وای او نور...

کله چې فرانسې ته خپلې مېنې ته، سترې، پياوړې، ښکلې، آرامې او وياړمنې خاورې ته ستون شوی وای، د هغې بريدونه به مې ټاکلي او نه بدلیدونکي گڼلي وای. راتلونکې جگړې به يوازې د ساتنې او دفاع لپاره وای او هر ډول نوې پراخ پالنه او د نورو پر خاورو يرغل به ضد ملي گڼل شوی وای. خپل زوی به مې د ټولواک چوپړ ته گمارلی وای. زما مطلقه واک به پای ته رسېدلای وای او مشروطه ټولواکي به پيل شوې وای... پاريس به د ټولې نړۍ پلازمېنه وای او له فرانسويانو سره به ټولو قامونو او مليتونو رخه کولای.

بيا به زموږ ټول وخت او زما د ژوند وروستی ورځې د ملکې په مرسته، زما د زوی د شاهانه روزنې په چوپړ کې ددې لپاره وای، چې لږ

جگړه او سوله

تر لږه د کليوالي کورنۍ په شان په خپلو آسونو، د هېواد په ټولو سيمو کې گرځېدای، د خلکو شکايتونه به مې اوريدلای، د ظلم مخه به مې نيولای، هر چېری به مې ودانۍ کولې او خيريې کارونه به مې سرته رسولای.

له هغو څلور سوه زره تنو نه چې د ويسلا له سيند نه واوښتل، نيمايي اتريشي پروسي، ساکساني، پولندي، باويري،... اسپانوي، ايتالوي او ياناپلي و. د پوځ درېيمه برخه هالندي، بلژيکي او د راين او پيه موتي د غاړو سويسي، ژينوي،، رومي... او نورو و. په دې پوځ کې فرانسوي ژبې، په سختۍ يو سلو څلوېښت زرو پورې رسېدل. پر روسيې يرغل فرانسوي پوځ ته څه کم د پنځوس زرو په مرگ تمام شو، روسي پوځ او له ويلنا نه مسکو پلو ته شا تگ او نورو بېلابېلو جگړو کې د فرانسويانو د مرگ ژوبلې په کچه څلور برابره زيات پوځيان له لاسه ورکړل. د مسکو سوځېدل روسي پوځ ته د سلو زرو کسانو په مرگ تمام شو او له لورې او سرونه هم په ځنگلونو کې مړه شول. په پای کې روسي پوځ له مسکو نه د اودر پلو ته د خوځېدو په وخت کې، د سختيو سړو او لوړو له امله بې مرگ ژوبلې پاتې نه شو، د روسي پوځ چې په ويلنا کې يې شمېر پنځوس زرو تنو ته رسېده، کله چې کاليس ته ورسېد له هغو نه اتلس زره پاتې وو.

بناپارت داسې تصور کاوه چې په روسيه کې جگړه دده په ارادې پيل شوې وه، خو دغه وحشت دده روح نه آزاراوه، هغه په زړورتيا د دغې جگړه مسووليت ځکه پرغاړه واخېست چې د هغه ناقص عقل داسې انگېرله چې په هغې کې د سلگونو وژل شويو کسانو په منځ کې د فرانسوي وژل شويو کسانو شمېر ترليسنيانو او باوريانو نه کم وو.

۳۹

په لسگونو زره تنه وژل شوي کسان په بېلابېلو بڼو او په ډولا ډولو دريشيو کې د جگړې په ډگر بنساعلي داوويوف پورې اړوندو ځمکو، غونډو او شنيليو کې پراته وو. بزگرو او مالدارانو پرهماغه ځمکو د بارادنيو، گورکي، شواردينو او سيميونوفسکيا په کليو کې په سلگونه کلونه کرکېله او مالداري کړې وه او فصلونه يې په کې کرل رېبل.

د يوه دسياتين (۹.۱ هکتاره) په واټن شنو کې ټوله ځمکه په وينو لرل شوې وه. ټپي او نه ټپي سرتېري ډله ډله له وحشته په ويريدلو خبرو، گوډمات، په تگ او منډه يا په څښېدو له يوې خوا موژاسيک او له بلې خوا والويف ته ستنېدل. نورې سترې ستومانې او وړې ډلې، د قوماندانانو په امر وړاندې روانې وې، درېيمه برخه پوځ پر خپل ځای پاتې او ډزو ته يې دوام ورکاوه.

په ټول هغه ډگر کې چې څو ساعته وړاندې د سهارني ژير لمړتر شغلواندې د نيزو څوکې ځلېدلې او د توپو د ډزو لوگي ولاړ او اوهره خوا خونې خپرې وې، اوس د لوگو تور خادر غورپيدلې او دوينو خوسا بوی ترې راته.

باراني وريځې راغورپيدلې او نری نری باران پيل شوی و، دغه اورښت، پروژل شویو، پر ټپيانو، پر ډار شویو، پر ستومانه شویو او شک لرونکو وریده، تابه ويل دغه باران گواکې وايي:

-بس دی، بس دی، اي خلکو بس دی، نور نو وژل پرېږدئ، لږ په حال

جگره او سوله

شئ، تاسو څه کوی.

دې او هغې خوا عذاب لیدلو، وړو سترو ستومانو وگړو ته یو ډول شک پیدا شو او فکر به یې کاوه چې آیا دا بنایي چې نور هم پریو بل ډزې وکړي.

په ټولو څپرو کې دغه شک څرگند و او په هر زړه کې دې پوښتنې آواز پورته کاوه چې زه ولې او د چا لپاره څوک ووژنم او ولې ووژل شم؟ تر مازدیگره پورې دغه شان خیالونو د هر چا په خیال او گوکل کې ځای ونيو، هغو به ویل:

-ولې؟ زه ولې او د چا لپاره څوک ووژنم او ولې ووژل شم؟ هر څوک چې غواړي چې څوک ووژني، وژني دې. هر څوک چې هر څه غواړي، کوي دې، خوزه یې نور نه کوم. دغو خیالو هره شېبه دوی ټول دې ته هڅول چې له هغه څه په وحشت کې شي چې تر اوسه پورې یې کړي دي، دا ټول پرېږدي او هرې خواته چې کولای شي وتبستی.

که څه هم ټول خلک د جگرې په پای کې د خپلو کړو په ټول وحشت پوه شوي وو، که څه هم هغوی په دې خوشاله و چې کولای یې شول د وژلو له وحشت نه لاس واخلي، خو لا تر اوسه هم یوه ناپېژندل شوی او مرموز قوت د هغو لارښوونه کوله، که څه هم د توپچیانو له دريو نه دوه برخې لگېدلي وو، خو بیا هم په خولو لامله خېشته، سر تر پښو په وینو ککړې، له پښو لویدلي ستري ستومانو، په ټول قوت مهمات راوړل، گولۍ یې په توپونو کې کېښودې او دواړو خواوو په شیطاني چټکتیا او خورا بې رحمۍ د پخوا په شان پریو بل ډزې روانې کړې وې. انسانان په وینو کې لمبېدل او هغه وحشتناکه کار چې نه د انسانانو په خوښې او ارادې بلکې د هغه چا په غوښتنه چې د انسانانو او د نړۍ لارښوونه یې کوله، تر سره کېده او دوام درلود. که چا د روسي

جگړه او سوله

اردو د کرنو تر شا اله گوله او خورو ورو پوځيانو ته کتلي وای، ويل به يې چې که فرانسويان خپلې هلې ځلې او قوت لږزيات کړي، نو د روسي پوځ نښه به هم نوره پاتې نه شي.

خو نه فرانسويانو خپلې هلې ځلې او قوت لږزيات کړ او نه روسانو. روسانو له دغه شان قوته ځکه کار وانه خپست چې دا دوی نه وو چې پر فرانسويانو يې يرغل کړی و. د جگړې په پيل کې هغوی يوازې مسکو ته په تلونکو لارو کې ددې لپاره ولاړ و چې دغه ښار ته د فرانسويانو د تگ لار بنده کړي. دوی د جگړې په پای کې هم کت مټ په هماغه حالت، چې ولاړ وو، خپلې دريدا ته دوام ورکړ. آن که روسانو دغه تکل هم لرلای، چې فرانسوي پوځ په شا وتمبوي او مات يې کړي، هغوی به په خپل ټول او وروستي توان سره هم دا نه شو کولای، ځکه چې د روسي پوځ ټول قطعات مات شوي، مرگ ژوبله يې ليدلې او يوه داسې قطعه هم نه وه چې روغه رمتيه وای او د جگړې تاوان يې نه وای ليدلای. روسان که څه هم ځای پر ځای ولاړ وو، خو بيا هم هغوی خپل نيمايي پوځيان له لاسه ورکړي وو.

خو فرانسويانو چې د تېرو پنځلسو کالو د برياوو يادونه ورسره وو، د ناپليون په نه ماتېدونکي دريځ يې باور درلود، په دې پوهېدل چې د جگړې ډېگر پړيوې برخې يې ولکه درلوده، په دې چې دوی د خپل پوځ لا څلورمه برخه پوځيان له لاسه ورکړي نه و او په دې هيله چې دوی لا شل زره داسې احتياطي پوځيان لري، چې هېڅ کارول شوي نه دي په آسانی کولای شو، دغه شان يوزياتي خوځون پيل کړي.

په روسانو د فرانسويانو د يرغل موخه او هدف دا و چې بايد روسان مسکو ته د تلونکو مورچلونو نه چې لا هماغه شان په کې ولاړ و وباسي، دوی بايد دغه شان خوځون ځکه کړی وای چې دوی خپلې دغې

جگره او سوله

موخې ته نه وورسېدلي او ددوی دومره مرگ ژوبله هسې خړو او بو وړې وه، خو فرانسويانو دغه وروستي هڅه ونه کړه. ځېنې تاريخ ليکونکي په دې باور دي، چې د دغې جگرې د گټلو لپاره دا هم بس و، چې ناپليون خپل شل زريزه د گارد پخوانۍ قطعه جگرې ته ولېږي. کله چې وايو څه به شوی وای که ناپليون خپل گارد لېږلی وای، په هر حال دا معنا لري چې ووايو څه به شوی وای، که منی، پسرلی شوی وای. دا کار ناشونی و. ناپليون خپل گارد ځکه جگرې ته ونه لېږه. چې نه يې غوښتل، بلکې دا کار يې ځکه ونه شو کړای چې ناشونی وه. د فرانسوي پوځ ټول جنرالان او سرتېري په دې پوهېدل چې دا کار ناشونی دی، ځکه د فرانسوي پوځ تښتېدل او خرابه روحیه ددې کار اجازه نه ورکوله. نه يوازې ناپليون ته هغه خوب وريادوه چې د وژنې گوزار ته اوچت شوی وحشتناک لاس، په ناتوانۍ بېرته رالوېږي بلکې ټول جنرالان، په جگره کې ورگډو او نه ورگډو سرتېرو، له ټولو پخوانيو تجربو نه چې په جگړو کې يې (چې تردې نه په لس وار کم قوت يې ټول تښتول) لرلې، ټولو له دښمن نه د ويرې يو ډول داسې احساس درلود چې دښمن د خپل پوځ د نيمايي وگړو د وژلو کېدو سره سره بيا هم د جگرې په پای کې د هغې د پيل په شان پر خپل ځای او دريځ کلک او گوانښمن پاتې دی.

د فرانسوي يرغل کوونکي پوځ روحیه خورا ضعيفه شوې وه. روسي پوځ د بارادنيو په ډاگونو کې بری گټلی، خو دا بری هغه بری نه و چې غنيمت اخېستل شوې جنده چې بيرق نومول کېږي په نيزې يا لکړې پورته کوله، يا د هغې پراخې ځمکې د لاس ته راوړلو له امله چې پوځ پرې ولاړ ويا ولاړ دی، وټاکل شي، بلکې دا بری روحي او رواني بری و. دا هغه ډول بری و چې پوځ د دښمن د روحيې په لوړوالي او

جگړه او سوله

خپلې روحيې په ناتوانۍ باور پيدا کوي. فرانسوي يرغلگر پوځ لکه ترهېدلي ځناور چې د بريد په وخت کې ټپي شوی وي، خپله رارسېدونکي تباهي ليدله، خو نه يې شو کولای ودرېږي، لکه هغه شان چې روسي پوځ سره له بې ساري مرگ ژوبلې د هغو له مخې لرې شي. فرانسوي پوځ تر دې خوځون نه لا وروسته هم کولای شو مسکو پورې ورسېږي. خو هلته د روسي پوځ د نوې پياوړتيا نه پرته هم، په مرگ محکوم و. هغه بايد ځکه تباه کېدلی چې د بارادنيو په جگړه کې د ټپي کېدو له امله د مرگنيو ټپونو نه وينې بهېدلې.

د بارادنيو د جگړې پايله او اغېز نه يوازې له مسکو نه د ناپليون د بې علتې تېښتې مخامخ پايله وه بلکې د سمولينسک د پخوانۍ لارې نه شا ته تگ او بېرته ستنېدل، د پنځه سوه زريزه يرغليز پوځ ماته او د ناپليونې فرانسې تباهي هغه څه و چې د لومړي ځل لپاره فرانسويانو له روحي پلوه د دښمن د پياوړې لاس د گوزار نه احساس کړل.

درېم کتاب

درېمه برخه

۱

د انساني عقل لپاره د خوځون مطلق پرله پسې والی نه پوهېدونکی دی.

د انسان لپاره د هر خوځون قانون، یوازې هغه وخت د پوهېدو وړ دی، چې ذهن وکولای شي دغه پرله پسې خوځون پر هر هغه چې دی یې غواړي وتلي او وڅېړي، خو د خوځون دغه په خپل سراو تصادفي ویش او د هغه ارزونه، پرله پسې د انساني ذهن د بې لاریتوب بنسټیزې سرچینې دي.

که څه هم د لرغونو صوفیانو (په روسي متن کې صوفي راغلی دی) ویونکو دا خبره چې د عوالمري، د باد په څېر الوتونکی اخیلوس چې تر کیشپ (سنگ پشت) نه لس برابر چټک خوځېږي، هېڅکله به کیشپ پسې ونه رسېږي، ځکه تر هغه پورې چې اخیلوس د ځان او کیشپ تر منځ واټن وهي، کیشپ بیا د دغه واټن یو په لسمه برخه وړاندې تللی وي او چې اخیلوس بیا د دغه واټن ووهي، کیشپ بیا هم د دغه واټن یو په سل لاره وهلي وي او اخیلوس به هېڅکله سنگ پشت ته وروڼه رسېږي. .. دغه معما به هېڅکله حل نه شي، دغه هم چې اخیلوس به هېڅکله کیشپ ته وروڼه رسېږي په دې کې ده، چې د اخیلوس او کیشپ د خوځون د کچې د اندازې لپاره د خپلې خوښې تلې چې دواړه

جگړه او سوله

تل په خوځون کې دي کارول شوي دي.

د هغو تلو (ترازو) ټاکنه چې پرله پسې وړېږي او وړېږي، مورډ يوازې حل ته ورنېږدې کوي، خو هېڅکله هغه پوره حل کولای نه شو، د مسالې حل يوازې هغه وخت کېدای شي چې د سنجش خورا کوچنۍ اندازه د اندازه کولو لپاره وټاکو... د رياضياتو په نويو سنجشونو کې چې د سنجولو د خورا کوچنيو معيارونو له مخې اندازې کېږي، د خورا پېچلي خوځون مسایل چې پخوا نه حل کېدونکي بلل کېدل، حل کېږي...

د رياضی نوې څانګه چې پخوانيو خلکو له هغه سره پېژندګلوي نه لرله، د اندازه کولو د خورا کوچنيو هنري معيارونو او نورو پېچلو مسالو په مرسته د خوځون مطلق پرله پسې والی راڅپري او هغه تېروتنه چې بشري ذهن د خوځون مطلق پرله پسې والی په جلا جلا معيارونو څپري نه تکراروي.

د تاريخ د خوځون د قوانينو په څېړنه کې هم کټ مټ همدغه تېروتنه تکرارېږي، د تاريخ تګلوری او د بشریت خوځون چې د بې شمېره وګړو د پریکړو محصول دی، په بشپړه توګه پرله پسې دی. د دغه خوځون د قوانينو پېژندنه د تاريخ موخه ده. خو بشري ذهن د تاريخ د پرله پسې خوځون د قوانينو د پېژندنې، يعنې د ټولو انسانانو د ټولو پریکړو لپاره د خپلې خوښې د سنجولو معيار ټاکي. د تاريخ پېژندونکو لومړنۍ کړنلاره دا وه چې د خپلې خوښې يو لړ پرله پسې پېښې خوښوي او هغه له نورو پېښو نه جلا څپري، خو دوی له دې نه ناخبره وي چې هېڅ پېښه نه شته چې مطلق پيل ولري، ځکه هر ه پېښه په پرله پسې او نه جلا کېدونکې بڼه له بلې هغې نه رازېږي. هغه دويم کار چې تاريخپوهان کوي دا دی چې د يو چا، ټولواک يا پوځي سردار کره د

جگړه او سوله

ملت او خلکو د ارادې نښه گڼي، حال دا چې د خلکو یا ملت د آزادې ارادې کره او پریکړه، هېڅکله د یو تاریخي شخصیت په پریکړو کې نه څرگندېږي..

د نولسمې پېړۍ په لومړیو پنځلسو کالو کې په بې سارې بڼه د میلیونونو وگړو خوځون پیل شو. خلک خپل دودیز ورځني کارونه پرېږدي او په تلوار د اروپا له یوې څنډې نه بلې او له بلې نه بلې ته درومي، تالانونه کوي، او یو بل وژني. څوک پر بری ویاړي او څوک ناهيله کېږي او د ژوند بڼه د څو کلونو په موده کې چور بدلېږي. دغه خپله د تاریخ د چټک خوځون نښه ده چې په پیل کې خورا زیات او وروسته په کرارېږي. انساني عقل پوښتي:

ددغه خوځون علتونه څه وو او د کومو قوانینو پر بنسټ رامنځ ته شول؟

تاریخ لیکونکي ددې پوښتنو په ځواب کې دهغو څو لسگونو خلکو خبرې او چارې چې د پاریس په کومه ودانۍ کې راټول شوي، مودته رايادوی او دهغو خبرو او کړو ته د انقلاب نوم ورکوي. بیا د ناپلیون او دهغو د څو تنو پلویانو د ژوند بېلابیل اړخونه او کړه وړه راسپړي او دهغو پر هغه اغېز چې کوم تن یې پر نور درلو، د خبرې کوي او پایله داسې راسپړي:

دا دي هغه څه چې له هغه نه دغه غورځنگ رامنځ ته شوی او دا دي هغه قوانین.

خو انساني تفکر نه یوازې په دغو ډول سپړنو باور نه لري، بلکې په ډاگه وایي چې دا ډول سپړنې سمې نه دي، ځکه خورا وړې پېښې د خورا لویو چارو سرچینه گڼل کېږي.

د خلکو گډې ارادې انقلاب او ناپلیون رامنځ ته کړل. او یوازې

جگړه او سوله

همدغې گډې ارادې هغه وزغمل او بيا يې نابود کړل.

تاريخ وايي:

هر وار چې يو بری او فتح وه، يو فاتح هم و او هر وار چې کوم انقلاب کېده لوی خلک هم رامنځ ته کېدل.

انساني ذهن ځواب ورکوي:

رښتيا هم هر وار چې فاتحان راپيدا شوي دي، جگړه هم پېښه شوې ده، خو دا ثابتولی نه شي چې دغه فاتحان د جگړې عاملين وو او يا د جگړې قوانين د يو تن په ځانگړو چارواکي پيدا کړي. هر وار چې زه خپل ساعت ته گورم او وينم چې د ساعت ستنې لس بجې ښيي، زه اورم چې د گاونډې کليسا زنگونه خلکو ته د لمانځنې بلنه ورکوي، خوله دې کېله چې هر وار د ساعت ستنې لس بجې ښيي په کليسا کې لمانځنه پيل کېږي، زه حق نه لرم ووايم چې زما په ساعت کې د ستونو لس بجې ښودل، د کليسا د زنگونو د شرنگهاری علت دی..

کليوال بزگر په دې باور دي چې د پسرلي په وروستيو ورځو کې د سرې وړمې لگېدلې، د څپرې د ونو د غوتيو گل کېدل. په رښتيا هم هر کال د پسرلي په وروستيو وختونو کې چې کله د څپرې د ونو غوتۍ کېدو لامل دی، سره وړمه لگېږي. که څه هم د پسرلي په وروستيو وختونو کې د څپرې غوتيو د گل کېدو په وخت کې د سرې وړمې د لگېدو په علت نه پوهېږم، خو نه شم کولای د کليوالو دا خبره هم ومنم چې د پسرلي په وروستيو وختونو کې د سرې وړمې لگېدل د څپرې د غوتيو غوړيدل وگڼم، دا ځکه چې د وړمې لگېدل د غوتيو له اغېز نه وتلې خبره ده.. د دغو علتونو د پوهېدنې لپاره بايد زه چور خپل نظر او د څپرې ډول بدل کړم، او د.. زنگونو د شرنگهاری او باد قوانينو ته ځير شم. د تاريخ په اړه هم همدا سې ده او په دې برخه کې هڅې هم شوي

دي.

پر تاريخ د څارونکو قوانينو د پېژندنې لپاره موږ بايد چور خپل نظر بدل کړو، پادشاهان، جنرالان او وزيران په کراره پرېږدو او يو رنگه، بې ساري واړه عوامل چې د پرگنولارښوونه کوي، وڅپړو، هېڅڅوک نه شي کولای دا ووايي چې انسان تر کومې اندازې کولای شي له دغې لارې د تاريخ په قوانينو پوه شي، خو دا څرگنده ده چې پر دغو قوانينو پوهېدنه، له دې لارې پرته ناشونې ده او دا هم څرگنده ده چې په دې لارو کې، لا د انساني تفکر د هغو ميليون ميليون هڅو نه چې تاريخ ليکونکو د پادشاهانو، پوځي سردارانو او وزيرانو د چارو په ستاينو او د هغو د چارو او اندېښنو په سپړنه کې يې کړي دي، لا يوه هم کارولې نه ده.

۲

هغه پوځي قوتونو چې په دولسو اروپايي ژبو خبرې کولې، پر روسيې يرغل راوکړ، روسي پوځ او خلک شاتگ او نښتې ته اړوتل او هغوی د روسيې له پولونه نيولي، تر سمولينسکه، له سمولينسکه تر بارادنيو پورې له دغو پوځونو سره له نښتې مخ اړاوه. دفرانسوي پوځ د يرغل قوت لاپسي زياتېده او د مسکو يعنې د خپلې موخې په لوريې تلوار کاوه. ددغه يرغلگر پوځ قوت لکه د رالويدونکي جسم د قوت په شان څومره چې ځمکې ته رانېرېدې کېږي، لا درنېږي، خپل هدف ته په نېرېدې کېدو لا پسي زياتېده. د قحطي وهلي هېواد په زرگونه ورسته لاره ووهل شوه، دهغه له کرکه ډک وگړي شاته پاتې شوه، او څو ورست لاره لا هدف ته پاتې نه ده. دا د ناپليون د پوځ د هر سرتېري احساس دی او هغه پرمختگ او لاندې کول چې په کومې چټکۍ شوي و، په خپل سر روان و. د روسيې په پوځ کې د پرمختگ په انډول چې څومره شاته تمبول کېږي، په هماغه کچه د دشمن په وړاندې کرکه زياتېږي. څومره چې شاته تلل په هماغه اندازه دوی لا ځيرکه کېدل. د بارادنيو په څنډو کې نښتې پيل کېږي. بل هېڅ يو پوځ له نښتې سره سم داسې نه تالا والا کېږي لکه روسي پوځ، چې د نښتې سره سم سمدلاسه شاتگ ته اړه کېږي، داسې لکه يوه پوقانه چې له بلې هغه سره د لگېدو سره سم دلاسه چټکتيا زياتوي او له خپلې بې ارادې چټکتيا نه شاته لوبېږي..

روسي پوځ د مسکو تر سلو شل ورسته پورې په شا ځي. فرانسويان

جگره او سوله

تر مسکوهه رارسېږي او هلته درېږي. تر دغه پنځه ورسته د پنځو اونيو په اوږدو کې يوه نېسته هم نه کېږي. فرانسوي پوځ وړاندې نه راځي. د هغه ځناور په څېر چې مرگنی ټپي شوی وي، له ټپو يې وينې خڅپري، خپل ټپونه خټي، فرانسوي پوځ هم پنځه اونۍ په مسکو کې ولاړ پاتېږي. هېڅ تکل او کره نه لري او ناڅاپه له هر نوي لامله پرته، بېرته زغلي او تنبتي. فرانسوي پوځ د کالوژسکایا لارې ته وردانگي (ځکه تر بري نه وروسته، مالایاروسلاوسکایا، کې د جگرې ډگر د دوی تر ولکې لاندې پاتېږي) او پرته له هغه چې په يوې نېستې کې هم ونښلي، په زیاتېدونکې چټکتیا تر سمولینسکه او بیا له سمولینسکه ترویلنا او له هغه ځایه تر برزینا پورې او بیا شاته او شاته تنبتي.

د اگست د ۲۲ مې ورځې په ماښام کوتوزوف او د روس ټول پوځ په دې ډاډه کېږي چې جگره گټل شوې ده. کوتوزوف ټولواک ته په همدې توگه ولیکل. کوتوزوف امر وکړ چې ټول د دښمن د بشپړې ماتې لپاره یوې جگرې ته چمتو شي، خو نه له دې کبله چې دی څوک وغولوي، بلکې دی د جگرې د نورو ټولو گډونکوونکو په شان پوهېده چې دښمن مات شوی، خو هغه باید په بشپړه توگه مات شي.

نو د هغې ورځې په ماښام او بله ورځ یو په بل پسې د زیاتې مرگ ژوبلې خبرونه رارسېدل. نیم پوځ نابود شوی او د نوې جگرې دوام دانساني قوت له مخې ناشونی و.

څنگه دې خبرې امکان لاره چې د اطلاعاتو د نه لرلو، د ټپیانو د نه راټولولو، د وسلو او مهماتو د نه برابرولو، د وژلو شویو د شمېر د نه معلومولو او د وژلو شویو قوماندانانو پر ځای د نویو هغو له ټاکنو نه پرته او مخکې له هغه چې سرتېري ماره، ویده او هوسا شي، بیا د اوربل فرمان ورکړ شي؟ خوددې پر ځای، د بلې ورځې پر سهار

جگړه او سوله

فرانسوي پوځونو په هماغه پخوانی قوت او چټکتیا... په خپل سر پر روسي پوځ ورو د انگل. کونوزوف هم غوښتل بله ورځ يرغل وکړي او نور ټول پوځ هم همداسې غوښتل، خو د يرغل لپاره يوازې هيله او غوښتنه پوره نه دي، بلکې د يرغل لپاره بايد امکانات چمتوشي، خو دغه امکانات نه و. پوځ په داسې حال و چې بايد يو منزل شاته تللی وای، بيا بل سهار هم کټ مټ د همداسې يو بل منزل، شاته تگه پرته نه کېده او بل وار بيا درېيم منزل ته شاته تگ. په پای کې د سپتمبر په لومړۍ ورځې، چې کله پوځ مسکو ته ورسېد، سره له هغه چې د ټولو په زړه کې لېوالتيا او د سربسندنې مينه هڅېدلې، يونه ايليدونکی قوت، پوځ شاته، د مسکو بلې خواته تگ ته اړ کړ. او پوځ يو بل منزل چې وروستی منزل و، شاته لاړ او مسکو يې دښمن ته پرېښود.

دهغو کسانو لپاره چې د عادت له مخې گمان کوي، قوماندان د نښتو او په ټوليزه توگه د جگړې نقشه، هماغه زموږ د هر يو په شان طرحه کوي، يعنې په خپل دفتر کې د نقشي په وړاندې کيني، خريطي جوړوي، چې څنگه او چېرې به دا يا هغه برید کوي او يا څنگه به دا يا هغه جگړه پيل کېږي. او دا پوښتنې کوي چې ولې کونوزوف د شاتگ وخت داسې يا هسې ونه ټاکه؟ يا ولې هغه د فيلي له سيمې مخکې دريځ او سنگر، ونه نیو؟ يا ولې هغه د مسکو د پرېښودو نه سمدلاسه وروسته د کالوژسکيا لارې ته ورو د انگل، او نورې نورې پوښتنې، هغه کسان چې په دغه راز فکر کولو عادت شوي دي، دا هېروي او يا په دې نه پوهېږي چې قوماندان يا ستر قوماندان په څه جبري شرايطو کې دندې ترسره کوي، د قوماندانانو کار او پرېکړې د هغه څه سره هېڅ ورته نه دي، چې مورې يې فکر کوو او يا په خپلو کوټو کې ناست يو او په هغه يا دغه ډگر کې ددې يا هغه شمېر پوځيانو په گډون په

جگړه او سوله

ټاکلي، وخت کې د جگړې تصوير باسو. هېڅ کله، هېڅ ستر قوماندان د جگړې په پيل کې په هغه حالت کې نه وي، چې مور ولسي خلک يې تصور کوو، هغه تل د يو شمېر پرله پسې وده په حال پېښو په منځ کې راگير وي، چې آن يوه شېبه هم نه شي کولای د پېښو اهميت او ارزښت وموندلی شي او هغو ته ځير شي. پېښې په نامحسوسه بڼه، شېبه په شېبه راڅرگندېږي او اهميت پيدا کوي. او ستر قوماندان د دغې پرله پسې ودې په هرې يوې شېبه کې د کرکيچونو جرولوبو، دوکو، خيالونو، ناوړه اړيکو تراغېزو لاندې، وړاندیزونو، لارښوونو، گواښونو او د سيمو ناپېژندنې په منځ کې راگير وي او تل دې ته اړ وي چې بې شمېره متضادو او يو له بل سره بې اړوندو بې شمېره پوښتنو ته، بې شمېره ځوابونه ووايي.

پوهان او پوځي څېړونکي په خورا زغرده وايي چې کوتوزوف بايد د پرخوا پوځ د کالوژسکايا د لارې پلوتو ته څو ځولای وای، او ويل کېږي چې آن چا داسې وړاندیز هم ورته کړی و، خو قوماندان په تېره بيا په سختو شېبو کې نه يوه، بلکې هم مهاله لسگونې طرحې لري، دغه طرحې چې ټولې يو له بله توپير هم لري، قوماندان، د دغو طرحو هر يوه د تاکتيکي او ستراتيژيکي څېړنو په رڼا کې سنجوي او د ستر قوماندان دنده داده چې د دغو طرحو نه يوه وټاکي، خو هغه دا کار نه شي کولای. وخت او پېښې د چا انتظار نه کوي، د ساري په توگه هغه ته وړاندیز کوي چې د مياشتې په اته ويستمه نېټه د کالوژسکايا د واپس پلو څو څېرې، خو په دې وخت کې د ميلارادوويچ له خوا ناڅاپه او په چټکۍ يو استازی راځي او پوښتنه کوي چې آيا سمدلاسه پر فرانسويانو ورودانگي او يا شاته لار شي؟ هغه بايد په همدې شېبه کې پريکړه وکړي او ځواب ووايي. که د شاتگ قوماندانه ورکړي، له هغه

جگړه او سوله

واټه به لرې شي، چې دوی به د ورنه پدې کېدو وړاندیز کړی و، بیا سر یاور پوښتنه کوي خواره او کالي چېرې یوسي؟ او بل ډاگي استازی د ټولواک یو لیک راوړي او په هغه کې د مسکو په نه تسلیمېدو ټینګار کوي، او د صحرايي روغتون مشر بیا پوښتي چې ټپیان چېرې ولېږدوي؟ له بله پلوه د هغه سیال د کالوژسکایا د لارې په اړه نوي وړاندیز کوي چې په دې اړه د لومړي هغه سره چور توپیر لري. د ستر قوماندان ستوماني او سترپیا داسې ده چې خوب او آرامۍ ته اړتیا لري. په دې وخت کې یو زور او د درناوی وړ جنرال راځي وایي چې د هغه حق خوړل شوی، هغه نښان او سوغات یې چې باید اخیستی وای، چا نه دي ورکړي. .. هغه افسر چې د سېمې څار ته لېږل شوی و، راځي او د هغه څه برخلاف خبرونه راوړي، چې همدې څارنې ته پخواني ګمارل شوی افسر راوړي وو...

او داسې کسان هم شته چې عادت شوي، د ستر قوماندان د کار په دغو شرایطو یا نه پوهېږي او یا هغه هېروي. د ساري په توګه هغوی د فیلي په سیمه کې د پوځ حال څېړي او تصور کوي چې ستر قوماندان د سپتمبر په لومړۍ نېټه کولای شو په لوی لاس او آزاده توګه د مسکو د ساتنې یا تسلیمې په اړه پریکړه وکړي، حال دا چې کله روسي پوځ د مسکو په پنځه ورستی کې و، اصلا دغه شان پوښتنه چا یادوله هم نه. نو ویل کېږي چې دغه پریکړه څه وخت شوې ده؟ دا دريسا په څنډو کې، هم د سمولینسک په شاوخوا کې او له ټولونو نه د پام وړ د اګست په ۲۴ مه نېټه په شوار دینو کې او د اګست په ۲۲ مه نېټه په بارادنیو کې، او د بارادنیو نه د فیلي پلوتو ته د شاتګ په هره ورځ هر ساعت او هره دقیقه کې شوې وه.

۳

روسي پوځونو د بارادنيو تر پيرېنښودو وروسته په فيلي کي ودریدل. يورمولوف چې د ځايونو او سيمې د کتنې او څارنې لپاره تللی و، راستون شو. فيلد مارشال ته ورغی او وې ويل:

-په دې موضع او ځای کي جنگېدل ناشوني دي.

کو توزوف، په خورا تعجب هغه ته وکتل او له هغه يې وغوښتل چې خپله خبره تکرار کړي. کله چې هغه خپله خبره وکړه، کو توزوف هغه ته لاس وروړاندې کړ او وې ويل:

-لاس دې راکړه !

د هغه لاس يې داسې واپراوه چې نبض يې وگوري او ورته وې ويل:

-ته خو جوړ يې گرانه ! پام دې ده، چې څه وايئ ؟

کو توزوف، د پاکلونيا له غونډۍ سره د دارگاميليو فسکي له تم ځايه شپږ ورسته لرې، له خپلې گاډۍ نه کوز او د واټ څنگ ته پريوې اوږدې څوکۍ کېناست. د جنرالانو يوه لويه بي شمېره ډله يې شاوخوا ته راټول شول. گراف راستويچين له مسکوه راوړسېد او له دوی سره يو ځای شو. د مشرانو ټوله دغه غوره ټولنه چې په څو ډلو ويشل شوي وه، په خپل منع کې د دغې پوځي موضع د گټې او تاوان، د پوځونو د دريغ او موقعيت، د يادو شويو وړانديزونو، د مسکود حالاتو او په ټولې ډول د جگړې په اړه غږيدل. که څه هم ټول په دې پوهېدل چې په پوځي شورا کې د گډون لپاره رابلل شوي نه دي، که څه هم غونډه يې د شورا په نامه نه يادیده، خو په حقيقت کې د دوی

جگړه او سوله

راتوليدل پوځي شورا ته ورته و. ټولې خبرې اترې د عمومي حالاتو په اړه وې. که چا د خپل ژوند يا کومه بله ځانگړه خبره کوله، هغه به يې په پټه پټه او په کراره کوله او سمدلاسه به بېرته ټوليزو خبرو اترو ته راستنېدل. د دغو ټولو خلکو په منځ کې نه کومه ټوکه، نه خدا او نه آن کومه موسکا ليدله کېدای شوه. داسې برېښېده چې ټول هڅه کوي، له حالاتو سره سم ځان برابر کړي. ټولو ډلو د غږيدا او خبرو اترو په لړ کې هڅه کوله، ځان ستر قوماندان ته نېرېدې وساتي. (هغه اوږده څوکۍ چې دی پرې ناست و، د دغو ډلو په منځنۍ برخه کې اېښودل شوي وه). دوی داسې غږيدل چې هغه کولای شول، د دوی خبرې واورې. ستر قوماندان د هغوی خبرې اوريدې، که څه هم کله به يې د هغه څه په اړه چې دده په شاوخوا کې غږيدل، پوښتنې کولې، خو خپله به يې په هغو کې نه گډون کاوه او نه يې خپل نظر په کې څرگند اوه. کله به يې چې ډېر وخت د يوې ډلې خبرې واورېدې، په ناخوښۍ به يې له هغې نه داسې مخ واړاوه چې گواکې هغوی اصلاً د هغه څه په اړه چې دی يې غوښتونکی دی، نه غږېږي. که کوم چا به، د غوره شوي دريځ او موضع په اړه، هغه هم نه د دغه دريځ د پوځي ځانگړتياوو، بلکې د هغه چا فکري توانايي ته گوته نيوله، چې دغه دريځ يې غوره او ټاکلی دی. بلې ډلې هڅه کوله دا په ډاگه کړي چې تېروتنه لاد مخه شوې ده، ځکه د جگړې د پيل پريکړه بايد درې ورځې د مخه شوې وای... په بله ډله کې گراف راستوېچين په دې اړه غږيده چې دی چمتو دی د مسکوله اړيکيانو سره د پلازمينې د ساتنې لپاره د دغه ښار په کوڅو کې ځان څار کړي، خو دی به خپله هغه خوابدي هېره نه کړي چې دده د نه خبرتيا له امله ده ته پيدا شوې وه او زياته يې کړه، که دی په هر څه پوره خبر وای، نن په حالات بل ډول وای... يوې بلې ډلې هسې اپلټې غږولې. د

جگره او سوله

کوتوزوف پر خبرې دم په دم د خواشینۍ او پریشانی نښې زیاتېدې، له دغو ټولو خبرواترو نه یو څه کوتوزوف ته څرگندیدل:

د مسکو ساتنه په هېڅ ډول امکان نه لري..

افسران څه چې آن سرتېرو هم په دې اړه خبرې کولې او د پوځ دریغ یې خورا ژوبل او خراب او داسې گانه چې د دفاع کولو نه دی، نوله همدې کبله دوی نه شي کولای هغه ځای کې و جنگېږي چې هلته ماته هرومرو گڼي. که څه هم چې بینیکسین پر دغه نظر ټینگار کاوه او نورو هم لا په دې اړه خبرې کولې، خو دې خبرې په اصل کې هېڅ معنا نه لرله، دا یوازې د خبرو اترو لپاره یوه پلمه او د لویې دوکې لپاره یوه وسیله وه. او کوتوزوف په دې نښه پوهېده.

بینیکسین ددې دریغ په غوره کېدو، په ټینګه د خپلې روسي هېواد پالنې یادونه کوله (دا هغه څه و چې نه یې شو کولای د کوتوزوف تندی تریو نه کړي) اوله مسکوه یې د دفاع په دریغ سخت ټینگار کاوه. کوتوزوف ته لکه د لمر په شان د بینیکسین نظر څرگند او په دې پوهېده چې که دا جگره بایلودل شي، د ماتې گناه به د کوتوزوف پر غاړه وراچوي. ځکه چې پوځ یې پرته له هغه چې کومه نښته کړې وي، د وریووي (مرغیو غرونو) پورې رسولې دی. او که جگره وگتله شي ټول ویاړ به یې ځکه دده وي چې خریطه دده ده او که چور دده وړاندیز منل شوی نه وای، د مسکو د تسلیمۍ د دوکې له پرې به یې ځان خلاص کړی و، خو بویا قوماندان اوس د یوې دوکې خیال هم نه ساته، هغه د یوې وحشتناکې پوښتنې په اړه فکر کاوه او ددغې پوښتنې ځواب ده له هېڅ چانه اوریده، د هغه لپاره اوس دې پوښتنې ځواب نه شو پیدا کولی چې:

- آیا دا زه وم چې پرې مې ښودل، ناپلیون تر مسکو پورې راشي؟ او

جگړه او سوله

څه وخت مې دا کار وکړ؟ پروښ شپه مې چې پلا تونوف ته د شاتګ قومانده ورکړه؟ یا درې ورځې مخکې چې یوه شپبه ویده شوم او قومانده مې بینګسین ته وسپارله؟ او یا لاله هغه نه مخکې؟ نو څه وخت؟ څه وخت دغه وحشتناک کار شوی دی؟ په هر حال مسکو باید پرېښودل شي، پوځ باید شاته لاړشي او دا قومانده باید ورکړل شي، د دغه شان قوماندې ورکول او له ستړې قوماندانۍ نه لاس اخیستل هغه ته یو شان و برېښېدل. د دې ترڅنګ هغه د واک لېواله او له هغه سره رېډی شوی و. (هغه درناوی چې په ترکیه کې شهزاده پرازروفسکي چې ده خدمت ورسره کاوه، کېده، دده رخه راپاروله) هغه په دې ډاډمن و چې د روسیې د ژغورنې برخلیک ځکه دده په نامه لیکل شوی دی چې دی ستړې قوماندانۍ ته د ټولو اک د خوښې برخلاف، ولس گمارلی دی. هغه په دې ډاډمن و چې دی دی، چې په اوسنیو سختو شرایطو کې کولای شي د پوځ د مشر په توګه پاتې شي، هغه په دې ډاډه و چې هغه په نړۍ کې یو له هغو یوازینو کسانو نه دی چې توان لري، نه ماتېدونکی ناپلیون خپل دښمن وګڼي، نو له دې کبله د هغو قوماندو له خیاله به په ویره کې شو چې ده باید ورکړې وای.

نو باید کومه پرېکړه شوې وای، باید هغه خبرې اترې چې دده په شاوخوا کې روانې وې او کرار کرار یې د واده د جرګو مرکو بڼه غوره کوله، پای ته رسېدلی وای.

هغه مشر جنرالان ځانته وروبلل، له خپلې اوږدې څوکۍ نه پاڅېد او د فیلي خواته چې ګاډۍ یې هلته ولاړه وه ورغی او وې ویل:

- دا زما ککره بڼه ده او که خرابه ده، هر څه چې ده، ده. په بل هېڅ چا باور نه شته.

۴

د ورځې په دوو بجو د کلیوال اندرې سوآستیانوف په کور کې چې د کلي تر ټولو لوی او غوره کور و، جرگه راټوله شوې وه. بزگر کلیوال، بنځې او ماشومان د ساده کلیوالو بزگرو لویه کورنۍ، په لوگي وهلي توره کوټه کې، له دالانه آیلو راغونډ وو. یوازي د اندرې شپږ کلنه لمسی، کمکی مالاشا، چې والا حضرت (کوتوزوف) پر هغې لاس تېر کړی و او دچای څکلو په وخت کې یې یوه ټوټه قند ورکړی و، د لویې کوټې د بخاری بنۍ خواته ناستې پاتې وه. کمکی مالاشا، د بخاری له څنگه، په حیا خو خوشالی د هغو جنرالانو دریشپو، نښانونو او صلیبونو ته کتل، چې یو په بل پسې کوټې ته راننول او د کوټې په کنج کې د سپېڅلي شمایل تر لاندې پر ولاړې اوږدې څوکۍ کېناستل. مشر بابا (مالاشا په زړه کې کوتوزوف په دې نامه یاد او) له نورو نه جلا، د بخاری شاته، په یوه تیاره کنج کې پر یوې ټیټې څوکۍ ناست و. پرله پسې یې غاړې تازه کولې او د خپلې دریشۍ غاړه یې سره له هغه چې تنۍ یې خلاصې وي، او گواکې غاړه یې تخنوله، پرله پسې لاپسې خلاصوله. رارسېدونکي کسان یو په بل پسې فیلد مارشال ته ورنېرېدې کېدل. کوتوزوف به د یونیم تن لاس کېنښکودو او یونیم تن ته یې یوازي سر بنسور او ده یاوړ قیصروف غوښتل د کوتوزوف تر مخې د کړکۍ پرده لرې کړي، خو کوتوزوف په خواشینۍ دهغه خواته لاس وبنسور او او قیصروف پوه شو، چې والا حضرت نه غواړي چې څوک یې خپره وويني.

جگړه او سوله

د نښتر دلرگي نه د جوړ شوي ميز شا او خواته، چې خريطي،
 نقشي، پنسلونه او کاغذونه پرې پراته وو، دومره خلک راټول شوي
 وو، چې گمارل شوي لارل او نورې څوکۍ يې راوړې او ميز ته يې
 کېښودې. پردغو اوږدو څو کيو د راغلو کسانو نه، يورمولوف،
 قيصروف او تول کېناستل. بارکلي دوتولي، چې رنگ يې الوتي،
 ناروغو ته ورته، سپين تندي، چې د شنه سر له امله ډېر اوږد برېښېده،
 او د گيورگي نښان يې په غاړه کې پروت و، تر شمایل لاندې دغونډې
 تر ټولو نه په بر سر کې ناست و. دا دويمه ورځ و چې تبې په عذاب کړې
 و او د هغه له بدمرغۍ نه همدا اوس ريرديد ا پسي اخېستی و او ځان
 يې سخت خوږيدده. او واروف، يې تر څنگه ناست و. د تل په شان په
 چندان نه لوړ آوازي يې (د ټولو په شان) په داسې حال کې چې لاسونه يې
 يو ډول بنورول، له هغه سره غړيدده. گردی دختوروف چې لنډ وني او
 خورب و، وروځې پورته وړې، لاسونه يې پر گيډه ايښي وو او په خورا
 پام يې غوږ نيولی و. بلې خواته يې گراف آسترمان تولستوی ناست
 و، خپل ځير سر يې چې غبرگې ځيرکې سترگې يې ځلېدلې، په لاس
 تکیه کړې او په خپلو خيالونو کې ډوب و. رايوفسکي، چې د عادت له
 مخې يې خپلې څړوندې څنې تر غوږو تاوولې په تلوار سره کله
 کوتوزوف او کله ناکله د کوټې دروازي ته کتل. د کونوفينځينه،
 زغرده، ښکلې او مهربانه څېره تانده ځلېدله او ځيرکه موسکا يې پر
 شونډو خوره وه، سترگې يې د مالا شاله سترگو سره ولگېدې، هغې ته
 يې سترگه کېښکودې او هغه يې په خندا کړه، ټول بينيگسين ته چې د
 جبهې د کتلو په پلمه يې خپله خوږه غرمۍ پای ته رسوله، سترگه په
 لاره وو. له څلورو نه تر شپږو بجو پورې د هغه د راتگ په هيله غونډه
 پيل نه شوه او په هسې خبرو چې جگړې پورې يې هېڅ اړه نه لرله، وخت

جگړه او سوله

تېر شو.

همدا چې بينيگسين کوټې ته راننوت، کو تو زوف له ناست کنج نه راووت او ميز ته په دې اندازه ورنېرېدې شو چې دده پر مخ، پر ميز د لگېدلو شمعونو رڼا نه لگېده. بينيگسين جرگه په دې پوښتنې پيل کړه:

-آيا د روسيې سپېڅلې پخوانۍ پلازمېنه بې جگړې تسليم شي او يا له هغې نه دفاع وشي؟ پر ټولو يوه اوږده او درنه چوپتيا خوره شوه، پر ټولو څېرو خواشيني راپريوته او په دې چوپتيا کې د کو تو زوف د خريدو او توخېدو کرار جر او خواشيني غږ او ريډل کېده. ټولو سترگو هغه ته کتل. ملاشا هم بابا ته ځير وه. هغه تر ټولو نه هغه ته نېرېدې ناسته او وي ليدل چې څنگه يې مخ گونځی گونځی او تکل يې کړی و چې وژاړي، خو ناڅاپه يې په خورا قهر په دې تمه چې د هغه دوکه والی راڅرگند کړي، د بينيگسين خبره تکرار کړه:

-د روسيې سپېڅلې او لرغونې پلازمېنه! جلالتمابه اجازه را کړئ درته ووايم چې د يوه روسي لپاره دا پوښتنه چور بې معنا ده. (خپل دروند ځان يې لېر اوړاندې کړ). دا پوښتنه بايد داسې ونه شي او دا پوښتنه بې معنا پوښتنه ده. هغه پوښتنه چې تاسو ما د هغې په اړه خبرو ته دلته رابللي ياستئ، هغه د جگړې خبره ده. پوښتنه يا خبره داسې ده: روسيه يوازې د هغې پوځ ژغورلی شي، بڼه به دا وي چې جگړه پيل شي؟ آيا دا به مو په گټه وي چې گواښ و منو، پوځ او مسکو له لاسه ورکړو او يا مسکو بې له جگړې پرته تسليم کړو؟ هو، د دغې پوښتنې په اړه مې غوښتل ستاسو نظر واورم. (او هغه بېرته په خپله څوکۍ کې شاته تکیه وکړه)

خبرې اترې تودې شوې. بينيگسين لا لوبه بايللې نه وه گڼلې. که څه

جگړه او سوله

هم د فيلي له سيمې نه د باندي يې د دفاعي جگړې د ناشوني والي په اړه، د باركلي او ځينو نورو نظر ومانه، هغه د روسي هېواد پالنې او د مسكو په مينه كې تر لېونتوبه ووتيا په بنودنې، دا وړانديز و كړ چې د شپې له خوانه پوځونه د جبهې له بنۍ خوانه كينې خواته ولېږدوي او سباته د فرانسوي كړنو په كينې خوا يرغل وكړي. دلته نظرونو، خورا توپير درلود، څوك ددې نظر په پلوي او څوك هم له هغه سره په مخالفت كې ودريدل. يورمولوف، دوختورف او رايوفسكي د بينيگسين ملاتړ وكړ. د مسكو د تسليمۍ نه مخكې، د سربندني د احساس يا د ځينو ځانگړو خبرو له مخې ددغو جنرالانو په دې سر نه خلاصېده چې دغه جرگه ددې واک نه لري، چې د روانې جگړې بهير بدل كړاي شي او په دې نه پوهېدل چې مسكو لا وخته تسليم شوی دی. نور جنرالان په دې پوهېدل او د مسكو په اړه له خبرو نه په ډډه كولو سره يې غوښتل په دې اړه پريكړه وشي. چې پوځونه تر شاتگ نه وروسته څه وكړي. مالاښا چې دا ټول يې تر مخې تېرېدل، دې جرگې او د هغو مركو او خبرو ته په بله سترگه كتل. هغې داسې تصور كاوه چې ټوله خبره د لوی بابا (كوتوزوف) او د اوږد لمني (دې په زړه كې يې بينيگسين په دې نامه نومولی و) بينيگسين تر منځ روانه ده. هغې ليدل چې خبرو د ناندریو بڼه پيدا كړې او دې په زړه كې د بابا ملاتړ كاوه. د خبرو اترو په منځ كې يې د بابا يو ځير خوله ملنډو سره مل غلچك ته پام شو، چې بينيگسين ته گوري او تر هغه نه وروسته يې پام او په دې خوشاله هم شوه چې بابا اوږد لمني ته څه وويل، د بابا تردې خبرې وروسته، بينيگسين تك سور شو، پاڅېد او دې خوا هغې خوا په گرځېدو شو. هغې خبرې چې په بينيگسين دومره اغېز كړی و، د كوتوزوف هغه يادونې وې چې د بينيگسين د هغه وړانديز په اړه يې

جگړه او سوله

هغه ته کړې وې، چې ده ویلي و:

-د شپې له خوا به د جبهې د بنۍ خوا پوځونه کینې خوا ته ولېږدول شي او سبا به بیا د فرانسویانو د جبهې په بنۍ خوا یرغل وشي.

کوټوزوف وویل:

-زه نه شم کولای د گراف وړاندیز ومنم. د بنمن ته نېرېدې د پوځونو ځای پر ځای کول، تل گوا بنمن کار او د جگړو تاریخ ددې خبرې خورا ښه شاهد دی. د ساري په توگه.. (کوټوزوف گواکې چې په فکر کې ډوب او د خپلو خبرو د تایید د لټولو لپاره په ساده غلچک بینینگسین ته وکتل) هوکې! د ساري په توگه دا به ښه بېلگه وي چې د فریدلاند جگړې ته وگورو. زه داسې تصور کوم چې د گراف به ښه په یاد وي چې په دغې جگړې کې زموږ د ماتې یوازینی علت دا و چې زموږ پوځونه د بنمن ته خورا نېرېدې پراته او خپل دریغ یې بدل کړی و. تردې وروسته یوه چوپتیا چې ټولو ته خورا اوږده و برېښېده، راخوره شوه.

خبرې اترې بیا پیل شوې، خو لېوالتیا یې ځکه نه درلوده، چې ټولو داسې احساسوله چې نور نو د غږیدو لپاره څه پاتې نه دي.

ددغو پرله پسې چوپتیاوو نه د یوې په اوږدو کې، کوټوزوف یو ژور سوږ اسویلی ووېست، داسې برېښېده چې هغه غواړي څه ووايي، ټولو هغه ته وروکتل، هغه وویل: ښاغلو!

-لاس چې مات شي غاړې ته راځي، اوس د هر شي تاوان باید زه

ورکړم.

هغه په کراره پاڅېد، د میز خوا ته ورغی او وې ویل:

-ښاغلو! ما ستاسو خبرې واورېدې، کېدای شي ستاسو ځېنې له ما سره دا ومني. چې (لږ ځنډنی شو او بیا یې وویل) د هغه واک له مخې چې ټولو واک او ولس راکړی د شاتگ قوماند وروکوم.

جگړه او سوله

د کوتوزوف تردغې خبرې وروسته، جنرالان په داسې، رسمي، چوپي چوپيا او احتياط خواره واره شول، لکه په اديرې کې چې د مړې تر خښېدو وروسته خلک خورېږي.

خېنې جنرالان په ټيټ او داسې ژبه له هغه سره غږيدل چې له هميشني حالت نه يې زيات توپير لاره.

مالاشا (له پخوا نه ورته سترگه په لاره وه، چې مانېامنی و خوري) چې پښې يې په تېۍ تېلې او شا يې ديواله ته لگولې وه، له تېۍ نه راکوزه شوه د جنرالانو له منځه راتېره او په تلوار له دروازي نه ووت، له هغه وروسته چې جنرالان ووتل، کوتوزوف تر ډېرې پورې هلته پاتې شو، ځنگلې يې پر مېز لگولې وې او په پرله پسې ډول په خيال کې له هماغې وحشتناکې پوښتنې سره لاس وگريوان و: څه وخت؟ څه وخت د مسکو تسليمېدو ته اړ شو؟ هغه څنگه پرېښودل شو؟ په هغه کې د چا گناه وه؟ په تلوار يې خپل شنایدر، نومي ياور ته چې د شپې ناوخته ده ته رانوتلی و، وويل:

- ما ددې هيله نه لرله، نه ما ددې هيله نه لرله! ما اصلا په دې اړه فکر هم نه کاوه.

شنایدر ده ته وويل: والاحضرت، تاسو بايد استراحت وکړئ. پرته له هغه چې د هغه خواب ورکړي، ميز يې په پرسېدلي سوک وواهه او چغه يې کړل:

- نه، نه، د آسونو غوښه به يې خواره شي، لکه هماغه شان چې ترکان يې خوړو ته اړ وتل، هوکې، دوی به يې هم و خوري، ای کاشکې!

۵

هماغه وخت، د مسکو د پرېښودو او هغه ته د اور د ورته کېدو سره هممهاله چې له جگړې پرته د پوځ شاته تگ لا پرېکړه او ښمن و، راستوېچين چې زموږ په اند د دې ټولو پېښو لارښوونکي گڼل کېده، چور نور څه کول.

د مسکو پرېښودل او هغه ته اور ورته کول، همدا سې ضروري و لکه د بارادنيو تر جگړې وروسته پرته له جگړې نه پوځ ته د شاتگ قومانده ورکول.

هر روسي د منطقي دليل له مخې، بلکې د هغه احساس له مخې چې موږ هريو يې لرو، زموږ پلرونو درلود، کېدای شول دا احساس او اټکل کړی وای، چې څه کېدونکي دي.

له هماغه سميلينسکه رانيولې، د روسيې د خاورې په ټولو ښارونو او کليو کې د راستوېچين له گډون او د هغه له خپرونه پرته، هماغه څه پېښ شول چې په مسکو کې پېښ شول. خلک بې پروا ښمن ته سترگې په لاره وو، نه ياغي شول، نه چا څوک وډاړل، په کراره يې د خپل قسمت انتظار درلود او داسې يې انگېرله چې په خورا سختو شېبو کې به هغه څه پيدا کړي چې بايد وي کړي او همدا چې ښمن رارسېده، بيا ايانو به چې څه درلودل، هغه يې پرېښودل، او تلل، بې وزلي او خواران پاتې کېدل او هغه څه چې به پاتې و، هغو ته يې اور

جگړه او سوله

ورته کاوه او نابودول يې.

دغه انگېرنه، چې دا به داسې کېږي او تل به همدا سې کېږي، د روسي انسان په خټه کې نغښتې ده او وروسته له دې به هم نغښتې وي. او دغه احساس او له هغه نه لا غوره دا چې دغه اټکل چې مسکوه به د بنمن ته تسليمېږي، د مسکوه د روسي ټولني په زړونو کې لا په ۱۸۱۲ کال کې څرگند و، هغه کسان چې د جولای او د اگست په پای کې له مسکوه و تل پيل کړل. دا ونبودله چې هغوی دې ورځې ته سترگې په لاره وو. هغو دا ونبودله چې هغوی هر څه کولای شول، څه له ځان سره واخلي، څه يې چې غوښتل، هغه يې واخېستل، مسکوه يې پرېښود، خپل کورونه او نيمايي شتمني يې پرېښوده، هغوی په ځان کې د نغښتې هېواد پالنې له مخې داسې وکړل. هغو دا کار نه د هېواد د ژغورنې، د ځان او ماشومانو د قربانولو او ځينو نورو د لوړو چغو سوړو په بڼه، بلکې بې له چغو او نارو او په ساده توگه دا څرگنده کړه، نو له همدې کبله دهغو کړو وښه پایله لرله. هغوی ته ويل کېدل:

-له گواښه ځان ژغورل او تښتېدل شرم دی، يوازې ډارن له مسکوه تښتې، راستوېچين به په خپلو خبري پانو کې هغو ته ويل چې له مسکوه و تل، رسوايي او بې ننگي ده. هغوی ته له مسکوه و تل او تېښته ننگ و، شرم و، هغوی نه غوښتل د ډارن او بې ننگه نوم وگټي، خو بيا هم هغوی و تښتېدل، له مسکوه و تل، ځکه هغوی پوهېدل، چې بايد همدا سې وشي. ولې هغوی لارل؟ نه شو کولای تصور وکړو چې دراستوېچين او ناپليون له خوا په لاندې شويو سيمو کې د پيدا شوي وحشت بيان و کولای شي، د او سيدونکو په زړه کې د تښتې ويره راوسپړي. هغوی تښتېدل او له هر چا نه د مخه، عمر خورلي او د لوړو زده کړو خاوندان و تښتېدل او لارل. دوی ښه پوهېدل چې

جگړه او سوله

فرانسويانو، ويانا او برلين وران کړي نه دي، هغه سم پاتې دي، هغوی پوهېدل چې د ناپليون له خوا د دغو بناړونو د لاندې کولو په وخت کې خلکو له بنکلو فرانسويانو سره چې د روسانو په تېره بيا د هغو د بنځو خوښېدل، وخت په خوښۍ او کرارۍ تېر کړی و. هغوی تلل، هغوی له دې کبله تلل چې د روسي وگړو لپاره دا مهمه نه وه چې د فرانسوي پوځ تر واک لاندې په مسکو کې ژوند ښه تېرېږي او که بد؟ هغه تلل او تېنښتېدل، ځکه تر فرانسوي واک لاندې ژوند د هغو لپاره د زغم وړ نه و. دغه ژوند تر بل هر څه نه دوی ته سپک برېښېده، هغوی د بارادنيو تر جگړې مخکې تېنښتېدلي او تر دغې جگړې وروسته، سره له هغه چې د مسکو مشر قوماندان هغوی له مسکوه دفاع ته راهڅول، لزيات او په تلوار تلل او تېنښتېدل. د مسکو ستر قوماندان ويلي و چې دی تکل لري په ايفيرسکايا (خورا د قدر وړ شمایل) شمایل لوړ او وړپوي او د هغه تر سيوري لاندې به د دښمن جگړې ته ورځي. هغه ويلي و چې بالونونه به هوا ته الوزي او فرانسويان به نابود وي، مسکويانو د راستو پيچين هغو خبري پاڼو ته چې دغه راز ملنډې يې خپرولې، پاملرنه نه کوله او تېنښتېدل. هغوی پوهېدل چې جگړه او ساتنه د پوځ کار دی، پوځ بايد و جنگېږي او هلته چې پوځ نه شي جنگېدلی، دوی به له خپلو ښځينه او چوپړانو سره پاڅېږي، د مسکو درې غونډيو ته به وڅېړي او د ناپليون په وړاندې به ودرېږي. هغوی پوهېدل چې بايد و تېنښتي، سره له هغه چې د خپلو شتمنيو په پرېښودو او د هغو پر تالان و الان کېدو يې سخت زړه خوړېده. هغوی تېنښتېدل او په دې اړه يې فکر نه کاوه چې د هغوی د لوړو معناوو شاهانه، پرمينه، لويه، بډايه پلازمېنه په اور کې ايره کېږي (ځکه دغه لوی بناړ چې له لرگيو جوړ شوی او اوسېدونکي يې هغه پرېږدي، خود به

جگړه او سوله

سوځي) هغه وټنټېدل، هغوی لارل، هر یو په خپل سر لارل، خو یوازې همدغه لېږدیدل، کوچیدل ستره پېښه وه چې تر اېده پورې به د روسي ملت د ویاړ شمله شي. هغه بډایه مېرمن چې لاد جون په میاشت کې پاڅېده، له خپلو تورو مریانو او چوپړانو سره یې مسکو پرېښود او د خپلو جايدادونو په تکل د سراتوف د ولایت په لور وخوځېدله، همدا پټا احساس یې په زړه کې نغښتی و چې د ناپلیون واک ته به غاړه نه ږدي، خو له دې ډاریده چې د راستو پېچین په سپارښتنه د هغه تگ ته خنډ پېښ نه شي، په خورا سادګۍ او رښتینتوب یې په هغه لور په چاره کې ګه ون وکړ چې روسیه یې وژغورله، خو ګراف راستو پېچین چې له یو پلوه مسکوه تېښبه بې تنګي بلله له بله پلوه یې خپلې دولتي ځانګې له مسکوه لېږدولې، هغه، هغه و سلې چې له کاره لویدلې وې، نشیانو او لوچکانو ته ویشلې، کله به یې خپله شمایل لوړول او ډلې به یې جوړولې او بیا یې خپله د پاپ اګوستین له خوا له ښاره د شمایلو او د هغه د سپېڅلو شیانو د لېږدولو مخنیوی کاوه، کله به یې په ملنډو ویل چې مسکوه ته اور ورته کوي او خنډل به یې چې خپل کور یې خپله سوځولی دی، بیا یې په یوه پاڼه کې لیکل چې دده روزنتون ته فرانسویانو اور ورته کړی دی. .. کله به یې مسکویانو ته حکم وکړ چې، که په هر چا د جاسوس ګمان وشي، هغه دې ونسي او ده ته دې وسپاري او کله به یې ددغه شان چارو سرته رسوونکي په خپلو کړو ملامتول. کله به یې ټول فرانسویان له مسکوه شړل او کله به یې بیا مېرمن او برشالمي، ته چې د فرانسویانو مرکز یې په مسکو کې جوړ کړی و، اجازه ورکوله په دې ښار کې پاتې شي. یا به یې په زغرده سپارښتنه وکړه چې د پوستې د ادارې سپین ږیری مشر کلو چاروف چې د درناوی وړ بودا و، پرته له هغه چې ګناه یې معلومه وي، ونیسي

جگره او سوله

او له بناري يې وشړي، کله به يې د بنار خلک د بنار درې غونډيو (يو خای نوم دی) ته له ناپليون سره د جگرې لپاره وروبلل او کله به يې بيا کوم خوان فرانسوي يوازې پرېښود. هغه به ووژل شو او دی به د کورد شا دروازې له لارې وتښتېد، کله به يې ويل چې د مسکو تر سقوط وروسته به ژوندی پاتې نه شي او کله به يې د فرانسوي شعرونو په کتابگوټي کې په دې جگره کې د خپل گډون په اړه شعرونه ليکل. دغه سړی، د دغه شان پېښو په اغېز او اهميت نه پوهېده، هغه غوښتل يوازې داسې يو څه وکړي چې دده له خوا شوی وي، دی په کې څرگند شي او دی په کې د پام وړ وي. هغه غوښتل داسې يوه چاره تره سره کړي چې هېواد پالنه او اتلواله وگڼل شي اولکه د ماشومانو په څېر ديوي ستري هېواد پالنې او اتلوالی لپاره، لکه له خلکو نه د مسکو تشيدو ته خونبي وکړي، وځاندي او د هغه د سوځېدو اور ته وگډېږي. هغه هڅه کوله په خپلو وړو لاسونو د ولس د هغه سيلاو مخه ونيسي، لږ يې وځنډوي، هغه سيلاو چې دی يې هم لکه نيزه ولی له ځان سره وړ.

٦

ایلین، له درباریانو سره مل، له ویلنا نه پترزبورگ ته راستنه شوه، خو د حال مزه یې نه وه.

هغه، په پترزبورگ کې د یوه داسې لوړ پوړي چارواکې تر ځانگړي ملاتړ او پاملرنې لاندې وه چې په دولت کې یې خورا لوړ دريځ درلود. هغې په ویلنا کې له یوه بهرنی شهزاده سره هم پېژندگلوی پیدا کړې او د پر سره خواره شوي وو. کله چې ایلین پترزبورگ ته راستنه شوه، شهزاده او دغه بډای مخور دواړه په پترزبورگ کې وو، دواړو له هغې سره د دوستۍ خبرې کولې، ایلین ته په ژوند کې د لومړي ځل لپاره داسې ستونزه چې دې ته یې نوی والی لاره راپیدا شوه، دې غوښتل له دواړو سره خپلې نېرېدې اړیکې وساتي او یو هم له ځانه خفه نه کړي.

دغه شان ستونزه چې بلې هرې ښځې ته گرانه برېښېده، یو ځل هم گرافینه بیزاو خوفا (ایلین) پریشان نه کړه، هغې هسې د خورا ځیرکې او هوښیارې ښځې نوم، نه و گټلی. که هغې غوښتای هر څه پټ کړي او په دوکو دوکو له دغه کرکيچن دريځه ځان وژغوري او ځان ملامت وگڼي، هر څه به خراب شوي وای، خو ایلین د دې برخلاف، لکه د رښتیني لوړ انسان په توگه چې هر څه کولای شي، ځان په بشپړه توگه یو په یو هغه رښتینتوب ته چې دې باور پرې لاره وسپاره او ټوله گناه

جگړه او سوله

بې په نورو ورواچوله.

لومړی ځل چې ځوان شهزاده، زړه وکړ او هغه ته يې د هغې د کړو له امله د ملامتۍ په نښه څه وويل، هغې خپل ښکلی سر راوچت او نيم پلو يې هغه ته وروکتل او په زغرده يې وويل:

- دا هم د نارينو بې رحمه ځانغوښتنه ده، البته ما هم تر دې نه ښه هيله نه لرله. ښځه له تاسو نه ځان څاروي، زور پرې او دا يې هم پالنه او آفرين، تاسو والا حضرت ته وایم! تاسو څنگه ځان ته دا حق ورکوئ، چې نور زما د دوستۍ او پېژندگلوئ په اړه وپوښتئ؟ دا سپری پر ما تر پلاره هم زيات حق لري.

بهرني شهزاده غوښتل څه ووايي، خو ايلين د هغه خبره پرې کړه او وې ويل:

- نو، ښه ده، کېدای شي. زما په وړاندې د هغه احساسات د پلار احساساتو ته ورته نه دي، خودا د دې دليل نه دی چې زه د خپل کور دروازه د هغه په وړاندې وتړم، زه نارينه نه يم چې د ښو ځواب په ناشکری ادا کړم. خپل لاس يې پر خپل ښکلي او وتلي ټټر کېښود، سترگې يې آسمان پلو ته وغړولې او زياته يې کړه:

- تاسو والا حضرت بايد پوه شئ، چې زه د خپلو ژورو احساساتو حساب يوازې خدای او خپل وجدان ته ورکوم.
- نه، نه د خدای لپاره، زما خبرو ته لږ غور شئ.

- ښه ده، له ما سره واده وکړئ، ستاسو مينځه به شم.

- آغلې! دا خو ناشونې خبره ده.

ايلين په ژړا شوه او وې ويل:

- تاسو ځانته دا حق نه ورکوئ چې ما سره د واده کولو تر کچې

راتيټه شئ، تاسو...

جگړه او سوله

شهزاده هڅه کوله هغه آرامه کړي، ایلین چې اوبنکې یې راتوییدی (هغې گواکې ځان هېر کړی و) ویل چې هېڅ څوک نه شي کولای د هغې دمېره کولو خنډ شي، ځکه د څو وار واده کولو ډېرې بېلگې شته (که څه هم په هغه وخت کې د څو بنځو درلودل، خورا کم و، خو هغې د ناپليون او څو نورو لوړ پوړو چارواکو نوم واخېست) هغې زیاته کړه، چې هغې هېڅکله داسې رښتیني مېره نه درلود او دا تل د نارینو قرباني شوې ده.

بهرني شهزاده چې تسلیمی ته چمتو و، وویل:

-خو قوانین څنگه کېږي، مذهب..

ایلین ځواب ورکړ:

-قوانین، مذهب.. که قوانین او مذهب ونه شو کولای دا ستونزې

حل کړي، نو د څه لپاره دي.

ځوان شهزاده هک حیران و چې څنگه یې دغه ساده دلیل ته، تر هغه

وخته پورې پام شوی نه و، نوله دې کېله په دې اړه د مشورې لپاره یوې

روحاني ټولني ته چې ده له هغې سره نېږدې اړیکي لرل، ورغی.

تر دغې پېښې څو ورځې وروسته په یوې هغې پرتمینې مېلمستیا

کې چې ایلین د کامني په وچه کې په خپل یوه کلیواله باغچه کې جوړه

کړې وه، هغې ته یو سړی چې لنډ روحاني کمیس اغوستی و، سره

وروپېژاند. هغه بناغلی، ژوبر نومېده. بناغلی دوژیر ژوزویت په عمر

پوخ او څښې یې سپینې وې. توري ځلېدونکې سترگې درلودې او د هر

چا پر زړه یې سخت اغېز کاوه.

هغه د څراغونو تر ځلېدونکې رڼا او د موسیقۍ په شروشور کې تر

ډېرې مودې پورې په باغ کې له ایلین سره د زړه خواله وکړه. دوی له

خدای او مسیح او مریم سره د لېوالتیا او هغو لذتونو په اړه چې په دې

جگړه او سوله

او هغې دنيا کې د مومنانو په برخه کې پرې، وغږېدل او د هغه يوازیني رښتینتوب په اړه يې چې د کاتولیک په دين کې دی، خبرې وکړې. دغو خبرو په ايلين خورا بې سارې اغېز وکړ او خو واره د دواړو په سترگو کې اوښکې راڅرگندې او آازونه يې ورپرېدل. نخا دوام درلود او يو ځوان راغی ايلين ته يې د نخا بلنه ورکړه او له دغه روحاني او د وجدان له وېښوونکي سره يې د هغې خبرې وشلولې. خو بله ورځ ماښام دغه ښاغلی ژور يوازي د ايلين کورته راغی او دغه راتگ يې وروسته په وار وار تکرار شو. دغه روحاني مشري يوه ورځ، ايلين يوي کاتولیکې کلیسا ته بوتله، گرافينه يې د لمانځنې ځای ته بدرگه کړه، هغه د لمانځنې ځای کې په گوندو شوه. زړه راښکونکي بودا فرانسوي، د هغې پر سر لاس، ورکېښود، ايلين خپله وروسته ويل:

-دې په گوگل کې داسې يوه خوږه پسرلنۍ وږمه احساس کړه چې د هغې د زړه تر تله پورې يې لاره ومونده او هغې ته يې وښوده چې دا د خیر او ثواب نښه ده. بيا وروسته يو اوږد کشيش چې اوږد کميس اغوستی و، راغی، ايلين هغه ته په خپلو ټولو گناهونو اعتراف وکړ او ټول گناهونه يې وښل شول.

ټول هغه څه چې په دې اوږده موده کې د هغې په شاوخوا کې تېرېدل، هغه پام چې دې پوه او ځيرکو خلکو دې ته کاوه او په دې خوږو ژبو او بې سارې ادا تر سره کېدل او هغه معصومانه سپېڅلتيا چې دې خپله شاوخوا کې احساسوله (په ټوله دې موده کې د هغې په سپينو پتارو سپين کميس پرغاړه و) خورا خوند يې ترې اخېسته. خو دغه خوندونه هغه څه نه و چې له خپلې موخې ددې پام بلې خواته واړوي. لکه هغه شان چې تل څرگنده ده، د چالاکی په چارو کې، احمق، تل پوه او ځيرک خلک غولوي. ايلين چې پوه شوه چې ددې

جگړه او سوله

ټولو خبرو او زړه راښکونکو چارو موخه دا ده چې له دې نه کاتوليکي ټولنو ته مرسته تر لاسه کړي (هغوی په دې اړه څه يادونې کړې وې) خو هغې مخکې له هغه چې مرسته وکړي، په دې ټينگار کاوه چې داسې دلايل دې پيدا شي، چې دا وکولای شي، له مېړه طلاق تر لاسه کړي. (پخوا په روسيه کې طلاق اخېستل خورا گران کار و). هغې له روحاني سره په خپلې يوې مرکې کې ټينگار وکړ چې دوی، به دې پوښتنې ته ځواب ووايي چې نکاح تر کومې اندازې مېړه پر دې واکمنه وي.

هغوی ما بنام مهال په مېلمستون کې کړکۍ ته ناست وو، تياره په خوریدو وه، له کړکۍ نه د گلو بوی راته ايلين سپين نازک کميس اغوستی و او تر هغه لاندې د هغې سپينې اوږې او ټټر له ورايه ښکاريدل. روحاني چې ډډ ځلېدونکي غومبوري يې د ښه خوړو نښه وه، ږيره يې ښه رخیلې، غاښونه يې ښکلي، خوله او شونډې يې زړه راښکونکي و، خپل سپين لاسونه يې په زنگونو ايښي وو، ايلين ته نېرېدې ناست و. په داسې حال کې چې خوږه موسکا يې پر شونډو خوږه وه، په مينه ناک غلچک يې کله کله هغې ته کتل او د هغې موضوع په اړه يې خپل نظر څرگند و، چې دوی خبرې پرې کولې. ايلين چې نازکه موسکا يې پر شونډو نڅېدلې، د هغه خوږو پرانستو کړې کړې راڅرېدلو څڼو، څوږو غومبورو او ښې خرييلې ږيرې مخ ته کتل او هره شېبه يې د دې هيله لرله چې خبرې بل پلو واړوي، خو کشيش چې په څرگنده د خپلې مرکې له خبرو او ښکلا نه خوند اخېست، په دې هڅه کې و چې خبرې په استادي مهارت هغه شان چې دده هيله ده پای ته ورسوي...

۷

ایلین پوهېده چې له روحاني پلوه کار خورا ساده او آسانه دی، خو روحاني مشرانو په داسې ډول کړکيچن او ستونزمن کړی دی، چې غیر روحاني ټولني او ولسي مشران د هغې په اړه څه فکر کاوه.

ددې خبرو پایله ته په پام کې ایلین پریکړه وکړه، لومړی ددې کار د مننې لپاره ټولنیز افکار چمتو کړي، هغه د مخور بډای چارواکي رخه راپاروله او هغه ته یې هماغه څه وویل، چې دې، خپل لومړي سیال بهرني شهزاده ته ویلي و. هغې دا خبره داسې یاده کړه چې که هر څوک غواړي، ددې شتمنی وگټي یوازینی لاره یې داده چې له دې سره واده وکړي. بوډا مخور چارواک بډای هم د بهرني شهزاده په څېر ددې خبرې چې له داسې بنځې سره، چې مېړه یې جوړ او ژوندی دی، واده وکړي، لومړی له حیرته هک پک شو، خود ایلین ډاډ چې دا هم کولای شي، د یوې پیغلې په څېر واده وکړي، پرده هم هغه شان اغېرې وکړلکه پر شهزاده یې چې کړی و. که ایلین په خپلو کړو کې کوم د پام وړ شرم او پټ پټوني کړای وای، ټولې چارې به یې هسې هدر تللې وای، خو خبره نه په شرم کې وه نه په تگۍ او دوکو کې. او د ایلین په چارو کې نه یوازې د شرم او حیا نښې نه لیدل کېدل، بلکې په خورا سادگۍ او بې پروایۍ یې خپلو ټولو دوستانو او آشنایانو ته (د پترزبورگ ټول مخور) ویل چې شهزاده او بوډا مخور چارواکي دې ته ریباران

جگړه او سوله

ورلېرې او غواړي له دې سره واده وکړي. هغې دا هم ويلي و چې دغه دواړه دې ته گران دي او نه غواړي چې يو هم له ځانه خپه کړي.

په پترزبورگ کې د ايلين په اړه آوازي خورا په چټکۍ او په لنډه موده خپرې شوې، خو دا آوازي په دې اړه نه وې چې ايلين له خپل مېرپه نه جلا کېږي (که دا آوازه خوره شوې وای، دا به ډېرو ناقانونه گڼلې وای او دا به يې ملامته کړې وای) خو آوازي دا وې چې بدمرغه زړه رابنسکونکې ايلين هکه حيرانه ده او دا پريکړه نه شي کولای چې د خپلو ريبارانو نه، له کوم يو سره واده وکړي. نور نو خبره په دې کې نه وه چې دا کار څومره کېدونکی دی او کنه؟ بلکې خبره په دې کې ده، چې ددغو کوم يو ددې په گټه دی او دربار هغه ته څنگه گوري؟ څوک په دې اړه نه غږيدل، چې مېروښه بسځه د واده اجازه لري او کنه؟ ښه دی او که بد؟..

يووازي ماريما ديميتريوفنا اخرو سيمووا، وه چې سړکال اوږی، د خپل زوی دديدن لپاره پترزبورگ ته راغلي وه، هغې زړه وکړ چې په ډاگه د ټولنيز نظر پر ضد ودرېږي، د نڅا په يوه بندار کې هغه له ايلين سره مخامخ شوه، هغه يې ځای پر ځای ودروله او همدا چې ټول چپ شول، په قهر سره يې وويل:

-ستا مېرپه ژوندی دی او تا د بل واده تکل کړی دی. داسې تصور کوې چې نوبت دې کړی دی؟ تاسو نه پخوا هم دا کارونه شوي دي، دا نوبت تر تا نه مخکې شوی دی. په هر حال... دا کار کوي.

ماريما ديميتريوفنا دا وويل او په خپل ځانگړې گواښمنې خوځېدا يې، خپل لستونې پورته وهل، برنډ برنډ يې شاوخوا ته وکتل او د بل تالار خواته لاړه...

سردار واسيلي چې په دې وروستيو وختو کې هر څه ويل هغه يې

جگړه او سوله

هېرول او په دې ډول يې هره خبره سل وار تکراروله، هر وار به يې چې خپله لور (ايلين) ليدله، هغه به يې گوښه کړه، لاس به يې راوښو، بنکته به يې کېښکود او ويل به يې:

- ايلين، غواړم له تاسره وغږېږم او څه درته ووايم. ستا د ځينو پريکړو په اړه خبرې مې اوريدلي دي، هوکې گراني! ته پوهېږې زما زړه له پلارنۍ مينه ډک دی. پوهېږم چې تا په ژوند کې ډېر زغم لرلای دی، خو پوهېږې د زړه سره! ته په ژوند کې يوازې د زړه آواز ته غوږ اوسه، دا هغه څه دی، چې زه يې تا ته ويلی شم.

هغه د تل په شان د خپل يوازيتوب گڼۍ پټه کړه، خپل غومبوري يې د لور په غومبوري ورکېښکود او لاړ.

بيلبين چې لا تراوسه هم د خورا ځيرک او هونښيار سړي نوم ساتلی و، له پخوانه د ايلين نېردي او بېغرضه ملگرۍ و، داسې يو ملگری چې ښکلې مخورې ښځې يې لرې او د هغو اړيکي هېڅکله له ملگرتوبه، مينتوب نه نه لورېږي. بيلبين يوه ورځ په يوې کوچنۍ ډله او دوستانه فضا کې خپلې دغې ښکلې ملگرې ايلين ته د دغو پېښو په اړه خپل نظر څرگند کړ. ايلين خپل سپين او په ډېرو ښکلو گوتو گانډل شوی لاس، د هغه د جمر په لستونې ورکېښود او وې ويل:

- بيلبين (هغې خپل دغه شان ملگري لکه بيلبين تل د هغو د کورني نوم په نامه نومول) گوره! راته ووايه، تا به دې خور ته څه ويلي وای، زه څه وکړم؟ په دغو دوو کې کوم يو؟

بيلبين تندۍ ورين او موسکا يې پر شونډو خپره کړه، په چرت کې لاړ او بيا يې وويل:

- تاسو ما په دې پوښتنو مه سرسامه کوئ، تاسو پوهېږئ، زه د يوه رښتيني دوست په توگه تاسو ته وايم، مخکې له هغه چې تاسو له مانه

جگړه او سوله

ويوښتئ، ما ستاسو ددې ستونزې په اړه ډېر فکر کړی دی، گوره! که تاسو له دغه ځوان شهزاده سره واده وکړئ (هغه چې دا خبره کوله، يوه گوته يې قات کړه) له هغه بل سره د واده کولو بخت د تل لپاره له لاسه ورکوي او دا خبره به د دربار خوا بدي هم را پاروي، دلته يو ډول خپلوي هم شته، او که له دغه ډاډاى مخور سره واده وکړي، د هغه د ژوند وروستې ورځې به نيکمرغه شي، خو بيا به دغه ځوان شهزاده د ډاډاى سرې له کونډې سره واده کول ځانته سپکاوى گڼي.

ددغو خبرو په اوریدو دايلين څېره وغورځیده او بيا يې خپل لاس، د بيلبين پرلستونې ورکېښود او وې ويل:

-دې ته رښتيني دوست وايي. خو گورئ! ما ته هم دا گران دی او هم هغه بل، او نه غواړم چې يو هم خپه کړم. او چمتو يم چې خپل ژوند د واوروله نيکمرغۍ نه څار کړم..

بيلبين په زړه کې وويل:

-آفرين دې په دې ښځه وي! دغه ته زغردې او په ډاگ خبرې وايي! هغه غواړي هم مهاله د ټولو درې واړو ښځه واوسي.

هغه چې د خپل ښه نامه له برکته، له دې نه ويریده چې په داسې ساده پوښتنو به يې څوک وغندي، ويوښتل:

-دا راته ووايه چې مېړه دې په دې اړه څه وايي؟ هغه دا به ومني او کنه؟

ايلين چې ښکاره نه وه، ولې په دې ډاډه وه چې مېړه (پيپر) ته هم گرانه ده، ځواب ورکړ:

-آخ! څه ووايم، هغه ته خوزه داسې گرانه يم چې هر څه زه غواړم هغه يې مني.

د بيلبين څېره بيا وغورځیده او دا ددې ښه وه چې غواړي په ټوکه

جگړه او سوله

څه ووايي او وې پوښتل:

-آن طلاق به هم ومني؟

ايلين کړس کړس وخنډل.

د دغو کسانو په ډله کې چې کولی شي په دې اړه څه ووايي او دغه واده په روا والي (قانوني والي) کې يې شک درلود، يوه هم شهزادگۍ کوراگين، د ايلين مور وه. هغې نه يوازې تل د لور له کړو په عذاب وه، بلکې له خپلې لور سره يې رخه هم کوله. او اوس چې د هغې رخه ددې زړه ته دغه شان يوه نېردي ستونزمنه خبره وه، چپه پاتې کېدای نه شوه، هغې له روسي کشيش سره په دې اړه مشوره وکړه او وې پوښتل چې دا څنگه شونې ده، چې له ژوندي مېرې نه دې څوک طلاق واخېستلی شي او له بل سره دې واده وشي، کشيش هغې ته وويل چې دا خبره هېڅ امکان نه لري او روا، نه ده. کشيش د خپلې خبرې د ښه تايد لپاره د انجيل هغه څو ټکي وښودل چې دده په گمان، له ژوندي مېرې نه جلا کېدل او له بل سره واده کول يې چور ناروا گڼل. د کشيش دې خبرې، شهزادگۍ کوراگينا ډېره خوشاله کړه.

شهزادگۍ د کشيش له دغو دلايلو نه په ملاتړ، ځکه سهار د وخته د خپلې لور کوټې ورغله، چې وکولی شي، هغه يوازې وگوري ايلين چې د خپلې مور خبرې واورېدې او له خپل تکل سره يې د هغې مخالف نظر واوريد، له ملنډو ډکه موسکا يې پرشونډو خوره شوه.

مشرې شهزادگۍ وويل: گوره دلته په زغرده او په لنډه ويل شوي دي چې هر هغه څوک چې مېرې وښې ښځې سره واده وکړي..

ايلين په غرېدا کې له روسي ژبې نه فرانسوي ته ځکه و اوښته چې هغې ته روسي ژبه د خپلو خيالونو د څرگندولو لپاره، بشپړه نه

جگړه او سوله

برېښېده، نو په فرانسوي ژبه يې وويل:

-اخ ادکې! اپلتي مه غږوه! تاسو په هېڅ شی نه پوهېږئ، زه په دې حالت کې خپلې دندې لرم.
-نو زما گرانې!..

-آه مورجانې! ته ولې په دې نه پوهېږي، چې د سپېڅلي واک خاوندان کښيستان حق لري د هر ناروا کار اجازه...

او په دې وخت کې له ايلين سره او سپدونکې ښځه کوټې ته راننوته او هغې دې ته خبر ورکړ چې والا حضرت په سالون کې دې ته سترگې په لاره او ددې د ليدو هيله لري.

-نه، نه هغه ته ووايه، چې زه نه غواړم هغه ووينم. زه د هغه له لاسه ډېره په عذاب شوې يم، ځکه هغه په خپله خبره ونه دريد.

په دې وخت کې يو ژيړځنی، چې اوږد مخ او پزه يې لاره، راننوت او وې ويل:

-گرافيني! داسې گناه نه شته چې د بښنې وړ نه وي.

مشره گرافينه د درناوې په نښه پاڅېده او بېرته کېناسته، راغلي ځوان هغې ته هېڅ پاملرنه ونه کړه. شهزادگي لور ته سر وښور او د دروازې پلو و خوځېده. د والا حضرت په ليدلو يې ټول باور او عقيدې ريردلې او پرزیدلې وې. مشره گرافينه چې کله په خپله گاډۍ کې کېناسته وې ويل:

-هو کې، هغه برحقه ده! خو مور ولې په خپله نه راستنېدونکي

ځوانۍ کې په دې نه پوهېدو؟

د اگست د مياشتې په پيل کې چې په پوره توگه د ايلين چارې څرگندې شوې، هغې خپل مېړه ته (چې تصوير يې کاوه ډېره هغه ته گرانه ده) وليکل چې پريکړه يې کړې ده، له ن. ن. سره واده وکړي. هغې

جگړه او سوله

دا هم ویلي و چې هغه یوازینی رښتیني مذهب کاتولیک منلی دی. او هغه ته یې دا خبر لیکلی و چې غواړي له ده نه جلا شي او دا هیله لري چې د طلاق لپاره د ټولو لازمو آسنادو په راټولولو کې له دې سره مرسته وکړي، دې (ایلین) د لیک په پای کې مېړه (پېیر) ته لیکلي و: په پای کې له خدایه هیله کوم چې تاسو د خپل سپېڅلي دربار په پناه کې له هر ډول غم او درد نه په امان وساتي.

ستاسو دوست

ایلین

دا لیک د پېیر کورته هغه وخت وروړل شو چې دی د بارادنیو د جگړې په ډگر کې و.

۸

پېير، د بارادنيو د جگړې په وروستيو وختونو کې د دويم ځل لپاره د رايوفسکي له مورچله وټنښتېد. هغه له يوه ډله سرتېرو سره يو ځای د غونډيو له لمن نه د کنيازووا پلو ته ور روان شو. د مرستو يوې څانگې ته ورورسېد او هلته يې وينې وليدې، د سلگونو ټپيانو چغې او زگيروي يې واوريدل، په چټکۍ وړاندې لاړ او د سرتېرو په ډله کې يې ځان ورک کړ.

يوازينی څه چې اوس پېير په ټول قوت او د زړه له کومې غوښتل، دا و چې څومره ژر کېږي، له هغه وحشتناک حالت نه راووزي چې په هغه ورځ دی په کې راگير و. هغه هيله لرله چې هر څنگه کېږي هغه خپل ورځني ژوند ته راستون او په خپله کوټه کې، په خپل کټ او بستر کې په کراره او آرام ویده شي. هغه احساسوله چې يوازې په دوديز ورځني ژوند کې کولای شي، پر ځان، پر خپل روان او ټول هغه څه پوه شي چې ده په هغه ورځ وليدل او ويې زغمل، خو د ژوند هغه دوديز حالت نه چېرې و او نه پيدا کېده.

که څه هم په دې لارو کې چې دی روان و، نه ډزې وې او نه گولۍ، نه چاودنې او نه د هغو شروشور خوهرې خواته هغه څه ليدل کېدل لکه د جگړې په ډگر کې چې ليدل کېږي، هماغه له رنځه او درده زورېدلې خبرې، له تعجبه ډکه بې دردي، هماغه هر چېرې ټوپې شوې وينې، هماغه د سرتېرو شلېدلې پراته کوټونه، آن کله ناکله هماغه شان په زړه کې بېرته اچوونکي ډزې او ددې تر څنگ دورې، درنه او ولاړ ساه

جگره او سوله

تنگوونکي هوا.

پيپر چي دري ورسته د موژايسک په بنارگوتي کي وړاندې لار، د واپه څنگ ته کيښاست.

د تيارو لمن خوره او د توپونو ډزي ويدا شوې. پيپر څنگله ولگوله، وغځېد او تر ډبرې پورې همدا سې پروت او هغه تيارو ته ځير و چې په تنه تياره کي دده له څنگه تېرېدې. پرله پسې يې داسې انگېرله چې مرگنۍ گولۍ يې پر سر راوړيرې. هغه به وريږديد او ټکان به يې وخور. د هغه هېڅ په ياد نه و چې څومره وخت هلته پاتې شو. شپه چې نيمايي شوه، درې سرتېري چې وچې لښتي يې ځان پسې راکشولې، راغلل او ده ته نېرېدې يې اور ولگاوه.

سرتېرو به کله ناکله پيپر ته مخ ورواړاوه او خپل اور کي به يې اور لړوني وواهه. ديگ يې پر اور کېښود. په هغه کي يې وچه ډوډۍ وره کړه او لږ د لم وازده يې هم ورواچوله. د خوړو ښه او زړه رابنکوونکي بوي له لوگي سره يو ځای شو. پيپر سر را هسک کړ او سوړ اسويلی يې ووبست. سرتېرو (هغوی درې تنو) پرته له هغه چې پيپر ته پام وکړي، خپله ډوډۍ خوره او خبرې يې کولې.

له سرتېرو نه يو تن ناڅاپه پيپر ته مخ ورواړاوه او وي پوښتل: ته، د کومې ډلې نه يې؟ پيپر فکر وکړ چې له دې پوښتنې نه د سرتېرو موخه دا ده چې ډوډۍ غواړي او کنه؟ که غواړي يې، ووايه ته ښه سړي يې او يا څوک يې؟

پيپر وويل: زه، زه،

هغه داسې انگېرله چې خپل دريغ ددې لپاره تيس وښيي، چې سرتېرو ته ور نېرېدې او هغو ته د پام وړ واوسي. هغه وويل:
- که رښتيا غواړئ، زه يو اربکي افسر يم، خو زما پوځي ډله دلته نه

جگړه او سوله

شته، زه په جگړه کې وم او خپل کسان مې ورک کړل.

يوه سرتېري وويل:

-گوره! ته خو!

بل سرتېري سر وښوراوه.

لومړي سرتېري پېپړي ته وويل: که زموږ آس خورې، مهرباني وکړه، هغه خپله لرگينه کاچوغه وختله او هغه ته يې ورکړه.

پېپړ، نغري ته نېردي کېناست او د آس په خوړو شو. دغه خواړه ده ته په ټول عمر کې د خوړو شويو خوړو په منځ کې تر ټولو خواړه خواړه و. په هغه وخت کې چې دی پرديگ ورخم و، په اشتهايي آس خوړ، کاچوغه يې ډکوله او پرله پسې خولې ته رسوله، د هغه څېره د اورد شغلو په رڼا کې ښه څرگنده وه، سرتېرو په چوپه خوله هغه ته کتل.

له هغو نه بيا يو تن وپوښتل: -ته ووايه، ته چېرې روان يې؟

-زه موڅايسک ته ځم.

-ښه، ښه ته ارباب يې؟

-هو کي!

-نوم دې څه دی؟

-پيوتر کيريلوويچ

-ښه پيوتر کيريلوويچ! درځئ چې ځو، موږ به تا موڅايسک ته

ورورسو.

په تپه تياره کې سرتېري له پېپړ سره مل د موڅايسک پلو و خوځېدل سپېدې او چرگ بانگ و چې هغوی موڅايسک ته ورسېدل. پر هغولارو چې ښار پروت و، ورختل. پېپړ له سرتېرو سره گډ روان و او چور يې هېره شوې وه چې دده انگړي ډوله مېلمستون ددغو لوړو په لمنه کې دی او دوی له هغه ځايه تېر شوی دی. د هغه چرت داسې خرابه

جگړه او سوله

و، که دده چوپړ چې دده په لټه پسې ښار ته تللی او اوس بېرته انگرې ډوله مېلمستون ته راستنېده، د غونډۍ په نیمايي کې ده ته پر مخ نه وای ورغلی، دده به نه و په یاد شوی، چې چېرې روان دی. دی به همدا سې وړاندې تللی وای. د هغه چوپړ، پېر د هغه له ځانگړې سپینې خولۍ نه چې تل به یې پر سر وه، د شپې په تیاره کې وپېژاند. او غږ یې پرې وکړ:

-والا حضرته! مورنو ناهیله شوي وو، تاسو ولې پلي روان یاستئ؟ چېرې ځئ مهرباني وکړئ!

پېر وویل: اخ، رښتیا هم، چېرې روان یم؟
سرتېري ودریدل.

له هغو نه یو تن وویل: -نو څنگه؟ تاسو خپل سړي پیدا کړل؟
د یو بل سرتېري غږ پورته شو:

-د خدای په امان پیوتر کیریلېسو ویچ! په مخه ښه پیوتر کیریلو ویچ!

پېر وویل: د خدای په امان. او له خپل چوپړ سره د کور پلو و خوځېد.

پېر لاس جیب ته کړ او ځان سره یې وویل: یو څه باید هغو ته ورکړم، خو کوم غږ، غږ پرې وکړ: -نه، مې یې ورکوی!
په دغه انگرې ډوله مېلمستون کې ځای پاتې نه و، ټولې کوټې ډکې وې. پېر انگرې ته ننوت، خپلې گاډۍ ته وځوت او وغځېد. سړیې و مروړه او ویده شو.

۹

پېیر سر پر بالښت ایښی و، په ویده کېدو و چې ناڅاپه یې د ټوپونو د ډزو غرمبهاری، بوم، ډز، ډوز، د ټپیانو د زگیرونه ډکې زاری او چغې د لگېدو نه مخکې د گولۍ وحشتناکو آوازونو یې په غوږو کې شرنګهاری جوړ کړ، د باروتو او وینو بوی یې تر سپرېمو شو، په زړه یې د مرگ وحشت او گڼۍ ورننوته او د مرگ ویرې وویراوه. سر یې له مروړل شوي کوټ نه راووست او غاړه یې هسکه کړه. د مېلمستون ډوله کور په انګرې کې آرامه آرامي وه. یوازې د مېلمستون د دروازې ساتونکی گرځېده راگرځېده او په خټه کې د هغو د گامونو آواز او د لویې دروازې له ساتونکو سره د غږیدا غږ راته. په گراچ کې چې د پېیر سر پورې دده گاډۍ ولاړه وه، د کوټرو په جاله کې، دده د سر پورته کېدو سره کوټرې وډارې شوې. په تپه تیاره کې یې وزرونه وپړکول. په ټول انګرې کې د تازه ریبل شویو وښو بوی، چې د سوله ایز وخت زیری یې درلود او د پېیر ډېر خوښېده، ولاړ و. د دوو ترڅنګ ولاړو انبارونو، ترمنځ له ستورو ډک شین آسمان ځلېده.

پېیر په زړه کې وویل: د خدای شکر دی، چې دا هر څه پای ته ورسېدل او بېرته یې سر په کوټ کې وروړه. بیا په زړه کې وویل:
- دا ډار څومره وحشتناکه دی او څومره شرم دی، چې زه وډار شوم.
او هغوی... هغوی تر پایه ټینګ ودریدل، آرام ودریدل.

له هغوی نه د پېیر موخه سرتېري وو. هغه سرتېري چې په مورچلونو

جگړه او سوله

کې ولاړ وو او هغه سرتېري چې ده ته يې ډوډۍ ورکړه او هغه سرتېري چې د شماليو په وړاندې گونده او د خدای دربار ته يې دعا کوله. هغوی، هغه عجيب کسان چې تر هغې ورځې پورې ده نه ووليدلي، ده نه پېژندل، هغوی، په ډاگه او برالا دده په خيال کې د نورو نه توپير پيدا کړ.

پېير چې بيا د ويدو کېدو هڅه کوله، په زړه کې يې ويل:
-خومره بڼه دی چې سپی سرتېری وي. ساده سرتېری. د زړه له کومې د هغو دنيا ته ورننوتل او هغه څه چې دوی يې داسې زړور کړي دي، په ځان کې روزل او نغبنستل! خودا څنگه کېږي چې، دا شیطاني ناولتوب، او پر انساني اوږو دا اضافي پېټی له ځانه لرې کړای شو؟ یو وخت و چې ما کولای شول، د دوی په شان و اوسم. کولای مې شول، هغه شان چې مې کولای شول، د پلار له کوره و تبتتم. آن له دولو خوف سره تر دوئیل نه وروسته کېدای شي چې ما جبرا پوځ ته ولېږي. هغه ته د هغه ورځ غرمنی. وریاده شوه چې په هغې کې يې دولو خوف ته د دوئیل بلنه ورکړه او هم يې په تاوژک کې له خپل روحاني مشر سره کتنه لکه برېښنا داسې په خيال کې ورو ځلېدل. د لوژ پرمینه غرمنی. وریاده شوه. دغه غرمنی. په انگریزي کلوب کې جوړه، هغه ده، یو څوک آشنا نېږدې گران سپی د میز سرته ناست دی. هوکې دا، دی دی. دا روحاني مشر دی. پېیر له ځان سره وویل: گوره! هغه مې شوی نه و، هوکې مې شو، خوزه خبر نه وم چې هغه ژوندی دی. او زه خومره غمجن وم چې هغه مې شو او اوس خومره خوشاله یم چې هغه بېرته ژوندی شوی دی! د میزی یوې خواته اناتول، دولو خوف، نیفیشکي او دینیسوف او څو تنه نور ناست وو او ددغه ډلې خلک پېیر ته په خوب کې هماغه شان څرگنده ښکاریده لکه هغه بله ډله چې ده (هغوی)

جگړه او سوله

نومول. دغه خلک اناتول، دولو خوف، لوړ لوړ غږیدل، سندرې یې ویلې، خو د روحاني مشر غږ تر هغو نه هم لوړ و. پرله پسې غږیده او د هغه د غږ انگازې هماغه هیبت او غږمبهارۍ درلود، لکه د جگړې په ډگر کې د توپونو اواز، خو د روحاني آواز له دې ځانگړتیاوو سره سره، خوږ او آراموونکی و، پېیر په دې نه پوهېده چې روحاني مشر څه وایي، خو په دې پوهېده (ځکه د هغه خبرې هم په خوب کې خورا خرگنده وې) ځکه هغه د نیکۍ په اړه او په دې اړه چې کېدای شي د هغوی په شان شي، غږیده... که څه هم هغوی مهربانه وو، خو پېیر ته یې نه کتل، هغوی پېیر نه پېژانده. پېیر غوښتل د هغو پام ځانته راواړوي، له هغوی سره وغږیږي، غواړي ودرېږي، خو په همدې شېبه کې یې پښې لوڅېږي او یخېږي.

وشرمېد او په رښتیا یې پښې ځکه لوڅې شوې وې، چې کوټ ترې ښویدلی و او ده بېرته په لاس راپټې کړې. په یوه شېبه کې پېیر کوټ راسم کړ. سترگې یې وغړولې، هماغه انبار، هماغه په انبار کې ولاړې ستنې، او هماغه انگړ یې ولیدل، خو اوس هر څه په تورتم کې ډوب نه و، لږه رڼا شوې وه، او پر هر څه شبنم او لږې لیدل کېدل او د یخنۍ احساس کېده.

پېیر فکر وکړ: سپېدې شوې دي! خو پروانه لري، زه باید د روحاني مشر خبرې تر پایه واورم، بیا یې سر په کوټ کې ومروړه، خو نه هغه غرمۍ او نه روحاني مشر یو هم نه و، یوازې خیالونه پاتې وو، هغه خیالونه چې په خرگنده ویل شوي، هغه خیالونو چې چا ویل او یا په خپله پېیر په خپل ذهن کې تصورول.

پېیر، وروسته دغه خیالونه وریادول، که څه هم دغه خیالونه دده د هغې ورځې د سترگو لیدلی حال، خبرې وې، خودی په دې ډاډه و چې

جگړه او سوله

هغه ته، دا دده له خياله بهر چا ويلي دي. هغه داسې انگېرله چې هغه هېڅ کله دا توان نه درلود چې په ذهن کې ددغه شان خيالونو تصور او داسې يې څرگنده بيان کړای شي.

دغه غږ هغه ته ويل:

-جگړه د خدای د قانون په وړاندې، د انساني آزادۍ د تسليمي تر ټولو خورا گرانه بڼه ده. سادگي د خدای اطاعت دی، له هغه تېښته نه شته، او هغوی ساده دي. هغوی غږېږي نه، هغوی کره کوي. ويل شوې خبره سپين زردې او ناويل شوي وينا سره زر. تر هغه پورې چې انسان ډارېږي پر هېڅ څه لاسبرې کېدای نه شي او هغه څوک چې نه ډارېږي هر څه د هغه دي. که زوريدل، نه وای، انسان به نه خپلې پولې، نه به يې خپل ځان، يو هم نه پېژاند. تر ټولو نه گرانه خبره (هغه لاپه خوب کې ليدل يا اوريدل) داده چې وکولای شو د ټولو اندېښنو معنوي يووالی په روح کې ونغاړو. پېږ په روحي تلوسې يې تکرار کړه: د ټولو شيانو يووالی، نه، يووالی نه، اندېښنې نه شو کولای سره يو ځای او يو کړو، هغه بايد سره پيوند کړو. هوکې، بايد پيوند شي، هوکې بايد پيوند شي، بايد پيوند شي! پېږ هغه داسې انگېرله، چې يوازې په دغو، کټ مټ په دغو کلمو او تورو، يوازې او يوازې په دغو کلماتو، هغه څه چې دی يې ويل غواړي، انځوريدای شي. او هغه زوريدنه چې دی يې زغمي، پای ته نه رسېږي. هغه زياته کړه:

-هوکې اندېښنې بايد سره پيوند شي، نور نو بايد پيوند شي.
يو غيبی او از تکراروله:

-بناغلی والاحضرت! بايد پيوند شي! نور نو بايد پيوند شي!
والاحضرت! بايد پيوند شي! نور نو ددې وخت راغلی چې سره وتړل شي... والاحضرت... بايد وتړل شي...

جگړه او سوله

دا د پيبر د څاروان غږو چې هڅه يې كوله، پيبر راوښ كړي. لمر مخامخ د پيبر په مخ ورلگېده. هغه ناولي او له دوږو خاورو ډك مېلمستون ته وكتل. د مېلمستون د انگړ د شاه په شاوخوا كې سرتېرو ډنگرو ډنگرو آسونو ته اوبه وركولې. او گاډۍ د مېلمستون له دروازې وتلې، پيبر په كړكۍ كې ددې ټولو تر ليدلو، مخ واړاوه، سترگې يې وتړلې، په تلوار يې د گاډۍ پر څوكۍ كې بيا ځان وارتيره او وې ويل:

- نه، نه زه دا نه غواړم، زه نه غواړم دا ووينم او نه غواړم پرې پوه شم. زه غواړم په هغه څه پوه شم، چې په خوب كې راته څرگند شوی دی. كه يوه شېبه نور نه وای راوښ شوی، په ټولو به پوه شوی وای، اوس نو څه وکړم؟ پيبر په وحشت دا احساسوله، هغه څه چې ده په خوب كې ليدلي او دی پرې پوه شوی ټول رژيدلي او پريزیدلي دي.

څاروان او څوكېدار پيبر ته ويل چې يو افسر راغلی او خبر يې راوړی دی، چې فرانسويان موژايسك ته نېردي كېږي او روسان شاتگ ته اړ شوي دي. پيبر پاڅېد او سپارښتنه يې وكړه، ځان جوړ، آسونه چمتو او ده پسې راشي او خپله پلې د ښار پلو و خوځېد.

پوخ له ښاره په وتو او د لس زرو په شاوخوا كې ټپيان يې په ښار كې پرېښودل، دغه ټپيان په انگړو كې، د كورونو په كړكيو كې او ډلو ډلو په كوڅو كې گڼه گڼه جوړه كړې وه. په كوڅه كې دهغه گاډۍ تر څنگ چې بايد ټپيان يې وړي وای، چغې، ښكنځلې او د وهلو ټكولو غږ او ريډل كېده. پيبر ده پسې خپله رارسېدونكې گاډۍ خپل ټپي شوي آشنا جنرال ته وركړه او دی هم له هغه سره په گډه مسكو ته لاړ، هغه د لارې په اوږدو كې د خپل اوبښي او د سرداراندرې له مرگه خبر شو.

۱۰

پيپر د اگست په ۳۰ مه نېټه مسكو ته راستون شو. د مسكو رسېدونكي تم خای ته نېردي، د راستوېچين ياوردی وليد. ياوروويل:

- مورېهره خوا تاسو لټوو، گراف غواړي هرومور له تاسو سره وگوري. بڼه به دا وي چې همدا اوس هغه ته ورشي، ځکه هغه هيله لري، له تاسو سره د يو مهم کار په اړه وغږېږي. پيپر پرته له هغه چې خپل کور ته لاړ شي، يوه گاډۍ يې ونيوله او مخامخ د مشر قوماندان کورته ورغی.

گراف راستوېچين د همدې ورځې پر سهار د سکولنيکي په سيمه کې له خپل کليوال کور نه ښار ته راغلی و. د مشر قوماندان کور له هغو بې شمېره مامورينو نه چې د سپارښتنو او آوامرو داخېستو لپاره راغلي وو، ډک و. هغو د انتظار په خونه او دهليز کې راټول شوي وو. و آسيلچيکوف او گراف پلاتوف لاد مخه له مشر قوماندان سره کتلي و او هغه ته يې ويلې و چې د مسکو ساتنه ناشونې ده او هغه به تسليم شي. که څه هم دغه خبرونه له ولس نه پټ ساتل کېدل، خود بېلابېلو ادارو چارواکي او مامورين هم د گراف راستوېچين په څېر پوهېدل چې مسکو به د دښمن لاس ته لوېږي. هغوی ټول راغلي وو چې له خپلو دندو استعفا وکړي او له مشر قوماندان نه وپوښتي چې د هغوی تر

جگړه او سوله

واک لاندې ادارو سره څه وکړي.
کله چې پيپر د گراف د هرکلي کوټې ته ورننوت په دې وخت کې له
پوځه راغلی استازی له هغه ځايه راووت.
دغه استازي، د هغو پوښتنو په ځواب کې چې له هغه نه کېدې، په
خورا ناهيلی-لاسونه وښورول او له تالاره ووت.

پيپر د انتظار په کوټه کې پاتې شو، په ستومانه او ستړو سترگو
يې په هغه ځای کې ناستو بېلابېلو کسانو، زړو، ځوانانو، پوځيانو
ولسي او نورو خلکو ته کتل. د ټولو په څېرو کې د ناآرامۍ او ناخوښۍ
نښې څرگندې وې. پيپر د مامورينو يوې ډلې ته چې يو تن يې په کې
پېژانده ورنږدې شو. هغوی، له پيپر سره تر ستړي مشي وروسته خپلو
خبرو اترو ته دوام ورکړ.

-هماغه شان يې چې لېږلي دي، هماغه شان دې راستانه کړي. څه
ټکه خو نه رالوېږي، خو خبره په دې کې دی چې اوس هېڅڅوک د هېڅ
شي ځواب نه وايي.

يو بل تن، هغې چاپ شوي پانې ته چې په لاس کې يې وه، اشاره
کوله او ويل يې:

-گورئ! دلته ليکل شوي دي کنه؟

هغه لومړي تن وويل:

-دا بيا بله خبره ده، دوی اړ دي چې دا د خلکو لپاره وليکي.

پيپر وپوښتل: دا څه شی دي؟

-نوي اعلاميه ده.

پيپر هغه راواخېسته او په لوستو يې پيل وکړ:

«ددې لپاره چې والا حضرت دې خواته له راتلونکو پوځونو سره ژر
تر ژره يوځای شي، له موږ ايسک نه اوبستۍ او په يوه ټينگ او ډاډمن

جگړه او سوله

ځای کې یې مورچل نیولی دی، په داسې ځای کې چې د بنمن پر هغه ناڅاپي برید ونه شي کولای. هغه ته له دې ځایه اته څلوېښت عرادې توپونه او څه نور مهمات ورلېږل شوي دي. والا حضرت وايي چې د وینې تر وروستي څاڅکي پورې د مسکو ساتنه کوي او آن چمتو دی چې کوڅه په کوڅه و جنگېږي. ورونو! تاسو دې ته هم پام کوئ چې دولتي ادارې تړل شوي دي، موږ باید هغه منظمې کړو، ډاډمنو ځایونه ته یې واستوو او یا به ظالمانو او شراندازو سره گورو، خو ددې لپاره چې خبرې دې ته ورسېږي، زه بناري او کلیوالو زړو او ځوانانو ته اړتیا لرم. ددې لپاره به موږ دوه ورځې مخکې خبر کړم، خو اوس دې ته اړتیا نه شته، نو ځکه څه نه وایم. تېرو نه راواخلئ، نېزې هم بدې نه دي، خو شاخۍ تر ټولو بیا بڼې دي. یو فرانسوي خو د جوډرو تریوې بوجۍ دروند نه دی. سبا تر غرمنۍ وروسته یو (افیرسکانومی) شمایل را اخلم او د ټپیانو د دیدن لپاره د ایکاترین روغتون ته ورځم. هلته به اوبه مبارکې کړو او هغوی به ژر روغ شي. زه اوس روغ یم، زما سترگې خوږېدې اوس مې دواړه سترگې ویني.»

پېر وویل: خو ما ته پوځیانو ویلي و چې په بنار کې جگړه ناشونې ده او مورچلونه هم..

هغه لومړني چارواکي وویل:

-موږ هم په همدې اړه غږیدلو.

پېر وویل: دا بیا څه معنا لري چې لیکلي یې دي، زما سترگې

خوږېدې او اوس دواړه ویني.

یاور په موسکا موسکا وویل: د گراف پر سترگو بخار راختلی

دی، کله چې ما هغه ته وویل خلک راغلي چې تا وگوري، هغه خورا نا آرامه شو. او ناڅاپه یې هماغه موسکا پر شونډو خپله پېر ته وویل:

جگړه او سوله

-رښتيا ښاغلی گراف مورډ اوریدلي چې تاسو هم له کورنیو ستونزو سره لاس گریوان یاست؟ داسې ویل کېږي چې ستاسو مېرمن گرافینه...

پېرې پروا وویل: ما خو څه نه دي اوریدلي، ښه وایه، تاسو څه اوریدلي دي.

یاور چې هماغه موسکا یې پر شونډو خوره وه، وویل:
-نه، نه، پوهېږئ! خلک هسې آوازې هم خپروي، خوزه وایم ما هسې اوریدلي دي.

-وايه څه دي اوریدلي؟
یاور بیا په هماغې موسکا وویل: هوکې، داسې ویل کېږي، چې گرافینه ستاسو میرمن تکل کړی دی، بهر ته لاړه شي، کېدای شي، دا هسې آواز وي...

پېر په گڼۍ خپلې شاوخوا ته وکتل او وې ویل:
-کېدای شي! هغه، هغه لنډ ونې زاړه سړي ته چې پاکې جامې یې اغوستې، تکه سره بشره یې لرله، لوړه رېره، او گڼ بانه یې لکه واوره تک سپین و، اشاره وکړه وپوښتل:
-دا بودا څوک دی؟

-دا یو سوداگر دی، هوتلي، هغه ویریشیاگین نومېږي. تاسو به د هغې خبرپانې کیسه اوریدلې وي؟
پېر د بودا آرامې، ټینګې څېرې ته وکتل او په داسې حال کې چې په هغې کې یې د خیانت نښې لیدې وویل:
-ښه ویریشیاگین همدا دی!

یاور وویل: نه دا خپله هغه نه دی، دا یې پلار دی، دا هماغه څوک دی چې خبرپانه یې لیکلې ده، هغه ځوان دی، هغه نیول شوی دی او

جگړه او سوله

داسې ښکاري چې توري يې دروند دي.

يو بوډا چې يو ستوری يې پر تتر خړیده او يو بل په خټه الماني مامور، چې صليب يې په غاړه کې پروت و، له دغې ډلې سره يو ځای شول.

ياور کيسه کوله: گورئ! دا جرړه کيسه ده، دا خبر پانه دوه مياشتې مخکې راپيدا شوه دا پانه چا گراف ته راوړه او هغه سپارښتنه وکړه چې دا دې وڅېړل شي. هماغه و چې گاوريل ايوانوويچ د څېړنې لپاره وگمارل شو، تر هغه پورې دغه خبر پانه د درې شپېتو تنو لاس په لاس گرځېدلې وه. گاوريل ايوانوويچ يو ته ورځي او پوښتنه ترې کوي: دا پانه مو له کومه کره؟ هغه ورته وايي: پلاني را کره. بيا هغه پلاني ته ورځي او ورته پوښتي چې دا پانه تاسو له چا نه اخېستې ده؟ همداسې خوله په خوله، تر هغه چې خبره او وار ويريښياگين ته رسېږي. دلته ياور وخنډل او وې ويل: پوهېږئ، يو چا چې ښوونځی هم پای ته نه دی رسولی، يو سوداگر گوټی، له هغه نه پوښتي: تاسو دا خبر پانه له کومه کره؟ خو غوره خبره دا وه چې مور پوهېدو چې هغه خبر پانه يې له چا اخېستې وه، هغه د پستي له مديره پرته له بل چا نه اخېستې نه شوه. خو هغو، په خپل منځ کې جوړه کړې وه، نو ځکه وايي:

- له هېڅ چا مې نه ده اخېستې، ما خپله ليکلې ده. که هر څومره يې وپوښتو، هر څومره يې وگواښوه، هغه په خپلې خبرې ټينگار کاوه او ويل يې:

- خپله مې ليکلې ده. خبره يې په همدې ډول گراف ته سره ورسوله. گراف هغه ورو غوښت. دا پانه تاله کومه ځايه راوړې ده؟
- خپله مې ليکلې ده.

د ياور پر شونډو له غروره ډکه د خوښۍ موسکا خوره شوه او وې

جگره او سوله

ويل:

-گوره ته خو گراف پېژني، هغه خورا په قهر شو او وې ويل:
-دا سپين سترگی گوره، دروغ او ټينگار د څه لپاره!

پير وويل:

-ښه ښه پوه شوم! گراف غوښتل چې هغه د کلو چارف په لاس
ورکړي او د هغه نوم ياد کړي.

يا ورپه ډار سره وويل: نه، هېڅکله نه! د کلو چارف له توره
پرته، نور تورو نه هم ډېر وو، دې تورو ته هېڅ اړتيا نه وه. هغه لا پخوا
شرل شوی و. خو خبره په دې کې وه چې گراف سخت په قهر شوی و او
وې ويل:

-تا څنگه کولی شول هغه وليکي! هغه له ميز نه، د هامبورگ
ورځپاڼه راواخېسته، او وې ويل: وگوره! دلته خپره شوې ده. تا هغه
ليکلي نه ده، تا هغه ژباړلي نه ده، هغه هم ناسمه ژباړه، ځکه ته احمق خو
په فرانسوي هم نه پوهېږي. تاسو څه فکر کوئ؟
هغه ځواب ورکړ: نه، هېڅکله نه، ما هېڅ کومه ورځپاڼه لوستې نه
ده، دا پاڼه ما خپله ليکلي ده.

-ښه چې داسې ده، ته خايين يې، تا محکمې ته سپارو چې
څر وند دې کړي. گوره! ووايه خبر پاڼه دې له چا اخېستي ده؟ خو ځوان
ويل:

-ما هېڅ کومه ورځپاڼه ليدلې نه ده، ما هغه خپله ليکلي ده. څېړنه
او پلټنه ځای پر ځای ولاړه او تردې نه مخکې لاړه نه. گراف د هغه پلار
راو غوښت، خو هېڅ گټه يې ونه کړه. محکمې ته يې سپاره، تورن يې کړ
او شاقه کار ته يې ولېږه. اوس يې پلار راغلی او د هغه د بښنې شفاعت
کوي. خو لچک ځوان، هسې يو باغي ياغي د سوداگر زوی، د نجونو

جگره او سوله

او غور و جامو لېوال اوس داسې کبرجن شوی چې له شیطان نه ځان زیات گڼي. گورئ! داسې زلمی دی! پلار یې د کامن پله ته نږدې یوه کافي لري، په دې کافي کې یې د حضرت مسیح یو شمایل.. څړولی دی چې په یو لاس کې یې یوه سپېڅلې لکړه او په بل لاس کې نړۍ نېولې ده. هغه دغه انځور کورته وړی دی، خو ورځې یې هلته ساتلی دی او یو احمق انځورگر یې پیدا کړی دی.

۱۱

د دغې نوې کيسې په منځ کې و چې پېر يې مشر قوماندان ته وروغوښت. پېر د گراف راستو پچين دفتر ته ورننوت. راستو پچين د پېر ورننوتلو سره په داسې حال کې چې سترگې او تندې يې مېنل، سترگې برنډې او تندې يې تريو کړې. لنډ وني سړي چې هغه ته څه ويل د پېر د ننوتلو سره سم چې شو.

همدا چې هغه لنډ وني سړی ووت، راستو پچين وويل:

-سلام عليكم ستر جنگياله! ستاسو د سترو سربښندنو په اړه مې اوريدلي دي، خو اوس نه ددې په اړه، خبره دې زما او ستا ترمنځ يې گرانه.

گراف راستو پچين وپوښتل:

-دا راته ووايه چې ته ماسون (يو مذهبي ډله) يې؟

د راستو پچين خبرې له داسې يوې ملنډې نه ډکې وې، چې تا به ويل ماسون والی کومه گناه ده او دی غواړي، هغه وېښي. گراف راستو پچين وويل:

-ما ته په پوره توگه څرگنده ده، گرانه! چې ماسون تر ماسونه پورې دی، زه هيله لرم تاسو له هغو ماسونانو نه، نه ياستی، چې د بشر د ژغورنې په نامه غواړي روسيه ووژني.

پېر ځواب ورکړ: هو زه ماسون يم.

-دغه ده، گوري گرانه! تاسو به هر و مرو خبر ياستي چې ښاغلي سپرانسکي، ماگنبخکي هغه ځای ته چې لېږل شوي وای، ولېږل شول،

جگړه او سوله

دغه راز ښاغلی کلوچاروف سره هم همداسې وشول او له نورو هغو کسانو سره چې د سلیمان د معبد د جوړولو تر نامه لاندې یې هڅه کوله د خپل هېواد معبد وران کړي. تاسو باید پوه شوي وای چې له هغوی سره ددغه راز کړو لپاره کلک دلایل و، که ددې ځای د پست مدیر ناوړه گواښمن سړی نه وای، ما هسې بې دلیلې تبعیدولی نه شو. اوس دا هم راته څرگنده ده چې تالې ښاره د هغه د لېږدلو لپاره خپله گاډۍ هم هغه ته ورلېږلې او د هغه څپنې کاغذونه دې هم د ساتنې لپاره له هغه اخیستي دي. تاسو ما ته گران یاست، زه نه غواړم تا ته کومه ستونزه پیدا کړم، زه تر تاسو دوه برابره مشریم او تاسو ته د پلار په څېر لارښوونه کوم چې له دغه راز خلکو سره خپلې اړیکې بند کړئ او خپله هم ژر تر ژره له دې ځایه لاړ شي.

پېر وپوښتل: ښه ښاغلیه گرافه، د کلوچاروف گناه څه ده؟

راستو پچین چغه کړل:

- د هغه په گناه زه پوهېږم، دا ستاسو په صلاحیت کې نه دی، چې په دې اړه له مانه پوښتنې وکړئ.

پېر پرته له هغه چې راستو پچین ته وگوري، وویل:

- که هغه مو د ناپليون د خبر پاڼو، په خپرولو تورن کړی دی، ښه ده، نو دوی څنگه دا ثابتولی شي؟

راستو پچین له پخوانه لاپه لوړ آواز، د پېر خبرې پرې کړې او وې

ویل:

- دا همداسې ده، هغه لاپه قهرجن آواز چې د سپکاوی نښې یې

یادولې، وویل:

- ویریشیا گین خائین دی او وطن پلورونکی دی او په حق سړی یې

خپله جزا لیدلې ده. خو ته ما دلته ددې لپاره نه یې راغوښتلی چې زما د

جگړه او سوله

کارونو په اړه وغږېږو، بلکې ددې لپاره مې راغونښتلی یې چې تاته مشوره درکړم او یا سپارښتنه درته وکړم چې ته دې له دغو شان کسانو لکه کلوچاروف سره خپل اړیکې وشلوې او بیا ژر تر ژره له دې ځایه لاړ شې. د هر چا په سر کې چې داسې لېونتوب وي، زه به یې ترې خلاص کړم، خو ناڅاپه یې دې ته پام شو چې بېزاو خوف سره له هغه چې هېڅ گناه یې نه ده کړې، غږېږي او پر هغه چغې وهي. په مینه یې د هغه لاس راوښو او وې ویل:

- موږ د یوې ستري بدمرغۍ په درشل کې یو، زه د ټولو هغو کسانو د نازولو او پاللو وخت نه لرم چې زما دیدن ته راځي، ما به وښيي، اوس ستاسو خوښه چې هر څه کوئ گرانه! تاسو اوس څه کوئ؟ زما موخه داده چې تاسو خپله څه کوئ؟ تاسو خپله؟

پېر پرته له هغه چې سر پورته او د بشري حالت بدل کړي، وویل:

- هېڅ، هېڅ څه نه کوم.

گراف تندې تریو کړ او وې ویل:

- د یو دوست مشوره واوره، ځنډ پر مه، ژر تر ژره له دې ځایه ځان باسه، څه څومره ژر چې کولای شئ، له مسکوه ووزه، روغ او نیکمرغه به هغه څوک وي چې خبره اوري او غوږ ورته نیسي، د خدای په امان گرانه! کله چې پېر له کوټې نه وت، هغه له دروازې نه ورپسې غږ کړ: - هو، رښتیا له یاده مې ووتل، له تاسو نه وپوښتم، دا رښتیا ده چې گرافینه (د هغه مېرمن - ایلین) د مسیحي کاتولیک کشیشانو منگلو ته ورلویدلې ده؟

پېر هېڅ ونه ویل، تندې یې تریو او خوی یې داسې شنه شوه چې هېڅکله هغه چا په دې ډول نه ولیدلی او همداسې لاړ او ووت. کله چې کورته راوړسېد، هوا تیاره شوې وه. په هغه ماښام

جگړه او سوله

رنګارنګ کسان دده دیدن ته راغلي وو. د کمیټې سکرتر، د هغه د کنډک ډګروال، د ادارې مشر، دوه چوپړان او یو څو تنه گدایان. هغو ټولو هر یو خپله هیله لرله او داسې غوښتنې یې کولې چې د هغو د ستونزو لپاره پېیر باید پریکړه کړې وای، پېیر په دې خبرو هېڅ نه پوهېده، پروایې نه لرله او پوښتنو ته یې یوازې ددې لپاره ځوابونه ورکول چې د هغو له غمه ځان وژغوري، خو وروسته له هغه چې پېیر، د هغو ارباب یوازې پاتې شو، هغه د خپلې ښځې لیک پرانست او هغه یې ولوست.

هغوی - په مورچلونو کې سرتېري، سرداراندرې ووژل شو. .. بوډا...
سادګي د خدای تابعیت دی، باید وزورېږو. .. ټولې معناوې باید سره پيوند شي. .. ښځه غواړي مېړه وکړي. .. باید هېر کړو او پوه شو. ..
هغه د کټ پلو ته ورغی. پرته له هغه چې کالي وباسي، ځان یې پر کټ ورواچاوه او سمدلاسه خوب یوړ.

کله چې بل ورځ سهار راوینښ شو، د هغه د چوپړانو مشر راغی او ده ته یې خبر ورکړ چې د ګراف راستنېدو پېچلنه یو مشر پولیس راغلی او غواړي پوه شي آیا ګراف بېزا او خوف له مسکو نه وتلی دی او کنه؟
تر لسو پورې بېلابېل کسان چې د پېیر دیدن ته راغلي وو، د هر کلو په تالار کې هغه ته سترګه په لاره وو. پېیر په تلوار کالي بدل کړل او ددې پر ځای چې هغو ته ورشي، د ودانۍ د شا د لارې له زینو ښکته شو او له دروازې ووت.

له هغه ورځې، بیا د مسکو د تالان او وړانولو تر پایه پورې، د بېزا او خوف د کورنۍ له غړو نه یو هم، سره له ټولو هڅو او لټولو نه، هېڅ چا نور هغه ونه لید او په دې نه پوهېدل چې هغه چېرې دی.

۱۲

د رستوف کورنۍ د سپتمبر تر لومړې نېټې يعنې پر مسکو د
دښمن د يرغل تر درشله پورې په دې ښار کې پاتې شوه.
وروسته له هغه چې پيتيا د قزاقانو په ابالنسکي نومې غونډه کې
دنده واخېسته او بيا (د بيلايا څرکوف) کليسا ته چې هلته دغه غونډه
په کې جوړېده دده تگ، د گرافيني په زړه کې تلوسه راوپاروله دې
خيال چې د هغه دواړه زامن، جگړې ته تللي، دواړه دده له پامه لرې
شوي، نن يا سبا کېدای شي يو يو يا دواړه يو ځای ددې د يوې
خورلنډې د درې زامنو په شان ووژل شي، دا ډېره زوروله او سړکال په
اورې کې دا د لومړي ځل لپاره و چې دې تصور د هغه خيالونه په خورا
عذابونکي ډول په ځان اخته کړي وو. دې غوښتل او هڅه يې کوله
نيکولای له جگړې راوغواړي، دې هيله لرله چې خپله پيتيا ته ورشي
او هغه يو ښه ځای لکه پترزبورگ ته واستوي، خو نه دا کار وشو او نه
هغه.. هېڅ معلوم نه و چې نیکولای چېرې دی او تر خپل وروستي ليکه
چې په هغه کې يې له شهزادگۍ مارياسره د خپلې کتنې يادونه کړې
وه، هېڅ حال معلوم نه و.

مشرې گرافيني هېڅ خوب نه درلود او که به ويده شوه خوب به يې
ليده، چې دواړه زامن يې وژل شوي دي. گراف تر ډېرو مشورو او
خبرواترو نه وروسته په پای کې د گرافيني د کرارولو لپاره لاره پيدا

جگره او سوله

کړه. هغه پیتیا د ابالنسکي له غونډه د پېیر بېزاو خوف غونډ ته چې د مسکو په څنډو کې مېشت و رابدل کړ. که څه هم پیتیا بیا هم په پوځ کې پاتې کېده، خو د خدمت د ځای په دغه بدلون کې، گرافینه ځکه لږ آرامه شوه چې لږ تر لږه د هغه یو زوی دې ته نېرېدې او د دې تر څارنې لاندې وي. او هیله یې لرله داسې یو چاره وکړي چې پیتیا داسې په یوه ځای کې وگماري چې نور له هغې لرې نه شي. او هغه په داسې یوه قطعې کې وساتي چې هغه هېڅکله په جگره کې گډون ونه کړي. تر هغه پورې چې نیکولای تر گوانس لاندې و، گرافینه داسې انگرېله چې د هغه مشر زوی دې ته د هغې تر نورو ټولو اولادونو گران دی. دې به له دې امله ځان ډېر ملامت او، خو کله چې به پیتیا وریاد شو، د هغې کمکې زوی، هغه شیطان پیتیا چې سبقونه یې نه ویل، په کور کې یې هر څه ماتول، ټول یې له ځانه ستومانه کړي وو، هغه پیتیا چې تورې سترگې، خندنۍ څېره او لوړه پزه یې درلوده او پراننگو یې سوروالی ناست و، د دغو پخو، بې رحمو او قهرجنو خلکو لاس ته ورلویدلی و، هېڅ څرگنده نه وه چې د څه لپاره جنگېږي، خو بیا هم له هغه خوند اخلي، هوکې هغې ته خپل پیتیا وریاد شو، نو داسې به یې انگرېله چې هغه تر ټولو اولادونو نه زیات ورته گران دی. هر څومره به چې مسکو ته د پیتیا د راستنېدو موده لنډېده، په هماغه اندازه به د گرافینې ناآرامی لازياتېده او زیاتېده. هغې داسې تصور کاوه چې دغه نیکمرغه ورځ به هېڅکله راونه رسېږي. هغه نه یوازې د سونیا بلکې د گرانې ناتاشې او آن د خپل مېړه تر مخې به بې صبري او ناآرامي کوله. هغې به په زړه کې ویل:

-دا ټول څه کومه، زما له پیتیا پرته بل یو هم په کار نه دی.

د اگست په وروستیو ورځو کې د نیکولای بل لیک راوړسېد. هغه

جگړه او سوله

دغه ليک له وروڼه رالېږلی و. هلته يې دی، د آسونو پلورلو پسې استولی و. دغه ليک گرافينه آرامه نه کړه. وروسته له هغه چې پوه شوه چې يو زوی يې له گواښ نه لرې شوی دی، د بل زوی، پیتیا د ژوند په اړه يې زوریدنه لاسپسې زیاته شوه.

سره له هغه چې لا د اگست په شلمه د رستوف ټول نېردي خپل خپلوان او پېژندگلو له مسکو نه وتلي وو، سره له هغه چې ټولو پر مشرې گرافينې ټينگار کاوه چې څومره ژر کېدای شي دوی هم له مسکو نه ووزي، خو هغې تر هغه پورې چې ددې د ژوند پانگه، دهغې کمکی زوی پیتیا له مسکوه را ونه رسېږي، اصلا له مسکوه د وتلو په اړه د چا خبره هم نه اوريدله. د اگست په ۲۸ مه نېټه پیتیا مسکو ته راوړسېد. د مور له خوا خوږی، ناز او اندېښنې نه ډک هرکلی، د ځوان شپارلس کلن افسر خوښ نه شو. که څه هم مور خپل دغه تکل چې زوی، نور له ځانه، نه لرې کوي، له هغه نه پټ ساته، خو پیتیا د مور په دغه خیال پوه شو او د مورني احساس او غريزې له مخې په دې پوهېده چې د مور نازول او پالل به دی له کاروباسي او نور به يې هم نازولی کړي. (دده په وینا) دده دمپرنتوب اور به آرامه کړي. هغه مسکو ته د راتگ په وخت کې له مور سره خورا سوږتگ راتگ کاوه او له هغې سره د مخامخ کتنې نه يې ډډه کوله او تل يې له خپل خور، له ناتاشا سره چې پرده ډېره مهربانه وه او د ورورگلوۍ مينه يې ورسره کوله، خپل وخت تېراوه.

گراف د خپل هميشني دريځ له مخې د اگست تر ۲۸ مې پورې له مسکوه د وتلو لپاره هېڅ ډول چمتووالی نه درلود، خو د اگست په ۳۰ مه د ريزان له ولايت او د مسکو له څنډو نه د دوی لېږدولو ته گاډۍ راوړسېدې.

جگړه او سوله

د اگست له ۲۸ مه تر ۳۰ مې پورې ټول مسكو په شرو شور او خوځېدا كې و. د گډيو كتارونو هر ورځ د بارادنيو د جگړې په زرگونو ټپيان، د در اگاميلوواله دروازي نه مسكو ته راوړل، په ښار كې دې خوا هغې خوا رسول. د مسكو په زرگونو او سپدو نكي او د هغو كډې يې د ښار د نورو دروازو له لارې له ښاره ووېستل. د راستو پچين د خبر پانو سره سره، يا له هغو پرته، يا د هغو د اغېز له مخې ډولا ډول ضدو نقيض او عجيبې غريبې آوازي به په ښار كې خورېدې. يوه، به ويل چې څوك له ښاره وتلو ته نه پرېږدي، بل به برعكس ويل چې ټول شمائل يې د ښار له كليساوو نه راټول او ټول خلك په زوره له ښاره باسي. چا به ويل چې د بارادنيو تر جگړې وروسته روسي پوځ د پخوا په شان جگړې ته دوام وركړي او فرانسويانو ماته كړې ده، كوم تن به بيا د هغه ضد خبره كوله او ويل به يې چې روسي پوځ تالا شوی دی، بل به ويل چې د مسكو اربكيان، له روحانيونو تر مخې شوي دي او ځان درې غونډيو ته رسوي، چا بيا په پټه پټه ويل چې كشيښ اگوستين ته له مسكو نه د وتلو اجازه نه ده وركړ شوې، د وطن خايينان نيول شوي كليوالو پاڅون كړی او هغو كسانو چې كډه كړې ده، په كورونو يې تالان گد كړی دی، داسې او داسې نورې آوازي، خودا ټولې آوازي وې، په اصل كې ټول هغه چې كډه شوي وو او هغه څوك چې پاتې شوي وو (او هغه جرگه چې په هغه كې د مسكو د تسليمي پريكړه كېده، لا په فيلي كې جوړه شوې نه وه) ټولو داسې احساسوله (او خپل احساس يې پټاوه) چې مسكو به هرومرو تسليمېږي. هر څوك بايد ژر تر ژر وتښتي او خپلې شتمنۍ خوندي ځای ته ورسوي. خلكو داسې گڼله چې اوسني هر څه بايد راوپرزېږي او د هغه پر ځای بل دولت جوړ شي، خو د سپتمبر تر لومړې نېټې پورې هېڅ شی بدل شوی نه و، هغه

جگړه او سوله

شان چې يو جاني د پانسۍ رسۍ ته بدرگه کېږي او هغه په دې پوهېږي چې اوس بايد هر څه بدل او دى اعدام شي، خو بيا هم شاوخوا گوري او خپله کره خولۍ راجوړولي، دغه شان مسکو هم سره له هغه چې انگېرل کېده، ژر به سقوط وکړي او ټول هغه اړيکي چې خلکو د هغو له مخې ژوند کاوه او ورسره ږږدې و، وشلېږي خو بيا يې هم بې ارادې خپل ورځني ژوند ته دوام ورکاوه.

د مسکو تر سقوطه د درې ورځو په اوږدو کې د رستوف د کورنۍ ټول غړي هريو د خپل ژوند په بېلابېلو غمونو کې ډوب وو، گراف اليا اندريويوويچ د کورنۍ مشر پرله پسې د ښار بېلابېلو سيمو ته تگ راتگ کاوه، هلته به يې رنگارنگ او ازې اوږدې، بېرته به کورته راستنېده او په تلوار سره به يې له ښاره وتلو ته د چمتووالي سپارښتنې کولې.

گرافينه د کالو او د کپرو د ټولولو څارنه کوله، له ټولو نه خپه و او پرله پسې پيتيا پسې، چې له هغې نه تنبېده، دې خواته او هغې خواته تلله راتلله. ناتاشې سره به يې ځکه رخه کوله چې پيتيا به ټول وخت له هغې سره و. يوازې سونيا وه چې په رښتيا يې کارونه کول، کالي يې ټولول، خو هغه هم په دې وروستيو وختو کې ټول وخت ځکه خواشينې وه. چې د نيکولای هغه ليک يې ددې په مخ کې لوستې و، چې په هغه کې له شهزادگۍ مارييا سره د هغه د کتنې يادونه شوې وه. گرافينه، د ليک تر لوستلو ډېره خوشاله شوې وه او ويل يې و چې د نيکولای او شهزادگۍ په دغه کتنه کې د خداى اراده وينې.

گرافينې ويلې و:

- زه هېڅکله په دې نه وم خوشاله چې سرداراندرې بالکونسکي (د مارييا ورور) له ناتاشې سره کوژده وکړه، تل مې داهيله لرله، چې

جگره او سوله

نيكولای له شهزادگی. ماریا سره واده وکړي.
سونیا داسې احساسوله چې د گرافینې دا خبره رښتیا هم ده، ځکه د
رستوف د کورنۍ د دیوالي کېدو د مخنوی یوازینۍ لاره دا وه چې
نيكولای له یوې بډايې نجلۍ سره واده وکړي، له شهزادگی. ماریا
پرت، بله ښه ناوې نه پیدا کېده، خود سونیا لپاره دا ستره بدمرغي
وه، ددغې خواشینۍ او د غم له لوی پېټۍ سره سره بیا هم هغې په ځان
کې دا توان پیدا کړ چې د چوپړانو لارښوونه وکړي، د پړو او پېټیو په
تړلو او راټولولو کې ونډه واخلي، نو ځکه ټوله ورځ همداسې اخته وه.
گراف او گرافینې به چې کله غوښتل کومه سپارښتنه او غوښتنه
وکړي، هغې ته به یې ورغږ کړ. پیتیا او ناتاشا نه یوازې له خپلې مور
او پلار سره مرسته نه کوله، بلکې په خپلو نازونو او کړو وړو به د نورو
خند کېدل ټوله ورځ د هغو د خدا کړسهارۍ شروشور او خپل منځ کې
د هغو د ناندريو غږ او چغې پورته وې. خوشاله به وو، خندل به یې، خو
دې خدا کوم ځانگړې علت نه درلود... پیتیا وروسته له هغه چې پوځ
ته تللی و، نور نو هغه وړوکی هلک نه و (لکه هغه شان ټولو ورته ویل)
بلکې پوه تکړه او زړور زلمی و. هغه له دې کبله خوشاله و چې له (بیلې
خرکوي) له سیمې نه چې هلته نن سبا جگره پیل کېده، مسکو ته را
بدل شوی دی، خودا ځای هم ژرد جگړې ډگر کېدونکی و، خودی له
ټولو نه زیات په دې خوشاله و چې ناتاشا هغه څوک چې ددې ساعت به
ورسره ښه تېروه خوشاله و. ځکه ناتاشا له دې امله خوشاله وه چې تر
اورېدو غمونو وروسته اوس، بې غمه شوې وه، او داسې څه نه و، چې
هغه ته څه غم ورپه یاد کړي او خوا یې شنه کړي. د هغې روغتیا هم ښه
شوې وه، ددې تر څنګ هغه په دې خوشاله وه چې یو څوک یې تر څنګ
و چې ددې ستاینه یې کوله.. پیتیا سر تر پایه ددې په ستاینو لگیاو.

جگره او سوله

د پیتیا د خوشالی بل غوره علت دا و چې جگره د مسکو دروازو ته رارسېدلې وه، ډېر ژر د دغو دروازو تر شا ډزې پیل کېدونکې او د خلکو تر منځ به وسلې ویشل کېدونکې وې، خلک تښتېدل، کومې خواته تلل او کوم عجیب غیر معمول څه پېښېدل. دا ټول د هر چا په تېره د ځوانانو لپاره یو عجیب څه برېښېدل.

۱۳

د اگست په یو د پرشمه د سه شنبې په ورځ، د رستوف په کور کې هر څه لاندې باندې او گډوډ وو. ټولې دروازې پرانېستې، څو کي او میزونه یې راټول کړي او یا یې د باندې راپستلي وو او یا یې همالته ځای پر ځای کړي وو. هیندارې او تابلو گانې یې له دیوالونو نه بښکته کړې وې. هرې خواته صندوقونه ایښي و او دې خوا هغې خوا وابښه، د پوښولو کاغذونه او رسی پرته وې. هغو کلیوالو او چوپرانو چې دا ټول شیان او کپرې ځای پر ځای کول، په درنو درنو قدمونو په لرگین غولي، دې خوا هغې خواته تلل راتلل. د کور په انگر کې بې شمېره کلیوالي گاډی او کراچی چې ځیني یې بارشوي او ځیني لا تشې ولاړې وې.

د کور او انگر فضا د هغو چوپرانو او کلیوالو له غږیدا، نارو او شروشور نه چې له خپلو گاډیو او کراچیو سره له کلي نه راغلي وو، ډکه وه. هغوی یو بل ته نارې وهلې او پریو بل به یې غږ کاوه. دا ښکاره نه وه چې گراف لاسهار د وخته چېرې تللی و. گرافینه چې له شروشور نه یې سر په درد شوی و او په لامده شوي دستمال یې تړلی و، په وار په تالار کې ویده وه. پیتیا په کور کې نه و او هغه د خپل هغه ملگري کورته چې د وارو غوښتل د اربکي پوځ نه ځان رسمي پوځ ته بدل کړي، تللی و. سونیا په تالار کې وه، د چینو او کرېستالو د کپرو د تړلو شویو پیتو ساتنه یې کوله. ناتاشا په خپله کوټه کې چې تالان شوې هغې ته پاتې

جگره او سوله

کېدله، د خپلو کمیسونو او د غاړې د دستمالونو په منع کې ناسته وه. هغې خپل ځینې کالي چوپرانو ته وروښل، خو کله چې خبره دې ته ورسېده چې یو څه باید ټول کړي، هغه ښه او بد جلا کړي، حوصله یې په تنگه شوه او د نیا شا ته یې وویل:

-ته، گرانې د نیا شا، ته به یې راته ټول کړي، ه؟

همدا چې د نیا شا ژبه وکړه چې په مینه به دا کار ورته وکړي، ناتاشا پر غولي کېناسته او د نڅا هغه پخوانی کمیسی یې راواخېست او په خیالونو کې ډوب شوه. .. بیا بېرته له ځایه پاڅېده، له کړکۍ نه یې د باندې وکتل. په کوڅه کې، له ټپیانو نه ډکه یوه کراچۍ ولاړه وه.

مینځې، چوپران، آسپزان، گاډیوانان، تحویلداران، د گاډیوانانو ملگري د آسپزانو شاگردان، ټول او ټول د دروازې خواته ولاړ او ټپیانو ته یې کتل.

ناتاشې سپین دستمال پر سر واچاوه، د دستمال دوه څوکې یې په لاس ټینګې ونيولې او لاړه کوڅې ته ووتله.

بودۍ ماورا کوزمینیشنا، پخوانۍ تحویلداره د دروازې په شا و خوا کې له گڼه گونې راجلا او هغې گاډۍ ته چې په پر و تړل شوې او کېږدۍ ډوله وه، ورنېږدې شوه. هغې په گاډۍ کې له ځوان پراته افسر سره چې رنگ یې الوتې و، خبرې پیل کړې. ناتاشا څو گامه وړاندې لاړه په داسې حال کې چې خپل د سردستمال یې، هماغه شان په دواړو لاسونو کلک نیولی و، په حیا ودریده او د ځوان افسر هغو خبرو ته یې غوږ ونيو چې هغې زړې کلي دارې ته یې کولې.

ماورا کوزمینیشنا وویل:

-ښه، ته نو په مسکو کې هېڅڅوک نه لرئ؟ ښه به دا وي چې په کوم کور کې آرام وکړئ، بلکه بل ځای نه وي، له مور سره او اوسه، زموږ څو

جگړه او سوله

بادارن هسې هم روان دي.

افسر په خورا ناتوانه غږ وويل:

-نه پوهېږم ما به څوك پرېږدي او كنه؟ دغه زموږ قوماندان دى، له هغه نه وپوښتى. هغه يو څو رب جگړن ته چې په كوڅې كې د ولاړو كراچيو له كتاره راستنېده اشاره وكړه.

ناتاشې چې له وحشته يې سترگې وتلې وې. د تپيې افسر مخ ته يې كتل، په هماغه شېبه كې د جگړن خواته ورغله او وې ويل:

-كولى شي دغه تپيان زموږ په كور كې پاتې شي؟

افسر چې موسېده، لاس يې خولى ته وړپورته كړ. سترگې يې له خندا نه تنگې شوې او وې پوښتل:

-دا پېغله څه هيله لري؟

ناتاشا خپله پوښتنه په آرامۍ تکرار كړه، كه څه هم د سردستمال يې په دواړو لاسونو كلك نيولى و، څېره يې داسې ځيره وه چې د جگړن له شونډو موسكا ورکه شوه، په فكر كې لاړ، گواکې په دې اړه يې فكر كاوه چې آيا دا كار شونى دى او كنه. هغه وويل:

-آه، هوکې، څه وايي، هو، اجازه ده.

ناتاشا په کراره سروښوراوه، په چټکۍ د ماورا کوزمېنېشنې خواته چې د افسر تر څنگ ولاړه او په خواخوږۍ يې هغه ته كتل، ورغله هغې په کرار او نرۍ آواز د ماورا کوزمېنېشنې په غوږ كې وويل:

-كېداى شي، اجازه ده، هغه وويل اجازه ده.

په گاډۍ كې پروت افسر د رستوف دوى انگرې ته ورننوت. اوله تپيانو نه دكې په لسگونو گاډۍ او كراچۍ د خلكو په غوښتنه، د پاورسكيا كوڅې (هلته د رستوف كور و) پلو ته وروانې او د كلاد دروازي خواته ورنېږدې شوې. د ناتاشا دغه غير معمول كړه خوښېدل

جگړه او سوله

اوله دغو ناپېژندلو شويو وگړو سره اړيکو خوند ورکاوه. هغې هڅه کوله چې د ماورا کوزمینيشني په مرسته، لازیات شمېر ټپیان د خپل کورانگړي ته بدرگه کړي.

ماورا کوزمینيشنا وویل:

-هر څه چې وي، ښه به دا وي چې پلار دې خبر کړي.

-نه، نه هېڅ پروا نه لري! مور کولي شو یوه ورځ په مېلمستون کې تېره کړو. کولي شو، خپل نیمايي کور هغو ته ورکړو.

-دا ته څه وايي؟ لږ فکر وکړه! که دې خواته، هلته د چوپرانو په کوټو کې یا د مینځو په کوټو کې. هر چېری چې ځای ورکوي، باید له پلاره اجازه واخلي.

-ښه ده، اجازه به واخلم.

ناتاشا په چټکۍ خود پنجو پرسر، د هغه تالار له لارې چې دروازه یې نیمه خلاصه او د سرکې او کوفمان د څاڅکو بوی ترې راته، تالار ته ورننوتله او وې پوښتل:

-مورجانې ته ویده یې؟

گرافینه چې هماغه شېبه یې سترگې پټې شوې وې، راوینسه او وې ویل:

-څه بد خوب.

ناتاشا د هغې مخې ته گونډه ووهله، مخ یې د هغې مخ ته ورنېږدې کړ، پرله پسې، پرته له هغه چې ساه بدله کړې، وې ویل:

-مورې گرانې! وینسې چې راوینسه مې کړې، ډېره ښښه غواړم، ډېره ملاتمه يم، بیا به دا کار نه کوم. زه ماورا کوزمینيشني راولېږلم. پوهېږې ټپیان یې راوستلي دي، ټپي افسران، اجازه راکوي؟ هغوی هېڅ ځای نه لري، پوهېږم چې اجازه ورکوي.

جگره او سوله

گرافینې وویل: کوم افسران؟ چا راوستي یې؟ زه خو په دې هېڅ نه پوهېږم!

ناتاشا و موسېده او گرافینې هم وخنډل.

- پوهېدم چې هغوی پرېږدئ، زه به همداسې ورته ووايم. ناتاشا خپله مور ښکل کړه، پاڅېده او په منډه د دروازي پلولاړه. په تالار کې له خپل پلار سره چې د بدو پېښو خبرونه یې درلودل، مخامخ شوه. گراف په خورا تریو تندي او قهر او بې له ارادې وویل:

- مور دې پر ځنډیدلې یو، دلته هسې تر اوسه پورې پاتې یو، کلوپ تړل شوی او پولیس وزی.

ناتاشې هغې ته وویل:

- پلارجان! پروا خو نه لري چې ما ټیپي افسران کورته راوستل؟

گراف په خواشینۍ هغې ته وویل:

- نه، نه هېڅ پروا نه لري، خو اوس ددې وخت نه دی، تردې نه لاهم کارونه تر مخې دی. هیله ده چې ته دغه کارونه پرېږدې او بارونو په تړلو او بارولو کې مرسته وکړې، ځکه ژر تر ژره باید له دې ځایه لاړ شو، لاړ شو، لاړ شو. هغه چوپړانو او د کور ساتونکو ته هم دغه سپارښتنه ورکړه. پیتیا چې غرمۍ ته راستون شوی و، هم نوي خبرونه درلودل.

هغه ویل چې خلک کرملین ته تللي او وسلې یې اخیستې دي. که څه هم راستو پچین په خپلو خبریانو کې ویلي دي چې خلکو ته به دوه ورځې مخکې خبر ورکوي، خو له همدې اوس یې سپارښتنه کړې ده چې خلک دې سره له وسلو دښار درې گونو غونډیو ته لاړ شي. ځکه ویل کېږي چې هلته به سخته جگره پېښه شي.

گرافینې په حیرانتیا او وحشت د خپل زوی خبرې ته چې په خورا

جگره او سوله

لېوالتيا يې خبرې كولې او د خبرو په وخت كې لاپسې ځلېدلې، كتل. هغې انگېرله او غوښتل يې له زويه هيله وكړي چې دې جگرې ته لاړ نه شي، (هغه پوهېده چې زوى يې په دې جگره كې د گډون له شوق په جامو كې نه ځاېږي) هغه د مېرنتوب، وياړ، خاورې او داسې نورو په اړه خبرې پيل كړې. لنډه دا چې هغه پوهېده چې هغه اوس دې ته د سيالۍ، تر بورگلوۍ او هسې د نارينوب، بې گتې او بې معنا خبرې چې ځواب هم نه لري، وايي. گرافينې هڅه كوله، داسې يو كار وكړي چې مخكې تر بل هر كاره دوى له دې ځايه لاړ شي او پيتيا دخپل ساتونكي په نامه له ځان سره بوزي. هغې پيتيا ته هېڅ ونه ويل او تر غرمنۍ نه وروسته يې گراف يوي خواته كړ، په ژړا او عذرو زاريو يې له هغه هيله وكړه چې كه كېداى شي بايد همدا نن شپه هغه له دې ځايه بوزي. گرافينې چې تر هغه پورې د گوانس په وړاندې بې اعتنا وه، په بنځينه دو كې چې د مينې زيربنده وه، وې ويل:

- كه هغوى نن شپه لاړ نه شي، دا به له ډاره ومري. هغې ټكي نه كوله، هغه په رښتيا اوس له هر څه ډارېده.

۱۴

مېرمن شوس چې د خپلې لور د بدن ته تللې وه، همدا چې کور ته راستنه شوه، د میانسکایا په کوڅه کې، د چيني خرڅولو د مغازې تر مخې د ليدلي پېښې په اړه خبرو يې، گرافينه لاپه وحشت کې واچوله. هغې نه شو کولای کورته د راستنېدو په وخت کې د چيني خرڅولو د مغازې په وړاندې د نشيانو د مستۍ او گڼه گونې له امله، ځان کورته ورسوي، هغې کورته د رسېدو لپاره، يوه گاډۍ کرایه کړې وه، او د کوڅو، وړو کوڅو او نا آشنا کوڅو له لارو يې ځان کورته رسولی و. گاډيوان هغه ته کيسې کولې، چې څنگه وگړو د څکلو گيلاسونه او خمونه ماتول او سپارښتنه ورته شوې وه چې پاڅون وکړي.

تر غرمۍ نه وروسته، د رستوف د کورنۍ ټولو غړو په خورا تلوار او چټکۍ د کالو او کپرو په ټولو او د سفر د چمتووالي لپاره، منډې وهلې. بوډا گراف چې تر غرمۍ وروسته ښه په ولولو راغلی و، کله به انگړ ته ووت او کله به بېرته راغی. هسې به يې نارې سورې وهلې او هغه چوپړان به چې د دروازې خواته تلل. لا چټکۍ ته هڅول. پيتيا په انگړ کې ولاړ و او چوپړانو ته به يې سپارښتنې کولې. سونيا نه پوهېده چې د گراف له ډېرو سپارښتنو سره سره څه وکړي، ډېره ستړی ستومانه برېښېده. د کور چوپړانو نارې سورې جوړې کړې وې، يوله بل سره په ناندري، وو، شروشوريې کاوه او په ټولو کوټو او انگړ کې يې منډې

جگړه او سوله

وهلې...

هر څومره چې ټولو چوپړانو هڅه كوله، خو د شپې تر ناوخته پورې د كاليو توليدل او په گاډيو كې د هغو ځای پر ځای كېدل خلاص نه شول. گرافينه ويده شوه، گراف هم خوځېدل سبا ته وځنډول او خپله هم كټه تله لاړ.

سونيا او ناتاشا پرته له هغه چې جامې بدلې كړي، په كوچني تالار كې ويدي شوې.

په هغه شپه يې بل ټپي د پاورسكاياله كوڅې نه چېرته وړ او ماورا كوزمينيشنا چې د دروازې په خولې كې ولاړه وه، هغه يې له ځان سره رستوفيانو ته راوست. دغه ټپي د ماورا كوزمينيشنا په خيال، خورا مخور سړی و. هغه يې په داسې يوې گاډۍ كې چې بڼه پوښل شوې وه، وړ. هغه څوك چې د گاډيو ان تر څنگ ناست و، يو خورا د درناوی وړ چوپړ و. يو ډاكټر او دوه سرتېري هم د گاډۍ د شا په څوكۍ كې ناست وو.

ماورا كوزمينيشنا بوډا سړی ته مخ ورواړاوه او وې ويل:
-راځئ، راځئ، زموږ باداران هسې هم روان دي. كور تش دی،
مهرباني وكړئ، هيله كوم راځئ.

بوډا يو سوړ اسويلی وکړ او وې ويل:
-هو کي، څه ووايم. رسولی يې نه شو، زموږ تر كوره په مسكو كې
لاره لرې ده، هېڅ څوك هلته ژوند نه كوي.
ماورا كوزمينيشنا وويل:

-راځئ، راځئ، له موږ سره راشئ، زموږ د بادارانو هر څه پريمانه
دي.

هغې زياته كړه: حال يې ډېر خرابه دی.

گډايوان لاس وښور او وې ويل:

- د رسولو هيله يې نه شته، ښه به دا وي چې ډاکټر وپوښتي.

گډايوان له گډاي، نه راکوز شو، کراچي ته ورنږدې او څه يې وويل:

ډاکټر وويل: ډېر ښه ..

گډايوان بيا د کراچي خواته ورغی، د هغې منع ته يې وروکتل. سر

يې وښور او کراچيوان ته يې وويل چې انگر ته راننوزي او خپله د

ماورا کوز مينيشنا تر څنگ ودریده.

ماورا کوز مينيشنا وويل:

- يا حضرت مسيح مرسته راسره وکړي.

هغې هيله وکړه چې ټيپي کورته ولږدوی او وې ويل:

- باداران به هېڅ ونه وايي.

خو له زينو نه د ټيپي پورته کول، څه آسانه کار نه و، نو ځکه دې ته اړ

شول چې هغه د څنگ کوټې ته چې پخوا هلته مېرمن شونس او سپده

ورسوي. دا ټيپي سرداراندرې بالکونکسي و.

۱۵

په مسکو کې د اوسېدو وروستی ورځ راوړسېده. د مني صافه او له خوښۍ نه ډکه هوا وه، د يکشنبې ورځ وه. د هرې يکشنبې په څېر د کليسا زنگونو خلک لمانځنې ته وربلل. داسې برېښېده چې گواکې لا تر اوسه پورې هم په دې نه پوهېدل چې پر مسکو څه راتلونکي دي. يوازې دوه ځانگړتياوې وې چې د مسکو د حالت ښه څرگندونه يې کوله. د کوڅې او بازار يعنې د بې وزلو خلکو حالت او بل د خوړولو او کالو لوړه بيه.

د فابريکو کارگران، چوپړان او هسې کليوال بزگر. د بې شمېره ډلو په شان چې د ښوونځو زده کوونکي د ديني علومو د مدرسو طلاب او آن مخور خلک هم ورسره مل شوي وو، د مسکو د درې گونو غونډيو پلوران وو. هلته يو څه موده ودریدل، خو دا چې د راستو پيچين پته ونه لگېده، په دې ډاډه شول چې مسکو به تسليم شي. هغوی بېرته مسکو ته راستانه او د ښار په هوتلونو او سماوارونو کې خواره شول. د مسکو دغه حالت په دې ورځ په قيمتونو هم خپل اغېز کړی و. د وسلو، زرو، گاډيو او آسونو قيمتونه آسمان ته رسېدلي و او د پيسو، ښاري اړتياوو او نورو شيانو قيمت سخت لويدلی و. د ساري په توگه د غرمې په شاوخوا کې د قيمتي ټوکرو بيه له نيمايي راولويده او د گاډيو او آسونو بيه ډېره لوړه او آن پنځه سوه روبله ته لوړه شوه، حال دا چې ميز، څوکی، هيندارې او نورد ښکلا وسپنيز يا برنجي شيان آن

جگړه او سوله

ورپا ورکول کېدل.

درستوف په پخواني او پرتمين کور کې د ژوند کچه هومره د پام وړ نه و. د خلکو په اړه دغه حالت داسې څرگند شو، چې درستوف د کورنۍ د بې شمېره چوپړانو له ډلې نه هم درې تنه په دې شپې ورک شول. يالارل، خو هېڅ شی نه غلا شوي او نه ورک شوي و او د شيانو د بېبې په اړه خبرې داسې وې چې هغه د يرش گاډۍ او کراچۍ چې له کلي نه راغلې وې، خورا دسترو شتمنو کسانو کپړي بلل کېده. ډېرو خلکو د هغو د لرلو ارمان لاره، ډېرو درستوف پر کورنۍ رخه کوله او د هر څه په بدل کې يې بڼې بېې ورته وړاندې کولې. دغه راز د پرون شپې او د سپتمبر د لومړۍ نېټې د سهار راهيسې چې کله ټپيان درستوف او د هغه په گاوندیو کورونو کې مېشت شول. هر يوه دا هيله لرله چې کوم يوه گاډۍ ده ته ورکړل شي، چې ځان له مسکوه د باندې چپړې ورسوي. هر چوپړ ته چې به دغه وړاندیز کېده، که څه هم پر ټپي به يې زړه خوږيده، خو د هغه خبره او هيله به يې ځکه نه منله چې خپل بادار ته يې آن د دغه شان وړاندیز د ويلو زړه هم نه شو کولای. که څه هم د دغو ټپيانو حال خوار د زړه سوی و، خو دا بنکاره خبره وه که يوه کراچۍ يا گاډۍ يې کوم يوه ته ورکړې وای، بايد نور نو دويم، درېيم او بيا ټولو ته گاډۍ ورکړل شوې وای... خو دغه د يرش گاډۍ د ټولو ټپيانو د وړلو لپاره پوره نه وې. له بله پلوه دا هغه ورځ نه وه چې د ځان او خپلې کورنۍ بدمرغۍ ورځې ته ونه کتل شي، چوپړانو هم د خپلو بادارانو په اړه دغه شان فکر کاوه.

د سپتمبر په لومړۍ گراف ايليا اندريوويچ د راوينسېدو سره سم ځکه په خورا کراره د خوب کوټې نه ووت چې مټې د سهار پلو ته ويده شوې گرافينه له خوبه راوينسې نه کړي، د هغه سپين ورينمين د خوب

جگړه او سوله

کمیښ پرغاړه برنډې ته ووت. بار شوې کراچی په انگرې کې او سورلو ته سترگه په لارې گاډۍ یې د برنډې مخې ته ولاړې وې. یو چوپړ تر زینو لاندې ولاړ له بوډا گاډیوان او رنگ الوتې افسر سره چې لاس تړلی و، غږیدل.

چوپړ د خپل بادار گراف په لیدو، هغه ته زغرده اشاره وکړه چې له دې ځایه لرې شي.

گراف په خپل تک شین سرلاس تېر کړ، په خورا لېوالتیا یې گاډیوان او افسر ته وکتل، هغوی ته یې سر وښوراوه (گراف د نویو څېرو په لیدو خوشالیده) او وې ویل:

-ښه واسیلیچه! څنگه؟ هر څه چمتو دي؟

-هو کې، جلالتمابه! تاسو امر وکړئ، همدا اوس آسونه تړل کېږي.

-ښه ده، ډېره ښه ده! همدا چې گرافینه راوښنه شي، توکل په خدای، بیا نو خو څېږو! هغه افسر ته مخ وروړاوه.

-ښه ښاغلو! تاسو زما کور ته راغلي یاستی؟

افسر وروړاندې شو، په رنگ بایللې څېرې کې یې ناڅاپه وینه وچلېده او وې ویل:

-جلالتماب گراف! که مهرباني وکړئ او اجازه راکړئ.. په خپله

یوه گاډۍ کې ځای راکړئ. د خدای لپاره! دلته زه هېڅ شی له ځان سره نه لرم. هر ځای چې وي، آن که د بارونو پر سر، بل هر ځای..

هغه لا خپله خبره پای ته نه وه رسولې، چې گاډیوان هم همدغه شان غوښتنه ترینه وکړه.

گراف گڼې پسې واخېست او په تلوار یې وویل:

-هو، هو، ولې نه.. زه به په دې کار ډېر ډېر خوشاله شم. واسیلیچه

ته وگوره، جوړه یې کړه، یوه یا دوې کراچی به له مالونو نه تشې کړې..

جگړه او سوله

ښه نو... تشې يې کړه... ښه نو، څنگه يې کوي؟
گراف په يو ناڅرگنده ډول دغه سپارښتنه وکړه، خو افسر په هماغه
شېبه کې د تودې مننې په توگه دغه خبره پسې ټينگه کړه. گراف خپلې
شاوخوا ته وکتل او په هره خوا کې يې ټپي افسران، د هغو اردليان
(چوپړان) وليدل. په انگرې کې، د دروازې په خوله کې، د گاونډۍ
ودانۍ د کرکيو مخې ته، هرې خواته به يې چې کتل، دغه شان کسان
ټول د گراف او برنډې پلو ته ور روان و.

چوپړ گراف ته وويل:

-جلالتمابه! د الان د تابلو گانو په اړه څه سپارښتنه کوي؟
گراف هغه له ځان سره کورته را دننه کړ، خپله سپارښتنه يې هغه ته
تکرار کړه او وويل:

- هغه ټپيان چې له دوی سره د تگ غوښتونکي دي، بايد دلته پاتې
نه شي. گراف خپل غږ راټيټ او گواکې کوم پټ څه ويل غواړي، ډاریده
چې آواز يې څوک وانه اوري، وويل:

- کېدای شي څه صندوقونه يا شيان له کومې گاډۍ را کوز کړي؟
نهې بچې وې چې گرافينه راوينه شوه او ماترينه تيموفيونووا
چې پخوا يې ددې اشپزه وه، اوس يې ددې د پټې خبر لوڅې دنده هم
پيدا کړې وه، خپلې بادارې ته خبر ورکړ چې مارييا کارلونا، سخته
خوابدې شوې ده او وايي چې د نجونو اوړني کالي بايد دلته پاتې نه
شي. د گرافينې تر پوښتنو او پلټنو وروسته څرگنده شوه چې مېرمن
شوس، له دې کبله خوابدې ده چې د هغې صندوق يې له کراچۍ نه
رانبکته کړی دی، نورو کراچيو نه هم پندونه رانبکته کوي او هغو
ټپيانو ته ځای پيدا کوي، چې گراف د زړه خوږي له مخې له ځان سره د
هغو د اخېستلو سپارښتنه کړې ده. گرافينې وويل چې ژر تر ژره گراف

جگړه او سوله

ته ورغړ کړئ، هغې خپل خاوند ته وویل:

-ښه گرانه ملگریه! دا څه پېښه ده، ما واوریدل چې بیا بارونه رابښکته کېږي؟

-گرانې ما غوښتل تا ته ووايم... زما گرانې گرافینې جانې! یو تن افسر راغی او له ما یې هیله وکړه چې یو څو ارابې کراچۍ د ټپیانو د وړلو لپاره جلا کړم. گوره! گرانې دا شیان، شیان دي، خو هغه ژوندي کسان، ټپیان څنگه دلته پریږدو، لږ فکر وکړه. رښتیا خبره خودا وه چې خپل انگړ ته مور هغوی خپله رابللي دي، د هغوی په منځ کې افسران هم شته... پوهېږی گرانې! ښه به دا وي چې هغوی سپاره کړو، مور سره لاړ شي، څه ته تلواړه کوو؟ گراف دا خبرې په ویره او حیا کولې، داسې ډار او حیا چې دی به کله د پیسو په اړه غږیده، دی هم همداسې کېده. گرافینې د مېړه له دغه حالت او ژبې سره چې دده د ماشومانو د ژوند د خرابیدو سبب کېده ښه آشنا وه. گرافینې له دې سره عادت کړی و چې تر دغه شان حالت وروسته به یا کوم نندارتون جوړیده یا به د کومې نوې باغچگۍ خبرې وې یا به د کومې نڅا او موسیقي او یاد کوم لوی بندار مېلمستیا وه. نو ځکه یې دا خپله دنده گڼله چې د گراف د دغه شان کړو په وړاندې ودرېږي.

هغې خپله آرامه بڼه غوره کړه او په ژرغوني اوازیې وویل:

-گوره گرافه! تا زموږ ژوند دې ته راوړسوه چې اوس زموږ کور څوک په یوه ټنگه هم نه اخلي او دغه څو کالي او شیان هم چې زموږ ماشومانو ته پاتې دي، ته دا په مارانو ته پرېږدې. ته خپله وایې چې په دې کور کې د سلوزرو په شاوخوا کې کالي او کپرې شته دي. گوره گرانه! زه دا ستا خبرې نه منم او نه منم، نور نو خپله پوهېږې، د ټپیانو ساتنه د دولت کار دی، چارواکې پوهېږي چې له هغو سره څه وکړي.

جگړه او سوله

هلته وگوره، زموږ مخامخ کورته، د لاپوځین، کورته وگوره، لادري ورځې د مخه یې چې هر څه درلودل، باریې کرل او لارل. ښه گوره چې خلک څه کوي او موږ څه کوو؟ نور خلک څه کوي او موږ لکه باخاري او داسې یو او خدای خبر په څه لگیا یو... هیله کوم که په ما رحم نه کوي لږ خو په ماشومانو رحم وکړه.

گراف لاسونه وښورل، پرته له هغه چې څه ووايي له کوتې نه ووت. ناتاشا چې پلار پسې د مور کوتې ته راننوتلې وه، پلار پسې یې غږ کړ:

-پلارجانہ! دا څه خبره ده؟

پلار په ترڅه ژبه ځواب ورکړ:

-هېڅ خبره نه شته، ستا یې څه؟

ناتاشا وویل: نه، ما هر څه واوریدل، ولې مور نه غواړي؟

گراف چغه کرل: تا پورې څه اړه لري؟

ناتاشا د کرکې ځواته لاړه، په خیالو کې ډوبه شوه، د باندي یې

کتل او غږ یې کړ:

-پلارجانہ! بیرگ زموږ کره راغی.

۱۶

د رستوفيانو زوم بېرگ اوس ډگروال شوی و، هغه د ولاديمير او انا نېسانونه گټلي او د پوځ د درستيزوال د مرستيال آرام دريځ او د دويم پوځ د مشري دنده يې لرله. هغه د سپتمبر په لومړي نېټه له پوځ نه مسکو ته راغلی و.

ده په دې ښار کې کوم ځانگړی کار نه درلود، خو خپله يې دې ته پام شوی و چې ټول له پوځ نه رخصت اخلي، مسکو ته ځي او هلته کوم څه شی کوي. هغه هم د ځينو کورنيو چارو لپاره مسکو ته تللی و. هغه په خپلې ښکلې پاکې گاډۍ کې چې د شهزادگانو د آسونو په څېر دوو يرغه آسونو کښوله، راغلي و. هغه په انگرې کې دريدلو کراچيو او گاډيو ته په ځير ځير وکتل. پورته خواته پر زينو د ختلو په وخت کې يې يو سپين د ستمال له جيبه راوېسته او د د ستمال څنډه يې غوټه کړه.

بېرگ په نرمو چټکو گامونو له دالانه تالار ته راننوت، له گراف سره يې ستړي مشي وکړه، هغه سره يې ښکل کړل، د ناتاشا او سونيا لاسونه يې مچ کړل او د گرافيڼي د روغتيا جاج يې واخېست.

گراف وويل:

-کومه روغتيا؟ ښه به دا وي چې راته ووايي، پوځ څه حال لري؟
پوځ شاته راځي، که به جگړې ته دوام ورکړي؟

بېرگ وويل:

جگړه او سوله

-پلار جانہ! یوازې لوی خدای پوهېږي، چې زموږ د وطن برخلیک وټاکي. پوځ د اتلولۍ په اور کې سوځي او مشران گواکې اوس په خورا لېوالتیا جرگې کوي. دا چې راتلونکې کې به څه کېږي نه پوهېږم، خو غواړم تاسو ته ووايم پلار جانہ! د روسي پوځ د دغه شان کلیوالي مېړنتوب او لېوالتیا روح، هغه مېړنتوب او لوړ روح چې هغوی د اگست په ۲۲ مه نېټه بنودلی دی، هغه رېښتني سربښندنه او مېړانه ده چې له پخوا راهیسې روسي مېړني او زړورو سرتیرو بنودله، هغه سربښندنه او مېړانه ده چې په هېڅ ډول تورو او کلمو کې انځوریدای نه شي. غواړم تاسو ته ووايم پلار جانہ! خپل ټټريې وډباوه، هغه ټټر باید د ((روسي زړور پوځ)) د کلمې د ویلو په وخت کې ډبولی وای،... ناتاشا په خورا ځیر هغه ته کتل. هغه، د هغې همدې کتلو نا آرامه کاوه، خو دا ښکاره نه وه چې په دې کتلو کې هغې له ده نه د کومې پوښتنې ځواب غوښت.

بیرگ به کله ناکله ناتاشې ته داسې وروکتل چې گواکې غواړي هغه لږ نرمه او د ځان خواخوږې کړي. دی چې د هغې له تندو او پرله پسې کتنو نه موسپده او وې ویل:

-هغه مېړانه او سربښندنه چې روسي پوځیانو بنودلې، په آسانی انځوریدای نه شي، هغه د روسي پوځیانو دغه کره، هغه شان چې ښایي ښه وستایل. هغه گراف ته مخ وروړاوه او وې ویل:

-روسیه په مسکو کې نه ده، هغه د هغې د زامنو په زړه کې نغښتې ده، داسې نه ده پلار جانہ!

په دې وخت کې گرافینه چې خورا سترې او ستومانه برېښېده، له کمکي تالاره راووته، بیرگ په چټکۍ له ځایه پاڅېد، د هغې لاسونه یې ښکل کړل، دهغه د روغتیا او حال پوښتنه یې وکړه. له هغې سره یې

جگړه او سوله

خواخوږې، څرگنده، سريي ورته وښوراوه او په څنگ کې يې ودریده، هغه وويل:

- هوکې! ادي جانې! غواړم د زړه خبره درته ووايم، د هروس لپاره، خورا کړکيچن او له غمه ډک وختونه دي، تاسو ولي داسې ناکراره ياستئ؟ تر اوسه لا وخت ډېر دی، لا ډېر به شئ.

گرافيني خپل مېړه ته مخ ورواړاوه او وې ويل:

-زه نه پوهېږم دا خلک څه کوي؟ ما ته يې همدا اوس سره وويل چې هېڅ شی چمتو نه دی. گوره! يو څوک بايد پر هغو څارنه وکړي..

گراف غوښتل څه ووايي، خو داسې برېښېده چې خوله يې پټه کړه. هغه له خپلې څوکۍ پاڅېد او د دروازي پلورل.

بیرگ په دې وخت کې خپل دستمال، ددې لپاره چې خپله پزه پرې پاکه کړي له جيبه راوېست. د دستمال غوټې ته يې وکتل، په چرت کې لا، په خواشيني او چرت چرت کې يې سر وښوراوه. هغه وويل:

-پلار جانه! زه له تاسو نه يوه لويه هيله لرم.

گراف ودرید او وې پوښتل: څه... پو...؟

بیرگ وخنډل او وې ويل:

-همدا اوس د یوسو پوف د کور له مخې تېریدم، د هغه د چارو مشر

زما آشنا دی، هغه له کوره رامنډه کړل او وې ويل:

-تاسو کوم شی نه اخلئ؟

زه د ننه ورغلم، هسې د زړه تلوسه مې وه، هلته مې یوه د کالو او د سینگار الماری ولیده، هغه شان چې د ویروچکا (ویره جانې) هغه خوښېږي. (په هغه شېبه کې چې د دغې الماری په اړه غږیده، ژبه يې لا خوږه کړه) نه پوهېږې څومره ښکلې وه، څه ښې درې يې درلودې، انگریزي قفلونه، پوهېږئ! له ډېرې مودې راهیسې ویروچکا داسې یو

جگړه او سوله

شي پسې گرځېده، زړه مې غواړي چې دغه ورنه واخلم. دا به هغې ته يوه ناڅاپي ډالۍ وي. يو نابره زيری، ما وليدل په انگړ کې مو کليوال بزگر خورا ډېر دي، يو تن به له ما سره ملگری کړې، مهرباني وکړئ، ورته ووايئ چې راسره لاړ شي، زه به يو څه مزد هم ورکړم او... گراف تندي تريو کړ او ژور ژور وټوځېد او وې ويل:

-گرافينې ته ووايئ، زه ددې چارو واک نه لرم.

بیرگ وويل: که څه ستونزه پيدا کوي، پروا نه لري، زه يوازې د ويروچکا لپاره دا غواړم.

بوډا گراف چغه کړل: ووزئ، ټولو پسې مو بلا، بلا درپسې، بلا درپسې، بلا درپسې. سرسام مو کړم. دا بې وويل او له کوتې نه ووت. گرافينه په ژړا شوه.

بیرگ وويل: هوکې ادکې، ډېره سختې ورځې دي.

ناتاشا له پلار سره غبرگه ووته. هغه هم سخته پريشانه وه، هغه له خپل پلار سره ووته، بيا بېرته راستنه شوه او بيا بنکته لاړه.

پيتيا په برنډې کې ولاړ او هغو کسانو ته يې وسلې وېشلې چې له مسکوه وتل. په کالو، جامو او کپرو ډکې بار گاډۍ او کراچۍ هماغه شان په انگړ کې ولاړې وې. له دوو گاډيو نه پرې خلاص شوي و او يو افسر چې گاډيوان يې له تخرگه نيولی و، ددغو گاډيو نه يوې ته وروخوت.

پيتيا له ناتاشې نه وپوښتل: ته پوهېږې څه خبره ده؟

ناتاشا پوه شوه چې له دې پوښتنې نه د پيتيا مقصد د مور او پلار ناندري او خوابدي ده، نو ځکه يې هېڅ ځواب ورنه کړ.

پيتيا وويل: او که له دې کبله په قهر شوه، چې پلار غوښتل ټولۍ گاډۍ ټپيانو ته ورکړي. واسيليچ راته وويل زما په اند...

جگړه او سوله

ناتاشاله قهره تکه سره شوه، ناخاپه يې مخ وروړته ورواړاوه او په داسې غږ لکه چغې چې وهي، وويل:

- زه فکر کوم، زه فکر کوم، دغه شان رذالت او دغه شان سپکاوی... زه نه پوهېږم! مورځو څه المانيان نه يو؟

ستونۍ يې له سلگيو نه ريريدېده، هغه ډاريدې چې کېدای شي ډار او قهر يې هسې تش تېر شي، بېرته ستنه شوه او مخ پورته پرزینو يې منډه کړه. بېرگ د گرافينې څنگ ته ناست و او د يوه خپل په توگه يې په درناوی له هغه سره خواخوږي کوله او آراموله يې. گراف چې پيپ يې په لاس کې و، په کوټه کې گرځېده، په دې وخت کې ناتاشاله قهره تکه سره او بنسټې، کوټې ته راننوته. په چټکو گامونو د مور خواته ورغله، په لوړه يې چغه کړل:

- دارذالت او سپکاوی دی، دا امکان نه لري چې چا دغه شان سپارښتنه کړې وای.

بېرگ او گرافينې په وحشت او حيرانتيا هغې ته کتل. گراف د کړکۍ تر څنگ ولاړ او غوږ يې نيولی و.

هغې چغې وهلې: مورجانې! دا ناشونې خبره ده، ته يو وار انگرې ته وگوره، هغه دلته پرېږدي.

- دا په تا څه شوي دي؟ هغه يعنې څوک؟ ته څه غواړې؟

- ټپيان يعنې څوک؟ مورجانې! داسې مه کوئ! دا ستاسو کړوښو خلکو ته ورته نه دی. ته گرانې مورې! ما به وېښئ دا کارونه چې تاسې کوئ، د نه منلو دی، مورجانې! ته دا راته ووايه چې دغه شيان چې مورځو بار کړي او وړوي يې. دا زموږ څه په کار دي؟ ته يو وار انگرې ته وگوره، مورجانې! دا امکان نه لري چې دلته يې پرېږدو.

گراف مخ کړکۍ ته ولاړ و، پرته له هغه چې مخ راوړوي، د ناتاشې

جگړه او سوله

خبرو ته غوږ و، ناخاپه يې پزه وسو غوله او سر يې کړکۍ ته ورنږدې کړي.

گرافينې لور ته وکتل، د هغې خبرې ته چې د مور له لاسه شرمېدلې برېښېده، له قهره تکه سره شوې وه، په دې پوه شوه چې ولې يې مېړه ده ته نه گوري. هغې په پريشانۍ او خواري خپل شاوخوا ته کتل. پرته له هغه چې د هغو خبرو ته پوره غاړه کېږدي، وويل:

- ښه ده، ښه ده، هر څه چې کوي، کوي يې، آيا زه د چا د کړو خنډ شوی يم؟

- مور جانې! گراني! ماوښه!

گرافينې لور پورې وهله، گراف ته ورنږدې شوه، د ملامتۍ په نښه يې سرنښته واچاوه، او وې ويل:

- گرانه! خپله هر کار چې کوي، کوه يې. زه خو گوره په دې خبرو نه پوهېږم. گراف چې له خونۍ نه او ښکې نه شوې ټينگولې، د خپلې ښځې شرمېدله څېره چې دده پر ټټر يې ورايښې وه، کېښکوده او وې ويل:

- اوس هڅې چرگور و ته زده کړې ورزده کوي. (کشان مشرانو ته لار ښيي)

ناتاشا وپوښتل:

- پلار جانه! مور جانې! اجازه راکوي چې دا ټولې چارې زه وکړم؟
- اجازه ده؟ بې غمه او سئ زه هغه شيان اخلم چې ډېره اړتيا ورته لرو.

گراف د سر په ښورولو، هغې ته هو کړل او ناتاشا په هماغې چټکۍ چې کله يې د ماشومتوب په لوبو کې منډې وهلې، له تالاره واوښته.. او له زينو نه انگرې ته ورنښکته شوه.

جگړه او سوله

چوپړان د ناتاشا شاو خواته ورتول شول، خو هغوی چې تر هغو په خپله د گراف نه وانه وریدل چې ټپیانو ته کراچی پرېږدئ او صندوقونو تحویل خانو ته یو سئ. د ناتاشا سپارښتنو ته په شک کتل.

د کور ټولو غړو ددې لپاره چې تر اوسه پورې یې د ټپیانو پوره غم نه دی خوړلی، په خورا لېوالتیا په دې کار لگیا شول. ټپیان له هرې خوا، په څښېدو، پاڅېدو او لویدو له کوټو نه راوتل او په الوتو ښو او هیله د کراچیو خواته ورتلل. دغه خبر چې د رستوف په کور کې د ټپیانو د لېږدولو لپاره کراچی او گډای ولاړې دي، گاونډو کورونو ته ورسېد او ټپیانو له هرې خوا نه هغه پلو مخه کړه. د هغو ډېرو نه غوښتل چې له کراچیو نه بارونه راښکته شي، بلکې یوازې دوی ته اجازه ورکړل شي چې که کېږي د کالیو پر سر هم کیني، خود کالیو راښکته کول پیل شوي و او مخه یې چانه شوه نیولې...

گرافینې وویل:

-هغه کراچی چې زما کالی په کې بار دي هغه هم واخلي، دونیاشان دې له ماسره کیني.

د گرافینې د کالیو صندوقونه یې راښکته کړل او لاړل، له گاونډو کورونو نه یې خواته ټپیان راوستل او په هغې کې یې ځای پر ځای کړل. د کورنۍ غړي او ټول چوپړان په لېوالتیا او مینه لگیا وو. ناتاشا په داسې خوښۍ او مینې سره چې له ډېره وخته یې داسې لېوالتیا نه درلوده، بیا هلې ځلې کولې. چوپړانو چې د یو کراچی شاته په یوې نرۍ څوکی ایښي یو صندوق ایښی و، پوښتل یې هغه چېرته کېږدي؟ کاشکې یې یوه کراچی ورته پرېښي وای.

ناتاشا وپوښتل:

-په دې صندوق کې څه شی دي؟

جگړه او سوله

-د گراف کتابونه دي.

-پریږدئ، واسیلیچ به یې پورته کړي.

کراچی له خلکو ډکې شوې وې، هېڅڅوک نه پوهېدل چې پیوتر

کیریلېوو یې چېری کیني.

ناتاشا وویل:

-د گادېوان تر څنگ! پیتیا داسې نه ده؟ ته د گادېوان تر څنگه

کیني!

سونیا هم هلې ځلې کولې او لگیا و، خود هغې د هلو ځلو هدف د

ناتاشا برخلاف بل هدف و. هغې هیله لرله هغه شیان چې پاتې کېږي

راټول کړي او د گرافینې د سپارښتنې له مخې ټول پاتې شوي شیان یې

لیکل، هغه یې حسابول او هڅه یې کوله، څومره چې کېږي، په هماغه

اندازه زیات شیان له ځانسره واخلي.

۱۷

يوه بجه او خو د قيقې وې چې د رستوف د كورنۍ څلور بار گاډۍ د دروازې خواته ولاړې وې، له تپيانو نه ډكې گاډۍ او كراچۍ يو په بل پسې له انگر نه وتلې.

هغه گاډۍ چې سرداراندرې په كې اچول شوي و او د برنډې تر مخې تېريده، د سونيا پام هغه وخت ځانته ورواړ او ه چې دې په هغې بڼكلې او پرتمينې گاډۍ كې د گرافينيې د ناستې ځای جوړ او ه.

سونيا سر له گاډۍ نه ووېست او وې پوښتل:

- دا د چا گاډۍ ده؟

يو چوپړ ځواب ور كړ: څنگه يې نه پېژنې؟ د سردار گاډۍ ده. هغه تپي شوي دي. پروڼ شپه له مور سره و او اوس هم له مور سره روان دي.

- كوم سردار؟ نوم يې څه دی؟

يوې مينځې سوړ آسويلی ووېست او ځواب يې ور كړ:

- زما او ستا پخوانی زوم، سردار بالكونسكي.

سونيا له گاډۍ نه ودانگل او د گرافينيې خواته يې ورمنده كړل. گرافينيې د سفر جامې اغوستې وې، شال يې په اوږو او خولۍ يې پر سر وه، سترې ستومانه په تالار كې گرځېده راگرځېده. دې ته سترگه په لاره وه چې د كورنۍ ټول غړي سره راټول شي، دروازې وتړي، كيني (روسان هر سفر نه مخكې يو وار كيني) د سفر دعا وكړي، ناتاشا په

جگړه او سوله

کوټه کې نه وه..

سونیا وویل: آغلې گرافینې! سرداراندرې دلته دی، ټپي شوی دی، د مرگ په حال دی، هغه له مور سره روان دی.

د گرافینې سترگې له وحشته ووتې، د سونیا لاس یې راو نیو او شاوخوا یې وکتل. هغې وویل:

-ناتاشا؟

د گرافینې او سونیا لپاره دې خبر یو ډول اغېز درلود. هغو ناتاشا بنه پېژندله او له دې نه ویریدل که هغه دا خبر واورې څه به وشي. هغوی په دې حیرت کې پر هغه چا چې ورته گران و، د خواخوږۍ احساس هېر کې.

سونیا وویل:

-ناتاشا لا تراوسه خبره نه ده، خو سرداراندرې له مور سره روان دی.

-تا وویل چې مرگنی حال لري؟

سونیا د هو په نښه سر وښور او.

گرافینې له سونیا نه غېږ تاو کړه، وې ژړل او وې ویل:

-د خدای حکمت زموږ لپاره د پوهېدو وړ نه دی.

هغې احساس کړه، هر هغه څه چې اوس تر سره کېږي، په هغه کې د

خدای نغښتې اراده، کرار کرار رابراکېږي.

ناتاشا په لېوالتیا او شوق په منډه کوټې ته راننوته او وې ویل:

-مورې! هر څه چمتو دي، خو تاسې ولې؟

گرافینې وویل:

- هېڅ، هېڅ چې چمتو دی، درځئ چې څو، هغې سر پر خپلې لاسي

کخورې ددې لپاره ورکېښود چې خپله تښتېدلې بشره پټه کړي،

سونیا له ناتاشې نه غېږ تاو او ښکل یې کړ.

جگړه او سوله

ناتاشا په پوښتنيز غلچک هغې ته وکتل او وې پوښتل:

-څه در شوي؟ څه پېښ شوي دي؟

-نه، نه هېڅ څه نه دي پېښ شوي.

ځيرکې ناتاشې وپوښتل:

-ما ته کوم بد څه پېښ شوی دی که څنگه؟ راته ووايه څه شوي دي؟

سونيا سوړا سويلی و وپست او ځواب يې ورنه کړ. گراف، پيتيا،

مېرمن شوس، مارواکوز مينيشنا او واسيليج تالار ته رانوتل.

دروازې قفل شوې، ټول چپ کېناستل او پرته له هغه چې يو بل ته

وگوري، يو څو شېبې چوپه چوپتيا خوره شوه.

گراف تر ټولو نه د مخه پاڅېد، د شمالي په وړاندې ودرېد او پرته

او تندې يې صليب و وپست. نورو ټولو هم دا کار وکړ. تر هغه وروسته

گراف تر ماوراکوز مينيشنا او واسيليج نه، له هر يو نه جلا جلا غېږ تاو

کړه، هغوی په مسکو کې پاتېدونکي وو، هغه يې ښکل کړل او ددې

په لړ کې چې د هغوی لاسونه يې کېښکودل، پر اوږو يې مچول، په

کرار کرار يې هغوی پر اوږو ډبول او د هغو د آرامۍ لپاره يې د

خواخوږۍ څه داسې خبرې ورته کولې چې د پوهېدو وړ نه وې. گرافينه

د لمانځنې کوټې ته ورننوتله. سونيا هغې پسې ورغله، وې ليدل چې

هغه د لمانځنې په کوټه کې د بيلا بيلو شماليو په وړاندې چې پر

ديوالونو څړيدلي پاتې وو، گونډه وهي (هغوی يوازې هغه شمالي چې

خورا قيمتي و او يا هم د نيکه او غور نيکه نه ورته پاتې وو، له ځان

سره اخېستی و).

هغو، چوپرانو چې له پيتيا نه تورې او چرې تر لاسه کړې وې په

برنډې او انگړ کې ولاړ وو. هغوی پايڅې په موزو کې منډلې او ملا يې

تړلې وې. ټول روان وو او له هغو کسانو سره چې پاتې کېدل، مخه ښه

کوله ..

گرافینې وویل:

-هیڅ وخت مو کار زده نه شو. ولې ته نه پوهېږې چې زه داسې کپناسئ نه شم؟ دونیاشا، غابونو کپنکودل او د ملامتی نښې یې په بشره کې څرگندې وې. ځواب یې ونه ویل او په چټکۍ گډۍ ته وروختله او په هغې کې یې هغه ځای چې گرافینه باید په کې کیني هغه شان جوړ کړ چې هغې یې غوښتنه کوله.

گراف سربنور او وویل یې:

-آه، عجیب خلک دي.

زور گډیوان ایفیم، یوازینی څوک و چې گرافینې پر هغه د خپلې گډیوانۍ باور کاوه، پر خپل لور ځای ناست و. او هغه څه ته چې دده تر شا تېریدل، آن ورکتل هم نه. په گډیوانۍ کې تر دیرش کاله تجربې نه وروسته هغه په دې پوهېده ډېر ژر پر هغه د وروستي ځل لپاره (د خدای په امان) غږ ونه شي. او که دا غږ هم وشي بیا به هغه ودرول شي، بیا به یې څوک هېر شویو شیانو پسې ولېږي، بیا به هغه ته یو دوه واړه د (صبر وکړه) غږ نه کېږي او بیا به یې څوک هېر شویو شیانو پسې ولېږي، تر دې نه وروسته به متې گرافینه له گډۍ نه سر وباسي، هغو ته به له خدای نه د پناه غوښتنه او دا سپارښتنه وکړي چې په سختیو، لوړو او ژورو کې احتیاط وکړي، نو له دې کبله دی تر خپلو آسونو نه هم (په تېره بیا د کین سره بخوند هغه نه چې شهباز نومېده چې سم شخوند یې واهه) زیات ځیرک و... بالاخره ټول ځای پر ځای شول.. یو څوک یې بیا هېر شوی صندوق چې پسې ولېږل. گرافینې سر راهسک او وروستي سپارښتنه یې وکړه، هغه وخت و چې بوډا ایفیم خولۍ له سره پورته کړه، پر ځان یې صلیب ووېسته، دهغه شاگرد او نور ټولو

جگړه او سوله

دغه کار وکړي.

ایفیم خولی بېرته پر سر کېښوده او وې ویل:

-د خدای په امان!.. د گاډیو کتار وتړل شو او کتار پورته خواته و خوځېد. کله چې هغوی د کور له مخې کلیسا نه تېریدل، په گاډیو او کراچيو کې ناستو ټولو کسانو په ځان صلیبونه ووېستل. هغه چوپړان چې په مسکو کې پاتې کېدل، د گاډیو دواړو خواو ته روان وو او مسافر یې بدرگه کول.

دېره کمه داسې پېښېده چې ناتاشا داسې د خوښۍ احساس وکړي لکه د هغې ورځې په شان چې په گاډۍ کې د گرافینې تر څنګ ناسته وه. هغې د مسکو د کورونو د یوالونو ته چې کرار کرار ددې تر مخې تېریدل، کتل. کله ناکله به یې د گاډۍ له کړکۍ نه سرو وېست، تردوی شاته او تردوی مخې ته له ټپیانو نه د ډکو کراچيو اوږده کتار ته به یې وکتل، څه کم تر ټولو نه د مخه د سرداراندرې گاډۍ چې چور له هر پلو تړل شوي او دريچې یې هم پورې شوې وې او پردې یې ښکته وې، روانه وه. ناتاشا نه پوهېده چې په هغې گاډۍ کې څوک سپاره دي. هغې به چې هر وار د کتار د اوږدوالي اندازه معلوموله، همدا گاډۍ به یې لټوله، هغه یوازې په دې پوهېده چې هغه لومړنۍ گاډۍ ده.

د کودرین په ډگر کې د نیکیتسکایا، پرسنیا او پادنووینسکي له کوڅو نه هم د دوی گاډیو ته ورته گاډۍ د دوی له کتار سره یوځای شوې. گاډۍ داسې ډېرې شوې چې د سادوویا په واټ کې نور نو گاډۍ او کراچۍ په دوو کتارونو کې روانې وې.

کله چې کتار د سوخاروف له برجهراتاویده، ناتاشا په خورا لېوالتیا او ځیرکو سترگو ټولو خلکو سور او پلېو ته کتل، خو ناڅاپه یې په حیرانتیا چغې کړل:

جگړه او سوله

-وای مورجانې! سونیا! وگورئ، هغه دی، په خپله هغه

-څوک؟ څوک دی؟

ناتاشا چې د گاډۍ له وړې کړکۍ نه سر اېستلی و، هغه لوړونی او شل سړي ته چې گاډیوانانو ته ورته کالي يې اغوستي، خو کړه وړه يې بادارانو ته ورته و، کتل. هغه له یوه زړه مخې بوډا سره چې کوسه ږیره يې او ورینمینی جامې يې اغوستې وې، د سوخاروف د برج لاندې د دوی خواته را روان وو.

ناتاشا چغه کړه:

-بیزاو خوف دی (پېپر) په خدای قسم دی چې بیزاو خوف دی. هغه د گاډیوانانو په جامو کې دی. دا هلک، له هغه سره دا بوډا څوک دی، له هغه سره؟ تاسو او خدای ورته وگورئ.

-نه، دا امکان نه لري، دا بیزاو خوف نه دی، دا کړه وړه يې هغه ته

ورته نه دي.

ناتاشا چغه کړې: مورې! مورجانې! زما دې په خپل سر قسم وي، که به دروغ وایم، خپله دی دی. زه تاسو ته ډاډه درکوم چې هغه دی. او پر گاډیوان يې غږ وکړ:

-ودرېره! ودرېره!

خو گاډیوان ځکه دریدای نه شو چې د میشانسکایا له کوڅې نه د گاډیو بل کتار د دوی خواته را راون و او د رستوفیانو پر گاډیوانانو يې چغې وهلې چې خوځېږه! لاره مه بندوه.

په رښتیا هم د رستوف د کورنۍ غړي که څه هم اوس لږ وړاندې تللي وو، ټولو، پېر یا هغه ته، خورا ورته سړی چې د گاډیوانانو جامې اغوستې وې، ولید. دهغه بشره ځیره او سړيې ښکته اچولای و. هغه چې چوپړانو ته ورته و، په وات کې د ټیټوني او کوسه سړي تر څنگه

جگړه او سوله

روان و. د بوډا هغه سر ته چې د گاډۍ له کړکۍ نه راوتلی و، پام شو، په درناوی یې پیپر په څنګه وواهه، څه یې هغه ته وویل او گاډۍ یې هغه ته وروښوده. پیپر داسې په خپلو خیالونو کې ډوب و چې ترډېرې پورې دهغه په خبره پوه نه شو، خو په پای کې چې کله هغه پوه شو، هغې خواته چې بوډا ورنښودلی و وکتل، ناتاشایې وپېژندله، د لیدنې لومړنۍ اغېزې یې احساس کړ او د گاډۍ پلو خواته ورغی. هغه لس ګام لانه و تلې چې کوم شی وریاد شول او ودرید. له گاډۍ نه د ناتاشا راوتلې بشرې، په مینې، خواخوږۍ چې له ملنډو سره مل وه وځلېدله. خپل لاس یې دهغه خواته وروغځاوه او چغه یې کړل:

- پیتر کیریلېوویچ! راخته کنه، ولې نه راختې؟ مور تاسو وپېژندلئ

! دا عجیبه ده! دا څه حال دی؟ دا څه شی مو اغوستي دي؟

پیپر په تګ تګ کې د گاډۍ نه راوتلې لاس راوښو (ځکه چې گاډۍ همداسې روانه وه) او هغه یې بې ارادې ښکل کړ.

ګرافینې په مینه ناک خو حیرانې غږ وپوښتل:

- څه درشوي دي، ګرافه!

پیپر وویل: څه شوي دي؟ څه شوي؟ ما نه پوښتنې مه کوئ. او ناتاشې ته چې ځلېدونکې زړه رابښکونکې ښکلا او سترګو یې (هغه پرته له هغه چې هغې ته وګوري) دی یې لېونی کړی و، وکتل.

هغې وپوښتل: څه کوئ؟ تاسو په مسکو کې پاتې کېږئ که څنګه؟

پیپر هېڅ ونه ویل، خو یوه شپه وروسته یې په پوښتنیزه بڼه ځواب

ورکړ:

- په مسکو کې؟ هو کې په مسکو کې، د خدای په امان!

ناتاشې وویل:

- اخ، که زه نارینه وای، زه به هر و مرو له تاسره پاتې شوې وای. اخ

جگره او سوله

اخ چې خومره به بڼه وای! ناتاشې زیاته کړه:
-مورجانې! اجازه راکړئ چې زه هم پاتې شم.
پېر په حیرت ناتاشې ته کتل او غوښتل یې چې څه ووايي خو
گرافینې د هغه خبره پریکړه او وې ویل:
-مور او ریډلي چې تاسو په جگره کې وي؟
پېر ځواب ورکړ: هوومه، سبا ته بیا جگره پیل کېږي او... خو
ناتاشې د هغه په خبرو کې ورو لویده: بساغلیه گرافه! څه درشوي دي؟
ته هېڅ آن ځانته ورته نه یې..
هغه وویل: اخ! مه پوښتی، ما مه پوښتی، زه خپله هم په هېڅ نه
پوهېږم. سباته.. هوکې.. نه، نه! د خدای په امان.. د خدای په امان،
څه بده زمانه ده.
هغه له گاډۍ نه لرې او بېرته یې د پیلو لار ته ځان ورساوه.
ناتاشې تر ډېرې پورې خپل سر دگاډۍ له دريځې راوېستلی و او
خپله مینه ناکه له خوښۍ او خواخوږۍ نه ډکه موسکا یې د هغه پلو
ورخوړوله.

۱۸

پېیر له خپل کوره تر تري تم کېدو نه وروسته، دا دویم ورځ و چې د خدای بښلي بیزا و خوف په تش شوي کور کې او سپده. دا هر څه داسې پېښ شوي و.

پېیر، مسکو ته تر راستنېدو او له راستو پچین سره تر کتنې وروسته بل ورځ سهار وختي چې کله له خوبه راوېښ شو، تر ډېرو پورې په دې سر نه خلاصېده چې دی چېرې دی او له هغه نه دوی څه غوښتل.

کله چې ده، د هغو خلکو د نومونو په منځ کې چې له ده سره یې د لیدو هیله لرله، د هغه یو فرانسوي نوم ولید چې ده ته یې د گرافینې ایلین و آسیلوفنا (دده بنځه) لیک راوړی دی، هسې یوه پریشاني او ناهیلی پرې راخوره شوه، چې کله ناکله یې دی له پښو اچاوه. ناڅاپه یې داسې وانگېرله چې نور نو هر څه پای ته رسېدلي دي، هر څه پرزیدلي دي، هر څه تالا والا شوي دي. نور نو نه حق معنا لري او نه گناه، په راتلونکې کې به هم هېڅ حق او ناحق نه وي او له دې کرکېچ نه وتل به خورا گرانه خبره وي. یوه روسي موسکا یې پر شونډو راخوره شوه، تر شونډو لاندې به یې څه وویل او په خورا حیرانۍ او خواری کې به کله پر اوږدې څوکی کېناست او کله به پاڅېد د دروازي خواته به ورغی، د دروازي له سوري نه به یې د ننه د انتظار کوټې ته ور وکتل.

جگړه او سوله

کله به یې لاسونه وغورځول، بیا به راستون شو، او کوم کتاب به یې راواخېست. دده چوپړ بیا راغی او ده ته یې خبر ورکړ، هغه فرانسوي چې له گرافینې نه یې لیک راوړی دی ډېره زیاته هیله لري چې که څه هم د یوې دقیقې لپاره وي ورسره وگوري. دا. بازدييوف د کونډې له خوا هم یو څوک راغلي او غواړي چې تاسې یې ومنئ او هغه کتابونه چې راغلي هغه واخلي. هغه ویل چې مېرمن بازدييوفه خپله کلي ته تللې ده. پېیر چوپړ ته وویل:

-هو کې، هو کې! یوه شېبه صبر وکړه! څه ورشه! ورته ووايه چې اوس راځي.

خو همدا چې چوپړ له کوتې نه ووت، پېیر پر میز خپله پرته خولی. راواخېسته او د کوتې د شا دروازې له خوا ووت. په دهلیز کې هېڅ څوک نه و. پېیر د دغه اوږده دهلیز لاره ووهله، زینو ته ورسېد، تندي یې تریو کړ، په داسې حال کې چې په دواړو لاسونو یې تندي سولاه، په زینو کې د لومړي پور تر دالانه پورې ښکته شو. د دروازې مخې ته یو ساتونکی ولاړ و. له دغه دالانه چې پېیر ورنښکته شوی و، د ودانۍ د شا دروازې پورې زینې ورنښکته شوې وې. پېیر پر همدې زینو ورنښکته او انگر ته ورسېد. هېڅ چا هغه ونه لید، خو همدا چې له گرځنۍ نه تاو شو، هلته ولاړ گادېوان او څوکېدار خپل بادار (پېیر) ولید او د هغه په درناوي یې خپلې خولی. له سره پورته کړه. کله چې پېیر د دغو کسانو د کتو اغېز احساس کړ، هغه، لکه فیل مرغ چې له خلکو نه د پتیدو په وخت کې سر په بوتو کې منډي، سرنښکته و اچاوه، گامونه یې چټک کړل او همدا سې په کوڅه کې وخوځېد.

له ټولو هغو چارو او کارونو نه چې باید هغه ورځ پېیر سرته رسولي وای، د یوسف الکسي یوویچ د کتابونو او پاڼو سمول او ځای پر ځای

جگره او سوله

کولو تر پامه غوره ورغلل.

پېیر مخ ته ورغلې په لومړۍ گاډۍ کې سپور شو او ورته وې ویل چې د پاترایاشي د چینود واته پلو ته چې هلته د بازدييوف کونډه او سپډه لاره شي.

پرله پسې به یې شا ته مخ اړاوه، چې له مسکوه، دهر و راتلونکو او وتونکو گاډیو او کراچیو د کتارونو ننداره وکړي. هغه دې ته هم پام و چې د هغې زړې گاډۍ ته چې د زوروالي نه یې له هر پلو نه چغې پورته وې، دده خورب او شپډل بدن ونه غورځېږي او یا ونه بنویږي. د بنوونځي نه لکه د تېستېدلی ماشوم په شان خوښ او خوشاله و او له گاډیوان سره یې مرکه پیل کړه.

گاډیوان ورته وویل چې نن په کرملین کې وسلې ویشل کېږي او سبا به ټول د درې غونډیو تم ځای ته مرش کړي او هلته به لویه جگره پیل شي.

پېیر چې د پاترایاشي د چینو کوڅې ته ورسېد، هلته یې د بازدييوف کورځکه ډېر ولتیاوه، چې ډېره موده کېده چې دی هغې خواته نه و، ورغلی. کله چې د هغوی د کور دروازې ته ورورسېد گراسیم هماغه ژیرمخی کوسه بوډا چې پنځه کاله مخکې پېیر هغه له الکساندر یوسیفوو یېچ سره په تاوژک کې لیدلی و، د دروازې ټکولو نه وروسته راووت.

پېیر وپوښتل: په کور کې ده؟

-جلالتمابه! په دې بده ورځ، تاسو هر ورو پوهېږي چې حال څنگه دی. سوفیا دانیلوفنا له ماشومانو سره کلي ته لاړل تاوژک ته.

پېیر وویل:

-په هر حال، زه کورته ورننوزم. زه باید کتابونه وگورم او سره جلا

جگړه او سوله

بې کړم

بودا چوپړ وويل:

-مهرباني، هرکله راشئ! جنتونه دې ځای شي، د هغه خدای بښلي
پلار ماکار الکسيوويچ په کور کې دی، خو هغه شان چې تاسو پوهېږئ
لږ ژوبل او ناتوانه غوندي دی.

پېیر په دې پوهېده چې ماکار الکسيوويچ د یوسف الکسيوويچ
ورور لږ څه باخاری او نشه یې غوندي دی.

پېیر وويل: هو، هو پوهېږم! درځه، درځه چې ځو... او کورته
ورننوت. تک شین سر، یو لوړ ونی سور پزېی بودا چې کمیس یې
پرغاړه و، جورا بې یې نه درلودې او کلوشې یې په پښو وې د کور په بر
سر کې ولاړ و. د پېیر په لیدو یې طبیعت تریخ شو، وبنگېده او وړاندې
دهلیز ته ورننوت.

گراسیم وويل:

-خورا هونبیار سړی و، خو اوس لکه هغه شان چې گورئ، اعصاب
بې نا آrame دي، مهرباني وکړئ دفتر ته! پېیر سر وښوراوه، خو بودا
دوام ورکړ:

-د دفتر کوټه مه رلاک شوې او هماغه شان پاتې ده. سوفیا
دانیلوفنا ویلي و که ستاسو له خوا څوک راشي، کتابونه ورته
وسپارو.

پېیر هماغې غملې کوتيې ته ورغی چې لا د خپل استاد د ژوند په
وخت کې په به په ویرې او رپریدیدا ورننوت. دغه دفتر ته چې د یوسف
الکسيوويچ تر مرگه وروسته څوک ورننوتلي نه و، له دوړو ډک او له
پخوا نه لا غملې برېښېده.

گراسیم د یوې کړکۍ نه پرده لرې کړه او خپله له کوتيې نه ووت. پېیر

جگړه او سوله

په کوټه کې وگرځېد، یوې الماری ته ورنږدې شو چې هلته خطي نسخې په کې اېښودل شوي وې او له دغو خطي نسخو نه یې، یو هغه، چې یو وخت د ماسون د ډلې یو له پخوانیو او غورو اسنادو نه یو سند گڼل کېده، راواخېسته. دغه سند د ماسون د ډلې د آسکا تلندي تگ لارې او د اسنادو له اصلي نسخو نه یوه نسخه وه، چې د بازدييوف سپړنې او شننې په کې راغلې وې. د لیکنې د دورو لړلي میز تر شا کېناست، هغه خطي نسخه یې تر مخې کېښوده، خلاصه یې کړه، بېرته یې وتړله او په پای کې یې هغه له مخې پورې وهله، سر یې په لاسونو کې کېښود او په خیالونو کې ډوب شو.

گراسیم خواره په احتیاط سره دفتر ته وروکتل او هر وار به یې چې ورکتل، هغه به، په هماغه فکرونو کې ډوب و. دوه ساعته په همدې حال تېر شو. گراسیم یو زړه سل زړونه کړل، دروازې یې ددې لپاره خلاصه کړه چې د هغه پام راوړوي، خو پېر د هېڅ شي او هېڅ چا غږ نه اوریده، گراسیم وپوښتل:

-که اجازه وي، گاډیوان رخصت کړم؟

دپېر پام بدل شو، په چټکۍ پاڅېد او وې ویل:

-آخ، گوره! واوره! گراسیم یې له گریوان نه راوښو، په داسې حال کې چې سترگې یې له اوبنکو ډکې وې او په گڼۍ یې بوډا ته کتل وې ویل:

-اورې، ته اورې او پوهېږې، سبا به دلته جگړه پیل شي.

گراسیم ځواب ورکړ: هو، ویل کېږي.

-زه له تانه هیله کوم چې هېڅ چا ته مه وایه چې زه څوک یم، ته به

هغه څه کوي چې زه درته وایم.

گراسیم وویل: ډوډۍ ته مو خوښه کېږي؟

جگره او سوله

پېير چې ناخاپه يې رنگ تک سور شو، وې ويل:
-نه، خو زما يو بل څه په کار دي، زما کليوالي کالي او يوه تومانچه
په کار دي.

گراسيم فکر وکړ او وې ويل: وامي وريدل.
پېير د دغې ورځې پاتې ټول وخت يوازې د خپل مشر په دغه کوټه
کې تېر کړ، په خورا ناآرامۍ د کوټې له يوې خوا نه بلې او له بلې خوا نه
بلې خواته، ته او راته او گراسيم يې د گامونو غږ اوریده. هغه له
ځان سره غږیده. هغه د شپې هم په هماغه کوټه کې په هغه کت ویده شو
چې گراسيم همالته ورته جوړ کړ.

گراسيم چې په خپل ژوند کې خورا عجيبې پېښې ليدلې وې، د
ژوند له خوږو ترخو سره عادت و، په هغه ځای او کوټه کې نه يوازې د
پېير مېشته کېدو حيران نه کړ، بلکې ډېر خوشاله و چې يو بادار يې
پيدا کړ چې چوپړ يې وکړي. گراسيم په هماغه شپه پرته له هغ چې په
دې اړه فکر يا له ځانه پوښتنه وکړي، د پېير لپاره کليوال کالي او
خولۍ راوړل او ژبه يې وکړه چې سبا به تومانچه هم ورته پيدا کړي.
ماکار الکسيو ويچ چې کلوشې يې په پښو وې او گامونه يې ځان پسې
کشول، په هغه شپه دوه واره د دفتر دروازې ته نږدې شو، ودرید او په
غوږه مالۍ يې پېير ته وکتل، خو همدا چې پېير مخ ورواړ او ه
وشرمېد، خپل کميس يې راټول کړ او په خورا قهر او چټکۍ له هغه
ځايه لرې شو.

په هغه ورځې چې پېير د گاډيوان هغه جامې چې گراسيم ورته
راوړي وه، واغوستلې او له هغه سره گډ د سوخاروف د برج خواته د
تومانچې د اڅپستلو لپاره تللي و، د رستوف له کورنۍ سره مخامخ
شو.

۱۹

کوتوزوف، د سپتمبر په لومړي نېټې فرمان ورکړ چې روسي پوځ له مسکو نه د تېریدو وروسته د ریزان د واټ پلو ته، په شالار شي.

د پوځ لومړۍ ډلې د شپې و خوځېدلې...

د سپتمبر په دویمه نېټه په لسو بجو د داراگامیلوفسکي په سیمه کې یوازې د شا ډلې د استراحت په حال کې وې، د پوځ نورې ټولې ډلې د مسکو له سیند نه اوبنټې او ددې ښار بلې څنډې ته رسېدلې وې. کټ مټ په همدې وخت کې یعنې د سپتمبر په لسمه د سهار په لسو بجو ناپلیون د پاکلونیا د غونډۍ پر سر د خپل پوځ په منځ کې ولاړ او خپلې مخې ته د پراته ښکلی پړانستی منظر ننداره کوله. د اگست له ۲۲ مې نه د سپتمبر تر ۲ مې پورې آن د بارادنیو د جگرې له پیله تر هغه وخته پورې چې د ښمن مسکو ته راننوت، په ټولو دغو له گڼیو نه ډکو ورځو او نه هېریدونکې اونۍ کې، داسې ښکلی غیر معمولي هوا وه چې هر څوک ورته حیران پاتې کېده. لمر د پسرلي تر لمره کوز او تود و، هر څه په پاکه هوا کې داسې ځلېدل چې سترگې یې سوځولې، گوگل د مني پاکه هوا و پستله او له دې کبله انسان د خوښۍ او توان احساس کاوه، آن د شپې له خوا هم هوا توده وه، او پرله پسې په تورو تیارو شپو کې له آسمان نه زرین ستوري راوړیدل. د سپتمبر د دویمې نېټې د سهار پر لسو بجو همدا سې هوا وه. د سهار ځلا کوونکې کولې. د پاکلونیا د غونډیو نه به دې چې ښکته کتل، مسکو له خپل سین، باغونو او کلیساوو سره لمن غوړولې وه او داسې برېښېده چې

جگړه او سوله

خپل ورځني ژوند کې ژوند کوي. د کلیساوو گنبدې يې د لمر تر شغلو لاندې داسې ځلېدې لکه ژوندي ژوي.

ناپليون د دغه غیر معمولي ښار د هغه د نالیدونکو غیر معمولي زړه رابنکوونکی ودانیو په لیدو، په زړه کې رخه او یوه ناآرامه تلو سه احساس کړه. دا هغه احساس او تلو سه وه چې خلک يې د ژونديو ناپېژندل شویو شیانو، په لیدو چې خپل لیدونکو ته هېڅ پام نه کوي په زړه کې احساسوي. داسې برېښېده چې ښار په خپل ټول قوت سره خپل ژوند ته دوام ورکوي. ناپليون د هغو نه بیانیدونکو نښو له مخې چې آن له لرې يې کولی شو ژوندي له مړو توپیر کړي، د هماغې پاکلونیا له غونډۍ نه د دغه ښار د ژوند تلو سه لیدله او داسې برېښېده چې د دغه ستر او ښکلي ژوندي بدن ساه وېستل احساسوي.

روسانو د مسکو په لیدو هلته خپله مور لیدله، خو پردي چې له مورنۍ عاطفې نه بې خبره وو، په هغه کې یوازې د ښځتوب ځانگړتیاوې موندلې. او ناپليون هم یوازې همدا ځانگړتیا په کې لیدله.

ناپليون وویل:

-دا آسیایي ښار سره له خپلو بې شمېرو کلیساوو سره، مسکو سپېڅلی مسکو! هغه دی! هغه! بالاخره هغه پېژندل شوی ښار. نور نور اورسېد!

هغه له آسه راکوز شو او سپارښتنه يې وکړه چې د دغه ښار، د مسکو نقشه دده تر مخې وغوروي. هغه خپل ژباړونکی لیلورگین دلید فیلی، ځانته راوباله، هغه په زړه کې وویل:

-هغه ښار چې د دښمن لاس ته ورو لېږي، هغې نجلۍ ته ورته دی چې پېغلتوب يې بايللي وي. (هغه دغه خبره په سمولینسک کې

جگړه او سوله

تو چکوف ته هم کړې وه) او اوس يې دده په وړاندې د پراته، ناليدونکي بنکلي ختيځ شمالي ته هم په دې سترگه کتل. هغه ته د نه منلو وړه چې بالاخره دده خورا پخوانی او لاس ته نه راتلونکی ارمان تر سره شوی و. پر سهارنۍ صافي او سپېڅلې هوا کې يې کله ښار او کله نقشي ته کتل. ددې ښار ټولې خواوې، لاندې باندې يې څارل، ددغه ښار پر لاندې کولو يې باور نه راته او له دې کبله يې وحشت کاوه. هغه له ځان سره وويل:

- خو آیا پرته له دې بل ډول هم کېدای شو؟ هغه ده، دغه پلازمېنه، دا دی زما تر گامونو لاندې خپل برخليک ته سترگې په لاره ده. چېرې دی اوس الکساندر؟ چېرې دی او څه فکر کوي؟ دغه عجيب، بنکلی او پرتمين ښار! هغه اوس په دې شپه کې هم عجيب او پرتمين دی. هغه ته خپل پوځيان او سرتېري ورياد شول او وې ويل:

- اوس به، زه هغو ته څنگه خيال ته ورځم؟

هغه خپلو هغو سرتېرو نه چې رانېرېدې شوي وو، هغو ته چې رارسېدونکي وو، هغو ته چې کتارونه يې جوړول، ټولو ته کتل او له ځان سره يې ويل:

- هغه ده، ددغو ټولو سست ايمانو لپاره ډالی! زما يوه خبره او زما د لاس يو خوځېد او ددې لپاره بس دی چې د څارانو (شاهانو) دغه لرغونې پلازمېنه تالا والا شي، خو زما د بښنې او رحم ښاپېرۍ په خورا چټکۍ پر پرزیدلو نازلېږي. زه بايد با رحمه او په رښتيا لوړ او ستر واوسم. ناڅاپه يې په خيال کې تېر شول چې:

- نه، نه، دا رښتيا نه ده، دا زه په مسکو کې يم؟ مگر هغه ده، مسکو زما تر پښو لاندې پروت دی. مسکو له خپلو زرينو گنبدو او د هغو له صليبونو سره د لمر تر شغلو لاندې راپرزېږي او ريرېدي، خو نه، زه هغه

جگړه او سوله

له خپلې مهربانۍ او زړه سوي نه، نه بې برخې کوم، د ظلمت، بربریت او وحشت په یادگارونو به د عدالت او بښنې رانه تورې انځور کړم. الکساندر له ټولو په زوریدلي احساس ما احساسوي او پوهېږي زه هغه پېژنم، هغه مې په خبره پوهېږي (ناپليون داسې انگرېله چې د دغو پېښو تر ټولو نه غوره اغېز له الکساندر سره دده په سیالۍ کې ده) د کرملین له څوکو، هو، ددغه کرملین، هو کې ددغه کرملین له څوکو به زه د عدالت قوانین نافذ کړم، زه به هغوی ته د رښتیني تمدن معنا وښم. زه به د روس سپېڅلی نسل دې ته اړ کړم چې د خپل فاتح او ایلوونکي نوم په درناوی او مینې سره په یاد ولري. د خلکو استازو ته به ووايم چې ما جگړه نه غوښته او نه یې غواړم. زه به هغوی ته ووايم چې ما یوازې د هغوی د دربار له رښتیا او حقیقت نه لرې سیاست سره جگړه پیل کړې ده، زه به هغو ته ووايم چې الکساندر ما ته گران دی او درناوی یې کوم. زه به په مسکو کې داسې سوله ټینګه کړم چې زما او زما د خلکو وروړي. زه نه غواړم د جگړې نیکمرغي، د درناوي وړ ټولواک د سپکاوی لپاره وکاروم. زه به ووايم چې د روس نومیالیو! زه د جگړې غوښتونکی نه يم، زه د خپل ټول رعیت لپاره سوله او نیکمرغي غواړم. تردې سر بېره د هغوی شته والی به ما لاسې لېواله کړي او زه به له هغوی سره لکه هغه شان چې زما دود دی، په ډاگه، په پرتم او په لوړتیا وغږیږم، خو آیا دا رښتیا دی چې ما مسکو لاندې کړی او زه په مسکو کې يم؟ هو کې، هغه دی. هغه دی مسکو!

هغه خپلو یورانو ته مخ ورواړ او وویل:

-لار شئ او د مسکو مخور راولئ.

جنرال له یوې ډلې غوره افسرانو سره د مسکو د مخورو د راوستلو

لپاره لاړل.

جگړه او سوله

دوه ساعته تېر شول ناپليون سهارنۍ و خوړه، بېرته خپل پخواني
ځای د پاکلونایا غونډۍ ته راستون شو او د مسکو مخورو ته سترگه
په لاره پاتې شو. د مسکو مخورو ته یې خپله وینا په خیال کې جوړوله.
دغه وینا د هغه پرتم او ځانستاینې انځور وه چې ناپليون احساسوله.
هغه مېرني بڼه چې ده یې په مسکو کې د ځان لپاره د سرته رسولو تکل
کړی و، په خپله دی په ځان مین کړی و. هغه په خیال کې هغه ورځ
تپاکلې وه چې د روس د ټولواک په مانی کې به د روسي مخورو او
نوميالي د فرانسې د امپراطورۍ له مخورو سره گوري. په خپل ذهن
کې یې مسکو ته داسې یو والي وټاکه چې خلک پرې راټول شي. کله
چې پوه شو چې په مسکو کې خورا ډېرې خیریه موسسې د خلکو په
چوپړ کې دي، هغه په تصور کې دا پریکړه وکړه دغه ټولې ټولنې به په
بې سارو مرستو سره له ځان سره ملگرتیا ته وهڅوي. هغه تصور کاوه
هماغه شان چې ده په افریقا کې اوږد کمیس اغوستی او جومات ته
تللی و، په مسکو کې هم باید د څار په شان سخاوت وښيي. ددې لپاره
چې په بشپړه توګه د هر روس زړه ته لاره پیدا کړي، د ټولو فرانسویانو
په څېر چې نه شي کولای هېڅ بنکلی احساس زما د گرانې، مهربانې
او خواري مور له یادونې پرته تصور کړي. پریکړه یې وکړه چې امر
وکړي ددغو ټولو خیریه ټولنو د دروازو پر سر په زرینو تورو ولیکي:
-زما د گرانې مهربانې مور په ویاړ! زما د مور خونه! د هغه په
خیال کې همدا سې گرځېده:

-آیا په رښتیا زه په مسکو کې يم؟ هو! هغه دی، مسکو زما تر
مخې دی، خودغو د خلکو مخورو استازو او نومیالو ولې دومره ځنډ
وکړي؟ ولې رانعلل؟

خو په همدې لړ کې دده د پوځ جنرالانو او مارشالانو په گونګسې او

جگړه او سوله

پټه پټه دا خوا هغه خوا مشورې روانې کړې وې. د مسکو مخورو پسې لېږل شوي استازي راستانه شول او خبر يې راوړ چې له مسکوه ټول خلک او په تيره بيا مخور وتلي او دغه ښار تش شوی دی. د جرگمارو رنگونه الوتي او گڼې اخبستي وو. د هغو ډار نه له دې کبله چې د مسکو او سپدونکو ښار پريښی (که څه هم دا خبره ډېره زورونکې وه) بلکې دوی له دې ډېر ډاریده چې معظم ټولواک ته دغه خبر څنگه ووايي. په څه ډول پرته له هغه چې د ستر ټولواک خاطر له هغه وحشت سره مخامخ کړي، چې فرانسويان يې د ملنډو وړ بولي او هغه ته ووايي چې هسې دومره ډېر ځنډ د مسکو مخورو ته سترگه په لاره پاتې شوی دی. هغه ته څنگه خبر ورکړي چې په مسکو کې له يو څو ډلو نشيانو نه پرته بل هېڅڅوک پاتې نه دي. يوې ډلې به ويل هر څنگه چې کېږي په کوم ډول نه کوم ډول، خو تنه د مسکو د مخورو د استازو په نامه ټولواک ته راټول کړي، بلې ډلې به بيا ويل چې نه، ښه به دا وي چې ټولواک په خورا احتياط د رښتيا اوریدو ته چمتو شي. دغه ځانگړی حالت له دې کبله کړکيچن و چې ټولواک د خپلو سترو تگ لارو د خپرلو په لړ کې، د خپلې کېږدې په وړاندې گرځېده راگرځېده، کله به يې لاس لمر ته سايوان کړ، مسکو ته تلونکي واټ ته به يې وکتل او د کبر موسکا به يې پر شونډو خوره شوه.

دله هغه سره مل مشاورينو اوږې پورته واچولې، هغوی چې نه شو کولای څه سپکه سپوره خبره وکړي، يوازې دا يې ويل:

-د شرم خبره ده، دا ناشونې ده، څنگه داسې شول؟

په دې وخت کې ټولواک له ځنډنې انتظار او چوپتيا نه ستومانه شو او د خپل احساس له احساسه يې داسې انگېرله چې ددغې پرتمينې شېبې رارسېدل، دومره ځنډنې شوې، چې کرار کرار خپل

جگړه او سوله

پرتم له لاسه ورکوي، نو ځکه يې لاس وښو او روڼه. د توپ د ډز يو غږ واوريدل شو. دغه ډزې د خوځېدو نښه وه. فرانسوي پوځ چې مسکو له درې خواوو کلابند کړی و، د مسکو پلو و خوځېد. دغه پوځ د تورييسکايا، کالوژسکايا او دروگاميلوسکايا د دروازو له لارو، مسکو ته ورننوت. د سورو او پلو ډلو يو بل نه دوړاندې تگ سيالي کوله، ژر ژر يو له بل نه مخ ته کېدل، هغه دوړې چې د دوی له خوا ځېدا نه پورته کېدې، فضا ته کپړې او د دوی شروشور او چغو، غوږونه کښول.

ناپليون له خپلو مشاورينو سره چې د پوځ خوځېدا او پرمختگ لپاره کړی و، له هغو سره د دروگاميلوسکايا ترتم ځايه پورې وړاندې لاړ. هلته بيا ودرید، له آسه راكوز شو. تر ډېرو پورې د کامرکلوژسکي په نړۍ کوشې کې گرځېده راگرځېده او د مسکو د مخورو راتگ ته يې شپې شمېرلې.

۲۰

خو مسکو تش و، په دې ښار کې لا د پخوانيو او سپدونکو پنځو سمه برخه خلک پاتې وو، هغه تش و، د انگبينو د هغه کڼدو په شان تش و چې ملکه يې ترې کډه شوې وي او کرار کرار لا پسې تشېږي.

بې ملکې کڼدو، د ژوند له نښو بې برخې وي، که څه هم په لومړي نظر دغه کڼدو، د نورو کڼدوانو په څېر له ژونده ډک برېښي، خوبيا هم هغه له ژونده تش وي. د شاتو مچۍ د غرمې د لمر تر زرينو او تودو شغلو لاندې د بې ملکې، کڼدو په شاوخوا کې د هماغه ژوند يو کڼدوانو د مچيو په شان، په هماغه شرو شرنګ الوزي را الوزي. له هغه نه هماغه شان د شاتو د خوند بوی راځي او هماغه شان مچۍ په کې وزي، ننوزي، خود ډاډ لپاره بايد په ځير دغه کڼدو ته وکتل شي چې پوه شو چې په دغه کڼدو کې نور نو ژوند نه شته. د دغه کڼدو ژوند يو کڼدو ته ورته نه دی، د دې کڼدو د مچيو الوتل، د نورو کڼدوانو د مچيو الوتو ته ورته نه دی، نه يې د شاتو بوی هسې دی او نه يې د مچيو شرو شور هغه ته ورته وي. پر دغه کڼدو کې د مچيو خاوند د پخوا په شان د خواخوږي او د ډله ايز غږ پر ځای، د لسگونو زرو مچيو د آوازو پر ځای او د دې پر ځای چې خپلې لکۍ يې په گواښمنه توگه پر ځان خښولې، وزرونه يې رپول او د ژوند له ولولو ډک غږونه يې جوړول. د دې ټولو پر ځای د کڼدو د بيلا بيلو ځايونو نه ساړه او بې خونده آوازونه اوريدل کيږي. د کڼدو د وتلو او الوتو له دريچې نه، نور د پخوا په شان مستونکي او پالونکي بوی چې لږ په زهرو هم لږلی وي، نه اوريدل کيږي. نور نو له خونده ډک بوی له هغه نه راځي بلکې د داسې

جگړه او سوله

انگبینو بوی ترې راځي چې ورسټېدو ته نېرېدې شوی وي. د دريچې په شاوخوا کې نور سرښندونکي ساتونکي چې لکۍ يې څېرې کړي وي او د چغو غړونکو استازو په څېر د خوښۍ چغې پورته کوي، نه ليدل کېږي ..

دلته غلې تور اندامې مچۍ د کندو د تالانولو لپاره پټې پټې راځي او په شاتو کې په لږو شوي ځان په چټکۍ بېرته له هغه ځايه راوړي. هغوی نور چيچل نه کوي، هغوی خپله له گواښه نښتي. پخوا به مچۍ له شاتو ډکې درنې درنې کندو ته راتلې او د بار له ښکته کېدو نه وروسته به تشې بېرته وتلې. اوس خالي راځي او له انگبینو ډکې بېرته وړي. د مچيو خاوند د کندو سر خلاصوي، د هغه لاندنۍ برخې ته ورگورئ، تورې له شاتو ډکې مچۍ چې د هڅوله شوقه به مستې وې او يو له بل به سره تښتېدلې او لکه کړۍ به سره څړوندي وې او تل به يې په بنگېدو بنگېدو کې دزبېښلو په شان له ځانه انگبین نښتېځل، خو اوس د هغو مچيو پر ځای ستومانه له ژوند پاتې او خوبولي کارگران ليدل کېږي چې د کندو په غولي هرې خواته بې هدفه روان دي او لکه د مستو نشه يې سرسامو په څېر د کندو له يوه ديواله په بل او له بله په بل لگېږي.

د کندو غولۍ چې يو وخت په خورا ځير او ښکلا، د مچيو له خوا گاڼل شوی او دهغو په وزرونو به جارو شوي و او د موم شويو او بويناکو شاتو، هغه سرښناک شات چې نيم ځانه مچيې، هغه د مرگ په حال مچۍ چې په خورا ستونزو لاس او پښې وهي او هغه مړې مچې يې چې اوس يې څوک خيال نه ساتي هلته پرې پرته دي ..

مچۍ پالونکي د کندو لوړ پور، پورته کوي او د هغه ښکتنۍ برخه گوري، خود مچيو د کتارونو پر ځای، چې د شاتو د رښځو واهنونه يې

جگړه او سوله

د هگيو د تودولو لپاره ډکول اوس د ښه کار او استادۍ په لاس جوړې شوې رښخې ويني، نور هغه د پېغلتوب ډوله پخوانی سپېڅلتيا کومه ښه نه ليدل کېږي، هر څه گډوډ او لړلي دي. تالانگرې غلې مچۍ بې شرو شوره په چټکۍ هر پلو الوزي، خپل تالان کوي خو کوربني وچې ډنگرې بې حسه او بې حاله لکه د زړو او عمر و هلو په شان متې متې خوځېږي، نه چاته گواښ پېښوي او نه له چا نه هيله کوي، د مرگ په سرسامۍ کې شپې ورځې تېروي. ډولا ډول مچۍ سرې، تورې وړې او غټې په ناخونده او گډوډو الوتو کې د کندو په ديوالونو لگېږي، کله ناکله خوله دې ياله هغې خوانه د شاتوله رښخو، او يا نويو زوکې، خو مړو شويو مچيو له مينځه کوم قهرجن آواز راپورته کېږي. يو چېرې خو دوه کارگرۍ مچۍ د پخوانيو يادونو په ياد کندو پاکوي او په ټول قوت سره د مړو شويو مچيو مړي د باندې باسي، هغوی دا کار کوي، خو په دې نه پوهېږي چې دا ټولې هلې ځلې د څه لپاره دي. د کندو په بلې خوا کې دوه زړې مچۍ په خورا ترېگنۍ يا يوبل سره وهي يا يوبل پاکوي او يا ډوډۍ خوري، خو په دې نه پوهېږي چې دا کار له خواخوږۍ کوي او ياله ترېگنۍ. او د کندو په بله خوا کې درېيمه ډله پر يوبل وارونه کوي او بيا ټول په گډه يوه بله بدمرغه تر مرگه وهي، هغه خپه کوي او دغه د مرگ په حال کې مچۍ لکه کراره الوتونکې ښاپيرۍ د نورو مړو په سر رالوېږي. د مچيو خاوند دوه منځنۍ رښخې لري کوي. چې د کندو يا ځالي منع وگوري، د پخوانيو زرگونو مچيو پر ځای چې پخوا يې يوې سترې تورې کړۍ ديوه رازمن او سترارمان لپاره کار او څارنه کوله، څو سوه غمړلې او خواشيني مچې ويني. هغوی ټولې پرته له هغه چې خپله پوه شي، وړې شوي دي. هغوی د خپلې سپېڅلې خزاني د ساتنې په لاره کې ژوند بايللی او نور خزانه په

جگړه او سوله

کار نه ده. له هغوی نه د مرگ او خوساوالي بوی لگېږي. د هغو خو دانې خوځېږي، پاڅېږي، الوزي د دښمن په لاسونه کيښي او پرته له هغه چې د مرگ توان ولري، نښونه وهي. نورې ټولې مړې شوې دي او لکه د کبانو د پوټکي په شان سولېږي او تويېږي. د مچيو خاوند د کندو سر تړي دغه کندو د گچ په انځور سره ددې لپاره په نښه کوي چې وروسته يې مات کړي.

کله چې ناپليون سترې ستومانه نآرامه وړاندې وروسته د کامرو کالوژسکي په کوڅه کې گرځېده او د مسکو مخورو ته سترگې په لاره و او لږ تر لږه د ورځني درناوي له مخې بايد هغوی دده هرکلي ته راوتلي وای. مسکو تش تش و.

د مسکو په بېلابېلو څنډو کې يوازې هغه خلک چې هسې يې موخه او د ورځني عادت له مخې چکرې وهلې، گرځېدل راگرځېدل. لا تر اوسه هم په ښار کې گڼه گڼه جوړه کړې وه.

کله چې يې په ډېر احتياط ناپليون ته خبر ورکړ چې مسکو له خلکو تش شوی دی، هغه په تند غلچک خبر لوڅ ته وکتل، بيا يې له هغه مخ واړاوه او په پټه خوله يې گرځېدو ته دوام ورکړ او وې ويل:

-گادۍ مې راولئ.

هغه په گادۍ کې د خپل نوکريوال يا ورتړ څنگ کېناست او د لومړي کرښې پلو و خوځېد او له ځان سره يې ويل:

-مسکو تش شوی دی، د نه منلو وړ خبره ده.

هغه ښار ته نه لاړ او دروگو ميلوفسکي د تم ځای په يوه مېلمستون کې پاتې شو.

هغه تياتري ننداره چې هغه جوړل غوښتل، جوړه نه شوه.

۲۱

روسي پوځ د شپې له دوو بجو نه د ورځې تر دوو بجو پورې له مسکو نه تېر او له بنار بې وروستي تلونکي اوسېدونکي او ټپيان هم له ځان سره واخېستل.

د پوځ د تېرېدو په وخت کې د خلکو تر ټولو زياته گڼه گڼه د کامن مسکو اريڅکي او يوزوفسکي د پلونو پر سره.

کله چې پوځ له کرملين نه د راتاويدو لپاره دوه ډلې شو، ډېرو سرتېرو د مسکو اريڅکي او کامني پر پلونو گڼه گڼه جوړه کړې وه، يوزيات شمېر سرتېرو له تمېدو او گڼه گڼې نه گټه واخېسته، په کرار او په پټه د واسيلي بلژانسکوا او بار اويڅکي د دروازې له لارې پورته غونډيو ته وروختل، ځان يې سره ميدان ته ورساوه او هلته يې دوی داسې وانگېرله او ځانته يې اجازه ورکړه، چې هر پردی شى چې پر مخه ورځي، اخېستى يې شي. د خلکو داسې ډلې او گڼې گڼې لکه د بازار د ورځو په شان د گاستني دفور (د مېلمستونو مانۍ) ټول دالانونه او لارې ډکې کړې وې، خو نه د پلورو نکو د غولونکو آوازو شورشور، نه د گرځندو سوالگرو غږ او نه د بنځو بېلابېلې ډلې، يو هم نه ليدل کېدل. يوازې بې وسلې دريشي لرونکي سرتېري چې پوځي کوټونه يې پرغاړه وو، تش لاس رانوتل او له درنو پېټيو سره وتل.

دوکانداران او د هغوی شاگردان (شمېر يې هومره زيات نه و) هک حيران پاتې او د سرتېرو او پوځيانو په گڼه گڼه کې گرځېدل، کله به يې دوکانونه تړل او کله به يې هغه ددې لپاره خلاصول چې له خپلو

جگړه او سوله

شاگردانو سره خپل کالي او سودا کوم خوندي ځای ته ورسوي. د گستیني دفور (د مسکو لوی بازار) په لوی ډگر کې سزایانو ډولونه غږول، خو د ډول غږ د دود برخلاف سرتېري، په تېره بیا تالانگر هغه د پخوا په شان نه د ساز او په کتار کې دریدو ته، بلکې له هغه ځایه لرې کېدو ته هڅول. په دوکانونو او د بازار په دالانونو کې د سرتېرو په منع کې ځېنې کلیوال چې څر کالي یې اغوستي او سره یې خړیلي و، هم لیدل کېدل. دوه تنه افسر چې دیوه یې د غاړې د استعمال پر اوبه او ټټیر پروت و، پر څر ډنگر آس سپور و او بل یې کوټ اغوستی، خو پلې و، د ایلینکا د واټ څنډې ته ولاړل او سره غږیدل. درېیم افسر هغو ته په ځغاسته راغی او ورته وې ویل:

-جنرال امر وکړ چې هر څنگه کېږي، باید ټول سمدلاسه له بازاره ووېستل شي. دا څه حال دی؟ دا کړه، د چا کړو ته ورته دي، نیمايي سرتېري تېنډېلي دي.

هغه، پر هغو درې بې وسلو سرتېرو چې د کوټونو لمنې یې په منگلو کې رانیولې وې، او په چټکۍ د هغو له څنگه د بازار دالان ته ورننوتل غږ وکړ:

-چېرې روان یاستی؟ تاسو ته وایم چېرې؟

بل افسر ځواب ورکړ:

-هو کې، اجازه راکړئ هغوی سره راټول کړو، دا د راټولیدو نه دي،

ژر تر ژره باید لاړ شو، ټولی و تېنډېدل، چې دا نورې یې هم ونه تېنډي.

-څنگه لاړ شو؟ د پله پر سر لاره بنده شوې ده، څوک مخکې تلی نه

شي. څه وکړو؟ اوس ځخیر ترې کړی، کړو، چې ونه تېنډي.

مشر افسر غږ وکړ:

-هلته ورشئ! ټول، له هغه ځایه، له بازاره وباسئ!

جگړه او سوله

هغه افسر چې د غاړې د استعمال يې پر اوږې او ټټير غوړولې و، له آسه راكوز شو، ډولچي ته يې ورغږ كړ او له هغه سره يو ځای د بازار د لويې درواې خواته ورغی. يو شمېر سرتېري په ډله ايزه توگه وټنټېدل. يو سوداگر چې د پزې څنگ ته يې پر مخ سره بخارونه راوتلي وو، د هغه له مړې خبرې نه آرامي او تكل كړه كړې وه، د ځانښودنې لپاره يې تند تند لاسونه څنډول، افسر ته ورنښېدې شو او وي ويل:

-جلالتمابه! پر مور رحم وكړئ، مور وساتئ. زموږ په دوكان كې څه نه شته، خو هر څه چې شته، هغه له تاسو نه ځار. كه غواړئ تاسو عاليجناب ته به همدا اوس، ورينميني جامې راوړم، مور په حق او حق پالنه پوهېږو، خو هغه څه چې دوی كوي، دا خو غلاده، تالان دی. مهرباني وكړئ موږ له دغو وساتي، لږ تر لږه دوامره وخت راكړئ چې دوكانونه وټرلاي شو.

خو تنه سوداگر پر دغه افسر راټول شوي وو.

د هغو له ډلې نه يو تن چې ډنگرو او قهر يې له خبرې وريده، وويل:
- بس كړه، اپلتي مه غږوه، سريې وړپري كړه او ته د وينستو غم كوي. پريږده هر څوك چې هر څه وري شي، وړي دي. هغه په ډېر قوت لاس و خوځاوه او له افسر نه يې مخ واراوه.

لومړی سوداگر په خواشینی وويل:

-ايوان سپدورويوچ! تاته هسې خبرې آساني دي، تاسو جلالتمابه مهرباني وكړئ!

ډنگر سړي چغه كړل:

- كومې خبرې آساني دي؟ د څه شي خبرې؟ زما په درې دوكانونو كې د سلو زرو روبلونو مال پروت دي، كه پوځونه لاړ شي، بيا دا ساتلی شئ؟ هي هي، څه خلك يو؟ دا به د خدای اراده وي.

جگړه او سوله

لومړی سوداگر په درناوی وویل:

-مهرباني وکړئ، جلالتمابه!

افسر هک پک ولاړ و، په خپره کې یې د شک او تردید حالت
خرگند و، خو ناڅاپه یې چغه کړل:

-زما یې څه؟ او په چټکو گامونو د دوکانو د کتار خواته وړاندې
روان شو.

د یوه خلاص دوکان نه د وهلو او ښکښلو غږونه اوریدل کېدل، کله
چې افسر د هغه مخې ته ورورسېد یو سړی چې خړ کلیوال کالي یې
اغوستي او سربې خړیلی و، له هغه نه د باندې راودانگل، سربې ټیټ
او ځان یې خم خم کړ، د سوداگرو او افسر له څنگه تېر شو. افسر هغو
سرتېرو ته چې په دوکان کې و، ورودانگل، خو په دې وخت کې د
مسکواریڅکي د پله له خوا د بې پایه ډلې د شروشور یو وحشتناک غږ
واوریدل شو او افسر په چټکۍ څلور لارې ته راستون شو. هغه پرله
پسې په لوړ آواز وپوښتل:

-څه شوي دي؟ څه خبره ده؟ خو د هغه ملگری د واسیلي بلاژنسکي
د کلیسا له څنگه هغه پلو ته چې چغې ترې راتلې ځغاستل. افسر پر آس
سپور شو او هغه پسې ورو خوځېد. پل ته چې ورورسېد، وې لیدل چې
دده توپونه له توپ کشونو نه جلا شوي وو. سرتېري پلي پر پله روان او
خو کراچی او بنسټې پر تې وې. خو تنه یې ولیدل چې گڼۍ اخبستی او
ورخطا وو، خو څو تنو سرتېرو په کرس کرس خندل. د توپونو تر څنگ
یوه گاډۍ ولاړه وه. دوه آسونه پورې تړلي وو، د گاډۍ ارابو پورې
څلور پتاره لرونکي آسونه هم تړلي وو. پر کراچی ډېر شیان بار وو، د
بار پر سرد ماشومانو د څوکۍ څنگ ته چې پښې یې پورته وې، یوه
ښځه ناسته وه. هغې له خواشینۍ او ناهیلۍ نه زگیروي کاوه. افسر ته د

جگړه او سوله

هغه ملگرو افسرانو وویل چې د خلکو د چغو او د دغې بنڅې د زگیروى علت دا دی چې جنرال یورمولوف دغه گڼه گونې ته په رسېدو سره پوه شو چې سرتېري په بازار کې خواره شوي، تالان یې گډه کړی دی، نو ځکه خلکو د ښار پر پله پاتک اچولی او هغه یې ترلی دی. نوله دې امله هغه سپارښتنه کړې ده چې توپونه را خلاص کړي او داسې څرگنده کړي چې غواړي پر پله ډزې وکړي، د خلکو د گڼه گونې له ډاره، کراچۍ او گاډۍ اړوي، یو بل سره ناندري کوي او وهي، له ناهیلۍ نه یې چغې سوري گډې کړې، د پله لاره یې آزاده کړې او سرتېري بريالي شوي دي چې خپل پرمختگ پیل کړي.

۲۲

په دې وخت کې ښار چور تش و ، په کوڅو کې هېڅ څوک نه لیدل کېدل ، دوکانونو او کورونو دروازې تړلي وې ، یو نیم ځای په یو نیم سماوار (کافی) کې یو نیم غړیا د مستانو له مستۍ نه پوهېدونکې سندري اوریدل کېدې . په واټونو کې هېڅ گاډۍ یا کراچی نه لیدل کېده ، خو کله ناکله به د کوم پلي د گامونو غږ واوریډل شو . د پاورسکایا کوڅه چور تشه او چوپه چوپتیا په کې خوره وه . د رستوف د کور د سترې مانیۍ په انگر کې ، د گاډیو او کراچیو آسونو واښه او خوشایي پاتې وو ، خو هېڅ څوک هلته نه لیدل کېدل . له رستوفیانو نه د پاتې شوي کور په مېلمستون کې دوه تنه لیدل کېدل ، یو ایگنات ، چې څوکېدار و او بل د واسیلی لمسی میسکا چې په مسکو کې له خپل نیکه سره پاتې شوی و . میسکا د پيانو دره پورته کړې وه او په یوې گوتې یې غږوله . ساتونکي څوکېدار لاسونه تر ملا نیولي وو ، د هیندري تر وړاندې ولاړ و او په خوښۍ خوښۍ موسېده .

هلک ناخاپه په دوو لاسو د پيانو په وهلو پیل وکړ او وې ویل:

-گوره ! کاکا ایگنات ، څومره ښه پيانو وهم .

ایگنات له دې چې خپله څېره یې په هینداره کې لیده ، لاپسې خوښېده ، موسېده ، هغه ته په تعجب ځواب ورکړ:

-راته گوره ! راته گوره !

ماوراکوز مینیشنا چې په کراره کورته راننوتې وه ، د هغو له شانته په ټیټ آواز پرې غږ وکړ:

-بې وجدانو ، رښتیا وایم بې وجدانو ! ته یې اوربوز ته گوره ،

خولۍ ته یې گوره ! دی څنگه خاندي ، یوازې همدې کارونو ته خدای

جگړه او سوله

پيدا كړي يا ست. هلته هر څه گډوډ پراته دي، واسيلي له پنبو ولويد،
اوس به زه درسه گورم!

ايگنات مړاوستی (کمر بند) ټينگ کړ، موسکايي له شونډو
وتښتېده، سربې په اطاعت ښکته و اچاوه، له کوټې ووت، زلمي وويل:
- ترورې! زه ښه پيانو وهم.

ماورا کوزمينيشنا پر هغه لاس پورته او چغه کړل:
- زه به اوس ښه پيانو وهل دروښيم، څه، پاڅپه بابا ته دې سماوار
ولگوه.

ماورا کوزمينيشنا له پيانو نه دورې پاكي كړې، هغه يې وتړله، يو
سور آسويلی و وپست له مېلمستون نه ووت او دروازه يې پورې كړه.
انگړي ته چې ووت په دې فكر كې شوه چې اوس څه وكړي، له
وآسيلپوويچ سره د څنگ په ماني كې چای وڅكي او يا انبار ته لاړه
شي او هلته گډوډ پراته شيان سره ټول كړي.
د آرامې كوڅې نه د چټكو گامونو غږ واوريدل شو، دغه گامونه له
كوره د چاپېرې و سپنيزې كتيارې دروازې ته ورسېدل، ودريدل، د
لاسونو د هغو هڅو غږ تر غږه شو، چې د دروازې د خلاصول تكل يې
درلود.

ماورا کوزمينيشنا د کتيارې دروازې ته ورنږدې شوه او وې
پوښتل:

- څوک مو په کار دي؟

- گراف، گراف اليه اندريوويچ رستوف.

- تاسو څوک ياستئ؟

يوروسي بادار وزمي خواږه غږ وويل:

- زه افسريم، بايد هغه ووينم.

جگړه او سوله

ماورا کوزمینیشنا د کتاري دروازه خلاصه کړه او یو اتلس کلن افسر چې گرده بشره یې رستوفیانو ته ورته وه، انگړ ته رانوت. ماورا کوزمینیشنا په مهربانی وویل:

-هغوی لارل پلار جانه! پرون ما بنام یې کډه بار کړه او لارل. ځوان افسر د وسپنیزې دروازې مخې ته ودرید، زړه نازړه شو چې رانتوزي یا رانه ننوزي، وبنگېده او وې ویل:

-وي دې، افسوس دی، کاشکې پرون راغلی وای، بد کار و شو. ماورا کوزمینیشنا په دې لړ کې خورا ځیر او خواخوږی ددغه ځوان څېرې ته چې دې ته یې د رستوفیانو د آشنا څېرې څرگندوله کوله، کتل او د هغه څېرې کوټ او شلیدلي موزې یې څارلې، هغې وپوښتل: -له گراف سره مو څه کار و؟

افسر دروازې ته داسې لاس وروړ، چې گواکې غواړي لار شي او په خواشینۍ یې وویل:

-افسوس دی، نه پوهېږم څه وکړم.

بیا زړه نازړه شو، خو ناڅاپه یې وویل:

-پوهېږئ زه د هغو خپلوان یم، هغه تل له ما سره ډېره خواخوږی کوله، خو اوس گورئ چې (هغه په موسکا او مهربانی خپل شلیدلی کوټ او موزې ته کتل) کالي مې شلیدلي، پیسې هم نه لرم، ما غوښتل چې له گرافه ..

ماورا کوزمینیشنا د هغه خبره پرېکړه او وې ویل:

-یوه دقیقه به مو صبر کړی وای پلار جانه! یوازې یوه دقیقه! همدا چې افسر لاس له دروازې پورته کړ، ماورا کوزمینیشنا راستنه او په چټکو گامونو، د شا انگړ ته خپل کورته لاړه. کله چې ماورا کوزمینیشنا خپل کورپلور وانه وه، افسر سرنښکته اچولی، په

جگړه او سوله

ځير او موسکا يې خپلو شليدلو موزو ته کتل، په انگړ کې يې قدم واهه او په زړه کې يې ويل:

- ډېره بده شوه او افسوس دی چې له کاکاجان سره مې ديدن ونه شو، خو خير، ډېره مهربانه بوډی ده. خو دا مهربانه بوډی او س چپرې لاره؟ خير، خو نه پوهېږم. د کومو کوڅو له لارو به زه ژر خپل غونډ ته ورسېږم. او س به غونډ روگوژسکایا ته رسېدلې وي. ماورا کوزمينيشنا له ډاره په ډکې خو زغردې څپرې چې يو چارخانه مروړل شوی دستمال يې په لاس کې له گرځني بېرته راتا و شوه. لا څو گامه افسر ته پاتې و چې د دستمال غوټه يې خلاصه کړه يو سپين پنځه ويشت روبلی لوت يې ترې راو و بست او په چټکۍ يې افسر ته ورکړ.

- که جلالتماب خپله په کور کې وای، دا ښکاره ده چې هغه به هرومرو د خپلوان په توگه کولای شول... خو خیر سمدلاسه خو همدغه... ماورا کوزمينيشنا شرمېده او گېڼۍ اخېستې وه، خو افسر هېڅ نه او نو ونه کړ. پرته له تلوار يې لوت واخېست او ماورا کوزمينيشنا نه يې مننه وکړه. هغې پرله پسې بنسټه غوښته، عذرا يې کاوه او ويل يې: - که خپله گراف په کور کې وای... حضرت مسیح مو مل شه پلارجانه! خدای دې له بدې ورځې وساته!

هغې په درناوی درناوی افسر بدرگه کړ، افسر موسېده او داسې برېښېده چې خپل ځان او حال پورې خاندې. هغه خپل سر ښوراوه او لار، له چوپتیا نه په ډکو کوڅو کې په دې هيله چټک روان و چې د ياورسکي له پله سره ځان خپل غونډ ته ورسوي.

ماورا کوزمينيشنا تر ډېرو پورې په لمدو سترگو د تړلي دروازې مخې سره ولاړه پاتې، په فکر کې وه، سړي ښوراوه او له دغه ناآشنا افسر سره يې غير منتظره مورنۍ خواخوږۍ او زړه خوږي احساساوه.

۲۳

د واورکا د کوچي تر يوې ودانۍ لاندې چې لا پوره جوړه شوې نه وه، په يوه سماوار کې د مستو نشيانو د مستۍ او سندرو ويلو غږ اوريدل کېده. په يوه هومره نه لويې مردارې کوتي کې د ميزونو شاوخوا کې پر څو کيو تر لسو پورې کارگران ناست وو. هغه ټول مست او نشه وو. بشري يې له خولو نه لمدې، سترگې خړې خړې، په زور يې خولې بنورولې، په خورا زحمت، بې پروايۍ او بې سره يې کومه سندره ويله.

هغوی هر يو جلا او د زړه په زور سندري ويلې، خو هغوی نه ددې لپاره سندري ويلې چې زړه يې غوښت، بلکې دوی ددې لپاره سندري ويلې چې غواړي وښيي چې نشه دي او تفريح کوي. له هغو نه يو لوړ ونی، ژير څنی چې ښکلې شين بخونې ښايسته جامې يې اغوستې وې، پر هغو ولاړو. که د هغه نازکې سره نښتي پرله پسې خوځېدونکې شونډې او تتې ناځلېدونکې او ناخوځېدونکې سترگې نه وای دهغه خپره به د هغه په دې نړۍ او وتلې پزې سره خورا ښکلې وای. هغه د هغو کسانو پر سر ولاړو چې سندري يې ويلې. داسې برېښېده چې په خپلو سپينو لاسونو چې لستونې يې تر څنگلو پورې بډ وېهلي، خپلې ناولې گوتي يې په زور سره جلا کړي، په خورا زغرده او لاسي خوځېدا او کړيدو وړيدو ددغو سندرغاړو لارښوونه کوي. دغه لستونې پرله پسې

جگړه او سوله

راښکته کېدل او هغه هروار او په ډېر ټينگار په خپل کين لاس هغه بېرته بډ وهل، داسې چې گواکې تصور يې کاوه دده دغه سپين او په هغو کې له ورايه د ليدونکو مراندو او خوځېدونکو لاسونه بربنډوالي ځانگړې ځانگړتيا لري.

سندر له نيمايي ته رسېدلې نه وه چې د کور د زينو د سر په دالان کې داخ وډب او وهلو شورشور واوريدل شو. لور وني ځوان لاسونه وارتپېل او په مشر وزمه بڼه يې چغه کړل: -هلکانو ناندری، بس دي !

هغه چې هماغه شان لستونې بډ وهل، د زينو د سر دالان ته ووت، کارگران هم ورپسې وو. دغو کارگرانو چې هغه سهار ددغه ځوان په مشرۍ په هغه سماوار کې مستي او ځکل کول، له فابريکې نه د سماوار د خاوند لپاره يوه ټوټه چرم راوړی او د هغه په بدل کې يې ځکل اخېستي و. د سماوار په گاوند کې د پښ (آهنگر) په دوکان کې ناستو کارگرانو په دې گمان چې پر سماوار تالان گډ شوی، هڅه کوله په زور، سماوار ته ورننوزي او دوی هم برخه وکړي.

د سماوار خاوند له پښ سره لاس وگريوان و، خو همدا چې کارگران له سماوار نه ووتل، پښ ځان له سماوار چې، نه وژغوره، خو پر مخ پر غولي ولوید. يو بل پښ د دروازې پلو ورو دانگل، سماوار چې يې راوښو او پر خپل ټټر يې هغه ته گوزار ورکړي.

لستونې بډ وهي ځوان له سماوار نه د راوتلو په شېبه کې هغه پښ ته چې له دروازې نه يې رادانگلي و، پر مخ خپره ورکړه او چغه يې کړل: -هلکانو زموږ انډيوالان وهي !

په دې وخت کې لومړي پښ له غولي راپورته شو، خپل ژوبل شوی مخ يې نور هم وشکاره، مخ يې وينې وينې شو او په ژرغوني آوازي يې

جگړه او سوله

چغه کړل:

-پيره داره! وې واژه! سپري يې وواژه! ورونو مرسته وکړئ!
يوه بنځه چې له گاونډي گرځني نه، راوتلې وه چغې وهلې:
-اې پلارکه! په مرگ يې وهلی، وژلی دی، سپری يې وژلی!
پروينو لړلی پښ د خلکو گڼه گونډه راجوره شوه، يو تن، سماوارچي
يې ته مخ ورواړاوه او وې ويل:

-نه يوازې دا چې په خلکو يې تالان جوړ کړی، اوس آن جامې هم
ترې باسي، دا دې څه وکړل سپری دې وواژه داپه ماره!

هغه لوړونى ځوان پر برنډه ولاړو، په تتو سترگو يې کله
سماوارچي او کله پښ ته کتل، زړه نازړه و چې له چا سره لاس وگريوان
شي، خو ناڅاپه يې پر سماوارچي غږ وکړ:

-قاتله! اوس سپري وژنې، هلکانو! وې ترئ!

سماوارچي چغې کړې:

-څه شى، څو موداسې ترلي؟ ځان يې پرده د يرغل راوړونکو
خلکو نه وژغوره، هغوى يې پورې وهل، خپله خولۍ يې له سره پورته
او کلکه يې پر ځمکه ووهله دده دغو کړو، گواکې کوم له رازه ډکه نښه
درلوده چې سمدلاسه پرده راو لويديلي کارگران، په خپلو کړو کې زړه
نازړه شول.

سماوارچي خپله خولۍ، له ځمکې راپورته کړه او چغې يې کړې:

-قانون، ورونو، زه په قانون ښه پوهېږم. اوس د پوليسو ماموريت
ته ورځم، تاسو فکر کوئ، نه ورځم؟ نن هېڅ څوک نه شي کولای د چا په
شتمنى تالان گډ کړي.

لوړونى ځوان او سماوارچي دواړه په گډه په کوڅې کې و خوځېدل
او يو بل ته يې تکرارول:

جگړه او سوله

-درځه چې څو! اوس به وگورو، درځه، درځه چې څو!
هغه په وینو لړلی پښ هم د دوی تر څنگه روان و. کارگران او هغه
نور کسان چې په اخ و ډب کې ورگډ شوي نه وو، هغوی پسې وروان
وو.

د ماروسیکا د کوڅې په یوه کنج کې، د یوې لویې ودانۍ تر مخې
چې کرکۍ یې تړلې او یوه لویه لوحه چې موچي پرې لیکل شوي ولاړه
وه، د شلو په شاوخوا کې موچیان ولاړ وو. ټول ډنگر ډنگر خواشیني،
وچ کلک، جامې یې شلیدلې، او زړې وې.

یو موچي چې نرۍ ډبره او وتلې وروځې یې لرلې، وویل:
-هغه شان چې بنایي خلک یې تالان کړل. څه ووايم، هغه، زموږ
ویني وزبښلې، او اوس حسابونه پوره گڼي. پوره یوه اونۍ یې کار
راباندې وکړ، وې زورولو، وې زورولو، موږ یې خواری ته کینولو، او
خپله لاړ.

غریدونکی موچي چې په وینو لړلی سړی ولید، چپ شو او ټول شل
تنه موچیان په خورا پاملرنې له دغې راتلونکې ډلې سره یو ځای شول،
هغوی ویل:

-دا خلک چیرې روان دي؟

-بنکاره ده چېرې ځي، ماموریت ته ورځي!

-دا څه وایي، داربستیا ده چې زموږ د انډیوالانو زورنه دی پرې

رسېدلی؟

-نو تا څه فکر کاوه؟ ته راشه چې خلک څه وایي؟

هر پلونه پوښتنې او ځوابونه اوریدل کېدل. سماوار چې له دغې گڼه
گونې نه گڼه واخېسته، له خلکو وروسته پاتې شو او په کراره خپل
سماوار ته راستون شو.

جگړه او سوله

لوړونى ځوان پرته له هغه چې د خپل سيال سماوارچي ورکېدو ته پام شي، خپل برېښلاى څنډاوه او ځانته يې د خلکو د پام را اړولو لپاره پرله پسې همدا سې غږېده. او خلک د خپلو ستونزو د آوارۍ او خپلو ټولو پوښتنو ته د ځوابونو د اورېدو په هيله پر هغه ورتپول شوي وو.

د لوړونى ځوان پر شونډو چې د پام وړ موسکا خوره وه، ويل:
 -قانون بايد راوښودل شي، نظم بايد وښودل شي، دا چارواکي د همدې لپاره چارواکي دي او ورونو تاسو ووايئ زه برحقه يم او کنه؟ هغه داسې فکر کاوه چې چارواکي نه شته که څه بلا؟ که چارواکي نه وي، هر څه به تالا والا شي، غلا او داره ماران خو ډېر دي.
 يو چا د گڼه گونې له منځه غږ وکړ:

-دا څه اپلتې غږوي؟ څنگه؟ څنگه کېدای شي مسکو پرېښودل شي؟ تا ته يې په ټوکه وويل او تا ومنله، پرېږدئ چې پوځيان لاړ شي، ځي دي، ته دا منې چې هغو پرېږدي چې دښمن راننوزي؟
 هغه چې لوړونى ځوان ته اشاره کوله، او ويل يې:
 -وگوره! خلک څه وايي؟

د چينايي ديوال خواته يوه بله ډله پر يوه سړي چې شين بخون کوټ يې اغوستى او يو کاغذ يې په لاس کې و، ورتپول و.
 د گڼه گونې نه يو چا غږ وکړ:

-فرمان، فرمان لولى! فرمان سره لولى!

شين کوټي سړي د اگست د ۳۱ مې نېټې خبرتيا ولوستله. خلک ښه پرې ورتپول شول، لږ گڼې واخېست، خو کله چې لوړونى ځوان د خلکو له گڼه گونې نه ځان هغه ته ورورساوه، له هغه نه يې هيله وکړه چې خبرتيا بيا ولولى، بېرته لږ ډاډمن او غږ يې، نور نه رېږدېده،

جگړه او سوله

څېرتيا يې بيا ولوستله.

-زه سبا ته د جلالتماب شهزاده حضور ته ورځم.

لوړ وني ځوان چې موسکا يې پر شونډه خوره وه، خو تندي يې تريو

و، ورپسې يې تکرار کړه:

-جلالتماب !

لوستونکي دوام ورکړ:

-چې له هغه سره خبرې وکړم، مور بايد له پوځيانو سره مرسته

وکړو، مرسته وکړو چې د ظلمت او شيطنت جرړې وباسو. هغه لوړ وني

ځوان د بري له خوند په ډکه ژبه چغه کړې، ودې ليدل؟ اوس به د ټولو

غم درته وځوري.

لوستونکي دوام ورکړ:

ددې مېلمنو جرړې بايد ووبستل شي او بلا پسې ولېږل شي. زه به د

غرمنۍ په وخت کې بېرته راستنېږم، کار به پيل کړو، کار به پای ته

ورسو او دغه شر به خاورو ته وسپارو.

کله چې لوستونکي وروستې خبرې ولوستلې، ټول چپ شول، هغه

لوړ وني ځوان په خواشيني سر بنسکته واچاوه. داسې برېښېده چې په

دې وروستيو خبرو په تېره بيا ددې خبرې - زه سبا ته د غرمنۍ په وخت

کې راستنېږم، په معنا هېڅڅوک پوه نه شول. په ډاگه څرگنده وه ټول د

څېرتيا په اوریدو خواشيني وو. هم د څېرتيا لوستونکي او هم د هغې

اوریدونکي. د خلکو د احساساتو کچه خورا لوړه، خو دا څېرتيا ډېره

ساده او د نه پوهېدو وړ وه، داسې ساده چې د هغو هر يو کولای شول

داسې ووايي او دوی له واکمنو نه د داسې فرمان د اوریدو تمه نه لرله.

ټول خورا خواشيني او چپ وو. لوړ وني ځوان شونډې ژوولې او

خوځېده راخوځېده.

جگړه او سوله

د خلکو د گڼې گونې په وروستيو کتارونو کې ناخاپه څه غږونه واوريدل شول:

- له هغه بايد پوښتنه وشي! .. مهرباني وکړئ، دا هم دی په خپله! څنگه پوښتنه ترې وشي؟ ښکاره ده چې پوښتنو ته به يې .. خپله بيا هر څه ووايي، د ټولو پام د پوليسو د سرمامور گاډۍ ته چې په ډگر کې راروانه او دوو دراگونو سوږو بدرگه کوله، ورواوبست.

د پوليس سرمامور د گراف په سپارښتنه نن سهار د سيند پرغاړه څو بېډيو ته او ورته کړی او ښې پيسې هم ترلاسه شوې وې. دغه پيسې همدا اوس دده په جيب کې وې. کله چې هغه وليده چې گڼه گونې ټوله دده خواته ورووانه ده. خپل گاډيوان ته يې د دريدو امر وکړ.

د پوليسو مشر دغو خلکو ته چې په حيا او زړه نازړه د گاډۍ پلو ورنږدې کېدل ورغږ کړ:

- دا خلک څوک دي؟

کله چې هغه ځواب وانه وريد، بيا يې وپوښتل:

- زه تاسو ته وایم، څوک ياستئ؟

هغه افسر چې کوټ يې پرغاړه و، وويل:

- جالتمابه! دا ستاسو خدمتگاران دي .. جالتمابه هغوی د

ښاغلي گراف دا علامې تر لوستلو وروسته، ستاسو له اطاعته پرته د بل څه هيله نه لري، دا څه ياغيان ياغيان نه دي، هغه څه به کوي چې

جالتماب گراف ويلي دي.

د پوليسو مشر وويل:

- گراف دلته دی، هغه چپری تللی نه دی، د تاسو په اړه يې به هم

پريکړه وشي. او خپل گاډيوان ته يې وويل درځه خوځېږه!

گڼه گونې ځای پر ځای ودریده. هغوی د هغو څو تنو شاوخوا ته چې

جگره او سوله

ددغه چارواکي خبرې يې اوریدلې وې، ورتول شول او له دوی نه
خوځېدونکې گاډۍ پسې یې وروکتل.

یو ځوان غږ واوریدل شو:

-هلکانو دوکه یې کړې! مې پرېږدئ! هماغه غږ لاسې زورور شو:

پرېږدئ حساب ورکړئ! را ونیسئ! او گڼه گونډه گاډۍ پسې
ورو خوځېده.

دغه گڼه گونډه چې په شور او چغو سوړو سره غږیدل، د پولیسو د
مشرد تگ پلو، د لویانکا دکوڅي خواته ور روانه شوه.

په گڼه گونډه کې پرله پسې غږونه پورته وو:

-څه بڼه کار، سوداگر او باداران و تنښتېدل او مور د لته پاتې شو،

مور سپیانو که څه؟

۲۴

د سپتمبر د لومړې نېټې په ماښام گراف راستوپچين له کوتوزوف سره تر کتنې وروسته، له دې کبله چې دی یې د جگړې جرگې ته نه و وربللی، خواشینی او ځان یې سپک شوی گانه، له دې کبله چې کوتوزوف دده دې وړاندیز ته چې د مسکو د ساتنې په چارو کې دی گډون وکړي، هېڅ پاملرنه نه وه کړې، او دې خبرې هم حیران کړی و چې د پلازمېنې د آرامۍ موضوع او د هېواد پالنې روحیه ددغو بناغلو لپاره نه یوازې لومړی دریځ نه درلود، بلکې چور د نه اړتیا وړ او بابیزه گڼل شوی و. لنډه دا چې گراف راستوپچين خواشینی، سپک شوی او هک پک مسکو ته راستون شوی و. هغه ماښامنی و خوږه او پرته له هغه چې دریشي بدله کړي، همداسې په ناسته او پرهماغې اوږده خوکی غځېدلی او ویده شوی و. د شپې له دولسو بجو نه اوښتې وې چې له کوتوزوف نه راغلي یو استازي راوین کړ او هغه ته یې یو لیک وسپاره. په لیک کې غوښتنه شوې وه: له دې کبله چې پوځ د مسکو نه ایلو د ریزان د واټن پلو ته په شا کېږي، باید د پوځ د لارښودنې لپاره هغو ته د پولیس قوتونه ورواستول شي. دې خبر د راستوپچين لپاره نویوالی نه لاره. گراف راستوپچين نه یوازې له کوتوزوف سره د پاکونیا په غونډۍ کې تر کتنې بلکې د بارادنیو تر جگړې وروسته چې مسکو ته ټولو راتلونکو جنرالانو په یو آواز ویل چې له دښمن سره

جگړه او سوله

لا تر اوسه مخامخ کېدل امکان نه لري، او اجازه ورکړې چې دولتي ادارې دې د شپې له خوا له مسکو نه کرار کرار ووزي او د مسکو تر نيمايي نه زيات اوسېدونکي له پلازمېنه وتلي وو، په دې پوهېده چې مسکو به تسليمېږي. خو ددې ټولو خبرو سره سره ده ته د پام وړ ټکي دا و چې دغه خبره ده ته د کوتوزوف له خوا د يوه ساده يادښت په توگه هغه هم د سپارښتنې په ډول بيا د شپې له خوا هغه وخت چې دی کلک ويده دی، رسېږي. دی سخت حيران او خوايې ورشنه کړې وه.

وروسته بيا گراف راستوپچين ددې مودې په اوږدو کې د خپلو کړو وړو په اړه خوځله ليکلي و چې ده هغه وخت دوه غوره هدفه لرل: په مسکو کې د آرامتيا ساتنه او له دې ښاره په کراره د خلکو بدرگه کول. که د راستوپچين ددغو دوو هدفونو په اړه خبرې وشي، د هغه پر هېڅ کړو نه شو کولای نيوکې وکړو. ولې د مسکو د سپېڅلو معابدو قيمتي شمایل، وسلې، کارتوس، باروت، د غنمو زېرمې، نه وې لېږدول شوي؟ او ولې ددې ښار زرگونه اوسېدونکي دوکه شوي وو؟ ولې هغوی ته ډاډ ورکول شوی و چې مسکو نه تسليمېږي او نه به دوی قحطی او خواری ته سپارل کېږي...

خو ۱۸۱۲ کال په مسکو کې د خلکو له پاڅون او ناآرامۍ نه د گراف راستوپچين د ډار علتونه څه وو؟ د خلکو پاڅون د پيل لپاره کوم علتونه ښودل کېدل؟ خلک له مسکوه وتل او پوځ له مسکوه په تېریدو د هغو ځايونه ډکول. نو ولې خلک ددغه چارو په نتيجه کې پاڅون وکړي؟

نه يوازې په مسکو کې بلکې په بل هېڅ ځای کې د دښمن ولکه پاڅون ته ورته کومه پېښه نه وه رامنځ ته کړې. د سپتمبر په لومړي او دويمه له لسو زرو نه زيات وگړي په مسکو کې پاتې شول، خو که د

جگړه او سوله

ستر قوماندان د قوماندانۍ په وړاندې له گڼه گونې نه سترگې پټې کړو (هغه خلک هم ده په خپله هغې خوا ته هڅولي و) بل کوم څه د پام وړ پېښه نه وه پېښه شوې. دا ښکاره خبره ده چې که د بارادنيو تر جگړې وروسته چې د مسکو د تسليمېدو امکان زيات شوی و، په خلکو کې يې د وسلو په ويشلو او د خبر پانډو په خپرولو ډار لاسې نه وای لمسولای، د کليساوو ټول سپېڅلي شمایل، نورې وسلې، باروت، مهمات او پيسې په کراره له ښاره لېږدول شوي وای او په رښتيني او زغرده توگه خلکو ته ويل شوي وای چې ښار پرېښودل کېږي، نو د خلکو د پاڅېدو امکان به لاسې کم شوی وای.

راستو پچين چې خورا تند مزاجه او احساساتي سړی و، خپل ټول ژوند د لوړو اعيانو، اشرافو او مخورو سره تېر کړی و، که څه هم د هېواد پالنې له احساساتو بې برخې و، خو د هغو خلکو له ژوند سره چې ده يې د مشرۍ او لارښوونې د عوالمه هېڅ ډول آشنایي نه لرله له هماغه پيله، له هماغه شېبې نه چې د ښمن سمولینسک لاندې کړ، راستو پچين ځان لپاره د خلکو د ملي احساساتو د لارښوونې مشري يعنې د روسيې د زړه مشري وټاکله. هغه ته داسې برېښېده (داسې چې بل هر مشر ته برېښي) چې نه يوازې دی د مسکو د خلکو د مادي او ورځني ژوند مشري کوي، بلکې داسې يې انگېرله چې په خپلو خبرپانو او لارښوونو کې چې هسې په بازاری ژبه ليکل کېدې، د هغوی د روحياتو او ولولو لارښوونه هم کوي. په داسې ژبې چې خلک يې هر ورځ په ورځني ژوند کې په سپکاوی اوري، خو کله که هغه د کوم مشر له خولې اوري، بيا يې سمې نه اوري او نه يې مني. د خلکو د احساساتو د مشرۍ ښکلې دنده داسې د راستو پچين خوښه او داسې ورسره ږدې شوی و چې ددغې دندې پرېښودل او بې له هر ډول

جگره او سوله

سربندني د مسكو تسليمېدل، هغه ته د تصور وړ نه و. هغه په دې توگه ناخاپه ځان د پان پر غاړه احساس كړ او هېڅ په دې نه پوهېده چې څه و كړي. هغه كه څه هم په دې پوهېده، خو تر پايه يې په دې باور نه لاره چې مسكو به تسليمېږي، نو ځكه يې د دې لپاره هېڅ ډول هڅه او هاند هم نه كاوه. خلك دده د ارادې پر خلاف له بڼاره وتل. دولتي ادارې ځكه له بڼاره ولېږدول شوې، چې مامورينو هغه غوښتل او دى اړ شو په درناوي دې غوښتنې ته غاړه كېږدي. هغه خپله ځان په هغې ونډې او دريځ اخته كړى و چې خپله يې په خپل خيال كې ځانته جوړ كړې و. داسې خيال او چاره چې زياتره هغو كسانو ته پېښېږي چې تند مزاجه او د ژور خيال خاونده وي ..

د هغه ټوله هڅه او هاند د دې لپاره و چې په خورا لېوالتيا او پياوړتيا (دا چې دا هڅه څومره د خلكو په گټه او د هغو د زړه غوښتنه وه، دا بله خبره وه) په خپل زړه كې د هېواد پالنې او په ځان باور او د فرانسويانو په وړاندې د كركې احساس نورو ته ورو لېږدوى، خو كله چې پېښور بنسټينى تاريخي بڼه پيدا كړه، خو كله چې فرانسويانو سره كركه يوازې په وينا كې بس نه وه، خو كله چې نور ددغې كركې د څرگندولو جگړه هم بڼه دليل نه و، خو كله چې نور په ځان باور او مېړانې مسكو ژغورلى نه شو، خو كله چې د مسكو ټولو اوسېدونكو لكه ديو تن په شان خپله شتمنى پرېښوده او بڼار يې پرېښود او په دې توگه يې خپل ناوړه كړه څرگند او ملي احساساتو ته شا كړه، نو هغه وخت و چې د راستو پېچين ځانته غوره كړى دريځ چور بې معنا شو. ناخاپه يې ځان بې كسه يوازې او د خدا وړ احساس كړ، داسې ناتوانه چې تا به ويل له پښو لاندې يې ځمكه تللې وي. كله چې راستو پېچين له خوبه راويښ كړل شو او هغه ته د كوتوزوف ياد دښت او ترڅه

جگړه او سوله

سپارښتنه و سپارل شوه، هغه ځان د قهر په اور کې ډوب وليد، نه يوازې د قهر په اور کې بلکې ځان يې گنهکار هم احساس کړ. هر هغه څه او ادارې چې دده تر لارښوونې لاندې وې، ټولې په مسکو کې پاتې او ژغورل او لېږدول يې هم نور نو ناشونې و، هغه فکر کاوه:

- څوک ملامته دي؟ چا خبره تردې ځايه راوړسوله؟ خودا بنکاره خبره ده چې نه ما، زما هر څه چمتو و. ما مسکو لکه د سترگو تور داسې ساته! خو ته گوره چې هغو څه وکړل او په مورې بې څه راوستل! داسپک! دا ځاينان!

هغه فکر کاوه، خودايې نه شو ويلاي چې دغه سپک او دا ځاينان څوک دي. هغه يوازې دا انگېرله او تصور يې کاوه چې له دغو ځاينانو سره کرکه لري. هغه ځاينان چې په دې پېښه کې ملامته او دی د هغو د کړو له کبله اوس دغې بدمرغۍ ته رارسېدلی دی.

گراف راستوپچين ټوله دغه شپه په هغو سپارښتنو او لارښوونو تېره کړه چې د مسکو د ټولو برخو سيمه ايز مشران د هغو د اخېستو لپاره ده ته راتلل. هغه ته نېرېدې کسانو گراف هېڅکله داسې خواشيني او قهریدلی نه وليدلی.

ټوله شپه به يې هغه ته خبر ورکاوه چې: جلالتماب! د املاکو له څانگې نه راغلي، د سپارښتنې غوښتنه کوي... د ښاروالي نه راغلي او د کتنې هيله لري... د روحانيونو له ټولني راغلي او پوښتنه کوي. له مشرانو جرگې... له پوهنتون نه... له ورکټون نه... راغلي او پوښتنې کوي. له اطفايي نه. جلالتماب تاسو څه امر کوي؟ له زندان نه، له روغتون نه... ټولو دغو پوښتنو ته گراف لنډ او په خوابدۍ ځوابونه ويل. دده ځوابونه ددې څرگندونه کوله چې نور نه دده لارښوونو او سپارښتنو ته، هېڅ څه ته، اړتيا نه ليدل کېږي. هغه داسې انگېرله،

جگړه او سوله

هغه څه چې ده په پاملرنه او مينې چمتو کړي و، کوم بل چا بل ډول خراب کړي او اوس بايد دغه نور د دغو پېښېدونکو ناوړه بدمرغه پېښو مسووليت ومني.

هغه د املاکو د ادارې د مشر د غوښتنې په اړه وويل:

- دې احمق ته ووايئ چې هغه دې پاتې شي او د خپلو دفترو او کاغذونو پيره او ساتنه دې وکړي. او د اطفایې ډله بيا ولې پوښتنې کوي؟ هغوی خو آسونه لري، لاړ دې شي، ولاديمير (د مسکو د څنډو يو ښارگوټی) ته دې لاړ شي، فرانسويانو ته خو به يې نه پرېږدي.

د لېوتون د روغتون د مشر په ځواب کې يې وويل:

- څه سپارښتنه، سپارښتنه دا ده چې ټول دې لاړ شي او لېونیان دې په ښار کې خوشې کړي، ولې؟ ولې، دا چې زموږ د پوځ مشري لېونیان کوي، خدای دوی ته هم ورکړي ده.

د هغو زندانیانو په اړه يې چې په کوټه قفلېو کې زنځیر او زولانه ناست دي، په خورا قهراو چغې وويل:

- څه وکړم، اوس د هغو د ساتنې لپاره دوه کنډکې درکړم؟ زه سرتېري نه لرم، پرېږدئ پرېږدئ چې لاړ شي.

- جلالتماب د زندانیانو په منځ کې سياسي زندانیان هم شته، مکشوف او ویریشیاګین؟

راستو پچین چغه کړه:

- څه وايئ؟ ویریشیاګین لا څرول شوی نه دی؟ هغه ماته راوئ.

۲۵

د سهار تر اتو بجو وروسته چې پوځونو نور نوله مسكونه تپريدونكي وو، نور نو هېڅڅوك گراف راستوپچين ته د لارښوونو او سپارښتنو د اخېستو لپاره نه ورتلل. ټولو هغو كسانو چې كولاى شول له مسكوه لار شي، خپله تلل. هغه څوك چې پاتې و، هغوى خپله د پاتې كېدو او دا چې څه وكړي، پريكړه كړې وه.

گراف سپارښتنه كړې وه چې آسونه چمتو شي، هغه غوښتل د سكوننيك سيمي ته لار شي. هغه تريو تندى، رنگ الوتى، چپه خوله، يولاس يې په بل ايښى د خپل كار په كوټه كې ناست و.

په سوله ايز او آرام وخت كې هر چارواكي ته داسې برېښي چې د خلكو د ژوند ټوله اداره، خوځون او واک ده ته سپارل شوي دي، يوازې دده په قوت چورلېږي او په دغه بهير كې دده د اړتيا تصور، دده د ټولو كړو او هڅو لپاره تر ټولو نه غوره پالنه او ډالۍ ده. دا څرگنده ده چې تر هغه پورې چې د تاريخ سمندر آرامه دى، مشران او چارواكي آن خپل بيكاره بېړۍ د ولس له بېړۍ سره نښلوي او په مخ روانه وي، خو كله چې توفان راولوړي، د سمندر لېونۍ خپې غاړې وغړوي، بېلۍ د هغوپه خپو كې راگيره شي، نور نو دغه انگېرنې او تصور ناشونى كېږي. بېلۍ په خپل ناپېېلى واک روانه وي، واكمن او لارښود پر هغه واک له لاسه وركوي او په يوه شېبه كې د واک دغه چينه پنده او په خپله هم د يوه واكمن له دريځه، په يوه ساده، ناتوانه او چاته گټه نه

جگړه او سوله

رسوونکي سړي بدلېږي.

راستوپچين دغه حالت احساساوه او سخت يې عصبي کاوه. د پوليسو مشر چې د خلکو گڼه گونې درولې و، د گراف راستوپچين له ياور سره په گډه راغلی و ياور ددې لپاره راغلی و چې هغه ته خبر ورکړي چې آسونه خوځېدا ته چمتو دي. د دواړو رنگ الوتې و. د پوليسو مشر خبر ورکړ چې ده ته سپارل شوې دنده يې سرته رسولې ده او دا يې هم ورته وويل چې زيات شمېر خلک د ودانۍ انگرې ته راغلي او غواړي چې گراف وويني.

راستوپچين يوه کلمه هم ونه ويله، پاڅېد او په چټکو گامونو د خپل پرتمين مېلمستون پلو ته وخوځېد، د مېلمستون د برنډې دروازه يې خلاصه کړه، ورتېر شو، د هغې کړکۍ شاته ودرېد چې له هغې نه د خلکو دغه گڼه گونه ليدل کېده. هغه لوړ ونی ځوان په لومړي کتار کې ولاړ و، له خېره يې قهر وريده، لاسونه يې بنسورول او څه يې ويل. په وينو لړلې پښ چې غم لړلې او خواشيني برېښېده، د هغه څنگ ته ولاړ و. د ترلې کړکۍ له شان نه د دغې گڼه گونې شروشور اوريدل کېده.

راستوپچين له کړکۍ نه رالړې شو او وې ويل:

-گډې چمتو ده؟

ياور يې ځواب ورکړ:

-هو جلالتمابه! چمتو ده.

راستوپچين بيا د برنډې د دروازې خواته ورغی او د پوليسو له

مشر نه يې وپوښتل:

-دغه خلک څه غواړي؟

-جلالتمابه! دوی وايي چې راتول شوي او ستاسو په قوماندې به

له فرانسويانو سره جگړې ته ورشي. هېڅ څرگنده نه وه خو دا ښکاره نه

جگړه او سوله

وه چې هغه د کوم خیانت پر ضد یې نارې وهلې، خو جلالتمابه! خورا باغي گڼه گوڼه ده. ما په سختې خواری خان ترې راوژغوره. ما به وینسې چې خان ته اجازه ورکوم او وړاندیز کومه چې...

راستو پچین په خواشینۍ چغه کړل:

-مهرباني وکړئ، ووزئ، ووزئ، زه ستاسو لارښوونو ته اړتیا نه

لرم

هغه د برنډې د دروازې تر څنګ ودرید او گڼه گوڼې ته یې کتل. داسې یې انگېرله چې د هغه چاپه وړاندې یې نه ایلید ونکې کرکه په زړه کې رالمسپړې چې ددې ټولو بدمرغيو پرې ورواچوي، هغه له ځان سره ویل:

-وگورئ، هغوی له روسیې سره څه وکړل! وگورئ، هغوی له ما سره څه وکړل!

لکه هغه شان چې زیاتره د تند مزاجه او عصبي وگړو ځانګړتیا وي، تر هغه نه هم د عصبيت لمبې چاپیرې شوې وې، مګر دی د هغود څرګندولو لپاره د پلمو په لټولو لگیاو. هغه گڼه گوڼې ته کتل او فکر یې کاوه:

-ښه ورته وگورئ! داسپک داړه مار! د ټولني ناولتیا، څه ناولې او داړه مار چې دوی رالمسولي او هغوی هم له دوی سره راپاخېدلی دی.

هغه لوړونی ځوان ته یې وکتل، چې لاسونه یې ښورول او په خیال کې یې تېره شوه:

-سرنښندنه او قرباني غواړي!

دغه خیال یې ځکه ذهن ته ورغی، چې ده خپله قربانۍ ته اړتیا لرله، هغه د خپلې کرکې د څرګندولو لپاره پلمه لټوله

جگړه او سوله

او بيا يې وپوښتل: گډای چمتو ده؟

ياور ځواب ورکړ:

-جلالتمابه! چمتو ده، خو تاسو به د ویریشیاگین په اړه څه سپارښتنه کوئ، هغه د برنډې څنگ ته ولاړ دی.

راستو پچین په داسې حیرانتیا چې گواکې ناڅاپه یې څه شی ورپه یاد شوي وي، نابیره چغه کړل:

-آه!

هغه په تلوار دروازه بېرته کړه او په چټکو او غوڅو گامونو د مېلمستون برنډې ته ورووت. د گڼه گونې شرو شور ناڅاپه خاموشه شو، ټولو خولې له سره پورته او سترگې یې په برنډې کې رابښکار شوي گراف پلو وریورته کړي.

هغه په لوړه او چټکۍ وویل:

-سلام هلکانو! له تاسو مننه چې دلته راغلي. زه اوس تاسو ته دروزم، خو تر هر څه نه د مخې باید موږ ځان له جانیانو او ځائینانو وژغورو، موږ باید هغه شراچوونکي او ځائینینو ته جزا ورکړو چې مسکو د هغه له لاسه تباه او تالان شو. تاسو یوه شپبه تم شی.

او گراف په هماغې چټکۍ دروازه پورې وهله، وې ترله او راستون شه.

د خلکو د گڼه گونې په منځ کې د مننې او قناعت څپه خوره شوه،

هغوی ویل:

-وینئ، د ټولو ظالمانو غم به وخورئ! او تا ویل چې فرانسویانو ته کار کوي.. هغه به اوس هر څه راڅرگند کړي، تجربه لري، گڼه گونېه داسې سره غږیدل چې گواکې یو بل سره ملامتوي.

یو څو دقیقې وروسته له تشریفاتې دروازې نه یو افسر راووت،

جگړه او سوله

قومانده يې ورکړه او د تشریفاتو پوځیان تیار سئ شول. گڼه گونډه د برنډې له مخې نه د زینو پلو ورو خوځېده، راستوپچین چې په چټکو او تینگو گامونو د زینو سر ته راوتلی و، په تلوار یې خپل شاوخوا ته داسې کتل، چې گواکې څوک گوري، هغه وویل:

-هغه چبری دی؟ دده د پوښتنې سره سم د ودانۍ له یوه کنجه یو لوړ نری غاړی ځوان چې دوو تشریفاتو سر تېرو بدرگه کاوه رابنکاره شو، د څڼو په منځ کې یې د ککرې خریل شوي ویستان، بیا څه رالور شوي وو. دغه ځوان د گېډرې شغال ډوله پوست، پوستین اغوستی و او د پوستین مخ یې شین بخوند، بل ټوکر درلود. داسې بنکاریده چې یو وخت به ښه بنا پسته و، خو اوس له کاره لویدلی و. ناولی د زندانیانو ځانگړی د خمتا پرتوگ چې پایڅې یې، په پونده سولیدلو موزوکې ورننېستلي وې، اغوستی و، نریو او ضعیفو پښو ته، وراچول شویو درنو کړیو او زولنو یې تگ گران او بې نظمه کاوه.

راستوپچین د گېډر له پوسته جوړ شوی پوستین خاوند ځوان ته غلچک راواړاوه او د خپلې مخې زینې لومړې زینې ته یې اشاره وکړه او وې ویل:

-دلته یې راوړي!

ځوان د زنځیرو زولنو له دروندوالي د عذاب له امله په سختۍ ده ته ښودل شوې زینې ته وروخوت. د پوستین تنگه غاړه یې چې دده ستونی په عذاباوه په گوتو لږ څه پراخه کړه او خپله اوږه او اورمېر یې دوه واړه وخواوه، سوړ آسویلی یې ووېست، په خورا اطاعت یې خپل نري او کار نه کړل شوي لاسونه په خپله گېډه کېښودل.

یوه څو شېبې تر هغه پورې چې دغه ځوان ده ته پر ښودل شوې زینې ته، ځان برابر او په چوپټیا خوره شوه. یوازې دگڼه گونډه په

جگړه او سوله

وروستيو كتارونو كې چې ټولو يو ځای ته زور واوه، بنگهاری، توخهاری او د پښو د څسهاری غرونه اوریدل كېدل. راستوپچین دې ته سترگې په لاره و چې ځوان هغه ته په ښودل شوی ځای كې ځای پر ځای شي، وروځې يې برنډې او لاس يې پر مخ وښه.

راستوپچین په رسا او کلک و سپنيز غږ وويل:
- دا سړی ویریشیاگین نومېږي. دا هغه بد مخی سپک انسان دی چې د هغه له لاسه مسكو تسليمېږي.

ځوان چې د گېډرې پوستین يې پر غاړه و، د اطاعت په نښه سربښکته اچولی، نري خوار لاسونه يې يو پر بل پر گېډه ایښي و. له ملنډو نیم خریل شوی سړی بښکته ځوړند او په ناهیلی سربښکته ولاړ و. د گراف د لومړيو خبرو په اوریدو يې په کرار سر راجگ او له بښکته يې پورته گراف ته وروکتل. داسې چې گواکې غواړي یو څه شی گراف ته ووايي او یا لږ تر لږه له هغه سره سترگې په سترگو شي، خو راستوپچین هغه ته نه کتل، د ځوان په اوږده نرې غاړه كې، یوه مرانده (رگ) لکه رشمه تر څټه پورې پرسېدلی وه او ناڅاپه يې بشره تکه سره شوه.

ټولې سترگې هغه ته وراوښتې وې، هغه گڼه گونې ته کتل، گواکې د هغو د خپرو په کتلو كې دی یوه هیله ویني، پر شونډو يې یوه غم لري، خو له حیا ډکه موسکا راخوره شوه، بېرته يې سربښکته وځړاوه او پښې يې په زینه كې برابرې كړې.

راستوپچین په یورنگي، خو تند غږ وويل:
- هغه خپل څار(شاه) او وطن ته خیانت كړی دی. هغه پر بناپارت ځان پلورلی دی. هغه په ټولو روسانو كې یوازینی څوك دی چې د روس

جگړه او سوله

نوم يې شرمولی او د هغه له لاسه مسکو سقوط کوي.
خو ناخاپه يې په تلوار ښکته وکتل او وې ليدل يې چې
ويريشياگين سر ځوړند په اطاعت او نرمه غاړه ولاړ دی. داسې
وبرېښېده چې دغو کتوراستو پچين ته اور ورته کړی وي، لاس يې
پورته کړ، خلکو ته يې مخ ورواړاوه او چغه يې کړل:

-د هغه محکمه ستاسو پر غاړه ده، زه هغه تاسو ته در تسليموم!
خلک ټول خاموشه و او يوازې لاپسې سره نېرېدې کېدل. دومره سره
نېرېدې او کېښکودل شوي وو چې په هغه لړې او خفه هوا کې سا اېستل
او ښوريدل ورته گران و. د کوم ناخرگند، ناپوهېدونکي او وحشتناک
څه پېښېدو انتظار، نور نو د زغم نه و..
راستو پچين چغه کړه:

-وهی يې! پرېرېدئ دا ځائينين ومري. ومري چې بيا د روس نوم ونه
شرموي! وژنه يې! زه امر کوم!
خلکو د راستو پچين خبرې نه اوريدې، هغوی د هغه د خبرو د قهر
شور اوریده، خلکو زگيروي ووېستل. وړاندې وڅښېدل او بيا
ودريدل.

ويريشياگين د گراف پلو سرور اوچت کړ او بيا يې د نرمې غاړې
پر سپدلی رگ لا وپرسېد، مخ يې تک سور شو او په هغه لنډه چوپتيا
کې چې بيا پر ټولو راخوره شوې وه، د هغه ريرېدوونکې غږ چې
نداريزه ژبه يې لرله واوريدل شو، چې وايي:

-گرافه، يوازې خدای مو پر سر ولاړ دی.. او هغه څه يې چې
غوښتل ووايي، نيمگړی پاتې شول او بيا يې رنگ تک سپين شو.
د راستو پچين د بشرې رنگ هم چې ناخاپه د ويريشياگين د رنگ
په شان تک سپين شوی و، چغې کړې:

جگړه او سوله

-وهئې بې! ټوټه ټوټه بې کړئ، تاسو ته امر کوم!
يو افسر چې خپله بې هم خپله توره راووستله، خپلو درگونو
ځانگړو سرتېرو ته قوماندې ورکړه:

-په توره بې ووهئ!

يو بله خو تر پخوا قوي څپه پر خلکو راخوړه شوه، دغه څپه تر
لومړيو کتارو ورورسېده، هغو ته بې ټکان ورکړ، څپڅپانده شول او
هغوی بې تر زينو پورې پورې وهل. هغه لوړونى ځوان چې لوړ کړي
لاس بې ځای پر ځای پاتې شوى و او بڼه بې لکه تيربه وچه شوې وه، د
ويريشياگين تر څنگه ولاړو.

افسر په ټيټ زگيروي ډول آواز خپلو سرتېرو ته وويل:

-ټوټه ټوټه بې کړئ!

او يو تن سرتېري په تريو تندي او غضب لړلې څېرې، ناڅاپه په
توره د ويريشياگين ککړۍ ته گوزار ورکړ.

لنډه، خو له حيرته ډکه چغه د ويريشياگين له ستوني پورته شوه:

-اخ!

له وحشت او ډاره په ډک غلچک بې مخ واړاوه او گواکې غواړي
ووایي، نه پوهېږي ولې، له ده سره داسې کوى. د وحشت او ډارهماغه
څپه پر ټولو ورخوړه شوه.

د يو چا غمړلي آواز له کومې خوا واوريدل شو: يا خدايه!

د ويريشياگين له حيرت او ډکې چغې نه وروسته، يو وژونکى درد
د هغه گوگل لکه چاره داسې وڅېره او همدغه درد د هغه چاره وکړه. د
انساني احساس هغه ولوله چې ترپايه بې د وحشت او شرارت نه ددغو
خلکو مخنوى کاوه، په يوه شېبه کې ولويده. پيل شوى جنايت چې پيل
شوى و، بايد بشپړ شوى واى. د ياغيتوب او شکايت چغه د گواښ او

جگړه او سوله

غضب په خپو کې ډوبه شوه... هغه سرتېري چې ويريشياگين ته د تورې گوزار ورکړی و، غوښتل يې بل گوزار ورکړي. ويريشياگين له ډار او وحشته چغې کړې، لاسونه يې د ساتنې لپاره تر سر تاو کړل او گڼه گونې ته يې ځان وروا تيره. هغه لوړ ځوان سره له هغه چې لگېدلی و، د ويريشياگين نړۍ غاړې ته لاس ورواچاوه، چغې سوري گډې شوې، او ويريشياگين له يو ډول چغيو او سورو سره په گډه د هغو خلکو تر پښو لاندې ورو لويدي چې دده خواته يې يرغل کړی و.

چا ويريشياگين واهه او چا يې کالي خپرول، خو چا هغه لوړونی ځوان، د هغو کسانو چغې او سوري چې د خلکو تر پښو لاندې وو او هغو کسانو چې د لوړوني ځوان د ژغورنې لپاره يې هلې ځلې کولې، د خلکو قهر لاپسې زياتوه.

جلادو سرتېرو تر ډېرو پورې نه شو کولای په وينو لړلی تر مرگه ژوبل کارگر د خلکو له پښو لاندې راوباسي. خلکو تر ډېرو پورې ونه شو کولای هغه په وينو لړلی کارگر چې تر وهلو لاندې تر مرگه پورې رسېدلای و، سره له ټولې کرکې او تریگنۍ نه ونه شو کولای ويريشياگين مړ کړي.. يو تن وويل:

- په تېرې ووهو که څنگه؟ خپه کړل شوی دی! ځائين، ده مسيح ته خیانت کړی دی! لا ژوندی دی؟ او ه ساگانې لري. خپل حق يې تر لاسه کړ، ژوندی دی، که مړ شو؟

دوی تر هغه وهل کول، چې ويريشياگين له زاريو و لوييد، د هغې دفاع او زاری په يو رنگ او پرله پسې خرهاری بدل شو، خلک په تلوار پر ځمکه د لويديلی په وينو لړلی مړي له څنگه لرې شول. هر څوک راتلل کتل يې چې څه پېښ شوي دي او په وحشت ملامتۍ او تعجب يې د لري کولو هڅه کوله.

جگړه او سوله

د گڼه گونې غږونه راتلل:

-لویه خدایه! خلک د ځناور په شان دي، څنگه به ژوندي پاتې شوي وي؟ ځوان و، خوار په خټه سوداگرو، وایي دا دده کار نه و، د چا کار و؟ خدای دې موږ ترې وساتي! یو بل یې سره وواژه، چا ویل چې لا ژوندي دی..

یو غیرتي پولیس چې د جلالتماب په انگرې کې پروت مری، د هغه د دریغ سپکاوی گانه، خپلو سرتېرو ته سپارښتنه وکړه چې هغه له انگرې د باندې لارې ته وباسي. دوو سرتېرو، مری له ماتو پښو راوښو او هغه یې د باندې یووړ. کله چې ویریشیاگین پر ځمکه ولوید او دخلکو ډلې په وحشت او اله گولې د هغه خواته یرغل راوړ، ناڅاپه د راستو پچین له بشرې رنگ و تښتېد، هغه ددې پر ځای چې د مانی مخې ته ده ته انتظار گاډی ته ورشي، سربښکته وچاوه او پرته له هغه چې پوه شي، چېرته او د څه لپاره روان دی، په چټکو گامونو هغې لارې ته ځان برابر کړ چې د کور لاندني پور ته رسېدلې وه، د هغه رنگ الوتی و او نه یې شو کولای د خپلې لاندني زني رپرېدیدا ودروي.

یو رپرېدوونکی او له وحشته ډک غږ یې له شانه واوریدل شو:

-جلالتمابه! دې خواته، چېرې ځی؟ دې خواته راشئ!

گراف راستو پچین ددې توان نه درلود، چې ځواب ورکړي، هغه د خبرو په اوریدو په اطاعت سره راوگرځېد او هغې خواته لاړ چې ده ته ښودل شوې وه. گاډی د مانی د شاد زینو مخې ته ولاړه وه، د خلکو گڼه گونې او شروشور له لرې اوریدل کېده، راستو پچین په گاډی کې کېناست، خپل گاډیوان ته یې امر وکړ چې د دوی کلیوال کور، سکولنيکي خواته لاړ شي. کله چې د میانیکاکایا واته ته ورسېد، نور یې د خلکو د گڼه گونې غږ وانه اورید. گراف د پښیمانی احساس وکړ،

جگړه او سوله

هغه ته په خورا ناآرامۍ هغه تلوار، ډار او گڼنیتوب وریاد شو چې د خپلو لاس لاندې مامورینو تر مخې یې احساس کړی و. په فرانسوي ژبه یې له ځان سره وویل:

- د خلکو پاڅون خورا وحشتناکه دی، هغه کرکجن دی، هغه لکه دلېوانو په څېر دی، تر هغه چې غوښه وروانه چوې، نه آرامېږي. ناڅاپه هغه ته د ویریشیاگین خبره وریاده شوه:

- گرافه! یوازې خدای دی چې زموږ په سر ولاړ دی. او یوه ناآرامه او خواشینۍ احساس یې پر ځان راخپور ش، خودغه احساس ډېراوږد نه و او پر شونډو یې پر ځان له ملنډو نه ډکه موسکا راخوره شوه. هغه له ځان سره وویل:

- زما دنده دا وه چې باید خلک آرامه کړم، زیات شمېر خلک د ولسي گټو له پاره قرباني شوي دي او باید نور هم قرباني شي! هغه د خپلو هغو مسوولیتونو په فکر کې شو، چې د خپلې کورنۍ، د خپلې پلازمېنې (چې د ساتنې واک یې، ده ته سپارل شوی و) او د خپل ځان په اړه یې لرل، خود ځان په اړه یعنې نه د فیودرواسیلوویچ راستوپیچین (له ځان سره به یې ویل چې فیودرواسیلوویچ جان ځان د ولس او ملت تر گټو خاورې) هوکې، د ځان په وړاندې مسوولیت یعنې د پلازمېنې د ستر قوماندان د واکمن واک او د څار د ستر استازي په توگه:

- که زه یوازې فیودرواسیلوویچ وای، زما کړه وړه به بل ډول وای، خو زه باید د ستر قوماندان د دريځ نوم او ژوند ساتنه او درناوی وکړم.

د گاډۍ پر پستې څوکی، نرمې خوځېدا، د خلکو او گڼه گونې د شروشور نه اوریدل، دی جسما آرامه کړ. راستوپیچین جسما آرامه شو،

جگړه او سوله

لكه هغه شان چې تل همدا سې وي، جسمي آرامتيا هم مهاله د روحي آرامتيا سبب شي. هغه څه چې راستوپچين د روحي آرامي سبب و، څه نوې خبره نه وه، له هغه ورځې چې دنيا پيدا شوې ده، هېڅكله داسې نه دی شوي چې كوم انسان څوك وژلی وي او ځان يې ملامت گڼلی وي. هغوی تل په دې خيال ځان آرامه او تسلا کوي چې دا کار د ولسي گټو لپاره کوي، هوکې دنورو دگټو لپاره.

هر هغه انسان چې پر انساني هوسونو لاسبری پيدا نه کړي، هغه پر دغو گټو نه پوهېږي، خو هر هغه څوك چې كوم جنايت کوي، تل بنه په دې پوهېږي چې انساني خیر او گټې په څه کې دي. او راستوپچين اوس په دې پوهېده.

هغه نه يوازې په خپلو دلایلو کې، دده له خوا د سرته رسولو شويو چارو له امله ځان نه غانده، بلکې په هغو کې يې د ځان ستاينې او ډالۍ دلایل هم پيدا کول او دا يې ويل چې ددې ټولو نه يې د چارو د بريالي سرته رسولو لپاره گټه هم اخېستې ده. ده د يوه جاني ته په جزا ورکولو دغه گټه گونډه آراموله.

راستوپچين له ځان سره ويل:

-ويريشياگين محکمه او په مرگ محکوم شوی و (حال دا چې هغه يوازې په اجباري کار محکوم شوی و) هغه ځائين او هېواد پلورونکی و. ما نه شو کولای هغه ته جزا ور نه کړم، نو له دې کبله مې په يوه غشي دوه نښې وويشتې. هم مې يو ځائين مجرم ته جزا ورکړه هم مې خلک آرام کړل.

راستوپچين چې کله خپل کليوالي کورته ورسېد او په خپلو کورنيو چارو اخته شو، خپله بشپړه هوسايي او آرامي يې پيدا کړه. نيم ساعته وروسته گراف، په خپله گاډۍ کې چې يرغه آسونه

جگړه او سوله

ځغلوله د سکولنيکي له دښتې تېريده، تېرې پېښې يې چور هېرې کړې وې، هغه يوازې د راتلونکې په اړه فکر کاوه. اوس دهغه پله خواته چې ده ته ويل شوي و کوزوف هلته دی، روان و. گراف راستوپچين په خپل تصور کې هغه کرکجنې او د ملامتۍ خبرې را جوړولې چې دی به يې کوزوف ته دده د غولولو له امله وايي. هغه غوښتل دغه عمر خوړلې درباري گېدرې ته داسې خبرې ووايي چې هغه، هغه مسووليت احساس کړي چې د مسکو د تسليمېدو (او د هغه په اند) او د روسيې د تباهي نه وروسته په خلکو راغلی دی. دا مسووليت ټول دده پرغاړه دی. د هغه چا پرغاړه، چې د ډېر زړښت نه يې خپل عقل له لاسه ورکړی دی. راستوپچين هغه څه چې کوزوف ته يې ويل غوښتل، په تصور کې يې لاندې باندې کړل، په قهر يې په گاډۍ کې ډډه و او په خواشيني يې شاوخوا ته وکتل.

د سکولنيکي دښته خالي وه، يوازې د دښتې په پای کې د مرستون او روغتون سره يو څو تنه چې سپيني جامې يې اغوستې وې، راټول شوي وو او ددغو سپين جامو څو تنه هغه هم جلا جلا په دښته کې روان وو، نارې سوري يې وهلې او لاسونه يې بنورول. د هغو يو تن مخامخ دگراف د گاډۍ پلو مندې راوهلې. گراف راستوپچين د هغه گاډيوان او ساتونکو ټولو، د وحشت، حيرت او ځيرتيا په احساس هغو لېونیانو ته چې له لېونتون نه راخوښې شوي و، په تېره بيا هغو ته چې د دوی خواته په ځغاسته وو، وکتل.

يو لېونی چې ډنگرې و چې پښې وې، کالي يې باد ترده نه تاوول، مخامخ دوی ته په چټکۍ مندې راوهلې. هغه مخامخ گراف ته وکتل، په جر او شېل آواز يې چغې وهلې، څه يې ويل او لاسونه يې بنورول چې گاډۍ ودروي. ژير ډنگر مخ چې بېره خو نا جوړه شوې ږيره يې لرله،

جگړه او سوله

پريښانه خو خورا عصبي ښکاریده. د سترگو تور او ځلېدونکو گاتو يې ښکته کتل... هغه په زوره او زړه رپرېږدېدونکی غږ چغه کړل:

-ودرېږئ! تاسو ته وایم ودرؤئ! زه درته وایم! غږ يې ټیټ شو، خو بېرته يې په ټینگ او د چارواکي په شان غږ وکړ.

هغه گاډۍ ته ورورسېد، د هغې تر څنگ يې منډې وهلې او ويل يې: -زه يې درې ځله ووژلم، درې ځله بېرته له مرگه راژوندی شوم، سنگسار يې کړم، په دار يې وځروم، خوزه بېرته راژوندی کېږم... بېرته به ژوندی شم... بيا به راژوندی شم. زه يې ټوټه کړم، د خدای جنت به ونړېږي، درې ځله به هغه ښکته او درې ځله به هغه ودان کړو، همدا خبرې يې کولې او غږ يې لا پسې کرکجن او زورونکی کېده. د راستو پيچين رنگ ناڅاپه تک سپين شو، لکه هغه وخت چې گنه گونې پر ویريشيا گين يرغل کړی و، هغه مخ راواړاوه.

هغه په لږ زیدلي آواز پر گاډيوان چغه وکړه:

-ځه، ځه ژر ځه!

آسونو په ټول قوت سره گاډۍ کښوله، خو گراف راستو پيچين تر ډېرو پورې د هغه لېوني ناهيلې چغې او بې معنا ويناوې له شانه اوریدې. هغه کرار کرار لري کېده، خو د هغه ځانين ځوان په وينو لړلې او حيرت و هلې بشره او د هغه د گېډرو له پوسته جوړ شوی پوستين يې تر سترگو گرځېده راگرځېده.

که څه هم دغه خاطرې خورا تاندې وې، خو په راستو پيچين د هغه اغېز دومره ژور و چې د هغه په زړه انځور شوې او له هغه يې وينې خڅولې وې. هغه په ډاگه دا احساسوله چې ددغو وينو ياد او انځور به هېڅکله د هغه له ياده ونه وزي. او برعکس د دغې غمړلې او وحشتناکې پېښې ياد چې هر څومره زړېږي د هغه عذاب او زوریدنه به

جگره او سوله

لاپسې زياتيرې او دى به هېڅكله په كرار پرې نه ږدي. هغه داسې انگېرله چې د خپلو خبرو غږ اوږي:

-ورژنه يې، ځواب يې زه وركوم! څنگه ما دا خبره كولاى شوه؟ هسې نابره! ما كولاى شو، هغه ونه كړم، اوس به هېڅ پېښه نه واى، هغه په خيال كې هغه سرتېري ته كتل چې ويريشياگين يې وهلى و. هغه ډار اخېستى او ځناور ډوله شوى و. هغه ته د هغه ځوان د سترگو غلچك ورياد شو چې د گېډرې د پوست نه جوړ شوى پوستين يې اغوستى و. د هغه غلچك ورياد شو او له ځان سره يې وويل:

-خو ما دا كار نه د ځان لپاره، دا زما ولسي دنده وه چې بايد هغه مې كړاى واى. داړه مار، وطن پلورونكى، ولسي گتې...

د يا اوزا، د پله شاوخوا ته بې شمېره سرتېري راټول شوي وو. هوا ډېره توده وه. كوتوزوف د پله څنگ ته پر يوې اوږدې څوكې خواشيني او شين زړه ناست و. هغه د خپلې متروكې په څوكه له شگو سره لوبې كولې چې په دې وخت كې په يرغه آس ده ته په شرنگ و شرونك يوه گاډۍ راوړسېده. يو سړى چې جنرالي دريشي يې اغوستې وه، په خولۍ كې يې بڼې تمبلې، سترگې له غضبه ډكې، خو هم مهاله له ډاره وارخطا په چټكو گامونو ده ته رانږدې او په فرانسوي ژبه يې له هغه سره غږيدا پيل كړه. دا سړى راستوپچين و. هغه كوتوزوف ته وويل:

-هغه ځكه دلته راغلى چې نور نه مسكو شته او نه پلازمېنه يوازې پوخ پاتې دى. هغه زياته كړه:

-اوس به حال بل ډول واى، كه جلالتماب ماته ويلي واى چې مسكو پرته له جگرې نه تسليموي، دا پېښې به اوس چور بل ډول واى. كوتوزوف راستوپچين ته داسې كتل چې گواكې د هغه په هغه خبرو نه پوهېږي چې هغه يې ده ته وايي. هغه هڅه كوله ده ته د

جگړه او سوله

غږیدونکي سړي په خپره کې ځانگړې څه ولولي. راستوپچین چې گڼی اخبستی و، همداسې چپ پاتې شو. کوتوزوف لږ شاته سر وښور او پرته له هغه چې خپلې پوښتېدونکې سترگې د هغه له خپرې واړوي، په کراره وویل:

هو کې! زه مسکونه تسلیوم، زه به له جگړې پرته هغه تسلیم نه

کړم.

آیا ددې خبرو د ویلو په وخت کې کوتوزوف چور د بل شي په اړه فکر کاوه یا یې قصدي دا خبره ځکه وکړه چې د هغو په بې معنا والی پوهېده، خو گراف راستوپچین پرته له هغه چې څه ووايي، په تلوار له کوتوزوف نه لرې شو. عجیبه خبره ده، د مسکو ستر قوماندان، مغرور گراف راستوپچین خپله متروکه راواخېسته، د پله خواته ورنږدې شو او په چغو چغو او د متروکو په گوزارونو یې له هغه ځایه راکوته شوې کراچۍ لرې کړې.

۲۲

د ماسپښين درې بجې او شو د قيقې وې چې د ميورات په قوماندانۍ پوځونه مسكو ته راننوتل. د ورتيمبيرگسيكي د سورو ډله تر ټولو نه مخکې روانه وه. او تر هغه وروسته خپله ټولواک ناپليون پر آس سپور، سره له خپلو ساتونکو او ملگرو سره روان و.

د اربات (دمسكو يوه تاريخي کوڅه) د کوچې په منځنۍ برخه کې، د نيکولای کليسا ته نږدې ميورات ودرید او دې ته سترگې په لاره شو چې د لومړيو کرښو نه خبرونه راوړسپړي چې د ښار کلا، کرملين په څه دريځ او حالت کې ده.

په مسكو کې له پاتې کسانو نه يوه کمکۍ ډله خلک د ميورات شاوخوا ورټول شوي وو. ټولو له شرمه په ډک حالت او حيرانتيا دغه اوږد څښي عجيب قوماندان ته چې په خولۍ کې يې ښکې وهلې وې او ځان يې په زرو او گانو گانېلی و، کتل.

په کرار يې يو له بله پوښتل:

-دا څوک دی؟ دا د هغوی خپل ټولواک (څار) دی که څنگه؟

ژباړونکي دغو خلکو ته راغی.

خلکو يو بل ته ويل:

-خولۍ خو دې پورته کړه، خولۍ دې..

ژباړونکي يوه بوډا څو کېدار ته مخ ورواړاوه او وې پوښتل:

-کرملين لري دی که نږدې؟

جگړه او سوله

بوډا خو کېدار چې د ژباړن پولندي لهجه ورته پردی برېښېده، ښه ورته غوږ شو، خو همدا چې د هغه وينا ورته روسي ونه برېښېده، په دې پوه نه شو چې هغه څه وايي، ځان يې د نورو تر شا وواهه.

ميورات خپله د ژباړونکي خواته وروړاندې شو او هغه ته يې وويل چې له خلکو وپوښتي چې روسي پوځ چېرې دی؟ يوروس په دې پوه شو چې له هغو نه څه پوښتي او ناڅاپه څو آوزونو ژباړن ته ځواب ورکړ، يو فرانسوي افسر د لومړيو کرښو نه راستون شو او خبر يې راوړ چې د کرملين دروازي تړل شوي او کېدای شي د هغو شاته برید نيول شوی وي.

ميورات وويل:

- ډېر ښه !

او سمدلاسه يې د خپلو مشاورينو يوه ته سپارښتنه وکړه چې څلور عرادي توپونه هلته ورولي او پر دروازو اور بل کړي. د ميورات له شا نه د توپونو د ولاړ کاروان نه توپونه جلا او د ارباب په واټ کې په چټکۍ وړاندې و خوځېدل او د وزديوژنکي د واټ تر پايه لاړل او هلته ودریدل. په مېدان کې ځای پر ځای او مورچلونو يې جوړ کړل، خو فرانسوي افسرانو توپچيانو ته د توپونو د پوره ځای پر ځای کېدو او ډزو ته د چمتووالي قومانده ورکړه. دغو افسرانو په لرلید (دوربين) کې د هدف يعنې کرملين ليدنه او څارنه پيل کړه.

په دې وخت کې د کرملين دکليساوو زنگونه وجرنگېدل او خلکو ته يې د ماښام د لمانځنې بلنه ورکړه. فرانسويان ددغو جرنگونو د آوزونو په اوریدو ځکه وډار شول چې فکر يې وکړي د زنگونو دغه جرنگهاری خلکو ته د ولسي پاڅون د پيل کېدو نښه ده. دپلي پوځ څو تنو سرتېرو مخ پورته د کوتافيوفسکي د لوبې دروازي پلو منډه کړې.

جگړه او سوله

دغه دروازي د لرگيو او تمبو په اچولو، بندي شوي وي. د دروازي پلو د افسرانو له خوځېدو سره هم مهاله د دروازي له شانه د توپک دوه ډزي وشوي. د توپ تر څنگ ولاړ جنرال چغه کړې، پر افسري غبرو کړ او هغه له سرتيرو سره بېرته راستون شو.

د دروازي له شا، د توپک درې نورې ډزي هم واوريدل شوې. يو ډزد يوه فرانسوي په پښه ولگېد او له هغه سره د دروازي له شانه د څو تنو نورو سرتيرو غبر واوريدل شو. د فرانسوي جنرال، افسرانو او سرتيرو په څپرو کې د پخوانۍ آرامۍ او خوشالۍ ځای، تابه ويل په قوماندې، ناڅاپه ژورې څيرتيا، سيالۍ ته چمتووالی او زوريدا ونيو. د هغو ټولو لپاره له مارشاله نيولې بيا تروروستي سرتيري پورې دغه ځايونه نور نو د وزديوژنکا، ميخو او ايا، دکوتايوا او تريوڅکي دروازي نه وې، دا د هغو لپاره په نويو ځايو کې د جگړې نوي ډگرونه وو، د نوي توپيدونکې وينې، جگړې ډگرونه. ټول ددغې جگړې لپاره چمتو شوي وو. د دروازو له شانه چغې آرامې شوې، توپونه وړاندې و خوځول شول، توپچيان اور بل ته چمتو وو، افسر قوماندې ورکړه:

-اور بل!

دوه انگازه لرونکو ډزو يو په بل پسې په فضا کې انگازې خورې کړې او څو شېبې وروسته پر هغو دروازو چې د دستک لرگي او تمبو بندي کړې وې، د توپونو گولۍ ولگېدلې. اوله هغه سره سم په ډگر کې د لوگيو دوه کرنې پورته پورته شوې.

څو شېبې وروسته چې د ډزو غمبهار او انگازې د کرميلين د ديوالو تر منځ په کراره شوې، پر فرانسويانو يوله شوره ډکه غوغا جوړه شوه. د کرميلين په ديوالونو په زرگونه کارغان راوالتل، په فضا کې يې الوتنې کولې، د کارغانو د کيغيدو او وزرونو شور يوبله غوغا

جگړه او سوله

جوړه کړه. د دوی ددې غوغا سره هم مهاله د دروازي نه د تنه يوه چغه واوريدل شوه او يو سړی چې نری کوټ يې اغوستی و او سړیې تک شين و، له هغه ځايه راووت. د هغه توپک په لاس کې و او فرانسويان يې په نښه کړي و. توپچي افسر بيا د اوربل قوماندو ورکړه او هم مهاله د توپک يو وزری او د توپ دوه غبرگ ډزونه واوريدل شول. او دروازه بيا په لوگيو کې ورکه شوه، په هغه دروازه کې چې د توپونو ډزې شوې وې، نور هېڅ څوک او هېڅ شی نه بنوريدل. فرانسوي پلي سرتېري له خپلو افسرانو سره يو ځای دروازي ته ورننوتل، هلته يې درې تنه ټپي او څلورتنه وژل شوي وليدل، دوو تنو نورو هم چې کليوالي جامې اغوستې وې، د ديوال له بيخ نه د زنائسکا د دروازي پلو په منډه مخه وکړه.

افسر وژل شویو او د تمبو لرگیو ته اشاره وکړه او وې ويل:

-دا ټول کړئ! گورو به!

فرانسويانو ټپيان په ډزو له درده بې غمه کړل او د هغو مړي يې، له ديواله، لاندې وارتيرل.

دا د کرملين ساتونکي څوک وو؟ هېڅ څوک په دې پوه نه شو، خو يوازینی خبره چې د هغو ترمرگه وروسته هغوی پسې واوريدل شوه، هغه دا وه چې وويل شو:

-دا ټول کړئ، بيا به گورو! هغوی يې له ديوال نه د باندې واچول. هغه يې لرې وارتيرل چې د هغو له بويه ځان وژغوري. يوازي (تبير) و چې په رښتيا يې د خپلې وينا خو خوږې کرښې دهغه په وياړ وليکلې: دغو بدمرغو، دغه سپېڅلې ودانۍ لاندې کړه، توپک او وسلې يې واخېستل او په فرانسويانو يې ډزې کولې. او بيا ددغو بدمرغو څو تنو، فرانسويان په تورو ووهل او کرملين يې ترې پاک کړ.

جگره او سوله

میورات ته خبر ورکړې شو چې لاره پاکه شوې ده. فرانسویان له دروازې نه کرمیلین ته ورننوتل او د سنا په ډگر کې ځای پر ځای شول. سرتېرو له کرکیو نه څو کی ددې لپاره اړتیرلې چې ځانته اور بل کړي. د فرانسویانو بله ډله د کرمیلین له لارې تېر شول او د ماروسکایا، لوبیانکا او پکروفسکایا په کوڅو کې ځای پر ځای شول. درېیمه ډله فرانسویان د وزوویژنکا، زنامینکا او نیکولسکایا او تفریسکایا په سیمو کې موضع ونيوله. هرې خواته چې فرانسویان لاړل، هېڅڅوک یې په ښار کې ونه لیدل، داسې برېښېده چې دوی نه په ښار، نه د هغو په کورونو بلکې په ښار کې جوړ شویو کمپونو کې ځای پر ځای شوي وي.

فرانسوي سرتېري که څه هم وړي تږي، جامې یې زړې او څېري و، ستړي او ستومانه وو، خپل درېیمه برخه ملگري یې له لاسه ورکړي وو، خو بیا هم هغوی په ډېره منظمه بڼه مسکو ته راننوتل. دغه پوځ که څه هم ستړي ستومانه او جگره ځپلي و خو بیا هم جنگیالی او مېړنی برېښېده. دغه پوځ تر هغه وخته پورې کېدای شو پوځ وبلل شي چې سرتېري یې د مسکو کورونو ته خواره واره شوي نه وو. همدا چې دوی دمه شول او د ښار تش او پرتمین کورونه یې لاندې کړل، د پوځي دود له مخې نور هغوی ته پوځیتوب ورپاتې نه شو. هغوی هغو کسانو ته ورته شول چې نه پوځي و نه ولسي. هغوی د همدې دوو ډلو پوځي او ولسي خلکو تر منځ یو څوک و: غله او تالانگر. دغه ډله غله او تالانگر په مسکو کې تر پنځو اونیو پاتې کېدو وروسته چې کله له دغه ښاره وتل، هغوی سرتېرو ته ورته نه وو، هغوی یوه ډله غله وو چې هر یو پلي او سوړو د خپل توان او واک په کچه هغه شیان چې دوی ته قیمتي او اړتیا وړ برېښېدل له ځان سره اخیستي وو. له مسکو نه د وتلو په

جگړه او سوله

وخت، نور نو هغوی د پخوا په شان پر ښارد ولکې او بري هيله نه لرله، د هغوی یوازینی هیله دا وه چې تالان او غلا کړي شيان څنگه وساتي. هغوی هغې بیزوته ورته و چې په یوه خم یا منگي کې یې لاس ننوېستلی، له هغه یې یو موټی مندکې را اخیستی، خو موټی له خمه راوېستی نه شي، که موټی خلاص کړي را اخیستل شوې مندکې نه شي راوېستی او که خلاص یې کړي، لاس ته راغلی شی یې لا لاسه ځي. فرانسویانو هم له مسکوه د وتلو په وخت کې همدا ستونزه لرله، هغوی باید له هغه لامله تباه شي چې له مسکو نه یې د تالان په وخت کې ځان پسې تړلي وو. هغوی د بیزو په شان تالان شوي شيان نه وړی شول او نه یې د پرېښودلو امکان و. مسکو ته تر ننوتلو وروسته د فرانسې د پوځ، یو پوځي هم پوځي پاتې نه و. د کورونو له کړکيو داسې کسان له ورايه ښکاریدل چې کوټونه یې اغوستي، موزې یې په پښو او په خورا خوشالۍ او خندا کور په کور او کوټه په کوټه گرځېدل. دې ته ورته کسانو په زیرخانو او گدامونو کې د کالیو او خوړو په تالان لگیا و، هغو د تړلو کورونو، انگرېونو، دروازي ماتولې، اوریې ورته اچاوه، و په یې لمدل، ډوډۍ یې پخوله، بندارونه یې کول، ماشومان یې ډارول، ښځې یې نازولې، دغه شان وگړي هرې خواته پریمانه وو، په دوکانونو کې وو، په کورونو کې وو، هر هر چپری وو، خونورنو هغوی، پوځیان نه وو.

مسکو ته د فرانسویانو د ننوتلو د لومړې ورځې نه، فرانسوي قوماندانانو پرله پسې فرمانونه ورکول چې ښار ته د سرتېرو د تگ مخنوی وکړي، ښار کې تالان او وهل ټکول ونه کړي. د خلکو شتمني ته درناوی ولري. هغوی فرمان ورکړ چې نن شپه به عمومي حاضري وي، خو سره له دې ټوله پریکړو او سپارښتنو هغه وگړي چې تر هغه

جگړه او سوله

وخته پورې با نظمه او فرمان ته غوږ سرتېري وو، اوس په بډای خوله او سپدونکو نه په تش ښار کې چې د خوړو او څکلو پریماننه زېرمې یې لرلې، خواره واره گرځېدل. هغوی هغې وږې گلې ته پاتې کېدل چې په گډه په وچه او له وښو نه په تشه دښته کې خوځېدل، خو کله چې به شنه څرخای ته ورسېدل، ددې گلې مخنوی به گرانه وه او خوره وره به شوه. فرانسوي پوځونه هم چې کله بډای ښار ته ورننوتل، ټول له واکه ووتل، او مخنوی یې گران و.

مسکوله خپلو او سپدونکو نه تش شوی و. سرتېري لکه اوبه چې په شگه کې ننوزي، داسې په دې ښار کې ورکېدل. دوی له کرملین نه چې لومړی ورننوتلي و، لکه د ستورو پلوشې هرې خواته خوړیدل. سواره پوځیان به یې خاوند کورنو ته چې له کپرو او قیمتي کالو نه ډک پاتې و، ورننوتل. که څه هم دوی به له خپلو اړتیا او هوس نه زیات شیان هلته موندل، خو بیا به یې هم که بل کور تر سترگو ښکلی او بډای ورغی، هغه به یې هم لاندې کاوه. زیاترو خوبیا څو کورونه لاندې کول، پریو نیم کور خو به یې په تباشیر د ځان لپاره کومه نښه هم وویسته او له نورو ډلو سره به یې پرې وهل کول. لاسم به په کور کې ځای پر ځای شوي نه و، کوڅو ته به یې منډې کړې او د ښار په ننداره به شول ځکه هغو اوریدلي و چې د مسکو او سپدونکي کورونه پریښي او تښتېدلي دي. دوی به په دې تمه چې کوم قیمتي شی یا گانې تر لاسه کړي هر پلو ته یرغل کاوه. قوماندانان به هرې خوا ته ددې لپاره تلل چې د خپلو سرتېرو مخنوی وکړي، خو خپله به یې ارادې په چور او تالان ورگډ شول.

په کریتني ریدو (د کریت گذر=کوڅه) کې اوس هم یو شمېر گاډۍ او کراچۍ ولاړې وې، جنرالانو هغه پلو گڼه گونډه جوړه کړې او ورتلل.

جگره او سوله

دوی هریو خان لپاره گهاډی او کراچی خوبولې په مسکو کې ځېنې پاتې بناریانو به ځېنې فرانسوي قوماندانان په دې هیله خپلو کورونو ته وربلل چې د دوی په کور کې د دغه فرانسوي، په لیدو به د دوی کور له تالان نه وژغورل شي. شتمنی دومره ډېره وه چې پای یې نه لیدل کېده. هغه ځایونه چې فرانسویانو لاندې کړي وو، شاوخوا ته یې لا ډېر داسې ناولکه شوي کورونه او ځایونه پیدا کېدل چې دوی تصور کاوه هلته به شتمنی تر ولکه شوي هغو نه زیاته وي. مسکو دم په دم او لاپسې دوی په ځان کې رانغبتل. کله چې اوبه پر وچه ځمکه تویېږي، سمدراسه ورکېږي، هم اوبه او هم وچه ځمکه دواړه ورکېږي. دغه شان اوس کله چې د وړیو سرتېرو یوه ډاږه ماره ډله، بډای بنار ته ننوتل، نه سرتېري پاتې شول او نه بډای بنار. هغه څه چې پاتې شول هغه مرداري وه، غلا وه، تالان و او سوځېدل.

فرانسویانو د مسکو سوځېدل د راستو پچین د وحشت نه ډکې هېواد پالنې پایله گڼله او روسانو هغه د فرانسوي تعصب نښه، خو که د مسکو سوځېدل په رښتیا داسې وگڼو چې ملامتي یې د یوه یا څو تنو پر غاړه ورواچوو، بېشکه چې دغه شان لامل نه شته او نه شي کولای و اوسي. مسکو له دې کبله و سو چې د بل هر بنار په شان چې له لرگیو جوړ او په دې حال پاتې شوی وای، او سره له هغه چې د اور وژنې نښې یا بډې ۱۳۰ ځانگې یې لرلای یا یې نه لرلای، سوځېدلای به وای. مسکو ځکه باید سوځېدلای چې د هغه اوسېدونکو هغه پریښي وو، هغه باید د هغو لرگیو د ټوټو (پر خچې) په شان ځکه باید سوځېدلې وای چې د څو ورځني اور تر سپخنکو لاندې پاتې شوی و.

هغه لرگین بنار چې اوسېدونکي یې په کې اوسېدل، پولیسو په کې څارنه کوله، په اوږي کې داسې ورځ نه و چې په هغه کې اور ونه

جگړه او سوله

لگېږي، نو څنگه کېدای شي په کې اور ونه لگيږي چې او سپد ونکي يې تللي، پرديو هغه لاندې کړی، دغه پردي په کې پيپونه څښوي. پوځونه يې آن د هغه د سنا په ډگر کې د سنا د دفتر نو د څو کيو په سوځېدلو، نغري تو دوی. که يو پوځ په يوه کلي کې يا بل هر چېرې چې وي مېشت شي، دا به آن په سوله ايز وخت کې ددې لپاره بس وي چې په هغه کې د اور لگېدل څو برابره زيات شي، نو ځکه په هغه لرگين ښار کې چې بې څښتنه پاتې او پردي پوځيان په کې ديره شوي، هر و مرو د اور لگېدل زياتېږي. نو ځکه د مسکو اور اخېستنې نه د راستو پچين وحشيانه هېواد پالنې پورې اړه لرله. نه د فرانسويانو تعصب پورې، مسکو د فرانسويانو د پيپ څښولو، په پخلنځيو کې د اورونو د بلولو، په هر ځای کې د نغريو د لگېدلو، د دښمن د پوځيانو د بې احتياطي، د هغو پوځيانو د بې احتياطي چې د کورونو خاوندان يې نه وو او پردي په کې مېشت وو، سوځېده او ايره کېده. کېدای شي چې څوک ووايي، مسکو د لاسي اور اچونې له امله سوځېدلای وي (خو دا خبره ځکه په شک کې ده چې هېڅ چا لاسي اور اچونې ته لامل نه درلود. ځکه هر څنگه چې وي ښارونو ته لاسي اور اچونه خورا کرکيچن او ستونزمن کار دی) نو ځکه د مسکو سوځېدل، د لاسي اور اچونې پايله نه شو گڼلی، ځکه له لاسي اور اچونې نه پرته هم هغه سوځېده.

هر څومره چې فرانسويانو د راستو پچين وحشي وزمه هېواد پالنه د مسکو د سوځېدو لامل خپل وياړ وگڼي، په هر کچه چې روسان د بناپارت ظلمت او وحشت ددې ښار د ايره کېدو دليل وگڼي او ددې عواملو له امله هر يو ځان او خپل ولس وياړمن وبولي، نه شو کولای په رښتيني لامل سترگې پټې کړو، نه شو کولای ووايو چې ددغه سوځېدلو لپاره کوم په ډاگه علتونه په کار وو، ځکه مسکو هر و مرو

جگړه او سوله

بايد سوځېدلی وای، هره کلی، هره فابریکه او هر کور چې د هغه څښتنان، له هغه کډه کېږي، هر هغه څوک چې خپل نغری بل چا ته پرېږدي، پر هغه کې به بل څوک خپل دیگ باره وي. رښتیايي خبره داده چې مسکو ته، نه د هغه اوسېدونکو او ورته کړ، خو نه هغو اوسېدونکو چې په کې پاتې شول، بلکې هغه اوسېدونکو چې ترې وتښتېدل، ترې لارل او ترې ووتل. مسکو د برلین، ویانا او نورو ښارونو په شان د دښمن تر ولکې وروسته ځکه آباد پاتې نه شو چې د هغه اوسېدونکو ډوډی او مالگه (روسانو مېلمنو ته د هرکلي په وخت کې هغه وړاندې کوي) په لاس، فرانسویانو ته وړاندې نه کړه. د مسکو ښاریان له هغه لارل.

۲۷

له کرمليڼ نه د فرانسويانو خوریدل چې لکه د ستورو د پلوشو په شان د مسکو شاوخوا ته خوریدل، د سپتمبر په دویمه نېټه ماښام مهال د دغه ښار هغې سیمې ته ورسېدل چې اوس پېیر په کې اوسېده. پېیر، دغه دوه وروستیې ورځې په داسې یوازیتوب تېرې کړې وې چې دی ورسره رېږدی نه و، نو ځکه نېرېدې و چې لېونی شي. د هغه ټوله هستي په یوه سودايي حالت کې راگیره وه. خپله دی هم په دې نه پوهېده چې څنگه او کله، خو دغه حالت اوس په ده داسې لاسبری و چې د هغه نه پخواني څه په یاد و، نه یې په اوسنیو پېښو سر خلاصېده او هغه څه یې چې لیدل، یا یې اوریدل، لکه د خوب لیدل داسې و.

پېیر، یوازې ددې لپاره له خپل کوره ووت چې ځان د ژوند د اړتیاوو له دغه نه پوهېدونکي کرکيچن حالت نه راوباسي، هغه حالت نه چې دی په کې راگیر او ژغورل. له هغه نه ده ته گران و. هغه د یوسف الکسیوویچ کورته د هغه خدای بښلي د کتابونو او کاغذونو د جوړولو په پلمه ددې لپاره لاړ چې خپله یوازینی هیله پوره کړي او هغه دا وه چې د ژوند له ناآرامو نه پریشانو نه په هلته خپله آرامي ولټوي.

د یوسف الکسیوویچ، له یادونو سره د هغه روحي حالت غوټه و، د هغه آرام او ښکلي یادونه، د هغو پریشانه او ناآرامه یادونو ضد چې ده اوس ځان په کې راگیر احساساوه. هغه یو آرام ځای لټاوه او هغه یې

جگره او سوله

په رښتیا د یوسف الکسیوو یچ په کوټه کې وموند. کله چې هغه د دغې کوټې په مرگنۍ آرامتیا کې د هغه خدای بښلي د درو لري میز ترشا کېناست، په لاسونو یې تکیه وکړه، هغه په خیالونو کې په آرامه، خو په ښکاره یو په بل پسې د خو وروستیو ورځو په تېره بیا د بارادنیو د جگرې او د هغه ډلې د صفا او رښتینتوب په وړاندې چې ده به په ذهن کې "هغوی" بلله، خپل هغه ناخرگند یاغي او له سپکاوی ډک احساسات یو په بل پسې وریاد او په گوگل کې راژوندي کړل. کله چې گراسیم دی له دغو خیالونو نه راووست، پبیر تکل وکړ چې دی به په هغې ټاکل شوې ولسي جگره کې گډون کوي چې د مسکو خلک یې د خپلې ساتنې لپاره پیل کوي. په همدې هیله یې سمدلاسه له گراسیم نه غوښتنه وکړه چې دده لپاره یو جوړه کلیوالي کالي او یوه تومانچه پیدا کړي. هغه ته یې خپل دغه نیت هم ووايه چې غواړي همداسې په ناآشنا نوم د یوسف الکسیوو یچ په کور کې پاتې شي. بیا یې د دغه یوازیتوب او بیکاری ورځې د تېریدو نه وروسته (پبیر خو ځله هڅه وکړه خو ونه یې شو کولای خپل پام د ماسوني خطي نسخو نه ورواړوي) خو ځله یې په تته بڼه د خپل او ناپلیون د نومونو ترمنځ مرموزه اړیکې وریاد کړل. د مخه هم خو ځله دغه خیال، خیال ته ورغلی و، خو دغه هیله چې تقدیر د زمانې د انسان خوړونکي ځناور واک پای ته رسولی، ده (اوس بېزا و خوف) هېره کړې ده. دغه هیله یوازې او یوازې په یوه خیال بدله شوې چې هسې یې په خیال کې گرځي او پایله نه لري.

کله چې پبیر کلیوالي کالي واخېستل (یوازې له مسکوه په ولسي دفاع کې د گډون لپاره) او په هغو کې دی د رستوف د کورنۍ له غړو سره مخامخ شو، ناتاشې هغه ته وویل:

جگړه او سوله

-تاسو پاتېږئ؟ خومره بڼه!

د هغه په خیال کې راتېر شو، په رښتیا به دا بڼه خبره وای چې دښمن پر مسکو ولکه وکړي، دی به پر ښار د دښمن د ولکې پر وخت هلته پاتې شي او هغه پور به ادا کړي چې دده پر غاړه اېښودل شوی دی.

بله ورځ دهغه یوازینی خیال دا و چې پر ځان یې زړه خوږ نه شي له هغو نه هم بېرته پاتې نه شي، ځان یې خلکو پسې د مسکو د ښار د درې غونډیو سیمې ته ورساوه، خو کله چې بېرته کورته راستون شو، دی په دې ډاډه شو چې له مسکو ه دفاع کېدای نه شي. هغه ناڅاپه دا احساس کړه، هر هغه څه چې تر اوسه ده ته یوازې کېدونکي، هممهاله او یوه اړتیا برېښېدل اوس باید هر ورو تر سره شي. هغه باید خپل نوم پټ وساتي او په مسکو کې پاتې شي، له ناپلیون سره مخامخ شي او هغه ووژني، یا خپله ووژل شي او یا هم ټوله اروپا له دغې بدمرغۍ نه چې د پېر په خیال د یوه سړي، ناپلیون له لاسه دی وژغوري.

پېر ته، د هغه الماني محصل ټولې هڅې معلومې وې چې پر ۱۸۰۹ کال په ویانا کې د ناپلیون د وژلو لپاره تر سره کړې وه. هغه له دې نه خبر و چې هغه محصل چانواري شو، هغه گوانس چې دی به د خپل دغه تکل د سرته رسېدو نه وروسته ورسره مخامخ شي، دی لاپسې لمساوه.

دوو ژورو او یو رنگه قوي احساساتو پرله پسې پېر خپل دغو کړو ته هڅاوه. لومړی احساس د سربښندنې د اړتیا او د رنځ د زغملو احساس و چې د بدمرغۍ د راتگ په وخت کې یې هر څوک احساسوي. دا هماغه احساس و چې د اگست په ۲۵ مه نېټه یې دی د موژایسک سیمې او د بارادنیو د جگړې ډگر ته، تگ ته وهڅاوه. اوس همدغه احساس دی له کوره تېښتې ته هڅولی او ده خپل ورځني پرتمین او ارام ژوند ته شا کړې وه. پرته له هغه چې جامې بدلې کړي، پروجو

جگړه او سوله

کلهکه خوکی ویده کېده او ده هم هغه ډوډی خوړله چې گراسیم خوړله. دویم احساس هغه احساس و چې د روسانو ځانگړتیا ده، او هغه دا چې دوی ټول هغه لاسي شرایط او قواعد چې دنړۍ نور خلک، هغه دنړۍ تر ټولو غوره بنسټونه گڼي، په سپکه کتلي و. پېیر دغه عجیب او له ادا نه ډک احساس، د لومړي ځل لپاره د سلېو دسکي په ماڼۍ کې احساس کړ. ده هلته ناڅاپه احساس کړه چې دغه بد ایتوب، واک، ژوند او هر هغه چې خلک د هغو د ساتلو لپاره بې پایه هڅې کوي، ټول دا که کوم خوند او ارزښت ولري، هغه په دې کې دی چې له هغو نه سترگې پټې کړي.

دا هماغه احساس دی چې اربکي (داوطلب سرتېری) خپله وروستی ټنگه (کپیک) تر شرابو څاروي، نشه سړی سره له هغه چې پوهېږي دی به خپلې وروستې پیسې دهغه په تاوان کې ورکوي، خو بیا هم پرته له هر دلیل، هیندارې او آیینې ماتوي. دا هماغه احساس دی چې هغه په چور لېونتوب (دهغې په بدې معنا) سرته رسوي ..

که څه هم له هماغې ورځې چې پېیر د سلېو دسکي په ماڼۍ کې د لومړي ځل لپاره، دغه احساس احساس کړ، هغه پرله پسې ددغه احساس تر اغېز لاندې و، خو یوازې اوس په دې پوه شو چې ده په هغه کې خپل پوره قناعت موندلی دی. ددې تر څنګ پېیر په اوسني وخت کې هغه څه چې ده په دې لاره کې ترسره کړي و، دی لاسې ډاډه کاوه، او په دې لاره کې یې لا پرمختګ ته هڅاوه، له خپل کوره د پېیر تېښته، د هغه کلیوالي جامې اغوستل، تومانچه پیدا کول، درستوف کورنۍ ته په ماسکو کې د پاتې کېدو یادونه، دا ټول ټول به هسې ده ته د سپکاوی او خندا وړ شوي وای، که دی هم د نورو په شان له مسکوه د وتلو تکل کړی وای.

جگړه او سوله

د پېير جسمي او روحي حالت، د تل په شان، يو له بل سره پوره اړخ لگاو، غير عادي سخت خواړه، هغه ودکا چې ده په دې ورځو کې خکله، د واين (نرمو شرابو) او سيگارو نشتوالی، ناولې او نه بدلیدونکې بستره، دوه بې خوبه شوگيرې شپې، بې له توشکې او پرستنې پر وچې څوکۍ ویدیدل، دې ټولو پېير د گېنۍ او عصبيت په حالت کې ساته او تر لېونتوبه پورې يې رساوه.

د غرنۍ نه وروسته د يوې بچې نه او بنستی وخت و چې فرانسويان مسکو ته ننوتل. پېير له دې کاره خبر و، خو د دې پر ځای چې څه وکړي، هغه د خپل تکل د پوره سرته رسېدو په تړاو فکر کاوه. پېير په خپل خيال او هيله کې نه د ځان د ژوندي پاتې کېدو، نه پر ناپليون د گوزار او ډزو او نه د ناپليون د وژل کېدو تصور کاوه، خو په بې سارې څرگند ډول او غمړلي لذت يې د ځان د وژل کېدو، او خپلې اتلوالې او مېړانې تصور کاوه.

هغه له ځان سره فکر کاوه:

- هوکې! يو له ټولو څار! زه بايد يا دا کار وکړم او يا ووژل شم!

هوکې، زه ځم...

خو وروسته يې بيا فکر وکړ:

- په تومانچه که په توره؟ په هر حال پروا نه لري او هغه خبرې يې چې د ناپليون د وژل کېدو (ده تکل کړی و ناپليون ووژنی) په وخت ويل غوښتل، له ځان سره وويلې:

- دا زه نه يم، چې تا وژني، دا تقدير دی چې تا ته جزا درکوي!

بيا يې د ناپليون تر وژلو کېدو وروسته د وخت تصور وکړ، په تريو تندي، غمړلې خبرې خو ټينگې ارادې يې سربښکته وچاوه، خپله يې ځانته وويل:

جگره او سوله

- نوڅه ته گورئ؟ واخلي اعدام مې کړئ !

کله چې پيپر د کوټې په منځ کې ولاړ و، په خپلو خيالونو کې ډوب و، د کوټې دروازه راخلاصه شوه او ماکارالکسيوويچ چې تل به حيانا که او خواشینی برېښېده، چور په بل بدل حالت رانتوت. د هغه د کميس تنی خلاصې او داسې برېښېده چې ښه نشه دی. مخ يې تک سور او له حاله وتلی و. د پيپر په ليدو د څو شېبو لپاره و شرمېد، خو همدا چې د پيپر په څېره کې يې ناآرامی او گڼيتوب وليد لږڅه زړور شو او په ناسمو ناسمو گامونو د کوټې تر نيمايي پورې وړاندې راغی، په ټيټ خو هيلمند آوازي يې وويل:

- وډار شول، زه وایم چې زه خو نه تسليمېرم، زه وایم! داسې نه ده بناغلیه! هغه په چرت کې لاړ، پر ميز پرته تو مانچې ته يې پام شو، ناڅاپه او په چټکۍ يې هغه راواخېسته او دهليز ته يې منډه کړه.

گراسيم او ساتونکی چې ماکارالکسيوويچ پسې ورغلل هغه يې وډراوه او له هغه نه يې د تو مانچې د اخېستو هڅه کوله.

پيپر دهليز ته راووت، په زړه سوی او کرکه يې لېونتوب ته رسېدلی، دغه بوډا ته کتل. ماکارالکسيوويچ چې له زوره يې مخ گونځې گونځې شوی و، تو مانچه يې کلکه نېولې وه، په خړپهاری يې چغې وهلې او ځان ورته برحق او غوره برېښېده.

- وسله واخلي، بېډۍ ولکه کړئ، دا ومنئ، اخېستی يې نه شی!

گراسيم په احتياط ماکارالکسيوويچ له څنگلې راو نيولی و، هڅه يې کوله هغه د دروازې خواته پورې وهي او ويل يې:

- ښه ده، ښه ده مهرباني وکړه، هيله لرم چې دا پرېږدئ، مهرباني

وکړئ، باداره، پرېږده، هيله کوم! ..

ماکارالکسيوويچ چغې وهلې: ته څوک يې؟ بنا پارت يې؟

جگړه او سوله

-گوره دا ښه کار نه دی با داره ! مهرباني وکړئ، تاسو کوټې ته راشئ. تاسو استراحت وکړئ، هيله کوم تومانچگي را کړئ. ما کارالکسيو ويچ تومانچه بنوروله او چغې يې وهلې:
-لرې شه، سپکه مرييه ! ما ته لاس رانه وړې. دا دې نه ده ليدلې (تومانچې ته يې اشاره کوله) بېدې ولکه کړئ.
ساتونکي په کرار گراسيم ته وويل:
-وي نيسه !

ما کارالکسيو ويچ يې له لاسه راونيو او د دروازي پلو يې بوت. په کوټه کې د مست نشه سړي، د ډډ آواز چغې سورې اوريدل کېدې.

ناخاپه له دهليز نه د يوې ښځې زړه زورونکې چغې واوريدل شوې او د کور آشيږي ورمنده کړه.

هغې چغې وهلې: هغوی، پلارجانه ! راغلل ! د خدای لپاره، هغوی خلورتنه سواره دي.

گراسيم او ساتونکي ما کارالکسيو ويچ پرېښود او په آرام دهليز کې له ورايه پر دروازي د خولاسونود وهلو ټکهارۍ واوريدل شو.

۲۸

پېير چې له ځان سره يې پريکړه کړې وه، د خپل تکل د سرته رسېدو پورې، هم خپل نوم پټ وساتي او هم په دې بايد څوک پوه نه شي چې دې په فرانسوي ژبه پوهېږي، د دهلېز د دروازي يوه پټ شانته ځای کې ولاړ و، تکل يې وکړ د فرانسويانو له راننوتلو سره هممهاله ځان څرگند کړي. فرانسويان راننوتل، خو پېير د دروازي له شان نه رادې خواته نه شو، يوې ناپېژندلې تلوسې هغه له ځايه راوتلو ته نه پرېښود.

راننوتې فرانسويان دوه تنه وو، يو تن افسر، لوړ زړو بڼکلی سړی و او بل تن ښايي يا سرتېری او يا هم د افسر ساتونکی و. هغه ټيټ ونی ډنگر لمر وهلی سړی چې غومبوري يې لويديلي او ساده څېره يې لرله. افسر چې لکړه يې لگوله او گوډ گوډ کېده لومړی راننوت. هغه څو گامه وړاندې راغی، گواکې خپله يې له ځان سره پريکړه وکړه چې کور ښه کور دی، ودرید، بېرته هغه سرتېرو ته چې د کلا له دروازي سره ولاړ و، ورستون شو. په آمرانه لور او ازي يې هغو ته ورغږ کړل چې آسونه انگړ ته رانښاسي. تر دغې سپارښتنې نه وروسته يې، په يوې ځانښودنې خوځېدا خپلې څنگلې لوړې کړې، خپل بریتونه يې تاو کړل، او لاس يې تر خولې پورې ورورساوه، وموسېد، شاوخوا يې وکتل او په خوښۍ يې وويل:

-پر ټولو سلام!

جگړه او سوله

هېڅ چا، هېڅ ځواب ورنه کړي.
افسر له گراسيمه وپوښتل:
-د کور خاوند تاسو ياست؟
گراسيم په ډار او پوښتنيز غلچک افسر ته وکتل...
افسر له خوښۍ او خواخوږۍ نه په ډکې موسکا له پاسه ښکته دغه
واړه سړي ته وکتل او وې ويل:
-کور! دا کور! دا فرانسويان ښه هلکان دي، بيا يې له ډاره چپ
گراسيم پر اوږو وواهه او وې ويل:
- بلا ورپسې، هر څه چې شوي شوي، ناندری، ماندری، به نه کوو
بابا جانه!

تر هغه وروسته يې دې خوا هغې خواته وکتل، په پېر يې سترگې
ولگېدې، پېر د دروازې له شا راووت. فرانسوی وويل:
-څه کوئ، رښتيا دلته داسې څوک نه شته چې په فرانسوي ژبه پوه
شي او بيا يې گراسيم ته مخ ورواړاوه. هغه له گراسيم نه غوښتنه وکړه
چې هغه ته د کور کوټې وروښيي.

گراسيم په دې هيله چې دغه فرانسوي سړی په خبره پوه کړي شي،
خپلې روسي خبرې يې داسې ادا کولې چې ناسمې او جلا جلا وې:
-د کور... خاوند... نه... شته... نه پوهېږ... ی... زما... ستا... ..

فرانسوي افسر چې موسکا يې پر شونډو خوره وه، لاسونه د
گراسيم تر مخې خلاص او غوښتل يې هغه پوه شي چې دی يې هم په
خبرو نه پوهېږي. گوډ گوډ د هغې دروازې خواته ورنږدې شو چې پېر
يې تر شا ولاړو. پېر غوښتل دباندي ووزي، له هغه نه ځان پټ
کړي، خو وې ليدل چې له پرانستي دروازې تو مانچه په لاس
ماکار الکسيوويچ راننوت. په ځير خو باخاري ډول يې فرانسوي افسر

جگړه او سوله

وڅاره. تمانچه يې د هغه پلو وروپورته او هغه يې په نښه کړې. دغه بوډا چې بڼه نشه و غوښتل د تومانچې ماشه کېښکاري، چغه کړل:
- بېلې، لاندې کړئ !

فرانسوي افسر د چغې په اوریدو مخ راواړاوه او په همدې شېبه کې پېیر پر هغه مست سړي ځان وروارتيږه. هغه وخت چې پېیر تومانچه ټینګه او راپورته کړه، ماکار الکسیو ویچ ګوته ماشې ته برابره، د ډز ګڼوونکی غږ پورته او د ډز له بارو تو پيدا شوی دود هره خوا خور شو. د فرانسوي رنګ تک سپین واوښت او د دروازې خواته يې ودانګل.

پېیر چې په فرانسوي د پوهېدو د پټولو تکل يې هېر کړی و، تومانچه واخېسته اولرې يې واچوله. پېیر د فرانسوي پلو ورمندې کړل او په فرانسوي ژبه يې له هغه وپوښتل:

- تاسو ټپي شوي ياست؟

فرانسوي افسر په ځان لاس تېر کړ او وې ويل:

- ښکاري چې نه ! هغه د ديوال هغه ځای چې مرمی پرې لګېدلې

وه، وروښود، او وې ويل:

- خودا وار نېرېدې و چې ټپي شم. هغه تندي تريو کړ او په قهر يې

پېیر ته وکتل او وې ويل:

- دا څوک دی؟

پېیر چې د ځان په اړه هر څه هېر کړي وو، وويل:

- اځ، په رښتيا هم د زړه له کومې په دې خواشینی يم، دا بدمرغه

لېونی په دې نه پوهېږي چې څه وکړي.

افسر د ماکار الکسیو ویچ خواته ورنېرېدې شو، هغه يې له گريوان

نه راوښو، خوله يې وازه پاتې شوه، داسې چې ګواکې خوب يې وړی،

جگړه او سوله

کوږ وږ کېده او دیوال ته یې ډډه ولگوله.

فرانسوي افسر د هغه گریوان پرېښود او وې ویل:

-حرمونیه! اوس به درسره وگورو!

وروسته یې په تریو تندي، خولې ځیرې مگر ښې څپرې، په خورا

چټک او ښکلي انداز وویل:

-موږ فرانسویان تر بري وروسته ډېر خواخوږي یو، خو ځائین نه شو

ښلی.

پېر په فرانسوي ژبه هماغه شان هڅه کوله فرانسوي افسر په دې

قانع کړي چې دغه نشه بدمرغه باڅاري سړي ته جزا ورنه کړي،

فرانسوي همدا سې چوپه خوله غوږ غوږ و، خواشیننه ښه یې نه بدلیده،

خو ناڅاپه وموسېد او پېر ته یې مخ ورواړاوه. پرته له هغه چې څه

ووايي، څو شېبې یې، هغه ته کتل. د هغه ښکلي څپرې، خواشینې خو

خواخوږې ښه غوره کړه، خپل لاس یې پېر ته وراوږد کړ او وې ویل:

-تاسو زما ژوند وژغوره! تاسو فرانسوي یاستئ؟ دغه شان تصور

د فرانسوي لپاره یوه عادي خبره وه، ځکه دهر کار ښه سرته رسول یې د

فرانسویانو ځانگړتیا گڼله، د هغه د ژوند ژغورنه، د ښاغلي رامبال د

فرانسوي د ۱۳ غونډ د تورن، ژغورنه د هغه لپاره یوله غورو نه غوره

چاره وه.

که څه هم د فرانسوي افسر دغه خیال د شک وړ نه و، خو پېر دا ښه

وگڼله چې دغه زورونکی رښتیا هغه ته په ډاگه کړي او په ترڅه ژبه

ورته ووايي:

-زه روس یم!

فرانسوي چې خپله گوته د خپلې پزې په وړاندې ښوروله، وموسېد

او وې ویل:

جگړه او سوله

-دا کیسې دې نورو ته کوه، اوس به رښتیا خبره راته وکړئ، ډېر خوشاله یم چې خپل وطندار وینم !

فرانسوي بیا مخ پېیر ته ورواړ او ه، داسې چې گواکې له خپل ورور سره غږېږي او زیاته یې کړه:

-نوله دې سړي سره اوس څه وکړو؟

فرانسوي د څېرې په څرگندونې او د ځانگړي فرانسوي افسر په ادا ویل که پېیر فرانسوي هم نه وي، خو آن که یو وار هم دغه د نړۍ تر ټولو نه غوره او ویارمن ویار (فرانسوي گنل) هغه ته وروښل شو، بیا نو ده ته نه ښایې چې ځان ترې خلاص کړي.

پېیر د فرانسوي افسر د وروستي پوښتنې په ځواب کې وویل چې ما کار الکسیو ویچ څوک دی، هغه یو لېونی نشیې دی او آن د هغوی، تر راتک نه مخکې دده تومانچه چې چوپړ سمه ځای پته کړې نه وه، د هغه په لاس ورغلي وه.

فرانسوي ټټر وړاندې کړ، په شاهانه خوځېدا یې لاس وښور او ه، په درانه خوتند غږ یې وویل:

-تاسو زما ژوند وژغوره، تاسو فرانسوي یاستئ او تاسو غواړئ چې زه هغه وښم؟ زه هغه ښم، دا سړی بوزئ.

فرانسوي افسر پېیر چې ده خپل ژغورونکی باله، له تخرگ لاندې راوښو او په گډه کورته ننوتل.

هغه سرتېرو چې د ډزو غږ په انگړ کې اوریدلي و، دهلیز ته ننوتل او پوښتل یې چې څه پېښه ده. هغوی دې ته چمتووالی ښوده چې گنهار ته جزا ورکړي، خو افسر په خورا مهربانه د هغو مخه ونيوله، آرام یې کړل او وې ویل:

-هرکله چې تاسو ته اړتیا پیدا شوه، درغږ به کړو.

جگړه او سوله

سرتېري ووتل، چوپړ چې له دې وخت نه په گټې اخیستو بیا
پخلنځي ته ننوتلی و، بېرته راستون، فرانسوي ته ور نېرېدې شو او وې
ویل:

-تورن صاحب! دهغو په پخلنځي کې سوپ او د پسه سره شوې
غوښه شته، امر کوئ چې رايې وړو؟
تورن وويل: هوکې، له شرابو سره!

۲۹

کله چې فرانسوي افسر او پېير په گډه کورته ننوتل، پېير غوره وگڼله چې يو ځل بيا فرانسوي افسر ته ډاډ ورکړی چې دی فرانسوي نه دی او غوښتل يې چې لاړ شي، خو هغه نه غوښتل چې د پېير خبرې واورې. هغه تر هغې کچې خواخوږی، مهربانه، زړه سواند او د خپلې ژغورنې له کبله منت باره و چې پېير نه شو کولای د هغه په خبره سترگې پټې کړي او له هغه سره. په هغه لومړنۍ کوټه کې چې دوی ورننوتلي و، کينډۍ...

فرانسوي چې د پېير ککړو خونازک جامو او د هغه په گوتې گوتۍ ته کتل، وويل:

-فرانسوي يې يا روسي شهزاده، هر څه چې يې زه د خپل ژوند د ژغورنې له امله ستا پورې يم او تا ته د دوستۍ لاس درغځوم. يو رښتيني فرانسوي نه د چا سپکاوی هېروي، نه د هغه خدمت. هيله لرم چې زما درغځېدلې لاس کېنکارې او نور نوڅه ونه وايي.

د فرانسوي په غږ او د بشري په حالت کې دومره خواخوږي او مهرباني نغښتې وه (د هغه په فرانسوي معنا سره) چې پېير د هغه خدا ته په خدا ځواب ورکړ او بې ارادې يې د هغه ورغځېدلې لاس کېنکود.

فرانسوي افسر چې کېرجنه موسکا يې د بریتولاندې شونډې

جگړه او سوله

گونځې کولې، ځان پېیر ته وروپېژاند:

-تورن رامبال، د دیارلسم خفیفه غونډ پوځي، د سپتمبر د اوومې نېټې د جگړې په ویاړ د مډال گټونکی. (د روسي د پخوانۍ جنترۍ له مخې د بارادنیو د جگړې ورځ) زه ډېره خوشاله یم هر څه چې و، که تاسو نه وای زه به د هغه لېوني د مرمۍ ښکار شوی وای، تاسو مهرباني وکړئ اوس راته ویلی شې چې له چا سره د خبرو ویاړ لرم؟ پېر ځواب ورکړ چې نه شي کولای خپل نوم ووايي. تک سور واوښت. او ځانته د یوه نامه او یوې کیسې د جوړولو په فکر کې شو چې د نوم د ویلو علت په کې پټ کړي، خو فرانسوي سړی ژرد هغه خبره پرېکړه او وې ویل:

-تاسو ناآرامه کېږي مه! زه ستا په خبرو ښه پوهېږم، تاسو افسر یاست، کېدای شي لوړپوړی افسر، تاسو زموږ په وړاندې جنگېدلي یاست، زه ستا منت داره یم، تاسو زما ژوند ژغورلی دی، زه له همدې امله له تاسو نه خورا خوشاله او ټول ستاسو په چوپړ کې یم، تاسو د کومې مخورې کورنۍ یاست، کنه؟ پېیر سربښکته خواته وښوراوه.

تاسو خپل نوم وواياست، نور نوزه بله پوښتنه نه لرم، تاسو څه وویل، ښاغلي پېیر؟ ډېر ښه، همدا زما په کار واو بس.

کله چې د پسه د غوښې کباب، پخې شوې هڅۍ، سماوار، ودکا، واین او هغه شراب چې فرانسویانو د روسي کورونو له زېرمځایونو راخپستې و، ټول دسترخوان ته راوړل شول، رامبال پېیر ته بلنه او ست وکړ چې دی دې په دې غرمۍ کې له دوی سره گډون وکړي. فرانسوي ځوان په خپله، هماغه شېبه کې، په وړسترگۍ او تلوار لکه د بل وړي ځوان په شان په خوړلو پیل وکړ. هغه هره مړۍ تر خپلو پیاوړو غاښونو

جگره او سوله

لاندي په مزه مزه ژووله، خوله يې شپېدلې او پرله پسې يې ويل:
- خورا ښه ده، به يې ساري توگه ښه ده!
د هغه بشره تکه سره او وروسته هم خولې خولې شوه. پېر هم چې
ورې و، په خورا لېوالتيا يې له هغو سره ډوډۍ وخورله..
د فرانسوي تورن گېډه مړه شوې وه، شراب هغه زړور کړی و، هغه
چې ډوډۍ په ټوله موده کې يې خپلې غريدا ته دوام ورکړ، وويل:
- هوکې زما مهربانه ښاغليه پېيره! زه بايد د تا په وياړ له دې کبله
يو م شمع ولگوم چې تاسو زه د دغه لېوني نه وژغورلم. پوهېږئ، زما
بدن ډېرې گولۍ خورلي دي، دا وينی (خاتنه يې اشاره وکړه) دغه
گولۍ مې د واگرم د جگرې ټپ دی. دا بل ټپ بيا د سمولينسک د
جگرې دی، دا پښه مې گوره! نه غواړي و خوځېږي. دا د مسکو په
خنډو کې د سپتمبر په اوومه د بارادنيو د لويې جگرې سوغات دی.
وا، وا، خه پرتمينه وه! دا دې بايد ليدلای وای، يو اورنی باران و.
لوی کار ته مو وهڅولو، بايد تاسو په ځان وويارۍ.. زه چمتو يم، يو
ځل بيا دا ټول راپيل کړم چې دا جگره يې نه ده ليدلې، هغوی اصلا
جگره نه ده ليدلې... هرچا...

پېرو ويل:

- زه خپله په دې جگره کې وم.

افسرو ويل:

- ښه! رښتيا وايي؟ ډېره ښه ده کنه؟ بايد اعتراف وکړو چې تاسو
مېرني دښمنان ياستئ! سخت مورچلونه مو جوړ کړي وو او په هغو
کې څه جانانه جنگېدئ. بلا پسې، ورکه وه يې. مور مو اړ کړو چې ډېره
قيمه راته تمامه شي. هغه شان چې گورئ زه هلته درې واړه وم، درې
واړه، تر ټولو پورې ورسېدلو او درې واړه يې لکه دلرگيونه د جوړ

جگړه او سوله

شوي سرتېري په شا وتمبولو. خدای دې ساتي، ستاسو گرناديران سيال نه لري. ما خپله په خپلو سترگو وليدل چې شپږ ځله کرنې ماتې شوې، خو بېرته يې سره جوړې او داسې منظم شول لکه د پريټ لپاره. مېرني خلک دي. زموږ د ناپل ټولواک چې په دې چارو کې بې سارې تجربې لري، د هغو په ليدو چغې وهلې: ها! ها! تاسو زموږ ورونه ياستئ سرتېرو!

هغه وخنډل او تريوي لنډې چوپتيا نه وروسته يې وويل:
- خورا ښه! خورا ښه! ښاغليه پېيره! فرانسويان په جگړه کې بې رحمه او له ښکلو سره خورا مهربانه دي، همداسې نه ده ښاغليه پېيره!
د فرانسوي تورن خوبني ترهغې کچې له ساده والي او رښتنتوب سره ملگرتيا لرله او له ځان راضيتوب يې دومره بې اندازې و چې پېير له خدا نه نېردي و چې سترگگ ته اړوزي. پېير په خوشالي هغه ته کتل. کېدای شي د ښکلو د زرونو لاس ته راوړل، دغه فرانسوي تورن ته د مسکو حالات ورياد کړل، هغه وويل:

- او، مهرباني وکړه، دا رښتيا ده چې له مسکو نه ټولې ښځې وتلي دي؟ عجيبه ده، دوی له څه شي ډارېږي؟
پېير وخنډل او وې ويل:

- که روسان پاريس ته ننوتې وای، فرانسوي ښځې به له هغه ښاره نه وای وتلې؟

فرانسوي چې په لمسوونکې شهواني ښې خنډل، پېير يې په اوږه وواهه او وې ويل:

- ها، ها، ها، ته هم خبره کوه! پاريس؟ نو پاريس... پاريس...

او پېير د هغه خبره وربشپړه کړه:

- او پاريس د نړۍ پلازمېنه ده.

جگړه او سوله

تورن، پيپر ته وکتل. هغه دا عادت لاره چې د خبرو په منځ کې چې شي او په خوشالي او مينه ناک غلچک هغه چا ته چې ورسره غږېږي وگوري.

هغه وويل:

- که تاسو ما ته ويلي نه وای چې روس ياست، زه به چمتو وای چې شرط وواهم چې تاسو پاريسي ياستئ، خو په هر حال په دې کې کومه خبره نه شته.

تر دغو ستاينو نه وروسته بيا چې او هغه ته ځير شو.

پيپر وويل:

- زه په پاريس کې وم او څو کاله مې هلته ژوند کړی دی. آه، دا څرگنده خبره ده، پاريس! هر سړی چې پاريس ليدلی نه وي، هغه وحشي دی. پاريسي له دوه ميله لرې پېژندل کېږي، پاريس يعنې تالما، دوشنوا، پوتيه، سورين او باغي کوڅې...

د هغه دې ته پام شو چې وروستې خبرې يې تر لومړنيو هغو کمزورې وېرېښېږي، په تلواری يې زياته کړه:

- په ټوله نړۍ کې يو پاريس دی. تاسو په پاريس کې ژوند کړی دی، خو بيا هم روس پاتې شوي ياستئ، خو زما لپاره ستاسو درناوی هماغه دی، چې دی.

پيپر د شراب څکلو او له دې امله چې په دې څو ورځو کې زورونکو او غمړو خيالونو کې را ايسار کړی و، بې ارادې يې ددغه خوشاله او نیک زړې سړي له خبرو خوند اخېست.

فرانسوي وويل: ښه او س به، بېرته د روسي ښځو په هکله خبرو ته، راوگرځو، وايي چې هغوی خورا ښکلې دي. دا به څه حماقت وي چې فرانسوي پوځ په مسکو کې وي او څوک لار شي په دښتو کې ځان ځنښ

جگړه او سوله

کړې. هغوی داسې نیکمرغه بخت له لاسه ورکړ. ستاسو کلیوال بزگر خو خیر، خو تاسو پوه کسان باید موردرک کړئ! مور ویانا، برلین، مادرید، ناپل، روم، وارسا، د نړۍ ټولې پلازمېنې مولاندې کړې، له موربه خلک ډارېږي خو بیا هم ورته گران یو. زمور بڼه پېژندنه هېڅ تاوان نه لري. او بیا ټولواک خو...

د پېیر پرېشري د غم څپه راخوره شوه، د افسر خبره یې پرې کړه او وې ویل:

-ټولواک، په ټولواک څه شوي دي؟

-ټولواک، یعنې رحم، مهرباني، عدالت، نظم او نبوغ، هوکې ټولواک دغه شان دی. دا زه رامبال درته وایم. دغه شان چې کت مت مې ویني، زه اته کاله دمخه د هغه د بنمن وم! زما پلاریو کډوال گراف و، خو دغه سړي زه د ځان تابع کړم، داسې تابع لکه یو اسیر چې څوک تابع کوي. زه د هغه ویار او پرتم په وړاندې ونه شم دریدی چې ده فرانسې ته وبانښه، کله چې ما هغه څه غوښتل، کله چې ما ولیدل هغه څه وایي او مورته د بري لارې آواروي، ما ځانته وویل: دغه ته ټولواک وایي او د هغه تسلیم شوم. هوکې، همداسې ده! هوکې گرانه! دا د او سنی او راتلونکو پېړیو تر ټولو ستر انسان دی.

پېیر له گناه نه په ډکې ادا وویل: څه وایي، هغه په مسکو کې دی؟

فرانسوي د پېیر د گناه نه ډک مخ ته کتل، و موسپد او وې ویل:

-نه، سبا ته یې د راتلو تکل کړی دی.

هغه خپلو خبرو ته دوام ورکړ.

د هغو مرکه، هغه شرو شور ماته کړه چې له دروازي نه د خو غرونو په اوریدو واوریدل شول. مورل کوټې ته رانتوت او تورن ته یې خبر ورکړ چې د ورتمبرگسکي سواره راغلي او غواړي خپل آسونه په

جگړه او سوله

هماغه انگړ کې ودروي چې هلته د تورن آسونه ولاړ دي. خو اصلي ستونزه په دې کې ده چې هغه په ژبه نه پوهېږي.

تورن، لومړی بریدمن راوغوښت او په قهرجن آواز یې له هغه نه وپوښتل چې څوک دی؟ کوم غونډ پورې اړه لري؟ قوماندان یې څوک دی، او څنگه یې ځان ته دا اجازه ورکړې هغه ځای لاندې کړي چې لا د وخته بل چا لاندې کړی دی؟

لومړیو دوه پوښتنو ته الماني افسر چې په فرانسوي ښه نه پوهېده، ځوابونه وویل، خپل غونډ یې یاد او د قوماندان نوم یې ووايه، خو په وروستې پوښتنې پوه شوی نه و. ماتې گوډې فرانسوي او الماني کلمې یې سره گډې وډې کړې، ځواب یې ورکړ او وې ویل چې د خپل غونډ د جايدادونو د چارو مسوول دی او قوماندان یې ورته ویلي دي چې ټولې ودانۍ له یوې مخې لاندې کړي. پېیر چې په الماني ژبه پوهېده... تورن ته د الماني خبرې وژباړلې او هغه الماني افسر ته یې هغه څه وویل چې تورن ویلي و. الماني افسر په خبره پوه شو، اطاعت یې وکړ او خپل کسان یې له انگړ نه ووېستل. تورن له کوتې راووت، د زینو پر سر ودرید او په لوړ آواز یې څه سپارښتنې ورکړې.

کله چې هغه بېرته کوتې ته راستون شو، پېیر په هماغه ځای کې چې مخکې ناست و، همالته ناست او خپل سر یې په لاسونو کې کلک نیولی و. د هغه پر بشري د غم څپې خورې وې. هغه په رښتیا په دې شېبو کې زوریده. کله چې تورن ووت او پېیر یوازې پاتې شو، هغه ته ناڅاپه خپل دریغ وریاد شو او په خپل هغه حالت پوه شو چې اوس دی په کې راگیر و. نه دا چې مسکو دښمن ولکه کړی و، نه دا چې دغو نیکمرغو فاتحانو پر هغه واکمني کوله او آن پر ده یې هم حکم چلاوه، ددې ټولو لیدل او احساسول د پېیر لپاره خورا عذابوونکي وو، خو

جگره او سوله

بيا هم دده اصلي درد... دا و چې څنگه خپل ارمان ته ورسېږي او خپل تکل تر سره کړي. د هغه تومانه، توره او کليوالي کالي چمتو و او ناپليون هم سبا ته مسکو ته رارسېده. پېير اوس هم د دغه جاني وژل گټور او ښه کار گانه، خو داسې يې انگېرله چې دغه کار به اوس نه کوي، ولې؟ هغه نه پوهېده، خو دا يې احساسوله چې گواکې خپل تکل نه ترسره کوي. هغه د خپلې دغې ناتوانۍ په وړاندې جنگېده، خو په تته ښه ورته برېښېده چې د نفس په وړاندې به په دغې جگره کې بريالی نه شي.

د وژنې، غچ او سربښندنې په اړه د هغه پخواني غم لړلي او خواشيني خيالونه د لومړي سړي په ليدو لکه د باد وړيو ايرو او دوږو په شان تري تم شوي وو.

فرانسوي تورن چې گوډ گوډ کېده او کومه سندرې يې تر شونډو لاندې ويله کوټې ته راننوت. هغه فرانسوي چې د مخه يې خبرو خوند ورکاوه، اوس ورته کرکجن و برېښېد. د هغه سندرې، د هغه گوډ گوډ تگ، د هغه د بريټو تاوول، ټول او ټول پېير ته سپکاوی برېښېده. پېير ځانته وويل:

زه اوس ترې ځم، نور به له هغه سره يوه خبره هم ونه کړم.

هغه په همدې خيالونو کې ډوب و او همالته چې ناست و، ناست و.

د ناتوانۍ کوم عجيب احساس په خپل ځای کې کلک کينولې و.

هغه غوښتل چې پاڅي او لاړ شي، خو نه يې شو کولای.

تورن د پېير برخلاف خورا خوشاله برېښېده او دوه ځله په کوټه کې

ښکته پورته وگرځېد. سترگې يې ځلېدلې، بريټونه يې نرم نرم ښورول.

داسې برېښېده چې گواکې دی خپله له ځان سره پر کوم څه خاندې.

ناڅاپه يې وويل:

جگړه او سوله

- دا د ورتمبرگسکيانو ډگروال يادوم! سره له هغه چې الماني دی،
بيا هم بد سپری نه دی! هوکې، هغه الماني دی.
راغی او پېپر ته مخامخ کېناست.
- رښتيا داسې ښکاره شوه چې تاسو په الماني هم پوهېږئ؟
پېپر پرته له هغه چې څه ووايي، هغه ته کتل.
- د پتيدو ځای ته په الماني څه وایي؟
پېپر د هغه پوښتنه تکرار کړه: د پتيدو ځای؟ د پتيدو ځای ته په
الماني یونترکونفت وایي.
تورن په نه ډاډمن آواز او تلوار وويل:
- څنگه؟ یو وار بیا یې ووايه!
پېپر تکرار کړه: یونترکونفت.
تورن وويل: یونترکونفت او څو شپې یې په موسکا موسکا پېپر
ته کتل، خو په پای کې یې وويل:
- دا المانيان هم عجیب ځناور دي، رښتيا نه وایم ښاغلیه پېیره؟
هغه وويل:
- اوس به یو بل بوتل مسکوي بوردو شراب راوړي، څنگه؟ مورل به
مو به یو بل بوتل راته تاوده کړي او چغه یې کړل:
- مورل!
مورل یو بل بوتل شراب او یوه شمعه راوړل. تورن د شمعې تر رڼا
لاندي، پېپر ته کتل او داسې برېښېده چې له هغه سره دده د مرکچي غم
لړلې څپرې او خواشینۍ دی حیرانه وي، د رامبال په څېره کې هم د
رښتیني خواخوږۍ او غم نښې راڅرگندې شولې، پېپر ته ورنږدې
شو، سړي ورټیټ کړ، د هغه مړوند یې راوښو او پوښتنې یې ترې
پیل کړې:

جگړه او سوله

- دا څه شی دي، خواهشيني يو؟ کېدای شي، ما خپه کړی يې؟ نه، نه، رښتيا ووايه، کېدای شي له ما نه څه تېروتنه شوی وي؟ يا کېدای شي د جگړې له غمه وي؟

پېير که څه هم هغه ته ځواب ونه وایه، خو په مينه يې د فرانسوي سترگو ته کتل، دده لپاره د فرانسوي د څېړنې دغه حالت ښه پوهېدو وړو.

تورن وويل:

- که رښتيا درته ووايم، زه ستا د منت پوروی يم، زه ستا سره دوستی احساس کوم. دا راته ووايه چې آیا تاسوته زه کوم خدمت کولای شم؟ زه ستاسو په چوپړ کې يم. د مرگ او ژوند، هره خبره چې وي. لاس يې پر زړه کېښود او زیاته يې کړه:

-زه دا خبره د زړه له کومې کوم.

پېير وويل:

-مننه کوم!

تورن، پېير ته هماغه شان کتل، لکه هغه وخت چې هغه د پتيدو د کلمې په معنا په الماني پوه شوی، د هغه خبره ناڅاپه وغورځيدله.

فرانسوي دوه پيالې له شرابو ډکې کړې او په خوښۍ يې چغې کړې:

-چې داسې ده، نوزه يې د خپلې دوستۍ په وياړ څکم.

پېير جام پورته کړ او پر سر يې واړاوه. رامبال هم خپله پياله تشه

کړه، بيا يې د پېير لاس کېښکوده، په خواهشيني او په نشه يې ډول يې

پر مېز څنگل ووهله او وې ويل:

-هو کې گرانه! ژوند هم څه لوبې لري. چا کولای شو دا تصور وکړي

چې زه به سرتېری شم او د ناپليون په چوپړ کې پوځي و اوسم؟.. وينئ؟

د هغه په چوپړ کې مسکو ته راغلی يم. هغه په خواهشيني خو زغرده ژبه

جگره او سوله

د هغه چا په شان چې غواړي لويه كيسه ووايي، خپلو خبرو ته دوام وركي:

-زه بايد تاسو ته ووايم چې زموږ كورنۍ د فرانسې يو خورا مخوره لرغونې كورنۍ ده.

هغه د زړه له كومې او فرانسوي سادگۍ د خپلو نيكونو، د خپل ماشومتوب، د زلميتوب، روغتيا، خپلو خپلوانو، شتمنيو او كورنيو اړيكو په هكله كيسې ورته وويلې. هغه زياته كړه چې په دې ټولو خبرو كې كې يې د خداى بښلې مور ونډه تر ټولو زياته اغېزمنه وه. هغه زياته كړه:

-خو دا ټولې خبرې، يوازې ژوند ته د ننوتلو درشل دى، خو د ژوند جوهر بل شى دى، هغه مينه ده! مينه، داسې نه ده، بناغليه پييره!

هغه خپل آواز لاسې لوړ كړ او وې ويل:

-يو بل جام!

پييره هغه جام پر سر واړاوه او ځانته يې بل جام ډك كړ.

-آه، څه ووايم، بښخې، دا بښخې!

فرانسوي لكه چې په كوچو كې يې سترگې غوړې او ځلېدلې وي، پييره ته په كتو كتو كې د مينې او د خپلې مينې داستانونه پيل كړې. دا كيسې ډېرې او په آسانۍ د باور وړ وې. د هغه بښكلې خبرې، ځانستايينې د بښخو په اړه د هغه د خبرو ولولو او تلو سو په پام سره داسې په آسانۍ د باور وړ وې. كه څه هم د رامبال د مينې ټولې كيسې داسې وې چې فرانسويان په هغه كې د مينې بښكلا او شعرويني. تورن خپلې كيسې داسې د زړه له كومې او گروهمنه بڼه ويلې چې گواكې يوازې دى، دى چې د مينې داسې له خونډه ډك خوند يې څكللى دى. هغه بښخې داسې ستايلې او انځورولې، چې پييره په خورا ځير هغه ته

جگره او سوله

غورډ نيولی و.

داسې ښکاریده هغه مینه چې دغه فرانسوي يې لېواله و، نه هغه ټیټه او مهربانۍ نه لرې. هغه، مینه چې هغه، هو هغه چې یو وخت پېیر له خپلې ښځې سره لرله او نه هغه لورې شاعرانه مینه ده چې ده په زړه کې له ناتاشې سره کوله (رامبال دغو دواړو مینو ته په یوه او هغه هم سپکه سترگه کتل، یوه یې د گاډیوانانو او بله یې د سادگانو مینه گڼله) هغه مینه چې فرانسوي هغه غوره گڼله، زیاتره له ښځو سره غیر طبیعي اړیکې او دوکې وې چې خورا ښه احساسات یې رامنځ ته کول. د هغه دمینه په داستانونو کې یو هم له زړه رابښکونکې ۳۵ کلنې مارکیز او هم مهاله د هغې له ۱۷ کلنې زړه رابښکونکې لور سره دده مینه وه. له ده سره د مور او لور دمینه سیالي په دې پای ته ورسېده چې مور ځان څار کړ، په خپلې مینه یې سترگې پټې کړې او خپله لور یې خپل لوند ته ورکړه. لور یې ددې له لوند سره واده وکړ. که څه هم دغه داستان خورا پخوا تېر شوی و، خو تورن هغه په خورا خوند وایه او په ویلو یې لا تر اوسه هم احساساتي کېده..

وروستی داستان یې په پولنډ کې تېر شوی و. دا کیسه لا تازه وه او ده ته ښه په یاد وه. هغه، دغه کیسه په چټکې خوځېدا او اورنۍ منځ کوله. کیسه داسې وه چې هغه د یوه پولنډي ژوند ژغورلی و. (په ټولیزه توگه ددغه فرانسوي تورن په کیسو کې د یو چا ژوند ژغورل کېده) دغه پولنډي چې دغه تورن دهغه ژوند ژغورلی و، کله چې د فرانسې په پوځ کې خدمت پیل کړی و، خپله زړه وروونکې ښځه یې ده ته سپارلې وه. تورن ځکه ځان نیکمرغه گانه چې دغې زړه وروونکې او ښکلې ښځې غوښتل چې له ده سره وتښتي.. خو دا چې دی د لوی زړه او پت خاوند وه، ده، دغه ښځه بیرته خپل پولنډي مېړه ته ورسپارلې وه. تورن

جگړه او سوله

پولنډي ته ويلې و:

- ما يو وار ستا ځان ژغورلی او دا وار دې عزت ژغورم. کله چې تورن دغه خبرې کولې، خپلې سترگې يې مېنلې او سر يې بښور او ه گواکې هغه غوښتل هغه ناتواني له ځانه لرې کړي، چې ددغو خبرو د ويلو په وخت کې پرده راخوريده.

پېر د تورن د کيسې تر اوريدو وروسته، لکه هغه شان، په تېره بيا چې ما بنام ناوخته چې د شراب تر څکلو وروسته کېږي، د تورن خبرو ته ښه غوږ او په هر څه ښه پوهېده، خو له دې سره هم مهاله ده ته ناخپه ولې خپل ځېنې يادونه هم ورياد شول. کله چې هغه د مينې دغه کيسې اورېدې، ده ته ناتاشا او له هغې سره خپله مينه وريادده او په خيال کې يې دغه مينه د رامبال له هغه سره پرتله کړه. له مينې سره د سيالۍ دندې ته په پام، ده ته د سوخاروف برج ته نېرېدې له ناتاشې سره خپل وروستی ديدن او د هغه ټول يادونه ورياد شول. دغه ديدن هغه وخت پرده کوم اغېز نه و کړی، هغه هېڅکله هغه آن يو وار هم راياد کړی نه و، خو اوس هغه ته داسې برېښېده چې هغه ديدن خورا اغېزمن او شاعرانه و.

پېر ته داسې برېښېده چې د ناتاشا خبرې چې ده ته يې ويلې و، اوس يې اوري:

- پيوتر کيريلېوويچ! دلته راشئ، ما تاسو وپېژندئ، هغه د خپلو سترگو په وړاندې، د هغې سترگې د هغې موسکا، سفرې خولۍ او له هغې نه د هغې د وينستو راوتلي کوچۍ ليدل ...

او په دې ټولو کې هغه ته څه زړه رابښکونکي او مينه ناک څه راڅرگنديدل. فرانسوي تورن چې کله د پولنډي زړه وړونکې ښځې داستان پای ته ورساوه، له پېر نه يې وپوښتل چې هغه هم کله د خپلې

جگړه او سوله

معشوقې د مېرپه په وړاندې درخې او سربښندنې دغه شان احساس احساس کړی دی او کنه؟

دغې پوښتنې پېر یوې آزموینې ته رابللی و، هغه سر پورته کړ او داسې بې احساس کړه، هغه څه ووايي چې دده خیالونه او زړه یې خپل کړي وو، نو هماغه و چې هغه په خبرو پیل وکړ او وې ویل چې له ښځې سره مینې کول دده لپاره بله معنا لري. هغه وویل چې هغه ته په ټول ژوند کې یوه ښځه گرانه وه او گرانه به وي او دښځه به هېڅکله دده نه شي.

تورن وویل: دا څه وایي؟ عجیبه ده!

وروسته پېر وویل چې هغه ته دا ښځه له تنکې زلمیتوبه گرانه وه، خو ده ځکه نه شو کولای د هغې په اړه فکر وکړي چې هغه خورا ځوانه او دی هم حرمونی، بې نومه زوی و. او بیا وروسته چې دی د نوم او شتمنۍ خاوند شو، بیا یې هم د هغې په اړه فکر نه شو کولای دا ځکه چې هغه ډېره ورته گرانه وه، دا ځکه چې هغه یې په نړۍ کې تر هر څه نه لوړه گڼله، په تېره بیا هغه یې تر ځانه هم غوره او لوړه گڼله کله چې پېر خپل نقل دې ځای ته راوړسوه، هغه مخ تورن ته ورواړاوه او وې پوښتل چې دی په دې پوهېږي او کنه؟

تورن داسې و خوځېد چې گواکې آن که نه پوهېږم هم دی هیله لري چې باید پېر خپل نقل ته دوام ورکړي.

پېر وبنگېد او ترشوندو لاندې یې وویل:

-معنوي غیر شهبواني مینه، پر وړیځو گرځېدل.

اوس د شراب تراغېز لاندې و، یا یې غوښتل زړه تش کړي یا ددې تصور له امله چې دغه سړی به هېڅکله دده د مینې د داستان یو لوبغاړی هم ونه پېژني، یا دې ټولو په گډه د پېر ژبه جاري کړې وه،

جگړه او سوله

هغه په پرانسته خولې او ځیرمنو سترگو کوم ځای ته ځیر و. کتل یې او خپله ټوله کیسه یې ویله، د خپل واده راز یې راسپړه او دده له خورا نېرېدې ملگري سره د ناتاشا مینه دده له دوست سره د ناتاشا خیانت او له هغې سره د خپلې خوا خوږې او مینې په اړه یې خبرې کولې.

د رامبال پوښتنو دی دې ته وهڅوه چې ټول هغه څه، خپل ټولنیز دریغ، آن خپل نوم چې ده په پیل کې پټ کړی و، هغه ته په ډاگه کړي، خو تر ټولو نه زیات فرانسوي تورن د پېر په خبرو کې دې ټکي حیران کړی و چې پېر خورا بډای او په مسکو کې د وې مانې لري هغه دا ټول پرېښي، خو هغه له مسکوه وتلی نه دی او خپل نوم او دریغ یې هم پټ کړي دي.

د شپې ناوخته هغوی دواړه په گلډه کوڅې ته ووتل، شپه رڼه او توده او د واټ په چپه خوا کې د پتروفسکا په کوڅه کې په مسکو کې د لومړني اور لگېدو لمبو آسمان رڼا کړی و. بنی خواته د نوې میاشتې فولادي لور ولاړ و او سپورمې ته مخامخ هغه روڼ ستوری چې د پېر په زړه کې یې د مینې خیالونه راوبښول، ولاړ و. گراسیم، آشپز او دوه فرانسویان، د دروازې مخې ته ولاړ وو. د هغود خندا او یو بل ته په نه پوهېدونکي ژبې د غږېدا غږ له ورايه اوریدل کېده. هغوی هم د هغه اور لمبو ته چې ښاريې رڼا کړی و، کتل. په دې لوی ښار کې دوی دغه نه چندان لرې لوی اور گوانښمن کړي نه و.

پېرله ستورو لوړ ډک آسمان، سپورمې، رانه لکۍ لرونکي ستوری او په ښار کې لگېدلي اور ته په کتلو سره په گوگل کې د خوښۍ او مینې احساس کاوه، هغه په زړه کې ویل:

-گوره! څومره ښه ده، نور نو څه غواړئ؟

خو ناڅاپه هغه ته خپل وریاد شو، سړيې وگرځېد، حال یې بل

جگره او سوله

ډول شو، داسې بل ډول چې اړوت ديوال ته ډډه ولگوي، چې ونه لوبږي.

پرتله له هغه چې له خپل نوی آشنا سره مخه ښه وکړي، پېیر په رېږدېدونکو گامونو له دروازي ووت، خپلې کوتيې ته ستون شو، په کټ کې ولويد او سمدلاسه خوب يووړ.

۳۰

له بېلا بېلو لارو نه د مسكونه تننډونكو اوسېدونكو او شاته
تلونكو پوځيانو، د سپتمبر په دويمه په دې ښار كې د لومړي لگېدلې
اور لمبو ته كتل.

د رستوف د كورنۍ ريل په هغه شپه د مسكو د شمال ختيځ په شل
ورستۍ (K ۰۶. ۱) كې د ميتيشي په سيمه كې ولاړو. د سپتمبر په
لومړۍ نېټه لږ څه په ځنډ ځكه و خو ځېدل، چې نورو كاروانانو، پوځي
ډلو لارې بندې كړې وې هېر شوي كالي او كپرې هومره زيات وو چې
هغه پسې دلېرل شوي كسانو د رارسېدو په تمه، دوى اړوتل هغه شپه
د مسكو د ځنډو په ۵ ورستۍ واټن كې تېره كړي. بل سهار ريل ډېر
ناوخته و خو ځېد او تم ځايونه دومره بې شمېره وو چې دوى متې تر
لويې ميتيشي پورې ورسېدل. په لسو بجو د رستوف د كورنۍ ښاغلي
غړي او هغه تپيان چې له دوى سره ملگري وو، د يوه نه لري كلي په
مانيو او كورونو كې مېشت شول. چوپړانو، د رستوف د كورنۍ
څاروانيانو د تپيو وړونكو گاديو گاديو انانو، وروسته له هغه چې
اربابانو او افسرانو ته يې ډوډۍ وركړه، نوره اړتيا يې نه لرله، دوى هم
ډوډۍ وخورله، آسونو ته يې واښه واچول او لاړل برنډې ته ووتل.

د رايوفسكي تپي ياور په گاونډه كوټه كې پروت و، د هغه لاس
مات شوى و، لېونى درد او خوړو هغه زگيږوى ته هڅاوه او دغو

جگره او سوله

زگير ويو د شپې په تياره کې زورونکې او ډارونکې بڼه درلوده. دغه ياور لومړی د شپه په هماغه کور کې ويده شو چې رستوفيان خای پر خای او ويده وو. گرافينې وويل چې ددغه سړي له زگيروی نه يې سترگې نه شوي پټولې او د ميتيشي يوه تر ټولو خراب کورته هغه حکه راغله چې له دغه ټپي نه لرې واوسي.

يو تن چوپړ چې ددهيليزد دروازې د زينو تر څنگ د گاډۍ تر شا ولاړ و، د يو بل لگېدلي اور رڼا يې وليدله. هغه بل اور له پخوا نه ليدل کېده او ټول په دې پوهېدل چې په کمکۍ ميتيشه کې اور لگېدلی دی. اور هلته مامونفسکي قزاقانو لگولی وو.

د افسر چوپړ وويل:

-ورونو! دا هم يو بل اور!

ټولو د اور شغلو ته وکتل.

-هو کې، وينئ! کمکۍ ميتيشه ته مامونفسکي قزاقو اور ورته کې دی.

-نه، نه دا ميتيشه نه ده، لرې ده.

-وگورئ! په مسکو کې دی.

دوه ته چوپړان له زينو نه را کوز، له گاډۍ نه تاو او دگاډۍ پر زينو

کېناستل..

يو تن وويل:

-گوره! عجب سوخي! نه بناغلو! دا بايد مسکو وي؟ داد

سوشوفسکيا پلو ته دی. او ياپه روگوژسکيا کې دی؟

چا دغو پوښتنو ته حواب ور نه کې، دغه خلک تردې پورې

خاموشه پاتې شول او هغه نوي اور ته يې کتل چې شغلې يې دم په دم

زياتېدلې.

جگړه او سوله

بوډا د انیلو تیرینتیچ چې د گراف ځانگړی چوپړ و او ټولو هغه په همدې نامه یاد او، د غې ډلې ته رانېرېدې شو او میسکا ته یې ورغړ کړ: - تا ونه لیدل، احمقه! گراف پوښتنه کوي، څه لار شه کالي ټول کړه. میسکا وویل: هو! زه یوازې او بو پسي ووتم.

یو تن له چوپړانو نه وویل:

- د انیلو تیرینتیچ تاسو څه فکر کوئ؟ دا اور په مسکو کې دی؟
د انیلو تیرینتیچ هېڅ ونه ویل او تر ډېرو پورې همداسې چپ پاتې شو.

د اور شغلي شېبه په شېبه خوریدې او لوړېدې.

یو غږ بیا واوریدل شو: خدای دې رحم وکړي، هر څه وچ او باد هم لگېږي.

- گورئ! څه حال دی او خدایه! اور له ورايه بنکاري، لویه خدایه پر موند گنهکارانو رحم وکړه!

- مې به یې کړي، فکر مه کوئ!

د انیلو تیرینتیچ چې تر هغه پورې خاموشه پاتې و، آواز پورته کړ او وې ویل:

- څوک به یې مې کړي؟ د هغه غږ آرام او کرار و:

- مسکو دی، وروڼو! زموږ سپین مخې ادکه! د هغه غږ پرې پرې شو او د بوډا په شان ژړا زگیروي یې پیل کړ. داسې برېښېده چې دوی ټول دې ته سترگه په لاره وو، د هغه څه په معنا پوه شي چې دغه لري لگېدلی اور ددوی لپاره لاره. د گراف د بوډا چوپړ د زړه له کومې زاری او د دعا آوازونه، د هغه د ژړا او نارو سورو سره مل شوې.

۳۱

چوپړ چې راستون شو، گراف ته يې وويل چې مسكو اور اخېستى دى. گراف خپل كميس واغوست او د باندې ووت چې خپله يې وگوري. له هغه سره مل سونيا چې لا جامې يې نه وې بدلې كړې او مېرمن شوس هم د باندې ووتل. ناتاشا او گرافينې په كوټه كې يوازې پاتې شول. (پيتيا نور نو له كورنۍ سره نه و، هغه له خپل غوندې سره وړاندې، تر تريوخي ته تللى و).

گرافينې چې د مسكو د سوځېدو خبر واوريد، وې ژړل. ناتاشا چې رنگ يې الوتى او سترگې يې لويدلې وې، تر شمائل لاندې پر څوكۍ (هماغه ځاى كې چې د رانوتلو په وخت كې ناسته وه) پاتې وه. هغې د پلار خبرې ته هېڅ ډول پاملرنه ونه كړه او د چوپړ زاريو او ژړاوو ته چې درې كورونو نه لرې اوريدل كېدې، غوږ نيولى و.

سونيا چې ويرې او يخنۍ پسې اخېستې وه، له انگړنه بېرته راستنه شوه، وې ويل:

-واى واى چې څومره وحشتناکه ده! فکر كوم ټول مسكو سوځي، هغې زياته كړه:

-ناتاشا راشه وگوره! اوس له دې كړكۍ نه هم بنكاري، خود ناتاشې سترگې داسې وې چې گواکې نه پوهېږي هغې ته څه ووايي او بيا يې د بخارې پلو، كوم ځاى ته كتل. ناتاشا له هماغه سهار راهيسې

جگړه او سوله

چې معلومه نه وه ولې سونیا د گرافینې د مخالفت سره سره دا وړ گڼلې وه چې د سرداراندرې د ټیپي کېدو او دا چې هغه له دوی سره، په همدې کاروان کې دی، ورته ووايه، هکه پکه وه او نور هر څه ترې هېر شوي وو. داسې ډېره کمه برېښېده چې گرافینه دې په سونیا داسې سخته په قاره شي. سونیا ژړلې و، بښنه یې غوښتې وه او اوس د خپلې گناه او تېروتنې د جبران لپاره د ناتاشا، شاوخوا ته گرځېده او د هغې څارنه یې کوله، هغې ناتاشا ته وویل:

-ناتاشا وگوره! څه وحشتناکه سوځي!

ناتاشې ځواب ورکړ:

-څه شی سوځي؟ اخ، هوکې، مسکو.

ددې لپاره چې نه په خپل ځواب سونیا خفه کړي او یا هم له هغې نه لرې شي، سړيې د کړکۍ خواته ورواړاوه، هغې خواته یې داسې وکتل چې گواکې هېڅ شی لیدای نه شي او بېرته په خپل پخوانی حالت کېناسته.

-بڼه تا ونه لیدل؟

هغې په زاری ورمه او آرامه بڼه وویل:

-نه، رښتیا وایم، ومې لیدل.

گرافینه او سونیا دواړه پوهېدل چې مسکو، د مسکو سوځېدل او نور بل هر څه چې وای، البته د هغو لپاره ارزښت نه لاره.

گراف بیا شاپلو لار او هلته وغځېد. گرافینه ناتاشې ته ورنږدې شوه، د لاس په شا یې هغه پر سر ونازوله هوکې! ده به هروخت چې لور به یې ناروغه وه، نازوله بیا یې خپلې شونډې په کراره د هغې پر تندي ځکه ورکېښودې چې وگوري هغه تبه لري او کنه؟ او بیا یې مچ کړه.

هغې وویل:

جگړه او سوله

-ستا ساړه شوي دي، ته ټوله رېږدې، بڼه به دا وي چې ويده شوې
واي.

ناتاشې وويل: ويده شم؟ بڼه ده، زه به ويده شم، زه به اوس ويده شم.
له هغې شېبې چې نن سهار يې ناتاشې ته وويل، چې سرداراندرې
سخت ټپي او په همدې کاروان کې له دوی سره روان دی، لومړی يې دا
پوښتنې گروېزني کولې چې چېرې، څنگه، آیا ټپ يې گواښمن دی؟ آیا
کولای شي هغه وويني؟ خو کله چې يې هغې ته سره وويل چې د ټپي د
ټپ د سختۍ له امله، هغه څوک ليدلای نه شي، خو بڼه خبره داده چې
ژوند ته يې گواښ نه شته، هغې په دې خبره باور ونه کړ، ځکه هغه
ډاډمنه شوه وه چې هره پوښتنه چې دا يې وکړي، له دې پرته به بل کوم
ځواب واننه اوري. چې ورته ووايي، هغه بڼه دی، نور يې نه کومه
پوښتنه وکړه او نه کومه خبره. د ټولې لارې په اوږدو کې په شکمنو
غلچکو او هغو کتلو چې د گرافينې لپاره خورا آشنا و او دا د هغې له
دغه شان حالته ډېره ډاریده، د هغه شېبې د حالت په شان چې آرامه او
بې خوځېدا به د شمایل په وړاندې ناسته وه، د گاډۍ په کنج کې ناسته
وه. تل په چرت کې وه، داسې تصور کېده چې کوم تکل وکړي او يا
کېدای شو چې وخته به يې لا دا تکل کړي وي. گرافينه په دې
پوهېده، خو په دې نه پوهېده چې هغې به له ځان سره څه پريکړه کړې وي
او همدې خبرې نه دا ډاریده او زوروله يې.

گرافينې هغې ته ويل:

-ناتاشا! جامې دې بدلې کړه د زړه سره! راشه زما پرکت ويده شه
! يوازې د گرافينې لپاره کت جوړ شوی و، مېرمن شوس او دواړه
نجونې پر ځمکه د وچو وښو پر سر ويدي کېدې.
ناتاشې په خواشينۍ سره وويل: نه مورې! زه غواړم همدلته په

جگړه او سوله

ډاگ ویده شم. د کړکۍ خواته ورغله، او هغه یې را خلاصه کړه، د خلاصې کړکۍ نه د چوپړ د زگیروي غږ له ورايه اوریدل کېده. ناتاشې سر له کړکۍ نه ووېست، هوا خړه پرې وه، گرافینې لیدل چې د لور نرۍ غاړه یې څنگه له سلگیو او ژړا نه رېږدي او د کړکۍ په چوکاټ لگېږي. ناتاشا په دې پوهېده چې دا زگیروي د سرداراندرې نه دی. هغه په دې پوهېده چې سرداراندرې د دوی د کور په خوا کورکې چې د یوه دالان له لارې د دوی کور سره نښتی پروت دی.

خو دغو وحشتناکو نه آرامه کېدونکو زگیرويو، د هغې ژړا او سلگی لاپسې زیاتولې. گرافینه به له سونیا سره سترگو په سترگو شوه.

گرافینې د ناتاشې اوږو ته لاس وروړ او وې ویل:

-ویده شه گراني! زما د زړه سره ویده شه! تا ته وایم نو ویده شه!
ناتاشې په تلوار جامې بدلولې، د خپلې لمنې تنۍ یې په چټکۍ خلاصولې، کمیس یې له غاړې وارتیږه او د خوب کالي یې واغوستل. پښې یې راټولې کړې او په ډاگ هغې ته په جوړ شوي بستر کېناسته. هغې له اوږو نه، خپلې نه چندان اوږدې نرۍ کوڅۍ مخې ته راواړولې او هغه یې بیا و او بدلې. د هغې نریو اوږدو او معمولي گوتو په چټکۍ او مهارت کوڅۍ راټولولې او او بدلې. د ناتاشا سر په عادي بڼه کله یوې او کله بلې خواته خوځېده، خو د هغې له تلواره تېې اڅپستو، نه خوځېدونکو سترگو مخامخ چېرته کتل. کله چې د شپې سینگار پای ته ورسېد ناتاشا په آرامۍ پر هغه بستر چې پر ډاگ، پروچو وښود انگر په کنج کې دې ته جوړ شوی و، وغځېده.

سونیا وویل: ناتاشې ته په منځ کې خمله.

ناتاشا وویل: نه، نه، زه همدلته خلم. هغې په خواشینۍ زیاته کړه:

جگړه او سوله

نو خملی، او هغې مخ په بالښت پټه کړې.
گرافینې، مېرمن شوس او سونیا په چټکۍ جامې بدلې او
خملاستې، په کوټه کې یوه شمع پاتې شوه، خو د باندې د هغه اوږد
لمبو نه چې کمکۍ میتیشې کې د دوو وروستو په واټن لگېدلې و، هوا
رڼا کړې وه، د واټن آپلو میکیدې نه چې مامونفسکي قزاقانو وړانه
کړې وه، د نشیانو شرو شور د خلکو شور ماشور او د چوپړ د زگیروي
غبرونه راتلل.

ناتاشا تر ډېرو پورې هغو غبرونو ته چې له انگر نه د باندې او دننه
راتلل غوږ و. له ځایه نه ښوریده، هغې لومړی د خپلې مور د دعا او
زاریو او د هغې لاندې د کټ د شرفېدو شرو شور واورید. بیا یې د
مېرمن شوس د خړپهاري غږ چې له اور سره آشنا وه او وروسته تر هغه د
سونیا د نرمې ساه وېستلو آوازونه واوریدل. گرافینې پر ناتاشې غږ
وکړ، خو هغې یې ځواب ورنه کړ.

سونیا په آرامۍ ځواب ورکړ: مورې داسې ښکاري چې ویده ده.
گرافینه څو شېبې خاموشه وه، بیا یې غږ وکړ، خو دا واری یې هېڅ چا
ځواب ورنه کړ.

لا څو شېبې تېرې نه وې چې د مور د ساه اېستلو پرله پسې منظم
غبرونه واوریدل شول، که څه هم د ناتاشې وړې پښې د برستنې لاندې
راوتلې او پر ساړه ډاگ پرتې او یخې شوې وې، خو دا هېڅ نه ښوریده.
د دیوال له سوري نه د چرچورۍ او ازپورته شو، داسې برېښېده چې
گواکې پر نورو یې د خپل بري سندرې پیل کړې. چېرته لرې کوم چرگ
اذان وکړ او دلته نېرېدې بل هغه د هغه ځواب ورکړ. په میخانه کې د
نشیانو شرو شور آرام شو، خو د چوپړ د زگیروي غږ هماغه شان انگازه
کوله. ناتاشا په بستره کې کېناسته.

جگړه او سوله

په بنګهاري يې وپوښتل:

-سونيا ته ويده يې؟ مورې؟ هېڅ چا ځواب ورنه کړ. ناتاشا په کرار او خورا احتياط پاڅېدله، پر ځان يې صليب وکېښ، لوڅې نازکې او برېښې پښې يې پر ساړه او ناولي ډاگ کېښودې. په ډاگ د فرش شويو تختو شغهارۍ پورته شو. څوگامه يې د پيشو په شان يې منډې کړې او د دروازې سره کړۍ راوښووه. هغې ته داسې برېښېده چې يو کوم دروند او سندريز او يورنگه شى پر ټولو ديوالونو لگېږي. دا ددې رپيدونکى زړه و چې له مينې او وحشت نه درزېده.

دروازه يې خلاصه کړه، له هغې واوښته او پر ساړه او لامده دهليز يې قدم ورکېښود. سړو هغه راتازه کړه. برېښه پښه يې په ويده سړي کې وښته، له هغه واوښته د هغې کوټې دروازه يې پرانسته چې سرداراندرې هلته پروت و. په کوټه کې تپه تياره وه. د کوټې په کنج کې يو کټ ولاړ و چې کوم شى پرې پروت و او د هغه څنگ ته پر ولاړې اورېدې څوکۍ يولويه شمع لگېده. شمع د ډېرو سوځېدو او ويليدو له امله لکه مرخړۍ داسې برېښېده.

ناتاشا چې له هماغه سهاره د سرداراندرې د ټيپي کېدو او د دوى په کاروان کې د هغه د تگ خبر اوريدلى و، غوښتل يې هغه وويني. هغه په دې نه پوهېده چې دغه ديدن ته څه اړتيا ده، خو په دې پوهېده چې هغه به ډېر زورونکى وي. په تېره بيا چې هغه په دې باوره چې دغه ديدن خورا ضروري دى.

هغه ټوله ورځ دې ته سترگې په لاره وه، چې د شپې به هغه وويني، خو اوس چې دغه شپه رارسېدلې وه، دې له هغه څه نه وحشت درلوده چې دې ته ترمخې وه. هغې ويل:

-هغه به اوس څنگه بدرنگه شوى وي؟ له هغه نه به څه پاتې وي؟ آيا

جگړه او سوله

د هغه زگیروي، به د هغه چوپړ نه آرامه کېدونکو زگیرو یو ته ورته وي؟ هوکې، هو هغه همدا سې و. هوکې، د هغه په خیالونو کې اوس سرداراندرې، د دغو وحشتناکو زگیرو یو حالت ته ورته و. کله چې هغې په کنج کې یو تن بدن ولید او د خادر لاندې یې لوړ شویو ځنگنو باندې د اورپو گمان وکړ. ویرونکې خپره یې تر خیاله ورغله، له ډاره ودریده، خود هغه نه ایلیدونکې تکل هغه تگ ته هڅوله، هغه په احتیاط یو قدم وړاندې اخیست او بیابل او چې کتل یې یوې خاموشې کوټې ته چې د خوځېدا ځای په کې نه و، ورسېده. په دې کوټه کې یو بل څوک د شمایل په وړاندې پر اوږدې څوکی ویده و. (دا تیموخین و) په ډاگ یو دوه تنه نور هم پراته وو. (دا ډاکتر او د هغه چوپړ و).

چوپړ سر راجگ کړ او وبنگېد. تیموخین ته چې د پنبې له ټپ او د هغې له سخت درده خوب نه و ورغلی، په دې شپه کې د دوی په کوټه کې د سپین جامې نجلی گړځېدا چې د خوب کمیس او جامې یې اغوستې وې، حیران کړي و. د ډاکتر چوپړ په ډار او خوبولي آواز وویل:

- څه غواړئ، څه لپاره دلته راغلي یاست؟ خود د دوی دغو پوښتنو ناتاشې دې ته اړ کړه چې ژر تر ژره په کنج کې ناست اېښودل شوی کټ ته پراته شي ته ورنېږدې شي، که څه هم پر کټ پراته اندام ډارونکی و او انساني بدن ته یې ورته والی نه درلود، هغې په دې ټینگار کاوه چې هغه وگوري ناتاشا له چوپړ نه تېره شوه، د شمعی څاڅکې چې د شمعی شاوخوا کنډیک کنډیک روان و، بنکته وڅښېدل او هغې د هغې تر نیایې لاندې سرداراندرې چې لاسونه یې پر پرستني پراته و، هغه شان ولید چې تل یې لیدلی و.

جگړه او سوله

هغه هماغه شان و لکه تل چې و ، خو د هغې تبې اخیستی تک سور
مخ او ځلېدونکې سترگې ، چې بې له کومې لېوالتیا دې ته ځیر وې. په
تېره بیا د هغه نازکه ، ماشوم وزمه غاړه چې د کمیس له پرانستې او
اوبستې غاړې د باندې راوتلې وې. هغه ته داسې ماشوم وزمه بڼه
ورکړې وه چې ناتاشا په ژوند کې هېڅکله سرداراندرې هغه شان نه و
لیدلی. ناتاشا په چټکو ټینگو گامونو او د ځوانۍ په خوځېدا د هغه
خواته ورغله او تر مخې یې گونډه شوه.

هغه و موسېد او هغې ته یې لاس وراوړد کړ.

۳۲

له هغې ورځې چې د بارادنيو په ډاگ کې سرداراندرې په روغتيايي خانگي کې له بېسدي نه راپه حال شوی و، او ه ورځې تېرې شوې وې. هغه په دې ټوله موده کې تل بېسده و. هغه ډاکتر چې له دوی سره په سفر کې ملگرتيا کوله، ويل يې چې سختې تېې او د کولمو پر سوب بايد هغه تر مرگه رسولي وای، خو په اوومه ورځ هغه په لېوالتيا يوه ټوټه ډوډۍ له چايو سره وخوره او د ډاکتر دې ته پام شو چې د هغه تبه ماته شوې ده. د سهار پيلو و چې سرداراندرې په سد شو. له مسکو نه تر وتلو وروسته، لومړۍ شپه هوا په پوره اندازه توده وه او سرداراندرې يې په خپله هماغه کراچۍ کې پرېښود، خو د ميتيشي په سيمه کې ټپي خپله وغوښتل چې له کراچۍ نه يې يوسي او چای ورته راوړي. له کراچۍ نه د هغه لېږدول هغه ته دومره سخت او دردمند و چې چغې يې وختې او بېرته بېسده شو. هغه وخت چې يې هغه په گرځنده کټ کې ځملاوه، تر ډېرو پورې يې سترگې ټپيې او ناخوځنده پاتې شوې. کله چې يې سترگې پرانستې، په بنگهاري يې وويل:

- او چای څه شو؟

د ژوند وړ خبرو ته د هغه هراړخيز پام ډاکتر هک پک کړی و. ډاکتر د هغه نبض ونيو په تعجب او ناخوښۍ يې وليدل چې د نبض ټکان يې ښه دی. د هغه ناخوښي له دې کبله وه چې دی د خپلې تجربې له

جگړه او سوله

مخې ډاډه و چې سرداراندرې به ژوندی پاتې نه شي او که اوس ونه مري، لږ وروسته به ومري، خود هغه دمرگ عذاب او زوریدنه به بیا زیاته وي. د وړې خو سرې پزې خاوند جگړن تیموخین چې د بارادنیو په جگړې کې یې پښه لگېدلې وه او په مسکو کې له دوی سره یوځای او هم په دې کاروان کې له ده سره روان و. یو تن ډاکتر، د سردار چوپړ، د هغه گاپو یوان او یاوران هم له دوی سره مل وو.

سرداراندرې ته یې چای ورکړ. هغه په تلوسې چای څکه، او تبجنې سترگې یې داسې دروازې ته نیولې وې، چې گواکې هڅه کوي کوم شی ولټوي او یا غواړي څه شی وریاد کړي، هغه وپوښتل:

-نور مې بس دی، تیموخین دلته دی؟

تیموخین د اوږدې څوکۍ له سره د هغه خواته وروخوځېد.

-زه دلته یم جلالتمابه !

-تپونه دې څنگه دي؟

-زما تپ؟ دی نو، ښه دی او ستا؟

سرداراندرې بیا په خیال کې ډوب شو، داسې ډوب چې گواکې کوم

څه وریادوی، هغه وویل:

-کوم یو کتاب به پیدا نه شي؟

-کوم کتاب؟

-انجیل، زه انجیل نه لرم.

ډاکتر ژبه وکړه چې انجیل ورته پیدا کړي او بیا یې له سرداراندرې نه پوښتنې گرویرنې پیل کړې. سرداراندرې په ناخوښۍ خود ډاکتر ته ټولو پوښتنو ته عاقلانه ځوابونه ورکول. بیا یې وویل چې د هغه شاته بالښت کېږدئ، ځکه هغه ناآرامه او تپ یې خورا خوړېدیده. ډاکتر او د هغه یاور له هغه نه، هغه کوټ چې پرده پروت و، جگ کړ، د هغه

جگړه او سوله

ډډو زونه يې چې د تپ له خوسا کېدو نه پورته کېدې، سپرېمې برنډې کړې او دهغه وحشتناک تپ ته يې وکتل. ډاکټر کوم شي خورا ناراضه کړ، د تپ، تپې يې بدله کړه، ناروغ يې په اړخ واړاوه، خو سرداراندرې ددغو اړولو راوړلو زغم نه درلود، بيا يې له درده زگيروي او زارې پورته او بېسده شو. هغه په بېسدي کې اپلټې غږولې. هغه پرله پسې ويل چې څومره ژر کېږي، هغه کتاب ورته راوړي او دده تر سر لاندې يې ورته کېږدي.

هغه ويل: تاسو ته د کتاب راوړل گران دي؟

هغه په داسې آواز چې خورا د زړه سوي و، ويل:

-زه دغه کتاب نه لرم، مهرباني وکړئ، هغه راته پيدا کړئ او شېبه مې هغه تر سر لاندې راته کېږدئ.

ډاکټر له کوټې ووت چې لاس پرېمنځي. هغه، هغه چوپړ ته چې اوبه يې پر لاس وراچولې، وويل:

-آخ، تاسو په رښتيا وجدان نه لرئ، يوه شېبه مې پام بلې خواته شو او تاسو مخامخ د تپ په خوا ځملولی و، ته خو گوره! دا داسې درد او خوږ دي چې نه پوهېږم څنگه يې زغمي.

چوپړ وويل: مسيح دې رحم پرې وکړي، موږ تصور وکړ چې هغه بالښت يې چې غوښت ترې لاندې مو کړ.

د لومړي ځل و چې سرداراندرې پوه شوی و چې چېرې دی او څه ورپېښ شوي دي. هغه ته ورياد شول چې تپي شوی دی او هماغه شېبه چې دوی په ميتيشي کې ودریدل، هيله يې کړې وه چې کوټې ته يې بوزي. هلته له درده بيا څه بېسده شوی و، خو په کوټه کې بېرته په سد شو. کله چې يې چای څکه، ټول هغه څه يې ورياد کړل چې پرې تېر شوي وو، تر ټولو نه هغه څه بڼه ورياد شول چې د روغتيايي مرستو په مرکز

جگړه او سوله

کې و او هغه دا چې هغه ته، دهغه سرې د عذاب په لیدو چې دده نه خوښېده، داسې خیال ذهن ته ورغی چې ده ته یې د نیکمرغي زيری درلود. دغه خیالونه که څه هم ناڅرگند او جړ و، خو هغه بیا پرده راخواره شوي وو. هغه ته وریاد شول چې هغه نوی روحاني نیکمرغي لري او دا هغه نیکمرغي ده چې له انجیل سره یې څه ګډه ځانګړتیا لرله. له همدې امله هغه وغوښتل چې انجیل ورته راوړي، خو د هغه حالت خورا ژوبل و. کله چې یې هغه په اړخ واراوه، د هغه د تپ درد دومره زیات و چې بیا بېسده شو. درېیم وار هغه وخت په سد شو چې تیاره خوره او په کوټه کې چوپه چوپیا وه...

هغه فکر کاوه:

-ما ته داسې نوې نیکمرغي را په برخه شوې چې له انسان نه، نه جلا کېدونکې ده. دا له مادي او دنيایي شتون نه لرې نیکمرغي ده، داسې نیکمرغي چې پر انسان له مادي بهرني اغېز نه خپلواکه ده، دا د روح او مینې نیکمرغي ده، په دې نیکمرغي هر څوک پوهېدای شي، خو د هغه درک او فهم یوازې له خدای سره ده. خو دا قانون خدای څنګه انشا کړ؟ ولې مسیح؟... او ناڅاپه ددغو خیالونو لړلۍ وشلیده، ناڅاپه (پرته له هغه چې اندرې پوه شي چې هغه په رښتیني یا داپلتو او باڅار توب په دنیا کې دی) هغه یو څه واوریدل. هغه آرامه او زګیروی ډولې غږ واورید، پرله پسې او تکراریدونکې غږ: پیتي، پیتي، پیتي او بیا پیتي، پیتي، پیتي او بیا پیتي، پیتي او سرداراندرې داسې وانګېرله چې د هغه پر بشرې مخامخ د هغه د بشرې په منځنۍ برخه کې د همدې غږونو ترانګازو لاندې د نړیو ستنو او ښکلو ټوټو یوه حیرانوونکې ودانۍ جوړېږي. هغه داسې احساسوله چې باید (که څه هم ګرانه وه) خپل اندول ددې لپاره وساتي چې دغه ودانۍ راونه

جگړه او سوله

نړې پېرې، خودده د ټولو هڅو سره سره دغه ودانۍ رانږېده او بيا بېرته د هماغه انگازو د سندريز او نرم غږلاندې له سره جوړېده. سرداراندرې ځان ته ويل:

-زنگېرې، اوږد پېرې، زنگېرې، اوږد پېرې بېرته رازنگېرې او اوږد پېرې.

سره له هغه چې هغه د زړه له کومې او په ټول قوت، دغه خواره آواز ته غوږ او خپل ټول پام يې د ستنو دغې بنسکلې ودانۍ جوړيدو او رالويدو ته وراړولى و، هغه له شمعې نه چاپېره شوې سره رڼا هم ليدله. د مادرکيک خوځېدا او د مچانو د الوتو بزيدل چې کله ناکله به دده پر مخ کېناستل او ريډل. هر وار به يې چې کوم مچ پر مخ کېناست، پر هغه به يې سوځنده اغېز وکړ، خو دى دې ته حيران و چې مچان که څه هم دده پر بشري پر جوړيدونکې ودانۍ لگېدل خو هغه يې نه ږنگوله. ددې تر څنگ يو بله د پام وړ خبره هم وه او هغه د دروازې تر څنگ يوه سپينه لکه او داغ و چې د وهم د يوې مجسمې په توگه پر هغه پېټې شوې وه.

سرداراندرې له ځان سره ويل:

-دا ناشونې ده، زما کميس پر ميز پروت دى؟ نه. دا زما پښې دي، دا دروازه ده، دا ولې هر څه زنگېرې او کشېرې، هغه هم په دې انگاز چې پېټي، پېټي، پېټي. هغه له چانه، هغه هم معلومه نه وه، له چانه په درانه آواز هيله وکړه: بس دى، نور يې ودروى. او ناڅاپه د هغه فکر او احساس بيا، په لا قوت سره و خوځېدل.

هغه بيا په ژورو څرگندو خيالو کې ډوب شو:

-هوکې، مينه، خو دا هغه مينه نه وه چې، د څه شي لپاره د چالپاره يا ولې لپاره وي په زړه کې احساسوي، بلکې دا هغه مينه وه چې ما په رښتينه توگه د لومړي ځل لپاره د دښمن په ليدو په زړه کې احساسوله،

جگړه او سوله

دنياگۍ ته چې رښتيا او اپلتي سره گډې وږې وې او ځانگړي څه هلته پېښېدل، ورواوبنت په هغې دنياگۍ کې چې هر څه لوړېدل، خو هېڅ شی نه راپرزېدل، پر هغې يو څه کشيدل، شمع هماغه شان کړۍ کړې، تکه سره سوځېده، هماغه کميس د دروازي په خوله کې د انسان په څېر د زمري په پرته مجسمې پروت و، خو سره له دې هم د غولي د تختو زگيروي اووړيدل شو، سره وړمه وچلېده، او هماغه شان يوه نوې سپينه مجسمه په دروازي کې راڅرگنده شوه، او د دغې مجسمې په سر يې، د هماغې ناتاشې رنگ الوتې څېره او ځلېدونکې سترگې چې همدا اوس دده په خيالونو کې راتاويده، وليده.

سرداراندرې هڅه وکړه چې دغه څېره له خپله خياله وشړي، نو ځکه يې له ځانسره وويل:

-دا نه پرېښودونکې باخاروالی څومره گران دی؟ خو دغه بشره د هغه په وړاندې ولاړه او د يوه رښتيني واقعيت په بڼه ده ته ورنېرېدې کېده. سرداراندرې غوښتل د خپلو سپېڅلو خيالونو دنياگۍ ته ورستون شي، خو هغه نه شو کولای، هغه باخارتوب، هغه هم هغه خپلې کړې، ته ورکشاوه. آرام بنگهاری وزمي آواز خپل بنگهاري ته دوام ورکاوه، کوم شي پر هغه فشار راوړ او هغه عجيبه بشره دده په وړاندې ولاړه وه. سرداراندرې خپل ټول قوت راتول کړ چې را په حال شي، ځان ته يې ټکان ورکړ، ناڅاپه يې په غوږونو کې شرنکهاری شو، سترگې يې تتې شوې او دهغه چا په شان چې په اوبه کې ډوب شوی وي، بېسده شو. کله چې هغه په سد شو، ناتاشا نه د خيالونو، هغه ژوندی ناتاشا، چې ده د نړۍ د ټولو خلکو په منځ کې، تر ټوله زيات غوښتل په نوې پاکې خدايي مينې ورته گرانه وي، هغه مينه چې په ده نازله شوې وه، دده تر مخې په گوندو ولاړه وه. هغه پوه شو چې دا

جگړه او سوله

ژوندی او رښتینې ناتاشا ده. هغه نه یوازې حیرانه نه شو، بلکې مینه او خوښي یې پر زړه خواره شول. ناتاشا په گڼۍ او ډار اخیستي توگه، خای پر خای گوندې وهلې ولاړه وه (هغې نه شو کولای و خوځېږي) هغه ته یې کتل او هڅه یې کوله د خپلو سلگیو مخه ونیسي، رنگ یې تک سپین او بنسټی او مخ یې وچ کلک او ناخوځنده و، خو یوازې د هغې د بشري یوې لاندې برخه کې یو خای الوته.

سرداراندرې یوه آرامه بڼوونکې سا و وپستله، و موسپد، لاس یې وړاندې کړ او وې ویل:

-تاسو؟ څومره نیکمرغه یم!

ناتاشا په چټکۍ خو احتیاط نه ډکې خوځېدا، په گوندو گوندو هغه ته ورنږدې شوه په احتیاط یې د هغه لاس راو نیو، د هغه پر مخ ورتپته شوه او هغه یې ښکل کړ، داسې ښکلول چې متې شونډې هغه یې د هغه پر مخ لگېدلې.

هغې سر را پورته کړ، هغه ته یې وکتل او په کراره یې وویل: وښه! ما وښه!

سرداراندرې وویل: تاسو ما ته گران یاست.

-وښه!

سرداراندرې وپوښتل: څنگه دې وښم؟

ناتاشا په تپت، متې اوریدونکې غږ چې پرې پرې کېده، وښگېده او وې ویل:

-ما به د هغه څه له امله چې کړي مې دي..

او بیا یې پرله پسې او په کراره د هغه لاسونه ښکلول.

سرداراندرې په خپل لاس د هغې سر، ددې لپاره را پورته کړ چې د هغې سترگې وویني او وې ویل: ته ما ته له پخوا لایزیا ته گرانه یې!

جگړه او سوله

هغه د نیکمرغۍ او ښکونې په ډکو سترگو په حیا، په زوریدونکې خو د مینې په خوښۍ هغې ته کتل. د ناتاشا رنگ الوتې، ډنگرې خپرې او پرسېدلو شونډو هغه بدرانگه کړې نه وه، هغه چور و حشمتناکه برېښېده. سرداراندرې دغه خپره نه لیدله. هغه یوازې ځلېدونکې سترگې لیدلې، چې خورا ښکلې وې. په دې وخت کې له شانه یو غږ واوریدل شو.

د سردار خانگړي چوپړ چې لاد مخه له خوبه راوینن شوی و، داکتر یې راوینن کړ، تیموخین چې د پښې له درده هېڅ ویده شوی نه و، له پیل نه ټول هغه څه ولیدل چې دلته تېر شوي وو او پر څوکی یې خپل برېښه ځان چې په څادر کې مروړلی و، لاپسې مروړه.

ډاکتر چې په خپل بستر کې راکېناست، وویل: دا څه کوی؟ آغلې مېرمنې، هیله کوم مهرباني وکړئ، لاره شیئ.

په دې وخت کې د کوتې دروازه وټکېده. دا د گرافینې مینځه وه چې هغه یې د خپلې لور په لټولو پسې لېرلې وه.

ناتاشا لکه د خوب لیدونکې په څېر چې په خوب کې په لاره روانه وي، خو د خوب په نیمايي کې یې راوینسه کړې وی، له کوتې ووت، خپلې کوتې ته ورستنه شوه او په ژرا ژرا په خپل بستر کې ولویده.

له هغه ورځې وروسته د ټول سفر په اوږدو کې هرځله به چې کاروان چېرې دریده او یا به یې شپه کوله، ناتاشا د ټپي بالکونسکي، نه لرې کېده او داکتر دې ته اړ شو په دې اعتراف وکړي چې دا انتظار یې نه درلود چې دغه پېغله دې داسې په ټینگه د ټپي خواخوږي او په داسې هنر دې د هغه پالنه وکړي.

د تعجب وړه چې د گرافینې لپاره دا خیال پیدا شو، چې کېدای شي د لارې په اوږدو کې سرداراندرې مړ شي (د ډاکترانو په خبره) خو

جگړه او سوله

بيا يې هم نه شو کولای د خپلې لور د دغو کړو مخه ونيسي. که څه هم د ټيپي سرداراندرې او ناتاشې د اوسني ديدن او د هغو بيا نېردي والی، هر څوک په دې فکر کې اچول که ناروغ جوړ شي، د دوی ترمنځ به پخواني اړيکي بيا تازه شي، خو په دې اړه هېڅ چا آن ناتاشا او سرداراندرې هم هېڅ ډول خبره نه کوله. د ژوند نه آوريدونکې پوښتنې نه يوازې پر بالکونسکي بلکې پر ټولې روسيې لمن غورولې وه او نورې ټولې چارې او اټکلونه يې له پامه لرې کړي وو.

۳۳

د سپتمبر په درېیمه پېیر څه ناوخته له خوبه راوینښ شو، سر یې خوږیده، پرته له هغه چې خپل کوټ و باسي، په کې ویده و، کوټ دده بدن کېښکوده، په گوگل کې یې یو تن خیال د هغو ناڅرگندو او شرم وړ چارونه چې پرون شپه، له ده نه ترسره شوې وې، د هغه روح زوراوه. دا د شرم کار، له فرانسوي تورن رامبال سره د هغه خبرې اترې وې. ساعت د ورځې یوولس بجې ښودلې، خود باندې هوا تر یو اندازې پورې تیاره وه. پېیر پاڅېد، سترگې یې ومښلې، هغه تمانچه یې ولیدله چې لاستی یې کنده کاري شوی و او گراسیم بېرته هغه د لیک پر میز ایښې وه، هغه ته وریاده شوه، دی او هغه څه یې ټول تصور کړل چې نن یې باید سرته رسولي وای. پېیر، له ځان سره فکر وکړ:

-آیا پر ما ناوخته شوې نه ده؟ نه، امکان نه لري، چې ناوخته شوې وي، مسکو ته د هغه راتگ له دولسو بجو نه مخکې امکان نه لري. پېیر ځانته دا اجازه نه ورکوله د هغه څه په اړه فکر وکړي چې هغه ته تر مخې و، نو ځکه هغه تلوار درلوده چې خپل کار پیل کړي.

خپل کمیس یې جوړ کړ، تومانچه یې په لاس کې راواخېسته او د خوځېدو تکل یې وکړ، خود لومړی ځل لپاره یې دا په زړه کې وگرځېد چې څنگه هغه هم په لاس کې، د ښار په کوڅو کې دغه وسله وگرځوي. آن د لوی او پراخ کمیس لاندې هم په دغه اندازه د لویې تومانچې پټول گران کار و. نه یې په ملا کې پټولی شوه او نه ترترخگ لاندې، تر ټولو

جگړه او سوله

نه مهمه لا دا چې تومانچه تشه وه، پېیر ددې وخت پیدا نه کړ چې هغه ډکه کړي. هغه له ځان سره وویل:

- په هر حال، توره خوشته!

که څه هم د ناپليون د وژلو د لارو چارو د موندلو په لړ کې هغه دې پایلې ته رسېدلې و چې په ۱۸۰۹ کال کې د ناپليون د وژلو لپاره د يوه محصل د برید اصلي تېروتنه دا وه چې هغه محصل غوښتل ناپليون په توره ووژني، خو بیا هم د هغه اصلي موخه دا نه وه چې خپل تکل تر سره کړي، بلکې د هغه اصلي موخه دا وه، ځان په دې ډاډه کړي چې دی له خپل تکل نه تېرېږي او د هغه د سرته رسولو لپاره به هر څه، که څه هم خورا گران وي، تر سره کوي. هغه په تلوار په شنه غلاف کې پخه توره او تومانچه راواخېستل او د خپل واسکت لاندې یې پټه کړل. خپل اوږد کمیس یې جوړ او خولۍ یې پر سر سمه کړه. پېیر هڅه کوله چې شرو شوره داسې ووزي چې له فرانسوي تورن سره هم مخامخ نه شي. دهلیز ته لاړ او کوڅې ته ووت. هغه اور چې تېرمانام ده په بې پروايۍ هغه ته کتل، د شپې په اوږدو کې لاپسې زورور شوی و. مسکو اوس له خوځو او نه اور اخېستی و.

د سیند آپلو، د سوداگري، سرای... د پاورسکایا کوڅې او د داراگامیلو پله ته نېرېدې، د لرگيو د خرڅولو بازار ټول او ټول سوځېدل. د پېیر لاره د وړو کوڅو له لارې، پاورسکایا او له هغه ځایه ارباب ته رسېده او له هغه ځایه باید نیکولي کلیسا ته چې ده لا ډېره موده پخوا پر ناپليون د برید لپاره په خیال کې خوښه کړې وه، تللی وای. د زیاترو کورونو کړکۍ او دروازې تړلې وې. کوڅې او وړې کوڅې له خلکو تشې وې. د لوگي او سوځېدو بوی په هوا کې خپور و. کله ناکله به کوم روسي چې ډارنی او گڼی اخېستې څېرې به یې لرلې

جگړه او سوله

او يا فرانسويان چې د کوڅو په منځ کې به د کليوالو په شان روان وو، ليدل کېدل. دې او هغو په حيراني پيښ ته کتل. روسانو پيښ ته نه يوازې د هغه د لورې ونې او خورب ځان له امله کتل، نه يوازې هغوی د هغه په څېرې کې د تعجب خواشيني پاملرنې او زورېدنې د څرگنديدو له امله کتل چې هغوی نه پوهېدل، بلکې هغوی غوښتل په دې پوه شي چې هغه په روسي ټولنه کې کوم دريځ لري. فرانسويانو بيا په کتو کتو کې په تعجب ځکه هغه بدرگه کاوه چې پيښ د نورو روسانو بر خلاف چې په ډار او څار دوی ته کتل، هغوی ته هېڅ ډول پاملرنه نه کوله. د يوه کور د دروازې په خوله کې درې تنه فرانسويانو چې له روسانو سره يې خبرې کولې، پيښ ودراره او له هغه نه يې وپوښتل، په فرانسوي به نه پوهېږي؟

پيښ د نه په نښه سر وښور او وړاندې لاړ. په يوې بلې وړې کوڅې کې يوه ساتونکې چې د يو شين لرگي څنگ ته په خپله پوسته کې ولاړه، پر هغه غږ وکړ، خو پيښ چې کله د توپک په لاس ساتونکې گواښمنه تکراري چغه واوريدله، پوه شو چې دی بايد د کوڅې آپلو ته واورې. هغه په خپله شاوخوا کې نه څه ليدل او نه يې اوريدل. په ويرې او تلوار روان و او خپل راز يې په خپل گوگل کې د يوه گواښمن او پردي خيز په شان ساته. هغه، پرونی شپې ته په خيال سره له دې نه ډاريدله چې څوک په کوم ډول پرې پوه نه شي، خو دا قسمت نه و چې پيښ خپل دغه راز تر هغه ځايه پورې چې ور روان دی و، په بشپړه ورورسوي. له دې پرته آن که هغه ته په لاره کې څه ځنډونه نه وای پېښ شوي، د هغه تکل ځکه تر سره کېدای نه شو چې ناپليون لاکلور له لارې د کرملين ماني ته تللی و. اوس ناپليون په خورا بد طبيعت د

جگړه او سوله

کرميلين د مانۍ د ټولو اک په کوټه کې ناست و. او په ښار کې د اورونو د وژلو، د غلاو او تالان د مخنيوي او د خلکو د آرامولو لپاره يې هر اړخيزه او د پام وړ سپارښتنې ورکولې، خو پيپر په دغو ټولو خبرو نه پوهېده، هغه ټول د هغه کار په خيالونو کې ډوب و چې ده ته تر مخې و، هغه ډېر زور يده. دا زور يده د هغو خلکو زور يدي ته ورته وه، چې د کوم ناشوني کار د سرته رسېدلو تکل يې کړی وی. د هغه زور يده او د کار ناشونيتوب له دې امله نه و چې کار ناشونی دی، بلکې له دې امله و چې دغه کار دده له وجدان او طبيعت سره اړخ نه لگاوه او په دې ويريده چې کېدای شي د کار د سرته رسېدو په کومه ټاکونکي شېبه کې سست نه شي او ځان ته درناوی له لاسه ورنه کړي. که څه هم د ځان شاوخوا ته يې، نه څه ليدل او نه يې اوريدل، خو د غريزې له مخې يې لاره وپستله او د پاورسکایا کوڅې ته په تلونکو تنگو کوڅو کې يې لاره نه ورکوله. په هماغه کچه چې پيپر د پاورسکایا کوڅې ته نږدې کېده، په هماغه کچه لوگی دم په دم زياتېده او آن د اورونو د شغلو له امله د هوا تو د خه زياتېده. کله ناکله خوبه د اور لمبې د کورونو تر چتونو لاندې يو بل پلو سر هسک کړ. ددې وړاندې تگ سره په کوڅو کې د خلگو گڼه گڼه هم زياتېده، خو ټول وارخطا او گڼې اخېستي برېښېدل. پيپر که څه هم دا احساسوله چې څه نادوده او غير معمولي څه يې په شاوخوا کې تېرېږي، خو په دې نه پوهېده چې اورته ورنږدې کېږي. هغه چې کله د پاورسکایا د کوڅې او د گرجي شهزاده د کور تر منځ په شاړه ځمکه کې په يوې نرۍ لاره تېرېده، ناڅاپه يې له ځانه يو څه لرې د يوې ښځې د ژړا ناهيلې چغې واورېدې. هغه ودرید، تا به ويل لکه له خوبه چې راپاڅېدلی وی او سړ يې پورته کړ.

د دغې نرۍ لارې څنگ ته په وچو او دوړو وهلو شنيلو د کور يې

جگړه او سوله

شمېره کپړي، له توشکو، پرستنو، سماوار او صندوقونو نه نېولې، بيا تر سپېڅلو شماليو او نورو شيانو پورې کوټه شوي وو. د صندوقونو تر څنګ په ډاګ يوه زړه ډنګره بوډۍ چې پاسنۍ اوږدې ډارې يې له ورايه بنسکارېدې، تورې جامې يې په ځان او خولۍ يې پر سر وه، د صندوقونو نه لږ لرې پر ډاګ ناسته وه. بوډۍ کره وره کېده، په ناستې آوازي يې کومه خبره تکراروله. دوې نجونې له لسونه تر دلسو کلونو پورې چې لنډ څرین کميسونه يې اغوستي وو، په ډاريدلو رنگ الوتو څپرو کې يې له ورايه وحشت برېښېده، مورته کتل. يو کمکی د اوو کلونو په منګ هلک چې کليوالي کميس يې په ځان او پردي خولۍ يې پر سر وه، د يوې ښځې غېږ کې ژړل. يوه چوپړه نجلۍ، چې پښې برېښې او ناولې وې د صندوق پر سر ناسته وه، خپلې ژېرې کوڅۍ يې راخوشې کړې، له خپلو کوڅيو نه يې سوځېدلي وينسته رابېلول، هغه يې پزې ته رسول او بويول يې. د ښځې مېړه تپت ونی، کړوب چې دولتي درېشي يې اغوستې وه، له بشري نه يې نری ډيرره تاوه شوې وه او پر سر باندې ايښۍ جگې خولۍ لاندې يې پاکې شقيقې له ورايه معلومېدې، که څه هم څېره يې وچه کلکه او ناخوځېدونکې وه، خود درد نښې نه په کې ليدل کېدې، هغه کوټه شوي صندوقونه لاندې باندې کول او له هغو لاندې نه يې څه جامې راوبستې.

دغې ښځې همدا چې پيږ ولید، د هغه پښوته يې ځان وروارتيره او د سلګو او ژړا په منځ کې يې ويل:

-پلرونو، خپلو، با ايمانۀ ارتودوکسه مسيحيانو، ومو ژغورئ!
مرسته وکړئ! قربان مو شم، د خدای لپاره يو څوک مرسته وکړئ. لور مې، ماشوم مې، هلته د اور په منځ کې پاتي دی، وی وی اور يې اخېستی... اور، لمبې...

جگړه او سوله

داسې ښکاریده چې د ښځې مېړه یوازې ددې لپاره چې ددغه پردې سرې په وړاندې ځان برحقه وښيي، خپلې ښځې ته مخ وروړاوه او په کرار آوازیې وویل:

- ماریا نیکولایفنا! هر ورو به دې خور هغه پورته کړی وی، هغه زیاته کړه:

- کنه چېرې به وي؟

ښځې ناڅاپه ژړا بنده او په خورا قهر او غضب یې پر مېړه جغه کړل: - بې رحمه، ظالمه! زړه نه لرې، په خپل ماشوم دې زړه نه خوږېږي، لکه بت داسې ولاړ دی، هر بل څوک چې وای ماشوم به یې د اور له لمبو نه را اېستلای وای، دا بت دی، نه انسان، دا پلار نه دی.

هغې ژړل، سلگۍ یې وهلې او په ژړا انگولایې پېیر ته ویل:

- داسې ښکاري چې تاسو مهربانه او خوږ زړی سرې یاستئ، د گاونډي کور اور اخیستی او اوس اور زموږ کورته رارسېدلې دی. ښځې دوام ورکړ:

- ټولو منډې کړې، د چا چې څه په ځان و، په هماغه کې یې ودانگل، دغه مو وژغورل، دغه یو سپېڅلی شمایل او دغه پالنگ چې ماته د پلار کورنۍ په واده کې رابښلې و، را واخېستل او نوره ټوله شتمني مو د اور په لمبو کې ایرې شول. اوس مې چې ماشومان راټول کړل، کمکۍ کاتیا نه شته، او بیا په ژړا شوه:

- زما ماشومې! د زړه سرې! اور یې واخېست! وسوځېده!

پېر وویل:

- چېرې؟ هغه چېرته پاتې شوه؟

د پېر د څېرې له بدلیدو او ډار نه ښځه په دې پوه شوې وه چې کېدای شي مرسته ورسره وکړي.

جگړه او سوله

هغې د هغه پښوته ځان وروارتیږه او چغه یې کړل:
-پلار کیه! پلار جانه! مهربانه، لږ تر لږه زړه مې آرام کړه.
هغې له قهره خوله پرانسته او په دې توگه یې خپلې اوږدې دارې بیا
ښکاره کړې او پر مینځې یې ورچغه کړل:
-تاته وایم، انیسکا! بدمرغې، لاره شه! بدرگه یې کړه، ځای ورته
وښییه!

پېیر چې سا یې بنده بنده کېده، په تلوار وویل:
-بدرگه کړه، بدرگه کړه، زه، زه یې راباسم..
د ناولو جامو نجلۍ د صندوق له شا راووته، خپلې کوچۍ یې
ورتولې کړې، ژوره سا یې ووسته، په برینډو پلنو پښو په نری لارې
وړاندې لاره. پېیر چې تابه ویل ناڅاپه له ژورې بېسډۍ نه را په سد
شوی وی، سر یې پورته کړ، سترگې یې د ژوند له رڼا نه وځلېدې، په
چټکو گامونو نجلۍ پسې و خوځېد، تر هغې نه مخکې شو او
د پاورسکایا واته ته ورسېد. په ټوله کوڅه کې د گڼو لوگیو خپې خورې
وې. یونیم ځای د لوگیو د وریځو او تیارو له منځه د اور لمبو شغلې
پورته کولې. د اورو نو تر مخې د خلکو سخته گڼه گونیه جوړه وه. د
کوڅې په منځ کې یو فرانسوي جنرال ولاړ او او شاوخوا ته ولاړو کسانو
ته یې څه ویل. پېیر چې هغه نجلۍ بدرگه کاوه، غوښتل هماغه ځای ته
چې فرانسوي جنرال ولاړ دی ورشي، خو فرانسوي سرتېرو د هغه
مخنی وکړ او وې دراوه.
یو آواز پرې چغه کړه:
-وړاندې تلای نه شی!
نجلۍ وویل: کاکا جانه! دې خواته راشه! ددې کوچۍ نه، د
نیکولین د کور له مخې به لاړ شو.

جگړه او سوله

پېر راستون شو، نجلۍ پسې و خوځېد، کله ناکله به يې يو نيم گام هم ځکه واچوه، چې هغې پسې ځان ورسوي، نجلۍ د کوڅې بل پلو واوښته، کينې خواته تنگې کوڅې ته ورتاوه شوه، د درې کورونوله مخې نه تېره شوه، ښې خواته د يوې دروازې پلو وروگرځېده، هغې وويل:

-دغه دی، راوړسېدو! يوه انگړ ته ورننوته، وړاندې لاره، په يو لړگين ديوال کې يې يوه دروازه راخلاصه کړه، ودرېد، يوه لړگينه ودانۍ چې سخت او ريې اخېستې او شاوخوا يې رڼا او تودله، سوځېده، د اور لمبې د کور له کرکيو او ترچتونو لاندې راوتلې. پېر چې له لړگينې پنجرې نه تېر شو، د اور د لمبو تودخې هغه داسې په عذاب کې چې بې واکه ودرېد.

هغه وپوښتل: ستاسو کور، ستاسو کور کوم يودی؟
نجلۍ په زاريو او سلگيو په داسې حال کې چې لړگين کورته يې اشاره کوله وويل:

-اوڅ، هغه همدا زموږ کور و.
ايسکا داسې احساسوله چې د اور په ليدو خپل احساسات څرگند کړي، هغې وويل:
-واي کاتيا جانې! زما گرانې نازولې! اوږدې واخېست، واي، واي!

پېر د اور اخېستي کور خواته ورنېرېدې شو، خو تودوخه دومره زياته وه چې اړوت له کوره راتاوشي، د يوې داسې لويې ودانۍ مخې ته ورواوښت، چې د يوې خوا چت يې لا سوځېده او فرانسوي پوځيانو يې څنگ ته گڼه گڼه جوړه کړې وه. پېر لومړی پوه نه شو چې دغه فرانسويان چې هر يو له کوره يوڅه راباسي، په څه اخته دي، خو کله

جگړه او سوله

چې يې وليدل، چې يو فرانسوي سرتېري، يو کليوال سپری په توره وواهه او د هغه د گېدرې له پوسته جوړ، پوستين يې ترې ووېست، پوه شو چې فرانسويان په تالان اخته دي. خو هغه وخت نه درلود چې ودرېږي او په دې اړه کې فکر وکړي.

د ديوالونو چاوديدل، د چتونو د رالويدو غږمبھاري، د اور د شغلو شغھاري، د گڼې اخېستو خلکو شور، چغو او شروشور، د لوگيو د کنډک کنډک وريځو ننداره چې وړاندې وروسته خوځېدل، کله به تک تور، کله به سپين او گواښمن شول، پورته به لارل او د ويرې شغلې به يې د آسمان پلوته ولېږلې. لمبې به کله گڼې شوي، سرو سرو شغلو به غاړې غړولې، او کله به زرينو کاغذو ته چې ديوالونه يې پوښول ورته شوي... تودخې او د لوگي د تند بوی چټک خوځون پر پېير خپل ځانگړي اغېزو وکړ او ددې اور او شغلو په ليدو يې ناڅاپه داسې احساس کړه چې له هغو خيالونو نه آزاده شوی، چې تر اوسه پورې په کې ډوب و. هغه ځان ځوان، خوشاله، مست او ډاډمن احساس کړ. د هغې لوبې ودانۍ له خوا د لرگين کور خواته راتاو شو، همدا چې غوښتل يې د کور هغې برخې ته چې لا ولاړه وه، ورننوزي چې ناڅاپه يې سر پورې شروشور واوريدل شو او تر هغه وروسته يې د کوم درانه شي د ماتېدو او خپل څنگ ته د لويدلو غږ واوريد.

د اوريدل شوي غږ خواته يې وروکتل او خو فرانسوي سرتېري يې وليدل چې له يوې کړکۍ نه يو صندوق چې له کپړو او وسپنيزو شيانو ډک دی، را ارتپړلی دی. لاندې نور ولاړ فرانسوي سرتېري، صندوق ته ورنېږدې شول.

د فرانسوي سرتېرو نه يو تن پر پېير غږ وکړ:

-د لا پسې څه غواړي؟

جگړه او سوله

پېيرو ويل:

-يو ماشوم په دې کور کې پاتې دی، آياتاسو کوم ماشوم نه دی

ليدلی؟

خو غږونو غبرگ وويل:

-او هو، دالا څه وايي؟ څه بلا درپسې، ورکېږه!

يو تن له سرتېرو نه په دې خيال چې په صندوق کې د سپينوزرو او برنجي شيانو نه کوم شی، پېير ترې وانخلي، په گواښ گواښ هغه ته ورنږدې شو.

يو فرانسوي له پاسه ورغږ کړل:

-ماشوم؟ ما دباغ له خوا يو غږ واوريد، کېدای شي، دا د هغه

ماشوم و اوسي، څه وايي، هر څه بايد انساني وي، مور ټول د خدای بندگان يو.

پېيرو پوښتل:

-چېرې و، چېرې و؟

فرانسوي د ودانۍ شا ته، باغ پيلو اشاره وکړه، او د هماغې لورې

کړکۍ نه يې چغه کړل:

-دې خواته، دې خواته! يوه دقيقه صبر وکړه، زه اوس درځم.

او رښتيا هم، يوه دقيقه وروسته يو فرانسوي تور سترگۍ، مهربان سرتېری چې په غومبوري يې يو داغ هم لاره، په يوه کميس کې د لومړي پور له يوې کړکۍ نه راودانگل. پېير يې په اورږه وواهه او له هغه سره يو ځای يې د باغ پيلو منډه کړل. هغه پر خپلو ملگرو غږ وکړ:

-تاسې هم ژر کوئ، کار خلاص کړئ. اور دم په دم لا خپرېږي.

فرانسوي د هغې لاره نه چې شگه پرې آواره وه، له پېير سره يو ځای

د کور شاته ورنږدې کړې، هلته يې پېير له لاسه راونيو او يو دايره

جگړه او سوله

ډوله ځای یې وروښود.

تریوې څوکۍ لاندې یوه درې کلنه نجلی چې گلابي کمیښ یې
اغوستی و، پرته وه.
فرانسوي وویل:

-دا هم ستاسو ماشوم، او هو، دا خو نجلی ده، دا لارښه، د خدای په
امان څوربه! نو څه پروا لري، هر څه باید انساني وي، آخر مور ټول د
خدای بندگان یو.

فرانسوي چې غومبورو یې داغ لاره، تردې خبرې نه وروسته بېرته
د خپلو ملگرو پلو ورمندې کړې.

پېیر له خوښۍ نه ژوره ژوره سا اېسته، نجلی ته یې ورمنده کړې او
غوښتل یې هغه راپورته کړي، خو نجلی چې بدرنگي یې مورته ورته وه
او ژیري وهلې وه، د پردي سړي په لیدو یې چغې او منډه کړل. په هر
حال پېیر هغه راو نیوله او راپورته یې کړه. هغې له قهره په ډک آواز
چغې وهلې، وړې منگولې یې اچولې، او له لارو نه په ډکه خولې یې
پېیر په غاښاوه، او هڅه یې کوله چې ځان ترې خلاص کړي. که څه هم
پر پېیر یو ډول وحشت او بره، هغه شان چې له کوم واړه ځناور سره د
مخامخ کېدو په وخت کې پرې راخور شوی و، راخور شو، خو هغه ټوله
هڅه وکړه چې ماشوم پرې نه ږدي او له هغه سره یو ځای د هغې لویې
ودانۍ خواته ستون شو. خو له هغې لارې نه چې راغلی و، بېرته
ستنبدل ناشوني و، انیسکا هم نور هلته نه وه، او پېیر هم مهاله د رحم
او کرکې له احساس سره هغه نجلی چې ژړل یې، سلگۍ یې وهلې او
ځان یې لوند کړی و، په لا مهربانۍ په غېږ کې کېښکوده او د باغ پلو
یې ددې لپاره منډه کړل، چې د وتلو نوې لاره پیدا کړي.

۳۴

کله چې پېیر په انګړونو، وړو او لویو کوڅو کې ترمنډ وروسته بېرته د ګرزو فسکي باغ ته ورستون او ځان یې د پاورسکایا د کوڅې هغه څنډې ته ورساوه، چې له هغه ځایه دی د نجلۍ په لټه پسې خوځېدلی و، په لومړۍ شېبه کې هغه، هغه ځای ځکه ونه پېژاند، چې هلته د خلکو بې سارې ګڼه ګڼه جوړه شوې وه او له کورونو نه د مالونو او کپړو د راوېستلو له امله لوی لوی داسې انبارونه جوړو، چې د قدم د اېښودو ځای هم پاتې نه و. له روسي کورنیو نه پرته چې د اور له ډاره راتښتېدلې وې او دلته یې خپلو کالو او کپړو سره پناه اخیستې وه، خو فرانسوي سرتېري چې رنګارنګ کالي یې اغوستي وو، هم دلته و. پېیر هغو ته ځکه پاملرنه ونه کړه چې د هغه مامورد کورنۍ د پیدا کولو لپاره یې تلوار کاوه او غوښتل یې چې کمکۍ لور یې مورته ورکړي او بېرته د کوم بل چا د ژغورنې لپاره ورستون شي. پېیر داسې انګېرل چې دی باید نورې ډېرې چارې ژر تر ژره ترسره کړي، د تودخې او منډو له زوره یې سخته ګرمي شوې وه. پېیر د ماشوم د ژغورنې په وخت کې تر پخوانه لا، د ځوانۍ تاند توب او پریکړون احساساوه. نجلۍ اوس نو، آرامه شوې وه او د پېیر د کلیوالي کمیس لستونۍ یې کلک نیولې وه. هغه د هغه په غېږ کې ناسته او کله یې لکه ځنګلي کمکي ځناور په شان خپلې شاوخوا ته کتل. پېیر به کله ناکله هغې ته وکتل او نړۍ موسکا به یې پر شونډو خوره شوه. هغه داسې احساسوله

جگړه او سوله

چې په دې له ډاره اخیستې او بڼا پېری وزمه خېره کې کوم اغېزمن او ساده څه ویني. په پخواني ځای کې نه هغه مامور و او نه یې ښځه پېیر په چټکۍ د خلکو په منځ کې روان و، د هغو خلکو بېلابېلو خبرو ته یې کتل چې په مخه ورتلل. بې ارادې به یې هغو گرجي یا ارمني کورنیو ته چې ښکلې ختیځ بڼه خپرې درلودې پام شو. لومړي یې یو ډېر بوډا سړی چې نوی اوږد پوستین او نوې موزې یې په پښو وې ولید، تر هغه وروسته، دې ته ورته یوه بوډی او یوه ځوانه ښځه، دغه خورا ځوانه ښځه وه، هغې له تورو زړه رابښکوونکو اوږدو، کړو وړو لکه په قلم انځور شوي انځور، تورو وروځو او گل ته ورته ښکلې خېره، چې پاسته غیر معمولي تاند او مینه ناک اننگی یې لرل، د ختیځ د بې سارې ښکلې ښکلا بېلگه وه. خو هغه د کوم حالت څرگندونه نه کوله. دغه ښځه د خلکو د شیانو او په ډاگ کې د گڼه گونې په منځ کې په خپل غاړه تړلي قیمتي اطلسي کوټ او څړو بڼانه د شمال کې چې سر یې په کې مروړی و، په تودې گلخانه کې ورته گل ته پاتې کېده چې پر واورو اړتیرل شوی وي. هغه لږ لږې د بوډۍ شاته، په یوه کنج کې د کالیو پریوې گېډۍ ناسته وه، سړیې ښکته اچولی و، تورو برندو سترگو یې، چې نه خوځېدونکي، لوړ تور اوږده بانه یې لرل، ځمکې ته کتل. داسې برېښېده چې هغه په خپلې ښکلا پوهېده او په هغې ویریده. دغې بشرې پېیر گوته په غاښ کړی و او له خپل ټول تلوار توبه سره چې د دېوال خواته روان و، څو ځله یې اورمېر واپاره او هغې ته یې وروکتل. د دیوال پای ته د رسېدو سره یې هغه کسان چې لټول پیدا نه کړل. پېیر ودرېد، دا خوا هغه خوا یې وکتل.

د پېیر څو رب غټ ځان، ماشوم په غېږ کې، او س له پخوانه لا د پام وړ و او څو تنه روسي ښځې او نارینه پرې راټول شوي وو.

جگړه او سوله

له هغه نه پوښتنې کېدې:

- څوک مو ورک کړي دي؟ مهربانه! تاسو خپله له مخورو کورنيو

نه ياستئ که څنگه؟ دا ماشوم د چا دی؟

پېرځواب ورکړ چې دا ماشوم د يوه ښځې دی چې تور کوټ يې په

ځان و او له نور ماشومانو سره دلته ناسته وه او بيا يې وپوښتل:

-آيا څوک هغه نه پېژني او نه پوهېږي چې چېرې لاره؟

د پاپ يو بوډا لاسمل يوي بدرنگې ښځې ته مخ ورواړاوه او وې

ويل:

-دا ماشوم بايد د انفيروف د کورنۍ وي!

هغه وروسته په عادي ټيټ غږ وويل:

-خدايه رحم وکړې! خدايه رحم وکړې!

ښځې وويل:

-د انفيروف کورنۍ چېرې ده؟ انفيروفيان لاسهار د وخته لارل نه،

نه، دا ماشوم يا د ماريانېکولايښنا دی او يا هم د ايوانوف د کورنۍ.

يوه چوپړ وويل:

-دغه ماشوم د يوې ښځې دی، نه د ماريانېکولايښنا چې خپله يوه

محترمه مېرمنه ده، هغه خپله اربابه ده.

پېر وويل: هوکې تاسې يې پېژني، اوږدې دارې او ډنگره.

ښځې وويل:

-هو، هو، هماغه ماريانېکولايښنا ده، هغې چې فرانسوي سرتېرو

ته اشاره کوله وويل:

-کله چې دغه لېوان راتويې شول، هغوی باغ ته لارل.

د پاپ لاسمل وويل:

-اوه لويه خدايه رحم وکړې!

جگړه او سوله

بنځې بيا وويل:

-تاسو هغې خواته ورشئ، هغوی هلته دي. هماغه دي.

هغې پرله پسې بدې ورځې کولې او ژړل يې: هماغه ده، هماغه ده!
خو پيیر د هغې بنځې خبرې نه اوریدې، هغه له خو شېبو راهیسې
هغه څه ته کتل چې څو گامه لرې له ده نه پېښېدل. هغه، ارمنی-کورنی-
او هغو دوو تنو فرانسوي سرتېرو ته کتل چې دغه ارمني کورنی-ته
ورغلل. ددغو سرتېرو نه یو یې لنډ ونی، چالاکه سپری و، چې شین
بخون کوټ يې اغوستی او نری، رشمه يې تر ملا تاو کړې وه، خولی-يې
پر سر او پښې يې برېښدې وې. هغه بل سرتېری چې لوړ ونی، لږ
ملاکروپی، روڼ ځنی، ډېر ډنگر، په کراره خوځېده او احمقانه څېره يې
لرله، هغه لنډ ونی و، پښې برېښدې او شین بخون کوټ يې اغوستی و.
سرتېری چې ارمنیانو ته ورورسېد، سمدلاسه يې څه وویل، بوډا يې له
پښو راوښو او بوډا هم سمدلاسه او په چټکۍ له پښو نه د موزو په
راوېستلو پیل وکړ. هغه بل سرتېری د ښکلې ارمنۍ مخې ته ودرید، له
خوځېدا او غږېدا نه پرته يې، لاسونه په جیب کې هغې ته کتل.
پيیر په داسې حال کې چې ماشوم بنځې ته ورکاوه، په تلوار او
ترڅه ژبه هغې ته وویل:

-واخله، درواخله! ته يې هغو ته ورکړه، هغه چې هغه نجلۍ پر
ځمکه کېنوله، پر بنځې تقریبا چغه ووهله او وې ويل:
-هغوی ته يې ورکړه.

او بیا يې فرانسويانو او ارمنۍ کورنی-ته وکتل. بوډا چې نورموزي
ترې اڅېستل شوې وې، برېښدې پښې ناست و. ټیټ ونی فرانسوي چې
له هغه نه وروستی-موزه راووسته، هغه موزې يې یو پر بل ووهلې.
بوډا بنگېده او څه يې وویل، خو پيیر هغه ته یوازې یو لنډ غلچک

جگړه او سوله

ورو او واه او ټول پام يې هغه سرتېري ته و چې کميس يې اغوستی و او اوس په کراره، خو ټينگو گامونو د هغې ځوانې بنځې خواته ورنېږدې شو، لاسونه يې له جيبه راو وېستل او هغه يې له غاړې راو نيوه.

بنکلي ارمنۍ کراره يې خوځېدا په خپل ځای ناسته وه، اوږده بانه يې بنکته لويدي و او داسې برېښېده چې ددغه سرتېری کره چې له دې سره يې کوي، نه وينی او آن نه يې احساسوي. تر هغه پورې چې پيپر دځان او سرتېرو تر منځ شو گامه لاره ووهي، جگ ونی د اړه مار چې کليوال کميس يې اغوستی و، د ارمنۍ له غاړې نه يې غاړکی راشلولي وه، او ځوانې بنځې لاسونه تر غاړې، کرې، کرې سوي سوي ساندې کولې او ژړل يې.

پيپر چې آواز يې له قهره او خواشيني نه په چغو بدل شوی و، چغه کرې:

-پرېږدئ، دا بنځه پرېږدئ!

جگ ونی په ملا کروپ سرتېری يې له اوږې راو نيو، هغې خواته يې وارتيره، سرتېری پرځمکه ولويد، بېرته پاڅېد او وتښتېد. د هغه ملگري موزې وارتيرلې، توره يې راو وېسته، په گوانس گوانس د پيپر خواته وروړاندې شو او چغه يې کرل:

-نه، اوس به گورو، حماقت به نه کوي!

پيپر د قهر او غضب په هغه لېونتوب کې و چې په هېڅ شی نه پوهېده او قوت يې په لسگونو ارزيا ته شوی و، په لوڅ پښې فرانسوي يې برید وکړ او مخکې له هغه چې هغه د توري د گوزار وخت پيدا کړي، هغه يې راځملاوه او د سوکانو تر گوزار لاندې ونيو. د شاوخوا له گڼې گونې نه يې د ستاينې او آفرين نارې واوريدې او له دې سره هم مهاله د کوڅې له کنجه، د فرانسوي سوړو پوځونيو ه ډله

جگړه او سوله

رانبکاره شوه. فرانسوي پوځيان په چټکۍ د پېير خواته ورغلل او هغه نه راتا و شول. د پېير تردې نه وروسته هېڅ په ياد نه وو، خو يوازې دومره يې په ياد و چې ده څوک وهلي او نور و دی واهه. په پای کې هغه احساس کړه چې لاسونه يې تړل شوي او فرانسوي پوځيانو ترې تاو راتا او دده د کورتي جیبونه يې لټول.

پېير په هغو لومړيو خبرو چې پوه شو، د يوه سرتېري خبرې وې چې ويل يې:

-بناغلی لومړی برید من! يوه چاره لري.

افسرو ويل:

-بڼه، وسله وال دی! او هغه سرتېري ته يې چې له پېير سره نيول شوی و، مخ ورواړاوه، وويل:

-بڼه ده، بڼه ده، نورې خبرې به په محکمه کې وکړې. بيا يې مخ پېير

ته ورواړاوه او وې ويل:

-تاسو په فرانسوي خبرې کولای شئ؟

پېير چې خپل شاوخوا ته کتل، په سترگو کې يې وينې راخوتېدې، او ځواب يې نه وايه، داسې برېښېده چې خپره يې خورا وحشتناکه شوې ده چې افسر په بنگهاری څه وويل. څلور فرانسويانو له نورو جلا او د پېير تر څنگه دواړو خواته ودریدل.

افسر چې له پېير نه څه شاتته لرې ولاړ و، وويل:

-تاسو په فرانسوي پوهېږئ؟ ژباړونکې ته ورغږ کړئ؟

يو لنډ ونی فرانسوي چې روسي جامې يې په ځان وې، له کتاره راووت. پېير د هغه له جامو او غږيدا نه سمدلاسه په دې پوه شو چې هغه د هغو فرانسويانو له ډلې نه دي چې د مسکو په مغازو کې کار کوي.

جگړه او سوله

ژباړونکي چې پېرته وکتل وې ويل:
- داسې برېښي چې هغه له مخورونه وي.
افسر وويل:
- هغه اورا چونکو ته ډېر ورته دی، ترې وپوښتئ، هغه څوک دی.
ژباړونکي وپوښتل:
- ته څوک يې؟ ته بايد د مشر پوښتنو ته ځواب ورکړې.
پېر ناڅاپه په فرانسوي ژبه ځواب ورکړ:
- زه به تاسو ته ونه وایم، چې څوک يم، زه ستاسو اسير يم، ځی ما
هم درسره بوزئ.
افسر تندې تريو کړ او وې ويل: آها، آها! مخ وړاندې!
خلک له فرانسوي پوځيانو راتاو و شول. تر ټولو نېرډې پېر ته هغه
بدرنگه ښځه چې نجلۍ يې په غېږ کې وه، ولاړه وه. کله چې د
پوځيانو ډله وڅوځېده، هغه ښځه وړاندې راغله.
هغې وويل: د زړه سره چېرې دې بيايي؟ هغې زياته کړه:
- که دا نجلۍ د هغوی نه وي، په هغې څه وکړم؟
افسر وپوښتل:
- دا ښځه څه غواړي؟
پېر لکه نشه داسې سرسامه و، دهغه خوښي، د هغې نجلۍ په
ليدو چې ده ژغورلې وه، دوه چنده شوه او وې ويل:
- څه غواړئ؟ زما لور چې ما له اوره ژغورلې ده، بيا له خدای په
امانۍ پرته، خپله په دې پوه شي، چې څنگه يې دغه بې موخې دروغ
ولې ويلې دي، په درنو او وياړمنو گامونو د فرانسويانو منځ ته ورتېر
شو.
د فرانسويانو دغه ډله، هغه پوځي ډله وه چې د ((ديورونيل)) په

جگړه او سوله

سپارښتنه، د ښار د واټونو ساتلو ته لېږل شوي وه، هغوی له څارنې سره هم مهاله باید د خلکو د شتمنیو د تالان مخه هم نیولې وای او په تېره بیا د اور لگوونکو په نیولو کې یې مرسته کړې وای. دا ځکه چې په هغه ورځ فرانسوي لورپوړو افسرانو تصور کاوه چې مسکو ته په خپله د هغه اوسېدونکي اور اچوي.

دغه پوځیان په څو کوچنیو کې تر ګرځېدو او څارنې وروسته یو پنځه تنه روسان د اور اچولو په تور نیول، په هغو کې یو تن دوکاندار، دوه تنه د کلیسا طالبان، یو کلیوال او یو څوکېدار وو، خو د ټولو مظنونانو په منځ کې پېیر تر ټولو مظنون و، کله چې یې ټول نیول شوي کسان د زویوفسکي د کوچي یو لوی کورته چې په زندان بدل شوی و، د شپې تېرولو لپاره راوستل، پېیر یې د نورو نه جلا تر سختې څارنې لاندې ونيو.

د درېیم ټوک پای

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**